

63.3

УЗН

Қ.Ражабов, Б.Қандов,
И.Шоймардонов

ЎЗБЕКИСТОН
ТАРИХИНИНГ
МУҲИМ САНАЛАРИ

63.3(59)

У-34

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИ
ТАРИХ ИНСТИТУТИ

Қ. РАЖАБОВ, Б. ҚАНДОВ,
И. ШОЙМАРДОНОВ

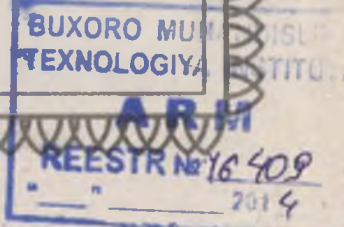
ЎЗБЕКИСТОН ТАРИХИНИНГ МУҲИМ САНАЛАРИ

(ЭНГ ҚАДИМГИ ДАВРЛАРДАН БУГУНГИ КУНГАЧА)

Тўлдирилган ва қайта ишланган бешинчи нашр

817

ТОШКЕНТ
«O'ZBEKISTON»
2012

УДК: 94(575.1)

ББК 63.3(5Ў)

Ў34

Масъул муҳаррир:

тарих фанлари доктори Р. АБДУЛЛАЕВ

Тақризчилар:

тарих фанлари доктори, профессор И. САИДОВ,

тарих фанлари доктори А. ОТАХЎЖАЕВ,

тарих фанлари номзоди Б. ПАСИЛОВ

Ў34

Ўзбекистон тарихининг муҳим саналари (энг қадимги даврлардан бугунги кунгача) / Қ. Ражабов [ва бошқ.]; масъул муҳаррир Р. Абдуллаев. – Тўлдирилган ва қайта ишланган бешинчи нашр. – Т.: «O‘zbekiston», 2011. – 448 б.

І. Ражабов, Қахрамон.

ISBN 978-9943-01-551-7

Мазкур китобда Ўзбекистон тарихининг энг қадимги даврларидан то бугунги кунгача бўлган муҳим саналари хронологияси (йилномаси) ихчам тарзда баён қилинган. Унда Ватанимиз тарихидаги муҳим воқеалар, давлат арбоблари, шоирлар, олимлар ва бошқа тарихий шахслар ҳақидаги маълумотлар мавжуд. Ушбу китоб умумтаълим мактаблари, академик лицейлар ва касб-хунар коллежлари ўқувчилари ҳамда олий ўқув муассасаларининг талабаларига мўлжалланган. Шунингдек, китоб материалларидан Ўзбекистон тарихи билан қизиқувчи барча китобхонлар фойдаланишлари мумкин.

УДК: 94(575.1)

ББК 63.3(5Ў)

ISBN 978-9943-01-551-7

© «O‘ZBEKISTON» НМИУ, 2012

СЎЗ БОШИ

Азиз ўқувчи!

«Тарих шундай илмлар сирасига кирадики, уни халқлар ва қабилалар бир-биридан ўрганиб, тарқатишга ҳаракат қиладилар, уни оддий фуқародан тортиб, тужжорларгача қизиқиб ўқийдилар, уни эгаллашда ҳукмдорлар ва саркардалар беллашадилар, уни тушунишда олимлар ва жоҳиллар тенглашишга ҳаракат қиладилар.

...Тарих бу — тадқиқот, ҳақиқатни тиклаш, жамики нарсаларнинг асоси ва ибтидосини аниқлаш, ҳодисалар моҳиятини ўрганишдир».

Бу фикрлар машҳур араб тарихчиси ва файласуфи Ибн Халдун (1332–1406)га тегишли бўлиб, унинг 1370 йили ёзилган «Китоб ал-ибор» («Ибратли мисоллар китоби») асаридан олинган. Шарқда бутун ўрта асрлар давомида тарих фанига катта эътибор билан қаралган. Шунинг учун ҳам тарихчилар ҳар доим давлат арбобларининг ҳимояси ва ардоғида бўлганлар.

Туркистон минтақасида тарих илми буюк олим Наршахий (899–959) фаолияти ва унинг 943–944 йилларда ёзилган «Бухоро тарихи» («Таҳқиқи вилояти Бухоро») номли асари билан ўзининг анъанавий даврини бошлаган бўлса-да, фақат XX асрдагина замонавий тарих фанига асос солинди. Туркистон тараққийпарварларининг теран фикрли вакили Фитрат (1886–1938) томонидан XX аср бошларида ёзилган «Мухтасар ислом тарихи» рисоласида ушбу фикрлар мавжуд: «Тарих миллатларнинг ўтмишини, тараққиётини ҳамда таназзулининг сабабларини ўрганатурғон илмдир».

Президентимиз Ислоҳ Каримов «Ўзбекистон – муқаддас Ватан. Ота-боболаримиз хоки ётган ер. Ўзимиз ётадиган ер. Фарзандларимизни шу заминга садоқат руҳида тарбиялаш, уларнинг қалбида шу муҳаббат заминнинг ҳар бир қаричига меҳру муҳаббат уйғотиш – бугунги куннинг энг устувор фазилатларидан бирига айланаётгани ҳаммамизни қувонтиради», дея таъкидлаган эди. Шубҳасиз, бундай улкан ишларни амалга оширишда Ўзбекистон тарихи фанининг ҳам ўз ўрни бор. Тарихимиздаги воқеа-ҳодисаларни илмий, ҳолис ўрганишнинг аниқ йўлини давлатимиз раҳбари 1998 йил 26 июнда мамлакатимиз тарихчи олимлари, шоир ва ёзувчилари билан бўлган учрашувда аниқ кўрсатиб берган эди.

Шундай қилиб, тарих илми ва Ўзбекистон тарихи фани соҳасида юртимизда катта ишлар амалга оширилди. Хусусан, Ўзбекистон Республикаси мустақилликка эришгач, илк бор «Ўзбекистон тарихи» фанидан умумтаълим мактабларининг ўқувчилари учун қўлаб дарсликлар ва қўлланмалар тайёрланди. XXI аср бошларига келиб олий ўқув муассасаларининг талабалари (бакалаврлари ва магистрлари) учун ҳам Ватан тарихидан турли дарсликлар ва ўқув қўлланмалари тайёрлаш жараёни бошланди. Шунингдек, Ўзбекистон тарихига оид турли мукамал тадқиқотлар нашр қилинди. Хусусан, 2000 йилда 3 китобдан иборат «Ўзбекистоннинг янги тарихи», 2000–2006 йилларда 12 жилддан иборат «Ўзбекистон миллий энциклопедияси»нинг нашр этилиши республика маданий ҳаётида катта воқеа бўлди.

Бироқ, ҳозиргача Ўзбекистон тарихининг асосий саналарини энг қадимги даврлардан то бугунги кунгача ўзига камраб олган алоҳида китоб, яъни Ўзбекистон тарихининг хронологияси тайёрланмаган ва нашр қилинмаган эди. Тўғри, айрим дарсликлар ва китобларда Ўзбекистон тарихининг баъзи даврларига оид хронологик жадваллар келтирилган. Масалан, 2005 йилда нашр қилинган «Ўзбекистон миллий энциклопедияси»нинг 11-жилди иловасида ҳам Ўзбекистон Республикасининг мустақиллик даври йилномаси мавжуд. Аммо бу ишлар улкан уммондан бир томчи ҳисобланади.

Ушбу мулоҳазалардан келиб чиқиб, бир гуруҳ тарихчи олимлар (Қ. Ражабов, Ф. Ҳасанов, И. Шоймардонов, И. Медликулова, Г. Хўжаева, Х. Алимўхамедова, И. Каримов) 2006 йили «Шарқ» нашриётида «Ўзбекистон тарихининг энг асосий саналари (Энг қадимги даврлардан бугунги кунгача)» китобини ўзбек тилида (кирилл имлосида) нашр эттирдик. Ушбу китоб «O'zbekiston tarixi solnomasi» номи билан 2007 йили «Ўзбекистон миллий энциклопедияси» Давлат илмий нашриётида (муаллифлар: Қ. Ражабов, Ф. Ҳасанов) лотин имлосида ҳам нашр қилинди. Мазкур китобнинг учинчи нaшри эса 2010 йили «O'zbekiston» НМИУда чоп этилди. Бу китобларда Ўзбекистон тарихининг энг қадимги даврлардан то бугунги кунгача тегишли бўлган асосий саналари ўз ифодасини топганлиги Ватанимиз тарихи билан кизиқувчи барча ўқувчиларни бефарқ қолдирмади.

Мазкур китоблар нашр қилинган, муаллифлар номига турли таклиф ва мулоҳазалар билдирилган кўплаб мактублар келди. Бу мактубларда тарихчи олимлар ва оддий ўқувчилар ушбу китоблар юзасидан ўз фикрларини баён қилишган. Шу жиҳатларни эътиборга олиб, мазкур китобнинг тўлдирилган ва қайта ишланган бешинчи нaшри тайёрланди.

Китобнинг бешинчи нaшрида Ўзбекистон тарихининг қадимги, илк ва ривожланган ўрта асрлар даври янги маълумотлар билан тўлдирилди. Туркий сулолалар ҳукмдорлари, давлатларнинг раҳбарлари ҳақидаги маълумотлар имкон қадар кўпайтирилди. Китобнинг аввалги нaшрларида кўпроқ темурийлар, бобурийлар, шайбонийлар, мангитлар сулоласи ҳақидаги маълумотлар ўрин олган бўлса, бу нaшрда улар қаторига ҳозирги Ўзбекистон ва унга қўшни ҳудудларда фаолият кўрсатган деярли барча туркий (ўзбек) сулолалар ва давлатлар ҳақидаги янги далиллар қўшилди. Шунингдек, ушбу муҳим саналарга Ўзбекистоннинг совет давридаги тарихи, XX асрда фаолият кўрсатган давлат ва сиёсат арбоблари ҳақидаги янги маълумотлар ҳам киритилди. Мустақиллик даври солномаси эса сезиларли даражада тўлдирилди ва 2012 йил июнь ойигача бўлган муҳим саналар билан бойитилди.

Тарихдан маълумки, ҳар бир халқ ҳаётида таҳликали ва зиддиятли, фожиали ва зафарли даврлар, тарихнинг бурилиш нуқталари бўлади. Бир неча йиллардан иборат кичик бир даврнинг таъсири ҳамда оқибатлари баъзан бир неча ўн йиллар ва асрларга татийди, у келгусидаги тарихий воқеаларнинг боришини кўпинча олдиндан белгилаб беради. 1917 йил Россияда юз берган Февраль инқилоби ва Октябрь тўнтариши, унинг Туркистон ўлкасидаги сиёсий жараёнларга таъсири, минтақада совет ҳокимиятининг мажбуран ўрнатилиши, жадидлар фаолияти, Туркистон Мухторияти ҳукумати ва большевиклар томонидан унинг тугатилиши, совет ҳокимиятининг мажбуран ўрнатилиши, Туркистон минтақасида совет режимига қарши қуролли истиклолчилик ҳаракати, Хива хонлиги ва Бухоро амирлигига қизил армиянинг босқини ва унинг оқибатлари, Туркистон АССР, Хоразм Халқ Совет Республикаси, Бухоро Халқ Совет Республикасидаги ижтимоий-сиёсий жараёнлар, Ўрта Осиёда миллий-ҳудудий чегараланишнинг ўтказилиши, Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг ташкил топиши, Ўрта Осиёда ер-сув ислоҳоти, ўзига тўқ деҳқон хўжаликларининг қулоқ сифатида бадарга қилиниши, ўзбек қишлоғининг XX асрдаги фожиаси, совет ҳокимиятининг катагон сиёсати, «Хужум» кампанияси, «маданий инқилоб» ва бошқа воқеалар тарихан қисқа муддат – 10–15 йил давомида юз берди. Бироқ бу воқеаларнинг акс садоси ва оқибатлари Ўзбекистоннинг қарийб 75 йиллик совет даври тарихига таъсир ўтказиб турди. Солномада Ўзбекистон тарихининг айнан шу даврини ёритишга алоҳида эътибор қаратилди. 1926 йилда Ўрта Осиё, шу жумладан Ўзбекистон ССРда ўтказилган районлаштириш сиёсати, вилоятлар, уездлар ва волостлар ўрнида ташкил қилинган округлар (кейинчалик областлар), туманлар ва қишлоқ шўролари, Ўзбекистон ССРнинг ҳудуди ва маъмурий бўлиниши ҳақидаги ўша даврга оид бир қанча архив ва даврий матбуот материаллари ушбу китоб орқали илк марта илмий муомалага киритилди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг «Ўзбекистон мустақилликка эришиш оstonасида» китобида яқин тарихимиз (1989–1991 йиллар) тўғрисида сўз

юритилиб, бу даврда Ўзбекистоннинг мустақиллик йўлидаги интилишлари, мураккаб ва зиддиятли даврда ҳокимият тепасига келган республика янги раҳбариятининг аста-секин, бироқ қатъият ва изчиллик билан бу йўлда олиб борган сиёсати ва унинг халқимиз томонидан қўллаб-қувватланиши коникиш ҳисси билан таъкидланади. Шунинг учун ҳам мазкур солноманинг янги нашрида мустақиллик арафаси ва мустақилликнинг дастлабки йиллари тарихини рақамлар ва сўзлар воситасида ёритишга алоҳида эътибор қаратилди.

Президент И.А. Каримов Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси, Вазирлар Маҳкамаси ва Президент Девоинининг Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг 16 йиллигига бағишлаб, 2007 йил 30 августда бўлиб ўтган қўшма мажлисидаги маърузасида бу ҳақда қуйидаги фикрларни билдириб ўтган эди: «Шуни таъкидлаш лозимки, мустақилликка эришиш даври ҳақида, эски тузум инқирозга дучор бўлиб, собиқ Иттифок парокандаликка юз тутган бир пайтда мамлакатимизда тобора кескин тус олган сиёсий, ижтимоий ва иқтисодий вазият, ўзлигимизни англаш ва топталган миллий ғуруримизни тиклашга қаратилган интилиш кучайиб боргани, ватанимиз мустақиллигини қўлга киритиши қандай шароитда кечгани ҳақида яхлит, ягона ва холис қўз билан қараб баҳо берадиган жиддий таҳлил-тадқиқот ҳозиргача амалда йўқлигини афсус билан айтишга тўғри келади.

Ўзбекистон мана шундай таҳликали ва мураккаб вазиятда қандай мақсадларни кўзда тутиб, қандай амалий чораларни амалга оширганини, бу ҳаракатларнинг илмий-тарихий, мантикий ва қонуний замини ва омиллари, керак бўлса, истиклол ўзбек халқига тўхфа тариқасида берилмагани, буларнинг барчаси ҳақида ҳар тарафлама чуқур ёритиб ва исботлаб берадиган изланиш ва таҳлил бугунги кунда ҳам ўзининг долзарблиги ва аҳамиятини йўқотмаганини қайд этишимиз зарур».

Мазкур китоб айнан шу мавзуда Ўзбекистонда яратилган дастлабки жиддий тадқиқотлардан бири эканлигини айтиб ўтиш лозим.

Шу ўринда яна бир масалага ойдинлик киритиб ўтишни жоиз деб топдик. Китобда саналарни ёритишда муайян давр

учун хос бўлган тарихий атамалар ва тушунчалардан фойдаланишга ҳаракат қилинди. Россия империясининг Туркистонда ҳукмронлиги даврига оид генерал-губернатор, область, уезд, волость; совет ҳокимияти йилларига оид область, район, кишлоқ шўроси, совет, совет ҳокимияти, большевиклар, партия съезди, пленум, сессия, босмачи, секретар, район секретари, МК секретари, коммунистик партия, РКП(б) МК, ВКП(б) МК, КПСС, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, вилоят партия комитети (обком), район партия комитети (райком), Ўзбекистон ССР (ЎзССР), Ўзбекистон ССР Марказий Ижроия Қўмитаси, Ўзбекистон ССР Олий Совети, РСФСР, СССР, СССР Олий Совети, СССР халқ депутатлари, КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Президенти сингари ўз даврининг тарихий атамалари ва ибораларини бугунги китобхон тўғри тушуниши лозим. Ҳар бир даврнинг ўзига хос нафаси ўша даврга хос сўзлар ва иборалар билан ифодаланади. Шунинг учун ҳам китобда муаммонинг бу жиҳатларига алоҳида эътибор қаратилди. Масаланинг бу жиҳати тарихий ҳақиқатни ҳолис ёритиш учун ҳам жуда муҳимдир.

Китобнинг ушбу нашрини тайёрлашда Ўзбекистон тарихига оид турли дарсликлар ва ўқув қўлланмалар, тарихий тадқиқотлар ҳамда интернет материаллари билан биргаликда даврий матбуот маълумотларидан ҳам фойдаланилди. Хусусан, мустақиллик даври солномасини тузишда «Халқ сўзи» ва «Ўзбекистон овози» газеталари асосий манба бўлиб хизмат қилди.

Муҳтарам китобхон! Асар билан танишиш давомида баъзи камчиликларга дуч келсангиз ёки ушуб китоб материаллари баёни ҳақида бирон фикр пайдо бўлса, ўз мулоҳазаларингизни «O'zbekiston» нашриёт-матбаа ижодий уйи таҳририятига юборишингизни сўраймиз. Муаллифлар китобнинг кейинги нашрларида ушбу фикрларни албатта инобатга олишади.

Муаллифлар

ИБТИДОЙ ЖАМОА ТУЗУМИ

3 миллион йил аввал – инсоният тарихида палеолит даври бошланди.

2,7 миллион йил аввал – илк палеолит (Олдувай маданияти) даври.

2,2 миллион йил аввал – ер юзида «ишбилармон одамлар» (*homo habilis*) яшаган. Уларнинг қолдиқлари Шарқий Африка (Кения, Танзаниянинг Олдувай дараси, Эфиопиянинг Омо дарёси воҳаси) ва Жанубий Африкада топилган. Археологлар томонидан дастлаб топилган бу одам қолдиқлари Танзаниянинг Зинж номли қишлоғида жойлашгани учун уни шу жойнинг номи билан Зинжантроп одами деб ҳам атаганлар. Уларнинг суяк қолдиқлари ёнидан тош қуроллар ва ҳар хил ҳайвон суяклари ҳам топилган.

1,9 миллион йил аввал – Африкада «тўғри юрувчи одам» (*homo erectus*) пайдо бўлган. Олимларнинг фикрича, улар бутун ер юзига, хусусан, Осиё ва Европага тарқалганлар. Осиёда улар синантроп («пекин одами») ва питекантроп («ява одами») номи билан машҳур бўлган. Бу одамларнинг қолдиқлари илк бор Хитой ва Ява оролидан топилган. Шунингдек, инсоният аجدодларининг қадимги излари Марказий ва Жанубий Европадан ҳам топилган. Улар одам тараққиётининг иккинчи босқичи вакиллари ҳисобланади.

1,7 миллион йил аввал – «ишбилармон одамлар» томонидан ясалган илк меҳнат қуроллари Эфиопиядан топилган.

1,4 миллион йил аввал – инсон томонидан оловдан фойдаланишнинг энг қадимги излари Кения ва Эфиопиядан топилган.

1,4 миллион йил аввал – илк палеолит даври. Ашель маданияти бошланди.

Милоддан аввалги 500 минг йиллик – «тўғри юрувчи одам»дан аклли одамзод (*homo sapiens*)нинг куйидаги икки бўғини ажралиб чиққан: Европада пренеандерталлар ва Ўрта Шарқда протокроманьонлар. Ҳозирги Хитой худудида пекин *homo erectus*лари яшаган, улар оловни ва унда овқат пиширишни билганлар.

Милоддан аввалги 200 минг йиллик – ўрта палеолит даври.

Милоддан аввалги 80 минг йиллик – Европа худудида неандерталлар (*homo sapiens neandertalensis*) тарқалган. Улар биринчи бўлиб ўлган одамларни дафн этишган (тахминан милоддан 30 минг йил аввал неандерталлар бутунлай қирилиб кетган).

Милоддан аввалги 80 минг йиллик – Мустье маданияти. Турли меҳнат қуроллари ясалган.

Милоддан аввалги 65 минг йиллик – Америка қитъасига дастлабки одамлар келиб ўрнашган. Олимларнинг фикрича, улар Осиёдан Беринг бўғози орқали бу янги қитъага ўтишган. Американинг туб аҳолиси – ҳиндулар билан Евроосиё даштларида яшаган туркий халқларнинг аجدодлари битта протохалқдан келиб чиққан.

Милоддан аввалги 40 минг йиллик – замонавий қиёфадаги одамлар яшаган, улар фан тилида кроманьонлар (*homo sapiens sapiens*) деб номланади. Уларнинг дастлабки қазилма суяклари ва маконлари Франция жанубидаги Кро-маньон ғоридан топилган. Улар Европа, Осиё, Америка ва Австралияга тарқалишган. Улар дастлаб неандерталлар, сўнгра кроманьон одамлар дейилган. Улар ташқи қиёфалари, жисмоний тузилиши, бош миясининг ривожланганлиги билан ҳозирги одамларга ўхшаш бўлишган. Уларнинг онги, тили ривожланган бўлиб, бир-бирлари билан сўзлаша олганлар. Улар «акл-идрокли кишилар» деб ҳам аталганлар.

Милоддан аввалги 40 минг йиллик – «акл-идрокли одамлар» пайдо бўлиши билан ибтидоий санъат юзага келди.

Милоддан аввалги 40–35 минг йилликлар – ер юзига тарқалган одамзод учта катта ирққа: кора, сарик ва ок ирқларга бўлинган. Ирқ сўзи асли арабча бўлиб, томир, илдиз ва асос деган маъноларни билдиради. Ирқ тушунчасини биринчи бўлиб, одамзодга нисбатан 1675 йили француз олими Ф. Берне қўллаган. Сарик, ок ва кора ирқ тушунчасини фанга 1800 йилда француз табиатшунос олими Жорж Кюве киритган.

Милоддан аввалги 40–35 минг йилликлар – бир неча миллион йил давом этган энг қадимги одамларнинг тўда даври ўрнида уруғ жамоалари шаклланган.

Милоддан аввалги 40–12 минг йилликлар – сўнгги палеолит даври.

Милоддан аввалги 40–4 минг йилликлар – она уруғи (матриархат) жамоаси даври.

Милоддан аввалги 18–10 минг йилликлар – Мадлен маданияти тарқалган давр.

Милоддан аввалги 12–9 минг йилликлар – мезолит даври. «Мезолит» юнонча «mezos» – ўрта, «litos» – тош, яъни ўрта тош даври. Бу даврда ўк-ёй ясалди, якка овчилик, дайди ҳаёт юзага келди, ёввойи ҳайвонлар қўлга ўргатила бошланди, бошоқли ўсимликларни ўстириш ўрганилди, қоятош суратлари пайдо бўлди.

Милоддан аввалги 9 минг йиллик – Яқин Шарқдаги серҳосил ерлар – Тигр ва Фрот дарёлари ўртасида (бу ҳудуд кейинчалик Икки дарё оралиғи ёки Месопотамия номи билан машҳур бўлган) неолит даврининг бошларида деҳқончилик вужудга келди. Иерихон (Фаластин) ва Мурейбит (Сурия) каби қишлоқ хўжалик манзилгоҳларидаги аҳоли ўтроқ турмуш тарзига ўтди. Мурейбитда дастлабки уйлар қурилди. Неолит даври бошланди.

Милоддан аввалги 9–4 минг йилликлар – неолит даври. «Neolit» юнонча «neos» – янги, «litos» – тош, яъни янги тош даври. Бу давр она уруғи ривожланган давр ҳисобланади, тошболта ва теша, сопол идишлар ясалди, деҳқончилик, чорвачилик ва ҳунармандчилик вужудга келди, ўтроклашиш бошланди ва ишлаб чиқариш хўжалиги шаклланди.

Милоддан аввалги 8 минг йиллик – Яқин Шарқда ҳайвонлар (эчки, қўй)ни хонакилаштириш жараёни давом эттирилди ва чорвачилик ривожланди. Ганждара (Эрон) ва Мурейбит (Сурия)да биринчи кулолчилик устахоналари вужудга келди.

Милоддан аввалги 8 минг йиллик – Анатолия (Кичик Осиёнинг қадимги номи)да неолит даври бошланди, дастлабки манзилгоҳлар пайдо бўлди (Ҳожилар, Азикли).

Милоддан аввалги 8–7 минг йилликлар – Ўрта ер денгизининг шарқий соҳилидаги ўлкаларда илк ўтроқ деҳқончилик маданияти, чорвачилик ва савдо-сотик қарор топди.

Милоддан аввалги 7–6 минг йилликлар – деҳқончилик, чорвачилик, хунармандчилик ва савдо-сотик анча ривожланди.

Милоддан аввалги 5500 йил – мис асри (ҳалколит) бошланди. Мис ва темир асрлари прототарихий давр (тарихгача бўлган давр) дейилган. Бу пайтда неолит маданияти тарқалди ва ривожланди.

Милоддан аввалги 5 минг йиллик – неолит даври бутун Ўрта ер денгизи ҳавзасига тарқалди.

Милоддан аввалги 5–4 минг йилликлар – Ўрта ер денгизининг шарқий соҳилида хўжалик янада ривожланиб, катта-кичик қишлоқлар пайдо бўлди. Деҳқонлар экин майдонларини кенгайтириб, буғдой ва арпадан ташқари тариқ ва зиғир ҳам экканлар.

Милоддан аввалги 4–1 минг йилликлар – ота уруғи (патриархат) жамоаси даври.

Милоддан аввалги 4 минг йиллик ва 3 минг йиллиكنинг биринчи ярми – энеолит – тош-мис даври. «Энеолит» сўзи юнонча-лотинча сўз бўлиб, «энеус» – мис, «литос» – тош деган маънони билдиради. Мисдан қуроллар ясалган. Матриархатдан патриархатга ўтилди.

Милоддан аввалги 4 минг йиллик – Эрон (Сиалк-Теп) ва Месопотамияда мисдан меҳнат қуроллари (болта, мотига, пичоқлар) ясалди.

Милоддан аввалги 4000 йил атрофида – мис асридан бронзага ўтиш даври: Месопотамияда (мил. авв. 3750 йил), Эронда (мил. авв. 3200 йил), Ҳинд дарёси воҳасида (мил. авв. 3000 йил).

Милоддан аввалги 3 минг йиллик ўрталаридан милодий 1 минг йиллик бошларигача – жез (бронза) даври. У инсониятнинг энг қадимги даврининг сўнгги босқичларидан бири ҳисобланади. Бу даврда жез қуроллардан фойдаланиш Жануби-Ғарбий Эрон, Месопотамияда милоддан аввалги 3 минг йиллик ўрталарида бошланган. Худди шу даврдан бошлаб Ўрта Осиё қабилалари ҳам жездан фойдалана бошлаганлар. Сурия, Кичик Осиё, Кипр ва Критда эса милоддан аввалги 3 минг йиллик охири – 2 минг йилликдан бошланган. Миср, Европа ва Ҳиндистон каби мамлакатларда бу маъдандан фойдаланиш милоддан аввалги 2 минг йилликка тўғри келса, Америкада милодий 1 минг йилликка тўғри келади.

ЎЗБЕКИСТОН ҲУДУДИ ТОШ ДАВРИДА

Милоддан аввалги 1,2–1 млн. йил аввал – ҳозирги Ўзбекистон ҳудудида илк палеолит даври (қадимги тош даври). Селунгур ғори (Фарғона водийси)дан тош қуроллар ва ибтидоий одам қолдиқлари топилган.

Милоддан аввалги 700–600 минг йилликлар – милоддан аввалги 40 минг йиллик – Қўлбулоқ макони (Тошкент вилояти) қадимий тош даври ёдгорлиги.

Милоддан аввалги 100–40 минг йилликлар – ўрта палеолит – Мустье даври. Неандертал одами тўдалари яшаган давр: Тешиктош ғори (Сурхондарё вилояти), Омонқўтон ғори (Самарқанд вилояти), Обираҳмат ғори (Тошкент вилояти), Қалъача ва Сўх маконлари (Фарғона водийси), Учтут макони (Навоий вилояти), Бўзсув макони (Тошкент). Одам оловдан фойдаланишни ўрганган. Тешиктош ғоридан 9 ёшли неандертал боланинг суяклари топилган.

Милоддан аввалги 70 минг йиллик – Обираҳмат ғори (Тошкент вилояти)дан 8–9 ёшли болага тегишли суяклар чиққан. Фанда ҳозирги замон одами инкилобий йўл билан пайдо бўлмай, балки эволюцион (тадрижий) йўл билан неандертал одамидан *homo sapiens* одамига аста-секин айланган деган илмий хулосага келинди. Ўзбекистон ҳозирги одам пайдо бўлган ҳудудга кириши исботланди.

Милоддан аввалги 40–12 минг йилликлар – сўнгги палеолит даври. Ҳозирги кўринишдаги одамнинг шаклланиши (кроманьон). Обираҳмат ғори (қадимги одам суяклари), Самарқанд макони, Учтут устахонаси (Навоий вилоя-

ти), Охангарон устахонаси, Октош ғори (Тошкент вилояти). Диний тасаввурлар вужудга келган.

Милоддан аввалги 35–30 минг йилликлар – матриархат (она уруғи)нинг вужудга келиши.

Милоддан аввалги 12 минг йиллик – Қўшилиш манзилгоҳи (Тошкент). Ёдгорлик Тошкент ҳудудида сўнгги палеолит давридан бошлаб узлуксиз одам яшаганлигидан далолат беради. Ёдгорликдан қўлга ўргатилган тур (буқа ёки сигир) суяги топилган. Бу эса мезолит даври бошида Ўзбекистон ҳудудида одамлар чорвачиликдан хабардор бўлганидан далолат беради.

Милоддан аввалги 12–7 минг йилликлар – мезолит (ўрта тош) даври. Ўқ-ёй (камон) кашф этилган. Мачай ғори (Сурхондарё), Обишир ғори (Фарғона водийси) ҳамда Зараутсой (Зарауткамар) қоятош расмлари.

Милоддан аввалги 6–3 минг йилликлар – Ўрта Осиёда неолит (янги тош) даври. Илк ўтроқ кишлок харобалари Копетдоғ (Туркменистон) этакларида топилган.

Милоддан аввалги 6–3 минг йилликлар – неолит даври: Деҳқончилик ва чорвачиликнинг вужудга келиши, сопол буюмлар тайёрлаш, ишлаб чиқариш ҳўжалигига ўтиш. Калтаминор маданияти (Хоразм), Узункўл, Тайпоқкўл маконлари (Фарғона водийси), Жонбосқалъа (Қорақалпоғистон), Тузкон маданияти, Каптарнинг қуми (Бухоро вилояти).

Милоддан аввалги 6–5 минг йилликлар – Жойтун маданияти. Қадимги деҳқонлар ва чорвадорларнинг дастлабки ўтроқ маконлари.

Милоддан аввалги 4-минг йиллик охири – Қорақум шимолидаги Унгуз макони.

Милоддан аввалги 4–3 минг йилликнинг ўрталари – энеолит (мис-тош) даври: Намозгоҳтепа (Туркменистон), Саразм (Тожикистон).

Милоддан аввалги 4–3 минг йилликлар – Зарафшон водийсининг энеолит ва илк жез даврига оид қадимги деҳқончилик маданиятига тегишли Саразм археологик ёдгорлиги. Унинг асосида кейинчалик Саразм кишлоғи таркиб топган. У Зарафшон дарёсининг тоғлар орасидан кенг во-

дийга чиқиш жойида, Ойимкўл ёнида жойлашган. Саразм атамаси суғдча саризамин бўлиб, яъни ернинг бошланиши ёки воҳанинг бошланиши демакдир. Ёдгорлик ясси тепачалар кўринишида, 100 гектарга яқин жойни эгаллаган. Бу жойда ҳаёт энеолитнинг ривожланган босқичидан то илк жез даврига қадар давом этган. Саразм аҳолисининг иқтисодий ҳаётини деҳқончилик, чорвачилик ва ҳунармандчилик ташкил этган.

Саразм археологик ёдгорлигида 7 йил давомида археологик қазиш ишлари олиб борилди ва 10 нуктада қадимги қишлоқ ҳаётининг давомийлигини ўрганиш учун шурфлар қазилди. Натижада ёдгорликда 4 та тарихий босқич аниқланди.

Милоддан аввалги 3400–3200 йиллар – Саразм I босқичи. Бу даврда жамоа оилалари бир хонали уйларда яшаган, хилхона мавжуд бўлган. Жамоа квартали атрофи эса мудофаа деворлари билан ўраб олинган.

Милоддан аввалги 3200–2900 йиллар – Саразм II босқичи. Бу даврда бир-биридан тор кўчалар билан ажратилган кўп хонали тураржой массивлари пайдо бўлди. Улар атрофида иккита жамоа ибодатхонаси қад кўтарган.

Милоддан аввалги 2900–2700 йиллар – Саразм III босқичи. Бу даврда ижтимоий характердаги монументал бинолар пайдо бўлди. Улар уруғ жамоаларининг маъмурий бино ва ибодатхоналаридан иборат эди.

Милоддан аввалги 2700–2000 йиллар – Саразм IV босқичи. Бу даврда демографик ўзгаришлар билан боғлиқ ҳолда аҳолининг водий бўйлаб тарқалиши кузатилган. Бу давр акси кулолчиликда яққол кўзга ташланади.

БРОНЗА (ЖЕЗ) ДАВРИ

Милоддан аввалги 3–2 минг йилликлар – бронза даври. Ғилдирак ва кулолчилик чархи вужудга келди.

Милоддан аввалги 3–2 минг йилликлар – Ўрта Осиё халқлари Шимолий Ҳиндистон, Месопотамия, Миср билан савдо муносабатлари ўрнатган. Бадахшон лаъли (лазурит).

Милоддан аввалги 2 минг йиллик – Турк атамаси Хитой битикларида қайд этилди.

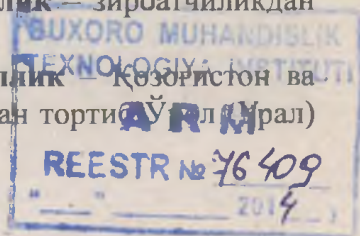
Милоддан аввалги 2 минг йиллик – Сополлитепа, Жарқўтон манзилгоҳлари мавжуд бўлган давр. Сополли маданияти. Жарқўтон ёдгорлиги – Ўзбекистон ҳудудида биринчи бор шаклланган қадимги шаҳар маданияти (Сурхондарё).

Милоддан аввалги 2 минг йиллик – Ўзбекистоннинг жанубий ҳудудларида деҳқончилик билан шуғулланувчи жез даври қабилаларининг Сополли маданияти мажмуаси. Бу маданият ёдгорликлари Ўзбекистоннинг Сурхондарё вилояти, қўшни Тожикистон ҳудудларидан топиб ўрганилган (Сополлитепа, Жарқўтон, Мўлалитепа, Бўстон, Бўйрачи, Нурек, Тандирайўл). Унинг энг қадимги ва биринчи бор топиб ўрганилган ёдгорлиги Сурхондарё вилоятининг Музrabод туманидаги Сополлитепа бўлиб, ушбу археологик маданият ҳам шу ёдгорлик номи билан аталади.

Милоддан аввалги 2 минг йиллик – Ўзбекистон ҳудудида зироатчилик (деҳқончилик) пайдо бўлди, хом ғишт ва пахсадан кулбалар қурилди.

Милоддан аввалги 2 минг йиллик – зироатчиликдан чорвачилик ажралиб чиқди.

Милоддан аввалги 2 минг йиллик – Қозоғистон ва Жанубий Сибирь, Энасой (Енисей)дан тортис (Ал) (Мрал)

дарёсигача бўлган ҳудудларда кенг тарқалган чорвадор қабилаларнинг Андроново маданияти.

Милоддан аввалги 2 минг йиллик ўрталари ва иккинчи ярми – Тозабогёп маданияти (Хоразм вилояти).

Милоддан аввалги 2 минг йиллик охири – хом ғишт ва пахсадан қурилган қалин мудофаа деворлари бўлган йирик қишлоқлар (Чуст, Далварзин) барпо этилди.

Милоддан аввалги 2 минг йиллик – 1 минг йиллик бошлари – Замонбобо маданияти (Бухоро вилояти), Сувёрган маданияти (Қорақалпоғистон), Чуст маданияти (Наманган вилояти), Амиробод маданияти (Хоразм вилояти), Кучуктепа (Сурхондарё вилояти) вужудга келди.

Милоддан аввалги 2 минг йилликнинг биринчи ярми – Ўзбекистонда жез даври уруғ жамоасининг Замонбобо маданияти. Бухоро вилояти Қоракўл тумани марказидан 15 км шимоли-ғарбда жойлашган Замонбобо кўли (номи шундан) соҳилидаги макон (майдони 170 м²) ва қабристон (44 та қабр) ўрганилган. Одамлар ярим ертўла, енгил чайлаларда яшаган. Ертўла ўтов шаклида, устунлари чуқурчаларга ўрнатилган, усти қамиш билан ёпилган ва сомонли лой билан сувалган. Ўчоқ ва дон сақланадиган ўралар девор яқинида бўлган. Қабрларда мурдалар якка, жуфт, айрим ҳолда учтадан (эркак, аёл, бола) ёнбошлашиб кўмилган. Чакмоктошдан ишланган қадама ўроқлар, ёرғучоқ бўлаклари, ҳовонча дасталар ва кўмирга айланган буғдой, арпа донлари, сигир, қўй, эчки суяклари топилган.

Милоддан аввалги 2 минг йилликнинг биринчи ярми – 1 минг йиллик бошлари – Хоразм воҳасининг чўл зонасига оид жез даврининг Сувёрган маданияти археологик маданияти (Амударёнинг қадимги дельтаси ўнг томондаги чўл ичига ёриб киргани учун Сувёрган номи билан аталган). Сувёрган маданияти қабилалари Ўрта Осиёнинг жануби-ғарбий вилоятларидан Хоразмга келган янги этник гуруҳ бўлиб, уларнинг моддий маданияти жанубнинг ўтrock деҳқончилик маданиятига ўхшаш бўлган. Сувёрган маданияти ўз таракқиётида 3 боскични (Қамишли, Бозорқалъа, Қовунчи) босиб ўтган. Милоддан аввалги 1 минг йиллик-

нинг бошларига келиб, Сувёрган маданияти ўрнига Амиробод маданияти пайдо бўлган.

Милоддан аввалги 2 минг йиллик охири чораги – 1 минг йиллик бошлари – Фарғона водийсидаги кўҳна деҳқончилик маданияти: Чуст маданияти. Деҳқонлар сув бўйидаги унумдор ерларнинг ўзлаштирилишига қараб алоҳида воҳа ёки гуруҳ тарзида жойлашганлар. Чуст маданияти ёдгорликлари, асосан, Фарғона водийсининг шимолишарқий туманларида учрайди, уларнинг сони ҳозирда 80 дан ортиқ. Бу маданият ҳозирги Чуст шаҳри яқинидан топилган. Маданият номи шундан (маҳаллий аҳоли Буонамозор деб атади).

Милоддан аввалги 2 минг йилликнинг иккинчи ярми – Шеробод тумани (Шеробод дарё irmoғи Бўстонсой ўзанининг чап соҳили)да жойлашган Жарқўтон қадимги шаҳар харобаси. Сополли маданиятига мансуб қабила-ларнинг жез даври ёдгорлиги. Жарқўтон аҳолиси суғорма деҳқончилик ва чорвачилик билан шуғулланган. Жарқўтон (майdonи 100 гектар) мудофаа девори билан ўралган марказий кўрғон, оташпарастлар ибодатхонаси (Жарқўтон оташкадаси), қабристон (майdonи 20 гектар), бир неча даҳалардан иборат бўлган. Жарқўтонда тураржой қолдиқлари, ибодатхона, қулолчилик маҳалласи, металл эритиладиган устахоналар, 1000 дан ортиқ қабрлар очиб ўрганилди. Тураржой бинолари катта бичимли хом ғиштдан бир ёки бир неча хонали қилиб қурилган. Хоналар саҳни ва девори сомонли лой билан сувалган. Кўчалар тор, даҳа ибодатхонасига боровчи йўлга шағал ётқизилган.

Милоддан аввалги IX–VIII асрлар – қадимги Хоразм сўнги жез даврининг Амиробод маданияти. Қорақалпоғистон Республикасидаги Амиробод канали атрофидан топиб текширилган (1937–1940). Амиробод маданияти Сувёрган маданияти ва Тозабоғёп маданияти уйғунлашуви асосида шаклланган. Бу маданиятни яратган халқлар уруғ жамоаларига бирлашиб, обикор деҳқончилик ва чорвачилик билан шуғулланган. Қишда ёғоч ва қамишдан қурилиб, усти лой билан сувалган қулба ва ярим ертўлаларда, ёзда енгил бостирмаларда яшаган.

ТЕМИР ДАВРИ

Миллоддан аввалги 1 минг йилликнинг биринчи ярми – қадимги Хоразмда бўлган Кўзаликир шаҳар-қалъа харобаси. Жайхун (Амударё)нинг кўҳна ўзани бўйида жойлашган. Кўзаликир учбурчак шаклидаги майдон тевараги бўйлаб пахсадан қурилган усти ёпик бир неча қатор йўлақлар (умумий узунлиги 6–7 км)дан иборат тураржойлар бўлган. Кўзаликирдан скифларга хос жез камон ўқлари, кулолчилик дастгоҳида ясалган турли сопол идиш ва буюмлар топилган. Аҳоли Кўзаликир ташқарисида деҳқончилик ва чорвачилик билан шуғулланган. Бирор хавф-хатар тугилиши билан молларини ичкарига – мазкур учбурчак майдонга ҳайдаб кирган, ўзлари эса йўлақларда туриб душманни даф қилган.

Миллоддан аввалги 1 минг йиллик бошлари – миллоддан аввалги IV аср – қадимги Тошкент воҳасида Бурганли маданияти (илк темир даврига оид археологик маданият).

Миллоддан аввалги IX–VIII асрлар – темир даврига ўтиш, кўчманчи чорвадор қабилаларнинг ажралиб чиқиши. «Авесто»нинг энг қадимги қисмларига тартиб берилди.

Миллоддан аввалги VIII–II асрлар – скифлар маданияти. Хитойнинг Хуанхэ дарёсидан то Дунайгача кенгликда яшаган дашт қабилаларига тегишли «хайвон тасвирлари услуби»да ишланган санъат асарларининг тарқалиши.

Миллоддан аввалги IX–VII асрлар – Тошкент воҳасида илк деҳқончилик маданияти – Бурганли маданиятининг дастлабки босқичи. Тошкент яқинидаги Бурганлисой соҳилидан топилган манзилгоҳ номи билан аталган. Бурганли маданияти кўчманчи чорвачиликдан ўтрок деҳқончиликка ўтган аҳоли маданияти ҳисобланади.

Милоддан аввалги VIII–VI асрлар – Ўзбекистон ҳудудида темир даври ёдгорликлари. Улар Хоразм, Бухоро, Самарканд, Сурхондарё, Қашқадарё, Тошкент вилоятлари ва Фарғона водийсида ўрганилган. Кўзаликир, Қалъаликир ва Дингилжа сингари қадимги қалъа ва қишлоқ, шаҳар харобалари, Тагискен ва Уйгарак қабристон-қўрғонлари, Бўкантов қоятош суратлари шулар жумласидандир. Кўктепа, Ерқўрғон ва Узунқир каби нодир обидалар ҳам улар сирасига киради.

Милоддан аввалги VI аср – милодий VIII аср ва милодий XV–XVI асрлар – Қовунчитепа археологик ёдгорлиги мавжуд бўлган давр. У Тошкент вилоятининг Янгийўл шаҳридаги Куркулдак каналининг чап соҳилида жойлашган. Маданий қатламлари Бурганли маданияти ва Қовунчи маданиятига оид бинокорлик қолдиқларидан ташкил топган.

Милоддан аввалги VI–IV асрлар – Бурганли маданиятининг сўнгги босқичи.

Милоддан аввалги III–II асрлар – Бурганли маданиятининг Қовунчи маданиятига ўтиш босқичи.

Милоддан аввалги II аср – милодий VI аср – Қовунчи маданияти мавжуд бўлган давр. Қовунчитепа харобасидан илк марта топиб ўрганилган. Қовунчи маданияти Тошкент воҳаси, Сирдарёнинг ўрта оқими ва Фарғонанинг шимоли-ғарбий қисмида тарқалган. Қовунчи маданияти даври икки босқичга бўлинади: 1-босқич – милоддан аввалги II–I асрлар; 2-босқич – милодий I–VI асрлар.

ТУРОНДАГИ ДАСТЛАБКИ ДАВЛАТЛАР

Милоддан аввалги XI–III асрлар – Даштиота (Дуньхуан) ва Наньшан (Чиланьшан) тоғлари атрофида туркий қавм ди томонидан ташкил қилинган Юечжи давлати фаолият кўрсатди. Бу давлат турли манбаларда юэчжи, юйчжи, ёвчи, рутзиё, рузие номи билан ҳам тилга олинади. Хитой манбасида бу давлат Улуғ Юечжи (Даюечжи) давлати деб номланган. Кейинчалик Бактрия, Кушон, Эфталлийлар, Тоҳаристон давлатларини Улуғ Юечжилар барпо этган. Милоддан аввалги III асрда бу давлат хуннлар томонидан тугатилган. Бактрияни эгаллаган Улуғ Юечжилар, хитой манбаларида ёзилишича, бу ҳудудни куйидаги 5 ёбғулик (жабғулик)ка бўлиб идора этишган: 1) Вахан (Сюми), маркази – Мўченг шаҳри; 2) Шуангми (Сямака), маркази – Шуангми шаҳри; 3) Кушон (Гуйшуанг), маркази – Кандут (Хуцао) шаҳри; 4) Парвон (Сидун), маркази – Бичжу шаҳри; 5) Думи ёбғулиги (хитой манбалари). Орадан 100 йил ўтгач, Кушон ёбғулиги 5 ёбғуликни бирлаштириб, Кушон подшолигига асос солган.

Милоддан аввалги X–V асрлар – Кучуктепа сўнги жез ва илк темир даврига оид кўргон харобаси. Кучуктепа Сурхондарё вилоятидаги Кўхитанг тоғининг жанубий ёнбағрида, Уланбулоқсой бўйида, Музрабод қишлоғи яқинида жойлашган.

Милоддан аввалги IX–VIII асрлар – милодий VI аср – Ерқўргон қадимги шаҳар харобаси. Қарши шаҳридан 10 км шимолда жойлашган. Тарихий манбаларда Бахл, Боло, Валаам, Нашеболо деб тилга олинган. Ерқўргон харобаси қалъа ва шаҳристондан иборат бўлиб, умумий майдони 150

гектар, буржлар билан мустаҳкамланган икки қатор мудофаа девори билан ўралган.

Милоддан аввалги IX–IV асрлар – Қизилтепа шаҳар харобаси. Сурхондарё вилояти Шўрчи тумани ҳудудида, Қизилсув дарёсининг ўнг соҳилида. Девор ва минораларда ўк отиш шинаклари бор. Девор атрофига хандақ қазилган. Қалъа кўрғонида пахса ва хом ғиштдан қатор ҳашаматли иморатлар қурилган.

Милоддан аввалги IX–IV асрлар – Кўктепа қадимги шаҳар харобаси. Самарқанд вилоятининг Пайариқ туманига қарашли ҳудудида, Батрак ва Шамат қишлоқлари оралиғида, Булунғурсойнинг қадимги ўзани соҳилида жойлашган. Маҳаллий аҳоли орасида у Сайилтепа деб аталади. Кўктепа илк темир даври шаҳар харобаси, квадрат шаклида, майдони 23 гектар атрофида, унинг рельефида чор атрофи бўйлаб қад кўтарган мудофаа девори ва 4 жойда шаҳар дарвозаларининг ўринлари яққол кўзга ташланади. Кўктепадан 25–35 ёшдаги аёл қабри очилди. Қабрдан ёғоч тўшама ва қамиш бўйра излари топилди.

Милоддан аввалги VIII–VII асрлар – Узунқир шаҳар харобаси. Зарафшон тизмасидан бошланган Шўробсой бўйида (ҳозирги Китоб тумани) жойлашган. Узунқир ўрнида қадимий манзилгоҳ бўлган. Узунқир Китоб – Шаҳрисабз воҳасининг иктисодий ва маъмурий марказига айланган. Узунқирдан Тахтақорача довони орқали қадимги Самарқанд (Мароканда)гача бўлган масофа 70 км ни ташкил қилган. Шаҳар Мароканда – Бақтра қарвон йўли бўйида жойлашиб, муҳим савдо-сотик ва ҳунармандчилик аҳамиятига эга бўлган. Узунқир ички қалъа ва шаҳар ҳудудидан иборат.

Милоддан аввалги VIII–VII асрлар – Каспий денгизидан жануби-шарқий ҳудудларда парн-парфия қабилалари яшаган.

Милоддан аввалги VIII–VII асрлар – Ўрта Осиё вилоятлари малика Семирамида даврида Оссурия таркибига кирганлиги ҳақидаги ривоятлар қайд этилди.

Милоддан аввалги VIII–VI асрлар – дастлабки давлат бирлашмалари (Суғдиёна, Бактрия, Хоразм). Дастлабки

шаҳарларнинг вужудга келиши [Афросиёб (Смараканса), Бухоро, Узунқир, Ерқўрғон, Кўктепа, Қизилтепа, Кўзалиқир]. Ўрта Осиёда зардуштийлик дини тарқалди ва «Авесто» китобига тартиб берилди.

Милоддан аввалги VII – милодий IV асрлар – Турон ва Эрон минтақалари оралиғида Қадимги Хоразм (Катта Хоразм) давлати мавжуд бўлган. Хоразм ҳақидаги илк маълумотлар «Авесто», Доро I нинг Бихистун китобалари, қадимги юнон ва рим муаллифлари милетлик Гекатей, Геродот, Страбон ва бошқаларнинг асарларида учрайди.

Милоддан аввалги VII аср – милодий IV асрлар – Зарафшон ва Қашқадарё воҳаларида Суғдиёна (Суғд) давлати мавжуд бўлган. Суғд мамлакати кейинчалик 3 тарихий-географик ҳудуд (Самарканд Суғди, Бухоро Суғди, Кеш-Нахшаб Суғди)ни бирлаштирган. Суғднинг пойтахт шаҳарлари Самарканд, Бухоро, Кеш ва Нахшаб бўлган.

Милоддан аввалги VII аср – II асрлар – Қадимги Бактрия давлати мавжуд бўлган. У Амударёнинг юқори ва ўрта оқимидаги тарихий вилоятида жойлашган. Асосан, Ўзбекистон ва Тожикистоннинг жанубий вилоятлари ҳамда Афғонистоннинг шимолий қисмини ўз ичига олган. Шимолда Суғд, жанубда ва жануби-шарқда Арахосия, Гандҳара, ғарбда Марғиёна билан чегараланган. Марказий шаҳри Бактра (Зариаспа) бўлган. Бактрия мил. авв. VI–IV асрларда Ахоманийлар, Александр (Искандар), Салавкийлар салтанатлари, сўнгра мил. авв. III аср ўртасидан Юнон-Бактрия подшолиги таркибига кирган; мил. авв. II асрда тохарлар томонидан босиб олингач, Тохаристон деб атала бошлаган.

Милоддан аввалги VII – VI асрлар – Гава Сугди вилояти *Навтака* деб аталган. Навтака вилояти Зарафшон тизмасидан бошланиб Ўрадарё воҳасигача бўлган ерларни ўз ичига олган. Вилоят маркази Узунқир қалъаси бўлган.

Милоддан аввалги VII аср ўрталари – VI аср ўрталари – Ўрта Осиё ҳудудининг Мидияга тобе бўлиши. Зарина бошчилигидаги сакларнинг Мидияга қарши кураши.

Милоддан аввалги VII–VI асрлар – форслар Парсуа (кейинчалик Форс) вилоятига кўчиб, ўз уруғидан чиккан сардор – Ахмон атрофида бирлашган. Улар Шимолий Эламни бошқарганлар. Уларнинг дастлабки подшолари Кайхусрав I (Кир I) бўлган. У милоддан аввалги 600–559 йилларда ҳукмронлик қилган. Қадимги Шарқнинг кўпгина мамлакатларини босиб олган Кайхусрав II (Кир II) Ахоманийлар салтанатини барпо этган (тахминан мил. авв. 558–550 й.).

Тахминан милоддан аввалги 730–550 йиллар – Мидия подшолиги барпо этилиб, пойтахти Экбатона (ҳозирги Ҳамадон) бўлган.

Милоддан аввалги 727–675 йиллар – Дейок Мидия подшолигига асос солиб, унинг биринчи ҳукмдори бўлган (Геродот маълумоти).

Милоддан аввалги 720 йил – сак-массагетлар тазйиқи остида Ғарбий Туркистон (Амударёнинг шимоли)дан қувилган киммерийлар Россиянинг жанубига бостириб киришган.

Милоддан аввалги VII аср – саклар шоҳи Мадий (Мадиеc) яшаган ва фаолият кўрсатган.

Милоддан аввалги 680–675 йиллар – скифлар (саклар) киммерийларни таъқиб қилиб, Кичик Осиё ҳудудига ўтганлар ва Киаксарнинг (625–584) Мидия давлатини забт этганлар. Кичик Осиёда 28 йил ҳукмронлик қилганлар.

Милоддан аввалги VII аср ўрталари – Мидия Қадимги Шарқдаги қудратли давлатга айланди.

Милоддан аввалги VII аср ўрталари – Оссурия подшоҳи Ашшурбанипал (мил. авв. 669–631) ёздирган хатда саклар подшоҳи Тугдамманинг қайд этилиши.

Милоддан аввалги 653–625 йиллар – Мидия скифлар таъсирида қолди.

Милоддан аввалги 639 йил – Элам оссурийлар, кейинчалик бобилликлар, эронийлар томонидан босиб олинди.

Милоддан аввалги 626 йил – Турон давлати ҳукмдори Алп Эр Тўнга (Афросиёб) ўз давлатининг ғарбий қисмида (ҳозирги Озарбайжон ҳудуди) эронликларга қарши бўлган

жангларнинг бирида ўлдирилди. Турон давлатини унинг ўлиmidан сўнг Аморг, Тўмарис, Шу ва бошқалар бошқарди.

Милоддан аввалги 625 йил – Каштарити ўғли Киаксар Мидия подшоси бўлди ва скифларни мамлакатдан қувиб чикарди.

Милоддан аввалги тахминан 618–554 йиллар – зардуштийлик динининг асосчиси Зардушт (Заратуштра) яшган ва фаолият кўрсатган давр.

Милоддан аввалги 614 йил – Киаксар қўшинлари Оссурияга бостириб кириб, унинг пойтахти Ашшурни вайрон қилди ва талади.

Милоддан аввалги 600 йил – Лидия подшоси Алиатт киммерийларни тор-мор қилди.

Милоддан аввалги 590 йил – Урарту Мидия томонидан босиб олинди ва барҳам топди.

Милоддан аввалги 585 йил – подшо Киаксар вафот этиб, Мидия тахтини унинг ўғли Аслак эгаллади.

Милоддан аввалги 558 йил – Парсуа (Форс) тахтига Кайхусрав II (Кир II) ўтириб, Пасаргада шахрини барпо этди ва уни давлат пойтахтига айлантирди.

Милоддан аввалги 558–530 йиллар – ахоманийларнинг Форс давлати асосчиси Кайхусрав II (Кир II)нинг ҳукмронлик даври.

Милоддан аввалги 558–330 йиллар – Ахоманийлар давлатининг ҳукмронлик даври.

Ахоманийлар сулоласи: Кир II (мил. авв. 550–530, Форс ва Аншанда мил. авв. 558 йилдан ҳокимлик қилган), Камбиз II (мил. авв. 530–522), Доро I (мил. авв. 522–486), Ксеркс I (мил. авв. 486–465), Артаксеркс I (мил. авв. 465–424), Ксеркс II (мил. авв. 424), Суғдиён ёхуд Секудиан (мил. авв. 424–423), Доро II (мил. авв. 423–404), Артаксеркс II (мил. авв. 404–358), Артаксеркс III (мил. авв. 358–338), Арсес (мил. авв. 338–336), Доро III (мил. авв. 336–330).

Милоддан аввалги 553–549 йиллар – ўзаро урушларда Кайхусрав II бобоси Астиаг қўшинларини енгиб, Мидия ва Эламни Парсуа (Форс)га қўшиб олди.

Милоддан аввалги 550 йил – ахоманийлар Мидия давлатини кулатиб, Ўрта Осиёнинг бир қанча вилоятларини ўзларига тобе этганлар.

Милоддан аввалги 546 йил – Эрон шоҳи Кайхусрав II (Кир II) подшо Крезни Сарди ёнидаги жангда маглубиятга учратиб, Лидияни босиб олди (Анатолиядаги Форс мулклари мил. авв. 333 йилгача мавжуд бўлган). Дахшатли жангдан сўнг 150 йил ҳукм сурган Лидия подшолиги барҳам топди.

Милоддан аввалги 545–330 йиллар – Ўрта Осиёда ахоманийлар ҳукмронлиги.

Милоддан аввалги VI аср – Массagetлар маликаси Тўмарис яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

Милоддан аввалги VI–III асрлар – Бухоро воҳасидаги Шодбек гуруҳи қўғонлари.

Милоддан аввалги 539–538 йиллар – Кайхусрав II (Кир II) Бобил (Вавилон)ни ҳам забт этиб, яҳудийларга қайта тикланган Қуддусни топширди.

Милоддан аввалги 530 йил июль – массagetлар маликаси Тўмариснинг Туронга бостириб кирган ахоманийлар подшоҳи Кир II га қарши кураши ва ғалаба қозониши (юнон тарихчиси Геродот маълумоти).

Милоддан аввалги 522–486 йиллар – Доро I нинг Эронда ҳукмронлик даври. Бу даврда Форс империяси ҳудуди Ҳинд дарёсидан Дунайгача чўзилди. Давлат сатрап-ликларга бўлинди. Солиқ тизими йўлга қўйилди. Империя учун ягона пул бирлиги – дорика қабул қилинди. Янги пойтахт – Парсуа (Форс)га асос солинди (мил. авв. 513).

Милоддан аввалги VI аср бошлари – Турон ва Эроннинг шарқида Зардушт – Заратуштра (юнонча Зороастр) томонидан зардуштийлик динига асос солинди. Зардуштийликнинг диний ислохотлари мидиялик коҳинлар томонидан ҳам қувватланди.

Милоддан аввалги 522 йил 29 сентябрь – ахоманийларга қарши Фрада бошчилигида Марғиёнада қўзғолон кўтарилди.

Милоддан аввалги 519 йил – Доро I нинг саклар устига юриши. Широқ жасорати. Биҳистун қоя ёзувларида Турон

қабилалари (саклар, сугдийлар, бактрияликлар, хоразмийлар) ҳақида ёзма маълумотлар.

Милоддан аввалги 494–493 йиллар – тиграхауда (чўққи қалпоқли) саклари Дорога қарши курашди.

Милоддан аввалги 494–493 йиллар – ахоманийларга қарши курашган тиграхауда саклари йўлбошчиси Скунханинг асир олинди.

Милоддан аввалги 490 йил – Ўрта Осиё элатлари иштирокида юнонлар билан ахоманийлар ўртасида Марафон жанги бўлиб ўтди.

Милоддан аввалги V аср – сак тилида ёзилган энг қадимги битик – Иссиқ мазорқўргони (Қозоғистон)дан топилган қумуш идишдаги ёзув (Иссиқ ёзуви).

Милоддан аввалги V–IV асрлар – Бухорода ҳукмдорларнинг дастлабки қароргоҳи – Аркка илк марта асос солинди.

Милоддан аввалги IV–II асрлар – милодий VIII аср – қадимги Самарқанд (Мароканда) ва унинг атрофидаги қишлоқларни ўраган мудофаа девори – Девори Қиёмат қурилди.

Милоддан аввалги IV аср – Ўрта Осиёнинг шимолида хунн қабилаларининг ҳарбий иттифоқи ташкил топди.

Милоддан аввалги IV аср – Хоразмнинг ахоманийлар ҳукмронлигидан халос бўлиши.

Милоддан аввалги IV–III асрлар – шак қавмларига мансуб юечжи қабилалари Марказий Осиёнинг гарбий қисмида яшаган.

Милоддан аввалги 358/354–280 йиллар – машҳур саркарда ва давлат арбоби Салавка I Никатор (Музаффар) яшган ва фаолият кўрсатган давр.

Милоддан аввалги 334 йил – Македония ҳукмдори Александр Македонский (Македониялик Искандар) 30 минг пиеда, 5 минг отлик аскар ва 160 ҳарбий кемадан иборат куч билан Кичик Осиёга ўтиб, Эронга уруш эълон қилди.

Милоддан аввалги 334–332 йиллар – даҳшатли жанглар натижасида Александр Кичик Осиёни ҳамда Киликия, Сурия, Финикия ва Фаластин каби давлатларни босиб олди.

Милоддан аввалги 331 йил 1 октябрь – Гавгамел ёнидаги даҳшатли жангда эрон қўшинлари юнон қўшини томонидан яна тор-мор этилди.

Милоддан аввалги 329 йил – Спитамен Зарафшон дарёси бўйида юнон-македон қўшинини тор-мор қилди.

Милоддан аввалги 329 йил – Александр Македонский Ўрта Осиёга бостириб кирди.

Милоддан аввалги 329–328 йиллар – Ўрта Осиё халқлари Спитамен бошчилигида Александр Македонский-га қарши куршди.

Милоддан аввалги 328 йил – Хоразм шоҳи Фарасманнинг Александр ҳузурига иттифоқчилик таклифи билан келиши; Яксарт дарёси (Сирдарё) бўйидаги жанг (Ўрта Осиё халқларининг Александрга қарши олиб борган жангларидан бири); Спитаменнинг ўлими.

Милоддан аввалги 327 йил ёзи – Александр Амударёни кечиб ўтиб, Ҳиндистонга юриш бошлади.

Милоддан аввалги 325 йил – Александрнинг Ҳиндистонда вафот этганлиги ҳақидаги сохта хабар туфайли юнон-македон жангчилари ва маҳаллий аҳоли Бактрияда кўзғолон кўтарди.

Милоддан аввалги 325 йил – Александр Икки дарё оралиғи (Месопотамия)га қайтиб, Бобилни буюк салтанатининг пойтахтига айлантирди. Александр буюк салтанатни янги пойтахтдан туриб атиги 2 йил бошқаргач, милоддан аввалги 323 йилда вафот этди.

Милоддан аввалги 323 йил – Александрнинг вафот этганлиги ҳақидаги ҳақиқий хабар Ўрта Осиёга етиб келди. Суғд ва Бактрияга жойлаштирилган 20 минг пиёда ва 3 минг отлиқ юнон-македон жангчиси исёни ва унинг лашкарбоши Пердикка томонидан бостирилиши; Александрнинг ўлими ва империянинг парчаланиб кетиши.

Милоддан аввалги 321 йил – Бактрия ва Суғдиёна бир ҳокимликка бирлаштирилди.

Милоддан аввалги 315 йил – Александр томонидан тайинланган маҳаллий сатраплар юнон-македон сатраплари билан алмаштирилди.

Милоддан аввалги 312 йил октябрь – Бобилнинг лашкарбоши Салавка I Никатор томонидан босиб олинган билан Салавкийлар давлати ҳукмронлиги бошланган. Бу давлатга Александр Македонскийнинг саркардаси Салавка (Салавка I) асос солган. У ўз давлати чегарасини Сирдарё ва Ҳинд дарёсига қадар кенгайтиришга эришди.

Милоддан аввалги 312–250 йиллар – Ўрта Осиёда Салавкийлар давлатининг ҳукмронлиги.

Милоддан аввалги 312–64 йиллар – Яқин ва Ўрта Шарк (асосан Сурия ҳудуди)да Салавкийлар давлати фаолият кўрсатди. Бу давлатни салавкийлар сулоласи бошқарган. Александр Македонский тузган салтанат таназзулга учрагач, пайдо бўлган. Давлат пойтахтлари – Дажла дарёси соҳилидаги Салавкия (мил. авв. 312–299), Оронт дарёси бўйидаги Антиохия (мил. авв. 300 йилдан). Бу давлат баъзан асосий ҳудудининг номи билан Сурия подшолиги деб ҳам юритилган. Давлат асосчиси Салавка I Мидия, Сузиана, Форс (Персия), кейинчалик Ўрта Осиёнинг жанубий қисми Бақтрияни босиб олди. Мил. авв. 301 йил Месопотамия ва Сурия, мил. авв. 281 йил Кичик Осиё ҳам Салавкийлар давлатига қўшиб олинди. Мил. авв. 64 йил Салавкийлар давлатининг охирги ҳудуди – Сурия Рим провинциясига айлантирилди.

Салавкийлар сулоласи (мил. авв. 312–64 йиллар): Салавка I Никатор (мил. авв. 312 – мил. авв. 280), Антиох I Сотер (мил. авв. 280 – мил. авв. 261), Антиох II Теос (мил. авв. 261 – мил. авв. 246), Салавка II Каллиник (мил. авв. 246 – мил. авв. 226), Салавка III Сотер (мил. авв. 226 – мил. авв. 223), Буюк Антиох III (мил. ав. 223 – мил. авв. 187), Салавка IV Филопатор (мил. авв. 187 – мил. авв. 175), Антиох IV Эпифан (мил. авв. 175 – мил. авв. 163), Антиох V Евпатор (мил. авв. 163–162), Деметрий I Сотер (мил. авв. 162–150), Александр Балас (мил. авв. 150–145), Деметрий II Никатор (мил. авв. 145–139), Антиох VII Сидет (мил. авв. 139–129), Деметрий II Никатор (мил. авв. 129–125; 2 марта), Салавка V (мил. авв. 125), Антиох VIII Грип (мил. авв. 125–96), Антиох IX Кизикский (мил. авв. 115–95; баъзи ҳудудларда), Антиох III Азиатский (мил. авв. 69–64) ва бошқалар.

Милоддан аввалги тахминан 300 йил – салавкийлардан Салавка I ва Антиох I нинг саркардаси Демодамнинг Сирдарё ортидаги ерларга юриши (Демодам юриши).

Милоддан аввалги III аср – оромий алифбосида ёзилган Қадимги Хоразм ёзуви (Қўйқирилган қалъа).

Милоддан аввалги III аср – Шарқий Туркистон ва Шимоли-Шарқий Тибетда яшаган катта ва қудратли қабиалар бирлашмаси хитой манбаларида «да юечжи» (катта юечжилар) деб аталган.

Милоддан аввалги III–II асрлар – Навтака вилоят маркази Узункирдан Китоб шаҳри ўрнида асос солинган янги шаҳарга кўчади. Ёзма манбаларда Сусе деб аталган бу ном Сугда, Суғуд, яъни Суғдиёна тушунчаларидан келиб чиққан.

Милоддан аввалги 293 йил – Марғиёна, Бактрия ва Суғдиёна Салавка I томонидан ўғли Антиох I Сотер ихтиёрига берилди. Ўрта Осиё ҳудудида Антиохия шаҳри барпо этила бошланди.

Милоддан аввалги 293 йил – Салавкийлар давлати асосчиси Салавка I ўғли Антиох I ни Ўрта Осиё ерларига ҳоким қилиб тайинлади.

Милоддан аввалги 250 йил – Хитой кўчманчи хунн ёки ионн қабиаларига катта миқдорда солиқ тўлашга мажбур бўлган.

Милоддан аввалги III аср ўрталари – Салавкийлар давлати кучсизланди.

Милоддан аввалги тахминан 250 йил – Салавкийлар давлатидан Парфия ҳудуди ажралиб чиқди. Каспий денгизининг жанубий ва жануби-шарқий томонида Месопотамиядан Ҳиндистонгача бўлган ҳудудни ўзига бўйсундирган Парфия давлати вужудга келди. Бу давлатга кўчманчи сак қавмларидан парндар – парн қабиласининг бошлиғи Аршак асос солган ва давлатни аршакийлар сулоласи бошқарган. Аршак сўзи «шакларнинг ботири» маъносини англатади.

Милоддан аввалги 250 – милодий 224 йиллар – Парфия давлатида аршакийлар сулоласи ҳукмронлик қилган давр.

Аршакийлар сулоласи: Аршак I (мил. авв. 250 – мил. авв. 248/247), Тиридат I (мил. авв. 248/247 – мил. авв. 211), Артабон I (мил. авв. 211 – мил. авв. 191), Прианат (мил. авв. 191 – мил. авв. 176), Фраат I (мил. авв. 175 – мил. авв. 170), Митридат I (мил. авв. 170 – мил. авв. 138/137), Фраат II (мил. авв. 138/137 – мил. авв. 128), Артабон II (мил. авв. 128 – мил. авв. 124/123), Митридат II (мил. авв. 124/123 – мил. авв. 88/87), Фраат III (мил. авв. 70/69 – мил. авв. 58/57), Ород II (мил. авв. 58/57 – мил. авв. 37/36), Фраат V (мил. авв. 2 – мил. авв. 4), Вонон I (7/8–12), Артабон III (12–38), Готарз II (38–51), Вологес I (51/52–79/80), Митридат IV (128/129–147), Вологес III (148–192), Вологес IV (192–207/208), Вологес V (207/208–222), Артабон V (222–224) ва бошқалар.

Милоддан аввалги тахминан 250 йил – Салавкийлар давлатининг Бактриядаги сатрапи Диодот томонидан Юнон-Бактрия подшолигига асос солинди. Бактрия ва Суғдиёнадаги ҳукмрон юнонлар Салавкийлар подшолиги таркибидан чиқиб, ўз мустақил давлатларини тузишди. Диодот ўзини Бактрия подшоси деб эълон қилди. Давлат ҳудудига ҳозирги Жанубий Тожикистон, Жанубий Ўзбекистон ва Афғонистон кирган. Юнон-Бактрия подшолиги кучайган пайтларда унга ҳозирги Покистон, Шимоли-Ғарбий Ҳиндистон ҳамда Суғдиёна ҳам бўйсунган. Пойтахти Бактра (ўрта асрлардаги Балх) шаҳри бўлиб, унинг харобалари Шимолий Афғонистоннинг ҳозирги Мозори Шариф яқинида жойлашган.

Милоддан аввалги 250–140 йиллар – Юнон-Бактрия подшолиги мавжуд бўлди.

Юнон-Бактрия подшолиги ҳукмдорлари: Диодот (мил. авв. 250 – мил. авв. 230), Евтидем (мил. авв. 230 – мил. авв. 200), Деметрий (мил. авв. 200 – мил. авв. 185), Евкратид (мил. авв. 185 – мил. авв. 171), Гелиокл (мил. авв. 171 – мил. авв. 155) ва бошқалар.

Милоддан аввалги III – мил. авв. V аср ўрталари – Сирдарёнинг ўрта ҳавзасида мавжуд бўлган Қанғха (Қангуй) давлати. Бу давлат Қанғ давлати номи билан машҳур

бўлган. Қанғ давлати шарқда Фарғона (Даван, Дайюан), шимоли-шарқда Усун (Уйсун) давлатлари, шимоли-ғарбда Сарису дарёси, ғарбда Сирдарёнинг қуйи оқими билан чегарадош бўлган. Кушон подшолиги ташкил топиши ва унинг ҳудуди кенгайиши муносабати билан Қанғ давлатининг жанубий чегараси ўзгарган. Қанғ давлатининг қишки пойтахт шаҳарлари Битян ва Сушие бўлган. Битян – Бинкат шаҳри (бошқа манбаларга кўра Қанқа) ўрнида, Сушие эса Паркент туманидаги Сўкоқ (Сукееке) номли жойга тўғри келади. Қанғ давлатининг ёзги қароргоҳлари Иссиқкўл бўйлаб, Қорақўл (Пржевальск) ёнида бўлган.

Милоддан аввалги 240 йил – милодий 216 йил – Улуғ Хунн хоқонлиги (Хуннлар давлати) фаолият кўрсатган давр. Бу давлат Тангрикут Хунн давлати номи билан ҳам машхур. Европа манбаларида бу давлат Гуннлар давлати номи билан келтирилади. У Марказий Мўғулистон, Байкалорти, Хэси йўлаги, Шимолий Хитойда мавжуд бўлган. Хитой манбаларида «шюнну» номи билан қайд этилган. [Милодий 48 йилда Улуғ Хунн хоқонлиги давлати иккига: Шарқий Хунн Тангрикут давлати ва Ғарбий Хунн Тангрикут давлатига бўлиниб кетди.]

Хунн Тангрикут ҳукмдорлари (мил. авв. 240 – милодий 48 йиллар): Туман (мил. авв. 240–210/209), Ботур Тангрикут (Модэ хоқон; Ўғузхон – мил. авв. 210/209–174), Кўкхон (мил. авв. 174–161), Кунхон (мил. авв. 161–126), Элчиши (мил. авв. 126–114), Ови (мил. авв. 114–105), Уйшилар (мил. авв. 105–102), Кулигу (мил. авв. 102–101), Кутигу (мил. авв. 101–96), Гулику (мил. авв. 96 – 85), Гуянди (мил. авв. 85–68), Шолой Канкуй (мил. авв. 68–60), Уякути (мил. авв. 60–58), Когошар (Хухейи I – мил. авв. 58–38), Кутиош (мил. авв. 38–31), Пожулоноти (мил. авв. 31–20), Шужуноти (мил. авв. 20–12), Кияноти (мил. авв. 12–8), Ужилоноти (мил. авв. 8 – милодий 13), Улуноти (13–18), Гудуарши Давганоти (18–21), Удатку (21–46/48).

Шарқий Хунн Тангрикут ҳукмдорлари (48–216 й.): Бай (Хухайи II – 48–56), Чупуноти (56–57), Илга Улути (57–59), Шитонси Суйготи (59–63), Кучи Килинди (63), Гуши Шису

Кути (63–85), Илту Улуту (85–88), Шулан Шису Кути (88–93), Арку (93–94), Тинду Шису Кути (94–98), Ванчи Шису Кути (98–124), Ужику Шису Кути (124–128), Кутино Шису Кути (128–140), Горанно Шису Кути (143–147), Иллин Шису Кути (147–172), Утино Шису Кути (172–178), Гужин (178–179), Канкуй (179–188), Кизи Шису Кути (188–195), Гучукан (195–216).

Ғарбий Хунн Тангрикут ҳукмдорлари (48–216 й.): Пану (48–83), Санмоло Отзи (83–84), Улук (84–89), Шимолий Тангрикут (89–91), Эл Текин (91–93), Пангу (93–118) ва бошқалар.

Милоддан аввалги 230 йил – Сугдиёна ноиби Евтидем I кўшинлари Дiodот II кўшинларини енгиб, Бактрия тахтини эгаллади.

Милоддан аввалги 209–174 йиллар – Улуғ Хунн хоқонлиги (Хуннлар давлати) асосчиси Модэ хоқон (Ботур Тангрикут; Ўғузхон) ҳукмронлик қилган давр.

Милоддан аввалги 209 йил – Салавкийлар давлати подшоларидан Антиох III Парфия устига кўшин тортди. Жангда Парфия кўшинлари енгилди.

Милоддан аввалги 208 йил – Антиох III Бактрияга юриш қилиб, Евтидем I отлик кўшинини тор-мор қилди ва Зариаспа шаҳри (Балх)ни 2 йил бесамар қамал қилди.

Милоддан аввалги 208–206 йиллар – салавкийлар подшоси Антиох III билан Евтидем I ўртасидаги юзага келган уруш сулҳ билан тугади.

Милоддан аввалги II асрнинг иккинчи ярми – милодий I аср – Қанғ давлатининг юксалган даври.

Милоддан аввалги 177–176 йиллар – хуннлар ғарб томонга юриш қилиб, Шарқий Туркистон ва унинг ғарбидаги 26 давлатни, жумладан, Крурона, Усун, Хужис (Ўғуз) каби хонликларни бўйсундирган. Қанғ (Кангюй) давлати ҳам хуннлар хоқонига тобелик изҳор этиб, у билан қудалашган. Хитой билан Буюк Хунн хоқонлиги ўртасидаги чегара Буюк Хитой деворидан ўтган.

Милоддан аввалги 171–138 йиллар – Парфияда шох Митридат I ҳукмронлик қилди.

Милоддан аввалги 171 йил – Евкрадит билан ўғли Гелиокл ўртасида жанжал чиқди. Евкрадит Гелиокл томонидан ўлдирилди. Гелиокл Юнон-Бактрия давлати ҳукмдори бўлди.

Милоддан аввалги 165 йил – кўчманчи туркий қавм юечжиларнинг хуннлар томонидан тор-мор қилиниши; юечжи қабилаларининг Фарғона водийси ва Сирдарё ҳавзаси орқали ўтиб, Суғдни эгаллаши ва Бактрияга ҳужуми.

Милоддан аввалги 162 йил – Юнон-Бактрия подшоси Евкрадит Панжобга қўшин тортди, уни босиб олди.

Милоддан аввалги 141 йил – Парфия шоҳи Митридат I Мидия билан Бобилни босиб олди ва ўзини Бобил подшоси деб эълон қилди. У Бобил (Вавилон)дан салавкийларни қувиб чиқарди.

Милоддан аввалги 140–130 йиллар – Юнон-Бактрия давлатига шимоли-шарқ ва шимол томондан сак ҳамда юечжи қабилаларининг шиддатли ҳужумлари бошланди. Бу ҳужумлар натижасида Юнон-Бактрия давлати ағдариб ташланди.

Милоддан аввалги 138–125 йиллар – хитойлик дипломат ва сайёҳ Чжан Цзяннинг Шарқий Туркистон ва Ўрта Осиёга саёҳати.

Милоддан аввалги 123–87 йиллар – Митридат II ҳукмронлиги даврида Парфия қўшинлари салавкийлар қўшинларини енгди. Улар Эрон ва Месопотамияни ишғол қилди.

Милоддан аввалги II аср – Буюк ипак йўлининг очилиши алоҳида аҳамиятга эга бўлди.

Милоддан аввалги II аср – сак қабилаларининг жанубга силжиши, Эрондаги Дрангиёна вилоятида, Хамун кўли атрофида жойлашуви, бу ҳудуд Сакастон (Сейпсони) деб аталди.

Милоддан аввалги II аср – Ўрта Осиё чегараларида яшаган хуннларнинг илк марта ёзма манбаларда қайд этилиши.

Милоддан аввалги II–I асрлар – Шоштепада қадимги шаҳар белгилари пайдо бўлган.

Милоддан аввалги II–I асрлар – хуннларнинг Еттисув ва Сирдарё бўйидаги чўлларга кириб келиши ва маҳаллий сак-массагет қабилалари билан қўшилиб кета бошлаши.

Милоддан аввалги II аср – милодий VI аср – Қадимги Чоч воҳасида Қовунчи маданиятининг тарқалиши (Бўзронтепа, Товкаттепа, Қувандтепа, Шоштепа ва б.)

Милоддан аввалги II аср – милодий III аср – Фарғона водийсидаги Даван давлати. Бу давлат хитой манбаларида Да-юань номи билан юритилган. Даван шаҳар ва воҳа ҳокимларининг эркин иттифоқидан иборат давлат эди. Улуғ хукмдор қароргоҳи Гушан ёки Эршида бўлган.

Милоддан аввалги II асрнинг иккинчи чораги – Бактрия тахтининг янги даъвогари – подшо Евкратид Деметрийга қарши кураш бошлайди.

Милоддан аввалги II асрнинг охириги чораги бошлари – Амударёнинг шимолидаги бутун ҳудуд грек ҳокимларидан озод қилинди.

Милоддан аввалги II асрнинг иккинчи ярми – Бактриянинг юнон подшоси Менандр Юқори Гангадан то Паталипутра (ҳозирги Патна) ҳудудигача бостириб кирди. У томонидан қабул қилинган буддавийлик дини Эллин маданияти билан уйғунлашиб кетди.

Милоддан аввалги 104–101 йиллар – Даван давлатининг Хитой истилосидан ҳимояланиши.

Милоддан аввалги 101 йил – Даван пойтахти Эрши мудофааси.

Милоддан аввалги 100 йил – юнон ҳокимларининг Бактриянинг жанубий ҳудудларидан сиқиб чиқарилиши.

Милоддан аввалги 53 йил – машҳур саркарда Красс бошлиқ Рим қўшинлари билан Парфия подшоси Ород (хукмронлик даври: милоддан аввалги 55–37) қўшинлари ўртасида жанглар бошланиб кетди.

Милоддан аввалги 38 йил – парфияликларнинг Мидияга қилган юришлари мағлубият билан тугади.

Милоддан аввалги I аср – Талли Барзудан қадимги сугд ёзуви топилди.

Милоддан аввалги тахминан I аср – саклар томонидан Шимоли-Ғарбий Ҳиндистонда, Гандхара вилоятида Ҳинд-сак давлати барпо этилди.

Милоддан аввалги I аср охири – милодий I асрнинг биринчи ярми – Кушон подшолигининг асосчиси Кужула Кадфиз (Кадфиз I) яшаган давр.

Милодий I аср бошлари – Кушон подшолигига асос солинди. Бу давлатга кўчманчи юечжилар (тохарлар)нинг гуйшуан (кушон) қабиласи етакчиси Кужула Кадфиз асос солган. Кушонларнинг дастлабки мулкларига Шимолий Бактрия (ҳозирги Тожикистон ҳамда Ўзбекистоннинг жануби ва Туркменистоннинг жануби-шарқидаги ерлар) кирган. Ўрта Осиёда Кушон мулкларининг шимолий чегараси Ҳисор тизмаси бўйлаб ўтган, у ерлардаги тоғ дараларида ғоятда мустаҳкам чегара деворлари қурилган.

Милодий I–III асрлар – Кушон подшолиги даври.

Кушон подшолари: Кужула Кадфиз I (15–45/51), Вима Кадфиз II (45/51–78), Канишка I (78–123), Хувишка (151–190), Васудева (191–231), Канишка II (229/231–247), Канишка III ва бошқалар.

Милодий 48 йил – Улуғ Хунн ҳоконлиги давлати иккига: Шарқий Хунн Тангрикут давлати ва Ғарбий Хунн Тангрикут давлатига бўлиниб кетди.

58 йил – Парфия шоҳи Вологез I Рим империясига қарши қурашди.

78–123 йиллар – Кушон подшолиги ҳукмдори Канишка I даври. Кушон-Бактрия тили давлат тили сифатида қабул қилинди. Буддизмнинг янги мазҳаби – маҳаяна расмийлаштирилди. Пойтахт Далварзинтепа (ҳозирги Сурхондарё вилояти Шўрчи тумани ҳудуди)дан Пешовар шаҳрига кўчирилди.

89–134 йиллар – Хунн ҳоконлиги билан хитойликлар ўртасидаги уруш хитойликларга ғалаба келтирди. Торим воҳасидаги асосий шаҳарлар хуннлардан тортиб олинди. Хуннлар Қанғ давлати ҳудудига чекиниб, икки асрга яқин мазкур давлат ерларида яшадилар.

99 йил – Кушон элчилари Римга борди.

164 йил – Парфиянинг пойтахти Ктесифон римликлар томонидан вайрон қилинди ва ёқиб юборилди.

II аср охири – III аср бошлари – ички ўзаро урушлар Парфия давлатининг кучсизланиб қолишига олиб келди.

II–III асрнинг биринчи ярми – Чоч атамасининг илк бор Култепа (Чимкент вилояти) топилмаларида учраши.

II–IV асрлар – хунн қабилаларининг Орол бўйларига келиши.

208 йил – Парфия давлати икки қисмга бўлинди.

Тахминан 216–277 йиллар – Моний ибн Ғатак яшаган ва у монийлик таълимотига асос солган.

224 йил – Парфия давлати парчаланди.

224 йил – Парфиянинг жануби-ғарбида Парсуа (Форс) вилояти қайта юксалиб, сосонийлар сулоласига асос солган давлат ташкил топди. Сосонийлар уруғидан бўлган Форс шоҳи Ардашер Парфия шоҳи Артабон IV ҳокимиятига қарши чиқди. Аршакийлар сулоласи Парфияда ўз ҳокимиятини тугатди. Сосонийлар сулоласи ҳокимиятни эгаллади.

224–239 йиллар – Ардашер I нинг ҳукмронлик даври. У Сосонийлар давлатига асос солди. Давлатнинг номи Порсо вилояти (Форс)нинг сосонийлар уруғидан бўлган биринчи шоҳи Папакнинг отаси Сосон номи билан аталган.

224–651 йиллар – Сосонийлар давлати ҳукмронлиги даври.

Сосонийлар сулоласи: Ардашер I (224–239), Шопур I (239–272), Хурмузд I (272–273), Баҳром I (273–276), Баҳром II (276–293), Баҳром III (293), Нарсе (293–302), Хурмузд II (302–309), Шопур II (309–379), Ардашер II (379–383), Шопур III (383–388), Баҳром IV (388–399), Яздигард I (399–420), Баҳром Гўр (421–439), Яздигард II (439–457), Хурмузд III (457–459), Феруз (459–484), Балаш (484–488), Кубод I (488–496; 498–531), Замасп (496–498), Хусрав I Ануширвон (531–579), Хурмузд IV (579–590), Хусрав II Парвиз (591–628), Кубод II (628), Ардашер III (628–632), Яздигард III (632–651).

226 йил – Ардашер I Ктесифонни босиб олиб, ўзини шоҳаншоҳ (шоҳлар шоҳи) деб эълон қилди ва бутун Эрон-

да ҳокимиятни эгаллади. Ардашер I пойтахтни Стахр шаҳридан Дажла дарёси бўйидаги Ктесифонга кўчирди.

239–272 йиллар – Ардашер I вафотидан кейин Сосонийлар давлати тахтига унинг ўғли Шопур I ўтирди ва ҳукмронлик қилди.

242–243 йиллар – шиддатли жангларда сосонийлар шоҳи Шопур I Кушон подшолиги устидан ғалаба қозонди. Ички низолар, ғарбдан сосонийлар ва шимолдан кўчманчи қабилаларнинг шиддатли ҳужумлари туфайли кейинчалик Кушон подшолиги емирилиб, батамом барҳам топди (III аср охири).

244–251 йиллар – сосоний қўшинлари Жанубий Арманистон ва Қадимги Оссурияни босиб олди.

III асрнинг иккинчи ярми ва IV аср – Сосонийлар давлати Шарқдаги энг қудратли давлатга айланди.

Тахминан 255 йил – Эрон шоҳи Шопур I Пешовар (Покистон)ни босиб олди. Айрим тарихчиларнинг ёзишича, унинг қўшинлари Самарқанд, Бухоро ва Тошкент (ҳозирги Ўзбекистон ҳудуди)га ҳам бостириб кирган.

260 йил – Шопур I Рим императори Валерианни Месопотамиянинг шимолидаги Эдесса шаҳри яқинида бўлган жангда асирга олди.

III аср охирлари – ички курашлар ва ғарбдан сосоний қўшинларининг берган қакшатқич зарбалари остида Кушон салтанати емирилиб, унинг ўрнида катта-кичик давлатлар ташкил топди.

305 йил – Хоразм Қанғ давлатидан ажралди; Хоразмда Афригийлар давлати вужудга келди (асосчиси шоҳ Африғ); пойтахт Тупроққалъадан Катга кўчирилди.

305–995 йиллар – Хоразмда афригийлар сулоласининг ҳукмронлик даври. *Афригийлар сулоласи*: Африғ, Абу Абдуллоҳ Муҳаммад ва бошқалар.

309–379 йиллар – Эронда сосонийлар шоҳи Шопур II нинг ҳукмронлик даври.

325 йил – Шопур II миллий синод (диний кенгаш) чақириб, зардуштийликнинг муқаддас китоби «Авесто»нинг сўнгги таҳрирдаги матнини қабул қилди.

353 йил – хионийларнинг Суғд вилоятига кириб келиши. Уларнинг илк бор тарихий манбаларда қайд этилиши (Аммиан Марцеллин маълумоти).

IV асрнинг 60–70-йиллари – сосоний қўшинлари римликлар билан яна тўқнашиб, Арманистон ва Месопотамиянинг кўп жойларини босиб олди.

Тахминан 370 йиллар – Ўрта Осиёда хионийлар ҳукмронлиги ўрнатилди.

370 йил – **V асрнинг иккинчи ярми** – Хионийлар давлатининг ҳукмронлик даври. Бу давлатга туркий қабиалардан хионийлар (европа манбаларида ок хуннлар) асос солган бўлиб, давлатнинг маркази Зарафшон воҳасида бўлган. Баъзи тадқиқотчилар фикрига кўра, улар дастлаб Олтой тоғлари атрофида яшашган ва IV асрнинг биринчи ярмида жануби-ғарбга силжиб, Амударё ва Сирдарё оралиғига кириб келишган. Бу ерда дастлаб улар Зарафшон воҳасини эгаллаб, жанубга ҳаракат қилишган ва анча заифлашиб, сосонийлар Эронига қарам бўлиб қолган Кушон подшолиги ўрнини эгаллаганлар ҳамда маркази Тохаристон бўлган Шимолий Ҳиндистон, Афғонистон, Хуросоннинг бир қисмини ҳам ўз ичига олган Хионийлар давлатини барпо қилишган.

383 йил – Тохаристон атамасининг манбаларда илк бор қайд этилиши.

394–555 йиллар – Биринчи Авар хоқонлиги фаолият кўрсатди. Бу давлат баъзи манбаларда Авар хонлиги (Жужан хонлиги) ҳам дейилади. Хонлик ҳудуди шарқда Корея, шимолда Байкал кўли, жанубда Мўғулистон чўллари, ғарбда Қорашаҳаргача бўлган ҳудудни эгаллаган.

Авар хоқонлари: Толун I (394–410), Холиу (410–414), Талан (414–429), Ути (429–444), Тоғачин (444–464), Учтин (464–485), Толун II (485–492), Нагай (492–506), Токхан (506–508), Чуну (508–520), Бирахман (520–521), Ай Нагай (521–552), Тоба (552–553), Динхо (553), Кут (553), Диншузи (553–555) ва б.

395–423 йиллар – хуннлар йўлбошчиси Аттила (лақаби Худонинг газаби) яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

399 йил – Эрон тахтини Баҳром IV ўрнига Яздигард I (Шопур III нинг ўғли) эгаллади.

V аср бошлари – Иссиқкўлнинг ғарбида хуннлар Юебань (Яйпан) давлатини ташкил этди. Бу давлат кейинчалик Или водийси ва унинг жанубидаги ерларни ўз назорати остига олди.

418–468 йиллар – Кидарийлар давлати фаолият кўрсатди. Кўчманчи чорвадор аҳоли – тохарлар кушонларнинг авлодларидан бўлиб, Кидар исмли ҳукмдор уларнинг йўлбошчиси эди. Шунинг учун улар кидарийлар номи билан тилга олинади. Кидарийлар Амударё хавзаси ҳамда Ғарбий ва Жанубий Сирдарё ерларини ишғол этиб, Хионийлар давлатининг жанубий қисмида ўз давлатларига асос солганлар. Давлат пойтахти Балх шаҳри бўлган.

Тахминан 420 йиллар – токарларнинг Амударё хавзасига кириб келиши.

420–579 йиллар – Ўрта Осиёда Эфталийлар давлати фаолият кўрсатди. Бу давлат манбаларда Оқ хуннлар давлати деб ҳам аталади. Унга эфталийлар, эфталитлар, хайталлар, абдаллар, йе-да каби турли номлар билан аталган Эфталийлар қабилалар иттифоқи асос солган. Улар V аср бошларида Ўрта Осиё ҳудудига шарқдан кириб келган. Эфталийлар туркий давлатининг пойтахти аввал Бухоро яқинидаги Пойкенд ва Варахша шаҳарлари, сўнгра Ҳиндистондаги Шакала шаҳри (ҳозирги Сиалкат) бўлган. Бу давлатга Ўрта Осиёдан ташқари Шарқий Туркистон, Афғонистон, Шимолий Ҳиндистон ва ҳозирги Покистон ҳудудлари ҳам кирган.

Эфталий ҳукмдорлар: Оқ Сивар (420–470), Эфталон (470–490), Тўрамон [Торомана] (490–515), Михиракула [Мехрикор] (515–540), Гатфар (540–565), Фаганиш (565), Вахшунвор [Ахшунвар; Хушнавоз] (565–579) ва бошқалар.

421–438 йиллар – сосонийлар шоҳи Баҳром Гўр (Варахран V)нинг хионийларга қарши кураши.

421–439 йиллар – Эронда Яздигард I нинг ўғли Баҳром V (Баҳром Гўр)нинг ҳукмронлик даври.

Тахминан V аср биринчи ярми – 800 йил – Суғд ихшидлари конфедерацияси мавжуд бўлган. Суғднинг марказий

пойтахтлари Самарканд, Бухоро ва Кеш шаҳарлари бўлган. Суғд мамлакати уч тарихий-географик ҳудуд: Самарканд Суғди, Бухоро Суғди ва Кеш-Нахшаб Суғдини бирлаштирган. Бу пайтда Бухоро тарихий вилоятини эларслонийлар туркий сулоласи подшолари – бухорхудотлар бошқарганлар.

Суғд ихшидлари (435–800 йиллар): Гайвуди (435–440); Шифу-ти (VI аср сўнги чораги); Тайшеби (VI аср охири), Каймочжо [Кюе-му-чжи; Чюмучжи/Цюймучжи] (600–620); Шишпир [Шашеби/Шишбир] (640/642–650/655), Авархуман [Вархуман/Фухуман] (650/655–675), Урк Вартрамука (675–695), Тукаспадак [Дусабати] (695–698), Мастич Унаш [Ўнўк] + Нинешиш [Нинйешиши] (698–700); Тархун [Тухун] (700–710), Гурак [Улэга] (710–738), Турғар [Улэга] (738–750); Баничур [Мо-чжо/Йазид] (780–800) ва бошқалар.

Эларслонийлар туркий сулоласи подшолари – бухорхудотлар (585–782 йиллар): Эларслон (Шери Кишвар) (585–605); Шелидин/Шели (605–620), Нишу Гяна Шад/Кано (620–630), Хелинце (630–639/640), Ша/Шаба (639/640–660), Бидун (660–673), Малика Хотун [Қабаж Хотун; Хўтак Хотун] (673–692), Тағшода I ибн Бидун (692–724), Тағшода II (724–738), Қутайба ибн Тағшода (738–753), Тағшода III (753–768), Сукон (768–775), Бунёд (775–782) ва бошқалар.

Вардонхудотлар подшолари (VI аср охири – VIII аср боши): Вардонхудот ва бошқалар.

Кеш ихшидлари [ҳукмдорлари] (640–760 йиллар): Тичо (640–642), Шишпир (642–655), Чжаоу Шиагйе (656–660); Хуттал подшосининг амакиваччаси (660–680); номаълум ҳукмдор (700–720); Вик (720–727), Ахубидо [Ахурпат] (727–730), Йаньтунь (731/732–738), Хубо Йаньтунь ўғли (738–739), Сицзиньти – ал-Ишканд (739–746/747), Ихрид (747–752), Таран (752–760) ва бошқалар.

Тахминан 430 йиллар – сосонийлар шоҳи Баҳром Гўр (Варахран V) Марв атрофида хионийларни енгди.

433–453 йиллар – гуннлар подшоҳи Аттиланнинг ҳукмронлик даври.

V аср ўрталари – Евроосиё даштларида ташкил топган Хуннлар давлати анча кучайди.

451 йил 15 июнь – Ғарбий Рим империяси ва унинг иттифокчилари (франклар, вестготлар, бургундлар, аланлар ва б.) ҳамда Аттила бошчилигидаги хуннлар ва уларнинг иттифокчилари (остготлар, гепидлар ва б.) ўртасида Каталаун жанги (Шимоли-Шарқий Франциянинг Труа шаҳри ғарбидаги Каталаун яланглигида) бўлиб ўтди. Каталаун жанги тарихда «Халқлар жанги» номи билан машҳур бўлган. Бу жангда 180 000 киши ҳалок бўлди. Жангдан кейин Аттила Рейн ортига қайтди ва янги куч билан Шимолий Италияга бостириб кирди.

451–452 йиллар – Аттила бошчилигидаги хуннлар Рим империяси қўшинларини тор-мор қилиб, Шимолий Италиянинг Аквилея вилояти, Альтинум, Педуя, Милан ва бошқа шаҳарларини эгаллашган; Рим қамал қилиниб, катта бож эвазига омон колган. Сўнгра Аттила қўшинлари Дунай дарёси орқасига қайтган.

453 йил – Аттила вафот этгач, Хуннлар давлати кучсизланди. Унга тобе бўлган қабилалар мустақил бўлиш учун кўзғолон кўтарди. Хуннлар Париж ва Рим атрофларидан орқага чекиндилар. Хуннлар давлати таназзулга юз тутди. Уларнинг 455 йили Паннонияга, 469 йили Болкон ярим-оролига қилган юришлари мағлубият билан туғади. V аср охирларида Европадаги Хуннлар давлати барҳам топди.

ТУРКИСТОН ИЛК ЎРТА АСРЛАР ДАВРИДА (V–VIII асрлар)

457 йил – эфталийлар шоҳи Вахшунвар Чағониён, Тоҳаристон ва Бадахшонни забт этди.

V асрнинг иккинчи ярми – Эрон қўшинлари хионийлар, кидарийлар ва эфталийлар билан ҳам шиддатли жанглар олиб борган.

470–529 йиллар – маздакийлик таълимотининг асосчиси ҳамда маздакийлар ҳаракатининг раҳбари Маздак ибн Ҳамадон яшаган ва фаолият кўрсатган давр. Зардушт коҳинлари ҳамда зодагонларига қарши деҳқон ва ҳунармандлар кўзғолонига бошчилик қилган Маздак 529 йили кўзғолон бостирилгач, қатл этилган.

484 йил – сосонийлар шоҳи Феруз (Перўз) эфталийлар билан бўлган жангда ҳалок бўлди. Вахшунвар Эрон устига катта ўлпон солди ва Марв, Кобул, Панжобни ҳамда Шаркий Туркистондаги Қорашар, Куча, Кошғар ва Хўтанни забт этди.

487–541 йиллар – Биринчи Уйғур ҳоконлиги даври («Аравалилар» давлати).

Биринчи Уйғур хоқонлари: Ай Ужру (487–508), Бариян (508–510), Ботур (510–516), Эл Бек (516–520), Юку (520–537), Багчи (537–541).

V–VI асрлар – Термиз шаҳридан 30 км шимолда термизшоҳлар қалъа-қасри – Болаликтепа бунёд этилган.

V–VI асрлар – кадиварлик тизими шаклланди.

V аср охири – **VI аср ўрталари** – Ҳиндистонда ҳам Эфталийлар давлати фаолият кўрсатган. Бу давлат Тўрамон ва унинг вориси Михиракула даврида қудратли бўлган.

V–VIII асрлар – Варахшада Эфталийлар давлати ва Бухорхудотлар подшолигининг ёзги қароргоҳи жойлашган.

VI–VII асрлар – Тохаристоннинг гуллаб-яшнаган даври.

VI–VII асрлар – халажларнинг Еттисувдан Жанубий Туркистон (ҳозирги Афғонистон ҳудуди)га кўчиш даври.

502 йил – сосонийлар шоҳи Кубоднинг эфталийлар билан иттифокда Византияга қарши юриши; Харран (Карра) шаҳри қамал қилинди.

502–506 йиллар – эфталийларнинг сосонийлар томонидан туриб Византияга қарши курашда қатнашиши.

519 йил – Хитой сайёҳи Сон Юнинг Тохаристонга келиши.

VI аср ўртаси – VIII аср охири – Иккинчи Авар ҳоконлиги даври. Паннония (ҳозирги Венгрия, Югославия ва Австрия ҳудудининг бир қисми)да аварларнинг давлат бирлашмаси бўлган. Давлатга йирик саркарда Баёнхон асос солган.

551 йил – Бумин томонидан Буюк Турк ҳоконлигига асос солинди. Давлатнинг маркази Олтойда бўлган. У тез орада Хитойдан Қора денгизгача бўлган ҳудудни эгаллаб, қудратли давлатга айланди.

551–745 йиллар – Буюк Турк ҳоконлиги фаолият кўрсатган давр.

Бу давлат 603 йилда Шарқий Турк ҳоконлиги ва Ғарбий Турк ҳоконлигига бўлиниб кетди. Биринчи Турк ҳоконлиги даври 551–603 йилларни, Иккинчи Турк ҳоконлиги даври 681–745 йилларни ўз ичига олади.

Буюк Турк ҳоконлари (Кўк Турк ҳоконлари): Бумин (551–553), Муқан (553–572), Таспар (572–581), Савар Лохан (581–587), Чор Бага (587–588), Тўнга Турон (588–600), Кикин Тури (600–603).

Шарқий Турк ҳоконлари: Кикин Тури (603–609), Сивар (Шиби; 609–619), Чулук (619–621), Эл-ҳокон (620/621–630/639), Сирба (639–646), Чиби (646–647), Иби Толо (647–653), Чинжу ябғу (653–659), Асина Торчи (659–676), Тучи (676–678), Асина Низук (679–680), Асина Инан (680), Асина Қутлук (Қутлуг Элтариш; 680–691), Бекчўр Қапаған (691–716), Билга (716–734), Асина Билга (734–739), Билга

Кутлуғ (739–741), Пан Кол (741–742), Суйин (742), Озмиш (742–744), Болмиш (744–745).

Ғарбий Турк хоқонлари (Ўн ўқ бошқаруви ҳукмдорлари): Истами ябғу (552–576), Билга Тарду (576–600) + Апа (576–593); Инал (593–600); Чолу (600–610), Шихэй (Шегуй; 610–618), Тун ябғу (618–630), Си ябғу (630–633), Багаша Толис (633–634), Ишпара Тириш Тунна (Эл-билга Ишбара; 634–641), Епи Толу (641–651), Асина Алп (Улуғ Ишбара; 651–657), Асина Миш (658–662), Асина Боркин (662–666), Асина Торчи (671–679), Асина Низук Бек (679–680); Асина Ялчин (686–693), Асина Хужилу (иккинчи марта; 686–690), Асина Кайду (699–704), Асина Шан (704–710), Ужили (710), Соги (710–718), Сулухан (718–738), Асина Ўн Ўқ (738–742) ва б.

554 йил – сосонийлар шоҳи Хусрав I Ануширвон эфталлийларга қарашли Тохаристонни босиб олган.

VII аср иккинчи ярми – Тохаристон (Чағониён) ҳокими Туронтош номидан Суғд ихшиди Авархуман ҳузурига Бухорзотнинг элчилиги.

563–567 йиллар – Турк хоқони Истами ябғу Эрон билан иттифок тузиб Эфталлийлар давлатини тор-мор келтирган.

565 йил – эфталлийларга туркийлар томонидан зарба берилди.

567 йил – Тохаристон Турк хоқонлиги таркибига қўшилди.

567 йил – суғд савдогари Маниах бошчилигидаги Турк хоқони элчиларининг Эронга бориши.

568 йил – туркий қабилалар ҳисобланган аварлар ҳозирги Венгрияга келиб ўрнашди.

568–569 йиллар – Маниах бошчилигида элчиларнинг Византияга бориши.

569 йил – Земарх бошлиқ Византия элчиларининг Турк хоқони ҳузурига келиши.

570/571–632 йиллар – ислом дини ва биринчи мусулмон жамоасининг асосчиси Пайғамбар Муҳаммад (САВ) яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

572 йил – Истами хоқоннинг дафн маросими, унда Византия элчиси Валентиннинг иштироки.

585–586 йиллар – Абруй бошчилигида Бухорода кўтарилган халк кўзғолони.

VI–VII асрлар – Хоразмда янги шаклдаги кишлоқлар – катта-катта оилалар яшайдиган, мустаҳкамланган қаср-кўрғонлар пайдо бўлди.

585–782 йиллар – Бухоро шахри ва унинг атрофида мавжуд бўлган Бухорхудотлар подшолиги (ҳокимлиги) даври. Бу давлат Ғарбий Суғд (Бухоро воҳаси)да, яъни ҳозирги Бухоро вилоятининг Бухоро, Вобкент, Когон, Ромитан, Жондор ва Қоракўл туманлари ерларидан иборат бўлган. Давлатни туркий эларслонийлар сулоласи вакиллари бошқарган. Унинг пойтахти Бухоро ва Варахша шаҳарлари эди.

588 йил – турк хокони Қорачурин хазарлар ва Византия ёрдами билан Эронга қарши юриш қилади, бироқ сосонийларнинг туркий лашкарбошиси Баҳром Чубин уни тор-мор қилади ва ўлдиради.

VI аср охири – VIII аср бошлари – Бухоро воҳасининг шимоли-ғарбий қисмида, ҳозирги Шофиркон, Пешку, Ёғдубон, Қизилтепа туманлари ҳудудида Вардонхудотлар подшолиги (ҳокимлиги) фаолият кўрсатган.

600 йил – Самарқанд, Бухоро, Вардона, Кеш, Уструшона, Фарғона, Чоч ва бошқа шаҳарлар ҳамда давлатлар ҳақида хитой солномачиларининг маълумоти.

Тахминан 600–894 йиллар – Уструшона мулки мавжуд бўлган ва уни афшинлар идора этган. Уструшона вилояти Сирдарёнинг сўл қирғоғи билан Сангзордарё оралиғидаги ҳудудни ўз ичига олган (ҳозирги Тожикистоннинг шимоли-ғарбий қисми ва Ўзбекистоннинг Жиззах ва Сирдарё вилоятлари). Бу мулк ҳам аввал Турк хоконлиги, сўнгра Араб халифалиги таркибида бўлган.

Уструшона афшинлари [ҳукмдорлари] (600–894 йиллар): Чирдмиш, Сатачари I, Раханч I; Сатачари II, Сатачари III, Раханч II, Раханч III; Харабуға [Қорабуға] (720–738), Ханаҳара [Хонқора] (738–800), Кобус (800–825), Ҳайдар [ал-Афшин] (825–840), Ҳасан (840–860), Абдуллох (860–880), Сайр (880–894) ва бошқалар.

603 йил – Буюк Турк хоқонлиги давлати Шарқий Турк хоқонлиги ва Ғарбий Турк хоқонлигига бўлиниб кетди.

Тахминан 605–741 йиллар – Турк хоқонлиги таркибида Чоч мулки мавжуд бўлган.

Чоч ҳукмдорлари (605–741 йиллар): Тегин Тянчжини (605–609); Ган-тудун [Тўн тудун] (658); Мохеду тудун [Баходур тудун; Бадар тархон] (713–740), Инай тудун Кюйле [Инай тудун Кюлюк] (741) ва бошқалар.

605–846 йиллар – Иккинчи Уйғур хоқонлиги даври (Уйғур-Урхун хоқонлиги). Шарқий Турк хоқонлиги ҳудудида Иккинчи Уйғур хоқонлиги 605 йилда ташкил топди. Унга Текин Аркин асос солди. Баъзи адабиётларда бу давлат Уйғур хоқонлиги деб аталиб, Босмил хоқонлиги (742–744)дан сўнғ, 745 йилда ташкил топган ҳам дейилади. Хоқонлик пойтахти – Қоракурум шаҳри (Урхун дарёсининг чап қирғоғида). Уйғурлар ўтроқ ҳаёт кечиришга ўтди.

Иккинчи Уйғур хоқонлари: Текин Аркин (605 – ?), Пуса (646 – ?), Тумид (646–648), Баян (648–661), Базхан (661–681), Тоғучи (681–715), Утибек (715–719), Чинзон (719 – ?), Утинан (727 – ?), Гошу (727 – ?); Етимшиш (742 – 747), Баянчур (747–759), Эл Текин (759–779), Тон Бага (779–789), Тарас (789–790), Айчур (790–795), Қутлук (795–805), Хазар Текин (824–832), Ху Текин (832–839), Кичик Текин (839–840), Уги Текин (841 – 844), Инан Текин (845–846) ва б.

610 йил – Муҳаммад ибн Абдуллоҳ (САВ)нинг пайғамбарлик фаолиятлари бошланди.

Тахминан 618–750 йиллар – Турк хоқонлиги таркибида Тохаристон [Тўхористон] мулки мавжуд бўлган. Тохаристон тарихий вилоятига ҳозирги Жанубий Ўзбекистон, Жанубий Тожикистон ва Шимолий Афғонистон ҳудудлари кирган. Унинг ҳудуди шимолда Ҳисор тоғлари, жанубда Ҳиндукуш, ғарбда Мурғоб ва Ҳерируд дарёлари, шарқда Помир билан чегараланган. VII аср бошларида Тохаристон 27 та алоҳида мулк: Балх, Қундуз, Термиз, Чағониён, Хутталон ва бошқалардан иборат бўлган.

Тохаристон ябгулари [ҳукмдорлари] (618–750 йиллар): Тегин [Деле] (VI аср сўнги чорағи); Тардушод ябғу [Дату

ше] (618–630), Ишбара ябғу [Шабало-шеху] (630–650); Ашина Учебо (653–660); Гун Ишбара ябғу (VII аср сўнгги чораги), Надунили (700–720), Кутлуғ Тун Тарду [Гудулу Тун Дату] (720–730); Шилиман Гало [Сулаймон – ?] (750) ва бошқалар.

618–630 йиллар – Ғарбий Турк хокони Тун ябғу хукмронлиги даври. У Ўрта Осиёда маъмурий бошқарув соҳасида ислохотлар ўтказди.

622 йил 16 июль – пайғамбаримиз Муҳаммад (САВ)нинг Маккадан Мадинага ҳижратлари. Шу кундан мусулмонларнинг ҳижрий йил ҳисоби бошланди.

VII аср иккинчи чораги – Сугд ихшиди Шишпир хукмронлиги даври. У Кешдан туриб Сугдни бошқарган ва тангалар зарб этган.

627–647 йиллар – Ўрта Осиё шаҳарлари (Бухоро, Самарқанд, Иштихон, Кушония, Чоч ва бошқалар)дан Хитойга элчилар борган.

629–645 йиллар – Хитой сайёҳи Сюань-Цзаннинг Ўрта Осиёга саёҳати.

630–659 йиллар – Ғарбий Турк хоконлиги Хитойга қарши курашди.

Тахминан 630–745 йиллар – Турк хоконлиги таркибида Фарғона мулки мавжуд бўлган ва уни афшинлар идора этган.

Фарғона афшинлари [хукмдорлари] (630–745 йиллар): Ашина Шуни (630–645), Йебочжи (645–660), Аляоцен [Хуминда] (640–660), Алатар [Алутар] (700–720/726), Арслон Тархон [Асиян-даган] (726/739–745) ва бошқалар.

632 йил – Араб халифалиги ташкил топди. Халифаликнинг марказий шаҳри Мадина бўлган.

632–661 йиллар – *Хулафои рошидин («Тўғри йўлдан борувчи халифалар»)* даври: Абу Бакр Сиддик (632–634), Умар ибн Хаттоб (634–644), Усмон ибн Аффон (644–656), Али ибн Абу Толиб (656–661).

644 йил – халифа Умар даврида арабларнинг Тохаристонда турклар билан дастлабки тўқнашуви.

644–656 йиллар – халифа Усмон ибн Аффон хукмронлиги даври. Бу даврда халифа Умарнинг сиёсати давом эттирилди. Қуръони карим матнига тартиб берилди.

645–658 йиллар оралиғи – ғарбий турклар Хитой кўшинларидан енгилди.

646 йил – шарқий турклар қарлуқларни ўзларига бўйсундирдилар.

Тахминан 650 йил – хазарлар (туркий тилли кабилалар) Дон дарёси қирғоқларига келиб ўрнашди.

Тахминан VII аср ўрталари – X аср охири – Хазар хоқонлиғи фаолият кўрсатди. Бу давлат Ғарбий Турк хоқонлиғи парчаланиши натижасида Қуйи Волгабўйи ва Шимолий Кавказнинг шарқий қисмида вужудга келган туркий халқларнинг илк ўрта аср давлати. Хоқонлик пойтахти Самандар (ҳозирги Доғистон), сўнгра Идил шаҳри (Қуйи Волга) бўлган. Аҳоли туркий хазар тилида гаплашган.

650–675 йиллар – Суғд ихшиди Вархуман (Авархуман) ҳукмронлиғи даври. У Самарқанддан туриб Суғдни бошқарди ва тангалар зарб эттирди.

651 йил – Марв шаҳри халифалик томонидан эгалланди ва Хуросонда махсус ноиблик ташкил этилди.

651 йил – сосонийлар сулоласи сўнгги шоҳи Яздиғард III ўлдирилди. Сосонийлар давлати тугатилди. Эрон узил-кесил араблар ҳокимиятини тан олди. Зардуштийлик ўрнига ислом дини жорий қилинди.

654 йил – Араб халифалиғи қўшинларининг Маймургга ҳужуми.

661–750 йиллар – умавий халифаларининг ҳукмронлиғи даври. Бу даврда ислом Шимолий Африкага кенг тарқалди. халифалик пойтахти Дамашк бўлган. Шу туфайли бу халифаликни Дамашк халифалиғи деб ҳам аташади. Умавийлар сулоласига Муовия I асос солган.

661–755 йиллар – Умавийлар халифалиғи томонидан тайинланган Хуросон ва Мовароуннаҳр ноиблари фаолияти.

Умавийлар давридаги Хуросон ноиблари (ҳижрий 41–132/ милодий 661–755 йиллар): Қайс ибн ал-Хайсам (41–42/661–663), Абдуллоҳ ибн Ҳазим ибн Забйон ас-Сулайми (43/663–664), Ибн Амир Аслам ибн Зуръа ал-Килабий (43–44/664–665), Ҳакам ибн Амр ал-Ғифорий (45/665–666), Хулайд ибн Абдуллоҳ ал-Ханафий (45–51/666–671); Ғолиб

ибн Фадал ал-Лайсий (48/668–669); Рабиъ ибн Зиёд ал-Хорисий (51–53/671–672), Убайдуллох ибн Рабиъ ибн Зиёд (53–55/672–675), Сайид ибн Усмон ибн Аффон (56–58/676–678), Абдуррахмон ибн Зиёд ибн Сумайя (58–61/677–680), Салм ибн Зиёд [Абу Ҳарб] (61–63/680–682), Абдуллох ибн Ҳазим ибн Забйон ас-Сулами (64–72/683–692), Букайр ибн Вишах ас-Саъдий (73–74/693–694), Умайя ибн Абдуллох ибн Холид (74–78/694–697), Мухаллаб Абу Суфра ал-Аздий (78–82/698–702), Ўазид ибн ал-Мухаллаб ибн Абу Суфра (82–85/702–704), Муфаддал ибн ал-Мухаллаб ибн Абу Суфра (85/704–705), Кутайба ибн Муслим ал-Боҳилий [Абу Хафс] (86–96/705–715), Ўазид ибн ал-Мухаллаб ибн Абу Суфра (97–99/715–717), Жаррох ибн Абдуллох ал-Ҳакамий (99–100/717–719), Абдуррахмон ибн Нуайм ал-Ҳамидий (100–101/719), Саид ибн Абдулазиз ибн ал-Хорис [Хузайна] (101–102/719–721), Саид ибн Амр ибн ал-Асвод ал-Хароший (103–104/721–723), Муслим ибн Саид ибн Аслам ибн Зуръа ал-Килабий (104–105/723–724), Асад ибн Абдуллох Абу Мунзир (105–109/724–728), Ашрас ибн Абдуллох ас-Суламий (109–111/728–730), Жунайд ибн Абдуррахмон ал-Муррий (111–115/730–734), Асим ибн Абдуллох ибн Ўазид ал-Ҳилолий (115–117/734–736), Асад ибн Абдуллох Абу Мунзир (117–120/736–738), Жудия ибн Али Кермоний (120/737–738), Наср ибн Сайёр ал-Лайсий (121–131/739–748), Абу Муслим Абдуррахмон (132–137/749–755).

667 йил – Араб халифалиги кўшинларининг Чағониёнга хужуми.

670 йил – тибет ва хитойликлар Марказий Осиёда ўзаро тўқнашдилар.

673–674 йиллар – Хуросон ноиби Убайдуллох ибн Зиёднинг Ромитанга юриши ҳамда суғдийлар ва турклар қаршилигига учраб, сулҳ тузиши.

674 йил кузи – Убайдуллох ибн Зиёднинг Пойкенд ва Бухорога талончилик ва боскинчилик юриши.

676 йил – Саид ибн Усмон бошлик араб кўшини Бухорони эгаллади. Бухоролик 80 нафар маҳаллий аслзодалар гаровга олинди.

677 йил – Самарқанд Намозгоҳида араб саркардаси Қусам ибн Аббос шаҳид бўлди. У кейинчалик Шохизинда (Тирик шох) номи билан халқ орасида машҳур бўлган.

681 йил – Хитойнинг Тан сулоласига бир муддат қарам бўлиб қолган Турк ҳоконлиги Элтариш ҳокон бошчилигида мустақил давлатга айланди.

681–691 йиллар – Иккинчи Турк ҳоконлигининг асосчиси Элтариш ҳоконнинг ҳукмронлик даври.

681–745 йиллар – Иккинчи Турк ҳоконлиги даври.

690 йил – дастлабки мусулмон олтин тангалари (динор) зарб килинди.

691–716 йиллар – Турк ҳоконлиги ҳукмдори Қапаған ҳоконнинг ҳукмронлик даври.

695 йил – Бухорхудот Тағшода исломни қабул қилди.

699–766 йиллар – Туркаш ҳоконлиги фаолият кўрсатган давр. Бу туркий давлат ҳудуди Чочдан Жунғориягача бўлиб, унга туркаш кабилаларининг бошлиғи Уч Элиг асос солган.

699–767 йиллар – ҳанафийлик мазҳаби асосчиси Имом Аъзам Абу Ҳанифа (Собит ибн Нўъмон) яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

VII–VIII асрлар – қадимги Шаҳристон (Кува)да Будда ибодатхонаси бунёд этилган.

700–710 йиллар – Суғд ихшиди Тархун бошқаруви даври. У араблар истилосига қарши кураш олиб борган. Тархун араблар билан сулҳ тузишга мажбур бўлганидан сўнг суғд аслзодалари уни хиёнатда айблаган. Бу маломатга дош беролмай, у ўз жонига қасд қилган.

704 йил – Ғарбий Турк ҳоконлиги тугатилди; ҳокимият туркашлар қўлига ўтди.

705–715 йиллар – Қутайба ибн Муслим – Хуросон ноиби бўлган давр.

705 йил – Мовароуннаҳр Араб халифалиги (Қутайба ибн Муслим) томонидан истило қилина бошланди. Халифалик Балх вилоятини забот этди, Чағониён ҳокими жангсиз таслим бўлди. Оҳарун ва Шуманга қилинган муваффақиятсиз юришлар.

707 йил – Қутайба Бухоро воҳасига бостириб кирди; Пойкенд қамали. Маҳаллий ҳокимлар ва туркларнинг ёрдамга келган қўшини билан Қутайба қўшини ўртасида Тароб ва Ромитан оралиғидаги жанг; Ромитан истило қилинди.

709 йил – Қутайба томонидан Варахша, Вардона ва Бухоро истило қилинди, Бухоро шахристониға араб қабилалари жойлаштирилди; зардуштийлар ибодатхонаси Жомеъ масжидига айлантирилди.

709 йил – мусулмонларнинг Марказий Осиёға (Эрондан) юриши, Мовароуннаҳр (Туркистон)нинг эгалланиши.

710 йил – Қутайба қўшинлари томонидан Шуман, Насаф ва Кеш истило қилинди.

710–737 йиллар – Суғд ихшиди Ғуракнинг ҳукмронлик даври.

711–712 йиллар – Қутайбанинг Хоразмга юриши. Хурзод кўзғолонининг бостирилиши. Хоразмнинг тобе қилиниши.

712 йил – Қутайбанинг Самарқандга юриши. Арбинжон мавзеидаги жанг. Самарқанднинг таслим бўлиши. Суғд ихшиди Ғурак ва араблар қўшини кўмондони Қутайба ўртасида Самарқанд шартномасининг тузилиши.

712–713 йиллар – Турк хоқонлиги ҳамда Суғд, Чоч ва Фарғона арабларга қарши курашда ўзаро иттифок тузди.

713 йил – Қутайба қўшинлари томонидан Чоч, Уструшона, Хўжанд ва Косон истило қилинди.

714 йил – Қутайбанинг Исфижобга юриши.

715 йил – халифалик томонидан Фарғона водийси бабт этилди ва араб қўшинлари Қашғарга кириб борди. Қутайба ибн Муслим исён кўтарган араблар томонидан Қоҳкишлоғида (ҳозирги Андижон вилоятининг Жалолқудук туманида) ўлдирилди.

717–738 йиллар – туркашлар хони Сулунинг ҳукмронлик даври. У Суғднинг арабларга қарши курашида фаол қатнашган.

718–755 йиллар – машҳур давлат арбоби ва ҳарбий саркарда Абу Муслим Марвазий яшаган давр.

719–783 йиллар – машхур давлат арбоби ва ҳарбий саркарда Муқанна (Ҳошим ибн Ҳаким) янаган ва фаолият кўрсатган давр.

720–722 йиллар – суғдийлар, фарғоналиклар ва туркларнинг арабларга қарши кураши. Суғд ихшиди Ғурак, Фарғона ихшиди Алтар, Ғарбий Турк ябғу ҳокони Сулуҳан абз Музаххим бошчилигида арабларга қарши озодлик кураши.

720–723 йиллар – Суғд ихшиди Ғурак бошчилигидаги кўзғолон. Кўзғолон мағлубиятга учрагач, Ғурак билан араблар ўртасида сулҳ тузилиб, Ғурак араблар томонига ўтади.

720–726 йиллар – Фарғонада Амутар (Ат-тар) ҳукмронлиги даври.

721–722 йиллар – тўрт юз суғд савдогари жуда кўп мол билан Хитойдан келган.

721–722 йиллар – Панжикентда араблар зулмига қарши Панжикент ҳокими Деваштич бошчилигида кўзғолон бўлиб ўтди; кўзғолон мағлубиятга учрагач, Деваштич қатл этилди ва 400 суғд савдогари Хитойга жўнаб кетди.

722–728 йиллар – Кавказда кипчокларнинг араблар билан тўқнашуви.

723 йил – Фарғона подшоси Тар (Тарабанд) арабларга қарши курашди.

726 йил – Фарғонада икки ҳокимиятчилик: жанубда араблар ҳукмронлиги, шимолда турклар ҳукмронлиги.

728–737 йиллар – арабларга қарши суғдийлар ва туркийларнинг биргаликдаги кураши.

734–739 йиллар – умавийларга қарши Ҳорис ибн Сурайж кўзғолони.

738–748 йиллар – Хуросон ноиби Наср ибн Сайёрнинг Самарқанд, Чоч ва Форобга уч марта юриш қилган даври.

738–750 йиллар – сўнгги Суғд ихшиди Тургар (Ғуракнинг ўғли) бошқаруви даври. Суғд унинг даврида Араб халифалигига тобе бўлса-да, ўз ички бошқарувини сақлаб қолган.

738–753 йиллар – Бухорхудот Қутайба ибн Тағшоданинг ҳукмронлик даври.

739 йил – Наср ибн Сайёр қўшини билан Қурсул бошчилигидаги турк ёлланма қўшини ўртасида Сирдарё бўйидаги жанг. Ҳорис ибн Сурайж Шошга қочди.

739 йил – Арслон Тархон Фарғона устидан ҳукмронлик қилди.

745 йил – Турк хоқонлигининг сўнгги ҳукмдори Баймен хоқон ўлдирилди ва хоқонлик тахти узил-кесил уйғурлар қўлига ўтди.

746 йил – Ҳорис ибн Сурайжнинг Хуросон ноиби Кармоний билан урушда ҳалок бўлиши.

746 йил – аббосийларнинг тарғиботида раҳбарлик қилиш учун Абу Муслим Хуросонга юборилди.

747–750 йиллар – Мовароуннаҳр ва Хуросонда умавийларга қарши Абу Муслим («Қора кийимлилар») ҳаракати.

747 йил декабрь – **748 йил январь** – Абу Муслим Марвазий Хуросон ноиби Наср ибн Сайёрни енгиб, Марв шахрини эгаллади.

748 йил кузи – Наср ибн Сайёр Эронда вафот этди.

748 йил – Абу Муслим Нишопур ва Тусни забт этиб, халифалик пойтахти Дамашққа юриш қилди.

749 йил – Абу Муслим Нахованд яқинида умавийларни тор-мор этди.

749–750 йиллар – умавийлар ҳокимият тепасидан кетди. Аббосийлар халифалик ҳокимиятини эгаллади. Аббосийлардан 37 киши халифа бўлган. Улар ўз келиб чиқишларини Пайғамбар Муҳаммад (САВ)нинг амакилари Аббос билан боғлашади.

749–1258 йиллар – аббосийлар сулоласининг халифаликдаги ҳукмронлик даври. Бу пайтда пойтахт Бағдодга кўчирилди. Аббосийлар 1258 йилгача ҳақиқий, 1517 йилгача эса номигагина халифалик қилишди.

750 йил боши – Абу Муслим қўшини Катта Заб дарёси бўйида умавийлар устидан ҳал қилувчи ғалабага эришди; халифалик тахти аббосийлар сулоласи қўлига ўтди.

Тахминан 750 – тахминан 869 йиллар – машхур мутасаввуф Ҳаким Термизий яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

751 йил баҳори – Мовароуннаҳрда Аббосийлар халифалигига қарши араб аслзодаси Шарик бошчилигида қўзғолон кўтарилди.

751 йил июль – Талас жанги. Бу жангда Зиёд ибн Солиҳ қўмондонлиги остидаги араб қўшини Гао Сяньчжининг хитойлар, фарғоналиклар, кошғарликлар, кўчарликлар ҳамда қарлуқлардан иборат йирик қўшини (араб манбаларига кўра 70.000 киши) билан Талас (Тароз) дарёси бўйида тўқнашди. Жанг 5 кун давом этди. Тўқнашув жараёнида Тан қўшини таркибидаги қарлуқлар арабларга қарши курашдан бош тортди ва хитойликларнинг арьергардига зарба берди. Хитой қўшини бутунлай яқсон қилинди. Ибн ал-Асирнинг ёзишича, жангда хитойликлардан 50.000 киши ўлдирилиб, тахминан 20.600 киши асир олинган. Тан империяси (Хитой)нинг Ўрта Осиёга қарши тажовузкор сиёсати барбод бўлди. Ислоҳ Марказий Осиё ҳудудига таркала бошлади.

753 йил – Зиёд ибн Солиҳ халифа Абу Жаъфар буйруғи билан Абу Муслимга қарши чикди ва ҳалок бўлди.

755 йил 12 февраль – Хуросон ноиби Абу Муслим Бағдодда халифа Мансур буйруғи билан хоинларча ўлдирилди.

755 йил – Мовароуннаҳрда аббосийларга қарши Исҳоқ (Исҳоқ Тури) қўзғолони.

VIII аср ўрталари – X аср ўрталари – Туркистон минтақасида Қарлуқлар давлати фаолият кўрсатди. Қарлуқлар давлатига Жунғория Олатовидан то Сирдарёгача бўлган ҳудуд қараган. Чу дарёси бўйидаги Суёб шаҳри Қарлуқлар давлати маркази бўлиб, кейинчалик пойтахт Или дарёси водийсидаги Қўйлиқ шаҳрига кўчирилган.

757–766 йиллар – қарлуқлар Турғашлар давлати ҳудудини эгаллаб олди.

757–759 йиллар – Абдулжаббор ибн Абдурахмон – Хуросон ва Мовароуннаҳр ноиби бўлган давр.

762 йил – халифа Мансур томонидан Бағдод (мадинат ус-салом – тинчлик шаҳри)га асос солинди. Бағдод Аббосийлар халифалигининг пойтахтига айлантирилди. Аббосийлар халифаликнинг сиёсий ва ҳарбий ҳаётида араблар

мавкеини пасайтириб, форслар ва туркларнинг нуфузини оширдилар.

765 йил – кипчокларнинг ҳозирги Грузия ҳудудида араблар билан иккинчи марта тўқнашуви.

767 – 832 йиллар – машҳур фақиҳ Абу Ҳафс Кабир Бухорий яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

775–822 йиллар – тохирийлар сулоласи ва давлатининг асосчиси Тохир ибн Ҳусайн яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

776 йил – карлуклар туркашларни енгиб, Еттисувни эгалладилар.

776–784 йиллар – Мовароуннаҳрда Араб халифалигига қарши Муканна («Оқ кийимлилар») кўзғолони.

782–831 йиллар – Бухоро воҳасида Канпир девор (Девори Канпирак)нинг қурилиши.

МОВАРОУННАҲР РИВОЖЛАНГАН ЎРТА АСРЛАР ДАВРИДА (IX – XV АСРЛАР)

783–850 йиллар – буюк математик олим, астроном ва географ Муҳаммад Хоразмий (Абу Жаъфар Муҳаммад ибн Мусо Хоразмий) яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

Тахминан 797–865 йиллар – буюк астроном, математик ва географ Аҳмад Фарғоний яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

798–869 йиллар – самарқандлик буюк муҳаддис Абу Муҳаммад Абдуллоҳ ибн Абдуррахмон Доримий яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

IX асрнинг биринчи ярми – кўчманчи туркий кабилаларнинг Ўрта Осиёнинг маданий вилоятларига талончилик юришлари.

806–810 йиллар – Рофе ибн Лайс бошлиқ Мовароуннаҳр ва Хуросон аҳолисининг аббосийларга қарши кўзғолони.

809 йил – халифа Ҳорун ар-Рашид вафот этди. Унинг ўғиллари Амин ва Маъмун ҳокимият учун кураш бошладилар. Кейинчалик бу курашда туркийлар ёрдамида Маъмун ғолиб чиқди.

810 йил – Ғитриф ибн Ато – Хуросон ноиби. Ғитрифий кумуш тангаларининг зарб қилиниши.

810 йил 21 июль – 870 йил 31 август – ислом оламининг йирик мутафаккири, буюк муҳаддис Имом Бухорий (Абу Абдуллоҳ Муҳаммад ибн Исмоил Бухорий) яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

819 йил – Мовароуннаҳр ва Хуросонда ҳокимият тепасига сомонийлар сулоласи келди. Сомонийлар сулоласининг оилавий нисбаси, яъни номи уларнинг аждоди (бобокалони) бўлмиш Сомонхудот исми билан боғлиқ. Тарихий

манбаларда ёзилишича, Сомонхудот [Сомон-ябғу] (VII–VIII асрлар) Сосонийлар давлатининг машхур туркий саркардаси Баҳром Чўбин (VI аср)нинг тўртинчи ёки бешинчи поғонадаги авлоди бўлган. Баҳром Чўбиннинг келиб чиқиши ўғуз турклари ва туркий эфталийлар билан боғлиқ. Сомонхудотнинг ҳақиқий исми Арқуқ ёки Аркок бўлган, уни Кокилдор деб ҳам аташган. Сомонхудотнинг отаси Жаббохон исломгача Балх ҳокими бўлиб, унвони ябғу [жабғу], исми эса Тўғрул бўлган. Унинг она томонидаги қариндошлари Фарғонанинг Қубо шаҳрида истикомат қилган.

819–1005 йиллар – Мовароуннаҳр ва Хуросонда туркий сомонийлар сулоласи ҳамда давлати ҳукмронлиги даври.

Сомонийлар сулоласи: Нух ибн Асад (819–842), Аҳмад ибн Асад (842–864), Наср I ибн Аҳмад (864–892); Исмоил Сомоний (874–907), Аҳмад ибн Исмоил (907–914), Наср II ибн Аҳмад (914–943), Нух ибн Наср (943–954), Абдулмалик ибн Нух (954–961), Мансур ибн Наср (961–976), Нух ибн Мансур (976–997), Мансур ибн Нух (997–999), Абдулмалик ибн Мансур (999–1000), Исмоил Мунтасир (1000–1005).

821 йил – Хуросонда Тоҳир ибн Ҳусайн расман аббосийлар халифалигига тобе бўлган Тоҳирийлар давлатига асос солди. Тоҳирийлар давлати Эроннинг шимоли-шарқий қисми, Марв воҳаси, ҳозирги Туркманистоннинг жанубий қисми ва Афғонистоннинг шимолий ва шимоли-ғарбини ўз ичига олган. Давлатнинг пойтахти аввал Марв, сўнгра Нишопур шаҳарлари бўлган.

821–873 йиллар – Хуросонда тоҳирийлар сулоласи ва давлати ҳукмронлиги даври.

Тоҳирийлар сулоласи: Тоҳир ибн Ҳусайн (821–822), Талҳа ибн Ҳусайн (822–828), Абдуллоҳ ибн Тоҳир (828–844), Тоҳир II ибн Абдуллоҳ (844–862), Муҳаммад ибн Тоҳир (862–873).

824–892 йиллар – буюк муҳаддис Имом Термизий яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

IX асрнинг 30-йиллари – Тоҳирийлар давлати ҳукмдори Абдуллоҳ ибн Тоҳирнинг ўз ўғли Тоҳирни туркий ўғузларга қарши юбориши.

832 йил – Бағдодда халифа ал-Маъмун томонидан «Донишмандлик уйи» ташкил қилинди. У тарихда Бағдод Маъмун академияси номи билан машхур. Бу академия фаолиятига ўзбек олимлари Муҳаммад Хоразмий ва Аҳмад Фарғоний раҳбарлик қилишди.

836 йил – Аббосийлар халифалигининг пойтахти Самаррага кўчирилди. Бу ерда турк аскарларидан иборат махсус гвардия мавжуд бўлган.

836–892 йиллар – янги қурилган Самарра шаҳри (ҳозирги Ирок ҳудуди) Аббосийлар халифалигининг пойтахти бўлди. Самаррада жуда улкан Жомеъ масжиди қурилди.

840 йил – Нух ибн Асад Сомонийнинг Исфижобга юриши ва уни тобе этиши.

840 йил – Нух ибн Асад Исфижобнинг туркий ҳокими кўшинини тор-мор қилган ва Шошни кўчманчилардан ҳимоя қилиш учун катта мустаҳкам девор қуришни буюрган.

840 йил – Уйғур хоқонлиги Энасой (Енесеи) қирғизлари томонидан мағлубиятга учради.

Тахминан 840–1212 йиллар – қорахонийлар сулоласи ва давлати ҳукмронлиги даври. Қорахонийлар давлати, Хонийлар ёхуд Хоқонийлар давлати – Шарқий Туркистон, Ёттисув ва Тяньшаннинг жанубий ён бағрида ташкил топган давлат. Уни қорахонийлар сулоласи бошқарган. Қорахонийлар давлатининг барпо этилишида қарлуқ, чиғил ва яғмо уруғлари етакчи роль ўйнаган.

Буюк қорахоний хоқонлари сулоласи (840–1040 йиллар): Кул Билга Қорахон (840–880), Бозирхон (? – 910), Сотук Бугрохон [Абдулкарим Сотук Бугрохон] (920–956), Мусо Бугрохон (956–958), Сулаймон Арслонхон (958–970), Али Арслонхон (970–998), Аҳмад Тўғонхон I (998–1018), Мансур Арслонхон (1018–1024), Аҳмад Тўғонхон II (1024–1025), Юсуф Қодирхон (1025–1032), Сулаймон Арслонхон (1032–1040).

Шарқий қорахоний ҳукмдорлари (1040–1210 йиллар): Сулаймон Арслонхон (1040–1056), Муҳаммад Бугрохон (1056–1057), Иброҳимхон (1057–1058), Муҳаммадхон [Тўғрул Қорахон] (1058–1074), Умархон [Тўғрул Текин]

(1074), Харон Буғрохон II (1074–1103), Аҳмадхон (1103–1129), Иброҳимхон II (1129–1159), Муҳаммадхон II (1159–1204), Юсуфхон (1205), Муҳаммадхон III (1205–1210).

Ғарбий қорахоний ҳукмдорлари (1040–1212 йиллар): Муҳаммад ибн Наср (1040–1052), Иброҳим ибн Наср [Бора Текин] (1052–1068), Шамс Эл Мулук (1068–1080), Хизирхон (1080–1081), Аҳмадхон I (1081–1095), Ёкубхон (1089–?), Маъсудхон I (1095–1097), Сулаймонхон (1097–?), Махмудхон I (1097–1099), Жаброилхон (1099–1102), Муҳаммадхон II [Муҳаммад Арслонхон] (1102–1132), Иброҳимхон II (1132), Махмудхон II (1132–1141), Иброҳимхон III (1141–1156), Алихон (1156–1160), Маъсудхон II (1160–1178), Иброҳимхон IV (1178–1204), Усмон Буғрохон (1204–1212) ва б.

847 йил – уйғурларнинг Гансуда Ганжау давлати ташкил топди.

849–850 йиллар – Бухоро шахри атрофига работларни ҳам ўз ичига олган ҳолда мудофаа девори ва 11 та дарвоза қурилди.

849 йил май – 897 йил 24 ноябрь – Сомонийлар давлатининг асосчиси Исмоил Сомоний яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

850 йил – уйғурларнинг учинчи давлати – Уйғур Эдикут [Идикут] давлати (кўп манбаларда Турфон давлати) ташкил топди. Тибетликларнинг Шаркий Туркистондаги ҳукмронлиги барҳам топди.

850–1335 йиллар – Уйғур Эдикут [Идикут] давлати.

Уйғур Эдикут давлати хоқонлари: Пан Текин (850–866), Боко Текин (866–871), Ирдинин (940–948), Арслонхон (948–985), Билга Текин (1126 – ?), Исан Томур [Баурчук Арт Текиннинг отаси]; Баурчук Арт Текин (1208–1235), Кусмайин (1235–1245), Салун Текин (1246–1255), Оғрунж Текин (1255–1265), Мамурак Текин (1265–1266), Кожигар Текин (1266–1275), Нолин Текин (1275–1318), Томур Бука (1318–1327), Санги Текин (1327–1331), Тайпан (1331–1335) ва б.

858–941 йиллар – машҳур шоир Рудакий яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

859–955 йиллар – Қорахонийлар давлатининг асосчиларидан бири Абдулкарим Сотук Бугрохон яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

861 йил – қарлуқлар Кошғарни эгаллади.

868 йил – Аббосийлар халифалигининг Мисрдаги ноиб Аҳмад ибн Тулун янги сулола ва давлат – Тулунийлар давлатига асос солди. Аҳмад ибн Тулун туркий саркарда бўлиб, унинг отаси IX аср бошларида Бухородан халифалик марказига ғулом сифатида жўнатилган эди.

868–905 йиллар – Тулунийлар давлати Миср, Сурия, Ироқда мавжуд бўлди. Бу давлатнинг пойтахти Фустат (Эски Қоҳира) эди. Бу давр Миср тарихида олтин аср ҳисобланади.

Тулунийлар сулоласи: Аҳмад ибн Тулун (868–884), Хуморавайх (884–896), Жайм (896), Хорун (896–905), Шайбон (905).

872–979 йиллар – Қоҳирада тулунийлар даври санъатининг энг ёрқин намунаси – Ибн Тулун масжиди қурилди.

873 йил – Тоҳирийлар давлатининг парчаланиб кетиши натижасида Хуросонда Саффорийлар давлати ташкил топди. Бу давлатга Яъқуб ибн Лайс ас-Саффор томонидан асос солинди.

873–901 йиллар – Саффорийлар давлати фаолият кўрсатган давр.

Саффорийлар сулоласи: Яъқуб ибн Лайс (861/873–879), Амр ибн Лайс (879–901) ва бошқалар.

873–950 йиллар – улуғ мутафаккир ва комусий олим Абу Наср Форобий яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

874 йил – Исмоил Сомоний Бухорода халифалиқдан мустақил Сомонийлар давлатига асос солди. Туркий давлат ҳисобланган Сомонийлар давлатининг пойтахти Бухоро шаҳри бўлган. X аср бошида сомонийлар ҳукмронлиги остидаги мулклар қуйидаги вилоятлардан ташкил топган: Бухоро, Самарқанд, Уструшона, Фаргона, Шош, Исфижоб, Хоразм, Кеш, Насаф, Чағониён, Хутталон, Бадахшон, Балх, Тоҳаристон, Гузганон, Ғарчистон, Марв, Ҳирот, Ғур, Нишопур ва Гургон. Вилоятларда бошқарув ҳокимлар қўлида бўлиб, улар амир томонидан тайинланган. Бу мансабга

кўпинча маҳаллий ер эгалари ва вилоят ҳокимлари хонадони вакиллари тайинланар эди. Шаҳарларнинг бошқаруви раислар кўлида бўлиб, улар ҳокимлар томонидан тайинланган. Масалан, сомонийлар ҳукмронлиги даврида Тохаристон шаҳарларида баничурийлар сулоласи, Хуросонда симжуррийлар сулоласи, Гузганонда фариғунийлар сулоласи, Хоразм ва Исфижобда маҳаллий туркий сулоалар, шунингдек, Чағониён, Ғазна, Сижистон, Ғур ва Ғарчистонда маҳаллий сулоалар ҳукм сурган. У бошқа бир туркий давлат бўлган Қорахонийлар давлати томонидан 999 йилда тугатилди.

874–907 йиллар – сомонийлар амири Исмоил Сомонийнинг ҳукмронлик даври.

888 йил – ака-ука сомонийлар (Наср ибн Аҳмад ва Исмоил ибн Аҳмад) ўртасидаги жанг; Исмоил Сомонийнинг ғалабаси.

892 йил 21 август – Самарқанд ҳокими, сомонийлар сулоласининг етакчиси Наср ибн Аҳмад вафот этди.

892–946 йиллар – давлат арбоби Муҳаммад Ихшид ибн Туғж (Тағаш) яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

893 йил – Исмоил Сомонийнинг Еттисувга юриши; Исмоил Сомоний Тароз шаҳрини ишғол қилиб, у ердаги христиан черкови ўрнига масжид қурдирган.

894 йил – кипчоклар ўғузларни Эмба дарёсидан шимолроқдаги ҳудудлардан суриб чиқаргач, ўғузларнинг бир қисми Хуросонга ўтган.

899–959 йиллар – машҳур тарихчи олим Наршахий (Абу Бакр Муҳаммад ибн Жаъфар Наршахий) яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

IX аср – қадимги Чоч (Мадина аш-Шош) шаҳри Салор бўйидан Бўзсув бўйи (Бинкат)га кўчди.

IX аср охири – X аср бошлари – Бухорода Исмоил Сомоний мақбараси қурилди.

IX аср охири – X аср боши – Сирдарё хавзаси ва Орол денгизи соҳилларида Ўғузлар давлати ташкил топди.

Тахминан IX аср охири – X аср охири – салжукийлар бобокалони, ҳарбий саркарда Салжук (Салжукбек ибн Дўкак) яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

IX–X асрлар – Термиз шаҳри атрофида Қирқкиз қалъаси қурилган.

901 йил – Амр ибн Лайс бошчилигидаги Саффорийлар давлати Исмоил Сомоний томонидан тор-мор қилинди. Хуросон Исмоил Сомоний ихтиёрига ўтди.

903–976 йиллар – шофиъийлик мазҳабининг етакчи олимларидан бири, муҳаддис Қафқол Шоший (Ҳазрати Имом; қискача Ҳастимом) яшаган давр.

905 йил – Мисрда тулунийлар сулоласи тугатилди. Аббосийлар халифалигининг ҳокимияти яна қарор топди.

907–1211 йиллар – Хитойда Ляо Киданлар (Киданлар) давлатининг ҳукмронлиги даври. Киданлар мўғул қабиласи бўлиб, 907 йил қабила бошлиғи Ела-Буға ўзини император деб эълон қилди ва Кидан давлатига асос солди. Кидан салтанати 947 йилдан Буюк Ляо, 983 йилдан Киданларнинг Буюк давлати, 1066 йилдан яна Буюк Ляо деб аталган. Киданлар Хитойни енгиб, бу ерда ўз давлатини ўрнатишган. Хитойликлар Кидан салтанатини 937 ёки 947 йилдан Ляо давлати, 1124–1211 йилларда Ғарбий Ляо давлати деб аташган. Киданлар давлатига 1125 йили чжурчжэнлар (жу-жанлар) кучли зарба беришган. Киданларнинг бир қисми Ғарбий Туркистонга қоракиданлар (улар қорахитойлар номи билан ҳам машҳур) номи билан кўчиб ўтган. Кидан номидан Хитойнинг русча атамаси – Китай келиб чиққан бўлиб, у мўғул ва туркий халқлар орқали русларга ўтган.

920–955 йиллар – Қорахонийлар давлати ҳокони Абдулқарим Сотуқ Буғрохоннинг ҳукмронлик даври.

Тахминан 934–1030 йиллар – форс-тожик шоири ва мутафаккири Абулқосим Фирдавсий яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

935 йил – туркий ҳарбий оиладан келиб чиққан Муҳаммад Ихшид ибн Туғж Мисрда Ихшидийлар давлатига асос солди. Унинг аجدодлари фарғоналик – Фарғона ихшидлари наслидан бўлган. Муҳаммаднинг бобоси Жофф Фарғона амирларидан бўлиб, халифа Муътасим кўшинида хизмат қилган.

935–969 йиллар – Ихшидийлар давлати Миср ва Сурияда мавжуд бўлган.

Ихшидийлар сулоласи вакиллари: Муҳаммад Ихшид ибн Туғж (935–946), Абулкосим Унгур ибн Ихшид (946–960), Абулхасан Али ибн Ихшид (960–966), Абулмиск Кофур (966–968), Абулфаворис Аҳмад ибн Али (968–969).

940–997 йиллар – Ғазнавийлар давлатининг асосчиси Сабуктегин яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

937 йил – Бухорода ёнғин; Бухорода Шарқдаги дастлабки мадраса – Фаржак номи илк бор манбаларда қайд этилди.

940–997 йиллар – Ғазнавийлар давлатининг асосчиси Сабуктегин яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

942 йил – қорахонийлар қўшини Боласоғун шаҳрини эгаллади.

943 йил – Бухоронинг Регистон майдонида Дор ул-мулк саройи ва унинг қаршисида девонлар учун махсус сарой қурилган.

943–944 йиллар – Наршахий ўзининг машҳур «Бухоро тарихи» асарини араб тилида ёзган.

960 йил – 200 минг ўтовдан иборат қарлуқлар ислом динини қабул қилди.

962–1186 йиллар – ғазнавийлар сулоласи ва давлати ҳукмронлиги даври. Хуросон, Шимолий Ҳиндистон ҳамда қисман Мовароуннаҳр ва Хоразмда ғазнавийлар сулоласи бошқарган туркий давлат. Ғазнавийлар давлатига Алптегиннинг ғуломи ва куёви Сабуктегин асос солган. Давлат номи салтанатнинг пойтахти Ғазна шаҳри номидан олинган.

Ғазнавийлар сулоласи: Алптегин (962–963), Исҳоқтегин (963–966), Билгатегин (966–972), Пиритегин (972–977), Сабуктегин (977–997), Исмоил (997–998), Маҳмуд Ғазнавий (998–1030), Муҳаммад (1030), Масъуд Ғазнавий (1030–1041), Мавдуд (1041–1048), Масъуд II (1048), Али Абул Ҳасан (1048–1049), Абдур Рашид (1049–1053), Иброҳим (1059–1099), Масъуд III (1099–1114), Шерзод (1114–1115), Арслон (1115–1118), Баҳромшоҳ (1118–1152), Хусравшоҳ (1152–1160), Хусрав Малик (1160–1186) ва бошқалар.

963 йил – сомонийларнинг Хуросондаги сипоҳсолори Алптегин вафоти ва Сабуктегиннинг ҳокимият учун кураши бошланди.

967–1030 йиллар – машхур давлат арбоби Махмуд Ғазнавий яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

967–1049 йиллар – таникли мутасаввуф ва шоир Абу Сайид Абул Хайр (Мийна бобо) яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

973 йил 4 сентябрь – 1048 йил 11 декабрь – ўрта асрнинг буюк даҳоларидан, мутафаккир олим Абу Райҳон Беруний яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

977–978 йиллар – Аработа макбараси (Самарқанд вилояти Нуробод туманининг Тим қишлоғидаги меъморий ёдгорлик) қурилган.

977 йил 1 март – саркарда Сабуктегин мустақил Ғазнавийлар давлатига асос солди.

977–1186 йиллар – Ғазнавийлар давлати ҳукмронлиги.

980 йил август – 1037 йил 18 июнь – буюк мутафаккир олим, табиб, файласуф ва шоир Абу Али ибн Сино яшаган ва фаолият кўрсатган давр. У Европада Авиценна номи билан машхур бўлган. «Медицина» атамаси унинг табиблик маҳорати (мадади Сино) дан олинган.

985 йил – салжукийлар Бухоро атрофларида пайдо бўлди ва уларга сомонийлар томонидан Нуротада махсус яйловлар ажратилди.

990–1040 йиллар – Ўғузлар давлати (Ўғуз ябғулари) фаолият кўрсатди.

Ўғуз ябғулари: Исроил Арслон ябғу (990–1025), Юсуф Инонч ябғу (1025–1028), Мусо Инонч ябғу (1028–1032), Эртош ябғу (1032–1040).

992 йил – Работи Малик яқинидаги Харжанг ёнида қорахоний Ҳасан Буғрохон қўшини сомонийлар лашкарбошиси Фойиқ қўшинини енгди ва пойтахт Бухорони жангсиз эгаллади; Ҳасан Буғрохон Кошгарга қайтаётганда йўлда бетобланиб вафот этди.

993–1063 йиллар – Салжукийлар давлатининг асосчиси Тўғрулбек яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

995 йил – Хоразмда африғийлар сулоласи тугатилди.

995 йил – хоразмшоҳ Маъмун ибн Муҳаммад Хоразмни бирлаштирди ҳамда африғийлар сулоласини тугатиб, маъмунийлар сулоласига асос солди.

995–1017 йиллар – Хоразмда маъмунийлар сулоласининг ҳукмронлик даври.

Маъмунийлар сулоласи: Маъмун ибн Муҳаммад (995–997), Али ибн Маъмун (997–999), Маъмун ибн Маъмун (999–1017).

996 йил – қорахонийларнинг Бухорога хужуми. Шартномага кўра бутун Сирдарё ҳавзаси сомонийлар ихтиёридан қорахонийлар қўлига ўтди.

998–1030 йиллар – Султон Маҳмуд Ғазнавийнинг ҳукмронлик даври.

999 йил 16 май – Маҳмуд Ғазнавий Марв яқинида сомонийлар кўшинини мағлубиятга учратди.

999 йил октябрь – қорахонийлар саркардаси Наср ибн Али Бухорони эгаллади.

999 йил – Сомонийлар давлати ҳукмронлиги барҳам топди; Мовароуннаҳр Қорахонийлар давлатига қўшиб олинди ва Илекхонлар (Элокхонлар) ҳокимияти ўрнатилди.

999–1012 йиллар – Наср ибн Али Мовароуннаҳр илекхони бўлди.

X аср охири – ўғузларнинг бир қисми (исломни қабул қилганлар) туркман деб атала бошланди.

1000 йил – Беруний ўзининг машҳур «Қадимги халқлардан қолган ёдгорликлар» номли қомусий асарини ёзди.

1001 йил – Қорахонийлар давлати билан Ғазнавийлар давлати ўртасида чегара чизиғи қилиб Амударё белгиланди.

X–XII аср ўрталари – ўзбек халқининг ташкил топиш жараёни асосан тугалланди.

XI аср – Мовароуннаҳрда шартли ер эгаллиги шакли – иқтонинг тарқалиши.

XI–XV асрлар – Самарқанддаги Шоҳизинда ансамбли қурилди.

1001–1027 йиллар – Ғазнавийлар давлати султони Маҳмуд Ғазнавий Шимолий Ҳиндистонга ҳарбий юришлар қилиб, Ганг дарёсигача бўлган ҳудудни эгаллади. Ҳиндистон (хусусан, ҳозирги Покистон)га ислом дини тарқалди.

1004 йил – Гурганч (Кўҳна Урганч)да хоразмшоҳ Маъмун ибн Маъмун томонидан академия (Хоразм Маъмун

академияси) ташкил топди. Беруний ва Ибн Сино академия фаолиятига раҳбарлик қилишди.

1005 йил – сомонийлар сулоласининг сўнгги амири Мунтасир вафот этиши билан сомонийлар сулоласи барҳам топди.

1006–1008 йиллар – қорахонийларнинг Хуросонга икки марта ҳарбий юриши. Балх, Тус ва Нишопурнинг эгалланиши. Маҳмуд Ғазнавий қорахонийларни енгиб, Чағониён, Хутталон, Қабодиён вилоятлари ва Термиз, Амулни ўз давлатига қўшиб олди.

1014–1024 йиллар – Абу Али ибн Сино (Авиценна) томонидан машҳур «Тиб қонунлари» (5 жилддан иборат) асари яратилди. Бу асар лотин тилига таржима қилиниб, Европанинг тиббиёт тараққиётида XVII асргача жуда муҳим роль ўйнади.

1017 йил – Маҳмуд Ғазнавий Хоразмга юриш қилди ва Хоразм Ғазнавийлар давлатига қўшиб олинди. Маъмун академиясининг фаолияти тугатилди.

1017–1041 йиллар – Хоразмда ғазнавийларга қарам олтинтошлар сулоласининг ҳукмронлик даври. Бу сулолага ҳожиб Олтунтош асос солган.

Олтинтошлар сулоласи: Олтунтош (1017–1032), Ҳорун (1032–1035), Исмоил Хандон (1035–1041).

1017–1092 йиллар – Салжукийлар давлатининг машҳур вазири Низомулмулк яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1025 йил – ғазнавийлар томонидан салжукий қабилалари Бухородан Хуросонга кўчирилди; Маҳмуд Ғазнавий Самарқанд яқинида қорахонийлар ҳукмдори Қодирхон билан учрашди; Шарқий Қорахонийлар давлати ҳокони Қодирхон ва Маҳмуд Ғазнавий қўшинлари Самарқанд яқинида қорахонийларнинг Самарқанддаги ноиб Алитегин ибн Ҳусайн устидан ғалаба қозонди.

1025–1034 йиллар – қорахонийлардан Алитегин ибн Ҳусайн Мовароуннаҳр илекхони бўлди.

1029–1072 йиллар – Салжукийлар давлатининг машҳур султони Алп Арслон яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1030 йил – Беруний ўзининг «Ҳиндистон» номли тарихий асарини ёзди.

1030–1041 йиллар – Султон Масъуд Ғазнавий ҳукмронлик қилган давр.

1032 йил – хоразмшоҳ Олтунтош ғазнавийлар топшириғига кўра Алитегин мулкларига ҳужум қилди ва Бухоро-ни эгаллади; Дабусия яқинидаги жангда Олтунтош ярадор бўлиб, вафот этди.

1034 йил – хоразмшоҳ Ҳорун томонидан кўчманчи ўғуз қабилаларига ер ажратиб берилди. Жанд ҳокими уларга ҳужум қилиб, 8 минг кишини қириб ташлади. Ўғуз салжуклари Хоразм ерларини тарк этишди.

1035 йил – кўчманчи туркийлар учун ер ажратиш ҳақида ғазнавийлар билан салжукийлар ўртасида шартнома тузилди.

1038 йил – Салжукийлар давлати ташкил топди. Салжукийлар – Хуросон, Яқин ва Ўрта Шарқ, Кичик Осиё, қисман Мовароуннаҳрдаги бир неча давлатларда ҳукмронлик қилган туркий сулола. Сулола номи чорвадор туркий қавм – ўғузлар бошлиғи Салжукбек ибн Дўкак номидан олинган. Сулолага Салжукнинг невараси султон Тўғрулбек асос солган. Тўғрулбек Салжукийлар давлати султони деб эълон қилинди.

1038–1157 йиллар – Хуросонда Буюк Салжукийлар сулоласи ҳукмронлик қилди.

1038–1308 йиллар – Салжукийлар давлатининг ҳукмронлик даври.

Хуросондаги Буюк салжукийлар сулоласи (1038–1157): Тўғрулбек (1038–1063), Алп Арслон (1063–1072), Маликшоҳ I (1072–1092), Махмуд (1092–1094), Баркиёруқ (1094–1104), Маликшоҳ II (1104–1105), Ғиёсиддин Муҳаммад (1105–1118), Султон Санжар (1118–1157);

Қирмондаги салжукийлар сулоласи (1041–1187): Кавурбек (1041–1073), Қирмоншоҳ (1073), Ҳусайн (1073–1074), Султоншоҳ I (1074–1085), Туроншоҳ I (1085–1097), Эроншоҳ (1097–1101), Арслоншоҳ I (1101–1141), Муҳаммадшоҳ I (1141–1156), Тўғрулшоҳ (1156–1157), Баҳромшоҳ (1167–

1168), Арслоншоҳ II (1168), Туроншоҳ II (1168–1174), Муҳаммадшоҳ II (1147–1187), Муборак (1187);

Шом (Сурия)даги салжуқийлар сулоласи (1074–1117): Тутуш (1074–1095), Ридван (Ҳалабда; 1095–1113); Дукак (Дамашкда; 1095–1104), Алп Арслон Архас (Ҳалабда; 1113–1114), Султоншоҳ (1114–1117);

Ироқдаги салжуқийлар сулоласи (1118–1194): Махмуд (1118–1131), Довуд (1131–1132), Тўғрул I (1132–1133), Масъуд (1133–1152), Маликшоҳ (1152–1153), Муҳаммад (1153–1159), Сулаймоншоҳ (1159–1161), Арслоншоҳ (1161–1177), Тўғрул II (1177–1194);

Кўния (Анатолия ёхуд Рум)даги салжуқийлар сулоласи (1077–1308): Сулаймон I (1077–1086), Қилич Арслон I (1086–1107), Маликшоҳ I (1107–1116), Масъуд I (1116–1156), Қилич Арслон II (1156–1188), Маликшоҳ II (1188–1192), Кайхусрав I (1192–1200; 1205–1210), Сулаймон II (1200–1204), Қилич Арслон III (1204–1205), Кайковус I (1210–1219), Алоуддин Кайкубод (1219–1236), Кайхусрав II (1236–1245), Кайковус II (1245–1257), Қилич Арслон IV (1257–1265), Кайхусрав III (1265–1283), Масъуд II (1283–1296), Кайкубод III (1296–1307), Масъуд III (1307–1308) ва бошқа сулолалар.

1040 йил 23 май – салжуқийлар билан ғазнавийлар ўртасида Данданакон жанги бўлиб ўтди ва унда салжуқийлар ғалаба қилди.

1041 йил – Қорахонийлар давлати икки қисмга: Шарқий қисм (пойтахти Боласоғун) ва Ғарбий қисм (пойтахти Самарканд)га бўлинди.

1044 йил – Балх ва Термиз салжуқийлар қўл остига ўтди.

1048 йил 18 май – 1131 йил 4 декабрь – машхур математик, астроном, файласуф ва шоир Умар Хайём яшаб ўтган давр.

1048–1141 йиллар – тасаввуфнинг машхур намояндаси Юсуф Ҳамадоний яшаган давр.

Тахминан XI асрнинг иккинчи ярми – 1166 йил – тасаввуфнинг машхур намояндаси, яссавийлик тариқатининг асосчиси Аҳмад Яссавий яшаб ўтган давр.

1051 йил – салжукийлар пойтахтни Исфохонга кўчирди.

1055 йил – сунний мазхабига чуқур ишонган Тўғрулбек Аббосийлар халифасини шиалар (бувайхийлар сулоласи) зулмидан қутқариш учун Бағдодни эгаллади. У халифадан «султон» рутбасини олди. Бувайхийлар сулоласи тугатилди. (Шу пайтдан бошлаб мусулмон дунёсида халифалар эмас, балки турклар қўлида бутун сиёсий ва ҳарбий ҳокимият тўпланди. Аббосий халифалари фақат диний роль ўйнашди.)

1063–1072 йиллар – салжукийлар султони Алп Арслоннинг ҳукмронлик даври. У Византия империясига қарши урушлар олиб борди.

1064 йил – салжукийлар Арманистонга юриш қилишди ва Ани шаҳрини эгаллашди.

1068–1080 йиллар – қорахонийлар ҳокони Шамсулмулк – Наср ибн Иброҳим Тамғочхоннинг ҳукмронлик даври.

1069 йил – Бухородаги Жомеъ масжиди қайта қурилди.

1069–1070 йиллар – Юсуф Хос Ҳожиб «Қутадғу билиг» асарини ёзди.

1069–1142 йиллар – машҳур тарихчи ва факих, муҳаддис ва тавсифчи олим Абу Ҳафс Нажмиддин Умар ибн Муҳаммад Насафий яшаб ўтган давр.

Тахминан 1069–1070 йиллар – қадимги Бухоро – Самарқанд йўлининг Чўли Маликдаги йирик чегара ва савдо бекатида Работи Малик (Шоҳ работи) бунёд этилди.

Тахминан 1070 йиллар – машҳур математик ва шоир Умар Хайём Самарқанд, Бухоро, кейинчалик Исфохонда яшаб ижод қилди.

1071–1072 йиллар – Маҳмуд Кошғарий туркий тиллар ҳақидаги «Девони луғотит турк» номли комусий асарини ёзди.

1071 йил 26 август – Манцикерт (Малазгирт) жанги. Бу жангда салжукийлар султони Алп Арслон Византия императори Роман IV Диоген қўшини устидан ғалаба қозонди. Ғалабадан сўнг турклар учун Кичик Осиёга йўл очилди.

1071–1081 йиллар – Кичик Осиё (Анатолия)нинг асосий қисми Салжукийлар давлатига қўшиб олинди.

1072 йил – салжукийлар султони Алп Арслон Бухорога юриш чоғида ёлланган қотил томонидан ўлдирилди.

1072–1092 йиллар – салжукийлардан Маликшоҳ ҳукмронлиги даври.

1072–1092 йиллар – Исфаҳонда Жума масжиди меъморий обидаси қурилди.

1074–1178 йиллар – Марказий ва Шарқий Онадўлида Донишмандийлар давлати фаолият кўрсатди. Бу давлатга туркман амирларидан Малик Донишманд Ғозий асос солган. Марказий ва Шарқий Онадўлида ташкил топган бу давлатнинг пойтахти Сивас шаҳри бўлган.

Сивасдаги уруғлар (1071/1074–1174 йиллар): Малик Донишманд Ғозий (1071–1084), Амир Ғозий Гумуштегин (1084–1134), Малик Муҳаммад (1134–1142), Малик Имомуддин Зуннун [Қайсарийада] (1142), Малик Низомуддин Йағи-басан (1142–1164), Малик Мужоҳид Жалолуддин Иброҳим (1164–1166), Малик Шамсуддин Исмоил (1166–1168), Малик Зуннун [иккинчи марта, бу гал Носируддин деган фахрий унвон билан] (1168–1174).

Малатийадаги уруғлар (1142–1178 йиллар): Айнуддин ибн Гумуш Тегин (1142–1152), Зулқарнайн (1152–1162), Носируддин Муҳаммад (1162–1170), Фахруддин Қосим (1170–1172), Афридун (1172–1175), Носируддин Муҳаммад [иккинчи марта] (1175–1178).

1075 йил 18 март – 1144 йил июнь – машҳур тилшунос олим ва адиб Маҳмуд Замахшарий яшаган давр.

1076 йил – салжукийлар Қуддусни фотимийлар қўлидан тортиб олди.

1077 йил – Салжукийлар давлатининг Хоразмдаги ноиби Ануштегин Гарчои ануштегинийлар сулоласига асос солиб, Хоразмни мустақил деб эълон қилди.

1077–1231 йиллар – Хоразмда ануштегинийлар сулоласининг ҳукмронлик даври.

Хоразмшоҳлар давлатида ануштегинийлар сулоласи: Ануштегин Гарчои (1077–1097), Қутбиддин Муҳаммад (1097–1127), Алоуддин Отсиз (1127–1156), Эл-Арслон (1156–1172), Султоншоҳ Маҳмуд (1172), Алоуддин Такаш

(1172–1200), Алоуддин Муҳаммад (1200–1220), Жалолиддин Мангуберди (1220–1231).

1077–1308 йиллар – Анатолияда Рум султонлиги фаолият кўрсатди. Бу давлатга салжукийлар лашкарбошиси Сулаймон ибн Қутулмиш асос солди.

1086–1157 йиллар – машҳур давлат арбоби Султон Санжар яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1089 йил – салжукийлар султони Маликшоҳнинг Бухоро ва Самаркандни олиши. Маликшоҳ қорахонийлар ҳокони Аҳмадни асир олди ва унга тахтини яна қайтариб берди.

1092 йил – салжукийлар султони Маликшоҳ ҳашшошийлар юборган қотил томонидан ўлдирилди.

1097–1127 йиллар – ануштегинийлар сулоласидан бўлган Хоразм хукмдори Қутбиддин Муҳаммаднинг хукмронлик даври.

1102–1408 йиллар – Ортукийлар давлати Диёрбакирда фаолият кўрсатди. Ортукийлар ўғузлар қабиласидан бўлган дўғар уруғининг сардори Ортуқ ибн Аксаб авлодларидир. Сулола 1121 йилда икки асосий уруғга бўлиниб кетди: Эл Ғозийнинг авлодлари Мардин ва Маййафарикинда хукмронлик қилди; унинг укаси Сўкманнинг авлодлари эса Ҳисн Кайфада, кейинчалик Омидда хукм сурди.

Ортукийлар сулоласи:

Ҳисн Кайфа ва Омиддаги уруғ (1098–1232): Муъинуддин Сўкман I (1098–1105), Иброҳим (1105–1109), Рукну-д-давла Доъуд (1109–1144), Фахруддин Қора Арслон (1144–1167), Нуруддин Муҳаммад (1167–1185), Қутбуддин Сўкман II (1185–1201), Носируддин Маҳмуд (1201–1222), Рукнуддин Мавдуд (1222–1232), Ал-Малик ал-Масъуд (1232).

Мардин ва Маййафарикиндаги уруғ (1104–1408): Нажмуддин Эл Ғозий I (1104–1122), Ҳусомуддин Темуртош (1122–1152), Нажмуддин Алпи (1152–1176), Қутбуддин Эл Ғозий II (1176–1184), Ҳусомуддин Йулук Арслон (1184–1201), Носируддин Ортуқ Арслон (1201–1239), Нажмуддин Ғозий I (1239–1260), Қора Арслон ал-Музаффар (1260–1292), Шамсуддин Доъуд (1292–1294), Нажмуддин Ғозий II (1294–1312), Имодуддин Алий Алпи (1312), Шамсуддин Солих

(1312–1364), Аҳмад ал-Мансур (1364–1368), Маҳмуд ас-Солих (1368), Доъуд ал-Музаффар (1368–1376), Мажидуддин Исо аз-Зоҳир (1376–1406), ас-Солих (1406–1408).

1102–1130 йиллар – қорахонийлар ҳоқони Арслонхон ҳукмронлиги.

1103–1178 йиллар – хожагон тасаввуф тариқатининг асосчиси Абдухолик Ғиждувоний яшаб ўтган давр.

1108–1109 йиллар – Жаркўрғон минораси (ҳозирги Сурхондарё вилояти Жаркўрғон туманида) қурилди.

1118 йил – Буюк Салжуқийлар давлати шарқий ва ғарбий қисмларга бўлинди. Ғарбий қисм Ироқ султонлиги (1118–1194 йиллар) номи билан юритилди. Шарқий қисмга Хуросон, Хоразм ва Мовароуннаҳр кирди (1118–1157 йиллар) ва пойтахти Марв бўлди.

1118–1157 йиллар – салжуқийлардан Султон Санжар ҳукмронлиги даври.

1119 йил – Арслонхон томонидан Бухоро намозгоҳи қурилди.

1120 йил – илехонлар салжуқийлар султони Санжарга тобе бўлди.

1123 йил 23 сентябрь – 1197 йил 29 октябрь – буюк факих, имом Бурхониддин Марғиноний яшаб ўтган давр.

Тахминан 1124–1218 йиллар – Қорахитойлар давлати фаолият кўрсатган давр. Бу давлатга гурхон Елюй Даши расман 1141 йил Карманада асос солган. Қорахитойлар давлати Шарқий Туркистон, Или ва Чу водийси, Еттисув ва Ўрта Осиёда мавжуд бўлган. Пойтахти – Чу дарёси бўйида жойлашган Боласоғун шаҳри.

Қорахитойлар сулоласи вакиллари: Елюй Даши (1124/1141–1143), Сяо Табуянъ (1144–1150), Елюй Иле (1151–1163), Елюй Пушванъ (1163–1178), Чжилугу (1178–1211), Кучлук (1211–1218).

1125–1211 йиллар – Ғарбий Кидан давлати фаолият кўрсатган давр.

Ғарбий Кидан ҳукмдорлари: Йилудаши [Гўрхон] (1125–1143), Табуян (1143–1150), Йилуйили (1151–1163), Пусаван (1164–1177), Йиложилиого (1177–1211).

1125–1234 йиллар – Хитойда чжурчжэнлар [ньюйжэнг-лар]нинг Цзинь сулоласи ва давлати (Манжурларнинг ваньян қабиласи вакиллари) ҳукмронлиги даври. Бу давлат Алтан хонлиги [Олтин хонлиги; Цзинь] деб ҳам аталади. Бу давлатга Хитойнинг шимоли-шарқида яшаган кўчманчи қабилалар иттифоқи – Манжурлар асос солган. Манжурлар қиданлар зулмига қарши кўзғолон кўтариб, 1125 йили Ляо давлатини парчалаб ташлаган. Улар бу даврда Хитойнинг Шимолий Сун сулоласига қарши кураш олиб бориб, Шимолий Хитойнинг катта қисми ва империя пойтахти Кайфин шаҳрини эгаллаган. 1139 йили Хитойнинг Жанубий Сун давлати ҳам манжурларга қарам бўлган. Цзинь давлати мўғуллар истилоси даврида 1234 йили тугатилган.

1127 йил – Бухорода Қорахонийлар давлати ҳокони Арслонхон томонидан машхур Арслонхон минораси қурилди (бирок, бу минора XX асрдан бошлаб нотўғри равишда Минораи Калон номи билан тилга олинган).

1127–1222 йиллар – Зангийлар давлати Сурия ва Жазирда фаолият кўрсатди. Зангийларнинг отаси туркий ғулом Ок Сўнкур 1086–1094 йилларда Ҳалабда ҳукмронлик қилган салжукий Маликшоҳнинг лашкарбошиси бўлган. Султон Маҳмуд 1127 йилда Зангийни Мосулнинг ҳокими ва икки ўғлига отабек қилиб тайинлади.

Зангийлар сулоласи:

Мосул ва Ҳалабдаги улуғ уруғ (1127–1222): Имодуддин Зангий ибн Ок Сўнкур (1127–1146), Сайфуддин Ғозий I (1146–1149), Қутбуддин Мавдуд (1149–1169), Сайфуддин Ғозий II (1169–1176), Иззуддин Масъуд I (1176–1193), Нуруддин Арслоншоҳ I (1193–1211), Иззуддин Масъуд II (1211–1218), Нуруддин Арслоншоҳ II (1218–1219), Носируддин Маҳмуд (1219–1222).

Дамашқда, кейин Ҳалабда ҳукмронлик қилган уруғ (1146–1181): Нуруддин Маҳмуд ибн Зангий (1146–1174), Нуруддин Исмоил (1174–1181).

1127–1156 йиллар – ануштегинийлардан Алоуддин Отсиз Хоразмшоҳнинг ҳукмронлик даври.

1130 йил – Султон Санжар Самарқандни эгаллади, Қорахитойларнинг Мовароуннахрга юриши. Қорахонийлар салжукийларга вассал бўлиб қолди.

1137–1225 йиллар – элдегизийлар сулоласи Озарбайжон ва Шимолий Ироқда ҳукмронлик қилган. Отабеклар сулоласи бўлмиш элдегизийлар сулоласига туркий ғулом Шамсиддин Элдегиз (ҳукмронлик даври: 1137–1174) асос солган. Шамсиддин салжукийлардан Арслоншоҳнинг отабеги бўлган.

Элдегизийлар сулоласи: Шамсуддин (1137–1176), Нусратуддин Пахлавон Муҳаммад (1176–1187), Музаффаруддин Қизил Арслон Усмон (1187–1191), Нусратуддин Абу Бакр (1191–1210), Ўзбек (1210–1225).

1138 йил – хоразмшоҳ Алоуддин Отсизнинг Сирдарёнинг қуйи оқими, Жанд, Мангишлоқ вилоятини ўз давлатига қўшиб олиши ҳамда Султон Санжарнинг итоатидан чиқиши.

1138 йил октябрь – Султон Санжар хоразмшоҳ Алоуддин Отсиз устидан ғалаба қозонди ва Хоразм тобе этилди.

1138 йил – Хўжанд ёнида қорахитойлар гурҳони Самарқанддаги қорахонийлар хони Маҳмудхон қўшинини тор-мор қилди.

1139 йил февраль – Султон Санжар Марвга қайтгач, Алоуддин Отсиз яна Хоразмни эгаллади.

1139 йил – хоразмшоҳ Алоуддин Отсиз Бухорога ҳужум қилди ва шаҳарни эгаллаб, мудофаа девори ва қалъани бузиб ташлади.

1141 йил 9 сентябрь – қорахонийлар ва салжукийларнинг бирлашган қўшини билан қорахитойлар ўртасидаги машҳур Қатвон жанги. Самарқанд яқинида бўлган бу жангда қорахитойлар қўшини гурҳон Елюй Даши бошчилигида Султон Санжар қўшинини тор-мор келтирди. Жанг майдонида 70 минг мусулмон шаҳид бўлди. Қорахитойлар томонидан Самарқанд ва Бухоро шаҳарлари босиб олинди.

1141 йил – қорахитойлар гурҳони Елюй Даши Кармада Қорахитойлар давлати барпо этилганлигини расман эълон қилди.

1141 йил – хоразмшоҳ Алоуддин Отсиз Марвни эгаллаб олди. Бағдод халифаси Алоуддин Отсизни тўла ҳуқуқли ҳукмдор деб тан олиб, унга султон мартабасини берди. Алоуддин Отсиз ўз номидан тилла тангалар зарб эттирди.

1145–1221 йиллар – кубравийлик оқимининг асосчиси Шайх Нажмиддин Кубро яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1148–1206 йиллар – Ғурийлар давлати фаолияти. Бу давлатга Сурийлар хонадонига мансуб Ғур султонлари сулоласи асос солди. Давлат ака-ука Ғиёсиддин Мухаммад (ҳукмронлик даври: 1162–1203) ва Шаҳобиддин [Муъизиддин ёхуд Мухаммад Ғурий; ҳукмронлик даври: 1203–1206] даврида ҳозирги Афғонистон ва Ҳиндистоннинг катта қисмини ўз ичига олди. Давлат маркази Ғур вилояти, пойтахт шаҳарлари Ферузкўҳ ва Ғазна бўлган.

1148–1221 йиллар – мутасаввиф шоир ва мутафаккир Фаридиддин Аттор яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1148–1270 йиллар – солғурий отабеклар сулоласи Форс [Эрон]да фаолият кўрсатди. Солғурлар ёки солурлар қадимги туркий ўғуз қабилаларидан бири. Форсдаги солғурийлар сулоласи асосчиси Сўнкур [Сонкур] аввал туркий отабеги Бўз аба ҳукмида бўлди. Сўнгра салжуқий султон Масъуд ибн Мухаммад даврида Жанубий Эронда ўз мавқеини мустаҳкамлаб олди.

Солғурий отабеклар сулоласи: Музаффаруддин Сўнкур (1148–1161), Музаффаруддин Зангий (1161–1175), Дағала (1175–1194), Тўғрул (1194–1203), Иззуддин Саъд I (1203–1231), Абу Бакр Қутлуғхон (1231–1260), Саъд II (1260), Мухаммад (1260–1262), Мухаммадшоҳ (1262–1263), Салжуқшоҳ (1263–1265), Обиш хотун (1265–1270).

1148–1339 йиллар – ҳазораспийлар сулоласи (Луристон отабеклари)нинг ҳукмронлик даври. Бу сулолага 1148 йил саркарда Абу Тохир Катта Луристон ва Ҳиндистонда асос солган. Давлат пойтахти Идаж шаҳри бўлган. Айрим тадқиқотчиларнинг фикрича, ҳазораспийлар сулоласининг аجدодлари Хоразмдаги Ҳазорасп атрофларидан бўлган. Кичик Луристонни XII аср охиридан то XVI аср бошларигача бошқарган бошқа отабеклар сулоласи ҳам бўлган.

Ҳазораспийлар сулоласи (Луристон отабеклари): Абу Тоҳир ибн Муҳаммад (1148–1203), Насриддин Ҳазораспий (тахминан 1203–1252), Такла (тахминан 1252–1259), Шамсиддин Алп-Арғу (тахминан 1259–1274), Юсуфшоҳ I (тахминан 1274–1288), Афросиёб I (1288–1296), Насриддин Аҳмад (1296–1333), Рукниддин Юсуфшоҳ II (1333–1339), Музаффаруддин Афросиёб II (1339–1355), Шамсиддин Хушанг [Нурал-верд] (1355–1378), Аҳмад (тахминан 1378–1408), Абу Саид (1408–1417), Ҳусайн (тахминан 1417–1423), Ғиёсиддин (1423).

1149–1209 йиллар – машҳур калом олими ва файласуф Фаҳриддин Розий яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1153 йил – ўғузлар Султон Санжарга қарши қўзғолон кўтаришди ва уни асирга олишди.

1156 йил – Султон Санжар асирликдан қочди. Хоразмшоҳ Алоуддин Отсиз вафот этди.

1156 йил 22 август – 1172 йил 17 март – хоразмшоҳ Эл-Арслоннинг ҳукмронлик даври.

1157 йил – Султон Санжарнинг вафоти билан салжукийларнинг Хуросондаги ҳукмронлиги тугади.

1158 йил – Эл-Арслоннинг Мовароуннаҳрга юриши.

1162–1227 йиллар – машҳур саркарда ва давлат арбоби Чингизхон яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1172 йил 11 декабрь – 1200 йил 3 июль – хоразмшоҳ Алоуддин Такашнинг ҳукмронлик даври.

1182 йил – Алоуддин Такашнинг Бухорога юриши.

1187 йил – Алоуддин Такаш салжукийлардан Нишопурни тортиб олди.

1190–1261 йиллар – кубравийлик тариқатининг машҳур намояндаси, мутасаввуф Шайх Сайфиддин Боҳарзий яшаган давр.

1192–1193 йиллар – Алоуддин Такаш Рай ва Марвни эгаллади.

1194 йил – хоразмшоҳ Алоуддин Такаш салжукийлар султони Тўғрул III қўшинларини тор-мор келтирди.

1196 йил – хоразмшоҳ Алоуддин Такаш билан халифа ан-Носир ўртасида жанг бўлди ва хоразмшоҳ Ҳамадон, Рай ва Исфохонни тобе этди.

1198 йил апрель – корахитойлар қўшини томонидан Хуросон талон-торож қилинди. Гиёсиддин Ғурий уларни даф қилди.

1198–1199 йиллар – Бухоро шаҳри яқинида Вобкент минораси (ҳозирги Бухоро вилояти Вобкент шаҳрида) қурилди.

1198–1231 йиллар – машҳур саркарда ва давлат арбоби Жалолиддин Мангуберди яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

XII–XIII аср бошлари – Хоразм давлати юксалди.

1200–1212 йиллар – Самарқандда сўнгги қорахоний Усмон ибн Иброҳимнинг ҳукмронлик даври.

1200 йил 3 август – 1220 йил декабрь – Алоуддин Муҳаммад Хоразмшоҳнинг ҳукмронлик даври.

1204 йил октябрь – Шаҳобиддин Ғурий қўшини хоразмшоҳ ва унинг иттифокчилари томонидан Андхудда тор-мор қилинди.

1204 йил – мўғуллар йўлбошчиси Темучин ҳокимият учун курашда ашаддий рақиби (яқингача собиқ иттифокчиси бўлган) Жамухани мағлубиятга учратди ва қатл эттирди.

1206 йил – Шимолий Ҳиндистонда Дехли султонлиги ташкил топди. Бу давлатга Мовароуннаҳр турк ғуломларидан Қутбиддин Ойбек [Ойбоқ] асос солди. Султонликни навбати билан туркийлар сулоласи: ғуломлар (1206–1290 й.), халжийлар (1290–1320 й.), туғлукийлар (1320–1414 й.), саййидлар (1414–1451 й.); афғонлар сулоласи лўдийлар (1451–1526 й.) ва сурийлар (1540–1555 й.) бошқаришди.

1206–1210 йиллар – Қутбиддин Ойбекнинг Дехли султонлигида ҳукмронлик даври.

1206–1290 йиллар – Дехли султонлигида *ғуломлар* ёхуд *муъиззий сулоласи* фаолияти.

Муъиззий сулоласи ёхуд ғулом султонлар: Қутбиддин Ойбек (1206–1210), Оромшоҳ (1210–1211), Шамсуддин Элетмиш (Элтутмиш) (1211–1236), Жалолуддин Розийа Бегум (1236–1240), Муъиззуддин Баҳромшоҳ (1240–1242), Алоуддин Масъудшоҳ I (1242–1246), Носируддин Маҳмудшоҳ I (1246–1266), Гиёсуддин Балбан (1266–1287), Муъиззуддин Кайкубод (1287–1290), Шамсуддин Кайумарс (1290).

1206–1526 йиллар – Ҳиндистонда мусулмон туркий давлат – Деҳли султонлиги фаолият кўрсатди. Давлат пойтахти Лоҳур, сўнгра Деҳли бўлган.

1206 йил 16 апрель – мўғуллар йўлбошчиси Темучин курултойда Чингизхон деган ном олди ва Мўғуллар давлатига асос солиб, хоқон унвонига эга бўлди.

1206–1407 йиллар – Осиё ва Шарқий Европада ташкил топган ва чингизийлар сулоласи томонидан бошқарилган Мўғуллар давлати ҳукмронлик қилган давр.

Мўғуллар давлати ҳукмдорлари (Буюк хоқонлар) (1206–1388): Чингизхон (1206–1227), Тулихон (1227–1229), Ўқтой қоон (1229–1242), Туракина хотун (1242–1246), Куюк [Гуюк] қоон (1246–1248), Мункэ [Мангу] қоон (1251–1259), Хубилай (1259–1294), Ўлжайту [Темур] қоон (1295–1307), Хайсанқулуг қоон (1307–1311), Аюрбарибад [Буянту] қоон (1311–1320), Шидэбала [Гэгэн] қоон (1320–1323), Есуи [Темур] қоон (1324–1328), Хўшила қоон (1328), Туғ-Темур қоон (1328–1332), Ирижинбал қоон (1332), Тўғон Темур (1333–1370), Аюширидор қоон (1370–1378), Тўкус Темур қоон (1378–1388);

Жўжи улуси (Олтин Ўрда) таркибидаги Кўк Ўрда хонлари (1224–1407): Жўжи (1224–1227), Боту (1227–1256), Беркахон (1256–1266), Мангу Темур (1266 – ?), Тўда Мангу, Тўла буға; Тўхтахон (1290–1312), Ўзбекхон (1312–1340), Жонибекхон (1340–1357), Бердибекхон (1357–1359), Наврўз (1359–1360), Хизрхон (1360–1361), Мардуд [Муруд] (1361–1363), Муродхўжа (1363), Қутлуғхўжа (1364), Ўрусхон (1364–1375), Тўктакия (1375), Темур Малик (1375–1376), Тўхтамишхон (1375–1396), Темур Қутлуғ (1396–1399), Шодибек (1399–1407) ва бошқалар;

Чигатой улуси ҳукмдорлари – чигатойлар (1224–1404): Чигатойхон (1224–1242), Қора Хулоку [Ҳалоку] (1242–1246; 1252), Есу Мункэ (1246–1257), Оркина [Эргэнэ] хотун (1257–1261), Олғу (1261–1265), Муборакшоҳ (1265–1266), Бароқхон (1266–1271), Никпай (1271–1272), Тўға Темур (1272–1274), Дувахон (1274–1306), Кунчак (1306–1308), Толику (1308–1309), Кебакхон (1309; 1318–

1326), Эсан Буғо (1309–1318), Элчигадой (1326), Дува Темур (1326), Тармаширин (1326–1334), Жингши [Жанкши] (1334–1335), Бузан [Пуран] (1335–1338), Есун Темур (1338–1340), Али Султон [Ўқтой наслидан] (1340–1342), Мухаммад (1342–1343), Қозонхон (1332/1343–1347), До-нишмандча [Ўқтой наслидан] (1346–1348); Баёнқулихон (1348–1358); [амалда Амир Қазағон: 1346–1358]; Абдуллох (1358–1360), Туглук Темур (1360–1361), Илёсхўжа (1361–1365), Амир Хусайн ибн Мусаллаб (1366–1370) кўғирчок хонлар: Суюрғатмишхон (1370–1388), Султон Маҳмудхон (1388–1404) ва бошқалар;

Ироқ (Озарбайжон, Форс, Хуросон, Кирмон ва Эроннинг зарби)да ҳукм сурган чингизий ҳукмдорлар (1256–1351): Хулокухон (1256–1265), Абақхон (1265–1282), Аҳмадхон (1282–1284), Арғунхон (1284–1291), Кейхотухон [Гайхатухон] (1291–1295), Бойдухон (1295), Ғозонхон (1295–1304), Ўлжайтухон (1304–1316), Абу Саъид Баҳодирхон (1316–1335), Ариахон (1335–1336), Мусохон (1336), Султон Мухаммадхон (1336–1338), Тағой Темурхон (1338; 1341–1351), Сулаймонхон (1339–1341) ва бошқалар.

1206–1207 йиллар – Бухоро ҳокими садр Мухаммад ибн Аҳмаднинг солиқ сиёсатига қарши Малик Санжар бошчилигидаги хунармандлар кўзғолони.

1207 йил – хоразмшоҳ Алоуддин Мухаммад Бухорони босиб олди, кўзғолон бостирилди.

1207 йил 30 сентябрь – 1273 йил 17 декабрь – тасаввуфдаги мавлавия тариқатининг асосчиси, шоир ва мутафаккир Жалолиддин Румий яшаб ўтган давр.

1208 йил – Хуросон Хоразмшоҳлар давлати тобелигига ўтган.

1210 йил сентябрь – хоразмшоҳ қўшинларининг Талас жангида қорахитойлар устидан зафар қозониши. Қорахитойлар лашкарбошиси Таянгу асир олинди.

1211 йил – Чингизхон бошчилигидаги мўғуллар Ши-молий Хитойни босиб олишди. Цзинь сулоласи империя-си ҳудуди қисман таланди, кейинчалик Пекин эгалланди (1215).

1212 йил – Самаркандда Хоразмшоҳлар давлатига қарши кўзғолон кўтарилди; қорахонийлар сулоласи тугатилди ва сўнгги қорахонийлар вакили Усмон ибн Иброҳим Муҳаммад хоразмшоҳ буйруғи билан қатл этилди.

1213 йил – қорахитойлар гурхони Жулхунинг вафоти. Қорахитойлар давлатининг таназзули.

1215 йил – Муҳаммад хоразмшоҳнинг Шош ва Шимоллий Фарғонада шаҳарларни бузиб ташлаши ва аҳолисини кўчириши; хоразмшоҳнинг Кирмон, Балужистон ва Макронни эгаллаши.

1215–1217 йиллар – Муҳаммад хоразмшоҳ билан Чингизхон ўртасида элчилар айирбошлаши бўлди.

1216 йил – Ирғиз дарёси бўйида Муҳаммад хоразмшоҳ кўшини билан мўғуллар ўртасида дастлабки жанг бўлди.

1217 йил – халифа элчиси шайх Шаҳобиддин Сухравардийнинг Хоразмга келиши; хоразмшоҳ кўшинлари Мозандарон, Аррон, Озарбайжон, Ширвон, Форс, Манғкишлок, Сижистон, Ғур, Ғазна, Бомиённи забт этиб, Ҳиндистон чегарасига етиб борди.

1217 йил кузи – хоразмшоҳ кўшинларининг Бағдодга муваффақиятсиз юриши. Хулвон яқинидаги Асадобод дово-нида қор-совуқдан лашкарнинг нобуд бўлиши.

1218 йил – Муҳаммад хоразмшоҳнинг ноиби Инолчик томонидан Ўтрорда «савдогар» ниқобидаги Чингизхон жо-суслари қатл этилди.

1219 йил – Чингизхон буюк давлат ҳисобланган Хоразм-шоҳлар салтанатига юриш бошлади.

1219 йил сентябрь – 1220 йил март – Ўтрор мўғуллар томонидан камал қилинди ва вайрон этилди; Ўтрор му-дофааси.

1219–1221 йиллар – Чингизхон томонидан Хоразм ва Мовароуннаҳр босиб олинди.

1220 йил 7–10 февраль – мўғуллар истилоси даврида Бухоро мудофааси. Шаҳар мўғуллар томонидан босиб олинди.

1220 йил март – мўғуллар истилоси даврида Самарқанд мудофааси. Шаҳар мўғуллар томонидан эгалланди.

1220 йил апрель – Хўжанд мудофааси; Темур Малик жасорати.

1220 йил декабрь – Муҳаммад хоразмшоҳ Чингизхон таъкибидан кочиб, Каспий денгизидаги Ашур оролида вафот этди.

1220–1231 йиллар – Хоразмшоҳлар давлатининг сўнги ҳукмдори Жалолиддин Мангубердининг ҳукмронлик даври ва мўғулларга қарши кураши.

1221 йил 5 февраль – Марв шаҳри мўғуллар томонидан босиб олинди.

1221 йил – Чингизхон қўшинлари Кўхна Урганчни қамал қилди (Урганч мудофааси) ва босиб олди.

1221 йил – Жалолиддин Мангуберди Қандаҳор, Валиён қалъаси, Нисо, Чорикорда бўлган жангларда мўғулларга зарба берди.

1221 йил – Жалолиддин Мангуберди ва Чингизхон қўшинлари ўртасида машҳур Парвон жанги бўлди ва унда мўғуллар мағлубиятга учради.

1221 йил 24–26 ноябрь – Жалолиддин Мангуберди ва Чингизхон қўшинлари ўртасида Синд дарёси бўйидаги жанг.

1222 йил – Жалолиддин Мангубердининг Шимолий Ҳиндистонга юриши.

1224 йил – мўғуллар империяси тўрт улусга бўлинди. Улуслар Чингизхоннинг ўғиллари бўлган ҳукмдорлар номи билан аталди.

1224–1370 йиллар – Мовароуннаҳр (Чигатой улуси)да чигатойлар сулоласи ҳукмронлик қилган давр.

1225–1227 йиллар – Жалолиддин Мангубердининг Ирок ва Кавказга юриши; Исфаҳонда мўғулларнинг тор-мор қилиниши.

1225–1238 йиллар – Мовароуннаҳр (Чигатой улуси)да Маҳмуд Ялавочнинг ноиблиги.

1227 йил – мўғуллар томонидан Хитойдаги Ғарбий Ся империяси тор-мор қилинди. Чингизхон вафот этди.

1230 йил 10 август – Жалолиддин Мангуберди Арзинжон яқинидаги Йасси Чаман текислигида бўлган жангда Кўния

султони Алоуддин Кайкубод бош бўлган иттифокчилар қўшинидан мағлуб бўлди.

1231 йил 20 август – Жалолиддин Мангуберди курд жангчиси найзасидан ҳалок бўлди. Хоразмшоҳлар (ануштегинийлар) сулоласи тугатилди.

1233 йил октябрь – мўғуллар қўлида тутқунликда бўлган Туркон хотун (Хоразмшоҳ Муҳаммаднинг онаси) хор-зорликда вафот этди.

1235–1242 йиллар – Чингизхоннинг невараси Ботухон (Жўжининг ўғли) Шарқий Европада жуда катта истилолар қилди.

1237–1246 йиллар – хоразмийлар қўшинининг Яқин Шарқдаги сиёсий воқеаларга фаол аралашуви.

1238 йил – Бухорода мўғуллар зулмига қарши Маҳмуд Торобий бошчилигида кўтарилган халқ кўзғолони.

1239–1289 йиллар – Чиғатой улусида Масъуд Ялавочнинг ноиблиги.

1243 йил – Анатолияда мўғуллар Рум салжукийларини мағлубиятга учратди.

Тахминан 1240 йил – XVI аср бошлари – Олтин Ўрда хонлиги (Жўжи улуси) фаолият кўрсатган давр. Бу давлатга Жўжихоннинг ўғли Ботухон томонидан асос солинган. Бу давлат таркибига Хоразм, Шимолий Кавказ, Волга бўлғорлари юрти, Дашти Қипчок, Қрим, Ғарбий Сибирь кирган, рус князлари унга ўлпон тўлаб турган. Олтин Ўрда маркази Ботухон даврида Қуйи Волганинг Сарой Боту шаҳри, Беркахон (Баракахон) даврида Сарой Берка бўлган.

Олтин Ўрда таркибидаги Оқ Ўрда хонлари (1226–1502): Ўрдахон, Жўжининг ўғли (1226–1280), Кўчу (1280–1302), Байон (1302–1309), Саси Бука (1309–1315), Элбасан (1315–1320), Муборақхўжа (1320–1344), Чимтой (1344–1361), Ўрусхон (1361–1375), Тўқтакийа (1375), Темур Малик (1375–1376), Ғиёсуддин Тўхтамиш [Тўхтамишхон] (1376–1395), Темур Қутлуғ (1395–1401), Шодибек (1401–1407), Пўлод (1407–1410), Темур (1410–1412), Жалолуддин (1412), Каримберди (1412–1414), Кебек (1414–1417), Жабборберди (1417–1419), Улуғ Муҳаммад (1419–1420), Давлатберди

(1420–1422), Барак (1422–1427), Улуг Муҳаммад (1427–1433), Сайид Аҳмад I (1433–1435), Кучук Муҳаммад (1435–1465), Аҳмад (1465–1481), Сайид Аҳмад II (1481), Муртазо (1481), Шайх Аҳмад (1481–1502) ва бошқалар.

1241 йил – мўғулларнинг Марказий Европа (Польша, Венгрия)га босқини. Улар Венецияга таҳдид қилиб, Адриатика денгизига чиқишди. Буюк ҳоқон Ўқтойнинг ўлими ҳақидаги хабардан кейин мўғуллар орқага қайтишди.

1244 йил – Хоразм ўзбеклари (турклар) Куддусни эгаллади. Еттинчи салиб юриши қатнашчилари кейинчалик шаҳар яқинида мағлубиятга учради.

1247–1326 йиллар – шоир ва мутафаккир Паҳлавон Маҳмуд яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1250 йил – Қохирада мамлуклар (турк жангчи ғуломлари) айюбийлар сулоласини ағдариб ташлаб, ҳокимиятни эгаллади.

1250–1517 йиллар – Мамлуклар давлати Миср ва Сурияда ҳукмронлик қилди. Бу давлатни мамлуклар сулоласи бошқарган. Ўз навбатида, мамлукларнинг икки сулоласи: баҳрийлар (1250–1390) ва буржийлар (1382–1517) сулолалари давлатни бошқарди. Баҳрийлар асосан Мовароуннаҳрдан борган туркий қавмларнинг вакиллари бўлса, буржийлар кўпроқ кавказликлардан иборат бўлган.

1250–1390 йиллар – Мамлуклар давлати (Миср ва Сурия)да баҳрийлар сулоласи ҳукмронлиги.

Баҳрийлар сулоласи: Шажар ад-Дур (1250), ал-Муъизз Иззуддин Ойбек (1250–1257), ал-Мансур Нуриддин Али (1257–1259), ал-Музаффар Сайфуддин Қутуз (1259–1260), ал-Зоҳир Рукнуддин Бейбарс I ал-Бундукдорий (1260–1277), ал-Саъид Носируддин Баракахон (ёки Беркахон) (1277–1280), ал-Одил Бадруддин Саломиш (1280), ал-Мансур Сайфуддин Қалаъун ал-Алфий (1280–1294), ал-Ашраф Салоҳуддин Халил (1294), ан-Носир Носируддин Муҳаммад (1294–1295), ал-Одил Зайнуддин Китбуғо (1295–1297), ал-Мансур Ҳусомуддин Ложин (1297–1299), ан-Носир Носируддин Муҳаммад (иккинчи марта) (1299–1309), ал-Музаффар Рукнуддин Бейбарс II ал-Жаҳонгир (1309), ан-Носир Носируддин Муҳаммад (учинчи

марта) (1309–1340), ал-Мансур Сайфуддин Абу Бакр (1340–1341), ал-Ашраф Алоуддин Қужук (1341–1342), ан-Носир Шихобуддин Аҳмад (1342), ас-Солих Имодуддин Исмоил (1342–1345), ал-Комил Сайфуддин Шаъбон I (1345–1346), ал-Музаффар Сайфуддин Ҳожжий I (1346–1347), ан-Носир Носируддин ал-Ҳасан (1347–1351), ас-Солих Салоҳуддин Солих (1351–1354), ан-Носируддин ал-Ҳасан (иккинчи марта) (1354–1361), ал-Мансур Салоҳуддин Муҳаммад (1361–1363), ал-Ашраф Носируддин Шаъбон II (1363–1376), ал-Мансур Алоуддин Али (1376–1382), ас-Солих Салоҳуддин Ҳожжий II (1382), аз-Зохир Сайфуддин Баркук (Буржий) (1382–1389), Ҳожжий II (иккинчи марта, ал-Музаффар деган фахрий унвон билан) (1389–1390).

1253 йил – 1325 йил 27 сентябрь – машҳур шоир, адабиётшунос олим ва бастакор Хусрав Дехлавий Ҳиндистонда яшаб ўтган давр. Унинг отаси Шаҳрисабздан бўлган.

1254–1324 йиллар – венециялик сайёҳ Марко Поло яшган йиллар.

1256–1265 йиллар – мўғуллар Хулағухон (Хубилайхоннинг укаси) бошчилигида Эронни босиб олишди ва элхонлар сулоласига асос солишди.

1256–1353 йиллар – Эронда элхонлар сулоласи ҳокимиятни бошкарди.

1258–1324 йиллар – усмонлилар сулоласи ва Усмонли турк султонлигининг асосчиси Усмон Ғозий яшаб ўтган давр.

1260 йил – Хубилайхон [Кубилай] мўғулларнинг Буюк хони деб эълон қилинди. У 1294 йилгача Мўғуллар давлати ҳукмдори – қон бўлди.

1266 йил – Мовароуннаҳрга жалоир ва барлос қабилалари кўчирилди.

1269 йил – чигатоийлардан Барокхоннинг Хуросонга юриши ва Элхон Абакахон билан жанги.

1269 йил – Талас водийсида Чигатой улуси хони Кайду қурултой чақирди.

1273 йил – хулоқуийлар томонидан Кеш, Нахшаб ва Бухоронинг талон-торож қилиниб, вайрон этилиши. Бухородаги ёнғин.

1299 йил – Усмон Ғозий янги туркий давлат – Усмонийлар давлатига асос солди.

1299–1922 йиллар – Усмонли турк султонлиги фаолият кўрсатган давр. *Усмонлилар сулоласи*: Усмон I (1299–1324), Урхон (1324–1359), Мурод I (1359–1389), Боязид I (1389–1402), Боязид I ўғиллари Сулаймон Чалабей, Мусо Чалабей ва Мехмед Чалабейларнинг тахт учун кураши (1403–1413), Мехмед I (1413–1421), Мурод II (1421–1444; 1446–1451), Мехмед II Фотих (1444–1446; 1451–1481), Боязид II (1481–1512), Салим I (1512–1520), Сулаймон I Қонуний (1520–1566), Салим II (1566–1574), Мурод III (1574–1595), Мехмед III (1595–1603), Аҳмад I (1603–1617), Мустафо (1617–1618; 1622–1623), Усмон II (1618–1622), Мурод IV (1623–1640), Иброҳим (1640–1648), Мехмед IV (1648–1687), Сулаймон II (1687–1691), Аҳмад II 1691–1695), Мустафо II (1695–1703), Аҳмад III (1703–1730), Маҳмуд I (1730–1754), Усмон III (1754–1757), Абдулҳамид I (1774–1789), Салим III (1789–1807), Мустафо IV (1807–1808), Маҳмуд II (1808–1839), Абдулмажид (1839–1861), Абдулазиз (1861–1876), Мурод V (1876), Абдулҳамид II (1876–1909), Мехмед V Рашид (1909–1918), Мехмед VI Ваҳидуддин (1918–1922).

XIII аср охири – XIV аср бошлари – ўғуз турклари (туркман) қабилаларининг Анатолия шарқида ва Эрон шимолида Қорақуюнли конфедерацияси ташкил топди.

XIV аср бошлари – 1556 йил – Аштархон хонлиги (Астрахан хонлиги) фаолият кўрсатган. Пойтахти – Аштархон шаҳри (ҳозирги Астрахан). Аштархон хонлигининг биринчи ҳукмдори – Катта Ўрда хони Аҳмадхоннинг биродари Маҳмуд бўлган. Олтин Ўрда амири Ҳожи Черкес XIV асрда Аштархонни эгаллаб, мустанкил мулкка асос солди. Бу давлат Олтин Ўрданинг инқироzi натижасида вужудга келган татар хонлиги ҳисобланади.

1308 йил – Кўниядаги Рум салжукий султонлиги давлати тугатилди. Анатолия бир қанча кичик турк давлатларига (бейлар ва бекликларга) ажралиб кетди. Ана шундай бекликлардан бири Қаҳрамон ўғиллари беклиги бўлиб, улар

билан усмонийлар ўртасида ҳокимият учун кескин кураш кетган. Бу бекликнинг асосчиси Қа(х)рамонбек бўлган.

1312–1342 йиллар – Олтин Ўрдада Ўзбекхон ҳукмронлиги даври.

1318–1389 йиллар – нақшбандия тариқатининг асосчиси, буюк мутасаввуф Баҳоуддин Нақшбанд яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1318–1326 йиллар – Мовароуннаҳрда чиғатоийлардан Кепакхон ҳукмронлиги даври.

1320–1330 йиллар – Кўхна Урганчда Нажмиддин Кубро макбараси қурилган.

1322–1392 йил 12 август – қомусий олим Муҳаммад ибн Умар Саъдиддин Тафтазоний яшаб ўтган давр.

1333 йил – араб сайёҳи Ибн Баттутанинг Ўрта Осиёга саёҳати.

1333 йил – Кўхна Урганчда Тўрабекхоним макбараси қурилган.

1336 йил 9 апрель – 1405 йил 18 февраль – машҳур давлат арбоби ҳамда ҳарбий саркарда Амир Темур яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1336–1432 йиллар – Жалоирийлар давлати Ироқ, Курдистон ва Озарбайжонда фаолият кўрсатди. Унга туркий халқ жалойирларидан Шайх Ҳасан Бузург асос солган.

Жалоирийлар сулоласи: Тождиддин Ҳасан Бузург (1336–1356), Увайс I (1356–1374), Жалоуддин Ҳусайн I (1374–1382), Ғийосуддин Аҳмад (1382–1410), Бойазид (1382–1383; Курдистонда), Шох Валад (1410–1411), Маҳмуд [Шох Валаднинг беваси; 1411–1415; 1422–1424], Увайс II (1415–1421), Муҳаммад (1421–1422), Ҳусайн II (1424–1432).

1337–1386 йиллар – Сарбадорлар давлати Жанубий Хуросонда фаолият кўрсатди. Давлат маркази – Сабзавор шаҳри. Унга Нишопур, Тус, Гургон (Астробод) ва Кирмон ҳам кирган. Бу давлатга Абдураззоқ асос солган ва мўғулларга қарши кўзғолон кўтарган. Сарбадорлар давлати Амир Темур томонидан тугатилган.

Сарбадорлар сулоласи: Абдураззоқ (1337–1338), Хожа Масъуд ибн Фазлуллоҳ Боштиний (1338–1344), Огаму-

хаммад Темур (1344–1346), Колу Исфандиёр (1346–1347), Хожа Шамсиддин ибн Фазлуллоҳ (1347–1349), Хожа Али Шамсиддин Чашмий (1349–1355), Амир Аҳё Курробий (1355–1358), Хожа Захириддин Курробий (1358–1359), Пахлавон Ҳайдар қассоб (1359–1360), Амирзода Лутфуллоҳ ибн Хожа Масъуд (1360–1361), Пахлавон Ҳасан Домғоний (1361–1365), Хожа Нажмиддин Али Муайяд (1365–1386).

1353 йил – Эронда мўғулларнинг Элхонлар давлати туғатилди. Бу ҳолат Мўғуллар империясининг умумий таназзулига тўғри келди.

1360–1361 йиллар – Мўғулистон хони Туғлук Темурнинг Мовароуннаҳрга ҳужуми.

XIV аср ўртаси – Бухорода Баёнқулихон мақбараси қурилган.

1360–1437 йиллар – математик ва астроном Қозизода Румий яшаган давр.

1361 йил – Амир Темур – Кеш ҳоками; Амир Темур билан Амир Ҳусайннинг Туғлук Темурга қарши иттифоқи.

1362 йил – Амир Темур Сейистонда бўлган жанглардан бирида қўли ва оёғидан жароҳат олгач, Ҳиротдан ғарбдаги Арсаф чўлида бир ой даволанган.

1365 йил 22 май – Амир Темур ва Амир Ҳусайннинг Мўғулистон хони Илёсхўжа билан Чиноз атрофида тўқнашуви («Жанги лой»).

1365 йил – Илёсхўжанинг Самарқандни қамал қилиши; Самарқандда сарбадорлар кўзғолони.

1366 йил – Амир Ҳусайн – Мовароуннаҳр хони; Амир Ҳусайн томонидан сарбадорлар раҳбарлари қатл этилди.

1366–1465 йиллар – машҳур ўзбек шоири Лутфий яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1366–1370 йиллар – Амир Темурнинг Амир Ҳусайнга қарши кураши.

1370 йил 10–11 апрель – Амир Темур Балхни эгаллади ва Мовароуннаҳр тахтига чиқди. Амир Темур томонидан янги туркий давлат – Темурийлар давлатига асос солинди. У Ҳиндистон ҳамда Хитойдан Қора денгизга қадар, Сирдарё ва Орол денгизидан Форс қўлтиғига қадар ғоят катта

худудни қамраб олган марказлашган улкан салтанатга асос солди. Бундан ташқари, Амир Темур давлатига Кичик Осиё, Сурия, Миср ва шимоли-ғарбда Қуйи Волга, Дон бўйлари, шимоли-шарқда Балхаш кўли ва Или дарёсигача, жануби-шарқда эса Шимолий Ҳиндистонгача бўлган мамлакатлар бўйсундирилди.

1370 йил июнь – Самарқандда курултой чақирилди.

1370–1405 йиллар – Амир Темур ибн Тарағай Баҳодирнинг ҳукмронлик даври.

1370–1507 йиллар – Темурийлар давлатининг ҳукмронлик даври.

Темурийлар сулоласи:

Марказлашган давлат тепасидаги темурий ҳукмдорлар (1370–1469): Амир Темур (1370–1405), Шохрух ибн Темур (1409–1447), Улуғбек ибн Шохрух (1447–1449), Абу Саид ибн Султон Муҳаммад (1457–1469).

Мовароуннаҳр (пойтахти Самарқанд)даги темурий ҳукмдорлар (1405–1500): Халил Султон (1405–1409), Улуғбек (1409–1449), Абдуллатиф (1449–1450), Абдулло Мирзо (1450–1451), Абу Саид ибн Султон Муҳаммад (1451–1469), Султон Аҳмад Мирзо ибн Абу Саид (1469–1494), Султон Маҳмуд Мирзо ибн Абу Саид (1494–1495), Бойсунғур Мирзо (1495–1497), Султон Али Мирзо ибн Султон Маҳмуд (1498–1500).

Хуросон (пойтахти Ҳирот)даги темурий ҳукмдорлар (1396–1507): Шохрух (1396–1447), Улуғбек (1447–1449), Абулқосим Бобур (1449–1457), Шох Маҳмуд Мирзо (1457), Абу Саид ибн Султон Муҳаммад (1457–1469), Султон Ҳусайн Бойқаро (1469–1506), Бадиуззамон Мирзо ибн Султон Ҳусайн Бойқаро (1506–1507) ва Музаффар Ҳусайн Мирзо (1506–1507).

1370–1388 йиллар – Мовароуннаҳрда чингизийлардан «сохта хон» Суюрғатмишхоннинг ҳукмронлик даври.

1371 йил июль – Амир Темурнинг Хоразмга биринчи юриши Кот шаҳрини эгаллаб, Гурганжни қамал қилиш билан якунланди. Қамал вақтида Хоразм ҳокими Ҳусайн Сўфи вафот этди. Амир Темур Хоразм худудига беш маротаба юриш қилди.

1371–1390 йиллар – соҳибқирон Амир Темурнинг Мўғулистон хони Қамариддинга қарши 7 марта юриши.

1372 йил – Олтин Ўрданинг парчаланиши; Шоҳизинда ансамбли таркибидаги Туркон ого макбараси қурилди.

1373 йил февраль – март – Амир Темурнинг Хоразмга иккинчи юриши. Юриш Бухорода тўхтатилди, чунки Хоразм ҳокими Юсуф Сўфи яна узр сўраб, уруш ҳаракатларини тўхтатишни илтимос қилди.

1373–1380 йиллар – Хоразмда Ҳусайн Сўфининг укаси Юсуф Сўфининг ҳукмронлик даври.

1374 йил – Жанубий Хоразмнинг Амир Темур давлати таркибига кириши; Амир Темурнинг ўғли Муҳаммад Жаҳонгирнинг Олтин Ўрда хони Ўзбекхоннинг невараси Хонзода бегимга уйланиши. Бу никоҳдан кейинчалик Амир Темурнинг валиаҳди Муҳаммад Султон туғилди.

1375 йил март – Амир Темурнинг Хоразмга учинчи юриши.

1375 йил баҳор – Амир Темурнинг Жетага юриши ва Дилшод оқага уйланиши.

1376 йил – Шоҳизинда ансамбли таркибидаги Туғлу Текин макбараси қурилди.

1376 йил декабрь – Амир Темурнинг Жетага юриши; Тўхтамишнинг Олтин Ўрдадан Амир Темур ҳузурига паноҳ истаб келиши; Амир Темурнинг Олтин Ўрдага – Ўрусхонга қарши юриши; Ўрусхоннинг ўлими; Хоразм ҳукмдори Юсуф Сўфининг Бухорога ҳужуми.

1377 йил 20 август – 1447 йил 19 март – темурийлардан Шохрух Мирзо яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1377 йил – Амир Темурнинг Жўжи улуси (Олтин Ўрда) га юришидан сўнг Самарқандга ғалаба билан қайтиши; Амир Темурнинг Туман оқага уйланиши.

1378 йил – Тўхтамишхоннинг Олтин Ўрдада Амир Темур ёрдамида тахтга ўтириши; Амир Темур Самарқанднинг ғарбида суюкли хотини Туман око (Хайруннисо)га атаб Боғи Беҳишт (Жаннат боғи)ни бунёд этган.

XIV–XV асрлар – Оқ қуюнлилар [Оқ қўйлилар] номи билан туркий ўғуз қабилалари Дажла дарёсининг юқори

окими бўйларида ўзаро бирлашма ташкил қилишди. Боёндурлардан чиққан оқ қуюнлилар сулоласи бу бирлашмага раҳбарлик қилди.

1378–1508 йиллар – Оқ қуюнлилар [Оқ қўйлилар] туркий давлати Диёрбакир, Шаркий Онадўли ва Озарбайжонда фаолият кўрсатди. Бу давлат кейинчалик ўзининг асосий ғаними – Қора қуюнлилар давлатини тор-мор этиб (1468), Арманистон, Озарбайжон, араб Ироки ва Ғарбий Эронни эгаллаб, Табриз шаҳрини пойтахт қилди. Давлатга Қора Йўлуқ Усмон асос солган.

Оқ қуюнлилар сулоласи: Қора Йўлуқ Усмон (1378–1435), Ҳамза (1435–1444), Жаҳонгир (1444–1453), Узун Ҳасан (1453–1478), Халил (1478), Яъқуб (1478–1490), Бойсунқур (1490–1493), Рустам (1493–1497), Аҳмад Ғўвда (1497), Мурод (1497–1498), Алванд (1498; кейинчалик вафотига қадар – 1504 йилгача Диёрбакирда), Муҳаммад Мирзо (1498–1500), Мурод (1502–1508).

1378–1404 йиллар – Самарқанд шаҳри ва атрофида Амир Темур боғлари қурилди.

1379 йил январь – февраль – Амир Темур тўртинчи мартаба Хоразмга қўшин тортишга мажбур бўлди. Лекин бу юриш ҳам аввалгилари каби сулҳ тузиш билан тугади.

1379–1380 йиллар – Шаҳрисабздаги Дор ус-Сиёдат («Саййидлар уйи») мақбараси Амир Темур томонидан қуририлди.

1380 йил – мўғул хони Тўхтамишхон Олтин Ўрда тахтини эгаллади.

1380–1468 йиллар – Қора қуюнлилар [Қора қўйлилар] туркий давлати фаолият кўрсатди. У ўғуз турклари қабилалари бирлашмасига қирувчи баҳорлу қабиласи етакчилигида Озарбайжон, Ироқ ва Ғарбий Эронда ташкил топган. Бу давлатга Қора Муҳаммад Турмуш асос солган.

Қора қуюнлилар сулоласи: Қора Муҳаммад Турмуш (1380–1389), Қора Юсуф (1389–1400; 1406–1420), Искандар (1420–1438), Жаҳоншоҳ (1438–1467), Ҳасан Алий (1467–1468).

1380–1404 йиллар – Шахрисабзда Амир Темур томонидан Оксарой курдирилди.

1380 йил – Шоҳизинда таркибидаги Уста Али макбараси курилди.

1381 йил – Амир Темурнинг Хуросонга ҳарбий юришлари: Хирот, Сарахс, Жом ва Қавсиянинг олинishi; Амир Темур Сабзаворда сарбадорлар давлатини тугатди; куртлар сулоласи тугатилди.

1382 йил – Тус ва Қалот шаҳарларининг Амир Темур томонидан олинishi.

1383 йил – Амир Темурнинг бутун Хуросон ва Мозандаронни бўйсундириши; Жетага қўшин юборилиши; Форс ҳукмдори Шоҳ Шужоъ элчиларининг келиши ва Форсга элчилар юборилиши; Амир Темурнинг хотини Дилшод оқанинг ва опаси Қутлук Туркон оқанинг вафоти.

1386–1388 йиллар – Амир Темурнинг уч йиллик ҳарбий юришлари (Эрон, Озарбайжон, Грузия, Арманистон); Тўхтамишхон қўшинлари Табризни эгаллади; Амир Темур Тўхтамишхонни Дарбанд ортига қувиб юборди.

1387 йил – Амир Темур қўшинлари томонидан Исфаҳоннинг олинishi.

1388 йил январь – Амир Темурнинг араб Ироқи ва Форсга юриши ҳамда Шерознинг олинishi; Тўхтамишхоннинг Мовароуннаҳрга бостириб кириши; Анқа Тўра Жетадан келиб, Сайрам ва Тошкентга ҳужум қилди.

1388 йил – Хоразмда Сулаймон Сўфининг Амир Темурга қарши кўзғолони. Соҳибқироннинг Хоразмга бешинчи юриши, бу юриш Хоразмнинг янги ҳокими Сулаймон Сўфининг қочиши ва Урганчнинг олинishi, сўфилар сулоласининг тугатилиши билан якун топди. Урганч аҳолиси Самарқандга кўчирилди. Хоразмнинг шимоли-ғарбий қисми ҳам Амир Темур давлатига қўшиб олинди.

1388–1404 йиллар – Мовароуннаҳрда чингизийлардан «сохта хон» Султон Маҳмудхоннинг ҳукмронлик даври.

1388–1450 йиллар – араб тарихчиси, «Темур ҳақидаги хабарларда тақдир ажойиботлари» асари билан танилган Ибн Арабшоҳ яшаган давр.

1389 йил – Тўхтамишхон Дизак (Жиззах)нинг Аччиқ мавзеида тор-мор қилинди.

1389–1395 йиллар – Туркистонда Амир Темур томонидан Хожа Аҳмад Яссавий мақбараси қурдирилди.

1390 йил баҳори – Жетага юриш қилган Амир Темур кўшинлари ғалаба билан қайтди.

1390 йил ноябрь – декабрь – Амир Темурнинг Тошкентда қишлаши.

1391 йил 8 апрель – Амир Темур Улуғтоғда қурдирган минорасига араб ва қадимги уйғур ёзувида битик ёздирди.

1391 йил 18 июнь – Амир Темур кўшинларининг Кундузча мавзеида Тўхтамишхонни қувиб етиши ва Кундузча жангидаги ғалабаси. Тўхтамишхоннинг Литвага қочиши.

1392–1396 йиллар – Амир Темурнинг беш йиллик ҳарбий юришлари. У беш йиллик уруш давомида Ғарбий Эрон, Ироқи Ажам ва Кавказни эгаллади, натижада музаффарийлар ва жалоирийлар сулоласининг ҳукмронлиги барҳам топди.

1393 йил 22 август – Амир Темурнинг Бағдодни олиши.

1394 йил 22 март – 1449 йил 27 октябрь – машҳур астроном ва математик, қомусий аллома Мирзо Улуғбек (Муҳаммад Тарағай) яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1394 йил – Усмонли турк султони Боязид I Константинополни қамал қилди. У бу пайтда бутун Кичик Осиёнинг хўжайини эди. Амир Темурнинг Анатолияга ҳужуми натижасида 1402 йили Константинополь қамалдан озод бўлди.

1395 йил 15–17 апрель – Амир Темур ва Олтин Ўрда (Дашти Қипчоқ) ҳукмдори Тўхтамишхон кўшинлари ўртасида Шимолий Кавказдаги Терек дарёси бўйида, Нўғай даштида жанг содир бўлди. Бу жангда Амир Темур кўшини ғалаба қозонди. Амир Темур ҳарбий юришлари оқибатида Қуйи Идил (Волга) вилоятлари, Сарой Берка, Саройчик ва Ҳожитархон каби шаҳарлар ғорат қилинди. Амир Темур Тўхтамишни қувиб Рязань вилоятигача борди ва Елец шаҳрини ишғол қилди.

1396–1447 йиллар – Шохрух Мирзонинг Хуросондаги Темурийлар давлатида ҳукмронлик даври.

1397 йил – Амир Темур набираси (Мироншоҳнинг кизи)га атаб Самарканд ғарбида Боғи Шамолни бунёд этди; Амир Темур хотинларидан бири Тўкалхоним шарафига Самарканддан 5 км шарқда Боғи Дилкушони бунёд этди.

1397–1398 йиллар – Амир Темур даврида Самарқанддаги Боғи Дилкушо ўртасида Ишратхона номли кўшк биноси қурилди.

1398 йил май – 1399 йил март – Амир Темурнинг Ҳиндистонга юриши.

1398 йил 17 декабрь – Деҳли яқинидаги Панипат яланглигида Амир Темур қўшини билан Деҳли султони Султон Маҳмудхон қўшини ўртасида шиддатли жанг содир бўлди. Бу жангда ҳам Амир Темур қўшини ғалаба қозонди.

1398 йил – Амир Темур Самарқанддан 7 фарсах (42 км) нарида, Зарафшон тоғи этагида Боғи Жаҳоннамони қурдирди.

1398–1399 йиллар – Амир Темурнинг Шимодий Ҳиндистонга юриши. Деҳли султонлиги тор-мор қилинди ва Амир Темур узил-кесил ғалабага эришди.

1399 йил 22 апрель – Амир Темур Ҳиндистон юришидан қайтгач, унга Самарқанддан 13 км жанубда бунёд этилган Боғи Давлатобод ҳадя қилинди.

1399–1404 йиллар – Амир Темурнинг етти йиллик ҳарбий юришлари. Амир Темурнинг олиб борган ҳарбий юришлари натижасида Шомнинг Ҳалаб (Алеппо), Хумс, Баалбек (Баъалбак), Димишк (Дамашқ) каби йирик шаҳарлари ва Ироқи Арабнинг Убулистон ўлкаси (қадимги Каппадокия) билан Бағдод, шунингдек, ҳозирги Туркиянинг катта қисми забт этилди.

1399–1404 йиллар – Самарқандда Бибихоним Жомеъ масжиди қурилди.

XIV асрнинг иккинчи ярми – Самарқанд миниатюра мактаби ташкил топди.

XIV аср – Хивадаги Ичан қалъада Саид Аловиддин мақбараси қурилди.

XIV аср охири – Тошкент яқинида Зангиота мақбарасининг қурилиши.

XIV аср охири – 1405 йил – Амир Темур мақбараси (Гўри Амир) курилди.

XIV аср сўнги чораги – Мўғуллар империяси барҳам топди.

XIV аср охири – XVI аср бошлари – Самарканд темурийлар даврида мусулмон цивилизациясининг марказлари дан бирига айланди. Амир Темур томонидан Самарқандда Гўри Амир мақбараси, Бибихоним Жомеъ масжиди ва бошқалар курилди.

XIV аср охири ва XV аср бошлари – XVI аср иккинчи ярми – Олтин Ўрда давлати таркибидан ажралиб чиққан Нўғай Ўрда (Нўғай хонлиги) давлати фаолият кўрсатди. Унга Эдигубий [Идику] Балтичакбий ўғли тахминан 1392 йилда асос солди. Бу давлат Шимолий Каспий ва Орол денгизлари бўйидан Тура ҳамда Камагача, Волгадан Илтишгача бўлган ҳудудда ташкил топган кўчманчилар давлати – нўғай халқининг давлати ҳисобланади. Пойтахти – Саройчик шаҳри. Нўғай Ўрдаси мурзалар бошқарган улусларга бўлинган. XVI аср иккинчи ярмида Нўғай Ўрда давлати Катта Нўғай Ўрдаси, Кичик Нўғай Ўрдаси ва Олтиовул Ўрдаси каби турли давлатларга парчаланиб кетди.

Нўғай Ўрда давлати бийлари (ҳукмдорлари) [1392–1634]: Эдигубий (1392–1412), Нуриддин Ботирбий (1412–1419), Мансурбий (1419–1427), Ғозийбий (1427–1428), Ваққосбий (1428–1447), Хоразмийбий (1447–1473), Аббосбий (1473–1491), Мусобий (1491–1502), Ўагмурчибий (1502–1504), Ҳасанбий (1504–1508), Шайх Муҳаммадбий (1508–1510; 1516–1519), Алчағирбий (1508–1516), Ағишбий (1521–1524), Сайид Аҳмадбий (1524–1541), Ҳожи Муҳаммадмирза (1537–1541), Шайх Мамай (1537–1541; 1541–1549), Юсуфбий (1549–1554), Исмоилбий: (1557–1563), Тинехмат (1563–1578), Урусбий (1563–1578; 1578–1590), Динбаймирза (1578–1584), Саид Аҳмадмирза (1584–1587), Ўроз Муҳаммадбий (1584–1590; 1590–1598), Дин Муҳаммадбий (1590–1598; 1598–1600), Иштерек (1600–1619), Кучукмирза (1600–1604), Ўаш Таракмирза (1600–1619), Шай Тарак-

мирза (1604–1619), Каракел Муҳаммадмирза (1604–1622; 1622–1631), Канайбий (1622–1634).

Мансур Ҷрдаси бийлари (1440–1595): Дин Суфибий; Тимурбий (1440–1486), Жон Кубодбий (1486–1490), Ҳожи Аҳмадбий (1490–?), Боқибий (1532–1535; 1540–1542), Хўжа Аҳмадбий (1535–1540), Дивейбий (1542–1573), Исанайбий (1573–1588), Арслонойбий (1588–1595), Муҳаммадбий (1595).

Олтиовул Ҷрдаси бийи: Қосимбий (1541–1549; 1549–1555).

Кичик Нўғай Ҷрдаси бийлари (1554–1639): Қози мурза (1554–1569; 1569–1576), Йахшисадбий (1576–1590), Барон Газибий (1600–1621), Қосимбий (1621–1639).

XIV–XVI асрлар – Европада Ренессанс даври (Ренессанс тушунчаси француз тилидаги *Renaissance* сўзидан олинган бўлиб, уйғониш деган маънони англатади). Табиийки, бу ижтимоий-тарихий жараён турли мамлакатларда турлича кечди.

XV аср – Ок Ҷрда (рус манбаларида Кўк Ҷрда) давлати Олтин Ҷрданинг бир қисми сифатида мавжуд бўлган. Ок Ҷрда ҳудудида Олтин Ҷрданинг давоми сифатида янги давлатлар: Катта Ҷрда, Нўғай Ҷрда, Қосимовлар подшолиги ҳамда Ўзбек, Қрим, Қозон, Сибирь ва бошқа хонликлар вужудга келди.

1401 йил январь – март – Дамашқда соҳибқирон Амир Темур билан буюк араб олими Ибн Халдун (1332–1406) ўртасида ўзаро учрашувлар ва мулоқотлар бўлган.

1401–1404 йиллар – Низомиддин Шомий томонидан Амир Темур давлати тарихига бағишланган «Зафарнома» асари ёзилди.

1402 йил 20 июль – Анқара жанги. Амир Темур билан Усмонли турк султони Боязид I Йилдирим қўшинлари ўртасида бўлиб ўтган улкан жангда Амир Темур қўшини ғалаба қозонди. Сўнгра Амир Темур Анадолу яриморолини эгаллаб, Ҷрта ер денгизининг шарқий соҳилида жойлашган Измир шаҳрини забт этди ва салибчиларнинг Яқин Шарқдаги охирги қароргоҳига барҳам берди. Сўнгра Эгей

денгизда жойлашган Хиос ва Лесбос оролларидаги Генуя мулкларининг ҳукмдорлари унга таслим бўлдилар, Миср ҳам ўз итоаткорлигини изҳор этди. Амир Темур Анкара, Никея, Бурса ва Измир шаҳарларини эгаллаб, Византия ва бутун насоро оламининг Боязидга йигиб берган божларидан иборат катта бойликни қўлга киритди.

1403 йил 9 март – Амир Темур Боязид вафотидан сўнг унинг ворисларига мурувват қилди. Чунончи Боязиднинг тўнғич ўғли Сулаймон Чалабейни туркларнинг Европадаги вилоятларига ҳоким этиб тайинлади. Эдирне (Адрианополь) шаҳри унинг пойтахти қилиб белгиланди. Анадолунинг шимоли-ғарбий қисми суюрғол сифатида Исо Чалабейга инъом қилиниб, Бурса шаҳри унинг пойтахтига айлантирилди. Усмонли турклар давлатининг марказий қисмини бошқаришни Мусо Чалабейга топширди.

1403 йил – Испания элчиси Руи Гонсалес де Клавихонинг Самарқандга ташриф буюриши.

1403–1474 йиллар – машҳур астроном, математик Али Қушчи яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1404 йил 27 ноябрь – Амир Темур Кичик Осиёдан Самарқандга қайтгач, 200 минг кишилик қўшин билан Самарқанддан Хитой сафарига чикди.

1404 йил – Амир Темур Самарқанд жанубида Боғи Навни, шарқида Боғи Чинорни барпо этди.

1404–1490 йиллар – нақшбандия тариқати раҳнамоларидан, машҳур мутасаввуф Хожа Аҳрор Валий яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1405 йил 18 февраль – Амир Темур Ўтрорда Хитой юриши чоғида вафот этди.

1405 йил 1 март – Ҳиротда Шохрух Мирзо номига хутба ўқилди.

1405 йил 18 март – Самарқандда Халил Султон тахтни эгаллади.

1406 йил – Олтин Ўрда ва Нўғай Ўрда хони Идику Хоразмга юриш қилди.

1406–1409 йиллар – Шохрух Мирзо ва Халил Султон ўртасидаги тўқнашувлар.

1407–1421 йиллар – Хитой билан Мовароуннахр ўрта-сида элчилик алоқалари.

1408–1410 йиллар – Амир Темур ўлиmidан сўнг тикланган туркманларнинг Қора куюнли конфедерацияси Озарбайжон ва Ироқда ҳокимиятни эгаллади.

1409 йил май – Шохрухнинг Самарқандни олиши, Улуғбек Мовароуннахр тахтига ўтирди.

1409–1447 йиллар – Темурийлар давлатида Шохрух ҳукмронлиги.

1409–1449 йиллар – Самарқандда Улуғбек ҳукмронлиги.

1411 йил – Улуғбек мустақил ҳоким сифатида Мовароуннахрни идора қила бошлади.

1412–1468 йиллар – машҳур давлат арбоби Абулхайрхон яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1413 йил 7 ноябрь – 1482 йил – машҳур сайёҳ, элчи ва тарихчи Абдураззоқ Самарқандий яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1414–1492 йиллар – форс-тожик шоири, нақшбандия сулукининг таниқли вакили Абдурахмон Жомий яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1415–1420 йиллар – Хитой императори Самарқандга – Улуғбек саройига икки марта ўз элчиларини юборди.

1417 йил – Бухорода Улуғбек мадрасаси қурилди.

1417–1422 йиллар – Самарқандда Улуғбек мадрасаси қурилди.

1418–1438 йиллар – Ҳиротда Гавҳаршодбегим томонидан масжид, мадраса ва макбара (Гавҳаршодбегимнинг ўзи ва ўғли Бойсунғур Мирзо дафн этилган) қурилди.

1419–1425 йиллар – Шарафиддин Али Яздий томонидан Амир Темур давлати тарихига бағишлаб «Зафарнома» асари ёзилди.

Тахминан 1423–1478 йиллар – давлат арбоби Узун Ҳасан яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1424–1428 йиллар – Самарқанднинг Кўҳак (Чўпонота) тепалигида Улуғбек расадхонаси қурилди.

1425 йил – Улуғбек Еттисувда Мўғулистон хони Шермуҳаммад ўғлон устидан ғалаба қозонди.

1427 йил – Бароқ ўғлон бошлиқ кўчманчи ўзбеклар кўшини Улуғбек кўшини устидан ғалаба қилди.

1428–1429 йиллар – Мирзо Улуғбекнинг машхур расадхонаси қуриб битказилди.

1428–1468 йиллар – Ўзбек улуси хони Абулхайрхоннинг ҳукмронлик даври.

1428 – тахминан 1470 йил – Ўзбек улуси давлати фаолият кўрсатди. Унга 17 ёшли Абулхайрхон асос солди. Бу давлат Дашти Қипчоқнинг шарқий қисми (Жануби-Ғарбий Сибирь)да ташкил топган. Унинг пойтахти аввал Чингитўра (ҳозирги Тура), сўнгра Сигноқ шаҳарлари бўлган. Ўзбек улусига Орол денгизининг шимолий қирғоқларидан то Иртиш дарёсининг ўрта оқимларигача, шарқда Сарисув ва Чу дарёларидан ғарбда Ёйиқ (Урал) дарёсининг сўл соҳилларигача бўлган ерлар кирган.

Ўзбек улуси хонлари: Абулхайрхон (1428–1468), Шайх Ҳайдархон (1468–1470) ва бошқалар.

1428–1783 йиллар – Қрим хонлиги фаолият кўрсатди. Олтин Ўрда давлатидан ажралиб чиққан ва Қрим ярим-оролида жойлашган туркий давлат. Қрим хонлигига Давлат Ҳожи Гарай асос солган. Пойтахти – Эски Қрим шаҳри, XVI аср бошларидан Бокчасарой. Бу давлатга Қуйи Днепрбўйи ҳам кирган. Қрим хонлигини гарайлар сулоласи бошқарган.

Гарайлар (гирейхонлар) сулоласи: Ҳожи Гарай (1428–1456; 1466), Ҳайдар Гарай (1456–1466), Нур Давлат Гарай (1466–1474; 1474–1475; 1476–1478), Менгли Гарай I (1474; 1475–1476; 1478–1514), Муҳаммад Гарай I (1514–1523), Ғозий Гарай I (1523–1524), Саодат Гарай I (1524–1532), Ислон Гарай I (1532), Соҳиб Гарай I (1532–1551), Давлат Гарай I (1551–1577), Муҳаммад Гарай II (1577–1584), Ислон Гарай II (1584–1588), Ғозий Гарай II (1588–1596; 1596–1608), Фатҳ Гарай I (1596), Тўхтамиш Гарай (1608), Саломат Гарай I (1608–1610), Муҳаммад Гарай III (1610; 1623–1627), Жонибек Гарай (1610–1623; 1627–1635), Иноят Гарай (1635–1637), Баҳодур Гарай I (1637–1641), Муҳаммад Гарай IV (1641–1644; 1654–1666), Ислон Гарай III (1644–1654), Одил Гарай (1666–1671), Салим Гарай I (1671–1678;

1684–1691; 1692–1699; 1702–1704), Мурод Гарай (1678–1683), Хожи Гарай I (1683–1684), Саодат Гарай II (1691), Сафо Гарай (1691–1692), Давлат Гарай II (1699–1702; 1708–1713), Ғозий Гарай III (1704–1707), Қоплон Гарай I (1707–1708; 1713–1716; 1730–1736), Давлат Гарай III (1716–1717), Саодат Гарай III (1717–1724), Менгли Гарай II (1724–1730; 1737–1740), Фатҳ Гарай II (1736–1737), Саломат Гарай II (1740–1743), Салим Гарай II (1743–1748), Арслон Гарай (1748–1756; 1767), Ҳалим Гарай (1756–1758), Қирим Гарай (1758–1764; 1768–1769), Салим Гарай III (1764–1767; 1770–1771), Максуд Гарай (1767–1768; 1771–1772), Давлат Гарай IV (1769–1770; 1775–1777), Қоплон Гарай II (1770), Соҳиб Гарай II (1772–1775), Шоҳин Гарай (1777–1783) ва бошқалар.

1429 йил – Самарқандда Улуғбек томонидан «Дорул-илм» – Самарқанд академиясига асос солинди.

1433 йил – Ғиждувонда Улуғбек мадрасаси қурилди.

1433–1502 йиллар – Катта Ўрда (Улуғ Ўрда) фаолият кўрсатди. У Олтин Ўрдадан ажралиб чиққан татарлар давлати ҳисобланади. Катта Ўрдада манғит амирларининг сиёсий мавқеи кучли бўлган.

1434–1435 йиллар – Шаҳрисабзда Кўк гумбаз масжидининг қурилиши.

1435–1467 йиллар – туркманларнинг Қорақуюнли давлати раҳбари Жаҳоншоҳнинг ҳукмронлик даври. Бу пайтда у ўз ҳокимиятини Эроннинг катта қисмига таркатди.

1437 йил – Улуғбекнинг «Зижи Кўрагоний» илмий асари яратилди.

1437–1438 йиллар – Шаҳрисабзда Улуғбек томонидан Гумбази Сайидон макбараси қурилди.

1438–1552 йиллар – Қозон хонлиги фаолият кўрсатди. Олтин Ўрда давлати инқирозидан сўнг Ўрта Волгабўйи – Волга-Кама Булғорияси ҳудудида ташкил топган давлат. Қозон хонлари сулоласига Улуғ Муҳаммад (ҳукмронлик даври: 1438–1445) асос солган. Маркази – Қозон шаҳри.

1441 йил 9 февраль – 1501 йил 3 январь – буюк ўзбек шоири, мутафаккир, давлат арбоби Алишер Навоий яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1441–1442 йиллар – Абдураззок Самарқандий Ҳиндистонга элчи бўлиб борди.

1449 йил 27 октябрь – Улуғбек Самарқанд яқинида фожиали ўлдирилди.

XV асрнинг биринчи ярми – Тошкентдаги Шайх Хованди Тохур мажмуаси таркибидаги Қалдирғочбий макбараси қурилди.

1449–1457 йиллар – темурийлардан Абулкосим Бобур Хуросон ҳукмдори бўлди.

1450 йил 8 май – Самарқандда Бобо Ҳусайн Баҳодир томонидан падаркуш Абдуллатиф ўлдирилди.

1450–1451 йиллар – Самарқандда Абдулло Мирзо ҳукмронлиги.

1451 йил ёзи – Самарқанд яқинидаги Шероз қишлоғи ёнида Абулхайрхон кўшинлари Абдулло Мирзо кўшинини енгди. Бу жангда Абдулло Мирзо ўлдирилди.

1451 йил – Тошкентда Хожа Аҳрор Жомеъ масжиди қурилди.

1451–1469 йиллар – Мовароуннаҳрда (1457 йилдан Хуросонда) темурийлардан Абу Саид Мирзонинг ҳукмронлик даври.

1451–1510 йиллар – машҳур давлат арбоби, шайбонийлар сулоласининг асосчиси Муҳаммад Шайбонийхон яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1453 йил – Озарбайжоннинг қорақуюнлилардан бўлган ҳукмдори Жаҳоншоҳ темурийлардан Ғарбий Эронни тортиб олди.

1453–1478 йиллар – Узун Ҳасаннинг Оқ қуюнлилар давлатида ҳукмронлик даври.

1454 йил – Абулкосим Бобурнинг Самарқандга муваффақиятсиз юриши.

1455–1536 йиллар – буюк мусаввир, Шарқ уйғониш даврининг етук санъаткори, Ҳирот миниатюра мактаби асосчиси Камолиддин Беҳзод яшаган ва фаолият кўрсатган давр. У «Иккинчи Моний» номи билан машҳур бўлган.

1455–1535 йиллар – «Шайбонийнома» асари муаллифи тарихчи олим ва шоир Муҳаммад Солиҳ яшаган ҳамда фаолият кўрсатган давр.

1457 йил – Абулқосим Бобурнинг Машҳадда вафот этиши. Темурийлар давлатининг Абу Саид Мирзо қўл остида бирлашиши.

1461–1532 йиллар – машҳур сўфий Шайх Худойдод Валий яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1461/1462–1542 йиллар – накшбандия тариқатининг раҳнамоси, йирик диний арбоб Махдуми Аъзам (Саййид Аҳмад Хожа ибн Саййид Жалолиддин Косоний Даҳбедий) яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1465–1759 йиллар – Шарқий Туркистон ҳудудида Ёркенд хонлиги мавжуд бўлган. Хонликнинг пойтахти Ёркенд шаҳри эди. У Хитойнинг Цинь империяси томонидан тугатилган.

1466–1469 йиллар – Алишер Навоийнинг Самарқандда ўкиган йиллари.

1467–1468 йиллар – Оқ куюнлилар давлати ҳукмдори Узун Ҳасан томонидан Қора куюнлилар давлати тугатилди. У пойтахтни Амид (ҳозирги Диёрбакир)дан Табриз шаҳрига кўчирди. Узун Ҳасан «Қонуннома» чиқарган.

1468 йил – Абулхайрхоннинг вафоти ва Дашти Қипчоқдаги Ўзбек улуси давлатининг инкирози.

1469 йил – Абу Саид Мирзо оқ куюнлилардан Узун Ҳасан билан бўлган жангда ҳалок бўлди.

1469–1494 йиллар – Мовароуннаҳрда Султон Аҳмад Мирзо ҳукмронлиги.

1469 йил 24 март – 1506 йил 5 май – Ҳусайн Бойқаронинг Хуросон тахтида ҳукмронлик даври.

1473 йил киши – Ёдгорхон бошлик кўчманчи ўзбеклар билан Мўғулистон хони Юнусхон қўшини ўртасида Сирдарё бўйидаги Қорату мавзеида жанг содир бўлди.

1475–1535 йиллар – тарихчи Хондамир яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1480–1485 йиллар – Муҳаммад Шайбонийхон томонидан Ўзбек улуси тикланди.

1483–1485 йиллар – Алишер Навоий беш достондан иборат «Ҳамса»ни яратди.

1483 йил 14 февраль – 1530 йил 26 декабрь – буюк шоир, тарихчи, давлат арбоби, бобурийлар сулоласининг

асосчиси Заҳириддин Муҳаммад Бобур яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1485–1487 йиллар – Тошкент ҳокими Юнусхоннинг ҳукмронлик даври.

1486 йил июнь – Муҳаммад Шайбонийхоннинг Хоразмга биринчи юриши.

1486–1520 йиллар – машҳур мусаввир Бехзод Хиротда миниатюра мактабини бошқарди.

1491–1496 йиллар – Алишер Навоий «Ҳазоин ул-маоний» («Чор девон») асарига тартиб берди.

1494 йил – Мирзо Умаршайх вафоти ва Бобурнинг Фарғона тахтига ўтириши.

1494–1495 йиллар – темурийлардан Самарқанд ҳокими Султон Маҳмуд Мирзонинг ҳукмронлик даври.

1498–1500 йиллар – темурийлардан Мовароуннаҳр ҳукмдори Султон Али Мирзонинг ҳукмронлик даври.

1499 йил – Муҳаммад Шайбонийхоннинг Мовароуннаҳрга юриши.

1499–1500 йиллар – Бобурнинг Самарқандга юришлари.

1500 йил 29 май – Муҳаммад Шайбонийхон қўшининини темурийларга қарашли Боки Тархон қўшинини Дабусия қалъаси ёнида тор-мор қилиши.

ЎЗБЕК ХОНЛИКЛАРИ ДАВРИ (XVI–XIX асрлар)

1500 йил ёзи – Муҳаммад Шайбонийхоннинг Самарқандни олиши; янги ўзбек давлати – Шайбонийлар давлатига асос солинди. Бу давлат кейинчалик Бухоро хонлиги деб аталди.

1500–1510 йиллар – Мовароуннаҳрда Муҳаммад Шайбонийхон ҳукмронлик қилган давр.

1500–1601 йиллар – Мовароуннаҳрда шайбонийлар сулоласи ҳукмронлиги.

Шайбонийлар сулоласидан бўлган Бухоро хонлари: Муҳаммад Шайбонийхон (1500–1510), Кўчкунчихон (1510–1530), Абу Саидхон (1530–1533), Убайдуллахон (1533–1540), Абдуллахон I (1540), Абдулазизхон (1540–1550, Бухорода), Абдуллатифхон (1540–1551, Самарқандда), Бароқхон (1551–1556), Пирмуҳаммадхон (1557–1561), Искандархон (1561–1583), Абдуллахон II (1583–1598), Абдулмўминхон (1598), Пирмуҳаммадхон II (1598–1601).

1500–1501 йиллар – Исмоил I Сафавий томонидан олиб борилган урушлар натижасида Эронда катта-катта ҳудудлар эгалланди.

1501 йил апрель – Бобур билан Муҳаммад Шайбонийхон қўшинлари ўртасида Зарафшон бўйидаги Сарипул қишлоғида бўлган жанг.

1501–1524 йиллар – Эронда ҳукмронлик қилган туркий Сафавийлар давлатининг асосчиси Исмоил I Сафавийнинг ҳукмронлик даври.

1501–1736 йиллар – Эронда сафавийлар сулоласи шу номдаги давлатни бошқарди. Сафавийлар туркий тилда гаплашганлар, улар этник жиҳатдан туркийлар (озарбай-

жонлар) бўлишган. Ислоннинг шиа мазҳабига эътикод қилишган.

Сафавийлар сулоласи: Исмоил I (1501–1524), Таҳмосп I (1524–1576), Исмоил II (1576–1578), Муҳаммад Худобанда (1578–1587), Аббос I (1587–1629), Сафий I (1629–1642), Аббос II (1642–1666), Сулаймон I (Сафий II; 1666–1694), Ҳусайн I (1694–1722), Таҳмосп II (1722–1732), Аббос III (1735–1736).

1502 йил 3 ноябрь – Самарқанд шаҳри маркази яқинида, Зарафшон дарёсининг сўл қирғоғида пишиқ гиштдан Зарафшон сувайирғич кўприги қурилди.

1503 йил март – Муҳаммад Шайбонийхон Ҳўжандни эгаллади.

1503 йил – Маҳмуд Султон бошчилигидаги шайбонийлар қўшинининг Хоразмга юриши; Муҳаммад Шайбонийхон Архиён шаҳри яқинида Мўғулистон хонлари Маҳмудхон, Аҳмадхон ва уларга иттифокчи бўлган Бобур қўшинларини енгди ҳамда Тошкент ва Шохрухияни қўлга киритди.

1503–1525 йиллар – шайбонийлардан бўлган Тошкент ҳокими Суюнчхўжахоннинг ҳукмронлик даври.

1504 йил баҳори – Муҳаммад Шайбонийхон Фарғонани ишғол қилди.

1504 йил – Бобур Кобулни эгаллади.

1505 йил 22 август – Шайбонийхоннинг 10 ойлик қамалдан сўнг Хоразм пойтахти – Кўхна Урганчни эгаллаши; Ҳусайн Бойқаронинг Хоразмдаги ноиби Чин Сўфи хиёнат-корона ўлдирилди.

1506 йил 5 май – Султон Ҳусайн Бойқаронинг вафоти.

1506 йил июнь – Хуросон тахтига ака-ука Бадиуззамон Мирзо ва Музаффар Ҳусайн Мирзо ўтирдилар.

1506 йил кузи – Муҳаммад Шайбонийхон Балхни эгаллади.

1506 йил – Бадиуззамон Муҳаммад Шайбонийхонга қарши Мурғобга қўшин тортди.

1507 йил 20 май – Муҳаммад Шайбонийхон Ҳиротни эгаллади.

1507 йил – Муҳаммад Шайбонийхон Жом якинида темурийлар кўшинини енгди. Темурийлар сулоласи ҳокимиятдан кетди.

1508–1509 йиллар – Шайбонийхоннинг Сирдарё бўйларидаги қозоклар устига юриши.

1510 йил 28 декабрь – Муҳаммад Шайбонийхон Исмоил I Сафавий билан Марв якинида бўлган жангда ҳалок бўлди.

1510 йил – Хоразм Исмоил I Сафавий кўлига ўтди.

1510–1530 йиллар – шайбонийлардан Кўчкунчихоннинг Мовароуннаҳрда ҳукмронлик даври.

1511 йил – Бобур Исмоил I Сафавий билан иттифок тузди; Ҳисор, Бухоро ва Самарқандни ишғол қилди.

1512 йил – Элбарсхон томонидан мустақил Хива хонлиги ташкил қилинди.

1512–1804 йиллар – *шайбонийларнинг арабшоҳийлар сулоласига мансуб Хива хонлари*: Элбарсхон (1512–1516), Султон Ҳожихон (1516), Ҳусайнкулихон (1516), Сўфиёнхон (1516–1522), Бужақaxon (1522–1526), Аванешхон (1526–1538), Алихон (1538–1547), Акатойхон (1547–1556), Юнусхон (1556–1557), Дўстхон (1557–1558), Ҳожи Муҳаммад [Ҳожимхон] (1559–1594; 1598–1603), Араб Муҳаммадхон (1603–1623), Элбарс султон ва Ҳабаш султон (1623), Асфандиёрхон (1623–1643), Абулғозий Баҳодирхон (1643–1663), Анушахон (1663–1686), Аранг Муҳаммадхон (1686–1687), Худойдодхон (1687–1688), Ўзбекхон – Арнакхон (1688–1690), Жўжи султон (1694–1697), Валихон (1697–1699), Шохниёзхон (1699–1702), Шохбахтхон (1702–1703), Сайид Алихон (1703–1705), Мусахон (1705–1706), Ёдгорхон (1706–1713), Шерғозихон (1714–1728), Элбарсхон II (1728–1739), Тохирхон (1739–1740), Нуралихон (1740–1742), Абулғозихон II (1742–1746), Ғойибхон (1746–1756), Қорабойхон (1756–1757), Темурғозихон (1757–1764), Абдулғозий III (1770–1804) ва бошқалар.

1512 йил 28 апрель – Кўли Малик жанги (Бобур билан Убайдуллахон бошчилик қилган шайбонийлар ўртасидаги жанг). Бу жангда Убайдуллахон ғалаба қилди.

1512 йил сентябрь – октябрь – Қарши камали. Шоир Камолиддин Биноий сафавийлар томонидан ўлдирилди.

1512 йил 24 ноябрь – Ғиждувон жанги (Эрон сафавийлари ва Бобур қўшини билан Убайдуллахон бошчилик қилган шайбонийлар ўртасидаги жанг). Бу жангда ҳам Убайдуллахон ғалаба қозонди.

1512–1514 йиллар – Тошкент ҳокими Суюнчхўжахон билан Шарқий Туркистон хони Султон Саидхон ўртасида Фарғона учун кураш. Фарғона шайбонийлар қўлига ўтди.

1513 йил – шайбонийлар билан қозок султонлари (Қосимхон) ўртасида Сирдарё бўйи шаҳарлари учун кураш; шайбонийлардан Муҳаммад Темур Султон ва Убайдулла Султон (Убайдуллахон)лар Марви Шоҳижаҳонни эгаллашди.

1515–1520 йиллар – Кобул шаҳрида Бобур томонидан Боғи Бобур барпо этилди.

1521 йил – Муҳаммад Темур Султон (Муҳаммад Шайбонийхоннинг ўғли) Самарқандда вафот этди.

1522–1603 йиллар – Бобурнинг кизи, ўрта асрлар Шарқида биринчи тарихчи аёл, «Ҳумоюннома» муаллифи Гулбадан бегим яшаган давр.

1525 йил – Бобурнинг Ҳиндистонга юриши.

1525–1588 йиллар – машҳур бухоролик шоир Мушфиқий яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1526 йил 21 апрель – Деҳли яқинидаги Панипат яланг-лигида Бобур қўшини билан Деҳли султони Иброҳим Лўдий қўшини ўртасидаги жанг (Панипат жанги). Бу жангда Бобур қўшини ғалаба қозонди.

1526–1530 йиллар – Бобур Шимолий Ҳиндистонда Буюк Бобурийлар давлатига асос солди.

1526–1540; 1555–1858 йиллар – Буюк Бобурийлар сулоласининг Ҳиндистонда ҳукмронлик даври.

Бобурийлар сулоласи: Бобур (1526–1530), Ҳумоюн (1530–1540; 1555–1556), Акбаршоҳ (1556–1605), Жаҳонгиршоҳ (1605–1627), Шоҳ Жаҳон (1627–1658), Аврангзеб Оламгир (1658–1707), Баҳодиршоҳ I (1707–1712), Жаҳондоршоҳ (1712–1713), Фаррух Сияр (1713–1719), Муҳаммадшоҳ (1719–1748), Аҳмадшоҳ (1748–1754), Оламгир II (1754–

1759), Шох Олам II (1759–1806), Акбар II (1806–1837), Баходиршоҳ II (1837–1858).

1528 йил 24–28 сентябрь – шайбоний султонлар билан Эрон шоҳи Тахмасп I кўшинлари ўртасида Жом вилоятининг Зуробод мавзеида Жом жанги бўлди. Унда шайбонийлар мағлубиятга учради.

1529 йил 21 октябрь – Убайдулла Султон Ҳиротни эгаллади.

1530–1536 йиллар – Бухорода Мир Араб мадрасаси қурилди.

1530–1540; 1555–1556 йиллар – Буюк Бобурийлар давлатида Ҳумоюншоҳ ҳукмронлик қилган давр.

1533 йил – Убайдуллахон даврида давлат пойтахтининг Самарқанддан Бухорога кўчирилиши. Шайбонийлар давлати Бухоро хонлиги деб юритиладиган бўлди.

1533–1540 йиллар – шайбонийлар сулоласидан бўлган Бухоро хони Убайдуллахоннинг ҳукмронлик даври.

1534–1598 йиллар – йирик давлат арбоби ва ҳарбий саркарда Абдуллахон II (Искандархоннинг ўғли) яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1537 йил – Убайдуллахоннинг Ёркенд хони Абдурашидхон билан иттифок тузиб, козоқ ва қирғизлар устига юриши.

1537–1538 йиллар – Хоразмнинг шайбоний султонлар Абдуллатифхон, Убайдуллахон ва Бароқхон томонидан эгалланиши.

1540 йил март – сентябрь – Кўчкунчихоннинг ўғли Абдуллахон I нинг Мовароуннаҳрда 6 ойлик ҳукмронлик даври.

1540–1550 йиллар – Бухорода Абдулазизхон (Убайдуллахоннинг ўғли)нинг ҳукмронлик даври.

1540–1551 йиллар – Самарқандда Абдуллатифхон (Кўчкунчихоннинг ўғли) нинг ҳукмронлик даври.

1540–1589 йиллар – машҳур тарихчи олим Ҳофиз Таниш Бухорий яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1541–1545 йиллар – Тошкентда Қафқол Шоший макбрасининг қурилиши (меъмор – Ғулом Ҳусайн).

1542–1605 йиллар – Ҳумоюншоҳнинг ўғли Акбаршоҳ яшаган давр.

1549 йил – Хивада Уч авлиё мажмуаси қурилди.

XVI асрнинг биринчи ярми – Катта Лангар қишлоғида (ҳозирги Қашқадарё вилояти Қамаш туманида) Лангарога масжиди ва мақбараси бунёд этилди.

XVI асрнинг иккинчи ярми – 1634 йиллар – Нўғай Ўрда давлатидан ажралиб чиққан Катта Нўғай Ўрда давлати фаолият кўрсатди. Волгадан Урал дарёсигача чўзилган Каспий бўйидаги ҳудудлардан иборат бўлган. Кейинчалик Кичик Нўғай Ўрда таркибига қўшилиб кетди.

XVI асрнинг иккинчи ярми – XVIII асрнинг иккинчи ярми – Нўғай Ўрдадан ажралиб чиққан Кичик Нўғай Ўрда давлати фаолият кўрсатди. Волга дарёсининг ўнг қирғоғи ва Азов бўйидаги ҳудудларни қамраб олди. Бу давлатга Қози мурза асос солди (1577 йил вафот этди).

1551–1556 йиллар – Мовароуннаҳрда Суюнчхўжа-хоннинг ўғли Наврўз Аҳмадхон (Барокхон)нинг ҳукмронлик даври.

1551–1575 йиллар – давлат арбоби Қулбобо Қўқалдош томонидан Бухоро, Балх, Самарқанд ва Тошкентда 4 та мадраса қурилди. Бу мадрасалар Қўқалдош мадрасаси номи билан машҳур.

1555 йил – Ҳумоюн Ҳиндистон тахтининг даъвогарларини тор-мор этиб, яна ҳокимиятни ўз қўлига олди.

1556 йил – Рус подшоси Иван IV туркий Аштархон хонлигини босиб олди.

1556–1605 йиллар – Акбаршоҳнинг Ҳиндистонда ҳукмронлик даври. У Ҳиндистонда бошқа дин ва халқ вакилларига нисбатан бағрикенглик сиёсатини олиб борди.

1556–1578 йиллар – Тошкентда шайбонийлардан Дарвешхоннинг ҳукмронлик даври.

1557 йил апрель – Абдулла Султон (Абдуллахон II) Илонўтти дарасида бир кунда бўлган икки жангда Наврўз Аҳмадхоннинг ўғиллари Дарвешхон ва Бобо Султон қўшинини алоҳида тарзда мағлубиятга учратди.

1557 йил – Абдулла Султоннинг Бухорони эгаллаши ва Пирмуҳаммадхон номига хутба ўқитиши. Шайбонийлар давлатининг пойтахти яна Бухорога қўчирилди.

1558–1559 йиллар – Бухоро ва Хивага рус подшосининг элчиси бўлиб инглиз тижоратчиси ва дипломати Антони Женкинсоннинг келиши; Бухорода мавлоно Мир Муфтий кутубхонаси қурилди.

1558–1567 йиллар – Хивада Янгиарик ва Тошлиёрмиш каналлари қазилди.

1559 йил – Ҳиндистон ва Афғонистонда тахт учун бобурийларга қарши курашнинг етакчи кучлари – афғонларнинг сур сулоласи қўшини бутунлай янчиб ташланди.

1559–1603 йиллар – Хивада баъзи узилишлар билан Ҳожимхон ҳукмронлиги даври. Хива хонлиги билан Эрон ва Москва давлати ўртасида элчилик ва савдо муносабатлари йўлга қўйилди.

1561 йил – Абдулла Султон томонидан отаси Искандархоннинг хонлар хони деб эълон қилиниши.

1563–1598 йиллар – шайбонийлар наслидан бўлган сўнгги Сибирь хони Кучумхоннинг ҳукмронлик даври.

1565 йил – Жанубий Ҳиндистонда Буюк Бобурийлар Таликот жангида ғалаба қилиб, ҳинд давлати Виджаянагари тугатди.

1566–1567 йиллар – Бухорода Абдуллахоннинг онаси шарафига Модарихон мадрасаси қурилди.

1568–1569 йиллар – Бухорода Қулбобо Қўқалдош томонидан Қўқалдош мадрасаси қурилди.

1570 йил – Амударё ўз ўзанини ўзгартириб, Каспий денгизининг ўрнига Орол денгизига қуйила бошлади.

Тахминан 1570 йил – Акбаршоҳ томонидан Агра яқинидаги Фатехпур-Сикри (Уттар-Прадеш) шаҳрига асос солинди; сарой ва масжидлар қурилди.

1574 йил – Самарқандда Жувонмард Алихон томонидан катта ҳаммом қурилди.

1576 йил – Бухоро вилоятидаги гидротехника иншооти – Зарафшон дарёси устидаги Меҳтар Қосим кўприги қурилди.

1576 йил – Бенгалия бобурийлар ҳукмдори Акбаршоҳ томонидан эгалланди.

1576–1656 йиллар – Самарқанд ҳокими Ялангтўшбий Баҳодир яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1577 йил – Бухорода энг катта усти берк савдо растаси – Абдуллахон тимининг қурилиши.

XVI–XVII асрлар – Ўзбекистон миниатюра санъатидаги ўзига хос йўналиш – Бухоро миниатюра мактаби шаклланди.

1582 йил – Самарқанд ва Тошкентнинг Абдуллахон тасарруфига қўшиб олиниши. Тошкент хони Бобохон ҳалок бўлди.

1583–1598 йиллар – Абдуллахон II нинг Бухоро хонлигида ҳукмронлик даври.

1583–1600 йиллар – Бухородан 5 марта, Хивадан 2 марта элчиларнинг Москвага бориши.

1584 йил – Абдуллахон II нинг Бадахшонни забт этиши; Бухорода Абдуллахон чорбоғи қурилди.

1584–1588 йиллар – Ҳофиз Таниш Бухорий томонидан форс тилида Мовароуннахрнинг XVI асрдаги тарихига бағишланган йирик тарихий асар – «Абдулланом» («Ша-рафномаи шохий») ёзилди.

1586 йил – Акбаршоҳ томонидан Кашмир забт этилди.

1587–1629 йиллар – шох Аббос I нинг Эронда ҳукмронлиги даври. У Сафавийлар сулоласини юқори чўққига қўтарди.

1587 йил – Бухорода Чорсу бунёд этилди. Кармана яқинида Кўҳак дарёси устига кўприк қурилди.

1588 йил – Ҳирот 10 ойлик камалдан сўнг Абдуллахон II га таслим бўлди. Абдуллахон билан унинг ўғли Ҳирот ҳокими Абдулмўмин орасида зиддият кучайди.

1588–1590 йиллар – Бухорода Абдуллахон мадрасаси қурилди.

XVI асрнинг 80-йиллари – Абдуллахон II томонидан Абдуллахон банди номли сув иншооти қурилди.

1590–1591 йиллар – Қарши намозгоҳи қурилди; Бухорода вабо тарқалди.

1593–1594 йиллар – Хоразм Абдуллахон II томонидан тобе эттирилди.

1595–1596 йиллар – Хива султонларининг Абдуллахон II га қарши исёни ва Абдуллахон II нинг Хоразмга юриши ҳамда Ҳазораспни эгаллаши.

1597 йил – Тошкент шаҳрини қозоқ хони Таваккал эгаллади.

1598 йил 8 февраль – Абдуллахон II вафот этди.

1598 йил февраль – август – Абдулмўминхон Бухоро хони бўлди.

1598 йил – Сафавийлар давлатининг пойтахтига айланган Исфахон шаҳрида меъморий обидалар (Чорбоғ, Майдо-ни Шоҳ ва б.) қурилди.

1598–1599 йиллар – Бухорода Файзобод хонақоҳи қурилди.

1598–1601 йиллар – шайбонийларнинг сўнгги хони Пирмуҳаммадхон II ҳукмронлиги даври.

1598–1602 йиллар – Шаҳрисабзда Чорсу ёдгорлиги қурилди.

1599 йил 13 август – Ҳиротдан 4 фарсах наридаги Пули Салорда қизилбошлар қўшини Динмуҳаммадхонни мағлуб этди.

1599 йил – Аббос I Буюк ўзбеклардан (Бухоро хонлигини бошқарган шайбонийлар сулоласидан) Машҳад ва Ҳиротни тортиб олди.

1601 йил – Бухоро хонлигини янги сулола – аштархонийлар сулоласи бошқаришга киришди.

1601–1605 йиллар – Бухоро хонлигида аштархонийлар сулоласининг биринчи вакили Боқи Муҳаммадхон ҳукмронлик қилган давр.

1601–1756 йиллар – аштархонийлар (жонийлар) сулоласи ҳукм сурган давр.

Бухоро хонлигини идора этган аштархонийлар (жонийлар) сулоласи: Боқи Муҳаммадхон (1601–1605), Вали Муҳаммадхон (1605–1611), Имомқулихон (1611–1642), Надр Муҳаммадхон (1642–1645), Абдулазизхон (1645–1680), Субҳонқулихон (1680–1702), Убайдуллахон II (1702–1711), Абулфайзхон (1711–1747), Абдулмўминхон (1747–1751), Убайдуллохон III (1751–1754), Шерғози (1754–1756).

1602 йил – атаман Аборкин бошчилигида 1000 кишилик Ёйиқ казакларининг Хивага чопқини.

1602–1623 йиллар – Араб Муҳаммадхоннинг Хива хонлигидаги ҳукмронлиги. Тўққалъа олдида канал қазилиши.

1603 йил 23 август – 1664 йил апрель – хоразмлик тарихчи олим, давлат арбоби Абулғози Баҳодирхон яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1603 йил – 1604 йил қиши – қалмоқларнинг Хоразмга ҳужуми.

1603 йил – Атаман Нечай бошлиқ Ёйик казакларининг Хива хонлигига босқини; Урганч талон-торож этилди.

1605–1611 йиллар – Бухорода аштархонийлардан Вали Муҳаммадхон ҳукмронлик қилган давр.

1605–1627 йиллар – бобурийлардан Жаҳонгиршоҳнинг ҳукмронлик даври.

1605–1658 йиллар – Шимолий Ҳиндистон Жаҳонгиршоҳ ва Шоҳ Жаҳон ҳукмронлиги даврида ўз тараққиёт чўққисига чиқди.

1611–1642 йиллар – Бухорода аштархонийлардан Имомкулихон ҳукмронлик қилган давр.

1612 йил – Имомкулихоннинг Сирдарёнинг қуйи оқими бўйидаги қорақалпоқлар устига юриши.

1612 йил – Имомкулихон Тошкентни эгаллаб, ўғли Искандарга топширди.

1613 йил – Тошкент шаҳри аҳолисининг қўзғолони ва Имомкулихоннинг шаҳар аҳолисини кирғин қилиши.

1616 йил – Хивада Араб Муҳаммадхон мадрасаси қурилди.

1619–1620 йиллар – Бухоро хони Имомкулихон Россияга Одамбий раҳбарлигида элчиларни юборди.

1619–1636 йиллар – Самарқанддаги Шердор мадрасаси қурилди.

1620–1621 йиллар – Бухорода Нодир девонбеги хонақоси қурилди.

1620–1621 йиллар – Эрон шоҳи Аббос I бобурийлардан Қандаҳор шаҳрини жанг билан тортиб олди.

1620–1622 йиллар – рус подшоси М.Ф. Романов Бухоро хони Имомкулихон ҳузурига бояр И.Д. Хохлов бошчилигида дипломатик миссияни юборди.

1622–1623 йиллар – Бухорода Нодир девонбеги мадрасаси курилди.

1623–1643 йиллар – Хива хонлигида Асфандиёрхон хукмронлиги даври.

1625–1695 йиллар – тасаввуфнинг йирик намояндаларидан бири ва Ёркент хони Офокхўжа яшаган ҳамда фаолият кўрсатган давр.

1627–1658 йиллар – Ҳиндистонда Акбаршоҳнинг набираси Шоҳ Жаҳоннинг хукмронлик даври.

1630–1631 йиллар – Самарқандда Нодир девонбеги мадрасаси курилди.

1631 йил – Марокашда филолийлар сулоласи вакиллари ҳокимият тепасига келди. Бу сулолага Муҳаммад I Шариф Тафилалт шаҳрида асос солди. Бу сулола вакиллари тузган қўшин ал-Бухорий қуллари ёхуд занжилари деб аталади. Улар 1659 йилда бутун Марокашни ўзларига бўйсундириб, саъдийлар сулоласини ҳокимиятдан четлаштиришди. Айни пайтда Марокаш подшоҳлигини филолийлар сулоласига мансуб подшоҳ Муҳаммад VI (1999 йилдан) бошқармоқда.

1631–1641 йиллар – Агра шаҳрида Шоҳ Жаҳон томонидан сеvimли рафикасига атаб Тожмаҳал макбараси курилди.

1633–1634 йиллар – Имомқулихон фармони билан Қўшқўргон мавзеида канал барпо этилди.

1635–1758 йиллар – Жунғория ҳудудида Ойрот хонлиги [Жунғор хонлиги] мавжуд бўлган. Хонликка Ботур хунжайти асос солган ва хонлик Ёркенд хонлигидан ажралиб чиққан. Ойрот хонлиги Қозоғистон ва Ўрта Осиё ҳудудларига бир неча марта босқинчилик юришларини олиб борган. У Хитойнинг Цинь империяси томонидан тугатилган.

1640–1711 йиллар – машҳур шоир ва мутафаккир Бобораҳим Машраб яшаган ҳамда фаолият кўрсатган давр.

1641–1646 йиллар – Самарқанд ҳокими Ялангтўшбий Баҳодир томонидан Регистон майдонида Тиллакори мадрасаси ва Жомеъ масжиди курилди.

1643 йил – қалмоқларнинг Туркистон ва Тошкентга босқинчилик юриши.

1643 йил – Орол ўзбеклари томонидан Абулғози Баҳодирхон хон қилиб кўтарилди.

1643–1721 йиллар – таниқли шоира Зебуннисо бегим (бобурийлар сулоласидан Аврангзебнинг кизи) яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1644–1721 йиллар – машҳур шоир ва мутафаккир Мирзо Абдулқодир Бедил Ҳиндистонда яшаган ва фаолият кўрсатган давр. Унинг ота-бобоси Шаҳрисабздан бўлган.

1645 йил – Хўжандда Надр Муҳаммадхонга қарши амирлар исёни.

1645–1647 йиллар – бобурийлар Балхни эгаллаб, уни икки йил идора этишди.

1645–1681 йиллар – Бухорода Абдулазизхон ҳукмронлиги даври.

1646 йил – Янги Урганч (ҳозирги Урганч) шаҳрига асос солинди ва Кўхна Урганч шаҳри аҳолиси бу шаҳарга кўчирилди.

1647 йил 14 июнь – Балх яқинидаги Темуробод мавзеида Бухоро қўшинлари билан бобурийлар ўртасида жанг бўлди.

1652 йил – Бухорода Абдулазизхон мадрасаси қурилди.

1655 йил – Абулғози Баҳодирхоннинг Бухоро воҳасига босқини ва Қорақўлни вайрон қилиб қайтиши.

1657 йил – Хивада Анушахон ҳаммоми қурилди.

1657–1658 йиллар – Абулғозининг Кармана ва Вардонзега босқини.

1658 йил – Ҳиндистонда Шоҳ Жаҳоннинг ўғли Аврангзеб Деҳли шаҳрини эгаллади.

1658–1707 йиллар – Ҳиндистонда Аврангзеб Оламгирнинг ҳукмронлик даври. У Деканни ўз салтанати таркибига киритди. Сикхлар, ражпутлар ва маратхлар каби диний мазҳабларнинг оппозицияси кучайди.

1663 йил – Абулғози Баҳодирхон томонидан «Шажараи турк» асари ёзилди.

1663–1686 йиллар – Хивада Анушахоннинг ҳукмронлик даври.

1666–1672 йиллар – Аврангзеб Оламгир Ҳиндистонда бобурийлар ҳукмронлигига қарши кўтарилган кўзғолонни бостирди.

1681 йил – қорақалпоқларнинг Субҳонқулихонга қарши кўзғолони.

1681 йил – Хоразмда Кат ва Вазир шаҳарлари ҳувиллаб қолди.

1681 йил – Хива хонлигида Шоҳобод канали қазилди.

1681–1682 йиллар – Анушахоннинг Бухоро хонлиги ерларига ҳужуми.

1681–1702 йиллар – аштархонийлардан бўлган Бухоро хони Субҳонқулихоннинг ҳукмронлик даври.

1685 йил – хиваликларнинг Бухоро хонлиги ерларига чопқини; улар Гиждувон, Ҳазора ва бошқа туманларни эгаллаши.

1686 йил – Анушахон Самарқанд ва Шаҳрисабзни эгаллади.

1686–1687 йиллар – Хива хони Аранг Муҳаммадхоннинг ҳукмронлик даври. Кўхна Аркда Кўринишхона биноси қурилди.

1688 йил – Субҳонқулихон Хоразмни забт этди ва унинг ноиби Шоҳниёз тахтга ўтказилди.

1688 йил – Хивада Хўжамбердибий мадрасаси қурилди.

1691 йил – Маҳмудбий Қатағоннинг Бадахшонга юриши.

1701 йил – Хивада Паҳлавон Маҳмуд мажмуаси қурилди.

1702–1711 йиллар – аштархонийлар сулоласидан бўлган Бухоро хони Убайдуллахон II нинг ҳукмронлик даври.

1703 йил ноябрь – Маҳмудбий Қатағоннинг Термиз қўнғиротлари устига юриши.

1704–1705 йиллар – Сурхондарё воҳасида Шеробод шаҳри (қалъаси)га асос солинди.

1704–1774 йиллар – тасаввуф таълимотининг таниқли намояндаси, шоир Хўжаназар Ҳувайдо яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1706 йил – Маҳмудбий Қатағон Балхни эгаллаб олди.

1707 йил – Убайдуллахоннинг Балхга юриши.

1707 йил – Аврангзеб Ҳиндистонда вафот этди. Буюк Бобурийлар империясининг сўниши бошланди.

1708–1709 йиллар – Бухорода пул ислоҳоти ўтказилди ва унга қарши халқ ғалаёнлари кўтарилди.

1709 йил – Қўқон хонлиги ташкил топди.

Тахминан 1709–1721 йиллар – Қўқон хонлиги асосчиси ва биринчи хони Шохрухбийнинг ҳукмронлик даври. Минглар сулоласи ҳокимиятга келди.

1709–1876 йиллар – Қўқон хонлигида минглар сулоласи ҳукмронлик қилган давр.

Минглар сулоласи: Шохрухбий (1709–1721), Абдурахимбий (1721–1733), Абдулкаримбий (1733–1750), Абдурахмон (1750–1751), Эрдонабий (1751–1752; 1753–1766), Бобобек (1752–1753), Сулаймонбек (1766), Норбўтабий (1766–1801), Олимхон (1801–1810), Умархон (1810–1822), Муҳаммад Алихон (1822–1841), Султон Махмуд (1841–1842), Шералихон (1842–1845), Муродхон (1845), Худоёрхон (1845–1858; 1863; 1865–1875), Маллахон (1858–1862), Шохмуродхон (1862–1863), Султон Муродхон [Султон Сайидхон] (1863–1865), Насриддинбек (1875–1876).

1711–1747 йиллар – Бухорода Абулфайзхон ҳукмронлиги даври.

1712 йил – Самарқанд аҳолисининг шаҳар ҳокими Султон тўқсабо зулмига қарши қўзғолони.

1712 йил – Бухоро Регистони ғарбида Болоҳовуз масжиди қурилди.

1714–1716 йиллар – Пётр I нинг фармони билан Туркистонга жосуслик мақсадида Бухгольц ҳарбий экспедицияси юборилди.

1714–1717 йиллар – Пётр I томонидан Амударёнинг қуйи оқими соҳилига А. Бекович-Черкасский бошлиқ ҳарбий экспедиция юборилди.

1714–1728 йиллар – Хива хони Шерғозихоннинг ҳукмронлик даври.

1716 йил – 1717 йил май – Хонқули тўпчибоши бошлиқлигидаги Абулфайзхон элчилари Москвага борди.

1717 йил 26 октябрь – Пётр I Бухоро элчисини қабул қилди.

1718 йил – Балх ҳокими Муҳаммадхонга қарши халқ қўзғолони.

1718–1725 йиллар – Ўрта Осиё хонликларида Россия империясининг Флорио Беневени бошчилигидаги элчиларнинг келиши.

1719–1726 йиллар – Хивада Шерғозихон мадрасаси қурилди.

1721–1733 йиллар – Қўқон хони Абдурахимбий ҳукмронлиги даври.

1722 йил 23 декабрь – Иброҳимбий кенагас Самарқандда Ражабхонни тахтга ўтказди.

1722 йил – қорақалпоқларнинг бийи Эшим Муҳаммаднинг Россия билан тинчлик ва дўстлик муносабатлари ўрнатиш ҳақидаги музокаралари.

1723 йил баҳори – калмоқлар (жунғорлар) хони Цеван Рабтан қозоқларни тор-мор қилди. Қозоқлар Дашти Қипчоқдан Мовароуннаҳр ва унга туташ ҳудудларга келиб, 7 йил давомида Зарафшон воҳасини талон-торож этишди.

1725–1726 йиллар – Абдурахимбий Хўжанд ва Ўратепани Қўқон хонлигига тобе этди.

1728–1739 йиллар – Хива хони Элбарсхоннинг ҳукмронлик даври.

1732 йил – Кичик Жуз Россия империяси паноҳига ўтди.

1733–1791 йиллар – машҳур шоир ва мутафаккир Маҳтумқули яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1736 йил – туркман афшар қабиласининг етакчиси Нодирқули Таҳмосп Қулихон (Нодиршоҳ) Сафавийлар давлатининг таркибига кирувчи барча ҳудудларда ўз ҳокимиятини ўрнатди. У сафавийлар шоҳи Аббос III ни ҳокимиятдан ағдариб, ўзини Эрон шоҳи деб эълон қилди. Мовароуннаҳр, Хоразм, Афғонистон, Ҳиндистон, Ироқда босқинчилик сиёсатини олиб борди. У Эронда марказлашган йирик давлатга асосланган империяни ташкил қилди.

1736–1747 йиллар – Эрон шоҳи Нодиршоҳнинг ҳукмронлик даври.

1736–1795 йиллар – Эронда туркий афшарлар сулоласи ҳукмронлиги даври.

Афшарлар сулоласи: Нодиршоҳ (1736–1747), Одилшоҳ Али Қулихон (1747–1748), Иброҳим (1748), Шохрух (1748–1795).

1739 йил 9 ноябрь – Оренбургдан Тошкентга дастлабки рус савдо карвони кириб келди.

1740 йил – Нодиршоҳ Бухоро амирлиги ва Хива хонлигига юриш қилиб, ўзбек хонликларини ўзига бўйсундирди.

1740 йил – Эрон шоҳи Нодиршоҳ Бухорони забт этди. Абулфайзхон унга вассал бўлиб қолди.

1740 йил – Нодиршоҳ афшар Хива хонлигини забт этди.

1740 йил – Эски Ўрдада сарой қурилиши билан янги шаҳар – Қўқонга асос солинди. Қўқон шаҳри янги ташкил топган Қўқон хонлигининг пойтахтига айланди.

1740 йил – хиваликларнинг эронликларга қарши қўзғолони. Хива тахтини Абулхайрхоннинг ўғли Нурали эгаллади.

1745 йил – Қўқон хонлигининг қалмоқлар ҳужумидан ҳимоя қилиниши.

1747 йил – Муҳаммад Раҳим оталиқ томонидан Абулфайзхон қатл эттирилган.

1747 йил – Нодиршоҳга қарши қўзғолон ва Хива хонлиги мустақиллиги тикланди.

1747 йил 21 июнь – 1751 йиллар – Абдулмўминхон номигагина Бухоро хонлигини идора этди. Амалда ҳокимият манғитлардан Муҳаммад Раҳим оталиқ қўлида бўлди.

1751–1754 йиллар – Убайдуллахон III – Бухоронинг «қўғирчок» хони.

1753 йил – рус савдогари Д. Рукавкин савдогарлар қарвони билан Хива ва Бухорога келиб-кетди.

1754–1756 йиллар – Шерғози – Бухоронинг «қўғирчок» хони.

1756 йил – жунғорлар кириб ташланди ва Хитой томонидан Или дарёси воҳаси (Марказий Осиё ҳудудининг бир қисми) босиб олинди.

1756 йил декабрь – Бухоро хонлиги Бухоро амирлигига айлантирилди. Манғитлар сулоласи ҳокимият тепасига келди. Муҳаммад Раҳимхон Бухоро амирлигига асос солди.

1756 йил декабрь – 1758 йил – манғитлардан Бухоро амири Муҳаммад Раҳимхоннинг ҳукмронлик даври.

1756–1920 йиллар – Бухоро амирлигида манғитлар сулоласи ҳукмронлик қилган давр.

Манғитлар сулоласи: Муҳаммад Раҳимхон (1756–1758), Муҳаммад Дониёлбий оталиқ (1758–1785; расмий равишда Абул Ғозихон), Шохмурод (1785–1800), Ҳайдар (1800–1826), Мир Ҳусайн (1826), Мир Умар (1826–1827), Насруллоҳхон (1827–1860), Музаффархон (1860–1885), Абдулаҳадхон (1885–1910), Саид Олимхон (1910–1920).

1758 йил – Бухорода «етти қабила» кўзғолони бўлди ва у Муҳаммад Дониёлбий оталиқ томонидан бостирилди.

1758–1785 йиллар – Бухоро амири – манғитлардан Муҳаммад Дониёлбийнинг ҳукмронлик даври.

XVIII асрнинг иккинчи ярми – Тошкентда Чорхокимлик даври; Бухоро зиндони қурилди; қорақалпоқлар Сирдарё сохилларидан Жанадарё ва Қуйи Сирдарёга кўчди.

XVIII асрнинг 60-йиллари – Хива хонлигида Амударё канали казилиб, Кенагас қишлоғигача келтирилди.

1768–1769 йиллар – Хоразмда вабо касаллиги тарқалди.

1770–1790 йиллар – Муҳаммад Амин Инок (у ўзбекларнинг қўғирот уруғидан бўлган)нинг Хива хонлигини «қўғирчоқ» хонлар номидан амалда идора қилиши. Иноклар Хива хонлигини амалда бошқаришга киришди.

1774–1780 йиллар – бухоролик савдогар Эрназар Мақсуд ўғли (Эрназар элчи)нинг Россия ва Туркия билан боғлиқ элчилик фаолияти.

1775–1844 йиллар – ўзбек адабиётининг мумтоз шоири Маҳмур (Муҳаммад ибн Мулла Шермуҳаммад Акмал шоир ўғли) яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1777–1855 йиллар – Бухорода Халифа Худойдод меъморий мажмуаси қурилди.

1778–1829 йиллар – шоир ва тарихчи Мунис Хоразмий яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1779–1845 йиллар – ўзбек шоираси Увайсий (Жаҳон отин) яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1779–1925 йиллар – туркий қожарлар сулоласи Эронни бошқарди. Бу сулолага Оға Муҳаммадхон қожар асос солди. Қожарлар ҳам туркман уруғи ҳисобланган.

Қожарлар сулоласи: Оға Муҳаммадхон (1779–1797), Фатх Алийшоҳ (1797–1834), Муҳаммад (1834–1848), Носи-

руддин (1848–1896), Музаффаруддин (1896–1907), Мухаммад Алий (1907–1909), Аҳмад (1909–1925).

1784 йил – Юнусхўжа томонидан Тошкентда Чорхокимликка барҳам берилди.

1784–1810 йиллар – мустақил Тошкент ҳокимлиги.

1785–1800 йиллар – Бухоро амири Шохмуроднинг ҳукмронлик даври.

1786–1790 йиллар – Бухоро амири Шохмуроднинг Марвни бўйсундириш учун олиб борган урушлари.

1787–1822 йиллар – Қўқон хони ва шоир Амирий (Амир Умархон) яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1792 йил – Тошкент ҳокими Юнусхўжа Екатерина II га элчи юборди.

1792–1842 йиллар – шоира ва давлат арбоби Нодирабегим (Моҳларойим) яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1793 йил октябрь – 1794 йил март – рус жосус врач Иван Бланкеннагел Хивада бўлди.

1795 йил – Бухорода Эрназар элчи мадрасаси қурилди.

1797 йил 27 декабрь – 1869 йил 15 февраль – машҳур шоир ва файласуф, тарихчи ва луғатшунос олим Мирзо Ғолиб Ҳиндистонда яшаган ва фаолият кўрсатган давр. Унинг бобоси самарқандлик бўлган.

1799 йил – Қўқонда Норбўтабий мадрасаси қурилди.

1799–1880 йиллар – қорақалпоқ шоири Кунхўжа Иброҳим ўғли яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

XVIII асрнинг охири – Наманганда Хўжам қабри макбараси қурилган.

XVIII аср охири – XIX аср бошлари – шоир Муҳаммад Шариф Гулханий яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1800 йил – Россиядан тоғ техниклари Бурнашев ва Поспеловларнинг Тошкентга саёҳати.

1800–1826 йиллар – Бухорода манғитлардан амир Ҳайдарнинг ҳукмронлик даври.

1801–1810 йиллар – минглар сулоласидан бўлган Қўқон хони Олимхоннинг ҳукмронлик даври.

XIX аср бошлари – қорақалпоқлар Амударё дельтасини ўзлаштиришди.

1803 йил – Ғурумсарой жанги (Тошкент ҳокими Юнусхўжа билан Қўқон хони Олимхон қўшинлари ўртасида бўлган жанг).

1804 йил – Марвда қўзғолон, марвликлар Зарафшон воҳасига қўчирилди.

1804 йил – қўнғиротлар сулоласи Хива хонлигида расман тахтга чиқди (улар Хива хонлигини амалда 1770 йилдан бошқарган). Қўнғиротлар сулоласига Муҳаммад Амин Инок асос солган.

1804–1806 йиллар – қўнғиротлар сулоласидан бўлган дастлабки Хива хони Элтузархоннинг ҳукмронлик даври. Элтузархоннинг Бухоро хонлигига босқини ва Амударё бўйида хиваликлар енгилди.

1804–1920 йиллар – Хива хонлигида қўнғиротлар сулоласининг ҳукмронлик даври.

Қўнғиротлар сулоласи: Муҳаммад Амин Инок (1770–1790), Аваз Инок (1790–1804), Элтузархон (1804–1806), Муҳаммад Раҳимхон I (1806–1825), Оллоқулихон (1825–1842), Раҳимқулихон (1842–1845), Муҳаммад Аминхон (1846–1855), Абдуллахон (1855–1856), Қутлуғ Муродхон (1856), Сайид Муҳаммадхон (1856–1864), Муҳаммад Раҳимхон II – Феруз (1864–1910), Асфандиёрхон (1910–1918), Саид Абдуллахон (1918–1920).

1805 йил – Қўқон хонлигида Хон ва Зарбак каналлари қазилди.

1806 йил – Наманганда Мавлонбува мақбараси қурилди.

1806–1825 йиллар – Хива хони Муҳаммад Раҳимхон I нинг ҳукмронлик даври.

1807 йил – Бухорода Чор минор меъморий обидаси қурилди.

1809–1874 йиллар – шоир ва таржимон Огаҳий яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1810 йил – Тошкент ҳокимлиги Қўқон хонлигига қўшиб олинди. Тошкент шаҳри Қўқон хони ноиби (бекларбеги) томонидан бошқарилди.

1810–1822 йиллар – Қўқон хони Умархоннинг ҳукмронлик даври.

1811 йил – корақалпоқларнинг Хива хонлигига тобе бўлиши.

1811–1878 йиллар – корақалпоқ шоири Ажиниёз Қўсибой ўғли (Зивар) яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1812 йил – Самарқанд арки ичида амир Ҳайдар томонидан Олий мадраса бунёд этилди.

1812–1813 йиллар – Қўқон хонлиги билан Россия ўртасида ўзаро элчилар юборилди.

1815 йил – Туркистон шаҳри Умархон томонидан босиб олинди ва Оқмачит қалъаси қурилди.

1815 йил – Хива хонлигида Қиличчиёзбой магистрал каналли қазилди.

1818 йил – Хива хони Муҳаммад Раҳимхоннинг туркман қабилалари устига юриши.

1819 йил – Н. Муравьев бошчилигидаги Россия элчилари Хивага келди.

1819–1822 йиллар – Қўқон Жомеъ масжиди қурилди.

XIX асрнинг 20-йиллари – Қўқон шаҳридаги Дахмаи шоҳон мақбараси (Норбўтабий ва унинг авлодлари дафн этилган) қурилди.

1820 йил – А.Ф. Негри миссияси. Бу миссия Россия империяси билан Бухоро амирлиги ўртасида савдо шартномаси тузиш мақсадида уюштирилган.

1820–1877 йиллар – давлат арбоби Ёқуббек Бадавлат яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1821 йил – козоқлар Қўқон хонлигига қарши кўзғолон кўтариб, Чимкент ва Сайрамни бир муддат эгаллаб олишди.

1821–1825 йиллар – Бухоро хонлигида амир Ҳайдарнинг солиқ сиёсатига қарши хитой-кипчоқлар Миёнқолда кўзғолон кўтаришди.

1821–1825 йиллар – Хива хонлиги билан Бухоро амирлиги ўртасида ҳарбий ҳаракатлар. Хивалиқлар Марвни эгаллаб олишди.

1822–1841 йиллар – Қўқон хони Муҳаммад Алихон (Умархон ва Нодирабегимнинг ўғли) ҳукмронлик қилган давр. Тошкент вилоятида Хонарикнинг қазилиши.

1825–1842 йиллар – Хива хонлигида Оллоқулихон хукмронлиги даври. Хонликнинг кучайиши.

1826–1827 йиллар – Марвдаги туркманларнинг сарик қабиласи Хивага қарши қўзғолон кўтарди.

1827–1860 йиллар – Бухорода амир Насруллоҳхоннинг хукмронлик даври.

1827–1897 йиллар – буюк мутафаккир, адиб ва тарихчи олим, давлат арбоби Аҳмад Дониш яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1827–1900 йиллар – қорақалпоқ адабиёти асосчиси, шоир Бердак яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1829 йил – Қўқон хони Муҳаммад Алихоннинг Кошғар (Қашкар)га юриши. У 70 минг кошғарликни ўзи билан Қўқонга олиб қайтди.

1830 йил – Бухоро элчилари Россияда бўлишди.

1830 йил – Қўқонда Хонмирза Ёдгор томонидан мадраса қурилди.

1830–1835 йиллар – Тошкентда Қўқ масжид қурилди.

1830–1838 йиллар – Хивада Тошҳовли (Оллоқулихон саройи) қурилди.

1832–1833 йиллар – Ост-Индия сиёсий компаниясининг вакили Александр Бернс (1805–1841) Бухоро ва Қаршида бўлди.

1832–1833 йиллар – Хивада Оллоқулихон карвонсаройи ва тими қурилди.

1833–1834 йиллар – Қўқон элчиларининг Туркияга бориши.

1834 йил – россиялик шарқшунос Демезоннинг Бухорога юборилиши.

1834–1835 йиллар – Хивада Оллоқулихон мадрасаси қурилди.

1835 йил – прапорщик Виткевичнинг Бухорога жосуслик миссияси.

1835–1836 йиллар – Қўқон қўшинларининг Таласга юриши.

1837–1838 йиллар – Қоратегин ва Дарвоз Қўқон хонлигига тобе бўлди.

1837–1847 йиллар – козоқ жузларида Россия империяси хукмронлигига қарши Кенесари Қосимов кўзғолони.

1839 йил – Хивада Хўжаш Маҳрам мадрасаси қурилди.

1839–1840 йиллар – Россия томонидан Хива хонлигини босиб олиш мақсадида уюштирилган Перовский экспедициясининг Хивага қарши юриши ва барбод бўлиши.

1840 йил – Бухоро қўшинларининг Ўратепа ёнида Қўкон қўшини устидан ғалабаси.

1840 йил – рус олими Н. Хаников Бухорода чўян эри-тадиган «завод» борлигини қайд этган. Бундай корхоналар Тошкент, Самарқанд, Шаҳрисабз, Каттакўргон ва бошқа шаҳарларда ҳам бўлган.

1840–1842 йиллар – Бухоро амирлиги ва Қўкон хонлиги ўртасидаги уруш.

1840–1915 йиллар – таниқли шоир ва тазкиранавис Афзал Пирмастий яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1841 йил – Қўконда Муҳаммад Алихонга қарши кўзғолон. Муҳаммад Алихон ўз укаси Султон Маҳмудхон фойдасига тахтдан воз кечди.

1841–1842 йиллар – Бухорога Россия империяси ҳукматининг жосуслик миссияси – Бутенев миссияси юборилди.

1842 йил апрель – май – Амир Насруллоҳхон Қўкон хонлигини эгаллади. Амир Насруллоҳхон томонидан Қўкон хонлари Муҳаммад Алихон, Султон Маҳмудхон ва уларнинг онаси шоира Нодирабегим қатл эттирилди.

1842 йил – Хива хонлиги билан Россия ўртасида тинч қўшничилик ҳақидаги битим тузилди.

1842 йил – Бухорода инглиз савдо агентлари ва айғокчилар Стоддарт ва Конноли қатл этилди.

1842 йил – Хива хони Оллоқулихон Хивани ташки ҳужумдан сақлаш учун девор билан ўралган Дишан қалъа (Ташки қалъа)ни қурдирди.

1842–1845 йиллар – Қўкон хони Шералихоннинг ҳукмронлик даври.

1844–1910 йиллар – шоир ва бастакор, Хива хони Феруз (Муҳаммад Раҳимхон II) яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1846–1855 йиллар – Хива хони Муҳаммад Аминхоннинг ҳукмронлик даври.

1845–1858, 1863, 1865–1875 йиллар – Қўқон хони Худойхоннинг ҳукмронлик даври. Ҳокимият дастлаб амалда унинг қайнотаси мингбоши Мусулмонкул қипчоқ қўлида бўлган.

1848–1909 йиллар – Бухоро амири Музаффархоннинг катта ўғли – Абдулмалик Тўра (Катта Тўра) яшаган ва фаолият кўрсатган давр. У Россия империяси босқинига қарши бухороликларнинг озодлик курашига раҳбарлик қилди.

1850–1903 йиллар – истеъдодли шоир Муқимий (Муҳаммад Аминхўжа ибн Мирзахўжа Мирфозил ўғли) яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1850–1930 йиллар – машҳур тарихчи ва давлат арбоби Мирзо Салимбек яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1851 йил 21 март – 1914 йил 11 сентябрь – жадидчилик ҳаракатининг асосчиси Исмоилбек Гаспринский яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1852 йил 9 октябрь – Қўқон ва Тошкентда қипчоқлар қирғини ва мингбоши Мусулмонкул қатл этилди.

1852–1855 йиллар – Хивада Муҳаммад Аминхон мадрасаси ва Калтаминор қурилди.

1853 йил – Россия империяси Қўқон хонлиги тасарруфидаги ерларга бостириб кирди. Оқмасжид шаҳри руслар томонидан босиб олинди.

1855 йил – Хивада Абдуллахон мадрасаси қурилди.

1855 йил – Хива хонлиги туркманлар билан узоқ курашиб, Марвни эгаллашга эришди.

1855 йил – Қўқон хонлигида Чинобод канали қурилди.

1855 йил – 1938 йил 12 январь – йирик уламо ва жамоат арбоби Абдувоҳид Қори Абдурауфқориев яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1856 йил – Бухоро амири Насруллоҳхоннинг Шаҳрисабз ва Китобни марказий ҳокимиятга бўйсундириши.

1856–1864 йиллар – Хива хони Сайид Муҳаммадхоннинг ҳукмронлик даври.

1857–1938 йиллар – Хоразмдаги истиклолчилик ҳаракатининг раҳбари Жунаидхон яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1858 йил – Россия империяси томонидан Хива хонлиги ва Бухоро амирлиги билан сиёсий ҳамда савдо муносабатлари ўрнатиш баҳонасида, аслида жосуслик мақсадида полковник Н.П. Игнатъев бошчилигида юборилган элчилар миссиясининг Хива ва Бухоро шаҳарларига ташрифи.

1858–1862 йиллар – Қўқон хони Маллахон ҳукмронлиги.

1859–1909 йиллар – машҳур ўзбек шоири Фуркат (Зокиржон Холмуҳаммад ўғли) яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1860–1885 йиллар – Бухоро амири Музаффархоннинг ҳукмронлик даври.

1862–1863 йиллар – Қўқон хонлигида Шохмуродхон хонлиги даври.

1863 йил май – июнь – Худоёрхоннинг қисқа муддат хон бўлиши.

1863 йил июль – 1865 йил – Қўқон хонлигида Султон Сайидхон ҳукмронлиги даври.

1863 йил – венгриялик таникли шарқшунос ва сайёҳ Герман Вамбери (1832–1913) Хива, Бухоро, Самарқанд, Қаршида бўлди.

1863–1936 йиллар – Хоразмдаги жаҳидчилик ҳаракатининг асосчиларидан бири Полвонниёз хожи Юсупов яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1864 йил 4 апрель – Россия империяси қўшинлари Туркистон шаҳрини босиб олди.

1864 йил 4 июнь – Россия империяси томонидан Авлиёота босиб олинди.

1864 йил 22 сентябрь – Россия империяси томонидан Чимкент босиб олинди.

1864 йил ноябрь – Иқон жанги (Россия империяси босқинчиларига қарши қўқонлик сарбозлар ва кўнгилдилардан иборат Ватан ҳимоячилари ўртасидаги жанг) содир бўлди.

1864–1878 йиллар – Шарқий Туркистонда Еттишаҳар уйғур давлати фаолият кўрсатди.

1864–1910 йиллар – Хива хони Муҳаммад Раҳимхон II (Феруз)нинг ҳукмронлик даври.

1865 йил 12 февраль – Оренбург генерал-губернаторлиги таркибида Туркистон области тузилди. «Туркистон области бошқариш ҳақида муваққат Низом» қабул қилинди.

1865 йил баҳори – генерал М. Черняев қўшини Ниёзбек қалъасини босиб олди. Бўзсув тўғони бузиб ташланди ва Тошкент шаҳри сувсиз қолди.

1865 йил 8 май – Россия қўшинлари билан Тошкент мудоаачилари ўртасида Дархон жанғи содир бўлди.

1865 йил 14–17 июнь – Тошкент шаҳри Россия империяси томонидан босиб олинди (Россия томонидан Туркистон минтақаси 1895 йилга келиб бутунлай босиб олинди).

1865 йил – Қўқонда кипчоқ ва қирғизлар томонидан Худойкулбек хон деб эълон қилинди. У 14 кун хонлик қилиб, барча хазинани олиб Кошғарга қочиб кетди.

1865–1877 йиллар – Ёкуббек Бадавлат Еттишаҳар уйғур давлатининг ҳукмдори бўлди.

1866 йил – Россия қўшинлари Бухоро амирлиги чегараларига бостириб кирди. Ўратепа, Жиззах ва Янгикўрғон босиб олинди.

1866 йил 24 май – Россия империяси томонидан Хўжанд босиб олинди.

ТУРКИСТОН РОССИЯ ИМПЕРИЯСИ ТАРКИБИДА (1867–1917 йиллар)

1867 йил 11 июль – Россия империяси таркибида Туркистон генерал-губернаторлиги ва Туркистон харбий округи ташкил этилди.

Туркистон генерал-губернаторлари: Константин Петрович фон Кауфман (1867–1881), Герасим Алексеевич Колпаковский (1881–1882), Михаил Григорьевич Черняев (1882–1884), Николай Оттонович фон Розенбах (1884–1888), Александр Борисович Вревский (1889–1898), Сергей Михайлович Духовской (1898–1901), Николай Александрович Иванов (1901–1904), Николай Николаевич Тевяшов (1904–1905), Деан Иванович Субботич (1905–1906), Николай Иванович Гродеков (1906–1908), Павел Иванович Мишченко (1908–1909), Александр Васильевич Самсонов (1909–1913), Василий Егорович Флуг (1913–1915), Фёдор Владимирович Мартсон (1915–1916), Алексей Николаевич Куропаткин (1916–1917).

1867 йил – «Тошкент-обсерватория» метеорологик станцияси ташкил этилди.

1868 йил 4 февраль ва 4 апрель – Тошкентда кучли зилзилалар содир бўлди.

1868 йил 13 февраль – Қўқон хони Худоёрхон Россия империяси билан шартнома тузди.

1868 йил 2 май – Самарқанд рус қўшинлари томонидан босиб олинди.

1868 йил 1–8 июнь – Россия империяси ҳукумати ва уларнинг маҳаллий ноибларига қарши Самарқандда халқ қўзғолони содир бўлди.

1868 йил 2–3 июнь – Бухоро амири қўшинларининг Зирабулоқ жангидаги талафоти.

1868 йил 23 июнь – Самарқандда Бухоро – Россия шартномаси имзоланди ва амирлик Россияга тобе бўлди.

1868 йил – 1937 йил 12 май – ўзбек дostonчилиги асосчиларидан бири, баҳши Эргаш Жуманбулбул ўгли яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1869 йил октябрь – 1870 йил сентябрь – Бобон қўзғолони (Зарафшон воҳасида Россия империяси мустамлакачилик истибдоди ва маҳаллий амалдорлар зулмига қарши кутарилган деҳқонлар қўзғолони).

1869–1870 йиллар – Қўқон хонлигида Улугнор (Улуғнаҳр) канали қазилди.

1870 йил 14 август – Китоб ва Шаҳрисабз бекликларидаги қўзғолон (уларнинг раҳбарлари Жўрабек ва Бобобек) рус қўшинлари томонидан бостирилди.

1870 йил – Худоёрхон томонидан Қўқонда хон Ўрдаси қурилди.

1870 йил – Хивада Амир Тўра мадрасаси қурилди.

1870 йил – Тошкентда табиатшунослик, антропология ва этнография хаваскорлари жамиятининг Туркистон бўлими ташкил қилинди.

1870 йил – Тошкент шаҳрида рус истилочилари томонидан ташкил этилган Туркистондаги илк даврий матбуот «Туркестанские ведомости» («Туркистон вилоятининг газети») газетаси чоп этилди.

1870 йил – Самарқандда Туркистон ўлкасидаги дастлабки рус-тузем мактаби очилди.

1870 йил – Тошкент оммавий кутубхонаси (ҳозирги Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонаси) ташкил этилди.

1870 йил – Помир-Олой тоғ тизмаси Н.А. Северцов томонидан тадқиқ этилди.

1870 йил – рус ҳукумати билан инглиз ҳукумати ўртасида Ўрта Осиёдаги таъсир доираларини аниқлаш учун музокаралар бошланди ва битим тузиш билан якунланди (1873 йил).

1870–1875 йиллар – Зарафшоннинг юқори оқимидаги бекликларни истило этиш мақсадида чор Россияси томони-

дан уюштирилган ҳарбий юришлар – Искандарқўл ҳарбий экспедициялари.

1871 йил – Тошкентда ўзбек тилидаги дастлабки босма китоб нашр этилди.

1871 йил – Самарқандда руслар яшайдиган янги шаҳарга асос солинди.

1871 йил – Хивада Феруз томонидан Муҳаммад Раҳимхон мадрасаси қурилди.

1871 йил – Мингтепада Етимхон бошчилигидаги ғалаён кўтарилди.

1871–1872 йиллар – шарқшунос олим А.Л. Кун томонидан «Туркистон альбоми» (фотосуратлар ва рангли расмлардан тузилган альбом) тайёрланди.

1872 йил – 1955 йил 17 март – ўзбек дostonчиларидан бири, бахши Фозил Йўлдош ўғли яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1873 йил – Тошкентда дастлабки телеграф алоқаси Тошкент – Оренбург ўртасида ўрнатилди.

1873 йил – Тошкентда Туркистон ипакчилик мактаби очилди.

1873 йил – Ўзбекистонда биринчи илмий тадқиқот муассасаси – Тошкент астрономия ва физика обсерваторияси (ҳозирги Ўзбекистон ФА Астрономия институти) ташкил этилди.

1873 йил 29 май – Россия томонидан Хива хонлиги тобе қилинди.

1873 йил 12 август – Россия билан Хива хонлиги ўртасидаги Гандимиён шартномаси имзоланди ва Амударёнинг ўнг соҳили хонликдан ажратилиб, Туркистон генерал-губернаторлиги таркибида Амударё округи (1883 йилдан Амударё бўлими) тузилди.

1873 йил 28 сентябрь – Бухоро амирлиги Россиянинг протекторати деб эълон қилинган шартнома имзоланди.

1873–1876 йиллар – Пўлатхон қўзғолони (Қўқон хонлигида хон ва унинг амалдорлари зулмига ва Россия империясининг мустамлакачилик сиёсатига қарши кўтарилган халқ қўзғолони).

1874 йил – Афросиёб (қадимги Самарқанд) ҳудудида дастлабки қазииш ишлари олиб борилди.

1874 йил – Ўзбекистон ҳудудида полиграфия саноатининг илк корхоналаридан биринчи тошбосма Хива хони Муҳаммад Раҳимхон II (Феруз) ташаббуси билан ўз фаолиятини бошлади.

1874 йил – Тошкентда биринчи дорихона ва дастлабки пахта тозалаш заводи қурилди.

1874–1877 йиллар – Андижон Жомеъ масжиди қурилди.

1874–1929 йиллар – Хоразмдаги жадидчилик ҳаракатининг машҳур намояндаларидан бири Бобоохун Салимов яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1875 йил – Худоёрхон Тошкентга қочди ва Мулла Исҳоқ «Пўлатхон» номи билан тахтни эгаллади.

1875 йил 22 август – К.П. Кауфман қўшини билан қўқонликлар ўртасидаги Маҳрам жанги.

1875–1919 йиллар – Туркистондаги жадидчилик ҳаракати етакчиларидан бири, уламо ва жамоат арбоби Маҳмудхўжа Бехбудий яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1875–1876 йиллар – мустамлакачилик зулмига қарши Олой воҳасида Қурбонжон додхоҳ («Олой маликаси») бошчилигидаги қўзғолон бўлди.

1875–1890 йиллар – Россия ҳукуматининг Туркистондаги кўчириш сиёсати ва рус мужикларининг ўлкага оқиб келиши.

1875–1934 йиллар – Бухородаги жадидчилик ҳаракатининг асосчиларидан бири Абдулвоҳид Бурхонов (Мунзим) яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1876 йил 19 февраль – Пўлатхон қўзғолони бостирилди ва Қўқон хонлиги тугатилиб, Туркистон генерал-губернаторлиги таркибида Фарғона области ташкил этилди.

1876 йил 1 март – Пўлатхон (Исҳоқ Ҳасан ўғли) Марғилонда дорга осиб қатл этилди.

1876 йил – М.Д. Скобелев бошчилигида рус армиясининг Андижонга ҳужуми.

1876 йил – Тошкент музейи (1992 йил 21 апрелдан Ўзбекистон тарихи давлат музейи) ташкил этилди.

1877 йил – Янги Марғилон (1907–1924 йилларда Скобелев – Искобил, 1924 йилдан Фарғона) шаҳрининг барпо қилиниши.

1877 йил – Тошкент шахрида биринчи тамаки фабрикаси курилди.

1878 йил 14 апрель – 1954 йил 15 июль – бухоролик таникли ёзувчи, жадидчилик ҳаракатининг машҳур намояндаси ва жамоат арбоби Садриддин Айний яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1878 йил май – Шарк масаласида Англия – Россия битими.

1878–1880 йиллар – Россиянинг Марказий Осиёга ҳужуми оқибатида Иккинчи англиз-афғон уруши бўлди.

1878 йил 12 июль – 1934 йил 24 август – маърифатпарвар, журналист, давлат ва жамоат арбоби Абдулла Авлоний яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1878 йил – 1931 йил 23 апрель – Тошкентдаги жадидчилик ҳаракатининг йўлбошчиси, маърифатпарвар адиб Мунавварқори Абдурашидхонов яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1878 йил – 1938 йил 4 октябрь – биринчи ўзбек фотосуратчиси ва киносиси Худойберган Девонов яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1878 йил – 1968 йил 28 июль – бухоролик машҳур тараққийпарвар, таникли давлат арбоби Усмон Хўжа (Усмонхўжа Пулатхўжаев) яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1879 йил – Тошкентда Туркистон ўқитувчилар семинарияси очилди.

1880 йил – Хивада Отамурод Матриза кушбеги масжиди курилди.

1880 йил – Тошкентнинг Хадра даҳасида Ўзбекистонда дастлабки аёллар ва болалар шифохонаси очилди.

1880–1899 йиллар – Ўрта Осиё темир йўли (Самарқанд – Андижон темир йўли 1880–1898 йилларда, Самарқанд – Тошкент темир йўли тармоғи 1899 йили) курилди.

1881 йил – Тошкентда гимназия ташкил қилинди.

1881–1891 йиллар – Шўроҳон ва Чимбой участкаларида Россия империясига қарши Бобо Кўклан бошчилигидаги халқ қўзғолони бўлди.

1881 йил январь – шиддатли жанглардан кейин Гўктепа қалъаси (ҳозирги Туркменистон) Россия империяси қўшинлари томонидан босиб олинди.

1881 йил 14 июнь – 1922 йил 4 август – таникли давлат ва сиёсат арбоби, ҳарбий саркарда Анвар Пошо яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1882–1921 йиллар – Туркистондаги истиклолчилик ҳаракатининг раҳбарларидан бири Катта Эргаш яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1882–1884 йиллар – Туркистон ўлкасидаги бошқарувни тафтиш қилган Россия императорининг махфий маслахатчиси Ф. Гирснинг минтақадаги фаолияти.

1883 йил 10 апрель – Бокчасаройда Исмоилбек Гаспринский муҳаррирлигида «Таржимон» газетасининг биринчи сони чоп этилди.

1884 йил – Хивада Отажонбой мадрасаси курилди.

1884 йил – Туркистон ўлкасида «Америка» пахта навини катта майдонларда экиш бошланди.

1884 йил – Тошкент ва Кўконда дастлабки ёғ заводлари курилди.

1884 йил март – Қримнинг Бокчасарой шахрида Исмоилбек Гаспринский томонидан илк марта янги усул (жадид) мактаби ташкил қилинди.

1884 йил 19 декабрь – Тошкентда дастлабки рус-тузем мактаби очилди.

1884–1919 йиллар – машҳур ўзбек шоири Аваз Ўтар яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1884–1924 йиллар – Бухородаги истиклолчилик ҳаракатининг раҳбарларидан бири Мулла Абдулқаҳҳор яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1885–1910 йиллар – Бухоро амири Абдулаҳадхоннинг ҳукмронлик даври.

1885 йил 21 март – 1976 йил 28 февраль – йирик уламо ва жамоат арбоби Алихонтўра Соғуний яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1885 йил – Бухорода Россия императорлик сиёсий агентлиги таъсис этилди.

1885 йил – Фарғонада Дарвишхонтўра қўзғолони.

1885 йил 25 июль – Бухоро амирлиги ҳудудидан темир йўл ўтказишга келишилган шартнома тузилди.

1885 йил – Бухорода Россия императорлик сиёсий агентлиги таъсис этилди.

1886 йил – Тошкентда Ўрта Осиё саноат ва қишлоқ хўжалигига доир биринчи Туркистон кўрғазмаси очилди.

1886 йил 1 январь – Туркистон ўлкасида ички божлар бекор қилиниб, рус ва маҳаллий моллардан ягона бож олиш ҳақида қонун қучга кирди.

1886 йил 29 ноябрь – Тошкентда қучли зилзила содир бўлди.

1886 йил – 1938 йил 4 октябрь – жаҳидчилик ҳаракатининг йирик намояндаларидан бири, ёзувчи, олим, давлат ва жамоат арбоби Фитрат яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1886 йил – 1938 йиллар – таниқли давлат ва жамоат арбоби, жаҳидчилик ҳаракатининг йирик намояндаларидан бири Убайдуллахўжа Асадуллахўжаев (Убайдулла Хўжаев) яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1886 йил – 1941 йил 27 декабрь – Туркистондаги миллий озодлик ҳаракатининг раҳбарларидан бири Мустафо Чўқай яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1887 йил 1 январь – Туркистон генерал-губернаторлиги таркибидаги Зарафшон округи ўрнида Самарқанд области тузилди.

1887 йил – Тошкентда телефон алоқаси ўрнатилди.

1887 йил – Россия ва Буюк Британия империялари ўртасида тузилган махфий битимга биноан, Бухоро амирлиги билан Афғонистон ўртасида янги чегара чизиғи белгиланди. Бухоро амирлиги ҳудудининг бир қисми Афғонистон ихтиёрига ўтди.

1887–1888 йиллар – Восе кўзғолони (Бухоро амирлиги ҳудудига бўлиб ўтган халқ кўзғолони).

1888 йил – Амударё ҳарбий флотилияси ташкил этилди.

1889 йил 22 февраль – 1929 йил 18 март – шоир, драматург, жамоат арбоби Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1889 йил – 1932 йил 31 август – Бухородаги истиқлолчилик ҳаракатининг етакчиси Иброҳимбек яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1890 йил – Тошкентда Туркистон фани, саноати ва қишлоқ хўжалигининг 25 йиллик юбилейига бағишланган кўрғазма ташкил этилди. Унда ўлкашунос Ақром полвон Аскарлов ўз экспонатларини намойиш қилди.

1890 йил 10 декабрь – 1970 йил 26 июль – Туркистондаги миллий озодлик ҳаракатининг раҳбарларидан бири Аҳмад Закий Валидий (Тўғон) яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1892 йил – Қўқон уездига Собирхон кўзғолони.

1892 йил 24 июнь – Россия империяси сиёсатига қарши Тошкентдаги «Вабо исёни».

1892 йил – 1920 йил 14 май – Туркистондаги истиқлолчилик ҳаракатининг раҳбарларидан бири Мадаминбек (Муҳаммад Аминбек Аҳмадбек ўғли) яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1892–1934 йиллар – Бухородаги жаҳидчилик ҳаракатининг машҳур намояндаси Абдулқодир Муҳитдинов яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1892–1942 йил 4 август – бухоролик машҳур полвон Ҳамро Полвон яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1893 йил – Мўминхўжа Вобқандий ва ғиждувонлик Домла Фозил Туркистондаги дастлабки жаҳид мактабини Бухорода очишган. Бу мактаб Амир Абдулахадхоннинг отаси шаънига «Музаффарийа» мактаби деб аталган.

1893–1970 йил март – Туркистондаги истиқлолчилик ҳаракатининг раҳбарларидан бири Шермуҳаммадбек яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1893–1913 йиллар – Хивада Қубла Тозабоб саройи қурилди.

1894 йил 27 май – Россия ва Бухоро ўртасида иқтисодий шартнома имзоланди.

1894 йил 10 апрель – 1938 йил 4 октябрь – XX аср янги ўзбек адабиётининг улкан намояндаси, ўзбек романичилигининг асосчиси Абдулла Қодирий яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1894 йил 26 декабрь – 1938 йил 10 февраль – таниқли давлат арбоби Турор Рискулов яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1894 йил – 1991 йил 26 июнь – таниқли ислом уламози ва адиби Олтинхон Тўра яшаган ҳамда фаолият кўрсатган давр.

1895 йил – Тошкентнинг Янги шаҳар қисмида рус театри расмий равишда очилди.

1895 йил – Тошкент шаҳрида Туркистон археология ҳаваскорлари тўгараги ташкил этилди.

1896 йил – Самарқанд статистика қўмитаси музейи (ҳозирги Ўзбекистон маданияти ва санъати тарихи давлат музейи) очилди.

1896 йил январь – Туркистонда дастлабки илмий-адабий ойлик журнал – «Среднеазиатский вестник» нашр этила бошлади.

1896 йил 1 май – 1957 йил 22 февраль – ўзбек мусика театри асосчиси, машҳур ҳофиз Муҳиддин Қори Ёқубов яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1896 йил 8 май – 1991 йил 14 январь – машҳур санъаткор Лутфихоним Саримсоқова яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1896 йил 1 июль – 1938 йил 15 март – таниқли давлат ва сиёсат арбоби Файзулла Хўжаев яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1897 йил – Тошкент шаҳрида дастлабки овозсиз фильм намоиш қилинди.

1897 йил 17 январь – 1976 йил 23 апрель – машҳур бастакор Юнус Ражабий яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1897 йил 2 сентябрь – 1970 йил 18 март – таниқли математик олим Тошмуҳаммад Ниёзович Қори-Ниёзий яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1897 йил 11 октябрь – 1955 йил 15 октябрь – машҳур драматург Маннон Уйғур яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1897–1898 йиллар – Тошкент шаҳрида илк бор водопровод қурилди.

1898 йил – «Русский Туркестан» ижтимоий, иқтисодий ва адабий газетаси рус тилида нашр этила бошлади.

1898 йил – Туркистон қишлоқ хўжалик тажриба станцияси (ҳозирги Р.Р. Шредер номли Боғдорчилик, узумчилик ва виночилик илмий тадқиқот институти) очилди.

1898 йил 17–18 май – Дукчи Эшон (Муҳаммадали халфа Собир ўғли) бошчилигидаги Андижон қўзғолони бўлди.

1898 йил – 1938 йил 4 октябрь – машҳур шоир ва ёзувчи, жамоат арбоби Чўлпон яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1898–1938 йил 13 март – сиёсат ва жамоат арбоби Акмал Икромов яшаган ҳамда фаолият кўрсатган давр.

1899 йил – Самарқанд – Тошкент темир йўлининг ишга туширилиши.

XIX аср охири – Марғилонда Саид Аҳмадхўжа мадрасаси курилди.

XIX аср охири – Туркистонда жадидчилик ҳаракати шаклланди.

XIX аср охири – XX аср бошлари – Бухоро шаҳри яқинида амирнинг ёзги саройи – Ситораи Моҳи Хоса курилди.

1900 йил – Тошкентда Бош темир йўл устaxonалари (Тепловоз ремонти заводи) ташкил қилинди.

1900 йил – Мулла Жўрабой (Шофиркон туманининг маркази Вардонзеда туғилган) томонидан ўз туғилган қишлоғи ва Пирмаст туманидаги Пўстиндўзон қишлоғида Бухородаги илк жадид мактаблари очилди.

1900 йил 27 январь – Россия империяси ва Бухоро амирлиги ўртасида Амударё қирғоғидаги ерлар ҳарбий истеҳкомлар ва чегара тўсиқлари қурилиши учун ажратилиб, мустамлакачилар қўлига бериш тўғрисидаги шартнома имзоланди.

1900 йил 1 март – 1966 йил 7 май – давлат ва сиёсат арбоби Усмон Юсупов яшаган ҳамда фаолият кўрсатган давр.

1900 йил 31 декабрь – 1958 йил 3 октябрь – машҳур санъаткор Аббор Ҳидоятлов яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1900–1906 йиллар – рус тадқиқотчиси Л.С. Бергнинг Орол экспедицияси.

1901 йил – Тошкентда дастлабки темир йўл вокзали қурилди.

1901 йил – Ўрта Осиёдаги дастлабки сейсмик станцияга Тошкентда асос солинди.

1901 йил – Петербург шарқшунослик жамиятининг Тошкент бўлими ташкил этилди.

1901 йил – Тошкентнинг эски шаҳар қисмида (ҳозирги Навоий кўчасида) кўнка ишга туширилди.

1902 йил 16 декабрь – Андижонда кучли zilзила содир бўлди.

1903 йил 29 январь – **1965 йил 19 октябрь** – машҳур ҳофиз Жўраҳон Султонов яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1903 йил 10 май – **1966 йил 10 июль** – таниқли шоир Ғафур Ғулом яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1904 йил – Ўзбекистонда дастлабки Чимён нефть кони (Фарғона водийсида) очилди.

1904 йил – Олтиариқда нефть заводи ишга туширилди.

1904 йил 14 январь – **1974 йил 18 апрель** – машҳур рассом Ўрол Тансиқбоев яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1904–1907 йиллар – Самарқанд вилоятида Россия империясининг мустамлакачилик сиёсати ва маҳаллий амалдорлар зулмига қарши Намоз Пиримкулов (Намоз ботир) бошчилигидаги деҳқонлар исёни.

1904 йил 15 июнь – **1993 йил 13 август** – таниқли сиёсат ва жамоат арбоби Вали Қажумхон яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1905 йил 10 январь – **1968 йил 1 июль** – таниқли ёзувчи Ойбек яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1905 йил – Хивадаги Матпанобой, Полвонқори ва Қозикалон мадрасалари қурилди.

1906 йил – Оренбург темир йўли Тошкентгача узайтирилиб, Кавказорти темир йўли билан туташтирилди.

1906 йил 29 март – **1991 йил 30 июнь** – машҳур артист Тамарахоним (Т.А. Петросян) яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1906 йил 27 июнь – Тошкент шаҳрида жадидларнинг дастлабки газетаси – «Тараккий» нашр этилди (ушбу сана 1993 йилдан бошлаб Ўзбекистонда Матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимлари кўни сифатида нишонланадиган бўлди).

1907 йил 17 сентябрь – 1968 йил 25 май – машҳур ёзувчи Абдулла Қаҳҳор яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1907 йил ноябрь – 1917 йил – рус махфий сиёсий полицияси – Туркистон район муҳофаза бўлими («Охранка») фаолияти.

1907–1995 йиллар – таникли кимёгар олим Собир Юнусов яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1908 йил 1 май – 1977 йил 10 январь – тарихчи ва археолог олим Яҳё Гуломов яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1908 йил 7 сентябрь – 1974 йил 22 июль – машҳур файласуф олим ва жамоат арбоби, академик Иброҳим Мўминов яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1908 йил 25 октябрь – 1967 йил 19 февраль – таникли шоир ва адабиётшунос олим Мақсуд Шайхзода яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1908 йил – Тошкентда тошбосма усули билан маҳаллий тилда китоб нашр этувчи «Ғуломия» босмахонаси очилди.

1908–1909 йиллар – В.Л. Вяткин Самарқанддаги Улуғбек расадхонасининг харобаларини ва унинг асосий асбоби – квадрантини кавлаб топди.

1908–1910 йиллар – Хивада Исломхўжа мадрасаси ва минораси қурилди. Сенатор граф К.К. Паленнинг Туркистон ўлкасини тафтиш қилиши (тафтиш натижалари Санкт-Петербургда 1909–1910 йилларда 13 та китоб ҳолатида чоп этилган).

1908–1914 йиллар – Бухоро жадидлари ташкил этган «Тарбияи атфол» («Болалар тарбияси») маърифий жамиятининг фаолият даври.

1909 йил 26 сентябрь – Истанбулда Абдурауф Фитрат ва Усмон Хўжа сингари тараққийпарварлар томонидан «Бухоро таъмили маориф жамияти»га асос солинди (жамиятнинг Низомномаси ва ҳаракат Дастури 1909 йил 29 октябрда эълон қилинди).

1909 йил – Қарши шаҳрида Абдулазизхўжа мадрасаси қурилди.

1909 йил – Тошкентда беш дизелли (қуввати 1459 квт) дастлабки электр станция қурилди.

1910 йил 5 май – 1979 йил 8 июнь – таникли адабиётшунос олим Ҳамид Сулаймонов яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1910 йил 30 май – 1978 йил 25 январь – шоир Миртемир яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1910 йил 24 сентябрь – 1977 йил 14 февраль – машҳур санъаткор Олим Ҳўжаев яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1910 йил 30 ноябрь – 1981 йил 5 май – таникли санъаткор Раззоқ Ҳамроев яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1910 йил – Хива шаҳрида Толиб Махсум мадрасаси қурилди.

1910 йил – Тошкентда биринчи кинотеатр – «Хива» ишга туширилди.

1910–1918 йиллар – Хива хонлигида Асфандиёрхон ҳукмронлиги даври.

1910–1920 йиллар – манғитлар сулоласидан бўлган сўнгги Бухоро амири Саид Олимхоннинг ҳукмронлик даври.

1910–1920 йиллар – Бухоро амирлигида Ёш бухороликлар партиясининг фаолияти.

1911 йил 7 ноябрь – 1994 йил 23 ноябрь – машҳур санъаткор Наби Раҳимов яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1912 йил 11 март – 1913 йил 12 январь – Бухоро жадидлари томонидан Янги Бухоро (ҳозирги Когон) шаҳрида жадидлар газетаси – «Бухоройи шариф» нашр этилди.

1912 йил 11 июнь – 1975 йил 15 декабрь – ўзбек операси асосчиси, композитор Мухтор Ашрафий яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1912 йил 14 июль – 1913 йил 2 январь – Бухоро жадидлари томонидан Янги Бухорода «Турон» газетаси нашр этилди.

1912 йил 18 август – 1995 йил 15 май – таникли rassom Чингиз Аҳмаров яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1912 йил 31 август – 1962 йил 20 июнь – машҳур геолог олим ва жамоат арбоби, академик Ҳабиб Абдуллаев яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1912 йил 13 ноябрь – 1944 йил 9 март – шоир Усмон Носир яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1912 йил – Тошкент шахрини электр билан ёритиш бошланди.

1912–1914 йиллар – Наманганда Исҳок шайх масжиди қурилди.

1913 йил 31 май – 1978 йил 26 ноябрь – машҳур раққоса Мукаррама Турғунбоева яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1913 йил 3 июнь – 1965 йил 26 ноябрь – таниқли ҳуқуқшунос олима Хадича Сулаймонова яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1913 йил 20 август – 1915 йил 15 июнь – Туркистон жадиdlарининг дастлабки журнали – «Ойина» Самарқандда нашр этилган бўлиб, унга Бехбудий муҳаррирлик қилди.

1913 йил 15 ноябрь – 1987 йил 22 июль – кимёгар олим, академик Обид Содиков яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1913 йил 7 декабрь – 2003 йил 3 январь – машҳур хонанда Ҳалима Носирова яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1913 йил – ўзбек зиёлиларининг Тошкент шаҳрида «Турон» театр труппаси ташкил топди (ҳозирги номи Ўзбек миллий академик драма театри).

1913 йил – Самарқанднинг тарихий қисми – Афросиёбда археологик қазилмалар натижасида маҳобатли рангтас-вирнинг ноёб намуналари – Афросиёб деворий расмлари (археолог В.Вяткин томонидан) топилди.

1914 йил 27 февраль – Тошкентдаги Колизей театри биносида ўзбек миллий театрининг дастлабки мавсуми расмий очилиб, унда Маҳмудхўжа Бехбудийнинг «Падаркуш» пьесаси қўйилди.

1914 йил 3 апрель – 1915 йил 26 май – жадидларнинг ижтимоий-сиёсий, адабий-бадий «Садои Фарғона» («Фарғона овози») газетаси Қўқонда нашр қилинди.

1914 йил 4 апрель – 1915 йил 10 апрель – жадидларнинг ижтимоий-сиёсий, адабий-бадий «Садои Туркистон» («Туркистон овози») газетаси Тошкентда нашр қилинди.

1914 йил 15 июль – 1918 йил 11 ноябрь – Биринчи жаҳон уруши.

1914–1921 йиллар – Хива хонлигида Ёш хиваликлар партиясининг фаолияти.

1915 йил 1 март – 1996 йил 1 август – машҳур шоира Зулфия яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1915 йил 10 сентябрь – 1995 йил 17 декабрь – математик олим, академик Тошмуҳаммад Саримсоқов яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1916 йил январь – май – Хива хони зулми ва Россия империяси мустамлакачилигига қарши Хивада кўзғолон кўтарилди.

1916 йил 5 май – 2002 йил 16 июнь – машҳур композитор, Ўзбекистон Республикаси Давлат мадҳияси мусикасининг муаллифи Мутал Бурҳонов яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1916 йил 25 июнь – подшо Николай II нинг «Империядаги рус бўлмаган эркак аҳолини ҳаракатдаги армия районида мудофаа иншоотлари ва ҳарбий алоқа йўллари куриш учун олиб бориладиган ишларга, шунингдек, давлат мудофааси учун зарур бўлган бошқа ҳар қандай ишларга жалб қилиш ҳақида» Фармони эълон қилинди. Бу Фармон мардикорлик номи билан тарихга кирди.

1916 йил июль – Ўрта Осиёда мардикорликка қарши миллий озодлик кўзғолони.

1916 йил 3–21 июль – мардикорликка қарши Жиззах кўзғолони.

1916 йил 11 июль – Тошкентда мардикорликка қарши халқ кўзғолони.

1916 йил 17 июль – Россия императори Николай II фармони билан Туркистон ҳарбий округида ҳарбий ҳолат жорий қилинди.

1916 йил 29 июль – Амударё бўлимининг Сарибий бўлисидаги аҳоли кўзғолони. Чимбойда ғалаён.

1916 йил 18 сентябрь – 1917 йил февраль – Туркистон ўлкасида мардикорликка олиш жараёни.

1917 йил 21 январь – таниқли жамоат ва сиёсат арбоби Рўзи Назар таваллуд топди.

ЎЗБЕКИСТОН ССР СОВЕТ ҲОКИМИЯТИ ДАВРИДА (1917–1991 йиллар)

1917 йил 27 февраль – Россияда инқилоб. Петроградда кўзғолонлар бошланиб, Февраль инқилоби ғалабаси билан якунланди.

1917 йил 2 март – Россия императори Николай II тахтдан воз кечди ва князь Георгий Евгеньевич Львов бошчилигида Муваққат ҳукумат ташкил қилинди.

1917 йил 14 март – Тошкент шаҳрида жадидлар томонидан «Шўрои Исломия» ташкилоти тузилди.

1917 йил 5 апрель – Ёш хиваликларнинг ислохот тўғрисидаги манифестига Хива хони Асфандиёрхон имзо чекди ва Хива хонлигида конституцион монархия ўрнатилди. Кейинчалик хон ҳузурида Мажлис ташкил этилди.

1917 йил 7 апрель – Бухоро амири Саид Олимхон ислохотлар жорий этиш бўйича фармон эълон қилди.

1917 йил 7–15 апрель – Тошкент шаҳрида ишчи ва солдат депутатлари Туркистон советларининг биринчи ўлка съезди бўлиб ўтди. Съезд сайлаган Ўлка Советига дастлаб эсер ва меньшевиклар, сўнгра большевиклар кирди. 1917–1924 йилларда Туркистон Советларининг ўн иккита съезди бўлиб ўтди.

1917 йил 7 апрель – 1917 йил 1 ноябрь – Муваққат ҳукумат (Россия) томонидан Туркистон ўлкасини бошқариш учун тузилган Туркистон Комитети фаолият кўрсатган давр. Унинг таркибига европаликлардан ташқари маҳаллий туркий халқларнинг вакиллари Муҳаммаджон Тинишбоев, Алихон Букейхонов, Садри Мақсудий, Абдул Азиз Давлетшин ҳам кирган эди.

Муваққат ҳукуматнинг Туркистон Комитети раҳбарлари: Николай Николаевич Шепкин (1917 йил 7 апрель – 25

май), Владимир Петрович Наливкин (1917 йил 6 июнь – 14 сентябрь).

1917 йил 8 апрель – Амир Саид Олимхон фармони қўллаб-қувватлаш учун ўтказилган Бухородаги намойиш амир сарбозлари томонидан бостирилди. Кейинчалик амир ўз фармони бекор қилди.

1917 йил 15 апрель – «Наша газета» (ҳозирги «Правда Востока» газетаси)нинг биринчи сони чиқди.

1917 йил 16–23 апрель – Бутунтуркистон мусулмонларининг I қурултойи бўлиб, унда Мустафо Чўкай раислигида Туркистон ўлка мусулмонлари шўроси (Краймуссовет) ташкил қилинди. 1917 йил апрель – ноябрь ойларида Бутунтуркистон мусулмонларининг тўртта қурултойи бўлиб ўтди.

1917 йил 16 апрель – 1918 йил апрель – Самарқандда жадидлар томонидан «Хуррият» газетаси чоп этилди.

1917 йил 25 апрель – 1918 йил ноябрь – Тошкентда «Улуғ Туркистон» газетаси нашр этилди.

1917 йил 1–11 май – Москва шаҳрида Бутунроссия мусулмонларининг I съезди бўлиб ўтди. Унда Бутунроссия Мусулмонлар Совети (Миллий Шўро) ташкил топди. Бу съездга Туркистон ўлкаси мусулмонларининг 12 нафар вакиллари ҳам қатнашди. Бутунроссия Мусулмонлар Совети (Миллий Шўроси) раиси қилиб Аҳмед Тембулатович Цаликов (1882–1928) сайланди. Миллий Шўро ижроия комитети таркибига Аҳмад Закий Валидий, Убайдуллаҳўжа Асадуллаҳўжаев, кейинчалик Шохислом Шагисултонович Шагиахметов (1882 – тахминан 1921), Усмонхўжа Пўлатхўжаев (1878–1968) аъзо сифатида киритилди. (Аслини олганда 1905–1918 йилларда Бутунроссия мусулмонларининг олтинчи съезди ўтказилди. Бутунроссия мусулмонларининг I съезди 1905 йил 15 августда Нижний Новгород шаҳрида, II съезди 1906 йил 13–23 январда Санкт-Петербург шаҳрида, III съезди 1906 йил 16–21 августда Қозон шаҳрида, IV съезди 1914 йил 15–25 июнда Санкт-Петербург шаҳрида ўтказилди. Бундан ташқари 1917 йил 1–11 майда Москвада бўлган съезд Бутунроссия мусулмонларининг I съезди, 1917 йил 21–31 июлда Қозон шаҳрида бўлган съезд II съезди деб қайта номланди.

1906 йил январда бўлган II съездда «Иттифоқ ал-муслимин» номи Россия мусулмонлари партияси ташкил топди. Янги партиянинг дастур ва устави қабул қилинди.)

1917 йил июнь – «Шўрои Уламо» ташкилоти тузилди.

1917 йил 20 июль – 1975 йил 5 ноябрь – машҳур хонанда Комилжон Отаниёзов яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1917 йил 21–31 июль – Қозон шаҳрида Бутунроссия мусулмонларининг II съезди ўтказилди. (Совет ҳокимияти томонидан 1918 йил май ойида Бутунроссия мусулмонлар совети тарқатиб юборилди.)

1917 йил 10–11 сентябрь – Бутунтуркистон мусулмонларининг II қурултойи бўлди.

1917 йил 25–27 октябрь [7–9 ноябрь] – Петроградда В.И. Ленин бошчилигидаги большевиклар томонидан Октябрь тўнтариши амалга оширилиб, Россияда ҳокимиятни зўравонлик билан босиб олишди. Муваққат ҳукумат (Александр Фёдорович Керенский ҳукумати) ағдариб ташланди. Октябрь тўнтариши натижасида Россияда совет ҳокимияти ўрнатилди. Россия Совет Федератив Социалистик Республикаси [РСФСР; совет Россияси] ташкил қилиниб, Владимир Ильич Ульянов [Ленин] совет ҳукумати – Халқ Комиссарлари Советининг дастлабки раҳбари бўлди.

1917 йил 1 ноябрь – Тошкентда (кейинчалик бутун Туркистонда) большевиклар томонидан зўравонлик билан Совет ҳокимияти ўрнатилди.

1917 йил 6 ноябрь – 1983 йил 31 октябрь – давлат ва жамоат арбоби, ёзувчи Шароф Рашидович Рашидов яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1917 йил 15 ноябрь – Туркистон Советларининг 3-ўлка съездида Туркистон ўлкаси Халқ Комиссарлари Совети (Совнарком раиси: Фёдор Колесов) тузилди.

Туркистон Республикаси [Туркистон АССР] Халқ Комиссарлари Совети раислари (1917–1924): Фёдор Иванович Колесов (1917 йил ноябрь – 1918 йил октябрь), Владислав Дамианович Фигельский (1918 йил октябрь – 1919 йил январь), Климент Сорокин (1919 йил март – сентябрь), Ян Эрнестович Рудзутак (1920 йил февраль – сентябрь), Қайғисиз

Сардорovich Отабоев (1920 йил сентябрь – 1922 йил сентябрь), Турор Рискулов (1922 йил сентябрь – 1924 йил январь), Рустам Исломов (1924 йил январь – ноябрь).

Туркистон Республикаси [Туркистон АССР] Марказий Ижроия Қўмитаси раислари (1918–1924): Пётр Алексеевич Кобозев, Андрей Фёдорович Солькин, Иван Осипович Тоболин (ҳамраислар; 1918 йил апрель – октябрь), Всеволод Дмитриевич Вотинцев (1918 йил октябрь – 1919 йил январь), Аристарх Андреевич Казаков (1919 йил март – сентябрь), И.А. Апин (1919 йил сентябрь – 1920 йил январь), Турор Рискулов (1920 йил январь – июль), Муҳаммаджон Бисеров (1920 йил июль – сентябрь), Назир Тўракулов (1920 йил сентябрь – 1921 йил август), Абдулла Раҳимбоев (1921 йил ноябрь – 1922 йил сентябрь), Иномжон Хидиралиев (1922 йил сентябрь – 1924 йил январь), Нодирбой Айтақов (1924 йил январь – ноябрь).

1917 йил 19 ноябрь – 2008 йил 27 август – давлат ва сиёсат арбоби Нуриддин Ақромович Муҳитдинов яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1917 йил 26–28 ноябрь (9–11 декабрь) – Қўқонда Бутунтуркистон мусулмонларининг фавқулодда IV курултойи бўлиб, унда Туркистон Мухторияти ҳукумати тuzилди.

1917 йил 26 ноябрь – 1918 йил 22 февраль – Туркистон Мухторияти ҳукумати фаолият кўрсатди.

Туркистон Мухторияти ҳукумати Бош вазирлари: Муҳаммаджон Тинишбоев (1917 йил ноябрь – декабрь), Мустафо Чўқай (1918 йил январь – февраль).

1917 йил ноябрь – Хива хони Асфандиёрхон Мажлисни бутунлай тарқатиб юборди.

1917 йил 13 декабрь – 1920 йил март – Алаш Ҷўрда мухторияти ҳукумати фаолият кўрсатди. Бу ҳукумат ҳозирги Қозоғистон ҳудудида ташкил этилган бўлиб, унга Алихон Нурмухамедович Букейхонов раҳбарлик қилди. Алаш Ҷўрда мухториятининг пойтахти Семипалатинск шаҳри бўлган. Бу ҳукумат большевиклар томонидан тугатилган.

1917 йил 17 декабрь – 2006 йил 31 октябрь – йирик туркистоншунос олим, жамоат ва сиёсат арбоби Боймирза Ҳайит яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1917 йил – Туркистон ўлкаси маъмурий жиҳатдан 5 областъ, 1 бўлимга бўлинган. Улар эса 27 уезд, 606 волость ва 4658 қишлоқ жамоасига бўлинган.

Туркистон ўлкасидаги областлар ва уездлар:

1. Сирдарё областида 6 уезд бўлган: Қазалинск (Қазали), Перовск, Черняев, Авлиёота, Тошкент уездлари ва Амударё бўлими.

2. Семиречье областида 6 уезд бўлган: Лепсин, Копал, Жаркент, Пржевальск, Пишпек, Верний.

3. Фарғона областида 6 уезд бўлган: Андижон, Ўш, Скобелев, Наманган, Қўқон, Помир.

4. Самарқанд областида 4 уезд бўлган: Самарқанд, Каттакўрғон, Жиззах, Хўжанд.

5. Закаспий областида 5 уезд бўлган: Марв, Тежен (Тажан), Асхобод, Красноводск, Манғишлок.

1917–1923 йиллар – Туркистон ўлкасида юз берган очарчилик натижасида Фарғона водийсида тахминан 1 млн. киши, Самарқанд областида 200.000 киши ҳалок бўлди.

1918 йил 22 февраль – Туркистон Мухторияти ҳукумати қизил аскарлар ва арман дашноклари томонидан тугатилди. Қўқон шаҳри ва атрофлари талон-торож қилинди, ўн мингдан ортиқ тинч аҳоли ўлдирилди. Мусулмонлар оммавий равишда қирғин қилинди.

1918 йил февраль охири – Туркистон минтақасида мустақиллик учун истиқлолчилик ҳаракати бошланди. Бу ҳаракат совет режими ва большевиклар ҳокимиятига қарши қаратилган эди.

Туркистон минтақасидаги истиқлолчилик ҳаракати Бош қўмондонлари:

Фарғона водийсида: Кичик Эргаш (1918 йил февраль), Катта Эргаш (1918 йил март – ноябрь), Мадаминбек (1918–1920), Шермухаммадбек (1920–1922), Ислон Полвон (1923 йил январь – июль), Ёрмат Махсум (1923–1929) ва бошқалар.

Самарқанд вилоятида: Баҳромбек (1918–1921), Очилбек (1921–1923) ва бошқалар.

Бухоро Халқ Совет Республикасида – Фарбий Бухоро ҳудуди: Мулла Абдулқаҳҳор (1920–1924).

Шарқий ва Ўрта Бухоро ҳудуди: Иброҳимбек (1921–1922; 1923–1926; 1931), Анвар Пошо (1922 йил апрель – август), Салим Пошо (1922–1923) ва бошқалар.

Хоразм Халқ Совет Республикасида: Жунаидхон (1920–1925; 1927–1928) ва бошқалар.

1918 йил 1–17 март – Туркистон ўлкаси ХКС раиси Ф. Колесов бошчилигидаги кизил аскарлар Бухоро амирлигига ҳужум қилди (Колесов воқеаси). Колесов маглубиятга учрагач, ўзаро битим тузилди.

1918 йил 25 март – совет Россияси ва Бухоро амирлиги вакиллари ўртасида Қизилтепа темир йўл станциясида ҳарбий ҳаракатларни тўхтатиш тўғрисида битим имзоланди. Бу битим тарихга Қизилтепа битими сифатида кирган.

1918 йил март – совет Россиясига қарши ҳарбий интервенция бошланди. Мурманск, Архангельск, Владивосток, Севастополь, Красноводск шаҳарларига, Туркистоннинг айрим ҳудудларига чет давлатлар томонидан ҳарбий десант туширилди.

1918 йил март охири – Қўқон яқинидаги Бачқир қишлоғида Фарғона водийсидаги бутун қўрбошиларнинг биринчи курултойи ўтказилди. Курултойда яқинда ҳалок бўлган Кичик Эргаш ўрнига Катта Эргаш қўрбоши (уни Мулла Эргаш ҳам дейишган) Фарғона водийсидаги истиқлолчилик ҳаракатининг Бош қўмондони қилиб сайланди.

1918 йил 20 апрель – 1 май – Туркистон Советларининг 5-съезди бўлиб, унда 30 апрелда РСФСР таркибида Туркистон Автоном Совет Социалистик Республикаси (ТАССР) тузилди.

1918 йил 21 апрель – Туркистон халқ университети Тошкентнинг янги шаҳар қисмида очилди (ҳозирги Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети).

1918 йил апрель – Тошкент шаҳрида Халқ университети музейи ташкил этилди. У Ўрта Осиёда илк ташкил этилган бадиий музейдир. (Музей 1924 йилдан Тошкент санъат музейи, 1935 йилдан Ўзбекистон Давлат санъат музейи деб аталади.)

1918 йил 4 май – РСФСР Халқ Комиссарлари Советининг декрети билан Туркистон ҳарбий округи (ТуркВО) тузилди. Туркистон АССР Ҳарбий ишлар бўйича халқ комиссарлиги (1918 йил 14 майда) тузилиши билан Туркистон ҳарбий округи комиссарликка бўйсундирилган. Туркистон fronti (1919 йил 11 август) ташкил этилгач, бутун ҳарбий ишлар Туркистон fronti тасарруфига ўтди (1920 йил март). Кейинчалик Туркистон fronti қайта тузилиб, 1926 йил 4 июнда Ўрта Осиё ҳарбий округига айлантирилди.

Туркистон АССР Ҳарбий ишлар комиссарлари: К.П. Осипов (1918–1919), П.А. Домогатский (1919 йил февраль – апрель), Н.Я. Федермессер (1919–1920), А.В. Косматов (1920).

Туркистон Республикаси ҳарбий қисмларининг Бош қўмондонлари: И.П. Белов (1919 йил апрель – октябрь), И.Г. Брезадзе (1919 йил октябрь – ноябрь).

1918 йил 12 май – Мунавварқори Абдурашидхонов ташаббуси билан ўлкада дастлабки олий ўқув юрти – Мусулмон халқ дорилфунуни очилди (кейинчалик у Туркистон халқ университети таркибига кирди).

1918 йил 17–25 июнь – Тошкентда Туркистон большевистик ташкилотларининг ташкилий ўлка съезди бўлиб ўтиб, унда Россия Коммунистик партияси – РКП(б)нинг таркибий қисми бўлган Туркистон Коммунистик партияси (ТКП) ташкилий жиҳатдан расмийлаштирилди. 1918–1924 йилларда Туркистон Компартиясининг саккизта съезди бўлиб ўтди.

Туркистон Коммунистик партияси Марказий Комитети раислари ва масъул котиблари: Иван Осипович Тоболин (1918 йил июнь – сентябрь), Андрей Федорович Солькин (1918 йил сентябрь – 1919 йил сентябрь), И.А. Апин (1919 йил сентябрь – 1920 йил июль), Назир Тўрақулов (1920 йил июль – 1922 йил сентябрь), М.С. Эпштейн (1922 йил сентябрь – 1924 йил май), Иосиф Михайлович Варейкис (1924 йил май – ноябрь).

1918 йил 21 июнь – «Иштирокиюн» (ҳозирги «Ўзбекистон овози») газетасининг биринчи сони чиқа бошлади.

1918 йил 28 июнь – Туркистон АССР Семиречье области харбий комиссарининг қарори билан ок гвардиячиларга қарши қураш учун Семиречье (Еттисув) fronti ташкил қилинди. 1919 йил 22 ноябрда Туркистон Республикаси РВС (Инқилобий харбий совети) томонидан Семиречье fronti тугатилиб, унинг асосида 3-Туркистон ўқчи дивизияси ва отликлар бригадаси тузилди.

1918 йил июнь – Туркистон АССР худудида ўзбек (туркий) тилига давлат тили макоми берилди.

1918 йил 1 июль – Тошкент шаҳридаги оммавий музей халқ кутубхонасидан ажратилди ва Туркистон ўлка халқ музейи ташкил қилинди. Ўрта Осиёдаги энг кекса илмий ва маданий муассаса бўлган бу музей 1922 йилдан Туркистон Бош музейига, 1925 йилда Ўрта Осиё бош музейига айлантирилди. (Музей 1943–1992 йилларда Ўзбекистон халқлари тарихи музейи деб номланган. Кейинчалик ушбу музей негизида Ўзбекистон тарихи давлат музейи ташкил қилинди.)

1918 йил 24 июль – Туркистон АССР ҳукуматининг қарори билан Закаспий Муваққат ҳукумати қўшини ва Буюк Британия харбий кучларига қарши қураш учун Закаспий fronti ташкил қилинди. 1919 йил 22 ноябрда Закаспий fronti тугатилиб, унинг асосида Закаспий армия группаси ва 1-Туркистон ўқчи дивизияси ташкил қилинди.

Закаспий fronti қўмондонлари: Б.Н. Иванов (1918–1919), А.П. Соколов (1919 йил май – август), С.П. Тимошков (1919 йил август – ноябрь).

1918 йил 25 сентябрь – Тошкентда Бухоро Коммунистик партияси (БКП) ташкил топди. (Тошкент шаҳрида Бухоро Коммунистик партиясининг I қурултойи 1919 йил 30 май – 11 июнда, II қурултойи 1919 йил 26–27 июнда, III қурултойи 1919 йил 26–31 декабрда, Чоржўйда IV қурултойи 1920 йил 16–18 августда бўлиб ўтди. Бухорода амирлик тузуми афдариб ташлангач, 1920 йил сентябрда Файзулла Хўжаев бошчилигидаги Ёш бухороликлар партияси аъзолари Бухоро Коммунистик партияси сафига келиб қўшилди. Бухоро шаҳрида Бухоро Коммунистик партиясининг V қурултойи 1921 йил 23 февралда, VI қурултойи 1921 йил 15–20 де-

кабрда, VII қурултойи 1922 йил ноябрда, VIII қурултойи 1924 йил 15–20 январда бўлиб ўтди. 1924 йил ноябрда Ўрта Осиёда миллий-худудий чегараланиш ўтказилиши натижасида БКП, ХКП ва ТКП худди БХСР, ХХСР, ТАССР сингари ўз фаолиятини тўхтатди.)

Бухоро Коммунистик партияси Марказий Комитети раислари ва масъул котиблари: Азимжон Ёқубов (1918–1919), Абдулвоҳид Бурҳонов (1919 йил май – июнь), Нажиб Хусаинов (1919–1920), Арслонхўжа Умархўжаев (1920–1921), Мухторжон Саиджонов (1921 йил декабрь – 1922 йил), Саъдуллахўжа Турсунхўжаев (1921 йил октябрь – декабрь), Ражаб Муҳаммадиев (1922–1923), Абдулла Раҳимбоев (1923–1924), Аҳмадбек Мавлонбеков (1924 йил январь – ноябрь).

1918 йил октябрь – туркман қабилаларининг сардори Жунаидхон Хива хони тахтини амалда эгаллаб олди.

1918 йил ноябрь бошлари – Андижон худудидаги Ойимқишлоқда Фарғона водийси қўрбошиларининг иккинчи қурултойи ўтказилди. Унда Катта Эргаш ўрнига Мадаминбек (Муҳаммад Аминбек Аҳмадбек ўғли) Фарғона водийсидаги истиқлолчилик ҳаракатининг Бош қўмондони қилиб сайланди.

1918 йил ноябрь – декабрь – Жунаидхон қўшини томонидан Тўртқўл қамал қилинди ва қизил аскарларга қарши қураш олиб борилди.

1918 йил – Тошкент шаҳрида оммавий «Турон» кутубхонаси очилди.

1918 йил – Туркистон Шарқ институти ташкил қилинди.

1918 йил – Тошкент шаҳрида «Турон» театр труппаси давлат ихтиёрига олиниб, унга давлат театри макоми берилди. Театрнинг бадий раҳбари ва режиссёри этиб Маннон Уйғур тайинланди. (Театрга 1929 йил Ҳамза номи, 1933 йил академик драма театри макоми берилди. 2001 йил 21 сентябрда театр номи ўзгартирилиб, у Ўзбек миллий академик драма театри деб номланди.)

1918–1920 йиллар – Хиванинг сўнгги хони Саид Абдуллахоннинг ҳукмронлик даври.

1918–1924 йиллар – Туркистон АССРда 5 область (Сирдарё, Самарканд, Фарғона, Закаспий [1921 йил августдан Туркман], Семиречье [1922 йилдан Еттисув], битта бўлим (Амударё; у кейинчалик Амударё областига айлантирилган), 30 уезд ва 473 волость бўлган.

1918–1935 йиллар – Туркистон минтақасида совет режимига қарши истиқлолчилик ҳаракати даври. Истиқлолчилик ҳаракати ўз ривожланиш жараёнига кўра икки даврни босиб ўтди:

1-давр – 1918–1924 йиллар;

2-давр – 1925–1935 йиллар.

1919 йил 19–21 январь – Тошкентда Туркистон АССР Ҳарбий ишлар халқ комиссари К.П. Осипов большевикларга қарши исён кўтарди. Исён натижасида Туркистондаги 14 нафар кўзга кўринган большевиклар отиб ташланди. Мазкур кишилар Туркистон АССР МИК раиси В.Д. Вотинцев, Туркистон АССР ХКС раиси В.Д. Фигельский, Тошкент Советининг раиси В.Н. Шумилов, Тошкент Совети раисининг ўринбосари В.Н. Финкельштейн, Тошкент шаҳар ижроия комитетининг аъзоси А.Я. Першин, Тошкент касаба союзлар советининг раиси ва Туркистон АССР Молия комиссари М.С. Качуринер, Туркистон АССР Йўллар халқ комиссари Е.П. Дубицкий, Туркистон АССР Ички ва ташқи ишлар халқ комиссари А.Н. Малков, Туркистон АССР фавқулудда тергов комиссиясининг раиси И.П. Фоменко, Партия дружинасининг командири Д.Г. Шпилков, Тошкент Совети ижроия комитетининг ва шаҳар партия комитетининг аъзоси С.П. Гордеев, Тошкент шаҳар соқчилар бошлиғининг ёрдамчиси Г.И. Лучин, «Туркестанский коммунист» ва «Красноармеец» газеталарининг муҳаррири М.Н. Троицкий, Туркистон Республикаси Фавқулудда ҳарбий дала судининг раиси А.В. Червяков бўлиб, улар ўртасида маҳаллий халқларга мансуб битта ҳам большевик йўқ эди. Бироқ совет даврида бу кишилар Ўзбекистонда «туркистонлик ўн тўрт комиссар» сифатида роса улуғланди ва уларга Тошкент шаҳри марказида ҳайкал ўрнатилди. Осипов исёни эса тез орада большевиклар ва қизил армия томонидан бостирил-

ди. К. Осипов аввал Фарғона водийси ва Бухоро амирлигига йўл олди, сўнгра Афғонистон орқали Ҳиндистонга чиқиб кетди.

1919 йил 23 февраль – Туркистон Республикаси РВС (Инқилобий ҳарбий совети) қарори билан Фарғона водийсидаги истиқлолчилик ҳаракатига қарши курашиш учун Фарғона fronti ташкил қилинди. 1919 йил октябрда фронт таркибида Скобелев, Қўқон, Андижон, Наманган қўшин группалари тузилган. 1919 йил 22 ноябрда Фарғона fronti тугатилиб, унинг асосида Фарғона ўқчи дивизияси, сўнгра 2-Туркистон ўқчи дивизияси ташкил қилинган.

Фарғона fronti қўмондонлари: Михаил Владимирович Сафонов (1919 йил февраль – сентябрь), Александр Петрович Соколов (1919 йил сентябрь – ноябрь), Г.М. Немудров (1919 йил ноябрь).

1919 йил 30 март – 1920 йил 27 январь – Турор Рисулов раислигида РКП (б) Туркистон ўлкаси Мусулмонлар бюроси фаолият кўрсатди.

1919 йил 9 апрель – Жунаидхон билан совет Россияси ўртасида Тахта битими имзоланиб, Хива хонлигининг мустақиллиги тан олинди.

1919 йил 24 апрель – Туркистон Республикаси РВС томонидан оқ гвардиячиларга қарши курашиш учун Актюбинск (Оқтуба) fronti ташкил қилинди. У кейинчалик Шимолий фронт ҳамда Шимоли-Шарқий фронт деб номланди. 1919 йил 3 октябрда Шимоли-Шарқий фронт тугатилди ва қўшиннинг асосий қисми 1-Армия таркибига киритилди.

1919 йил 11 август – Туркистон озодлиги учун жанг қилаётган истиқлолчиларга қарши кураш учун большевиклар томонидан Туркистон fronti ташкил қилинди. (Туркистон fronti асосида 1926 йил 4 июнда Ўрта Осиё ҳарбий округи тузилди.)

Туркистон fronti қўмондонлари: Михаил Васильевич Фрунзе (1919–1920), Григорий Яковлевич Сокольников (1920–1921), Владимир Саламонович Лазарев (1921–1922), Василий Иванович Шорин (1922 йил февраль – октябрь), Август Иванович Корк (1922–1923), Семен Андреевич Пугачев

(1923–1924), Михаил Карлович Левандовский (1924–1925), Константин Алексеевич Авксентьевский (1925–1926).

1919 йил 8 октябрь – Бутунроссия Марказий Ижроия Комитети ва РСФСР Халқ Комиссарлари Советининг Туркистон ишлари бўйича комиссияси (Туркистон комиссияси; Турккомиссия)ни ташкил қилиш тўғрисида Москвада махсус қарор қабул қилинди. Қарорга мувофиқ Турккомиссия таркиби Ш.З. Элиава (раис), Г.И. Бокий, Ф.И. Голошечкин, В.В. Куйбишев (раис ўринбосари), Я.Э. Рудзутак, М.В. Фрунзедан иборат қилиб тасдиқланди ва улар Тошкентга юборилди. Турккомиссия аъзолари Тошкентга етиб келгач, Туркистон ўлкасидаги бутун сиёсий, иқтисодий ва ҳарбий ҳокимиятни ўз қўлига олиб, минтақада совет ҳокимиятини қарор топтириш ва мустаҳкамлаш учун шафқатсиз чоралар ва қатагон усуллари қўллади. (РКП(б) МК Ўрта Осиё бюроси тузилиши билан 1922 йил 16 августда Турккомиссия тугатилди.)

Турккомиссия раислари: Шалва Зурабович Элиава (1919–1920), Григорий Яковлевич Сокольников (1920–1921), Михаил Павлович Томский (1921–1922).

1919 йил 22 октябрь – 1920 йил 6 март – Фарғона водийсида Мадаминбек бошчилигидаги Фарғона Муваққат ҳукумати тузилди ва фаолият кўрсатди.

1919 йил 30 октябрь – Туркистон АССР Марказий архив бошқармаси (ҳозирги Ўзбекистон Республикаси Марказий давлат архиви) ташкил қилинди.

1919 йил 4 ноябрь – Бутунроссия МИК ва РСФСР ХКСнинг Туркистон ишлари бўйича комиссияси (Турккомиссия) аъзолари Москвадан Тошкентга етиб келди.

1919–1920 йиллар – Қорақалпоғистонда совет ҳокимиятига қарши биринчи Чимбой кўзғолонига Эшонзода Хон Махсум (Убайдулла Отауллаевич Боҳауатдинов; 1887–1956) ва Қўнғиротнинг собиқ беги Қутлимуротбий (у Болабий номи билан машҳур бўлган) раҳбарлик қилишган.

1919–1921 йиллар – Туркистон жаидлари томонидан маданий-маърифий ва илмий-адабий «Чигатой гурунги» (Фитрат бошчилигида) ташкилоти ташкил этилди.

1919–1925 йиллар – Туркистон жадидлари томонидан ташкил этилган «Миллий иттиҳод» яширин ташкилоти фаолият кўрсатди. Кейинчалик бу ташкилот негизида 1926–1929 йилларда «Миллий истиқлол» ташкилоти фаолият кўрсатди.

1920 йил 1 февраль – қизил армия Хива хонлигини босиб олди. Большевиклар ёрдамида Ёш хиваликлар партияси ҳокимият тепасига келди. Хива хони Саид Абдуллахон ўз ихтиёри билан тахтдан воз кечди. Хива хонлиги тугатилди.

1920 йил 18 февраль – Туркистон комиссияси махсус вакили Г. Скалов билан Чимбой кўзғолони раҳбарлари ўртасида сулҳ битими имзоланиб, совет ҳукумати кўзғолончиларга амнистия эълон қилди. Бироқ орадан кўп ўтмай большевиклар кўзғолон раҳбарлари – Хон Махсум ва бошқалар (жами 24 киши)ни хибсга олишган (1921 йил февраль) ҳамда Семипалатинск ва Томск вилоятларига сургун қилишган.

1920 йил март – Туркистон АССР МИК дастлабки давлат нашриётини ташкил этиш ҳақида қарор қабул қилди.

1920 йил 26 апрель – Хива шаҳрида Бутунхоразм халқ вакилларининг I курултойида Хоразм Халқ Совет Республикаси (ХХСР) ташкил топганлиги эълон қилинди. ХХСР Нозирлар Шўросининг раиси қилиб Полвонниёз Юсупов сайланди. Курултойда ХХСРнинг муваққат Конституцияси ва дастлабки Байроғи қабул қилинди. (1920–1924 йилларда Бутунхоразм халқ вакилларининг бешта курултойи ўтказилди.)

1920 йил апрель – Хива хонлигида мавжуд бўлган 20 та беклик (қалъа беги) ва 2 та ноиблик тугатилиб, ХХСРда маъмурий-ҳудудий бўлиниш ўтказилди ва қуйидаги 22 туман ташкил қилинди: Дарғонота, Питнак, Ҳазорасп, Бешариқ, Хонқа, Янги Урганч, Гурлан, Қипчок, Манғит, Қиличбой, Монок, Тошҳовуз, Порсу, Хўжайли, Кўхна Урганч, Қўнғирот, Хива, Иляли, Ғозовот, Шовот, Хитой, Қўшқўпир.

1920 йил апрель – ХХСР Ҳарбий ишлар нозирлиги ташкил топди.

ХХСР Ҳарбий ишлар нозирлари: Ризо Шокиров (1920–1921), Шайхутдин Ҳасанов (1921 йил март – май), Ҳасан Муҳаммаджонов (1921 йил май – август), Миркомил Миршаропов (1921 йил август – ноябрь), Жабберган Қўчкаров (1921–1922), Михаил Волошин (1922–1923), И.В.Годецкий (1923–1924), Николай Алексеевич Шайдаков (1924 йил январь – ноябрь).

1920 йил 3 май – 1922 йил декабрь – Марғилон якинидаги Ғойибота (Ғарибота) қишлоғида бўлган Фарғона водийси қўрбошиларининг курултойида Шермуҳаммадбек бошчилигида Туркистон-турк мустақил ислом жумҳурияти, яъни Туркистон муваққат ҳукумати тузилди ва фаолият кўрсатди.

1920 йил 28 май – Туркистон fronti қўмондони М.В. Фрунзенинг буйруғи билан истиқлолчиларга қарши курашга мўлжалланган «жанговар учар отрядлар» тузилди ва махсус жазо отрядлари ташкил этилди.

1920 йил 4 июнь – Хоразм коммунистларининг Хива шаҳрида бўлиб ўтган конференциясида Хоразм Коммунистик партияси (ХКП) ташкилий жиҳатдан расмийлаштирилди. (Бироқ Хоразм Коммунистик партиясининг I курултойи фақат 1921 йил 4–11 декабрда ўтказилди ва унда партия дастури қабул қилинди. Хоразм Коммунистик партиясининг II курултойи 1922 йил июлда, III курултойи 1923 йил 20–22 июлда, IV курултойи 1924 йил октябрда бўлиб ўтди. 1924 йил ноябрда ХХСР сингари ХКП ҳам ўз фаолиятини тўхтатди.)

Хоразм Коммунистик партияси Марказий Комитети раислари ва масъул котиблари: Жуманиёз Султонмуродов (1919–1920), Зокир Бекчурин (1920–1921), Муҳаммаджон Иззатдинов (1921 йил май – декабрь), Шарафиддинов (1921–1923), Қаландар Адинаев (1924 йил январь – июнь), Исоқ Хонсуворов (1924 йил июнь – ноябрь).

1920 йил 28 июнь – сентябрь – Бухорода «Қутулиш» газетаси (ҳозирги «Бухоронома» газетасининг илк ўтмишдоши) нашр қилинди.

1920 йил июнь – Москвада РКП(б) Марказий Комитетининг Туркистон бюроси (Туркистон бюроси; Туркбюро) ту-

зилди. У Туркистондаги партия ишларига раҳбарлик қилиш учун ташкил қилинди, унга Турккомиссия ўзининг партиявий ваколатини топширди. Туркбюронинг биринчи таркиби 1920 йил 29 июлда қуйидагича тасдиқланди: Г.Я. Сокольников (раис), Л.М. Каганович, Я.Х. Петерс, Г.И. Сафаров (раис ўринбосари), Я.З. Суриц. (Москва томонидан 1922 йил майда Туркистон бюроси РКП(б) Марказий Комитетининг Ўрта Осиё бюроси (Средазбюро)га айлантирилди.)

РКП(б) МК Туркбюро раислари: Григорий Яковлевич Сокольников (1920–1921), Ян Эрнестович Рудзутак (1921 йил март – октябрь), Адольф Абрамович Иоффе (1921 йил октябрь – декабрь), Сергей Иванович Гусев (1921–1922).

1920 йил 26 август – Қозоғистон АССР (РСФСР таркибида) ташкил топди. Туркистон АССР худудининг бир қисми Қозоғистон АССРга берилди.

1920 йил 2 сентябрь – Туркистон fronti қўмондони М.В. Фрунзе бошчилигидаги қизил армия Бухоро шаҳрини босиб олди, амир Саид Олимхон ҳокимияти ағдарилди. Бухоро амирлиги тугатилди. Ёш бухороликлар партияси ҳокимият тепасига келди.

1920 йил 9 сентябрь – «Бухоро ахбори» («ҳозирги Бухоронома») газетасининг биринчи сони нашрдан чиқди.

1920 йил 13 сентябрь – Москвада РСФСР билан ХХСР ўртасида 24 моддадан иборат Иттифок шартномаси ва 15 моддадан иборат иктисодий битим тузилди.

1920 йил сентябрь – БХСР Ҳарбий ишлар нозирлиги ташкил топди.

БХСР Ҳарбий ишлар нозирлари: Б. Шегабутдинов (1920 йил сентябрь – октябрь), Абдулҳамид Орипов (1921–1922), Файзулла Хўжаев (1922–1924).

1920 йил сентябрь – Тошкент шаҳрида дастлабки эркаклар ва аёллар маориф билим юртлари, кейинчалик республика ўзбек маориф институти (русча: инпрослар) очилди. Кейинчалик улар Самарканд ва Бухоро шаҳарларида ҳам ташкил этилди. (1929 йилдан улар педагогика техникумларига айлантирилди.)

1920 йил 6 октябрь – Бухоро амирининг ёзги саройи Ситораи Мохи Хосада Бутунбухоро халқ вакилларининг

I курултойи бўлди. Унда Бухоро Халқ Совет Республикаси (БХСР) ташкил топганлиги (хукумат раиси – Файзулла Хўжаев) қонуний тасдиқланди. (1920–1924 йилларда Бутун-бухоро халқ вакиллариининг бешта курултойи ўтказилди.)

1920 йил октябрь – Тошкентда РСФСР билан БХСР ўртасида муваққат ҳарбий-сиёсий битим тузилди.

1920 йил 21 ноябрь – Бухоро Халқ Совет Республикасининг Ер тўғрисидаги қонунида амирга тегишли барча мол-мулк ва ерлар халқ мулки деб эълон қилинди.

1920 йил 21 ноябрь – Тошкент шаҳрида Туркистон ўлка комсомолларининг биринчи таъсис съезди ўтказилди. Унда Туркистон АССРдаги барча ёшлар ташкилотлари Туркистон Коммунистик ёшлар союзига бирлаштирилди. У Россия Коммунистик ёшлар союзи (РЛКСМ)нинг таркибий қисми бўлган. (1924 йил ноябрда РЛКСМ МК Ўрта Осиё бюросининг қарорига кўра, Туркистон, Бухоро ва Хоразм комсомоли Марказий Комитетининг фаолияти тугатилганлиги ва 30 ноябрда Ўзбекистон ва Туркменистон ЛКСМнинг ташкилий бюроси тузилганлиги эълон қилинди. 1920–1924 йилларда Туркистон Коммунистик ёшлар союзининг бешта съезди ўтказилди.)

1920 йил кузи – БХСРда маъмурий-ҳудудий бўлиниш ўтказилиб, амирлик давридаги 27 (баъзи манбаларда 32) та беклик ва вилоят ўрнига вилоятлар, туманлар, кентлар, амлоқлар ва кишлоқлар тузилди.

1920 йил 1 декабрь – Тошкентда рус тилида «Коммунист» журнали чиқа бошлаган.

1920 йил – Хивадаги Кўхна Арк (Арзхона)да кўргазма музейи очилди.

1920 йил – Тошкентда етим ва боқувчисиз қолган қизлар учун Зебуннисо бегим номидаги интернат мактаби очилди.

1920 йил – Туркистон АССР маъмурий жиҳатдан 6 областга бўлинган. Улар эса 32 уезд, 466 волость ва 3925 кишлоқ жамоасига тақсимланган.

Туркистон АССРдаги областлар ва уездлар:

1. Сирдарё областида 7 уезд бўлган: Қазали, Перовск, Черняев, Туркистон, Авлиёота, Тошкент, Мирзачўл.

2. Амударё областида 2 уезд бўлган: Шураҳон, Чимбой.

3. Еттисув (Семиречье) областида 7 уезд бўлган: Лепсин, Копал, Жаркент, Қоракўл, Норин, Пишпек, Верний.

4. Фарғона областида 7 уезд бўлган: Андижон, Ўш, Марғилон, Наманган, Қўкон, Хўжанд, Помир.

5. Самарканд областида 4 уезд бўлган: Самарканд, Каттакўрғон, Жиззах, Ўратепа.

6. Туркман областида 4 уезд бўлган: Марв, Тажан, Полторацк, Красноводск.

1920–1924 йиллар – Хоразм Халқ Совет Республикаси фаолият кўрсатди.

Хоразм Муваққат инқилобий қўмита (ревком) раиси: Мулла Жуманиёз Султонмуродов (1920 йил 2 февраль – 8 апрель). Хоразм Муваққат инқилобий ҳукумати раиси: Мулла Жуманиёз Султонмуродов (1920 йил 9–26 апрель).

Хоразм Халқ Совет Республикаси (ХХСР) Халқ Нозирлар Шўроси раислари (1920–1924): Полвонниёз Юсупов (1920 йил апрель – 1921 йил март), Менглихўжа Ибниязминов (1921 йил май – ноябрь), Абдулла Абдурахмонхўжаев (1921 йил ноябрь – 1922 йил июль), Бобожон Отажонов (1922 йил июль – 1923 йил октябрь), Бекжон Назаров (1924 йил март – август), Саъдуллахўжа Турсунхўжаев (1924 йил август – ноябрь).

Бутунхоразм Марказий Ижроия Қўмитаси раислари (1921–1924): Муҳаммадрайим Оллоберганов (1921 йил май – сентябрь), Отамахсум Охун Муҳаммадраҳимов (1921 йил сентябрь – ноябрь), Янгибой Муродов (1921 йил ноябрь – ?), Абдулла Ҳожиев (Абдуллахўжа Муҳаммадниёз ўғли; 1922 йил июль – 1923 йил октябрь), Карим Сапаев (1923 йил октябрь – ?), Султонкори Жуманиёзов (1924 йил март – август), Нодирбой Айтаков (1924 йил август – ноябрь).

1920–1924 йиллар – Бухоро Халқ Совет Республикаси фаолият кўрсатди.

Бухоро Халқ Совет Республикаси (БХСР) Халқ Нозирлар Шўроси раиси: Файзулла Хўжаев (1920 йил август – 1924 йил ноябрь).

Бухоро Инқилобий Қўмитаси (ревком) раиси: Аҳмаджон Абусаидов (1920 йил август – сентябрь). *Бутун Бухоро Инқилобий Қўмитаси (Марказий ревком) раиси:* Абдулқодир Муҳитдинов (1920 йил сентябрь – 1921 йил сентябрь).

Бутунбухоро Марказий Ижроия Қўмитаси раислари (1921–1924): Усмон Хўжа (Усмонхўжа Пулатхўжаев; 1921 йил сентябрь – 1922 йил январь), Порсо Хўжаев (1922 йил август – 1924 йил ноябрь).

1921 йил 1 февраль – Тошкентда ўзбек тилида «Коммунист» журнали чиқа бошлаган. (У 1923 йил январдан «Коммунистлар йўлдоши» номи билан ўзбек, рус ва козок тилларида нашр қилинган. 1925 йил сентябрдан «Коммунист» номида ўзбек тилида узилишлар билан чиққан. 1960–1990 йилларда у «Ўзбекистон коммунисти» – «Коммунист Узбекистана» номлари билан ўзбек ва рус тилларида нашр қилинган.)

1921 йил февраль – 1924 йил ноябрь – Туркистон АССР Халқ Комиссарлари Совети қошида Туркистон Иқтисодий Кенгаши (ТЭС; кейинчалик ТуркЭКОСО) фаолият кўрсатди.

Туркистон Иқтисодий Кенгаши раиси: Николай Антонович Паскуцкий (1921–1924).

1921 йил 4 март – Москвада РСФСР билан БХСР ўртасида Иттифок шартномаси имзоланди.

1921 йил 6 март – Хоразмдаги Полвонниёз Юсупов ҳукумати кизил аскарлар ағдариб ташлади.

1921 йил 11 март – Бухоро Халқ Нозирлар Шўроси ўзбек (туркий) тилини мамлакат ҳудудида давлат тили деб эълон қилди.

1921 йил 12 март – 1924 йил ноябрь – Бухоро Иқтисодий Кенгаши фаолият кўрсатди.

Бухоро Иқтисодий Кенгаши раислари: Муҳитдин Мансуров (1921 йил март – 1922 йил сентябрь), Қори Йўлдош Пулатов (1923 йил январь – ?), Муинжон Аминов (1923 йил июнь), Абдулқодир Муҳитдинов (1923 йил июнь – 1924 йил май), А.Гайсинский (1924 йил май – ноябрь).

Бухоро Меҳнат ва Мудофаа Кенгаши раиси: Фитрат (1922 йил сентябрь – 1923 йил июнь).

1921 йил май – 1924 йил ноябрь – Хоразм Иқтисодий Кенгаши фаолият кўрсатди.

Хоразм Иқтисодий Кенгаши раислари: Шокир Сиддиқов (1921 йил май – 1922 йил июль), А. Усмонов (1922 йил июль – 1923 йил октябрь), Дмитрий Брюханов (1923 йил октябрь – 1924 йил май), Ўроз Ирманов (1924 йил май – ноябрь).

1921 йил 2–5 август – Бухорода Туркистон Миллий Бирлиги ташкилоти (ташкilot раҳбари: Аҳмад Закий Валидий) тузилди.

1921 йил 13 сентябрь – Фарғона водийсида фавқулодда ҳолат эълон қилинди.

1921 йил 17 сентябрь – Бухоро кўрбошиларининг Шарқий Бухоронинг Қорақамиш қишлоғида бўлиб ўтган биринчи курултойида Иброҳимбекка «Ислом лашкарбошиси» унвони берилди.

1921 йил 18–23 сентябрь – Бутунбухоро халқ вакиллариининг II курултойида БХСР Конституцияси, Байроғи ва Герби қабул қилинди.

1921 йил – БХСРда Бухоро илмий жамияти ташкил этилди.

1921–1922 йиллар ва 1925–1929 йиллар – Туркистон АССР ва Ўрта Осиё республикаларида ер-сув ислохоти ўтказилиб, унда совет ҳокимияти томонидан бойларнинг ерлари тортиб олиниб, кам ерли ва ерсиз деҳқонларга таксимлаб берилди (қишлоқ хўжалигини коллективлаштиришга замин яратилди).

1922 йил 2 январь – Бутунбухоро Марказий Ижроия Комитети, БХСР Нозирлар Шўроси ва Бухоро Компартияси Марказий Комитети ўзининг қўшма мажлисида БХСР МИКнинг Шарқий Бухоро бўйича фавқулодда Диктаторлик комиссиясини тузишга қарор қабул қилди.

1922 йил 15 апрель – Бойсундаги Кофирун қишлоғида Туркистон кўрбошиларининг катта курултойи ўтказилиб, унда Туркиядан келган ҳарбий саркарда Анвар Пошо Туркистондаги истиқлолчилик ҳаракатининг Олий бош қўмондони ва сиёсий раҳбари қилиб сайланди.

1922 йил 15–20 апрель – Туркистон Миллий Бирлиги ташкилотининг ташаббуси билан Самарқанд шаҳрида Тур-

кистон мусулмонларининг иккинчи курултойи бўлиб, унда Шермухаммадбек бошчилигида аввал тузилган Туркистон – турк ислом жумҳуриятининг муваққат конституцияси қабул қилинди.

1922 йил май – Москвада РКП(б) Марказий Комитетининг Туркистон бюроси ўрнида РКП(б) Марказий Комитетининг Ўрта Осиё бюроси (Ўрта Осиё бюроси; Средазбюро) ташкил топди. Унга Туркбюро ва Турккомиссиянинг барча вазифалари юклатилган. Унинг қароргоҳи Тошкентда бўлиб, у минтақадаги барча совет республикалари ва компартиялари (Ўзбекистон, Туркменистон, Тожикистон, Қозоғистон, Қирғизистон, Қорақалпоғистон) устидан партиявий, сиёсий ва ғоявий жиҳатдан назорат қилди ва улар фаолиятини бошқариб турди. (РКП(б) МК Ўрта Осиё бюроси 1925 йилдан ВКП(б) МК Ўрта Осиё бюроси деб номланди. 1934 йил 2 октябрда СССР ХКС ва ВКП(б) МК қарори билан Ўрта Осиё бюроси тугатилди.)

РКП(б) МК Ўрта Осиё бюроси раислари: Сергей Иванович Гусев (1922), Ян Эрнестович Рудзутак (1922–1924); *ВКП(б) МК Ўрта Осиё бюроси биринчи секретарлари:* Исаак Абрамович Зеленский (1924–1931), Карл Янович Бауман (1931–1934).

1922 йил 1 июнь – БХСР ҳудудидаги кизил армия қисмлари асосида икки фронт: Шарқий фронт ва Ғарбий фронт ташкил қилинди.

1922 йил 29 июнь – РСФСР билан ХХСР ўртасида иқтисодий битим имзоланди.

1922 йил 20 июль – 1924 йил 24 ноябрь – Тошкентда рус тилида «Туркестанская правда» газетаси нашр қилинди. (1924 йил 25 ноябрдан унинг ўрнига «Правда Востока» газетаси чиқа бошлаган.)

1922 йил 9 август – Москвада РСФСР билан БХСР ўртасида иқтисодий битим имзоланди.

1922 йил август – БХСР маъмурий-ҳудудий жиҳатдан Бухоро, Кармана, Қарши, Шаҳрисабз, Шеробод, Карки, Чоржўй вилоятларига ажратилган.

1922 йил 14 сентябрь – Бутунроссия Марказий Ижроия Комитетининг мажлисида Бухоро шаҳрида биринчи Бухо-

ро Давлат университетини ташкил этиш ҳақида қарор қабул қилинди.

1922 йил 30 декабрь – Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи (СССР) ташкил топди. Унинг таркибига РСФСР (Россия), Украина ССР, Белоруссия ССР ва Закавказье Федерацияси (ЗСФСР) киритилди. СССР Халқ Комиссарлари Совети раиси лавозимини Владимир Ильич Ленин эгаллади. СССР Марказий Ижроия Қўмитаси раислари қилиб Михаил Иванович Калинин (РСФСР), Григорий Иванович Петровский (Украина ССР), Александр Григорьевич Червяков (Белоруссия ССР), Наримон Наримонович Наримонов (ЗСФСР) сайланди.

1922 йил – Бухоро давлат музейи (ҳозирги Бухоро давлат меъморий-бадий музей-қўриқхонаси) ташкил этилди.

1922 йил – Тошкент шаҳрида Ўзбек тили ва грамматикаси бўйича биринчи Туркистон ўлка курултойи ўтказилди.

1922 йил – Тошкент шаҳрида озиқ-овқат саноатининг йирик корхонаси – «Ўртоқ» кондитер фабрикаси ишга туширилди.

1923 йил январь бошлари – Шаҳрихонда бўлган Фарғона водийси қўрбошиларининг курултойида хорижга чиқиб кетган Шермухаммадбек ўрнига Ислон Полвон (Ислонқул) қўрбоши Фарғона водийсидаги истиқлолчилик ҳаракатининг Бош қўмондони қилиб сайланди.

1923 йил 5–9 март – Тошкентда Ўрта Осиё республикалари (Туркистон, Бухоро, Хоразм республикалари)нинг I иқтисодий конференцияси ўтказилди. Унда уч республика иқтисодий жиҳатдан бирлаштирилди ҳамда Туркистон Иқтисодий Кенгаши, Бухоро Иқтисодий Кенгаши ва Хоразм Иқтисодий Кенгаши асосида Ўрта Осиё Республикалари Иқтисодий Кенгаши (СЭС) ташкил қилинди. (Ўрта Осиё Республикаларида миллий-ҳудудий чегараланиш ўтказилиши муносабати билан Ўрта Осиё Иқтисодий Кенгаши 1924 йил 25 ноябрда ўз фаолиятини тўхтатди. Унинг вазифалари СССР Меҳнат ва Мудофаа Кенгашининг Ўрта Осиё вакиллигига топширилди.)

Ўрта Осиё Республикалари Иқтисодий Кенгаши (СЭС) раиси: Николай Антонович Паскуцкий (1923–1924).

1923 йил 20 март – Тошкентда Ўрта Осиё Ишчи-деҳқон коммунистик университети базасида В.И. Ленин номидаги Ўрта Осиё коммунистик университети (САКУ) ташкил топди. У минтақадаги олий партия мактаби эди. (САКУ 1934 йил 26 ноябрда ёпилган.)

1923 йил апрель – собиқ Бухоро амирлиги таркибидаги Матчо беклиги (маркази – Обурдон қишлоғи) қизил армия томонидан босиб олинди.

1923 йил май – июнь – СССР Қуролли Кучларининг Олий Бош Қўмондони С.С. Каменев Туркистон fronti (Туркфронт)да бўлиб, «Босмачилик (бандитизм)га қарши кураш системаси»ни ишлаб чиқди. (Мутлақо махфий ҳолатда ишлаб чиқилган Туркистондаги «Босмачилар»га қарши кураш тўғрисидаги ушбу махсус кўрсатмалар ва қоидалар (инструкция 123 моддадан иборат бўлган) 1924 йилда Тошкентда Туркистон фронтининг инқилобий ҳарбий кенгаши (Реввоенсовет) томонидан нашр қилинди ҳамда қизил армия командирлари ўртасига тарқатилди ва бу кўрсатмаларга қатъиян амал қилиш зарурлиги таъкидланди.)

1923 йил 31 май – РСФСР билан БХСР ўртасида божхона битими имзоланди.

1923 йил 9–12 июнь – Москвада РКП(б) Марказий Комитетининг миллий республикалар ва вилоятлар масъул ходимлари иштирокида 4-кенгаши бўлди. РКП(б) МК Бош секретари И.В. Сталин ва РКП(б) МК секретари В.В. Куйбишев асосий маърузачилар бўлган бу кенгашда бир гуруҳ туркистонлик миллий коммунистик арбоблар (Файзулла Хўжаев, Акмал Икромов, Султонбек Хўжанов, Иномжон Хидиралиев, Турор Рискулов ва б.) совет ҳокимиятига қарши курашаётган босмачилар ва хорижга чиқиб кетган бошқирдистонлик Закий Валидов (Аҳмад Закий Валидий) билан яширин равишда алоқа боғлаганликда айбланди.

1923 йил 12 июнь – РКП(б) МК Бухоро масаласи бўйича махсус қарор қабул қилди.

1923 йил 13 июнь – Туркистон АССР МИК ва ТАССР ХКС озиқ-овқат солиғидан ягона қишлоқ хўжалик солиғига ўтиш тўғрисида декрет чиқарди.

1923 йил 23 июнь – Бухоро Коммунистик партиясининг ёпик пленумида РКП(б) МК секретари ва Ўрта Осиё бюросининг раиси Я.Э. Рудзутакнинг қатъий талаби билан БХСР ҳукумати арбобларининг бир қисми (БХСР Ташки ишлар нозири ва ҳукумат раисининг биринчи муовини – Отауллаҳўжа Пўлатов; Маориф нозири – Фитрат, Молия нозири – Саттор Хўжаев, Бухоро Иқтисодий Кенгаши раиси – Муинжон Аминов ва б.)га турли асоссиз айблар қўйилиб, улар Бухоро ҳукумати таркибидан чиқарилди ва Бухоро давлати ҳудудидан бадарға қилинди. Пленумнинг ўзида Бухоро Компартияси МК котиби Ражаб Муҳаммадиев ўрнига Бухоро Компартияси МК масъул котиби қилиб Абдулла Раҳимбоев сайланди.

1923 йил 17 июль – Марғилон яқинидаги Шуик – Мозор қишлоғида бўлган Фарғона кўрбошиларининг қурултойида Ислон Полвон ўрнига Ёрмат Махсум Фарғона вилоятидаги истиклолчилик ҳаракатининг Бош қўмондони қилиб сайланди.

1923 йил 17–20 октябрь – Бутунхоразм халқ вакиллари-нинг 4-қурултойида ХХСРнинг номи Хоразм Совет Социалистик Республикаси (ХССР) деб ўзгартирилди.

1923 йил октябрь – ХХСРнинг қабул қилинган янги Конституциясига кўра, ХХСР ҳудуди куйидаги 4 вилоят (Ҳазорасп, Янги Урганч, Тошховуз, Хўжайли) ва 26 туман (Дарғонота, Питнак, Ҳазорасп, Бешарик, Хонқа, Янги Урганч, Тошкўприк [Кўшкўпир], Ғозовот, Шохобод [Шаббоз], Қипчоқ, Манғит, Қиличбой, Монок, Тошховуз, Порсу, Хўжайли, Кўҳна Урганч, Қиёт, Қўнғирот, Иляли, Кўкчага, Янги Алла, Тахтабозор, Шовот, Қиёт, Хива)дан иборат бўлди.

1923 йил 24 декабрь – БХСР Нозирлар Шўросининг мажлисида Бухорода Тропик институтини ташкил этиш ҳақида қарор қабул қилинди. Институт БХСРдаги турли юқумли касалликларга қарши курашувчи илмий ва амалий марказ эди.

1923 йил – БХСРнинг маъмурий-ҳудудий бўлинишига ўзгартириш киритилиб, у 8 вилоят (Бухоро, Кармана, Ну-рота, Чоржўй, Қарши, Шаҳрисабз, Шеробод, Карки), 28

туман ва Шаркий Бухорога бўлинган. Ўша йили Шаркий Бухоронинг ўзида ҳам маъмурий бўлиниш ўтказилиб, у 6 вилоят (Сариосиё, Бойсун, Душанбе, Кўлоб, Қўрғонтепа, Фарм) ва 20 туманга тақсимланган эди.

1923 йил – Тошкентда аҳоли рўйхати ўтказилди.

1923 йил – «Туркгоскино» (Туркистон давлат кино ташкилоти) ташкил қилинди.

1924 йил 25 февраль – Бухоро Компартияси Марказий Комитетининг пленуми маҳаллий халқларнинг миллий республикаларини ташкил этиш учун бўлган ҳаракатини эътиборга олиб, Ўрта Осиёда миллий-худудий чегараланиш зарурлигини эътироф қилди. Пленумда «Ўзбекистонни ташкил этиш масаласига доир асосий қоидалар» тўғрисида БХСР Нозирлар Шўросининг раиси Файзулла Хўжаев тезислари тасдиқланди. (Бу фикрни 1924 йил 3 мартда Хоразм Компартияси Марказий Комитетининг Ижроия Бюроси, 1924 йил 10 мартда Туркистон Компартияси Марказий Комитети қўллаб-қувватлади.)

1924 йил 28 апрель – РКП(б) МК Ўрта Осиё бюроси мажлисида БХСР Нозирлар Шўросининг раиси Файзулла Хўжаев Ўрта Осиёда миллий-худудий чегараланиш масаласи бўйича нутқ сўзлади.

1924 йил 7 июнь – Тошкент шаҳрида кучли зилзила содир бўлди.

1924 йил 12 июнь – РКП(б) МК Сиёсий бюросининг «Ўрта Осиё республикаларини миллий чегаралаш тўғрисида» қарори қабул қилинди.

1924 йил 6 ва 12 июль – Фарғона водийсининг жануби-шаркида Ўзган шаҳри атрофида зилзила (Ўзган зилзиласи) содир бўлди. Уларнинг биринчиси 7–8 балл, иккинчиси 8–9 балл билан тебранган.

1924 йил 15 июль – РКП(б) МК Ўрта Осиё бюроси томонидан янги ташкил этиладиган миллий республикалар ва областларнинг муваққат бюроси ташкил қилинди. Ўзбеклар бюроси таркибига Файзулла Хўжаев, Рустам Исломов, Акмал Икромов, Қори Йўлдош Пўлатов, Мухторжон Саиджонов, Калугин аъзо сифатида, Иноятов номзод сифатида киритилди.

(Шунингдек, РКП(б) МК Ўрта Осиё бюроси ташкил этган Худудий комиссияда, унинг миллий кичик комиссияларида жанжалли масалаларни ҳал қилиш учун тузилган махсус комиссиялар ҳам бўлган. Худудий комиссия таркибига Файзулла Хўжаев, Султонбек Хўжанов, Абдулла Раҳимбоев, Рустам Исломов, Қайғисиз Отабоев, Нодир Айтоқов, Й. Абдурахмонов, И. Айдарбеков, Иосиф (Юозас) Михайлович Варейкис, Д. Манжара, Иван Иванович Межлаук, Х. Сахат-Муратов ва бошқа сиёсий арбоблар кирган эди.)

1924 йил 25 август – Самарканд шаҳрида «Овози тожики камбағал» (1992 йил 1 январдан «Овози тожик») газетасининг 1-сони чоп этилди.

1924 йил 16 сентябрь – Туркистон АССР МИКнинг фавкулудда сессиясида Ўрта Осиёда миллий-худудий чегараланиш ўтказиш тўғрисида қарор қабул қилинди. (Худди шундай мазмундаги қарор 1924 йил 20 сентябрда Бутунбухоро халқ вакилларининг 5-қурултойи ва 1924 йил 29 октябрда Бутунхоразм халқ вакилларининг 5-қурултойида ҳам қабул қилинди.)

1924 йил 20 сентябрь – Бутунбухоро халқ вакилларининг 5-қурултойида БХСР ҳукумати раиси Файзулла Хўжаев «Ўрта Осиёнинг миллий давлат чегараланиши тўғрисида» доклад қилди. Қурултойда БХСРнинг номи Бухоро Совет Социалистик Республикаси (БССР) деб ўзгартирилди.

1924 йил сентябрь – РКП(б) МК Ўрта Осиё бюросининг «Ўрта Осиёдаги босмачиликка қарши кураш кенгашлари ҳақида низом»и қабул қилинди. Низомга кўра, Ўрта Осиё худудида Марказий, республикалар ва вилоятларнинг «босмачиликка қарши кураш доимий кенгашлари» тузилди. «Босмачиликка қарши кураш Марказий кенгаши»нинг штаби Тошкент шаҳрида жойлашган эди. Бу кенгаш фаолиятини РКП(б) МК Ўрта Осиё бюросининг раиси бошқарди. Кейинчалик ушбу кенгашлар «Босмачиликка қарши кураш комиссиялари» деб номланди.

1924 йил 1 октябрь – Бутунбухоро МИК қарори билан БХСРда маъмурий-худудий бўлиниш қайта ўтказилиб, вилоятлар ўрнида 5 та округ ташкил қилинди. Округлар ўз нав-

батида 15 вилоят, 48 туман, 195 кент ва кўплаб қишлоқларга бўлинди.

Зарафшон округи таркибида 3 вилоят: Бухоро, Кармана, Нурота вилоятлари бўлиб, улар таркибида 8 туман (Қорақўл, Баҳоуддин, Вобкент, Ёғжувон, Кармана, Зиёвуддин, Хатирчи, Нурота) ва 2202 та қишлоқ бўлган.

Қашқадарё округи таркибида 2 вилоят: Қарши, Шахрисабз вилоятлари бўлиб, улар таркибида 9 туман (Қарши, Қосон, Бешкент, Шахрисабз, Китоб, Яккабўғ, Чирокчи, Ғузор, Чим) бўлган.

Сурхондарё округи таркибида 8 туман (Шеробод, Термиз, Бойсун, Қарлуқ, Қабодиён, Қўрғонтепа ва б.) бўлган.

Туркман (Амударё) округи таркибида 2 вилоят: Қарки, Чоржўй вилоятлари бўлиб, улар таркибида 608 қишлоқ бўлган.

Шарқий Бухоро таркибида 6 вилоят: Қўлоб, Бойсун, Сарйосиё, Ғарм, Душанбе, Қўрғонтепа вилоятлари бўлиб, улар таркибида 3646 қишлоқ бўлган.

1924 йил 14 октябрь – Бутунроссия МИКнинг 2-сессиясида Туркистон АССР МИКнинг миллий-худудий чегараланиш тўғрисидаги қарори айрим тузатишлар билан қабул қилинди. Сессия қарори билан Ўрта Осиёда Ўзбекистон ССР ва Туркменистон ССР, Тожикистон АССР, Қорақалпоғистон АО ва Қорақирғиз (Қирғизистон) АО тузилиши керак эди.

1924 йил 27 октябрь – Бутуниттифок Марказий Ижроия Қўмитаси (СССР МИК)нинг иккинчи чакирик 3-сессиясида Туркистон АССР МИК фавқулодда сессияси, Бутунбухоро халқ вакилларининг 5-қурултойи ва Бутунхоразм халқ вакилларининг 5-қурултойи қарорлари асосида Ўрта Осиёда миллий республикалар тузиш тўғрисида махсус қарор қабул қилинди. Сессияда БХСР Нозирлар Шўросининг раиси Файзулла Хўжаев Ўрта Осиёда миллий-худудий чегараланишнинг ўтказилиши тўғрисида нутқ сўзлади. Хуллас, 1924 йил сентябрь – октябрь ойларида Ўрта Осиёда ўтказилган миллий-худудий чегараланиш Ўрта Осиё республикалари, РСФСР ва СССРнинг олий органлари томонидан қонуний кучга кирди.

1924 йил 30 октябрь – 1925 йил 12 февраль – Ўзбекистон Коммунистик (большевиклар) партияси Ташкилий бюроси фаолият кўрсатган давр. Ташкилий бюронинг секретарлари қилиб Рустам Исломов ва Абдулла Раҳимбоев тасдиқланди. Кейинчалик Владимир Иванов Ташкилий бюронинг биринчи секретари, Акмал Икромов ва Нусратулла Махсум унинг аъзолари қилиб тайинланди. Унга Ўзбекистон Компартиясини тузиш, Ўзбекистон ССРнинг ҳўжалик, совет ва маданий қурилишига партиявий раҳбарлик қилиш ва Ўзбекистон Компартиясининг I съездини тайёрлаш юклатилди. 1925 йил февралда бўлган Ўзбекистон Компартияси I съездида Ташкилий бюро ҳисобот берди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Ижроия бюроси сайлангач, бу орган тугатилди.

1924 йил 31 октябрь – 1925 йил 13 февраль – Ўзбекистон ССР Муваққат Инқилобий комитети (Марказий ревком) – муваққат ишчи-деҳқон ҳукумати ташкил топди. Унга таниқли давлат арбоби Файзулла Хўжаев раис қилиб тайинланди. Ревком таркибига раисдан ташқари Порсо Хўжаев (пойтахтни кўчириш бўйича Марказий Комиссия раиси), Рустам Исломов (Ўзбекистоннинг мухтор вакили), Абдулла Раҳимбоев, Давлат Ризаев (Маориф халқ комиссарининг 1-ўринбосари), Султон Қори (Хоразмнинг вакили), Гольдбер (раис ўринбосари), Владимир Иванов (Тошкент Янги шаҳар Ижроия комитети), Иномжон Хидиралиев (Ер ишлари халқ комиссари), Манжара (Ишчи-деҳқон назорати), Мухторжон Саиджонов (Ички ишлар халқ комиссари), Қори Йўлдош Пулатов (Молия халқ комиссари), Лукьянов (Ижроия қўмитасида бўлим бошлиғи), Газиев (Адлия халқ комиссари), Имомов (Тожикистон ревкоми), Обид Мазумов киритилди. Муваққат Инқилобий комитети Ўзбекистон ССР тузилишини бошқариб борди.

1924 йил 18 ноябрь – Туркистон АССР, Бухоро ССР ва Хоразм ССР Марказий Ижроия Қўмиталари махсус қўшма қарор қабул қилдилар ва шу қарорга биноан ўз ваколатларини Ўзбекистон ССР Советларининг таъсис қурултойига қадар иш кўрувчи Файзулла Хўжаев раислигида ташкил

қилинган Ўзбекистон ССР Муваққат Инқилобий комитети (Марказий ревком) – муваққат ишчи-деҳқон ҳукуматига топширидилар. (Файзулла Хўжаев Бухородан Тошкент шаҳрига келиб (1924 йил 21 ноябрь), муваққат ҳукуматнинг раиси вазифасини бажаришга киришди.)

1924 йил 24 ноябрь – 1925 йил 23 февраль – Ўрта Осиё тугатиш комитети (Средазликвидком) ёки тугатиш комиссияси фаолият кўрсатган. У Тошкент шаҳрида жойлашган. Комитет Ўрта Осиё республикаларида ўтказилган миллий-ҳудудий чегараланиш жараёнида давлат аппаратини қайта ташкил қилиш ва давлат мулкларини тақсимлаш билан шуғулланган.

1924 йил 5 декабрь – Тошкентда «Қизил Ўзбекистон» газетасининг бош идораси – нашриёти ташкил топди. (У 1947 йил январдан босмахона билан бирлаштирилди, 1964 йил январдан Ўзбекистон КП МК бирлашган нашриёти, 1969 йил октябрдан Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриёти деб аталган. Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети нашриёти совет даврида СССРдаги газета ва журнал нашр этадиган энг йирик нашриётлардан бири ҳисобланган. Нашриёт негизда 1991 йилда «Шарқ» нашриёти ташкил қилинди.)

1924 йил – Тошкентда «Средазкнига» нашриёти ташкил қилинди.

1924 йил – Тошкент санъат музейи (1935 йилдан Ўзбекистон давлат санъат музейи) ташкил қилинди.

1924 йил – Бухоро шаҳрида «Бухкино» ташкилоти ташкил этилди.

1924 йил – Тошкент шаҳрида Ўрта Осиё коммерция банки акционерлар жамияти сифатида ташкил қилинди. У 1930 йилда СССР Давлат банкига қўшиб юборилди.

1924 йил – Туркистон Иқтисодий Кенгаши Давлат режа комитети ҳузуридаги районлаштириш комиссияси уч бўғинли бошқарувни таклиф қилади: марказ – Тошкент, округлар ва район волостлари. Туркистон АССРда мавжуд бўлган 6 область, 31 уезд ва 590 волость ўрнига 12 округ ва 150 район волостлари тузилган.

Туркистон АССРдаги округлар:

1. Саркан (11 волость).
2. Олмаота (16 волость).
3. Пишпек (16 волость).
4. Чимкент (15 волость).
5. Сирдарё (9 волость).
6. Амударё (6 волость).
7. Туркман (8 волость).
8. Самарканд (18 волость).
9. Тошкент (9 волость).
10. Қўжон (18 волость).
11. Андижон (22 волость).
12. Помир райони (2 волость).

1924 йил охири – Ўрта Осиёда миллий-худудий чегараланиш ўтказилиши тугалланди. Туркистон АССР, Бухоро ва Хоразм республикалари тугатилди. Марказ томонидан ягона Туркистон минтақаси совет республикаларига парчалаб ташланди.

1924 йил охири – Ўзбекистон ССР Олий Суди таъсис этилди.

1924 йил охири ва 1925 йил бошлари – Ўзбекистон ССР МИҚ хузурида давлат аппаратини ўзбеклаштириш Марказий комиссияси ташкил этилди.

1925 йил 18 январь – Ўрта Осиё давлат университетининг кишлок хўжалик факультети биносида Ўрта Осиё кишлок хўжалигига ёрдам ва тажриба ишлари съезди ўтказилди.

1925 йил 23 январь – Тошкентда Ўзбекистон Коммунистик партияси Ташкилий бюросининг 2-пленими бўлиб ўтди. Унда Ижроия бюроси ҳисоботи (В. Иванов), Ревком ҳисоботи (Файзулла Хўжаев), партия съезди масалалари, комсомол ҳисоботи, бюджет тўғрисида (Қори Йўлдош Пулатов) ва бошқа масалалар кўрилган.

1925 йил 28 январь – Туркистон fronti штабида Ўрта Осиё миллий ҳарбий қисмларининг кенгаши ўтказилди.

1925 йил 29 январь – Ўзбекистон ССРда илк бор маъмурий-худудий бўлиниш ўтказилди. Дастлабки 7 вилоят (Зарафшон, Самарканд, Тошкент, Фарғона, Сурхондарё,

Қашқадарё, Хоразм), алоҳида Конимех райони ва кейинчалик Тожикистон АССР ташкил топди. Бу пайтда Ўзбекистон ССР таркибида 23 уезд ва 241 волость бўлган.

Ўзбекистон ССР Марказий ревкомининг қарори қабул қилиниб, Ўзбекистондаги вилоятлар, уездларнинг маъмурий марказлари белгиланди ва шаҳарлар рўйхати тасдиқланди.

Ўзбекистон ССР вилоятлари:

1. *Зарафшон вилояти* таркибида 4 уезд (Бухоро, Гиждувон, Кармана, Нурота) ва алоҳида Конимех райони бўлган. Уездлар 23 волостга бўлинган. Маркази – Бухоро шаҳри.

Бухоро уездида Олот, Баҳоуддин, Қоракўл, Сеплан, Хайробод волостлари ва алоҳида Ўртачўл қишлоқ жамоаси бўлган;

Гиждувон уездида Ванғози, Вобкент, Гиждувон, Гаждумак, Гишти, Ленин (Шофрикент), Пешкў волостлари бўлган;

Кармана уездида Қалконота, Кармана, Мирбозор, Тошкўприк, Хатирчи, Хўжакул Эшон, Янгиқўрғон волостлари бўлган;

Нурота уездида Жўш, Кўшработ, Нурота волостлари бўлган;

Алоҳида Конимех районида Бешработ, Ойтерен, Баймантапти, Тошқудук волостлари бўлган.

2. *Самарқанд вилояти* таркибида 4 уезд (Жиззах, Каттақўрғон, Самарқанд, Хўжанд) бўлган. Уездлар 57 волостга бўлинган. Маркази – Самарқанд шаҳри.

Жиззах уездида Богдон, Зомин, Қоратош, Накурт, Работ, Сангзор, Саурюк, Сентоб, Ўзбек, Ўснат – Қатортол, Фориш, Хотча – Мукур, Ём, Чашма – Янгиқўрғон волостлари бўлган;

Каттақўрғон уездида Оқтепа, Дамарик, Жом, Жўйшагр, Калқўрғон, Мингарик, Митан, Наукин, Пайшамба, Сирғали, Тўрткўл, Тусун, Хўжарик, Чимбой, Янгиқўрғон, Ярбоши волостлари бўлган;

Самарқанд уездида Ангор, Даҳбед, Довул, Жўйдиван, Жумабозор, Ишимоксоқ, Кабуд, Қорақалпоқ, Қоратепа, Маҳалла, Полвонарик, Сиёб, Туятортар, Ургут, Ҳалвойи, Хожа Аҳрор, Чашмаоб, Челак, Шаҳоб, Янги-қозонарик волостлари бўлган;

Хўжанд уездида Ғўлакандоз, Исфара (Бокча – Исфара), Қистакўз, Нов, Унжи, Ўрал, Чапкулук волостлари бўлган.

3. *Сурхондарё вилояти* таркибида 3 уезд (Шеробод, Бойсун, Юрчи) ва Термиз шаҳри бўлган. Уездлар 10 волостга бўлинган. Маркази – Шеробод шаҳри.

Бойсун уездида Бойсун волости (собик Бойсун кенти), Дарбанд волости (собик Дарбанд кенти), Қумқўрғон волости (собик Қумқўрғон ва Каттар кентлари) бўлган;

Шеробод уездида Бошхурд [Тошхурд] волости (собик Бошхурд ва Хаттак кентлари), Жарқўрғон волости (собик Жарқўрғон ва Талиморон кентлари), Термиз волости (собик Патта – Ҳисор ва Хошман кентлари), Шеробод волости (собик Окқўрғон, Гидамбоб, Майдаарик кентлари) бўлган;

Юрчи уездида Миршоди волости (собик Миршоди ва Денов кентлари), Сарийосиё волости (собик Сарийосиё кенти), Юрчи волости (собик Юрчи кенти) бўлган.

4. *Тошкент вилояти* таркибида 2 уезд (Тошкент, Мирзачўл) бўлган. Уездлар 26 волостга бўлинган. Маркази – Тошкент шаҳри.

Тошкент уездида Аблик, Окқўрғон, Бўка, Ғойибота, Жалолтепа, Жетикент, Зангиота, Қариз, Кенжиғали, Кенсой, Хитойтепа, Майдонтол, Ниёзбек, Осмонота, Пскент, Теляуз, Тўйтепа, Хурдан, Чиноз волостлари бўлган;

Мирзачўл уездида Беговот, Далварзин, Еттисой, Крестьянский, Сават, Сирдарё, Ховос волостлари бўлган.

5. *Фарғона вилояти* таркибида 4 уезд (Андижон, Қўқон, Марғилон, Наманган) бўлган. Уездлар 72 волостга бўлинган. Маркази – Қўқон шаҳри.

Андижон уездида Олтинқўл, Балиқчи, Булоқбоши, Жалолқудук, Избоскан, Қорасув, Қўқонқишлоқ, Қўрғонтепа, Майгир, Манёк, Норин, Хакент, Ҳаққулобод, Хонобод, Чимён, Ёрбоши волостлари бўлган;

Қўқон уездида Араван, Бешарик, Бувайда, Ганжиравон, Жанжал, Задиан, Исфара, Қайнар, Қонибодом, Қорақалпоқ, Қенагас, Қипчок, Қудаш, Маҳрам, Найман, Риштон, Сўх, Ултарма, Чирикжойда, Яйпан, Янгиқўрғон волостлари бўлган;

Фарғона уездида Олтиариқ, Асака, Аввал, Қоратепа Чавкент, Қўконкишлоқ, Қува, Қули, Марғилон, Марҳамат, Сегазин, Учқўрғон, Файзиобод, Чимён, Шаҳрихон, Ёзёвон, Яккатут волостлари бўлган;

Наманган уездида Олмос, Ахси – Шаханд, Ашт, Бободархон, Варзак, Косон, Капа, Қирғизқўрғон, Нанай, Поп, Пишкорон, Тергаучи, Тўрақўрғон, Уйчи, Хоновот, Чодак, Чорток, Чуст, Янгикўрғон волостлари бўлган.

6. *Хоразм вилояти* таркибида 3 уезд (Гурлан, Янги Урганч, Хива) бўлган. Уездлар 23 волостга бўлинган. Маркази – Хива шаҳри.

Гурлан уездида Гурлан, Қипчок, Қиёт, Қиличбой, Кўкчага, Манок, Манғит, Хитой, Шовот волостлари бўлган;

Янги Урганч уездида Бешарик, Қиёт-Қўнғирот, Янги Урганч, Питнак, Хонқа, Ҳазорасп волостлари бўлган;

Хива уездида Ок Дарбанд, Остона, Газавот, Гужи, Қўшқўпир, Хива, Янгиариқ волостлари ва алоҳида Кирмон қишлоқ жамоаси бўлган.

7. *Қашқадарё вилояти* таркибида 3 уезд (Бехбудий, Ғузор, Шаҳрисабз) бўлган. Уездлар 13 волостга бўлинган. Маркази – Бехбудий (ҳозирги Қарши) шаҳри.

Бехбудий уездида Бешкент волости (собик Бешкент, Патрон, Файзобод кентлари), Қамаши волости (собик Денов [Фазли], Қамаши кентлари), Косон волости (собик Жейнов, Жумабозор, Касби, Косон, Майманок кентлари), Пўлати волости (собик Паргуза, Пўлати, Чим кентлари) бўлган;

Ғузор уездида Киршак, Кичик Каттаўрин, Янгикент, Яртепа волостлари ва Ғузор шаҳри атрофидаги собик Афғонбоғ ва Эскибоғ кентлари бўлган;

Шаҳрисабз уездида Китоб волости [Жонидарё волости билан биргаликда] (собик Офтобрўя, Акчабуға, Варганзи. Гарау, Жаус, Қоронғи Майдон, Қайнар, Оби Канда, Пистахон. Писталик амлоклари), Чироқчи волости (собик Чимқўрғон, Чироқчи, Чияли, Янгибозор амлоклари), Шаҳрисабз [Оксув] волости (собик Дукчи, Қорасув, Қизилэмчак, Қутчи, Мўминобод, Самоқ, Ўртақўрғон, Янгикўрғон амлоклари). Яккабоғ волости (собик Бобошоди, Бешарик, Бўзарик, Гов-

хона, Жумабозор, Имом Ёқуб, Қайрағоч, Қорабоғ, Лангар, Самоқ, Тошқўрғон амлоқлари) бўлган.

1925 йил 6–12 февраль – Эски Бухоро шаҳрида Ўзбекистон Коммунистик партиясининг I таъсис съезди (курултойи) бўлиб ўтди. Съезд ишида СССР Марказий Ижроия Кўмитаси раиси М.И. Калинин қатнашди ва маъруза қилди (М.И. Калинин сафар давомида бошқа Ўрта Осиё республикаларида ҳам бўлди). РКП(б) МК Ўрта Осиё бюроси раиси И.А. Зеленский съездда қатнашди ва нутқ сўзлади. Съездда Файзулла Хўжаев «Ўзбекистондаги хўжалик вазифалари» мавзусида маъруза қилди.

Съездда Ўзбекистон Коммунистик партияси ташкилий жиҳатдан расмийлаштирилди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети масъул секретарлари қилиб Владимир Иванов ва Акмал Икромовлар сайланди (Ўзбекистон Компартияси (ЎзКП) Совет Иттифоқи Коммунистик партияси (КПСС)нинг Ўзбекистон ССРдаги филиали ҳисобланган. Совет ҳокимияти йилларида республика сиёсий ҳаётида Ўзбекистон Коммунистик партияси етакчи роль ўйнаган. Ўзбек халқи тарихида XX асрда юз берган кўплаб фожиали воқеалар коммунистик партия фаолияти билан боғлиқдир. Ўзбекистон партия ташкилоти республика манфаатларини ҳисобга олмасдан Москвада ишлаб чиқилган қарорларни бажариб келди. 1925–1991 йилларда Ўзбекистон Компартиясининг 23 та съезди ўтказилди.

Ўзбекистон Компартияси негизида 1991 йил 1 ноябрда Ўзбекистон Халқ Демократик партияси таъсис этилди).

1925 йил 13–17 февраль – Бухорода махсус қурилган Халқ уйида Бутунўзбек (Ўзбекистон) ССР Советларининг 1-таъсис қурултойи бўлиб ўтди. Қурултой томонидан 17 февралда «Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг ташкил топиши тўғрисида Декларация» қабул қилинди. Декларацияда янги ташкил топган Ўзбекистон ССР таркибига Тошкент, Самарканд, Фарғона, Қашқадарё, Зарафшон (Бухоро), Сурхондарё, Хоразм вилоятлари ва Тожикистон АССР қирганлиги алоҳида таъкидланди. (Ўзбекистон ССР таркибида 1929 йилгача Тожикистон АССР бўлган. 1936

йилда Қорақалпоғистон АССР Ўзбекистон ССР таркибига кирган.) Файзулла Хўжаев Ўзбекистон ССР ХКС раиси, Йўлдош Охунбобоев Ўзбекистон ССР МИК раиси лавозимларига сайланишди. (Ўзбекистон ССР 1925 йил 13 майда СССР таркибига қабул қилинган. Ўзбекистон ССР 1925–1991 йилларда СССР давлати таркибида бўлган.) Курултой ишида СССР МИК раиси М.И. Калинин қатнашди ва нутқ сўзлади. Файзулла Хўжаев «Ревком ҳисоботи», Аҳмадбек Мавлонбеков «Қуйи совет аппарати тўғрисида» маърузалар қилишди.

Бу пайтда ЎзССР ҳудуди 163 979 верст², аҳолиси 4 058 400 киши бўлган. (Унга Тожикистон АССР ва Қорақалпоғистон АССРнинг ҳудуди ҳамда аҳолиси кирмайди.) 1925–1937 йилларда Ўзбекистон ССР Советларининг олти та курултойи ўтказилди.

Ўзбекистон ССР Инқилобий Қўмитаси (Марказий ревком) – Муваққат ишчи-деҳқон ҳукумати раиси: Файзулла Убайдуллаевич Хўжаев (1924 йил ноябрь – 1925 йил февраль).

Ўзбекистон ССР Халқ Комиссарлари Советининг раислари (1925–1946): Файзулла Убайдуллаевич Хўжаев (1925 йил 17 февраль – 1937 йил 17 июнь), Абдуллажон Каримович Каримов (1937 йил 18 июнь – октябрь), Султон Сегизбоев (1937 йил октябрь – 1938 йил июль), Абдужаббор Абдурахмонов (1938 йил 23 июль – 1946 йил 15 март); *Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг раислари (1946–1990):* Абдужаббор Абдурахмонов (1946 йил 15 март – 1950 йил 21 август), Абдураззоқ Мавлонов (1950 йил 21 август – 1951 йил 18 май), Нуриддин Акрамович Муҳитдинов (1951 йил 18 май – 1953 йил 6 апрель; 1954 йил 18 декабрь – 1955 йил 22 декабрь), Усмон Юсупович Юсупов (1953 йил 7 апрель – 1954 йил 18 декабрь), Собир Камолович Камолов (1955 йил 22 декабрь – 1957 йил 30 декабрь), Мансур Зиёевич Мирза-Аҳмедов (1957 йил 30 декабрь – 1959 йил 16 март), Ориф Алимович Алимов (1959 йил 16 март – 1961 йил 27 сентябрь), Раҳмонқул Қурбонович Қурбонов (1961 йил 27 сентябрь – 1971 йил 20 февраль), Нормуханмади

Жўраевич Худойбердиев (1971 йил 25 февраль – 1984 йил 19 ноябрь), Ғайрат Ҳамидуллаевич Қодиров (1984 йил 19 ноябрь – 1989 йил 21 октябрь), Мираҳмад Мирҳожиевич Мирқосимов (1989 йил 21 октябрь – 1990 йил 26 март), Шуқурулла Раҳматович Мирсаидов (1990 йил 26 март – 1 ноябрь); *Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг раиси*: Ислоҳ Абдуғаниевич Қаримов (1990 йил 1 ноябрь – 1991 йил 31 август/1992 йил 13 январь).

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретарлари (1925–1991): Владимир Иванович Иванов (1925 йил 12 февраль – 1927), Куприян Осипович Киркиж (1927–1929 йил апрель), Николай Фёдорович Гикало (1929 йил апрель – июнь), Исаак Абрамович Зеленский (1929 йил июнь – декабрь), Акмал Икромович Икромов (1929 йил декабрь – 1937 йил 21 сентябрь), Усмон Юсупович Юсупов (1937 йил 27 сентябрь – 1950 йил апрель), Аминжон Эрматович Ниёзов (1950–1955 йил 22 декабрь), Нуриддин Акрамович Мухитдинов (1955 йил 22 декабрь – 1957 йил 28 декабрь), Собир Камолович Камолов (1957 йил 28 декабрь – 1959 йил 15 март), Шароф Рашидович Рашидов (1959 йил 15 март – 1983 йил 31 октябрь), Иномжон Бузрукович Усмонхўжаев (1983 йил 3 ноябрь – 1988 йил 12 январь), Рафиқ Нишонович Нишонов (1988 йил 12 январь – 1989 йил 23 июнь), Ислоҳ Абдуғаниевич Қаримов (1989 йил 23 июнь – 1991 йил 14 сентябрь).

Ўзбекистон ССР Марказий Ижроия Қўмитаси раиси: Йўлдош Охунбобоев (1925 йил 17 февраль – 1938 йил 19 июль); *Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми раислари (1938–1991)*: Йўлдош Охунбобоев (1938 йил 2 июль – 1943 йил 28 февраль), Абдували Мўминов (1943 йил 22 март – 1947 йил 14 март), Аминжон Эрматович Ниёзов (1947 йил 17 март – 1950 йил 21 август), Шароф Рашидович Рашидов (1950 йил 21 август – 1959 йил 24 март), Ёдгора Содиковна Насриддинова (1959 йил 24 март – 1970 йил 25 сентябрь), Назар Матқаримович Матчонов (1970 йил 25 сентябрь – 1978 йил 20 декабрь), Иномжон Бузрукович Усмонхўжаев (1978 йил 20 декабрь – 1983 йил 18 декабрь), Оқил Умурзокович Салимов (1983 йил 21 декабрь –

1986 йил 9 декабрь), Рафик Нишонович Нишонов (1986 йил 9 декабрь – 1988 йил 9 апрель), Пулат Қирғизбоевич Ҳабибуллаев (1988 йил 9 апрель – 1989 йил 6 март), Мирза-олим Иброҳимович Иброҳимов (1989 йил 6 март – 1990 йил 24 март); *Ўзбекистон ССР Олий Совети раислари*: Мирза-олим Иброҳимович Иброҳимов (1990 йил 26 март – 1990 йил 12 июнь), Шавкат Муҳитдинович Йўлдошев (1990 йил 12 июнь – 1991 йил 31 август).

Ўзбекистон ССР Президенти: Ислон Абдуғаниевич Каримов (1990 йил 24 март – 1991 йил 31 август).

Ўзбекистон ССР вице-президенти: Шукурулла Раҳматович Мирсаидов (1990 йил 1 ноябрь – 1992 йил 4 январь).

1925 йил 17 февраль – «Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг ташкил топиши тўғрисида Декларация» қабул қилинди.

Бутунўзбек Советлари Марказий Ижроия Қўмитаси сессиясининг 1-мажлиси бўлди. Унда Ўзбекистон ССР МИК Президиуми аъзолари ва Ўзбекистон ССР ХКС таркиби тасдиқланди.

Ўзбекистон ССР Советлари Марказий Ижроия Қўмитаси Президиуми аъзолари (26 киши): Охунбобоев (раис), Нусратулла Махсум Лутфуллаев (раис ўринбосари), Султон Қосимхўжаев (раис ўринбосари), Строганов (раис ўринбосари), Қориев (МИК секретари), Челогозов (МИК секретари), Ўринхўжаев, Ризаев, Калугин, Файзулла Хўжаев, Икромов, Иванов, Имомов, Порсо Хўжаев, Болик (Самарқанддан партиясиз ишчи), Хаид Генусаев (Қашқадарёдан партиясиз деҳқон), Исмоилов (қирғиз партиясиз аъзоси), Хидиралиев, Турсунов, Желтов, Иноғомов, Газиев [Ғозиев], Мўминхўжаев, Мавлонбеков, Одилий, Пулатов.

Ўзбекистон ССР Советлари Марказий Ижроия Қўмитаси аъзолигига номзодлар (5 киши): Агламов, Турсунхўжаев, Лукьянов, Алихўжаев (Фарғона), Ҳожибоев (Тожикистон вакили).

Ўзбекистон ССР Халқ Комиссарлари Совети (Совнарком) таркиби:

Файзулла Хўжаев – Ўзбекистон ССР Халқ Комиссарлари Совети раиси [Председатель Совнаркома];

Желтов – Халқ Комиссарлари Совети раисининг ўринбосари [Зам. пред. СНК];

Саидали – *Хўжаев* – Ўзбекистон ССР Меҳнат халқ комиссари (Наркомтруд);

Хидиралиев – Ўзбекистон ССР Ер ишлари халқ комиссари (Наркомзем);

Раҳмат Рафиқов – Ўзбекистон ССР Ички ишлар халқ комиссари (Наркомвнудел);

Саиджонов – Ўзбекистон ССР Ички савдо халқ комиссари (Наркомвнуторг);

Миржон Файзуллин – Ўзбекистон ССР Социал таъминот халқ комиссари (Наркомсобез);

Иноғомов – Ўзбекистон ССР Маориф халқ комиссари (Наркомпрос);

Пўлатов – Ўзбекистон ССР Молия халқ комиссари (Наркомфин);

Хамутханов [*Ҳамидхонов*] – Ўзбекистон ССР Халқ Хўжалиги Марказий Кенгаши (ЦСНХ) раиси;

Газиев [*Ғозиев*] – Ўзбекистон ССР Юстиция халқ комиссари (Наркомюст);

Мавлонбеков – Ўзбекистон ССР Ишчи-деҳқон инспекцияси халқ комиссари (Наркомрабкри);

Ризаев – Ўзбекистон ССР Маориф халқ комиссарининг ўринбосари (Зам. Наркомпроса);

[*Абдужабборов* – кейинчалик қўйилган] – Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш халқ комиссари (Наркомздрав);

Биксон – Ўзбекистон ССР Давлат сиёсий бошқармаси раиси (Пред. ГПУ УзССР).

СССР Халқ Комиссарликларининг Ўзбекистон ССРдаги вакиллари:

Васильев – Марказий статистика бошқармаси (ЦСУ)нинг вакили;

Файзулла Хўжаев – СССР Ҳарбий ишлар халқ комиссарлигининг вакили (Уполнаркомвоен);

Знаменский – СССР Ташқи ишлар халқ комиссарлигининг вакили (Уполнаркоминдел);

Осипов [*кейинчалик Протопопов*] – СССР Ташқи савдо халқ комиссарлигининг вакили (Уполнаркомвнешторг);

Шимановский – СССР Почта ва йўллар халқ комиссар-
лигининг вакили (Уполнаркомпутъ);

Хоха – Ўрта Осиё харбий округининг алоқа бўйича
бошлиғи (Начальник Ср.-Аз. округа связи);

Дунаев – Давлат режа кўмитаси раиси (Председатель
Госплана).

1925 йил 17 февраль – Қорақалпоғистон автоном об-
ласти (Қозоғистон АССР таркибида) ташкил қилинди. (У
кейинчалик Қорақалпоғистон АССРга айлантирилди ва
Ўзбекистон ССР таркибига қўшилди.) Пойтахти – Тўртқўл
(1925–1929, 1932–1933), Чимбой (1929–1932), Нукус (1933
йил 15 декабрдан).

*Қорақалпоғистон АССР Халқ Комиссарлари Советининг
раислари (1932–1946):* Қосим Аvezов (1932–1934), Жумабой
Қурбонов (1934–1937), Хўжабой Ниетуллаев (1938–1941),
Пиржон Сеитов (1941–1946); *Қорақалпоғистон АССР Ми-
нистрлар Советининг раислари (1946–1991):* Пиржон Сеитов
(1946–1947; 1954–1956), Науруз Жапаков (1947–1952; 1956–
1959), Жолимбет Сейтниязов (1952–1954), Қаллибек Камо-
лов (1959–1963), Ережеп Айтмуратов (1963–1981), Марат
Юсупов (1981–1985), Дамир Ёдгоров (1985–1988), Соғиндик
Ниетуллаев (1988–1989), Амин Тожиев (1989–1991).

*Ўзбекистон Компартияси Қорақалпоғистон область
партия комитети (обком)нинг масъул ва биринчи секретар-
лари (1925–1991):* Аллаёр Коразович Дўстназаров (1925 йил
февраль – июнь), Абу Ержанович Қудабоев (1925 йил июнь –
1925 йил сентябрь), Пётр Иванович Варламов (1927 йил сен-
тябрь – 1930 йил апрель), Тимофей Иванович Чурбанов (1930
йил май – 1933 йил апрель), Ислон Содиқович Алиев (1933
йил апрель – 1937 йил апрель), Давлат Ризаев (вазифасини ба-
жарувчи; 1937 йил апрель – июль), Аббосхон Абдусаидович
Саидхонов (вазифасини бажарувчи; 1937 йил июль – август),
Карим Болтаев (вазифасини бажарувчи; 1937 йил август – ок-
тябрь), Василий Михайлович Павлов (вазифасини бажарув-
чи; 1937 йил октябрь – декабрь), Қурбонбой Халекеев (1939
йил январь – 1941 йил апрель), Собир Камолович Камолов
(1941 йил апрель – 1946 йил октябрь), Пиржон Сеитов (1946

йил октябрь – 1949 йил), Турсун Қамбаров (1949–1950), Пиржон Сеитов (1950 йил – 1952 йил январь), Арзи Маҳмудов (1952 йил январь – 1956 йил), Носир Маҳмудов (1956 йил – 1963 йил март), Қаллибек Камолов (1963 йил март – 1984 йил 13 август), Какимбек Саликов (1984 йил 13 август – 1989 йил 26 июль), Соғиндик Даулатёрович Ниетуллаев (1989 йил 26 июль – 1991 йил 18 январь), Даулетбай Нуратдинович Шамшетов (1991 йил 18 январь – 1991 йил 14 сентябрь).

Қорақалпоғистон АССР Марказий Ижроия Қўмитаси раислари (1925–1937): Абу Қудабоев (1925), Қосим Авезов (1925–1927), Коптлеу Нурмухамедов (1927–1933), Нурум Сапаров (1934–1937); *Қорақалпоғистон АССР Олий Совети Президиуми раислари (1938–1992):* П.Бекназаров (1938–1941), Матеке Жуманазаров (1941–1955; 1956–1960), Наврўз Жапаков (1955–1956), Даулет Ешимбетов (1960–1978), Камол Рзаев (1978–1985), Турсун Ешимбетова (1985–1991), Даулетбай Нуратдинович Шамшетов (1991–1992).

1925 йил февраль – Ўзбекистон ССР, Туркменистон ССР, Қорақалпоғистон мухтор вилояти (1936 йилдан Ўзбекистон ССР таркибида), кейинчалик Қирғизистон автоном вилояти, Тожикистон АССР (1925–1929 йилларда Ўзбекистон ССР таркибида) каби республикалар тузилиб, улар СССР таркибига киритилди.

1925 йил февраль – Ўзбекистон ССР Иқтисодий Кенгаши ташкил қилинди.

Ўзбекистон ССР Иқтисодий Кенгаши раиси: Файзулла Хўжаев (1925 йилдан).

1925 йил февраль – «Ўзбекбирлашув» (Ўзбекистон матлубот жамиятлари Союзи)нинг I таъсис съезди бўлиб, унда 26 матлубот жамиятлари асосида ташкил қилинган уюшма қонуний жихатдан расмийлаштирилди. «Ўзбекбирлашув» таркибига ишчи, қишлоқ, шаҳар кооперативлари ва ҳарбий кооперативлар кирган.

1925 йил 15 март – Душанбе шаҳридаги митингда Ўзбекистон ССР таркибида Тожикистон АССР тузилганлиги тантанали равишда эълон қилинди.

1925 йил 21 март – Ўзбекистон қасаба союзлари I таъсис съездида унга асос солинди. Ўзбекистон қасаба союз-

ларининг республика совети (Узсофпроф) касаба союзлари ишини бошқарган. У Бутуниттифоқ Касаба союзлари Марказий Совети (ВСЦПС) раҳбарлигида иш олиб борган. (У 1990 йил 12 сентябрдан сифат жиҳатидан бутунлай янги ташкилотга айланган. 1925–1990 йилларда Узсофпрофнинг 14 та съезди бўлиб ўтди.)

1925 йил 5 – 8 апрель – Самарқанд шаҳрида Ўзбекистон комсомолининг биринчи таъсис съезди ўтказилди. Унда Ўзбекистон ленинчи коммунистик ёшлар союзи (ЎзЛКСМ) тузилди. У Бутуниттифоқ ленинчи коммунистик ёшлар союзи (ВЛКСМ)нинг таркибий қисми бўлган. (1925–1990 йилларда Ўзбекистон ЛКСМнинг 24 та съезди бўлиб ўтди. Ўзбекистон комсомоли 1991 йил ноябрда Ўзбекистон Ёшлар иттифоқи (2001 йил 25 апрелдан «Камолот» Ёшлар ижтимоий ҳаракати)га айлантирилди.)

Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитети биринчи секретарлари: Лунин, Усмонхон Эшонхўжаев, Исроил Ортиқов (1931–1937), Раъно Ҳабибовна Абдуллаева (1964–1971), Эргаш Ғофуржонович Ғофуржонов (1971 – ?), Мирзаолим Иброҳимович Иброҳимов, Бўри Алламуродович Алламуродов, Азиз Носиров (1990–1991) ва бошқалар.

1925 йил 24 апрель – 1926 йил июль – Тошкентда СССР Меҳнат ва Мудофаа Кенгашининг Ўрта Осиёдаги вакиллик бошқаруви кенгаши фаолият кўрсатди.

1925 йил апрель – Ўзбекистон ССР пойтахти Бухородан Самарқандга кўчирилди.

1925 йил 13 май – Ўзбекистон ССРни СССР таркибига қабул қилиш тўғрисида СССР Советлари III съезди қарор қабул қилди.

1925 йил 4 июнь – Тошкент шаҳрида «Бухфильм» ва «Туркгоскино» ташкилотлари бирлаштирилиб, «Ўзбекгоскино» трестига айлантирилди. (Унга 1932 йил «Ўзбекфильм» номи берилди. У бадиий фильмлар ишлаб чиқаришга мўлжалланган.)

1925 йил ноябрь – Самарқандда бўлган Ўзбекистон Компартиясининг II съездида «аграр инқилоб»нинг стратегия ва тактикаси тасдиқланди.

1925 йил 2 декабрь – ЎзССР МИҚнинг фавкулудда сессиясида «Ер ва сувни национализация қилиш тўғрисида» декрет қабул қилинди.

1925 йил – Тошкент шаҳрида Ўрта Осиё давлат нашриёти негизида Ўзбекистон Давлат нашриёти (Ўздавнашр) ташкил этилган. (1964 йилдан нашриёт «Ўзбекистон» номи билан аталади. Бугунги кунда «Ўзбекистон» нашриёт-матбаа ижодий уйи Ўзбекистондаги энг йирик нашриёт ҳисобланади.)

1925 йил – Мухиддин Қори Ёқубов ва Тамарахоним Париждаги Бутунжаҳон амалий санъат кўргазмасида концерт беришди.

1925 йил – Тошкент гидротехника тажриба-тадқиқот институти ташкил қилинди.

1925 йил – Ўзбекистон ССР таркибидаги Тожикистон АССР таркибида 7 вилоят, 39 туман ва волость, 63 кент ва 4603 кишлоқ бўлган. Пойтахти – Душанбе шаҳри.

Тожикистон АССР вилоятлари:

1. Фарм вилояти (маркази – Фарм шаҳри; Ванч, Фарм, Дарвоз, Жирғатол, Қалъайи Лаби об, Қалъайи Хаид, Оби Фарм туманлари).

2. Душанбе вилояти (маркази – Душанбе шаҳри; Ҳисор, Душанбе, Қоратоғ, Файзобод, Ёвон, Янгибозор туманлари).

3. Кўлоб вилояти (маркази – Кўлоб шаҳри; Балжувон, Кўлоб, Мўминобод, Ховалинг туманлари).

4. Қўрғонтепа вилояти (маркази – Жилликўл шаҳри; Жилликўл, Қабодиён, Қўрғонтепа, Сарой туманлари).

5. Тоғли Бадахшон вилояти (маркази – Хоруғ шаҳри; Бартанг (Орошар), Ваҳан (Лангар), Ишкашим, Помир, Рушан, Шуғнон волостлари).

6. Панжикент вилояти (маркази – Панжикент шаҳри; Офтобрўй, Искандар, Кштут, Магиан – Фороб, Панжикент, Фальгар волостлари).

7. Ўратепа (Истаравшон) вилояти (маркази – Ўратепа шаҳри; Басманди, Ғончи, Дальян, Матчо, Ўратепа, Шахристон волостлари).

1925–1929 йиллар – Ўзбекистонда ер-сув ислохотининг иккинчи босқичи ўтказилди.

1926 йил 3 январь – Самарқанд шаҳрида Ўзбекистон ССР Давлат китоб палатаси ташкил топди. (У 1934 йил Самарқанддан Тошкентга кўчирилди.)

1926 йил март – Боку шаҳрида туркологларнинг Бутуниттифок биринчи съезди ўтказилди. Унинг ишида Ўзбекистон ССР Маориф халқ комиссари Р. Иноғомов бошчилигидаги республикамиз делегацияси қатнашди. Кейинчалик туркий халқлар ёзувини араб имлосидан латин имлосига кўчириш тўғрисида қарор қабул қилинди.

1926 йил 1 май – Тошкент шаҳри яқинидаги Бўзсув каналда Бўзсув ГЭС ишга туширилди.

1926 йил 4 июнь – Ўзбекистон ССР, Туркменистон ССР, Қозоғистон ССР, Тожикистон ССР, Қорақалпоғистон АССР ҳудудларида Туркистон fronti асосида Ўрта Осиё ҳарбий округи (САВО) ташкил топди. (Ўрта Осиё ҳарбий округи 1926–1945, 1965–1989 йилларда мавжуд бўлган. Округ штаби 1926–1945 йилларда Тошкентда, 1965–1989 йилларда Олмаотада жойлашган.)

Ўрта Осиё ҳарбий округи қўшинлари қўмондонлари: Константин Алексеевич Авксентьевский (1926–1928), Павел Ефимович Дибенко (1928–1933), Михаил Дмитриевич Великанов (1933–1937), Иван Кенсоринович Грязнов (1937 йил июнь–август), Александр Дмитриевич Локтионов (1937 йил август – декабрь), Леонид Григорьевич Петровский (1937–1938), Иосиф Годионович Апанасенко (1938–1941), Сергей Георгиевич Трофименко (1941 йил январь – ноябрь), Павел Семёнович Курбаткин (1941–1944), М.Ф. Липатов (1944–1945); Н.Т. Ляшенко (1969–1977), П.Г. Лушев (1977–1980), Д.Т. Язов (1980–1984), В.Н. Лобов (1984–1987), А.В. Ковтунов (1987–1989) ва бошқалар.

1926 йил 7 июнь – Ўзбекистон ССР МИҚ қарори билан «ЎзССР Меҳнат қизил байроғи» ордени таъсис этилди.

1926 йил 25 июнь – Ўзбекистон ССР МИҚ 4-сессиясида А. Мавлонбеков томонидан қилинган «ЎзССРда районлаштириш тўғрисида» маъруза «Правда Востока» газетасида эълон қилинди.

1926 йил 30 июль – 1934 йил 3 октябр – Тошкентда Ўрта Осиё Иқтисодий Кенгаши (СредазЭКОСО) фаолият

кўрсатди. (1926 йил 10 сентябрдан кенгаш СССР Халқ Комиссарлари Совети қошида фаолият юрита бошлади.)

Ўрта Осиё Иқтисодий Кенгаши (СредазЭКОСО) раиси:
Тер Егизарьян (1926–1934).

1926 йил август – 1930 йиллар – Самарқандда Шокир Сулаймон раислигида ташкил этилган «Қизил қалам» адабий жамияти фаолият кўрсатди.

1926 йил 16 сентябрь – Ўрта Осиё районлаштириш комиссияси пленумида Ўзбекистон, Қирғизистон ва қисман Туркменистонда районлаштириш масалаларини ўтказиш кўриб чиқилди. Ўзбекистон ССРда мавжуд бўлган вилоятлар, уездлар, волостлар тугатилди, улар ўрнига 10 округ ва 87 район ташкил қилинди.

1926 йил 25–29 сентябрь – Самарқандда Ўзбекистон ССР Советлари Марказий Ижроия Қўмитасининг 5-сессияси бўлиб, унда районлаштириш лойиҳаси, давлат бюджети ва иқтисодиёт аҳволи каби масалалар кўриб чиқилди ва тасдиқланди.

1926 йил 29 сентябрь – Ўзбекистон ССР Советлари Марказий Ижроия Қўмитаси 5-сессиясининг районлаштириш тўғрисида қарори қабул қилинди. (Бу қарор «Правда Востока» газетасида 1926 йил 18 октябрда эълон қилинди.) Унга мувофиқ Ўзбекистон ССРда маъмурий-иқтисодий районлаштириш амалга оширилди ҳамда вилоятлар, уездлар ва волостлар тугатилди. (1926 йил сентябрь – октябрь ойларида Ўзбекистон ССРда 10 округ (Хоразм, Бухоро, Ўрта Зарафшон, Самарқанд, Тошкент, Хўжанд, Қўқон, Андижон, Сурхондарё, Қашқадарё), алоҳида Қозоқ Конимех тумани ташкил қилинди. Шунингдек, Ўзбекистон ССР таркибида 1925–1929 йилларда Тожикистон АССР, 1936 йилдан Қорақалпоғистон АССР бўлган.)

Ўзбекистон ССРда мавжуд бўлган 7 вилоят, 23 уезд, 241 волость ва 1 163 қишлоқ жамоаси (сельские общества) ўрнига янги маъмурий бўлиниш ўтказилиб, 10 округ, 87 туман ва 1 720 қишлоқ шўроси (сельский совет) ташкил қилинди.

Ўзбекистон ССРдаги округлар ва уларнинг таркибидаги туманлар:

I. *Хоразм округи* – маркази Хива шаҳри, тўлик Хоразм вилояти асосида қуйидаги 10 туман (район)дан иборат бўлган:

1. Манғит (туман маркази – Манғит).
2. Гурлан (туман маркази – Гурлан).
3. Шовот (туман маркази – Шовот).
4. Янги Урганч (туман маркази – Янги Урганч).
5. Ғазавот (туман маркази – Ғазавот).
6. Хива (туман маркази – Хива).
7. Янгиариқ (туман маркази – Янгиариқ).
8. Боғот (туман маркази – Боғот).
9. Хонқа (туман маркази – Хонқа).
10. Ҳазорасп (туман маркази – Ҳазорасп).

II. *Бухоро округи* – маркази Эски Бухоро шаҳри, тўлик Бухоро ва Ғиждувон уездлари асосида қуйидаги 7 тумандан иборат бўлган:

1. Ленин (Шофрикент) (туман маркази – Хожа Ориф).
2. Ғиждувон (туман маркази – Ғиждувон).
3. Вобкент (туман маркази – Вобкент).
4. Ромитан-Хайробод (туман маркази – Лағлақа).
5. Бухоро (туман маркази – Эски Бухоро).
6. Баҳоуддин (туман маркази – Янги Бухоро [Когон]).
7. Қорақўл (туман маркази – Қорақўл).

(Кейинчалик қиска муддат Бухоро округидаги Ленин [Шофрикент] тумани иккига бўлинди: Бауман [Шофиркон] ва Султонобод туманлари.)

III. *Ўрта Зарафшон округи* – муваққат маркази Кармана шаҳри, тўлик Кармана, қисман Нурота, Жиззах, Каттакўрғон уездлари ва Каттакўрғон шаҳри асосида қуйидаги 6 тумандан иборат бўлган:

1. Нурота (туман маркази – Нурота).
2. Кармана (туман маркази – Кармана).
3. Хатирчи (туман маркази – Хатирчи).
4. Нарпай (туман маркази – Мирбозор).
5. Қорадарё (туман маркази – Пайшамба).
6. Дамарик (туман маркази – Каттакўрғон шаҳри).

IV. *Самарқанд округи* – маркази Самарқанд шаҳри, тўлик Самарқанд уезди, қисман Жиззах, Каттакўрғон, Нурота уездлари асосида қуйидаги 10 тумандан иборат бўлган:

1. Митан (туман маркази – Митан).
2. Пайариқ (туман маркази – Челак).
3. Окдарё (туман маркази – Лойиш).
4. Пастдарғом (туман маркази – Жума станцияси).
5. Булунғур (туман маркази – Ростовцево станцияси).
6. Юкори Дарғом (туман маркази – Самарқанд шаҳри).
7. Янги Қозонариқ (туман маркази – Ургут).
8. Жиззах (туман маркази – Жиззах).
9. Янгикўрғон (туман маркази – Янгикўрғон).
10. Зомин (туман маркази – Зомин).

V. *Тошкент округи* – маркази Тошкент шаҳри, бутун Тошкент вилояти асосида қуйидаги 11 тумандан иборат бўлган:

1. Тошкент (туман маркази – Тошкент шаҳри).
2. Янгийўл (туман маркази – Қовунчи).
3. Юкори Чирчик (туман маркази – Янгибозор).
4. Паркент (туман маркази – Паркент).
5. Ўрта Чирчик (туман маркази – Тўйтепа).
6. Қуйи Чирчик (туман маркази – Янгибозор).
7. Пискент (туман маркази – Пискент).
8. Ангрен (туман маркази – Теляу).
9. Мирзачўл (туман маркази – Мирзачўл).
10. Ховост (туман маркази – Ховост).
11. Беғоват (туман маркази – Беғоват).

VI. *Хўжанд округи* – маркази Хўжанд шаҳри, Наманган, Конибодом, Хўжанд уездлари асосида қуйидаги 4 тумандан иборат бўлган:

1. Нов (туман маркази – Нов).
2. Хўжанд (туман маркази – Хўжанд).
3. Конибодом (туман маркази – Конибодом).
4. Ашт (туман маркази – Ашт).

VII. *Қўқон округи* – маркази Қўқон шаҳри, тўлик Қўқон уезди, қисман Наманган, Фарғона (Марғилон) уездлари асосида қуйидаги 11 тумандан иборат бўлган:

1. Бешариқ (туман маркази – Бешариқ).
2. Қўқон (туман маркази – Қўқон).
3. Қудаш (туман маркази – Қудаш).
4. Чуст (туман маркази – Чуст).
5. Бувайда (туман маркази – Бувайда).

6. Бағдод (туман маркази – Бағдод – Бекат).
7. Риштон (туман маркази – Юқори Риштон).
8. Олтиарик (туман маркази – Лайлакхона).
9. Марғилон (туман маркази – Марғилон).
10. Фарғона (туман маркази – Фарғона).
11. Кува (туман маркази – Кува).

VIII. *Андижон округи* – маркази Андижон шаҳри, тўлиқ Андижон уезди, қисман Фарғона (Марғилон), Наманган, Қўқон уездлари, Қирғизистон асосида қуйидаги 12 тумандан иборат бўлган:

1. Косонсой (туман маркази – Тўрақўрғон).
2. Янгиқўрғон (туман маркази – Янгиқўрғон).
3. Шўрқўрғон (туман маркази – Наманган шаҳри).
4. Норин (туман маркази – Ҳаққулобод).
5. Избоскент (туман маркази – Чуама).
6. Балиқчи (туман маркази – Чинобод).
7. Шаҳрихон (туман маркази – Шаҳрихон).
8. Асака (туман маркази – Асака).
9. Араван (туман маркази – Русское село ёки Араван).
10. Андижон (туман маркази – Андижон).
11. Жалолқудук (туман маркази – Сўфи қишлоқ).
12. Қўрғонтепа (туман маркази – Қўрғонтепа).

IX. *Сурхондарё округи* – муваққат маркази Шеробод шаҳри, бутун Сурхондарё области асосида қуйидаги 6 тумандан иборат бўлган:

1. Сариосиё (туман маркази – Сариосиё).
2. Бойсун (туман маркази – Бойсун).
3. Денов (туман маркази – Денов).
4. Шеробод (туман маркази – Шеробод).
5. Жарқўрғон (туман маркази – Жарқўрғон).
6. Паттахисор (туман маркази – Термиз шаҳри).

X. *Қашқадарё округи* – маркази Беҳбудий шаҳри, бутун Қашқадарё области асосида қуйидаги 8 тумандан иборат бўлган:

1. Косон (туман маркази – Косон).
2. Бешкент (туман маркази – Бешкент).
3. Чироқчи (туман маркази – Чироқчи).

4. Китоб (туман маркази – Китоб).
5. Шахрисабз (туман маркази – Шахрисабз).
6. Яккабўғ (туман маркази – Яккабўғ).
7. Ғузор (туман маркази – Ғузор).
8. Тангихарам (туман маркази – Тангихарам).

XI. *Алоҳида Конимех тумани* – маркази Конимех, собик Бешработ, Аю-Терен, Бойметантин ва Тошқудук волостлари асосида тузилган.

1926 йил 1 октябрь – Самаркандда бўлган Ўзбекистон Компартияси МК пленумида ҳам районлаштириш масаласи қўрилди.

1926 йил 1–12 декабрь – Душанбеда бўлиб ўтган Тожикистон АССР Советларининг I таъсис съездида Ўзбекистон ССР таркибида Тожикистон Автоном Совет Социалистик Республикаси (Тожикистон АССР) тузилганлиги ҳақида декларация қабул қилинди.

Ўзбекистон ССР таркибидаги Тожикистон АССР раҳбарлари (1926–1929):

Ўзбекистон Компартиясининг Тожикистон АССРдаги Тошкилий бюроси масъул котиблари: Чинор Имомов ва С. Соколов (1924 йил 6 декабрь – 1925); *Ўзбекистон Компартиясининг Тожикистон АССРдаги Тошкилий қўмитаси масъул котиби:* Чинор Имомов (1925–1927); *Ўзбекистон Компартияси Тожик области партия қўмитаси масъул котиблари (1927–1930):* Мўмин Хўжаев (1927 йил октябрь – 1928), Алий Ширвоний (1928–1929 йил февраль), Шириншо Шотемур (Шириншоҳ Шохтемуров; 1929 йил февраль – 1930 йил декабрь).

Тожикистон АССР Инқилобий Қўмитаси (ревком) раиси: Нусратулло Махсум Лутфуллаев (1924 йил 26 ноябрь – 1926 йил декабрь); *Тожикистон АССР МИҚ раиси:* Нусратулло Махсум Лутфуллаев (1926 йил 12 декабрь – 1929 йил октябрь).

Тожикистон АССР Халқ Комиссарлари Совети раиси: Абдулқодир Мухитдинов (1926 йил 12 декабрь – 1929 йил октябрь).

1926 йил 13 декабрь – Ўзбекистон ССРда қишлоқ советларига қайта сайловлар бўлиб ўтди. Сайловда 1 144 қишлоқ советларига раис ва аъзолар сайланди.

1926 йил 16 декабрь – Эски Бухоро шаҳрида бўлган Ўзбекистон ССР Президиуми йигилишида Зарафшон об-ластида (ҳозирги Бухоро ва Навоий вилоятларида) ер-сув ислохоти ўтказиш тўғрисида қарор қабул қилинди.

1926 йил 17 декабрь – СССР ҳудудида, жумладан, Ўзбекистон ССР ҳудудида биринчи Бутуниттифок аҳоли рўйхати ўтказилди.

1926 йил декабрь – «Хужум» компаниясини ўтказиш учун Ўрта Осиё республикалари, хусусан, Ўзбекистонда махсус комиссиялар тузилди.

1926 йил – Самарқанд шаҳрида Муҳиддин Қориёқубов раҳбарлигида Ўзбек концерт – этнографик ансамбли ташкил топди. У Ўзбекистондаги илк ашула ва рақс ансамбли эди.

1927 йил 22 январь – Самарқандда Олий педагогика институти (1960 йилдан Алишер Навоий номидаги Самарқанд Давлат университети) ташкил этилди.

1927 йил февраль – «Ўзпахтасоюз» кооперацияси ташкил топди.

1927 йил 30 март – ЎзССР Советларининг II съездида Ўзбекистон ССРнинг биринчи Конституцияси қабул қилинди.

1927 йил 31 март – Ўзбекистон ССР Советлари Марказий Ижроия Қўмитаси 1-сессиясида (II съезддан кейин) Ўзбекистон ССР Советлари Марказий Ижроия Қўмитаси Президиуми аъзолари ва Ўзбекистон ССР Халқ Комиссарлари Совети таркиби тасдиқланди.

Ўзбекистон ССР МИҚ Президиуми аъзолари (25 киши):
Й. Охунбобоев (ЎзССР МИҚ раиси), Нусратулла Махсум, Қосимхўжаев, Руденко (ЎзССР МИҚ раиси ўринбосарлари), Рахимий, Челогозов (ЎзССР МИҚ секретарлари), Файзулла Хўжаев, Каримов, Иванов, Икромов, Бурнашев, Аҳмадбек Мавлонбеков, Имомов, Баҳритдинов, Худойқул Ишманов, Тарасов, Исмоил Ваисов, Порсо Хўжаев, Ширинов, Шоабдурасулов, Берман, Брискин, Одилий, Шодиева, Лепин (ЎзССР МИҚ Президиуми аъзолари).

Ўзбекистон ССР МИҚ Президиуми аъзолигига номзодлар (12 киши): Мукамилов, Шомансуров, Семёнов, Якубов, Шотемир, Саидов, Бабашев, Мамаюсупова, Ражабов, Алихўжаев, Азизов, Жонтемиров.

Ўзбекистон ССР Халқ Комиссарлари Совети таркиби:

1. Файзулла Хўжаев – Ўзбекистон ССР ХКС раиси.
2. Каримов – Ўзбекистон ССР ХКС раиси ўринбосари ва Ишчи-деҳқон инспекцияси халқ комиссари.
3. Пўлатов – Ўзбекистон ССР Молия халқ комиссари.
4. А. Мавлонбеков – Ўзбекистон ССР Юстиция халқ комиссари.
5. Ҳожибоев – Ўзбекистон ССР Ер ишлари халқ комиссари.
6. Рамзий – Ўзбекистон ССР Маориф халқ комиссари.
7. Левит – Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш халқ комиссари.
8. Саидали – Хўжаев – Ўзбекистон ССР Меҳнат халқ комиссари.
9. Агламов – Ўзбекистон ССР Халқ Хўжалиги Марказий Кенгаши (ВСНХ) раиси.
10. Файзуллин – Ўзбекистон ССР Савдо халқ комиссари.
11. Трухан – Марказий статистика бошқармаси (ЦСУ) бошқарувчиси.
12. Бурнашев – Давлат режа қўмитаси (Госплан) раиси.
13. Али-Хўжаев – Ўзбекистон сув хўжалиги (Ўзводхоз) бошлиғи.

1927 йил март – Самарқандда бўлган Ўзбекистон ССР Советларининг иккинчи қурултойида Ўзбекистон ССР МИҚ Президиуми раиси Й. Охунбобоев «Районлаштиришнинг яқунлари ва сайловолди компанияси тўғрисида» маъруза қилди. Районлаштириш натижасида Ўзбекистон ССРда аввалги 1 163 қишлоқ советлари, 23 уезд, 7 область ва битта район ўрнига бу пайтда 1 749 қишлоқ советлари, 88 район, 10 округ ва битта автоном район ташкил қилинди.

1927 йил 16–24 ноябрь – Самарқанд шаҳрида ўтган Ўзбекистон Компартиясининг III съездида «Давлат аппарати миллийлаштириш ва ерли миллат ишчиларини ишлаб чиқаришга жалб этиш тўғрисида» қарор қабул қилинди.

1927 йил – Ўрта Осиё республикаларида алифбо ўзгарди, арабча ёзув лотин имлоси билан алмаштирилди, кейинчалик лотин ёзуви ўрнини кирил имлоси эгаллади.

1927 йил – Тошкент ипакчилик ва ипакшунослик станцияси базасида Ўрта Осиё ипакчилик институти (САНИИШ) ташкил қилинди.

1927–1930 йиллар – Туркистон – Сибирь темир йўли (Турксиб) куриб битказилди. Узунлиги 1500 км бўлган бу темир йўл ғалла, ўрмон ва қўмирга бой Сибирни Ўрта Осиёнинг пахтакор республикалари билан боғлади.

1927–1930 йиллар – ўзбек аёлларини паранжидан чиқариш учун «Хужум» компанияси ўтказилди.

1927–1932 йиллар – Истанбулда туркистонлик мухожирларнинг «Yeni Turkistan» («Янги Туркистон») журнали Усмон Хўжа муҳаррирлигида нашр этилди.

1928 йил 18 февраль – Ўзбекистон ССР Советлари Марказий Ижроия Қўмитаси ва Ўзбекистон ССР Халқ Комиссарлари Советининг «Давлат аппарати ўзбеклаштириш тўғрисида» қўшма қарори қабул қилинди.

1928 йил март – «Колхозцентр» ва «Колхозиттифок» кооперацияси ташкил топди.

1928 йил 26 июль – тошкентлик ихтирочилар Борис Павлович Грабовский (1901–1966), Иван Филиппович Белянский (1907–1978) электрон нур ёрдамида ҳаракатдаги тасвирни бир жойдан иккинчи жойга узатадиган ва қабул қиладиган аппарат (ҳозирги телевизорнинг ўтмишдоши)ни яратдилар. Тошкент телевидение ватани ҳисобланади.

1928 йил октябрь – «Чорваиттифок» кооперацияси ташкил топди.

1928 йил 19 ноябрь – Ўзбекистонда эски усул мактаблари ва корихоналарни тугатиш тўғрисида қарор қабул қилинди.

1928 йил 11 декабрь – «Шарқ ҳақиқати» (ҳозирги «Тошкент ҳақиқати») газетаси чоп этила бошланди.

1928 йил – Самарканд шаҳрида Ўзбекистон халқлари мусикаси институти очилди.

1928 йил – Ўзбекистон ССР ҳукумати «Давлат аппарати ўзбеклаштириш тўғрисида» қарор қабул қилди.

1928 йил – Нукус шаҳрида Қорақалпоқ давлат нашриёти ташкил этилди. (1964 йил июлдан «Қорақалпоғистон» нашриёти.)

1928 йил – Самарканд шаҳрида Ўзбекистон мусика ва хореография институти ташкил этилди.

1929 йил 22 февраль – Самарканд шаҳрида «Ўзбекистонская правда» газетасининг биринчи сони нашр қилинди.

1929 йил 1 март – 2005 йил 4 октябрь – таникли ўзбек адабиётшунос олими ва мунаққид Озод Шарафиддинов яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1929 йил 13 апрель – Ўзбекистон ССР Советлари Марказий Ижроия Қўмитаси томонидан Ўзбекистон ССРнинг 1928 йилдаги аҳоли пунктлари рўйхати тасдиқланди.

1929 йил 15–23 май – Самаркандда ўтган Ўзбекистон адиблари, имлочилари ва етакчи зиёлилари конференциясида ўзбек ёзувини араб графикасидан лотин графикасига ўтказиш ҳақида қарор қабул қилинди ва у 1929 йил 10 августда Ўзбекистон ССР Маориф халқ комиссарлиги ҳайъати томонидан тасдиқланди.

1929 йил 27 сентябрь – Тахтакўпир (Қорақалпоғистон) да совет ҳокимиятига қарши иккинчи Чимбой қўзғолони бошланди. Қўзғолон Қорақалпоғистон автоном вилояти (бу пайтда у Қозоғистон АССР таркибида эди)да қишлоқ хўжалигини жамоалаштириш ва аҳолидан катта миқдорда солиқ ва турли йиғинлар ундиришига қарши кўтарилган. Совет ҳокимиятидан норози кучлар 1929 йил июль – сентябрда Чимбойда яширин кенгашлар ўтказиб, қўзғолон режасини тузишган. Қўзғолон натижасида халқ ҳукумати ташкил этилди.

1929 йил 28 сентябрь – ВКП(б) Қорақалпоғистон вилоят комитети Чимбой ва Тахтакўпирдаги воқеалар муносабати билан пойтахт Тўртқўлда фавқулодда ҳолат эълон қилинди.

1929 йил 16 октябрь – Тожикистон АССР Ўзбекистон ССР таркибидан чиқди ва Тожикистон ССР ташкил топди.

Ўзбекистон ССРнинг Хўжанд округи Тожикистон ССРга берилди.

1929 йил 1 декабрь – Ўзбекистонда араб алифбосидан лотин ёзувига ўтилди.

1929 йил декабрь – Қозоғистон АССР Олий судининг сайёр сессиясида иккинчи Чимбой қўзғолони иштирокчиларидан 16 киши отишга ҳукм қилинди, 26 киши турли муддатга озодликдан маҳрум этилди. Бундан ташқари «Чимбой аксилинқилобий ташкилоти»нинг 36 аъзоси (К. Нуруллаев, Т. Сапаров, А. Содиқов ва бошқалар) махсус учлик қарори билан отишга, 13 киши концлагерларга юборишга ҳукм қилинган. Қўзғолончиларнинг оила аъзолари ҳам қамоққа олинган ва сургун қилинган.

1929 йил – Самарқандда Ўзбекистон кишлоқ хўжалиги институти (1961 йилдан Самарқанд кишлоқ хўжалиги институти) ташкил этилди.

1929 йил – Самарқанд шаҳрида Ўзбек мусиқали театри ташкил қилинди. У Муҳиддин Қориёқубовнинг Ўзбек давлат концерти – этнографик ансамбли негизига юзага келган дастлабки мусиқали театрлардан эди.

1929 йил охири – Мунавварқори Абдурашидхонов бошчилигидаги ўзбек зиёлилари қамоққа олинди ва қатағон қилинди.

1929–1939 йиллар – Парижда ва Берлинда туркистонлик муҳожирларнинг ижтимоий-сиёсий журнали – «Yas Turkistan» («Ёш Туркистон») нашр этилди. Унга Мустафо Чўқай муҳаррирлик қилди.

1930 йил 1 январь – Ўзбекистон ССРда 9 округ, 18 шаҳар, 5 шаҳар типидagi посёлка, 4 ишчилар посёлкаси, 84 район, 1682 кишлоқ шўроси бўлган. Бу пайтда Ўзбекистон ССР ҳудуди 141.259 км², аҳолиси 4.584.911 киши бўлган.

Ўзбекистон ССР округларидаги шаҳар ва районлар:

Хоразм округи: Маркази – Янги Урганч шаҳри. Округда қуйидаги 2 шаҳар ва 10 район бўлган: Янги Урганч ва Хива шаҳарлари; Манғит, Гурлан, Шоҳобод, Янги Урганч, Ғазовот, Хива, Янгиариқ, Хонка, Боғот, Ҳазорасп районлари.

Бухоро округи: Маркази – Эски Бухоро шаҳри. Округда куйидаги 2 шаҳар, 1 шаҳар типидagi посёлка ва 8 район бўлган: Эски Бухоро, Янги Бухоро (Когон) шаҳарлари; Ёғдудон шаҳар типидagi посёлкаси; Султонобод, Шофрикент, Ёғдудон, Вобкент, Ромитан-Хайробод, Эски Бухоро, Янги Бухоро, Қорақўл районлари.

Зарафшон округи: Маркази – Каттақўрғон шаҳри. Округда куйидаги 1 шаҳар, 1 шаҳар типидagi посёлка ва 6 район бўлган: Каттақўрғон шаҳри; Кармана шаҳар типидagi посёлкаси; Нурота, Кармана, Хатирчи, Нарпай, Қорадарё, Каттақўрғон районлари.

Самарқанд округи: Маркази – Самарқанд шаҳри. Округда куйидаги 3 шаҳар ва 10 район бўлган: Самарқанд, Жиззах, Ургут шаҳарлари; Митан, Пайарик, Оқдарё, Пастдарғом, Булунғур, Юкори Дарғом, Ургут, Жиззах, Янгикўрғон, Зомин районлари.

Тошкент округи: Маркази – Тошкент шаҳри. Округда куйидаги 1 шаҳар, 1 шаҳар типидagi посёлка, 1 посёлка, 1 ишчилар посёлкаси ва 11 район бўлган: Тошкент шаҳри; Мирзачўл шаҳар типидagi посёлкаси; Қовунчи район посёлкаси; Урсатъевск ишчилар посёлкаси; Тошкент, Янгийўл, Юкори Чирчик, Паркент, Ўрта Чирчик, Куйи Чирчик, Пискент, Қурама, Мирзачўл, Кува, Бекобод (Беғоват) районлари.

Фарғона округи: Маркази – Қўкон шаҳри. Округда куйидаги 4 шаҳар, 1 ишчилар посёлкаси ва 11 район бўлган: Қўкон, Марғилон, Фарғона, Чуст шаҳарлари; Чимён ишчилар посёлкаси; Бешарик, Қўкон, Қудаш, Чуст-Поп, Бувайда, Бағдод, Риштон, Олтиарик, Марғилон, Фарғона, Кува районлари.

Андижон округи: Маркази – Андижон шаҳри. Округда куйидаги 2 шаҳар, 1 шаҳар типидagi посёлка ва 13 район бўлган: Андижон, Наманган шаҳарлари; Асака шаҳар типидagi посёлкаси; Косонсой, Янгикўрғон, Наманган, Норин, Избоскент, Балиқчи, Сталин, Зеленский, Марҳамат, Андижон, Жалолқудук, Қўрғонтепа, Ойим районлари.

Сурхондарё округи: Маркази – Термиз шаҳри. Округда куйидаги 1 шаҳар ва 6 район бўлган: Термиз шаҳри; Сари-

осиё, Бойсун, Денов, Шеробод, Жаркўрғон, Патта-Ҳисор районлари.

Қашқадарё округи: Маркази – Бехбудий шаҳри. Округда қуйидаги 2 шаҳар, 1 шаҳар типидagi посёлка, 1 ишчилар посёлкаси ва 8 район бўлган: Бехбудий, Шаҳрисабз шаҳарлари; Китоб шаҳар типидagi посёлкаси; Қарши ишчилар посёлкаси; Косон, Бешкент, Чироқчи, Китоб, Шаҳрисабз, Яккабой, Ғузор, Тангиҳарам районлари.

Мустақил Қозоқ-Қорақалпоқ [Конимех] райони:

1930 йил 5 январь – ВКП(б) Марказий Комитетининг «Жамоалаштириш суръатлари ва давлатнинг колхоз қурилишига ёрдам кўрсатиш чоралари тўғрисида» қарори қабул қилинди.

1930 йил 22 январь – Самарқанддаги Олий педагогика институти Акмал Икромов номидаги Ўзбекистон давлат педагогика академияси (педакадемия)га айлантирилди. (У 1933 йил 20 январда Ўзбекистон давлат университетига айлантирилди.)

1930 йил 17 февраль – Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг «Коллективлаштириш ва қулоқ хўжаликларини тугатиш тўғрисида» қарори қабул қилинди.

1930 йил 17 август – Ўзбекистон ССРда округларга бўлиниш бекор қилинди. 1930 йил охирида ЎзССР таркиби 9 та шаҳар (республика пойтахти Тошкент шаҳри ҳам), 84 та туман, 1696 та қишлоқ шўросидан иборат бўлган.

1930 йил 20 сентябрь – Ўзбекистон ССРнинг пойтахти Самарқанддан Тошкент шаҳрига кўчирилди.

1930 йил 26 октябрь – Каттақўрғон станцияси асосида минтақавий қорақўлчилик тажриба станцияси (2000 йил апрелдан Ўзбекистон Қорақўлчилик ва қўл экологияси илмий тадқиқот институти) ташкил қилинди.

1930 йил 12 ноябрь – Қорақалпоғистон АССРнинг марказини Тўрткўл шаҳридан Нукус овулига кўчириш ҳақида қарор қабул қилинди.

1930 йил ноябрь – Самарқанд шаҳрида «Ленин йўли» ва «Ленинский путь» (ҳозирги «Зарафшон») газетаси чиқа бошлади.

1930 йил – Тўрткўлда мусикали драма театри ташкил этилди, кейинчалик унга К.С. Станиславский, 1990 йилда Бердак номи берилди.

1930 йил – Самарқанд шаҳрида И. Павлов номидаги медицина институти (ҳозирги Самарқанд давлат тиббиёт институти) ташкил этилди.

1930 йил – «Тонг нури» номли драматик труппа базасида Қорақалпоқ давлат мусикали драма театри ташкил этилди.

1930 йил – Самарқанд область музейи негизида Ўзбекистон ССР Марказий давлат музейи (1969 йилдан Акмал Икромов номидаги Ўзбекистон маданияти ва санъати тарихи давлат музейи) ташкил қилинди.

1930–1932 йиллар – Ўзбекистонда ўзига тўқ деҳқон хўжаликлари кулоқ сифатида тугатилиб, қишлоқ хўжалигини коллективлаштириш амалга оширилди.

1930–1932 йиллар – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Пролетар ёзувчилар ассоциацияси (ЎЗАПП) фаолият кўрсатди.

1931 йил 1 январь – Ўзбекистон ССРда 79 район, 1698 қишлоқ шўроси, 10.228 қишлоқ бўлган. Бу пайтда Ўзбекистон ССР ҳудуди 167.498 км², аҳолиси 4.952.200 киши эди.

Ўзбекистон ССРдаги районлар:

Собиқ Хоразм округидаги районлар: 1. Манғит. 2. Гурлан. 3. Шоҳобод. 4. Янги Урганч. 5. Хива. 6. Хонқа. 7. Ҳазорасп.

Собиқ Бухоро округидаги районлар: 8. Бауман (Шофиркон). 9. Гиждувон. 10. Вобкент. 11. Ромитан-Хайробод. 12. Эски Бухоро. 13. Янги Бухоро. 14. Қорақўл.

Собиқ Зарафшон округидаги районлар: 15. Нурота. 16. Кармана. 17. Хатирчи. 18. Нарпай. 19. Қорадарё. 20. Каттақўрғон.

Собиқ Самарқанд округидаги районлар: 21. Митан. 22. Лойиш. 23. Пайариқ. 24. Икромов. 25. Булунғур. 26. Самарқанд шаҳри атрофи (Юқори Дарғом). 27. Ургут. 28. Жиззах. 29. Ғаллаорол. 30. Зомин.

Собиқ Тошкент округидаги районлар: 31. Тошкент. 32. Янгийўл. 33. Юқори Чирчик. 34. Паркент. 35. Ўрта Чирчик. 36. Қуйи Чирчик. 37. Пискент. 38. Қурама. 39. Мирзачўл. 40. Ховос. 41. Бекобод.

Собиқ Фарғона округидаги районлар: 42. Бешарик. 43. Қўкон. 44. Қудаш. 45. Чуст-Поп. 46. Бувайда. 47. Бағдош. 48. Риштон. 49. Олтиарик. 50. Марғилон. 51. Фарғона. 52. Қува.

Собиқ Андижон округидаги районлар: 53. Косонсой. 54. Янгикўрғон. 55. Наманган. 56. Норин. 57. Избоскен. 58. Сталин (Шахрихон). 59. Балиқчи. 60. Зеленский. 61. Мархамат. 62. Андижон. 63. Жалолқудук. 64. Ворошилов (Кўрғонтепа). 65. Ойим.

Собиқ Сурхондарё округидаги районлар: 66. Сарниосиё. 67. Бойсун. 68. Денов. 69. Шеробод. 70. Жаркўрғон. 71. Патта-Ҳисор.

Собиқ Қашқадарё округидаги районлар: 72. Косон. 73. Бехбудий. 74. Чироқчи. 75. Шахрисабз. 76. Яккабой. 77. Ғузор. 78. Карл Маркс (Тангиҳарам).

79. Автоном Қозоқ-Қорақалпоқ райони.

1931 йил 1 январь – Қорақалпоғистон автоном областида (ҚҚАО)да 10 район, 128 қишлоқ шўроси, 1958 аҳоли пункти бўлган. Қорақалпоғистон автоном областининг пойтахти – Тўрткўл шаҳри. ҚҚАО ҳудуди 111.990 км², аҳолиси 373.178 киши бўлган.

Қорақалпоғистон автоном области районлари: Тўрткўл, Шоҳаббос, Қипчоқ, Хўжайли, Чимбой, Кегейли, Қораўзак. Тахтақўпир, Қўнғирот, Томди.

1931 йил 27 март – Тошкент шаҳрида бўлган Ўрта Осиё энергетикаларининг биринчи съездида Ўзбекистонни электрлаштириш режаси қабул қилинди.

1931 йил 13 август – Тошкентда Ўрта Осиё молия-иқтисод институти ташкил этилди.

1931 йил 28 август – 2004 йил 18 август – машҳур расом, рангтасвир устаси Рўзи Чориев яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1931 йил – Ўрта Осиё темир йўл транспорти муҳандислари институти (ҳозирги Тошкент темир йўл муҳандислари институти) ташкил қилинди.

1931 йил – Тошкент қишлоқ хўжалик машинасозлик заводи ишга тушди.

1931 йил – Қорақалпоғистонда дастлабки илмий муассаса – Комплекс илмий тадқиқот институти ташкил қилинди.

1932 йил 20 март – «Қорақалпоғистон автоном вилоятини Автоном Совет Социалистик Республикасига айлантириш ва унинг РСФСРга кириши тўғрисида» СССР МИК Президиуми қарор қабул қилди.

1932 йил 27 июнь – Хоразм округи қайта тикланди.

1932 йил 2 август – Қарши ва Шахрисабз хаваскорлик жамоалари асосида Қашқадарё театри (ҳозирги Мулла Тўйчи Тошмухамедов номидаги Қашқадарё вилоят мусикали драма театри) ташкил этилди.

1932 йил 11 октябрь – Ўзбекистон ССР Марказий Ижроия Қўмитаси қошида Ўзбекистон илмий текшириш муассасаларига раҳбарлик қилувчи республика қўмитаси тузилди.

1932 йил 12 май – Қорақалпоғистоннинг янги пойтахти Нукус шаҳри бунёд этилди.

1932 йил – Ўзбекистон ССР Рассомлар уюшмаси ташкил этилди.

1932 йил – Тошкент тўқимачилик институти (ҳозирги Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат институти) ташкил қилинди.

1932 йил – республикадаги расом, хайкалтарош, амалий безак санъати усталари ва санъатшуносларни уюштирган ижодий жамоа ташкилоти Ўзбекистон Рассомлар уюшмаси (1997 йилдан Ўзбекистон Бадий ижодкорлар уюшмаси) ташкил этилди.

1932 йил – Самарканд яқинидаги Муғ калъасида суғд архиви топилди.

1932 йил – Чирчик дарёси бўйидаги Қирғизқулоқ, Қипчоқ, Ниёзбек қишлоқлари ўрнида йирик электркимё комбинати қурилиши муносабати билан Чирчик шаҳри вужудга келди.

1932–1933 йиллар – СССРнинг марказий районлари, Украина ва Қозғистонда очарчилик натижасида миллионлаб кишилар ҳалок бўлди. Очарчиликдан Ўзбекистон ССР аҳолиси ҳам катта талафот кўрди.

1932–1935 йиллар – Ўрта Осиёда энг йирик Тошкент тўқимачилик комбинати қурилди.

1933 йил 1 май – Тошкентда Қодирия ГЭС ишга туширилди.

1934 йил январь – Тошкентда Маданий қурилиш илмий тадқиқот институтининг филология бўлимлари асосида Тил ва адабиёт илмий тадқиқот институти ташкил топди (У 1939 йили Тил, адабиёт ва тарих институти тарзида қайта ташкил этилди. Ундан 1943 йили Тарих ва археология институти ажралиб чиқди. 1991 йили институтга буюк ўзбек шоири Алишер Навоий номи берилди.) Бугунги кунда бу даргоҳ Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Алишер Навоий номидаги Тил ва адабиёт институти деб номланган (1998 йилдан).

Ўзбекистон ФА Тил ва адабиёт институти директорлари: Отажон Ҳошимов (1934–1937), Ислон Аҳмедов (1937), Фаҳри Камолов (1938), Сотти Ҳусайнов (1938–1940), Муҳаммаджон Йўлдошев (1940), Воҳид Зоҳидов (1941), Амир Нажиб (1942–1944), Ҳоди Зарифов (1944–1948), Иззат Султонов (1948–1950), Ойбек (1950), Юсуф Султонов (1951–1952), Виктор Решетов (1953–1955), Солиҳ Қосимов (1955–1958), Азиз Қайумов (1958–1961), Ҳабиба Қурбонова (1962–1964), Қўчқор Хоназаров (1964–1971), Шоназар Шоабдурахмонов (1971–1974), Марат Нурмухамедов (1974–1975), Матёқуб Қўшжонов (1975–1986), Бахтиёр Назаров (1986–1990), Тўра Мирзаев (1991–2010), Низомиддин Маҳмудов (2010 йил 20 мартдан).

1934 йил 8–11 март – Ўзбекистон ёзувчиларининг 1-қурултойида Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси ташкил этилди.

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасининг раҳбарлари: Раҳмат Мажидий (1934–1935), Қурбон Берегин (1935–1937), Холмат Қурбонов (1937–1938), Ҳамид Олимжон (1939–1944) Ойбек (1945–1949), Шароф Рашидов (1949–1950), Уйғун (1951–1954), Абдулла Қаҳҳор (1954–1956), Баҳром Раҳмон (1956), Сарвар Азимов (1956–1958; 1980–1985), Комил Яшин (1958–1980), Ўлмас Умарбеков (1985–1987), Одил

Ёкубов (1987–1991), Жамол Камол (1991–1996), Абдулла Орипов (1996–2009), Бобур Алимов (2009 йил 30 апрелдан).

1934 йил 4 июнь – Янгийўл шахрига асос солинди.

1934 йил 21 октябрь – Тошкент шахрида Ўзбекистон рус академик драма театри ташкил этилди. (1936–1999 йиллар театр М. Горький номи билан юритилди.)

1934 йил – Тўрткўл педагогика техникуми базасида Қорақалпоқ давлат ўқитувчилар институти ташкил этилди.

1934 йил – Тошкент шахрида Ўзбекистон Меъморлар уюшмаси ташкил этилди.

1934–1935 йиллар – Нурота тоғларининг шимолидаги Синтобсойнинг чап соҳилида олтин кони (Синтоб олтин кони) очилди.

1934, 1939–1940 йиллар – Бухоро воҳасидаги археологик ёдгорликларни тадқиқ этиш мақсадида Зарафшон археология экспедицияси фаолият кўрсатди.

1935 йил 13 январь – Чирчиқ шахрига асос солинди.

1935 йил февраль – Ўзбекистон ССРнинг Қашқадарё ва Сурхондарё округлари қайта тикланди.

1935 йил июль – Урганч шахрида тўлиқсиз олий маълумотли ўқитувчилар тайёрлаш институти ташкил этилди.

1935 йил 5 ноябрь – Термиз шахрида Сурхондарё театри очилди.

1935 йил 14 сентябрь – Ўрта Осиё давлат университети-нинг педагогика факультети негизида Тошкент педагогика институти (ҳозирги Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети) ташкил этилди.

1935 йил – Уста Олим Комилов, Тамарахоним, Абдуқодир Исмоилов ва бошқалар Лондонда ўзбек миллий санъатини намойиш этишди.

1935 йил – Туркистон минтақасидаги истиқлолчилик ҳаракати мағлубиятга учради.

1936 йил 26 апрель – 1985 йил 23 январь – таниқли хонанда Ботир Зокиров яшаган ва фаолият кўрсатган давр.

1936 йил 5 декабрь – Қорақалпоғистон АССР (РСФСР таркибида бўлган) эндиликда Ўзбекистон ССР таркибига кирди.

1936 йил – Олий мусика мактаби негизда Тошкент консерваторияси ташкил топди.

1936 йил – биринчи ўзбек ашула ва ракс ансамбли (1997 йилдан «Ўзбекистон» ашула ва ракс ансамбли) тузилди.

1936 йил – Тошкент шаҳрида «Ўқувпеддавнашр» (1964 йилдан «Ўқитувчи»; 2004 йилдан «Ўқитувчи» нашриёт-матбаа ижодий уйи) нашриёти ташкил қилинди.

1936–1938 йиллар – Ўрта Осиёда биринчи марта ташкил этилган Термиз археологик комплекс экспедициясининг фаолият кўрсатган даври.

1936–1938 йиллар – СССРда катта террор даври.

1936–1938 йиллар – Москвада большевиклар партиясининг собиқ раҳбарлари устидан суд жараёнлари бўлиб ўтди. Николай Иванович Бухарин, Григорий Евсеевич Зиновьев, Лев Борисович Каменев, Алексей Иванович Риков, Михаил Павлович Томский ва бошқалар фитна, диверсиялар уюштирганликда ва жосусликда айбланиб, ўлим жазосига ҳукм қилинди. Улар сафида Ўзбекистон ССР раҳбарлари Файзулла Хўжаев ва Акмал Икромов ҳам бор эди.

1937 йил 14 февраль – Ўзбекистон ССР Советлари фавқулодда 6-съездида Ўзбекистон ССР Конституцияси тасдиқланди. Бу пайтда Ўзбекистон ССР таркибида бир автоном республика, 109 туман, 22 шаҳар, 16 шаҳарча, 1392 қишлоқ шўроси бўлган.

Ўзбекистон ССР таркибидаги айрим муҳим комиссарликлар (1946 йилдан министрликлар) ва уларнинг раҳбарлари:

Ўзбекистон ССР Ички ишлар халқ комиссарлари ва министрлари: Раҳмат Рафиқов (Раҳмат Рафиқ Абдуллабеков) (1925 йил февраль – декабрь), Бобобек Мавлонбеков (1940–1957), Тожиддин Азимович Жалолов (1957–1964), Ҳайдар Холиқович Яҳёев (1964–1979), ... Эргашев (1979–1983), Неъматжон Ибрагимов (1983–1985), Учкун Раҳимов (1985–1989), Вячеслав Мухторович Камолов (1989 йил 2 август – 1991 йил 16 сентябрь) ва бошқалар.

Ўзбекистон ССР Ташқи ишлар министрлари: Якуб Юсупович Алиев (? – 1951), Анвар Марасулович Қўчқоров

(1951–1953), Нуритдин Акрамович Мухитдинов (1953–1954), Ғани Султонович Султонов (1954–1959), Сарвар Олимжонович Азимов (1959–1969), Миновар Турсунович Турсунов (1969–1980), Баходир Аббосович Абдураззоков (1980–1985), Рафик Нишонович Нишонов (1985–1986), С.К. Қурбонов (1986–1988), Сарвар Олимжонович Азимов (1988 йил – 1991 йил 16 сентябрь).

Ўзбекистон ССР Маданият министрлари: Анвар Марасулович Қўчқоров (1953–1957; 1970–1973), Сарвар Олимжонович Азимов (1957–1959), Наим Ёвкочевич Ғойибов (1990 йил 19 июнь – 1992 йил 27 март) ва бошқалар.

Ўзбекистон ССР Маориф министрлари: Раҳим Охунжонович Иноғомов (1925–1926), Маннон Рамзий (1926–1930), Анвар Марасулович Қўчқоров (1966–1970) ва бошқалар.

Ўзбекистон ССР Халқ таълими министрлари: Комил Юсупов (1990 йил 29 январь – 1991 йил 22 июль) ва бошқалар.

Ўзбекистон ССР Олий ва ўрта махсус таълими министрлари: Шавкат Орифжонович Алимов (1990 йил 29 январь – 1992 йил 5 февраль) ва б.

Ўзбекистон ССР Коммунал хўжалик министрлари: Амин Эрматович Ниёзов (1956–1957), Мансур Зиёевич Мирза-Аҳмедов (1961–1966) ва б.

Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалиги министрлари: Нормохонмади Жўраевич Худойбердиев (1965–1975), Абдукарим Абдуқодирович Уркинбоев (1975–1985), Мирзожон Йўлдошевич Исломов (1990 йил 31 декабрь – 1992 йил 18 июль).

Ўзбекистон ССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлари: Рим Абдулович Ғиниятуллин (1989 йил 16 октябрь – 1996 йил 4 март).

Ўзбекистон ССР Давлат хавфсизлиги министрлари: Евгений Петрович Питовранов (1945–1946), Михаил Иванович Баскаков (1946–1951), Анатолий Сергеевич Моргасов (1989 йил 23 февраль – 1991 йил 12 июнь) ва б.

Ўзбекистон ССР Савдо министрлари: Юрий Петрович Литвиенко (? – 1989 йил 5 апрель), Мираброр Зуфарович Усмонов (1990 йил 4 январь – 1992 йил 5 май) ва б.

Ўзбекистон ССР Молия министрлари: Қори Йўлдош Пулатов (1925 – ?), Эркин Абдулахатович Муродов (1990 йил 31 декабрь – 1991 йил 6 август) ва б.

Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлари: Абдужабборов (1925–1927), Левит (1927 – ?), Саиджалол Махмудович Баҳромов (? – 1991 йил 16 апрель) ва б.

Ўзбекистон ССР Ижтимоий таъминот министрлари: Санобар Ахроловна Хўжаева (1989 йил 17 сентябрь – 1993 йил 24 февраль) ва б.

Ўзбекистон ССР Олий суди раислари: Муҳаммад-Бобур Мажидович Маликов (1989 йил 26 январь – 1991 йил 15 февраль), Убайдулла Қурбонович Мингбоев (1991 йил 12 июнь – 2003 йил 25 апрель) ва б.

1937 йил 23 март – Қорақалпоғистон АССР Конституцияси қабул қилинди.

1937 йил май – Москвада ўзбек адабиёти ва санъати декадаси бўлди.

1937 йил 21 август – Марказ томонидан «Узоқ Шарк ўлкаси чегара районларидан корейс аҳолисини кўчириш тўғрисида» қарор қабул қилинди. (Бу қарорга биноан 1937–1938 йилларда 170 минг корейслар Ўрта Осиё ва Қозоғистон ҳудудига, жумладан, 74.500 киши Ўзбекистонга мажбуран кўчириб олиб келинди.)

1937 йил – Тошкент фармацевтика институти ташкил этилди.

1937 йил – Хоразм воҳаси археологик маданияти ва тарихини текшириш мақсадида С. Толстов раҳбарлигида Хоразм археология-этнография экспедицияси уюштирилди.

1937–1938 йиллар – Қорақалпоғистонда Кенагас канали қазилди.

1937–1938 йиллар – мустабид совет режими Ўзбекистонда оммавий равишда қатағонлар ўтказди. Ўзбекистонда катта террор даври.

1937–1939 йиллар – Ўзбекистонда тўқиб чиқарилган сохта айбловлар бўйича 41 мингдан ортиқ киши ҳибсга олиниб, улардан 37 мингдан ортиғи жазоланди, 6920 киши эса отиб ўлдиришга ҳукм қилинди. Фақат давлат ва жамоат ар-

боблари, ёзувчи, шоир ва олимлардан 5758 киши қамокқа олиниб, улардан 4811 киши отиб ташланди.

1938 йил 15 январь – Ўзбекистон ССР таркибида Бухоро, Самарқанд, Тошкент, Фарғона ва Хоразм областлари ташкил топди. (Ўзбекистон Республикаси вилоятларининг бутунги кундаги ҳудудлари ва чегаралари айнан шу пайтда шаклланди.)

Ўзбекистон Компартияси Бухоро область комитети (обком)нинг биринчи секретарлари: Василий Андреевич Билбас (1938–1939), Абдураззоқ Мавлонов (1939–1945), Ёқубжон Ортиқбоев (1945–1946), Каримча Мукумбоев (1946 йил январь – 1948), Мангутов (1948–1951), Ориф Алимович Алимов (1951 йил март – 1952 йил сентябрь), Абдулхай Тоиров (1952–1953), Мурод Нодирович Жўрабоев (1953–1956), Носир Маҳмудов (1955–1956), Аҳмадали Ризаев (1956–1962), Назар Маткаримович Матчанов (1962–1965), Қайом Муртазаевич Муртазаев (1965–1977), Абдувоҳид Каримович Каримов (1977–1984 йил 4 январь), Исмоил Жабборов (1984 йил 4 январь – 1988 йил 22 октябрь), Дамир Солиҳович Ёдгоров (1988 йил 22 октябрь – 1991 йил 14 сентябрь).

Ўзбекистон Компартияси Самарқанд область комитети (обком)нинг биринчи секретарлари: Виктор Михайлович Никулин (1938–1943), Носир Маҳмудов (1943–1948), Ориф Алимович Алимов (1948 йил ноябрь – 1950 йил апрель), Турсун Қамбаров (1950–1954), Нор Ёқубов (1954–1957), Ориф Алимович Алимов (1957 йил март – 1959 йил март), Арзи Маҳмудов (1959–1963); кишлок секретари: Арзи Маҳмудов (1963 йил – 1964 йил 30 январь); саноат секретари: Асадилла Ашрапович Хўжаев (1963 йил – 1964 йил март), Саидмахмуд Нуъмонович Усмонов (1964 йил апрель – 1973 йил), Владимир Николаевич Қодиров (1973 йил – 1974 йил 4 октябрь), Бектош Рахимович Рахимов (1974 йил 27 ноябрь – 1982 йил), Рашид Ашуралиев (1982 йил – 1987 йил 3 октябрь), Назир Ражабович Ражабов (1987 йил 3 октябрь – 1988 йил 19 октябрь), Анвар Солиҳович Икромов (1988 йил 21 октябрь – 1989 йил 7 октябрь), Пулат Мажидович Абдурахмонов (1989 йил 7 октябрь – 1991 йил 14 сентябрь).

Ўзбекистон Компартияси Тошкент область комитети (обком)нинг биринчи секретарлари: Додонов (1938), Мухамеджон Йўлдошев (1938–1940), Турдиев (1940–1941), Абдураззоқ Мавлонов (1946–1948), Сирож Нурутдинов (1948–1949), А. Тохтабаев (1949–1950), Нурутдин Акрамович Мухитдинов (1950–1951), Носир Маҳмудов (1951–1952), Ориф Алимович Алимов (1952 йил сентябрь – 1956 йил 2 февраль), Сирож Нурутдинов (1956 йил 2 февраль – 1959 йил 23 март), Расул Ғуломов (1959–1961), Малик Абдураззокович Абдураззоқов (1961 йил февраль – 1963 йил); қишлоқ секретари: Малик Абдураззокович Абдураззоқов (1963 йил – 1964 йил 12 февраль); саноат секретари: П.В. Каймаков (1963 йил – 1964 йил декабрь), Малик Абдураззокович Абдураззоқов (1964 йил декабрь – 1970 йил январь), Мирзамаҳмуд Мирзараҳмонович Мусахонов (1970 йил январь – 1985 йил 22 январь), Тимур Агзамович Алимов (1985 йил 22 январь – 1988 йил 10 сентябрь), Мирахмат Мирҳожиевич Мирқосимов (1988 йил 10 сентябрь – 1989 йил 28 октябрь), Солижон Мамарасулов (1989 йил 28 октябрь – 1991 йил 16 июль), С. Сайдалиев (1990 йил 19 июль – 1991 йил 14 сентябрь).

Ўзбекистон Компартияси Фарғона область комитети (обком)нинг биринчи секретарлари: С.К. Емцов (1938 йил январь – 1939 йил январь), Туртулов (1939–1941), Қурбонов (1941), Халил Турдиев (1941–1946), Абдуражаб Абдурахмонов (1946–194...), А. Колдаев (194...–1949), Собир Камолович Камолов (1949 йил сентябрь – 1950 йил апрель), Носир Маҳмудов (1950–1951), К. Ақромов (1951–1952), Файзулла Қўқонбоев (1952–1954), Турсун Қамбаров (1954–1962), Г.А. Габриэлянц (1962–1963); қишлоқ секретари: Г.А. Габриэлянц (1963 йил – 1964 йил декабрь); саноат секретари: С.Р. Расулов (1963 йил – 1964 йил декабрь); Г.А. Габриэлянц (1964 йил декабрь – 1965 йил), Фахриддин Шамсуддинович Шамсуддинов (1965–1978), Ҳамдам Умаров (1978 йил – 1988 йил 22 октябрь), Шавкат Мухитдинович Йўлдошев (1988 йил 22 октябрь – 1990 йил 21 июнь), Ғуломжон Фозилов (1990 йил 21 июнь – 1991 йил 14 сентябрь).

Ўзбекистон Компартияси Хоразм область комитети (обком)нинг биринчи секретарлари: Мухамеджон Якубжонов (1938–1949), Мадраим Раҳмонович Раҳмонов (1950–1960), Фахриддин Шамсуддинович Шамсуддинов (1960–1963), Бектош Рахимович Рахимов (1963–1968), Мадийр Худойбергенович Худойбергенов (1968 йил – 1986 йил 13 январь), Мирахмат Мирҳожиевич Мирқосимов (1986 йил 13 январь – 1988 йил 12 сентябрь), Римажон Матназаровна Худойбергенова (1988 йил 12 сентябрь – 1991 йил 14 сентябрь)

1938 йил 30 январь – таниқли давлат ва сиёсат арбоби Ислом Абдуғаниевич Каримов туғилди.

1938 йил 1 сентябрь – Термиз хайвонот боғи ташкил этилди.

1938 йил 4 октябрь – ўзбек маданиятининг XX асрдаги бебаҳо юлдузлари: Фитрат, Чўлпон ва Абдулла Қодирий Тошкент атрофидаги Юнусобод қатлгоҳида мустабид совет тузуми томонидан отиб ташланди.

1938 йил – Тешиктош ғоридан неандертал одам суяги топилди (археологлар А.П. Окладников ва М. Герасимов ўрганган).

1938 йил – республикада бастакор, композитор ва мусикашуносларни бирлаштирувчи ижодий жамоат ташкилоти Ўзбекистон Композиторлар уюшмаси (1995 йилдан Ўзбекистон Бастакорлар уюшмаси) ташкил этилди.

1939 йил 20 июнь – Ўзбек давлат мусикали театри негизида Ўзбек давлат опера ва балет театри ташкил қилинди (1948 йилдан бу театр Алишер Навоий номи билан аталади).

1939 йил 1 август – 17 сентябрь – Катта Фарғона канали ҳашар йўли билан қазилди.

1939 йил 1 сентябрь – 1945 йил 2 сентябрь – Иккинчи жаҳон уруши даври.

1939 йил 29 ноябрь – Тошкент шаҳрида Муқимий театри ташкил этилди.

1939 йил – Тошкент шаҳрида Туркистон ҳарбий округи ашула ва ракс ансамбли (1992 йилдан Ўзбекистон Республикаси Қуролли кучлари марказий ашула ва ракс ансамбли) ташкил этилди.

1939 йил – Фарғона водийсида Лоғон канали қазилди.

1939 йил – Қорақалпоғистон АССР маъмурияти Нукус шаҳрига кўчиб ўтди.

1939 йил – Қорақалпоғистон АССР ХКС ҳузурида Тарих, тил ва адабиёт институти ташкил қилинди. (1947 йилдан у Ўзбекистон ССР ФА таркибидаги Қорақалпоғистон Экономика ва маданият институти; 1957 йилдан Комплекс илмий тадқиқот институти.)

1939–1942 йиллар – Қорақалпоғистон АССР, Хоразм вилояти, Тошҳовуз вилояти ҳудудларидан ўтадиган республикалараро Қиличнӣёзбой канали ҳашар йўли билан қазилди.

1940 йил 9 январь – Ўзбекистон ССР Фан комитети (ЎзФАН) СССР Фанлар Академиясининг Ўзбекистон филиалига айлантирилди.

1940 йил 8 май – ЎзССР Олий Совети лотин ёзуvidан кирилл (рус графикаси) асосидаги ўзбек ёзувига ўтиш тўғрисидаги қарор қабул қилди.

1940 йил 29 сентябрь – Ангрен кўмир кони ва Бойсун тошкўмир кони ишга туширилди.

1940 йил – Жанубий Фарғона канали ҳашар йўли билан қазилди.

1940 йил – «Тоштекстильмаш» заводи қурилди.

1940 йил – Тошкент шаҳрида Алишер Навоий номидаги Давлат адабиёт музейига асос солинди.

1940–1941 йиллар – Катта Ўзбекистон тракти қурилди.

1940–1946 йиллар – Чирчиқ ГЭС каскади қурилди.

1940–1951 йиллар – Каттақўрғон сув омбори қурилди.

1941 йил 14 январь – «Ўзглаврибпром» бирлашмаси ташкил этилди.

1941 йил январь – Чирчиқ электр кимё комбинати ишга туширилди.

1941 йил 6 март – Ўзбекистон ССР таркибида Андижон, Наманган ва Сурхондарё вилоятлари ташкил топди.

Фарғона области таркибидан Андижон области ажралиб чиқди.

Ўзбекистон Компартияси Андижон область комитети (обком)нинг биринчи секретарлари: Н.П. Рофимов (1941

йил март – 1941 йил декабрь), Абдураззок Мавлонов (? – 1948 йил сентябрь), Манзур Зиёевич Мирза-Ахмедов (1949 йил – 1956 йил январь), Раҳмонкул Қурбонович Қурбонов (1956 йил январь – 1961 йил октябрь), Эргаш Ашуров (1961–1963), қишлоқ секретари: Ашур Ҳайдаров (1963 йил – 1964 йил декабрь), саноат секретари: Ақром Рустамович Ҳўжаев (1963 йил – 1964 йил декабрь), Ашур Ҳайдаров (1964 йил декабрь – 1966 йил), Бектош Рахимович Рахимов (1968 йил – 1974 йил декабрь), Иномжон Бузрукович Усманхўжаев (1974 йил декабрь – 1978 йил декабрь), Солижон Мамарасулов (1978 йил декабрь – 1985 йил 5 август), Махмуд Орипович Орифжонов (1985 йил 5 август – 1990 йил 5 март), Қаюм Холмирзаевич Холмирзаев (1990 йил 5 март – 1991 йил сентябрь).

Фарғона области таркибидан Наманган области ажралиб чиқди. (1960 йил 25 январь – 1967 йил 18 декабрда Андижон области таркибида бўлган.)

Ўзбекистон Компартияси Наманган область комитети (обком)нинг биринчи секретарлари: Каримча Мукумбоев (1941 йил март–1945 йил), Камбаров Турсун (1945 йил–1946 йил октябрь), Ориф Алимович Алимов (1946 йил октябрь – 1948 йил октябрь), Нуриддин Акрамович Муҳитдинов (1948 йил октябрь – 1950), Ҳасан Жўраев (1948 йил октябрь – 1950), Сирож Нуриддинов (1954–1955), Абдулҳай Тоиров (1955–1960 йил 25 январь); Асадилла Ашрапович Ҳўжаев (1967 йил – 1973 йил 17 февраль), Мирзоалим Ибрагимович Ибрагимов (1973 йил 17 февраль – 1976 йил), Маҳкам Камолов (1976–197...), Назир Ражабович Ражабов (1984 йил – 1987 йил 5 октябрь), Бўри Алламуродович Алламуродов (1987 йил 5 октябрь – 1990 йил 7 август), Ботирали Жўрабоевич Ҳақимов (1990 йил 7 август – 1991 йил 14 сентябрь).

Бухоро области таркибидан Сурхондарё области ажралиб чиқди.

Ўзбекистон Компартияси Сурхондарё область комитети (обком)нинг биринчи секретарлари: Мурот Нодирович Жўрабоев (1944–1952), Ориф Ҳақимов (1954–1961), Нор-

махонмади Жўраевич Худойбердиев (1961–1962), Фахридин Шамсуддинович Шамсуддинов (1963–1965), Нуриддин Муродович Муродов (1965 йил – 1974 йил 16 август), Абдувоҳид Каримович Каримов (1976–1977), Абдухолик Каримов (1977 йил – 1985 йил 3 август), Солижон Мамарасулов (1985 йил 3 август – 1989 йил 2 декабрь), Ҳаким Эшбоевич Бердиев (1989 йил 2 декабрь – 1991 йил 14 сентябрь).

1941 йил 22 июнь – 1945 йил 9 май – Ўзбекистон халқлари Иккинчи жаҳон урушида Германия фашизмига қарши урушда иштирок этдилар.

1941 йил 26 июнь – мамлакатда ишчилар ва хизматчилар учун ишдан ташқари вақтда мажбурий ишлаб бериш; катта ёшдагилар учун ҳафтада 6 кунлик иш жорий этилди, иш вақти 11 соатгача узайтирилди, таътилга чиқиш бекор қилинди.

1941 йил 14 октябрь – Тошкент авиация заводи ишга туширилди.

1941 йил 15 ноябрь – Туркистон полки сифатида Туркистон легионининг дастлабки ҳарбий қисми ташкил қилинди. У совет-герман frontiда Германия томонидан асир олинган туркистонлик ҳарбий асирлардан ташкил топган эди. (1944 йил бошларида фронтда Туркистон легионига қарашли 24 та Туркистон батальонлари ҳаракат қилган.)

1941 йил декабрь – Ўзбекистон саноат корхоналаридан 230 таси (биргина Тошкентда 63 та корхона) ҳарбий изга қўчирилиб, фронт учун қурол-яроғ ишлаб чиқаришга киришди.

1941 йил – Ўзбекистон давлат университетига Алишер Навоий номи берилди.

1941 йил – СССР Фанлар академияси Ўзбекистон филиалининг энергетика бўлими негизида Энергетика институти (1981 йилдан Энергетика ва автоматика институти) ташкил этилди.

1941 йил декабрь – 1942 йил март – Ўзбекистонда миллий ҳарбий қўшилмалар негизида бир нечта ўзбек дивизиялари ташкил қилиниб, улар совет-герман frontiга жўнатилди. Ўзбек дивизияси жангчилари урушнинг турли

фронтларида чинакам жасорат кўрсатиб, фашизмга қарши жанг қилдилар.

1941–1945 йиллар – Ўзбекистонда 280 та янги корхона барпо этилди. Ўзбекистонлик 1,5 млн. киши фашизмга қарши жангларда қатнашди, улардан 450 мингдан ортиқ киши жанг майдонларида ҳалок бўлди; ўзбекистонлик 280 киши Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвонига сазовор бўлди; 82 нафар ўзбекистонлик учала даражали «Шухрат» орденини олишга эришди; Ўзбекистонга фашистлар босиб олган ҳудудлардан 1 млн.дан ортиқ киши, жумладан, 200 минг бола эвакуация қилинди.

1942 йил январь – Й.Охунбобоев ва Ҳ.Исломов бошчилигидаги Ўзбекистон делегацияси ўзбек халқининг совғасаломларини Ғарбий фронт жангчиларига етказишди.

1942 йил март – расмий равишда Туркистон легиони ташкил топди. Унга тошкентлик ўзбек муҳожири Вали Қаюмхон асос солди ва раҳбарлик қилди.

1942 йил 31 октябрь – «Правда» (Москва) газетасида рус ва ўзбек тилларида «Ўзбек халқининг жангчиларига уларнинг эл-юртларидан мактуб» босилиб чиқди. Мактуб остига Ўзбекистон ССР меҳнаткашларидан 2.412.000 киши қўл қўйди.

1942 йил – Сурхондарё вилояти Шеробод туманида Хўжаикон туз кони ишга туширилди.

1942–1945 йиллар – Иккинчи жаҳон урушида асир олинган туркистонликлардан тузилган Туркистон легиони фаолият кўрсатди.

1942–1945, 1959–1974 йиллар – Германияда ўзбек тилида Вали Қаюмхон муҳаррирлигида «*Milli Turkistan*» («Миллий Туркистон») журнали чиқди.

1943 йил 20 январь – Бухоро области таркибидан Қашқадарё области ажралиб чиқди. (1960 йил 25 январь – 1964 йил 7 февралда у Сурхондарё области таркибида бўлган.)

Ўзбекистон Компартияси Қашқадарё область комитети (обком)нинг биринчи секретарлари: Б. Носиров (1948–1949), Арзи Маҳмудов (1950 йил – 1952 йил январь), Раҳмонқул Қурбонович Қурбонов (1952 йил январь – 1956 йил январь),

Манноп Ғуломов (1956 йил январь – 1960 йил); Салоҳитдин Асомов (1964–1968), Рўзмет Ғоипович Ғоипов (1968–1983), Нормўмин Туропович Туропов (1984 йил 17 февраль – 1986 йил 27 декабрь), Ислон Абдуғаниевич Каримов (1986 йил 27 декабрь – 1989 йил 27 июнь), Алихон Раҳматович Отажонов (1989 йил 27 июнь – 1991 йил май), Темир Пўлатович Хидиров (1991 йил май – 1991 йил 14 сентябрь).

1943 йил 10 февраль – Сирдарёнинг ўрта оқида умумхалқ ҳашари йўли билан Фарҳод ГЭС қурилиши бошланди.

1943 йил 7 март – Чирчиқ шаҳрида қурилган Ўзбекистондаги дастлабки Оққовок гидроэлектр станциясининг 1-навбати ишга туширилди.

1943 йил сентябрь – Бўзсув каналининг ўрта оқида, Тошкент вилояти Қибрай туманида жойлашган Қибрай ГЭС ишга туширилди.

1943 йил 20 октябрь – Тошкент шаҳрида Ўрта Осиё ва Қозғистон мусулмонлари диний бошқармаси (ҳозирги Ўзбекистон мусулмонлари идораси) таъсис этилди. Бошқарма идораси Тошкентнинг Бароқхон мадрасасида жойлаштирилди. Айни пайтда Ўзбекистон мусулмонлари идораси Тошкентнинг Ҳазрати Имом меъморий мажмуасидадир.

Ўрта Осиё ва Қозғистон мусулмонлари диний бошқармаси раислари: Эшон Бобоҳон Абдумажидхон ўғли (1943–1957), Зиёвуддинхон Бобоҳонов (1957–1982), Шамсуддинхон Бобоҳонов (1982–1989), Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф (1989–1993). *Мовароуннаҳр мусулмонлари идораси (1992 йилдан) раиси:* Мухторжон Абдуллаев (1993–1997). *Ўзбекистон мусулмонлари идораси (1996 йилдан) раислари:* Абдурашид Баҳромов (1997–2006), Усмонхон Алимов (2006 йил 8 августдан).

1943 йил 4 ноябрь – Ўзбекистон ССР Фанлар Академияси ташкил этилди. Ўирик математик олим Тошмуҳаммад Ниёзович Қори-Ниёзий Ўзбекистон ССР ФАнинг биринчи президенти қилиб сайланди.

Ўзбекистон Фанлар академияси президентлари: Тошмуҳаммад Ниёзович Қори-Ниёзий (1943–1947), Тошмуҳаммад

Алиевич Саримсоков (1947–1952), Теша Зоҳидович Зоҳидов (1952–1956), Ҳабиб Муҳамедович Абдуллаев (1956–1962), Убай Орифович Орифов (1962–1966), Обид Содикович Содиков (1966–1984), Пулат Қирғизбоевич Ҳабибуллаев (1984–1988), Маҳмуд Салоҳиддинович Салоҳиддинов (1988–1994), Тўхтамурод Жўраевич Жўраев (1995–2000), Бехзод Содикович Йўлдошев (2000–2005), Шавкат Исмоилов Солиҳов (2006 йил 13 мартдан).

1943 йил 4 ноябрь – СССР ФА Ўзбекистон филиалининг Тил, адабиёт ва тарих институти негизида Ўзбекистон ССР ФАнинг Тарих ва археология институти (1970 йилдан Тарих институти) ташкил этилди.

Ўзбекистон ССР ФА Тарих ва археология институти директорлари: Зариф Ражабов (1943–1945), Василий Шишкин (1946–1949), Рашид Набиев (1949–1952), Ҳабиб Турсунов (1952–1955), Иброҳим Мўминов (1955–1956), Яҳё Ғуломов (1956–1959), Абдусамат Бобоҳўжаев (1959–1964), Мелихол Охунова (1964–1970); *Ўзбекистон ФА Тарих институти директорлари:* Мелихол Охунова (1970–1986), Раъно Ражапова (1986–1991), Ахмадали Асқаров (1991–1995), Абдулаҳад Муҳаммаджонов (1996–1998), Мирсодик Исҳоқов (1998–2000), Дилором Алимова (2000–2010), Равшан Абдуллаев (2011 йил 3 январдан).

1943 йил – Ўзбекистон Давлат халқ кутубхонасининг Шарқ бўлими асосида Шарқ қўлёзмаларини ўрганиш институти (ҳозирги Ўзбекистон ФА Абу Райҳон Беруний номидаги Шарқшунослик институти) ташкил топди.

1943 йил – Зирабулоқ тоғида Шаршар вольфрам кони очилди.

1943–1944 йиллар – совет ҳокимияти томонидан Ўзбекистонга қрим татарлари, чеченлар, ингушлар, болкорлар, понтия греклари ва месхети турклари зўравонлик билан қўчирилди.

1943–1948 йиллар – Сирдарё ўзанида Фарҳод гидроузели қурилди.

1944 йил 5 март – Бекободда Ўрта Осиёда биринчи замонавий металлургия комбинати Ўзбекистон металлургия

заводининг биринчи навбати ишга туширилди. (1994 йил 24 мартдан «Ўзбекистон металлургия заводи» акциядорлик ишлаб чиқариш бирлашмасига айлантирилди.)

1944 йил 12 ноябрь – Шарқий Туркистон ислом жумҳурияти эълон қилинди. Жумҳуриятнинг Муваққат инқилобий ҳукумати раиси (кейинчалик президенти) лавозимиغا Алихонтўра Соғуний сайланди.

1944 йил – Қорақалпоғистон АССРда Нукус давлат педагогика институти очилди.

1944–1949 йиллар – Шарқий Туркистон ислом жумҳурияти фаолият кўрсатди.

Шарқий Туркистон ислом жумҳурияти президентлари: Алихонтўра Соғуний [Алихон Шокирхўжаев] (1944–1946). Аҳмаджон Қосимий (1946–1949).

1945 йил 7 май – Бекобод шахрига асос солинди.

1945 йил 9 май – Германия фашизмига қарши курашда ғалаба қозонилган кун.

1945 йил июль – Ўрта Осиё ҳарбий округи Туркистон ҳарбий округи (ТуркВО) ва Дашт ҳарбий округига бўлинди. Туркистон ҳарбий округининг штаби Тошкент шахрида қолдирилди. (1946 йил 13 февралда Дашт ҳарбий округи тугатилиб, унинг қўшинлари Туркистон ҳарбий округи таркибига кирди. 1969 йил август ойида Туркистон ҳарбий округи ҳудудининг бир қисмида яна Ўрта Осиё ҳарбий округи ташкил қилинди. Бу пайтда Ўзбекистон ССР, Тожикистон ССР, Туркманистон ССР ҳудуди Туркистон ҳарбий округига кирган. Ўзбекистон Республикаси мустақилликка эришгач, Туркистон ҳарбий округи қўшинлари асосида 1991 йил 6 сентябрда Ўзбекистон Республикаси Мудофаа ишлари вазирлиги ташкил топди.)

Туркистон ҳарбий округи қўшинлари қўмондонлари: Иван Ефимович Петров (1945–1952), Алексей Иванович Радзиевский (1952–1953), Александр Александрович Лучинский (1953–1957), Иван Иванович Федюнинский (1957–1965), Николай Григорьевич Лященко (1965–1969), Степан Ефимович Белоножко (1970–1978), Юрий Павлович Максимова (1979–1984), Николай Иванович Попов (1984–1989),

Иван Васильевич Фуженко (1989–1991), Георгий Григорьевич Кондратьев (1991–1992).

1945 йил – Бухородаги машҳур Мир Араб мадрасаси қайта очилди.

1946 йил 2 ноябрь – Ўрта Осиёдаги энг кучли zilзилалардан бири Чотқол zilзиласи бўлди. Эпицентрда кучи 9–10 баллга етган. Ҳатто 240 км узоқликдаги Тошкент шахри ҳам жиддий талафот кўрган. Тебраниш кучи Тошкентда 7–8 баллни ташкил этган. Чотқолда бўлган кейинги zilзилалардан Фарғона водийсидаги аҳоли пунктлари яна талафот кўрган.

1946 йил 13 июнь – Ангрен шахрига асос солинди.

1947 йил – Тошкент шахрида хореография билим юрти (ҳозирги Тошкент Давлат миллий ракс хореография олий мактаби) ташкил этилди.

1947 йил – Туямўйин каналининг биринчи навбати ишга туширилди.

1947 йил – Чоржўй – Қўнғирот темир йўли қурилди.

1947 йил – Тошкент шахрида илк бор троллейбуслар катнай бошлади.

1947 йил – Тошкент куранти қурилди.

1947 йил – Тошкент машинасозлик заводи (ҳозирги «Ўзпахтамаш» акциядорлик жамияти) қурилди.

1947 йил – Чотқол кўрикхонаси ташкил этилди.

1948 йил – буюк ўзбек шоири ва мутафаккири Алишер Навоий таваллудининг 500 йиллиги Ўзбекистонда ва бутун мамлакатда кенг нишонланди.

1948 йил – Тошкент районидаги Ўзбекистон Ўрмончилик тажриба станцияси базасида Ўрта Осиё Ўрмон хўжалиги илмий тадқиқот институти (СредазНИИЛХ) ташкил қилинди.

1949 йил 25 июнь – Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг бюросида Ўзбекистон ёзувчилари иши муҳокама қилинди. Бюро йиғилишида ўзбек ёзувчилари ва шоирларидан Абдулла Қаххор, Миркарим Осим, Ойбек, Туроб Тўла, Миртемир, Саид Аҳмад, Максуд Шайхзода ва бошқалар бадном қилинди.

1949 йил сентябрь – СХМ-48 пахта териш комбайнлари Ўзбекистон пахта далаларига чиқди.

1950 йил 1 сентябрь – Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюроси «Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг иши тўғрисида»ги масалани кўриб, академия олимларидан тарихчи А. Бобохўжаев, файласуф В. Зоҳидов, иқтисодчи О. Аминов, адабиётшунос О. Усмонов ва бошқаларни ноҳақ равишда қоралади.

1950 йил октябрь – Тошкент шаҳрида «Ўзбекистон хотин-қизлари» (1966 йил майдан «Саодат») журналининг биринчи сони чиқди.

1951 йил 8 апрель – Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг «Ўзбекистон ССРда мусиқа санъатининг аҳволи ва уни янада ривожлантириш чоралари тўғрисида» қарори қабул қилинди.

1951 йил 10 июль – Олмалиқ шаҳрига асос солинди.

1951 йил – Олмалиқ шаҳри яқинидан топилган Қалмоққир мис кони фойдаланишга топширилди.

1951 йил – Самарқанд вилоятида Қизқўрғон кўрғошин-калайи кони очилди.

1951 йил – Ўзбекистонда ёзувчи, шоир ва олимлардан Мақсуд Шайхзода, Шукрулло, Шухрат, Саид Аҳмад, Ҳамид Сулаймонов ва бошқалар (12 киши) қамоққа олиниб, улар аксилсовет миллатчилик фаолияти олиб борганликда айбланди ҳамда 25 йил озодликдан маҳрум қилинди. (И.В. Сталин вафоти ва шахсга сизиниш қоралангач, улар муддатидан олдин қамокдан озод қилинди.)

1952 йил 21–22 февраль – Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг X пленумида Ўзбекистон Компартияси МК биринчи секретари А.Э. Ниёзовнинг «Республикада мафкура ишининг аҳволи ва уни яхшилаш чоралари тўғрисида» маърузаси тингланди ва муҳокама қилинди. Маърузада Ўзбекистон зиёлиларидан бир гуруҳи (ёзувчилар, олимлар, шоирлар ва б.) нотўғри равишда миллатчиликда айбланди. Ўзбек халқининг қатағон қилинган бу вакиллари-нинг асарлари ва «Алпомиш» достони тақиқланди. Мазкур пленум ва унда қабул қилинган қарорлар Ўзбекистоннинг маънавий ҳаётига кучли зарба бўлиб тушди.

1952 йил – ўзбекистонлик гимнастикачи Г. Шамрай Хельсинкида бўлган XV Олимпиада ўйинларида қатнашиб,

ўзбекистонликлардан илк бор Олимпиада чемпиони унвонига сазовор бўлди. У кумуш медални ҳам қўлга киритди.

1953 йил 18 апрель – Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг қарори билан Ўзбекистон ССР Маданият министрлиги ташкил этилди.

1953 йил – Самарқанд вилояти Қўшработ тумани маркази яқинида Чормитон олтин кони очилди.

1953 йил – Наманган вилояти Поғ туманида Чодак олтин кони очилди.

1953–1957 йиллар – Тошкентда «Пахтакор» марказий стадиони қурилди.

1954 йил – Ўзбекистон ССР Алоқа вазирлиги ташкил этилди.

1954 йил – Тошкентда СоюзНИХИнинг ғўза агротехникаси ва механизацияси Марказий станцияси базасида Ўрта Осиё қишлоқ хўжалигини механизациялаш ва электрлаштириш илмий тадқиқот институти (САИМЭ) ташкил қилинди.

1954–1961 йиллар – Тошкентда Абу Али ибн Синонинг машҳур «Тиб қонунлари» асарининг беш китобдан иборат тўла ўзбекча ва русча таржимаси илк марта нашр этилди.

1955 йил 19 апрель – Андижон Давлат университетига Заҳириддин Муҳаммад Бобур номи берилди.

1955 йил 1 октябрь – Шарқий Туркистонда Хитой Халқ Республикаси (ХХР) таркибига кирган Синьцзян – Уйғур мухтор райони (Шинжон) расмий равишда ташкил этилди.

1955 йил – Самарқанд суперфосфат заводи ишга туширилди.

1955 йил – Тошкент шаҳрида жисмоний ҳарбий техникуми асосида Ўзбекистон Жисмоний тарбия институти ташкил этилди.

1955–1964 йиллар – Тошкент шаҳрида Туябўғиз сув омбори – «Тошкент денгизи» барпо этилди.

1956 йил 4 январь – «Ўзбекистон маданияти» ҳафталик ижтимоий-адабий газетаси чиқа бошлади. (1981 йилдан то ҳозиргача у «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» номи билан чоп этилмоқда.)

1956 йил февраль – И.В. Сталин шахсига сиғинишнинг қораланиши ва қатағон қилинган кишиларни оқлаш жараёни бошланди.

1956 йил 11–13 октябрь – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон зиёлиларининг биринчи съезди бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети биринчи секретари Нуриддин Акрамович Мухитдинов маъруза қилиб, унда қатағон қилинган машҳур ёзувчи Абдулла Қодирийни оқлаш зарурлигини илк бор айтиб ўтди.

1956 йил 5 ноябрь – Тошкент телевидениесининг тажриба-синов кўрсатувлари бошланди.

1956 йил – Қорақалпоғистон АССРда Тахиатош ГРЭСни қуриш бошланди. (Унинг биринчи навбати 1961 йилда фойдаланишга топширилди.)

1956 йил – Мирзачўлни кенг микёсда ўзлаштириш бошланди.

1956 йил – Кармана қалайи кони очилди.

1956 йил – Бухоро вилояти Ромитан туманида дунёда энг йирик Газли газ-нефть кони очилди.

1956 йил – Бухоро вилояти Қоровулбозор массивида Жарқоқ газ-нефть кони ишга туширилди.

1956 йил – Ўзбекистон ФА Ядро физикаси институти ташкил этилди.

1956 йил – Чирчиқ шаҳрида Ўзбекистон қийин эрийдиган ва ўтга чидамли металллар комбинатининг биринчи навбати ишга туширилди (Комбинат қурилиши 1953 йилда бошланган).

1956–1958 йиллар – Фарғона водийсида Қайроққум сув омбори фойдаланишга топширилди.

1957 йил январь – «Ўзбекистон Фанлар академияси ахбороти. Ижтимоий фанлар серияси» (1960 йил октябридан «Ўзбекистонда ижтимоий фанлар» – «Общественные науки в Узбекистане») (ўзбек ва рус тилларида) журнаlining 1-сони нашр қилинди. Журналнинг ташаббускори ва биринчи бош муҳаррири академик Иброҳим Мўминов бўлган.

1957 йил 15 март – Янгиер шаҳрига асос солинди.

1957 йил 4 май – Ўрта Осиё геология ва минералогия илмий тадқиқот институти ташкил этилди.

1957 йил 1 октябрь – Ўзбекистон ССР Олий Советининг «Ўзбекистон ССРда мажбурий етти йиллик таълимни тўлиқ амалга ошириш тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

1957 йил – Тошкентда Адабиёт ва санъат нашриёти (1966 йилдан Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти; 2002 йилдан Ғафур Ғулом номидаги нашриёт-матбаа ижодий уйи) ташкил қилинди.

1957 йил – М. Турғунбоева раҳбарлигида «Баҳор» халк ракс ансамбли тузилди.

1957 йил – Ўзбек давлат филармонияси қошида «Лазги» ансамбли ташкил этилди.

1957 йил – Ўзбекистонда Гидрогеология трести ташкил этилди.

1957 йил – Тошкент шаҳрида Ўрта Осиё геология ва минерал хомашё институти (САИГИМС) ташкил қилинди.

1957 йил – Тошкентда Ўрта Осиё қишлоқ хўжалиги экономикаси илмий тадқиқот институти (САНИИЭСХ) ташкил топди.

1957 йил – Тошкентда СоюзНИХИнинг ўсимликларни ҳимоя қилиш марказий станцияси базасида Ўрта Осиё ўсимликларни ҳимоя қилиш илмий тадқиқот институти ташкил топди.

1957–1962 йиллар – Жанубий Мирзачўл канали қазилди.

1958 йил январь – Тошкент шаҳрида «Ўзбек тили ва масалалари адабиёти» (ҳозирги «Ўзбек тили ва адабиёт») журнаliga академик Ойбек томонидан асос солинди.

1958 йил 3 сентябрь – Навоий шаҳрига асос солинди.

1958 йил 3 сентябрь – дунёдаги энг йирик саноат корхоналаридан бири – Навоий кон-металлургия комбинати ташкил топди.

1958 йил 7–13 октябрь – Тошкентда Осиё ва Африка мамлакатлари ёзувчиларининг Тошкент конференцияси ўтказилди («Тошкент руҳи» тушунчаси шундан кейин пайдо бўлган). Бу воқеа жаҳон микёсида санъат, адабиёт ва маданият соҳасидаги жараёнлар интеграллашувини бош-

лаб берди. Конференцияда Шарқ адабиётининг таниқли вакиллари иштирок этиб, конференциянинг асосий ғоясини қўллаб-қувватладилар ҳамда турли қитъалардаги маданият арбобларининг тинчлик ва ижтимоий тараққиёт учун қурашда бирлашиш муаммолари бўйича баҳсларда фаол иштирок этдилар.

1958 йил октябрь – «Тошкент» меҳмонхонаси фойдаланишга топширилди.

1958 йил – Ўзбекистон ССР Марказий Давлат архиви қайта ташкил қилинди.

1958 йил – Зирабулоқ тоғларида Рабинжон олтин-мис кони очилди.

1958 йил – Бухоро вилоятида Қуйимозор ва Когон темир йўл станциялари оралиғида жойлашган Зарафшон дарёсининг этак қисмидаги чуқурликлардан бирининг атрофини кўтариб Қуйимозор сув омбори қурилди.

1958–1967 йиллар – Жанубий Сурхон сув омбори бунёд этилди.

1959 йил 27 январь – Фарғона нефтни қайта ишлаш заводининг 1-навбати ишга туширилди. Ўрта Осиёда биринчи марта сурков мойлари ишлаб чиқарила бошланди.

1959 йил март – Ўзбекистон ССР Олий Советининг «Мактабнинг ҳаёт билан алоқасини мустаҳкамлаш ва республикада халқ таълими тизимини янада ривожлантириш тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

1959 йил март – 1983 йил 31 октябрь – Шароф Рашидович Рашидов Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети биринчи секретари лавозимида ишлади.

1959 йил 28 май – Жалолободда зилзила содир бўлди.

1959 йил 10 сентябрь – Тошкент шаҳрида Ўзбекистонда биринчи атом реактори ишга туширилди.

1959 йил 24 октябрь – Бурчмуллада зилзила содир бўлди.

1959 йил – Ангрен шаҳри яқинида Қўшбулоқ олтин кони топилди.

1959 йил – Ўзбекистон ССР савдо палатаси ташкил этилди. (У 1972 йилда Ўзбекистон ССР савдо-саноат палатасига айлантирилди.)

1959 йил – Комплекс илмий тадқиқот институти неғизидан Ўзбекистон ССР ФА Қорақалпоғистон филиали ташкил топди. (Филиал 1991 йилда Ўзбекистон Фанлар академиясининг Қорақалпоғистон бўлимига айлантирилди.)

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг Қорақалпоғистон бўлими Президиуми раислари: Марат Нурмухамедов (1959–1961), Собир Камолов (1961–1996), Чаржау Абдиров (1996–1997), Турсунбой Ешчанов (1997–2004), Н.К. Аимбетов (2004 йилдан).

1959–1968 йиллар – Тошкент катта халқа автомобиль йўли лойиҳалаштирилди ва қурилди.

XX аср 60-йилларидан – Орол денгизи қурий бошлади (Орол фожiasi). Минтақада экологик вазият кескинлашди.

XX асрнинг 60-йиллари – Ўзбекистон саноатининг янги тармоғи – газ индустрияси таркиб топди.

1960 йил – Ўзбекистон давлат университети Алишер Навоий номидаги Самарканд давлат университетига айлантирилди.

1961 йил 8 май – Мирзачўл шаҳарчаси Гулистон шаҳрига айлантирилди.

1961 йил 10 сентябрь – Қорақалпоғистондаги Тахиатош иссиқлик электр станцияси ишга туширилди.

1961 йил – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон эпидемиология, микробиология ва юқумли касалликлар илмий тадқиқот институти ташкил этилди.

1961 йил – Бухоро вилояти Қорақўл туманида Ўртабулоқ нефть-газ конденсат кони очилди. (У 1973 йилда фойдаланишга топширилди.)

1961–1963 йиллар – Газли – Челябинск газ қувури барпо этилди.

1961–1965 йиллар – Бухоро – Урал газ қувури (узунлиги 6100 км) қурилди.

1962 йил февраль – Навоий иссиқлик электр станциясининг биринчи агрегати ишга туширилди.

1962 йил август – Фарғона азотли ўғитлар заводи ишга туширилди.

1962 йил – Қашқадарё вилояти Ғузор туманида Одамтош газ-конденсат кони ишга туширилди.

1962 йил – Тошкент яқинида мустье маданиятига оид Обираҳмат ғори топилди.

1963 йил 16 март – Тошкент ва Самарканд областларидан Сирдарё области ажралиб чиқди. (1988 йил 6 сентябрь – 1990 йил 16 февралда Жиззах области Сирдарё областига қўшилди.)

Ўзбекистон Компартияси Сирдарё область комитети (обком)нинг биринчи секретарлари: Носир Маҳмудов (1963 йил март – 1969 йил), Эгамкул Тасанбоевич Тасанбоев (1969–1970), Нормахонмади Жўраевич Худойбердиев (1970 йил – 1971 йил 2 февраль), Қудратилла Аҳмедович Аҳмедов (1971–1974), Виктор Алексеевич Хайдуров (1974 йил – 1984 йил 18 июнь), В.А. Антонов (1984 йил 18 июнь – 1986 йил 14 январь), Александр Фёдорович Клепиков (1986 йил 14 январь – 1990 йил 7 март), Абдухолик Абдурахмонович Айдаркулов (1990 йил 7 март – 1991 йил 14 сентябрь).

1963 йил 1 июнь – Гулистон шаҳрида «Сирдарё ҳақиқати» газетасининг 1-сони чоп этилди.

1963 йил – Қорақалпоғистонда Кегейли канали қазилди.

1963 йил – Бухоро вилоятида Аму-Қорақўл канали қурилди.

1963 йил – Бухоро зардўзлик фабрикаси (ҳозирги Бухоро «Зардўз» акциядорлик жамияти) ташкил этилди.

1963 йил – Бухоро вилоятида Саритош – Қоровулбозор газ-нефть кони фойдаланишга топширилди.

1963–1968 йиллар – Жиззах сув омбори қурилди.

1963–1970 йиллар – Чорвоқ сув омбори қурилди.

1963–1972 йиллар – Тошкент вилояти Бўстонлик тумани Хўжакент кишлоғи яқинида Чорвоқ ГЭС қурилди.

1964 йил 31 октябрь – Ангрен суратлар галереяси очилди.

1964 йил октябрь – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон ССР Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмаси очилди.

1964 йил 5 ноябрь – Қорақалпоғистон телевидениеси дастлаб эфирга чиқди.

1964 йил – Навоий кимё комбинати (ҳозирги «Навоий-азот» акциядорлик жамияти) ишга туширилди.

1964 йил – Тошкент шаҳрида «Юлдуз» тикувчилик фабрикаси ташкил этилди.

1964 йил – Олмалик мис эритиш заводи курилди.

1964 йил – Тошкент шаҳрида Санъат саройи (ҳозирги Алишер Навоий номидаги кино-концерт зали) курилди.

1964 йил – Ўзбекистон кимё-фармацевтика илмий тадқиқот институти ташкил этилди.

1964 йил – Бухоро вилояти Қизилтепа туманида Шўрчи нефть-газ кони очилди ва шу йили фойдаланишга топширилди.

1964 йил – XVIII Олимпиада ўйинларида ўзбекистонлик гимнастикачи С. Диамедов кумуш, сузувчи С. Бабанина ва Н. Устинова бронза медалларига сазовор бўлишди.

1964 йил – Самарқанд шаҳри яқинидаги Сазағон қишлоғидан неолит даврига оид Сазағон макони топилди.

1964–1965 йиллар – Бухоро – Тошкент – Фрунзе – Олмаота газ қувури курилди.

1964–1967 йиллар – Қашқадарё вилоятида Пачкамар сув омбори бунёд этилди.

1964–1990 йиллар – Ўзбек халқ бадиий ижодиёти намуналаридан тузилган кўп жилдли «Ўзбек халқ ижоди» китоби (37 жилди) чоп этилди.

1965 йил 10 сентябрь – Муборак шаҳри яқинида Муборак олтингугурт заводи (ҳозирги Муборак газни қайта ишлаш заводи)ни қуриш бошланди.

1965 йил 19 октябрь – Ўзбекистон ССР Геология министрлиги ташкил этилди.

1965 йил – Сирдарёнинг ўрта окимида суғориш-энергетика мақсадларидаги гидротехника иншооти – Чордара сув омбори курилди. У ҳозирги Жанубий Қозоғистон вилояти ва Жиззах вилояти ҳудудларида жойлашган. (У 1965–1968 йилларда сув билан тўлдирилган.)

1965 йил – Қашқадарё вилоятининг Косон туманида Қорахитой газ-нефть кони фойдаланишга топширилди.

1965 йил – Туркистон ҳарбий округи жанговарлик шухрати музейи (ҳозирги Ўзбекистон Қуролли Кучлари марказий музейи) ташкил этилди.

1965 йил – Аму – Бухоро машина каналининг биринчи навбати ишга туширилди (иккинчи навбати 1976 йилда ишга туширилди).

1965 йил – Тошкентда Ўрта Осиё нефтни қайта ишлаш ва нефть кимёси саноати илмий тадқиқот институти ташкил қилинди.

1965–1969 йиллар – Мурунгов олтин қонида саноат ўзлаштириши ишлари бажарилди.

1966 йил январь – Ўрта Осиёда биринчи бўлиб Тошкентда Кибернетика институти очилди.

1966 йил 4–10 январь – Тошкент шаҳрида Ҳиндистон Бош вазири Лаъл Баҳодир Шастри билан Покистон Президенти Муҳаммад Айюбхон учрашиб, тинчлик тўғрисидаги декларацияга имзо чекдилар. У тарихга Тошкент декларацияси сифатида кирган.

1966 йил 26 апрель – Тошкентда кучли zilзила рўй берди.

1966 йил 1 июль – Тошкент шаҳрида «Тошкент оқшоми» ва «Вечерний Ташкент» газеталари чоп этила бошланди.

1966 йил – Тошкентда «Ботаника» санаторийси ишга тушди.

1966 йил – Ўзбекистон ФА Улуғбек номидаги Астрономия институти ташкил этилди.

1966 йил – Тошкент шаҳрида Сейсмология институти ташкил этилди.

1966 йил – Нукус шаҳрида Қорақалпоғистон давлат санъат музейи ташкил этилди.

1966 йил – Ўзбекистонлик гимнастикачи С.Диамедов ГФРда жаҳон чемпиони унвонига сазовор бўлди.

1966–1970 йиллар – Марказий Фарғона канали (Катта Андижон каналининг дастлабки номи) қазилди.

1966–1976 йиллар – Тахиатош гидроузели қурилди.

1966–1981 йиллар – Сирдарё иссиқлик электр станцияси (Сирдарё ГРЭС) қурилди.

1967 йил 9 январь – Мирзачўл жануби-ғарбидаги ўзлаштирилган ерлар негизида Сирдарё вилояти таркибида Пахтакор тумани ташкил этилди.

1967 йил 31 сентябрь – Октош шахри ташкил этилди.

1967 йил – Тошкент вилоятининг Ангрен шахрида Тошкент вилоят педагогика институти ташкил этилди.

1967 йил – Ўзбекистон Тарихий ва маданий ёдгорликларни муҳофаза қилиш жамияти ташкил этилди.

1967 йил – Тошкент шахрида Алишер Навоий номидаги Адабиёт музейи ташкил этилди.

1967 йил – дунёда энг узун Ўрта Осиё – Марказ магистрал газ қувури (узунлиги 13750 км) биринчи навбати ишга туширилди. Ўзбекистон ва Туркменистон газ бу қувур орқали СССРнинг марказий районларидан ташқари Европа давлатларига ҳам юборилди. (Масалан, 1977 йилда 53 млрд м³ табиий газ юборилган.)

1967 йил – Самарқанд шахрида «Самарқанд» меҳмонхонаси қурилди.

1968 йил 18 февраль – Ўзбек Совет Энциклопедияси Бош редакцияси (ҳозирги «Ўзбекистон миллий энциклопедияси» Давлат илмий нашриёти) ташкил этилди.

1968 йил сентябрь – Тошкентда Алишер Навоийнинг 525 йиллик юбилейи муносабати билан Шоирлар хиёбони очилди.

1968 йил 28 октябрь – «Ёш гвардия» театри (ҳозирги Аброр Ҳидоятлов номидаги ўзбек давлат драма театри) ташкил этилди.

1968 йил – Тошкент шахрида Осиё, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатлари халқаро 1-кинофестивали бўлиб ўтди.

1968 йил – Тошкент шахрида ўзбек ва араб тилларида «Совет Шарқи мусулмонлари» журнали чиқа бошлади.

1968 йил – Сурхондарё вилоятининг Шеробод туманида (ҳозирги Музрабод тумани ҳудудида) археолог олим Аҳмадали Асқаров томонидан жез даврига оид Сополлитепа археологик ёдгорлиги топилди.

1968 йил – Нурота туманидаги Қоратоғда Сармич олтин қони топилди. (1980 йилгача ундан қисман олтин қазиб олинди.)

1968 йил – ўзбекистонлик В. Дуюнова волейбол бўйича Мексикада олимпиада чемпиони бўлди. (У 1970 йил Болгарияда жаҳон чемпиони унвонига ҳам сазовор бўлди.)

1969 йил 21 июль – Мурунгов олтин конида дастлабки маҳсулот – қуйма олтин чиқарила бошланди.

1969 йил сентябрь – Тошкент ва Самарқанд шаҳарларида теурийлар даври маданияти ва санъатига бағишланган халқаро симпозиум ўтказилди.

1969 йил 20 ноябрь – Самарқанд автомобилчи командир-муҳандислар олий ҳарбий билим юрти ташкил этилди.

1969 йил – «Ташавтомаш» заводи базасида Тошкент трактор заводи барпо этилди.

1969 йил – «Ўзғонмармар» корхонаси ташкил этилди.

1969 йил – Имом Бухорий номидаги Тошкент ислом институти (Олий маъҳади) ташкил этилди. (Институт ўз фаолиятини 1971 йил октябрда бошлади.)

1969 йил – ўзбекистонлик Р. Казаков юнон-рум кураши бўйича Аргентинада жаҳон чемпиони бўлди. (У 1972 йил ГФРда олимпиада чемпиони унвонига ҳам сазовор бўлди.)

1970 йил 19 февраль – Нукус шаҳрида Ўзбекистон илмий-оммабоп ва ҳужжатли фильмлари Тошкент киностудиясининг Қорақалпоқ филиали ташкил қилинди.

1970 йил 20 май – Тошкент шаҳрида «Жасорат» мемориал мажмуаси очилди.

1970 йил октябрь – Самарқанд шахрининг 2500 йиллик юбилеи тантанали нишонланди.

1970 йил – Тошкент шаҳрида телевидениеда кўрсатишга мўлжалланган бадиий ва ҳужжатли фильмлар киностудияси – «Ўзбектелефильм» ташкил қилинди.

1970 йил – Тошкент театр ва рассомчилик санъати институти қошида вокал-чолғу ансамбли шаклида «Ялла» ансамбли (ҳозирги Ўзбекистонда хизмат кўрсатган давлат вокал-чолғу «Ялла» ансамбли) ташкил этилди.

1970 йил – Самарқанд шаҳрида Ўзбекистон ФА Археология институти (Ўзбекистон ФА Тарих ва археология институти негизида) ташкил этилди.

1970 йил – Самарқанд чинни буюмлар заводи (ҳозирги Самарқанд «Нафис» акциядорлик жамияти) ишга туширилди.

1970–1982 йиллар – Бухоро тўқимачилик комбинати (ҳозирги «Бухоротекс» акциядорлик жамияти) қурилди.

1970–1983 йиллар – Амударёнинг қуйи окимидаги Туя-мўйин тор дарасида Туямўйин сув омбори қурилди.

1971 йил 28 октябрь – Сирдарё шаҳрига асос солинди.

1971 йил – Тошкент шаҳрида Ўрта Осиё гидрометеорология регионал илмий тадқиқот институти ташкил қилинди.

1971 йил – Самарқанд лифтсозлик заводи ишга тушди.

1971 йил – Сурхондарё вилоятининг Шеробод туманида Сурхон давлат кўрикхонаси ташкил этилди.

1971 йил – Бухоро вилоятида йирик гидротехника иншооти – Марказий Бухоро коллектори қурилди.

1971 йил – Тошкент шаҳрида Оперетта театри очилди.

1971–1973 йиллар – Ангрен олтин бойитиш фабрикаси қурилди.

1971–1975 йиллар – Бухоро вилояти Ромитан туманида Тошқудук газ кони очилди ва ишга туширилди.

1971–1980 йиллар – 14 жилдли «Ўзбек Совет Энциклопедияси» нашр этилди.

1972 йил 27 июнь – Ширин шаҳрига асос солинди.

1972 йил 20 июль – Зарафшон шаҳрига асос солинди.

1972 йил – Нурота мрамор кони ишга туширилди.

1972 йил – Тошкент авиация заводи В.П. Чкалов номидаги Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси (ҳозирги «Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси» давлат-акциядорлик жамияти) сифатида қайта ташкил этилди.

1972 йил – Тошкентда Тошкент медицина институти ва Андижон медицина институтларининг педиатрия факультетлари асосида Ўрта Осиё медицина педиатрия институти (САМПИ) ташкил топди. (У 1989 йилдан Тошкент тиббиёт педиатрия институти деб номланган.)

1972 йил – Далварзинтепа (Сурхондарё вилояти Шўрчи тумани ҳудуди)дан олтин буюмлар хазинаси топилди.

1972 йил – ўзбекистонлик гимнастикачи Э. Саади, волейболчи В. Дуюнова, юнорум курашчиси Р. Казаков, баскетболчи А. Жармухамедов ГФРда ўтган XX Олимпиада ўйинлари чемпиони бўлишди. (Э. Саади 1974 йили жаҳон чемпиони унвонига ҳам сазовор бўлди.)

1972–1973 йиллар – Бухоро вилоятининг Қорақўл тумани ҳудудида Денгизқўл газ-конденсат кони ишга туширилди.

1973 йил 29 декабрь – Самарқанд ва қисман Сирдарё областлари таркибидан Жиззах области ажралиб чиқди. (1988 йил 6 сентябрь – 1990 йил 16 февралда у Сирдарё области таркибига кирган.) Маркази – Жиззах шаҳри.

Ўзбекистон Компартияси Жиззах область комитети (обком)нинг биринчи секретарлари: Сеит Маметович Тоиров (1973 йил декабрь – 1978), Тўхтамиш Боймиров (1978–198...), Парда Исмоилов (198... – 198...), Ҳабибулла Абдумажитович Шоғазатов (1983–1985 йил 3 апрель), Ислон Султонович Умаров (1985 йил 3 апрель – 1988 йил сентябрь), Эркин Турсунов (1990 йил 7 март – 1991 йил 14 сентябрь).

1973 йил – Қашқадарё вилояти Деҳқонобод туманида Пачкамар газ-конденсат кони ишга туширилди.

1973 йил – Сурхондарё вилоятида Аму – Занг канали қурилди.

1973 йил – Самарқанд совиткичлар (холодильник) заводи (ҳозирги Самарқанд «Сино» акциядорлик жамияти) ишга туширилди.

1973 йил – Тошкент шаҳрида тиббиёт тарихи музейи (1984 йилдан Қ.С. Зоиров номидаги Ўзбекистон соғлиқни сақлаш музейи) ташкил этилди.

1974 йил 1 январь – Тошкент шаҳрида «Қишлоқ ҳақиқати» (1993 йилдан «Қишлоқ ҳаёти») газетаси нашр этила бошланди.

1974 йил 17–30 август – ўзбекистонлик Руфат Рискіев бокс бўйича Кубада ҳаваскорлар ўртасида ўтказилган дастлабки жаҳон чемпионатида ғолиб бўлди.

1974 йил – ўзбекистонлик С.Рўзиев қиличбозликнинг рапира тури бўйича Гренобль (Франция)да жаҳон чемпиони унвонига сазовор бўлди. (У 1979 йили Мельбрун ва 1981 йили Клермон-Ферранда ҳам жаҳон чемпиони бўлди. 1974, 1975, 1977 йилларда уч марта жаҳон кубоги ғолиби.)

1974 йил – Тошкент давлат маданият институти ташкил қилинди. (1989 йил институтга Абдулла Қодирий номи берилди.)

1974 йил – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Акушерлик ва гинекология илмий тадқиқот институти ташкил этилди.

1974 йил – Тошкент шаҳрида «Ўзбекистон» меҳмонхонаси қурилди ва фойдаланишга топширилди.

1974 йил – Сурхондарё вилояти Жарқўргон туманида Лалмикор нефть-газ кони ишга туширилди.

1974 йил – Қашқадарё вилоятида Шўртан газ-конденсат кони очилди.

1974 йил – Тошкент шаҳрида Марказий Осиёда энг йирик тасвирий санъат кўргазма зали (ҳозирги Ўзбекистон Бадий академияси марказий кўргазма зали) очилди. (Бино 1998–1999 йилларда қайта таъмирланди.)

1974 йил – Ўзбекистонлик Сайфиддин Ҳодиев ва Собир Қурбонов самбо бўйича Монголияда жаҳон чемпиони унвонларига сазовор бўлишди. (Улар 1975 йили Белоруссияда ҳам жаҳон чемпионлари бўлишди.)

1975 йил 25 ноябрь – Тошкент вилояти таркибида Тошкент тумани ташкил этилди (2010 йилда у тугатилди).

1975 йил – Бухоро вилоятининг Шофиркон туманида кўриқхона (ҳозирги Вардонзе давлат табиат ёдгорлиги) ташкил этилди.

1975 йил – Самарқанд вилояти ҳудудида Зарафшон давлат кўриқхонаси ташкил қилинди.

1975 йил – Тошкент вилоятининг Оҳангарон туманида Қизилолмасой олтин кони фойдаланишга топширилди.

1975 йил – Жиззах вилоятининг Фориш туманида Нурота давлат кўриқхонаси ташкил этилди.

1975 йил – «Ўзмевасабзавотузумсаноат» республика агросаноат бирлашмаси ташкил этилди.

1975 йил – Наманган вилояти Чортоқсой дарёси ўзанида Чортоқ сув омбори қурилди.

1975 йил – Тошкент шаҳрининг Хадра майдонида Тошкент циркининг янги биноси қурилди.

1975 йил – Ўзбекистонлик К. Фаткулин юнон-рум кураши бўйича Болгарияда жаҳон чемпиони унвонига сазовор бўлди.

1976 йил 14 январь – Мурунгов шаҳрига асос солинди.

1976 йил 8 апрель ва 17 май – Бухоро вилоятининг Газли шаҳрида кучли зилзилалар содир бўлди.

1976 йил сентябрь – Тошкент шаҳрида Осиё ва Африка мамлакатлари ёш ёзувчилари анжумани бўлиб ўтди.

1976 йил сентябрь – Нукус давлат университети (хозирги Бердақ номидаги Қорақалпоқ давлат университети) ташкил топди.

1976 йил – Тошкент шаҳрида республикада энг йирик отчопар қурилди.

1976 йил – Тошкент шаҳрида биринчи илмий ишлаб чиқариш бирлашмаси – «Технолог» ташкил этилди.

1976 йил – Бухоро вилоятида Салтанаттепа (Сеталантепа) газ кони ишга туширилди.

1976 йил – Тошкент шаҳрида «Театр ёшлари тажриба студияси» («Илҳом» театр студияси) ташкил этилди.

1976 йил – Монреалда бўлиб ўтган ХХІ Олимпиада ўйинларида боксчи Рифат Рискиев кумуш медалга, футболчи В. Фёдоров бронза медалига сазовор бўлишди.

1977 йил 6 ноябрь – Тошкент метрополитенининг биринчи навбати (9 та бекати) фойдаланишга топширилди.

1977 йил 6 декабрь – Товоксойда зилзила содир бўлди.

1978 йил 10–16 январь – Ўзбекистонлик космонавт-учувчи Владимир Жонибеков космосга биринчи марта парвоз қилди (у космосга жами 5 марта парвоз қилди).

1978 йил 19 апрель – тўққизинчи чақирик Ўзбекистон ССР Олий Советининг навбатдан ташқари 6-сессиясида Ўзбекистон ССРнинг Конституцияси (Асосий Қонуни) қабул қилинди.

1978 йил 19 апрель – Учқудуқ шаҳри ташкил топди.

1978 йил 1 сентябрь – Самарканд шаҳрида кўғирчоқ театри ташкил этилди.

1978 йил сентябрь – Сапар Хўжаниёзов номидаги Қорақалпоғистон ёш томошабинлар театри ташкил этилди.

1978 йил – Самарканд шаҳри яқинида, Нурота тоғининг жануби-ғарбий чеккасида Зармитон (Чормитон) олтин кони ишга туширилди.

1978 йил – Наманган вилоятининг Янгикўрғон туманида Эскиер сув омбори бунёд қилинди.

1978 йил – «Тошкент» автовокзали қурилди.

1978 йил – Республика халқ амалий санъат усталари бирлашмаси – «Усто» ташкил этилди.

1979 йил 10 апрель – Қорақалпоғистон АССРда Бўзатов тумани ташкил этилди.

1979 йил 10 апрель – Қашқадарё вилоятида Баҳористон тумани ташкил этилди.

1979 йил 17 апрель – Чотқол тоғ тизмасида Чимён санаторияси ташкил этилди. (2000 йилда Чимён оромгоҳи яқинидаги Белдорсой ҳавзасида «Белдорсой» тоғ чанғи спорти маркази қурилди.)

1979 йил 11 август – Тошкент – Минск йўналишида парвоз қилаётган самолёт Днепродзержинск (Украина) шаҳри осмонида авиаҳалокатга учраб, «Пахтакор» футбол клубининг 17 футболчиси ва бошқа йўловчилар ҳалок бўлишди.

1979 йил – Қашқадарё вилоятида Китоб давлат геология қўриқхонаси ташкил этилди.

1980 йил 19 июль – 3 август – Москвада ўтган XXII ёзги Олимпиада ўйинларида ўзбекистонлик Ю. Ковшов от спорти бўйича, Э. Шагаев сув полоси бўйича, Л. Павлова волейбол бўйича, О. Зубарева қўл тўпи бўйича Олимпиада чемпиони унвонига сазовор бўлишди. Собиржон Рўзиев қиличбозлик бўйича, А. Панфилов велоспорт бўйича, Ю. Ковшов от спорти бўйича, Рустам Ямбулатов стенда ўқ отиш бўйича, Н. Бутузова камондан ўқ отиш бўйича кумуш медалга, Н. Горбаткова, В. Заздравник, Л. Ахмерова, А. Хам бронза медалга сазовор бўлишди.

1980 йил 18 август – Тошкент метрополитени биринчи йўлининг 2-линияси (3 та бекат) фойдаланишга топширилди.

1980 йил 10 декабрь – Тошкент шаҳрининг ғарбида – Назарбекда зилзила содир бўлди.

1981 йил – «Ўзмева-сабзавотузумсаноат» бирлашмаси негизида Ўзбекистон ССР мева-сабзавот хўжаликлари ми-нистрлиги ташкил этилди.

1981 йил – Ўзбекистон ФА таркибидаги Полимерлар кимёси бўлими негизида Полимер кимёси ва физикаси ин-ститути ташкил этилди.

1981 йил – 2 жилдли «Ўзбек тилининг изоҳли луғати» Москвада нашр этилди (60000 сўз ва бирикмадан иборат).

1981 йил – Тошкент шаҳрида Халқлар дўстлиги (ҳозирги Истиклол) саройи қурилди.

1981 йил – Тошкент шаҳрида Ўрол Тансиқбоев уй-музеи очилди.

1982 йил 20 апрель – Ўзбекистон ССР таркибида Навоий области ташкил қилинди. Ўзбекистондаги энг кенжа область Бухоро области ва қисман Самарқанд области ҳудудларининг бир қисмидан тузилди. (1988 йил 6 сентябрь – 1992 йилларда Навоий области маъмурий бирлик сифатида асоссиз тарзда тугатилди.)

Ўзбекистон Компартияси Навоий область комитети (обком)нинг биринчи секретарлари: Василий Павлович Есин (1982 йил апрель – 1986 йил 13 январь), Анатолий Степанович Ефимов (1986 йил 13 январь – 1988 йил сентябрь).

1982 йил 6 май – Фарғона вилояти Чимён шаҳарчаси атрофида Чимён зилзиласи рўй берди. Зилзила маркази Лангар қишлоғида (ҳозирги Қўштепа туманининг маркази) бўлиб, унинг кучи 7 – 8 баллга етган.

1982 йил 26 май – Тошкент шаҳрининг Халқлар дўстлиги майдонида Халқлар дўстлиги монументи очилди.

1982 йил 31 декабрь – Термиз шаҳрида Хайратон электр подстанцияси фойдаланишга топширилди.

1982 йил – Андижон сув омбори қурилди.

1982 йил – Хоразм вилояти Ҳазорасп тумани Дружба (ҳозирги Питнак) шаҳри яқинида Туямўйин ГЭС қурилди.

1982 йил – Самарқанд бадиий музей-қўриқхонаси ташкил қилинди.

1982 йил – Амударё қўриқхонаси ташкил этилди.

1982 йил – Тошкент шаҳрида Мухтор Ашрафий уй-музеи очилди.

1983 йил 13 январь – Тошкент вилояти ҳудудидаги Тянь-Шань этакларидаги Чимёнда катта спорт анжумани бўлиб ўтди ва қорли стадион очилди.

1983 йил 28 февраль – Тошкент шаҳрида В.И. Ленин номли СССР халқлари дўстлиги (ҳозирги Истиклол) саройи-

да Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги илғорларининг қурултойи бўлиб ўтди.

1983 йил май – Тошкент шаҳрида Гафур Ғулом уй-музейи очилди.

1983 йил 5–12 сентябрь – Тошкент шаҳрида ЮНЕСКО Коммуникацияни ривожлантириш халқаро программаси ҳукуматлараро кенгашининг IV сессияси бўлиб ўтди.

1983 йил сентябрь – Тошкент шаҳрининг 2000 йиллиги нишонланди ва «Тошкент» энциклопедияси (рус тилида) нашр этилди.

1983 йил 3 ноябрь – Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари қилиб Иномжон Бузрукович Усмонхўжаев сайланди.

1984 йил 1 январь – Ўзбекистон ССРнинг Уй-жой кодекси амалга киритилди.

1984 йил январь – Сирдарё ГРЭС билан Тошкент шаҳри ўртасидаги 164 километрли янги газ магистрали ишга туширилди.

1984 йил январь – Шўртан гази (Қашқадарё вилояти Ғузор тумани ҳудудида топилган газ кони) Тошкент шаҳрига етиб келди.

1984 йил 18 февраль – Наманган вилояти Поп туманида кучли зилзила содир бўлди.

1984 йил 19 февраль – Газўчоқ (Чоржўй области) – Оқкамиш (Қорақалпоғистон АССР) янги темир йўл тармоғи ишга тушди ва поездлар тўғон орқали ўтишни бошлади. Кейинчалик янги тармоқни Тўрткўл яқинида қурилаётган темир йўл станциясига қадар узайтирилди.

1984 йил 1 март – Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети биринчи секретари И.Б. Усмонхўжаев Ўзбекистон ижодкор зиёлиларининг намояндалари билан учрашди.

1984 йил 4 март – Ўзбекистонда ўн биринчи чақирик СССР Олий Советига сайлов бўлди.

1984 йил 12 апрель – «Умумий таълим ва хунар мактабини ислоҳ қилишнинг асосий йўналишлари тўғрисида» СССР Олий Советининг қарори қабул қилинди.

1984 йил 20 март – Ғазли шаҳрида кучли зилзила бўлди.

1984 йил 15 апрель – «Умумий таълим ва ҳунар мактаб-бини ислоҳ қилишнинг асосий йўналишлари» Ўзбекистон матбуотида эълон қилинди.

1984 йил 23 май – 2 июнь – Тошкент шаҳрида Осиё, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатлари VIII халқаро Тошкент кинофестивали бўлиб ўтди.

1984 йил 23 июнь – Тошкентда Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг XVI пленуми бўлди. Пленум ишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И.Б. Усмонхўжаев «Партия ва давлат интизомини, кадрлар билан ишлашни ҳозирги замон вазифалари даражасига кўтарайлик» мавзуида маъруза қилди. Унда Марказдан юборилган КПСС Марказий Комитетининг секретари Е.К. Лигачёв катнашди ва нутқ сўзлади. Айнан ушбу пленум қарорлари билан Марказ томонидан Ўзбекистонда «пахта иши» деб аталган сиёсий қатағонлар бошланди. Кейинчалик бу қатағон ҳатто Ўзбекистон ССРнинг ўша пайтдаги собиқ ва биринчи раҳбарларини ҳам четлаб ўтмади.

1984 йил 18–31 август – Москва шаҳрида социалистик мамлакатлар спортчилари ўртасида «Дўстлик – 84» халқаро спорт мусобақаларининг асосий қисми ўтказилди. Унда Ўзбекистон вакиллари ҳам муносиб қатнашиб, 12 та олтин, 5 та кумуш ва 3 та бронза медалларга эга бўлишди.

1984 йил 18 сентябрь – Тошкент шаҳрида ахборот назариясига бағишланган VI халқаро симпозиум бўлиб ўтди.

1984 йил 31 октябрь – Бухоро областидаги Газли райони ва Қашқадарё областидаги Толимаржон райони тугатилди.

1984 йил 15–16 ноябрь – Тошкентда Ўзбекистон матлубот кооперациясининг XVI съезди бўлиб ўтди.

1984 йил 2 декабрь – Тошкент шаҳри марказида Космонавтлар майдони очилди ва унда ўзбекистонлик космонавт-учувчи Владимир Александрович Жонибековнинг бронза бюсти ўрнатилди.

1984 йил – Тошкент метрополитени иккинчи йўлининг 1-линияси (5 та бекат) фойдаланишга топширилди.

1984 йил – Қашқадарё вилоятининг Баҳористон туманида Кўкдумалок нефть-газконденсат кони ишга туширилди.

1984–1989 йиллар – Ўзбекистонда «пахта иши» натижа-сида ўн минглаб кишилар катағон қилинди.

1985 йил 16 январь – Ўзбекистон ССР Олий Сове-ти Президиумининг Фармони билан Иттифок-республика Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалиги министрлиги билан Иттифок-республика Ўзбекистон ССР Пахта тозалаш са-ноати министрлиги Иттифок-республика Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалиги министрлигига бирлаштирилди. Акмал Икромович Икромов Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалиги министри қилиб тайинланди.

1985 йил 2 март – Тошкентдаги В.И. Ленин номли СССР халқлари дўстлиги саройи (ҳозирги Истиклол саройи)да Ўзбекистон пахтакорлари, ғаллакорлари, чорвадорлари ва қишлоқ хўжалиги бошқа тармоқлари ходимларининг анъ-анавий кенгаши (қурултойи) ўтказилди. Унда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И.Б. Усмонхўжаев маъруза қилди.

1985 йил 23 апрель – Москвада КПСС Марказий Коми-тетининг Апрель пленуми бўлиб ўтди. Унда КПСС Марка-зий Комитетининг Бош секретари Михаил Сергеевич Гор-бачёв «КПССнинг навбатдаги XXVII съездини чақириш, унга тайёргарлик кўриш ва ўтказиш билан боғлиқ вазифа-лар тўғрисида» маъруза қилди. Кейинчалик коммунистик мафкура томонидан асоссиз тарзда бу сана СССРда қайта қуришнинг бошланиши, деб эълон қилинди.

1985 йил 6 июнь – «Союз Т-13» космик кемаси учи-рилди. Уни кема командири икки марта Совет Иттифоқи Қаҳрамони, СССРнинг космонавт-учувчиси полковник Вла-димир Александрович Жонибеков ва борт инженери Виктор Петрович Савиних бошқарди. (В. Жонибеков Тошкент вилоя-ти Бўстонлиқ туманидаги Искандар посёлкасида туғилган бўлиб, у 1978–1984 йилларда 4 марта космосга учган бўлиб, бу унинг бешинчи парвозидир. Парвоз 1985 йил 26 сентябр-да муваффақиятли якунланди.)

1985 йил 5 июль – Тошкентда республика-партия хў-жалик активининг йигилиши бўлиб, унда фан-техника тараққиётини жадаллаштириш масалалари кўрилди.

1985 йил 25 июль – Ўзбекистонда Хотира куни белгила-
ниб, у ҳар йили март ойининг сўнгги якшанбасида нишон-
ланадиган бўлди.

1985 йил 27 июль – 2 август – Москвада ёшлар ва
студентларнинг XII жаҳон фестивали ўтказилди. Унда
Ўзбекистонлик ёшлар ҳам фаол қатнашди.

1985 йил август – Сибирь дарёлари сувини Ўрта Осиё
ва Қозоғистонга олиб келишни мўлжаллаган Сибирь –
Ўрта Осиё (Сиборол) канали лойиҳаси устидаги иш якун-
ловчи босқичга кирди. (Бу ишларни 1987 йилда бутунлай
тугатиш мўлжалланди. Аср лойиҳаси деб ном олган бу
лойиҳага кўра Обь ва Иртиш дарёларининг суви 2600 км
масофани босиб ўтиб, Ўзбекистон далаларига келиши ке-
рак эди. Бироқ кучли иқтисодий асосга таянмаган лойиҳа
амалга ошмади.)

1985 йил август – қардош пахтакор республикалар
(Озарбайжон ССР, Тожикистон ССР, Туркменистон ССР)
делегациялари Ўзбекистон колхозлари ва совхозларидаги
пахта далаларида бўлишди.

1985 йил 10–20 сентябрь – «Тошкентнинг олтин кузи»
IV Бутуниттифок санъат фестивали ўтказилди.

1985 йил 11 сентябрь – Тошкент шаҳрида жанубий вок-
зал ишга туширилди. Янги темир йўл вокзалидан Тошкент –
Бухоро поезда илк марта жўнаб кетди.

1985 йил 28 октябрь – Тошкентда Ўзбекистон ёзувчилар-
рининг IX съезди ўтказилди.

1985 йил 9 ноябрь – «СССРни иқтисодий ва социал
ривожлантиришнинг 1986–1990 йилларга ҳамда 2000 йил-
гача бўлган даврга мўлжалланган асосий йўналишлари»
лойиҳаси Ўзбекистон матбуотида эълон қилинди.

1985 йил 14 декабрь – КПСС Марказий Комитети сек-
ретари Б.Н. Ельцин Тошкентга келиб, Тошкент шаҳар XXV
партия конференцияси ишида қатнашди.

1985 йил 18 декабрь – Қарши чўлидаги Шўртан газ ко-
нида табиий газни олтингугурт аралашмасидан тозалайди-
ган комплекснинг биринчи навбати ишга туширилди.

1985 йил 24–26 декабрь – «Ўзбекистон ССРнинг маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги кодекси» матбуотда эълон қилинди.

1985 йил – Тошкент шаҳрида иккинчи телевизион минора (баландлиги 375 метр) қуриб битказилди.

1985–1987 йиллар – мамлакатда қайта қуришнинг биринчи босқичи бўлди.

1986 йил 30 январь – 1 февраль – Тошкент шаҳридаги Санъат саройида Ўзбекистон Коммунистик партиясининг XXI съезди ўтказилди. Унда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И.Б. Усмонхўжаев томонидан қилинган маърузада Марказнинг талаби билан Ўзбекистоннинг собиқ раҳбари Шароф Рашидов фаолияти асоссиз равишда қораланди. Айнан шу маърузадан кейин Бутуниттифоқда, шу жумладан Ўзбекистонда ҳам Шароф Рашидов сиёсий фаолияти ва хотирасига қарши оммавий компания бошланди.

1986 йил 1 февраль – И.Б. Усмонхўжаев Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ҳамда М.А. Зоидов Ўзбекистон Компартияси Ревизия комиссиясининг раиси этиб сайландилар.

1986 йил 25 февраль – 6 март – Москвада Кремлнинг Съездлар саройида Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг XXVII съезди ўтказилди. Унда КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Михаил Сергеевич Горбачёв сиёсий маъруза ва СССР Министрлар Советининг раиси Николай Иванович Рижков «СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1986–1990 йилларга ҳамда 2000 йилгача бўлган даврга мўлжалланган асосий йўналишлари тўғрисида» маъруза қилди. Съездда КПССнинг янги таҳрирдаги Программаси ва Устави қабул қилинди. Съезд охирида Михаил Сергеевич Горбачёв КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари этиб сайланди. Шунингдек, М.С. Соломенцев КПСС МК ҳузуридаги Партия Контроли Комитетининг раиси этиб тасдиқланди ва И.В. Капитонов КПСС Марказий Ревизия комиссиясининг раиси этиб сайланди.

1986 йил 21 март – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон архитекторларининг XII съезди бўлиб ўтди.

1986 йил 30 март – Ўзбекистонда биринчи марта Хотира куни ўтказилди.

1986 йил 28 апрель – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон ССР Қизил Яримой жамиятининг XV съезди бўлиб ўтди.

1986 йил 21–31 май – Тошкент шаҳрида Осиё, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатлари IX халқаро Тошкент кинофестивали бўлиб ўтди.

1986 йил 30 май – Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги Физкультура ва спорт комитети Ўзбекистон ССР Иттифок-республика физкультура ва спорт давлат комитетига айлантирилди.

1986 йил 1 июнь – «Мамлакатда олий ва ўрта махсус таълимни қайта қуришнинг асосий йўналишлари» КПСС МК лойиҳаси Ўзбекистон матбуотида эълон қилинди.

1986 йил 2–6 октябрь – Тошкент шаҳрида Осиё ва Тинч океани ҳавзаси мамлакатлари хотин-қизлар ташкилотларининг минтакавий семинари ўтказилди.

1986 йил 19 ноябрь – «Якка тартибдаги меҳнат фаолияти тўғрисида» СССР Қонуни қабул қилинди.

1986 йил 24–25 ноябрь – КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М.С. Горбачёв Ҳиндистонга кетаётган пайтда Тошкент шаҳрида тўхтаб ўтди.

1986 йил 6 декабрь – Ўзбекистон ССРнинг «Умумий таълим ва ҳунар мактабини ислоҳ қилишнинг асосий йўналишлари муносабати билан Ўзбекистон ССРнинг халқ маорифи тўғрисидаги Қонунга ўзгартиришлар киритиш ҳақида» ва «Умумий таълим ва ҳунар мактабини ислоҳ қилишнинг Асосий йўналишлари ҳамда халқ маорифи тўғрисидаги Ўзбекистон ССР Қонунининг янги таҳрири тасдиқланиши муносабати билан Ўзбекистон ССРнинг баъзи Қонун актларига ўзгартириш киритиш ҳақида» қонунлари қабул қилинди.

1986 йил 13–14 декабрь – Афғонистон Халқ Демократик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари Нажиб (Нажибулло) Тошкент шаҳрида бўлди.

1986 йил – Абдулла Қаҳҳор номидаги Республика сатира театри ташкил этилди.

1986 йил – Ўзбек давлат филармонияси қошида «Бухоро» (хозирги «Зарафшон») ашула ва ракс ансамбли ташкил этилди.

1987 йил 27–28 январь – Москва шаҳрида бўлиб ўтган КПСС Марказий Комитетининг Пленумида КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М.С. Горбачёв «Қайта қуриш ва партиянинг кадрлар сиёсати тўғрисида» маъруза қилди.

1987 йил 29–30 январь – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Журналистлар союзининг VII съезди бўлиб ўтди.

1987 йил 13 февраль – «Аҳолига маиший хизмат кооперативларини тузиш тўғрисида» ва «Халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш кооперативларини тузиш тўғрисида» СССР Министрлар Совети қарорларининг шарҳи Ўзбекистон матбуотида эълон қилинди.

1987 йил 11 апрель – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Расомлар союзининг VIII съезди бўлиб ўтди.

1987 йил 25 апрель – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон хотин-қизларининг V съезди бўлиб ўтди.

1987 йил 21 июнь – Ўзбекистонда халқ депутатлари маҳаллий советлари ва район (шаҳар) халқ судларига халқ судьялари сайловлари бўлди.

1987 йил 25–26 июнь – Москва шаҳрида бўлиб ўтган КПСС Марказий Комитетининг Пленумида КПСС МК Бош секретари М.С. Горбачёв «Партиянинг эконоимкани бошқаришни тубдан қайта қуриш соҳасидаги вазифалари тўғрисида» маъруза қилди.

1987 йил 30 июнь – «Давлат корхонаси (бирлашмаси) тўғрисида» СССР Қонуни қабул қилинди.

1987 йил 2–25 июль – Киевда Ўзбекистон ССР адабиёти ва санъати кунлари ўтказилди.

1987 йил 11 июль – Тошкент шаҳрида бўлган республика партия хўжалик активларининг йиғилишида КПСС Марказий Комитетининг «Ўзбекистон ССР, Тожикистон ССР ва Туркманистон ССРда агросаноат комплексининг табиий

иктисодий потенциалидан кониқарсиз фойдаланилаётган-лиги тўғрисида»ги қарорни бажариш юзасидан партия ва совет органларининг, агросаноат комитетлари ва бирлаш-маларининг, колхоз ва совхозларнинг вазифалари ҳақида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И.Б. Усмонхўжаев маъруза қилди.

1987 йил 14–18 сентябрь – Тошкент шаҳрида Ҳиндистон фестивали ўтказилди.

1987 йил 22 сентябрь – Тошкент шаҳрида машҳур адиб Абдулла Қаҳҳор туғилган кунининг 80 йиллигига бағишланган тантанали кеча ўтказилди.

1987 йил 30 сентябрь – Тошкент шаҳрида Орол ден-гизи ҳавзаси экологияси ва сув ресурслари муаммоларига бағишланган Бутуниттифок кенгаши ўтказилди.

1987 йил 2–7 октябрь – Ўзбекистонда Украина ССР адабиёти ва санъати кунлари бўлиб ўтди.

1987 йил 6 ноябрь – Тошкент метрополитенининг «Тошсельмаш» ва «Чкалов» бекатлари фойдаланишга топ-ширилди.

1987 йил 27 ноябрь – «СССР аҳолисининг саломат-лигини муҳофаза қилишни ривожлантириш ва соғлиқни саклашни қайта қуришнинг ўн иккинчи беш йилликка ва 2000 йилгача бўлган даврга мўлжалланган Асосий йўна-лишлари» ҳақидаги КПСС МК ва СССР Министрлар Сове-тининг Қарори Ўзбекистон матбуотида эълон қилинди.

1987 йил 27–29 ноябрь – Тошкент шаҳрида Осиё ва Тинч океани ҳавзаси мамлакатлари сиёсат ва жамоат арбоблари иштирокида «Ядросиз ва зўравонликсиз дунё учун» мав-зуидаги халқаро конференция бўлиб ўтди.

1987 йил 12 декабрь – Ўзбекистон фармацевтларининг III съезди бўлиб ўтди.

1987 йил 28 декабрь – Ўзбекистон шимолидаги энг йирик Тахиатош ГРЭСнинг 8-блоки ишга туширилди ва у лойиҳада белгиланган қувват даражасида ишлай бошлади.

1987 йил – «Ўзмаиший пластика» бирлашмаси ва Италия-нинг «Алма-Розе» фирмаси билан ҳамкорликда Ўзбекистон – Италия «Сөвпластитал» қўшма корхонаси ташкил топди.

1987 йил – «Спартак», «Меҳнат», «Пахтакор», «Зенит», «Буревестник», Ўзбекистон ва Ўрта Осиё темир йўлининг «Локомотив» кўнгилли спорт жамиятлари тугатилиб, улар ўрнида Ўзбекистон қасаба уюшмаларининг республика кўнгилли жисмоний тарбия-спорт жамияти (1998 йил 4 июлдан Ўзбекистон қасаба уюшмалари федерацияси жисмоний тарбия-спорт жамияти) тузилди.

1987–1990 йиллар – мамлакатда қайта куришнинг иккинчи босқичи бўлди.

1988 йил 8 январь – Қорақалпоғистон АССР пойтахти Нукус шаҳрида Халқлар дўстлиги монументи очилди.

1988 йил 9 январь – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон қасаба союзлари кўнгилли физкультура-спорт жамиятининг I съезди ўтказилди.

1988 йил 12 январь – Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари этиб Рафиқ Нишонович Нишонов сайланди.

1988 йил 27 январь – Ўзбекистон ССР Меҳнат давлат комитети қайта тузилиб, Ўзбекистон ССР Меҳнат ва социал масалалар давлат комитетига айлантирилди.

1988 йил 28 январь – Тошкент шаҳрида «Ҳиндистон фани ва техникаси» кўргазмаси очилди.

1988 йил январь – Қашқадарё вилояти Қасби туманидаги Толимаржон сув омбори яқинида Толимаржон иссиқлик электр станцияси қурилди.

1988 йил 27 февраль – Тошкент шаҳрида В.И. Ленин номли Совет болалар фонди Ўзбекистон республика бўлимининг таъсис конференцияси бўлиб ўтди.

1988 йил 14 март – Тошкент шаҳрида республика агро-саноат комплекси ходимларининг қурултойи бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р.Н. Нишонов «Аҳолининг озиқ-овқатга, саноатнинг хомашёга талабларини тўлароқ қондирайлик» мавзусида маъруза қилди.

1988 йил 24 март – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон тарихчилари жамиятининг таъсис конференцияси бўлди. Ўзбекистон Фанлар академияси Тарих институтининг ди-

ректори Р.Ё. Ражапова Ўзбекистон тарихчилари жамияти бошқаруви раиси қилиб сайланди.

1988 йил 31 март – Шеробод район маркази (Сурхондарё области)да Москва – Душанбе тезюарар поезди аварияга учраши натижасида (еттита вагон издан чиқиб кетди, уларнинг биттаси ағдарилди) йўловчилар қурбон бўлди ва жароҳатланди.

1988 йил 1 апрель – Ўзбекистон ССР халқ хўжалигини бошқариш бош схемаси лойиҳасининг асосий қоидалари муҳокама учун матбуотда эълон қилинди.

1988 йил 6–8 апрель – КПСС Марказий Комитети Бош секретари М.С. Горбачёв Тошкентда бўлди. У Ўзбекистон меҳнаткашлари билан учрашди. Тошкент шаҳридаги «Алгоритм» заводида ҳам бўлди.

1988 йил 7 апрель – КПСС МК Бош секретари М.С. Горбачев ва Афғонистон Республикаси Президенти Нажибулло Тошкент шаҳрида ўзаро учрашди. Совет – Афғонистон қўшма баёноти имзоланди.

1988 йил 9 апрель – Пўлат Ҳабибуллаев Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг раиси; Расул Ғуломов Ўзбекистон ССР Олий Советининг раиси қилиб сайланди.

1988 йил 10 апрель – Ўзбекистон ССРнинг «Ўзбекистон ССР Давлат ҳаётидаги муҳим масалаларни халқ муҳокамасига қўйиш тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

1988 йил 12–14 апрель – Чехословакия ССР Президенти Густав Гусак Ўзбекистонда бўлди. У ташриф доирасида Самарқанд шаҳрига ҳам сафар уюштирди.

1988 йил 15 апрель – Ўзбекистон ССР Табиатни муҳофаза қилиш Иттифок-республика давлат комитети ташкил этилди.

1988 йил 15 апрель – Тошкент шаҳрида Туркистон АССР ва Туркистон Компартияси ташкил этилганлигининг 70 йиллигига бағишланган минтақалараро илмий-назарий конференция бўлиб ўтди.

1988 йил 15 май – совет қўшинларини Афғонистондан олиб чиқиш бошланди. Улар Амударё орқали Термизга олиб

ўтилиб, дастлаб Тошкент шаҳри яқинидаги Чирчиқда жойлаштирилди.

1988 йил 24–30 май – Тошкент шаҳрида Осиё, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатлари Х халқаро Тошкент кинофестивали бўлиб ўтди.

1988 йил 26 май – «СССРда кооперация тўғрисида» СССР Қонуни қабул қилинди.

1988 йил 6 июнь – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Дизайнерлари союзининг таъсис съезди бўлиб ўтди.

1988 йил 18 июнь – Ўзбекистон ССР ҳукумат делегацияси Тожикистон ССРда бўлиб, ҳамкорликни кенгайтириш, иқтисодий ва маданий алоқаларни кучайтириш масалаларини муҳокама қилди.

1988 йил 28 июнь – 1 июль – Москвада Кремлнинг съездлар саройида КПССнинг XIX Бутуниттифок конференцияси бўлиб ўтди. Унда КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М.С. Горбачёв «КПСС XXVII съезди қарорлари қандай бажарилаётгани ва қайта қуришни чуқурлаштириш вазифалари тўғрисида» маъруза қилди. Конференцияда мамлакатнинг сиёсий ва иқтисодий ҳаётида қайта қуришни чуқурлаштириш лозимлиги таъкидланди.

1988 йил 10–12 июль – Ҳиндистон Республикаси Президенти Рамасвами Венкатамаран Ўзбекистонга келди, у Тошкентдан ташқари қадимий Самарқанд шаҳрида ҳам бўлди.

1988 йил 28 июль – «СССРда йиғилишлар, митинглар, кўча юришлари ва намойишлари уюштириш ҳамда ўтказиш тартиби тўғрисида» СССР Олий Совети Президиумининг Фармони қабул қилинди.

1988 йил 6 сентябрь – Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармони билан Навоий ва Самарқанд областлари бир областга бирлаштирилиб, унга Самарқанд области номи берилди ҳамда Жиззах ва Сирдарё областлари бир областга бирлаштирилиб, унга Сирдарё области номи берилди. (Бу хато қарор орадан кўп ўтмай тузатилди).

1988 йил 17–20 сентябрь – «Орол-88» экспедицияси аъзолари Ўрта Осиё республикалари ва Қозғистоннинг жануби-ғарбинини айланиб, Тошкент шаҳрида ҳам бўлишди.

1988 йил 19 сентябрь – «Орол денгизи районида экология ва санитария ахволини тубдан яхшилаш, Орол ҳавзасидаги сув ва ер ресурсларидан самарали фойдаланишни ва уларни муҳофаза этишни кучайтириш тадбирлари тўғрисида» КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг қарори қабул қилинди.

1988 йил 29 сентябрь – Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг «Ўзбекистон ССР давлат мукофотлари билан тақдирлаш таркибини такомиллаштириш тўғрисида» ва «Ўзбекистон ССР фахрий унвонлари системасига баъзи ўзгартиришлар киритиш тўғрисида» Фармонлари қабул қилинди.

1988 йил сентябрь – Тошкент шаҳрида Абдулла Қаҳҳор уй-музейи очилди.

1988 йил 16 сентябрь – 2 октябрь – Сеулда бўлиб ўтган XXIV Олимпиада ўйинларида эркин кураш бўйича М. Хадарцов ва А. Фадзаев Олимпиада чемпионлари бўлишди. Оғир атлетикачи Н. Муҳаммадёров ва енгил атлетикачи Р. Гатауллин кумуш, сузувчи С. Заболотнов бронза медалга сазовор бўлишди.

1988 йил 8 октябрь – Нукусда бўлган Ўзбекистон ССР партия-хўжалик активлари йиғилиши Орол денгизи ва Орол бўйи муаммоларига бағишланди. Унда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р.Н. Нишонов «Орол тўғрисида ҳаммамиз ва ҳар биримиз жон куйдиришимиз керак» мавзусида маъруза қилди.

1988 йил 11 ноябрь – «Бирлик» халқ ҳаракати ташкил топди.

1988 йил 1 декабрь – «СССР халқ депутатлари сайлови тўғрисида» СССР Қонуни қабул қилинди.

1988 йил декабрь – Ўзбекистонда Абдулла Авлонийнинг 110 йиллиги кенг нишонланди. Тошкент шаҳрида Абдулла Авлоний уй-музейи очилди.

1988 йил – Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлигига қарашли Вирусология институти ташкил қилинди.

1988 йил – Тошкент шаҳрида профессионал дизайнерларни бирлаштирган ижодий жамоа ташкилоти «Ўзбекистон дизайнерлар уюшмаси» тузилди.

1988 йил – Ўзбекистон республикаси геология ва минерал ресурслар Давлат қўмитаси (Давгеолқўм) тасарруфидаги Ўзбекистон геология музейи Тошкент шаҳрида очилди.

1989 йил 12–19 январь – Ўзбекистонда ҳам бутун мамлакатда бўлгани каби Бутуниттифоқ аҳоли рўйхати ўтказилди. Бу пайтда Ўзбекистонда 19.906.000 киши яшаган.

1989 йил 2 февраль – Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида фан ва маданият арбоблари билан учрашув бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р.Н. Нишонов «Илмий ва санъаткор зиёлиларнинг ижодий кучлари қайта куришга хизмат қилсин» деган мавзуда маъруза қилди.

1989 йил 15 февраль – Афғонистондаги ҳарбий ҳаракатларда қатнашган чекланган совет қўшинларининг охириги жангчиси Афғонистон ҳудудидан чиқиб, Термиз шаҳрига кирди. Афғонистондан совет ҳарбий қисмларини олиб чиқиш тугалланди. (Улар дастлаб 1979 йил декабрда Афғонистонга киритилган эди.)

1989 йил 18 февраль – илк марта Деҳли-Тошкент йўналишида учган ҳаво лайнери Тошкент шаҳри аэропортига келиб қўнди.

1989 йил 23–25 февраль – Тошкентда «Ошкоралик ва ижтимоий турмушни демократиялаш шароитида миллатлараро муносабатларни такомиллаштиришнинг долзарб муаммолари» мавзuida Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистоннинг регионал илмий-амалий конференцияси бўлиб ўтди.

1989 йил февраль – Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг идеология комиссиясида Наврўз байрамини тиклаш масаласи кўриб чиқилди. Ўша йили март ойида Ўзбекистонда Наврўзни нишонлашга ҳукумат органлари сўнгги йилларда илк марта тўсқинлик қилмади.

1989 йил 26 март – СССР халқ депутатларига сайлов бўлди.

1989 йил 30 март – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон агросаноат комплекси ходимларининг анъанавий баҳорги курултойи бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон Компартияси Мар-

казий Комитетининг биринчи секретари Р.Н. Нишонов маъруза қилди.

1989 йил 20 апрель – «Туб структура силжишлари, ишлаб чиқариш имкониятларининг самарадорлигини ошириш, бошқарув ва хўжалик юритишнинг замонавий усуллари-ни жорий этиш асосида 1991–1995 йилларда Ўзбекистон ССРни социал-иқтисодий жиҳатдан ривожлантиришни жадаллаштириш ва республика аҳолисининг фаровонлигини юксалтириш программаси»нинг лойиҳаси умумхалқ муҳокамаси учун матбуотда эълон қилинди.

1989 йил апрель – Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети «Тошкентнинг марказий майдонлари ва кўчаларида оммавий тадбирларни ўтказишни тартибга солиш тўғрисида» қарор қабул қилди.

1989 йил 16 май – Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг «Самарқанд вилояти территориясининг бир қисмини Бухоро вилояти составига ўтказиш тўғрисида» Фармони эълон қилинди.

1989 йил 17–21 май – Тошкентда Осиё – Тинч океани региони мамлакатлари хотин-қизлар жамоатчилигининг «Хотин-қизлар тинчлик учун ва тинчлик хотин-қизлар учун» мавзусида халқаро анжуман бўлиб ўтди.

1989 йил 17 май – Ўзбекистон ССРнинг маъмурий-территориал бўлинишига ўзгартиришлар киритилиб, Андижон вилоятида Бўз, Бухоро вилоятида Олот, Пешку, Наманган вилоятида Норин, Чортоқ, Самарқанд вилоятида Кўшработ, Фарғона вилоятида Ёзёвон, Хоразм вилоятида Янгибозор каби янги туманлар ташкил қилинди.

1989 йил 23 май – 8 июнь – Фарғона вилоятида дастлаб Қувасой шаҳрида месхети турклари билан ўзбеклар айрим гуруҳларининг вакиллари ўртасида бошланган этник низолар кейинчалик совет ҳокимиятига қарши оммавий норозиликларга айланди. Қўқон ва Марғилон шаҳарларида, Тошлоқ, Ўзбекистон ва бошқа туманларда совет армияси ҳарбий қисмлари намоийишга чиққан тинч аҳолини ўққа тутдилар. Расмий ҳабарларга кўра, тартибсизликлар натижасида 87 киши ҳалок бўлди. Ўзбекистонда 11 июнь мотам кун

деб эълон қилинди. Фарғона водийсида комендантлик соати жорий қилинди. СССР Министрлар Советининг раиси Н.И. Рижков, СССР Ички ишлар министри В.В. Бакатин, СССР Давлат хавфсизлиги комитети раиси В.М. Чебриков ва Ўзбекистон ССР раҳбарлари 12 июнда Фарғона вилоятига етиб келишди.

1989 йил 24 май – Москва шаҳрида, Союзлар уйининг Колонна залида атоқли ўзбек шоири Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий туғилган куннинг 100 йиллигига бағишланган тантанали кеча бўлиб ўтди.

1989 йил 26 май – 10 июнь – Москвада СССР халқ депутатлари биринчи съезди бўлиб ўтди. Унда 6 июнь куни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети биринчи секретари Рафиқ Нишонович Нишонов СССР Олий Совети Миллатлар Советининг раиси этиб сайланди.

1989 йил 29–31 май – Тошкентда СССР ва АҚШдаги биродарлашган шаҳарларнинг биринчи учрашуви ўтказилди.

1989 йил май – Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети «Республикада қишлоқ оилавий хўжаликларини ривожлантириш тўғрисида» қарор қабул қилди.

1989 йил 1 июнь – Ўрта Осиё ҳарбий округи тугатилди. Собиқ Ўрта Осиё ҳарбий округининг ҳуқуқий вориси Туркистон ҳарбий округидир.

1989 йил 3–4 июнь – Фарғона областининг Марғилон шаҳри, Тошлоқ ва Комсомольск посёлкаларида ўзбеклар билан месхети турклари яшайдиган бир кеча аҳоли пунктларида тартибсизликлар келиб чиқди ва тўқнашувларда одамлар ҳалок бўлди.

1989 йил 8 июнь – Қўқонда тинч намоёнчилик мустабид тузум раҳбарияти буйруғи билан ҳарбий қисм аскарлари томонидан ўққа тутилди, натижада 50 дан зиёд намоёнчи ҳалок бўлди.

1989 йил 15 июнь – Тошкентда бўлган республика партия-хўжалик активларининг йиғилишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети биринчи секретари Р.Н. Нишонов «Фарғона областидаги миллатчилик кўри-нишлари ва партия, совет, маъмурий органларнинг рес-

публикадаги вазиятни барқарорлаштириш вазифалари тўғрисида» маъруза қилди. Йиғилишда СССР Министрлар Советининг раиси Н.И. Рижков қатнашди ва нутқ сўзлади.

1989 йил 18 июнь – «Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг Тиллар тўғрисидаги қонуни» лойиҳаси матбуотда эълон қилинди.

1989 йил 23 июнь – Ислон Абдуғаниевич Каримов Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари лавозимига сайланди.

1989 йил 29 июль – Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг XV пленумида Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми раиси М.И. Иброҳимовнинг Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Фарғона областидаги воқеалар тафсилотларини ўрганиш юзасидан тузилган комиссиясининг иши тўғрисидаги ахбороти тингланди. Пленумда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари қилиб В.П. Анишчев ўрнига А.С. Ефимов сайланди.

1989 йил 17 август – Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг «Колхозчилар, совхозларнинг ишчилари, гражданларнинг шахсий ёрдамчи хўжаликларини ва яқка тартибда уй-жой қурилишини янада ривожлантириш тўғрисида»ги қарори матбуотда эълон қилинди.

1989 йил 2 сентябрь – Ўзбекистон ССР Автомобиль транспорти ва йўл хўжалиги министрлиги Ўзбекистон ССР Автомобиль транспорти республика министрлигига ва Ўзбекистон ССР Автомобиль йўллари республика министрлигига айлантирилди;

Ўзбекистон ССР Меҳнат ва социал таъминот давлат комитети Ўзбекистон ССР Меҳнат ва социал масалалар иттифок-республика давлат комитетига ҳамда Ўзбекистон ССР Социал таъминот республика министрлигига айлантирилди;

Ўзбекистон ССР Бинокорлик материаллари саноати республика министрлиги тузилди.

1989 йил 7–9 сентябрь – Индонезия Республикаси Президенти Сукарто Ўзбекистон билан танишди. Ташриф доирасида у Самарқандга бориб, Самарқанд яқинидаги машҳур Исмоил Бухорий мачити (ҳозирги Имом Бухорий меъморий мажмуаси)ни зиёрат қилди.

1989 йил 11–16 сентябрь – Тошкентда умумий ва амалий химияга доир XIV Менделеев съезди ўтказилди.

1989 йил 13 сентябрь – Ўзбекистон ССРнинг адабиёт, санъат ва архитектура соҳасида Навоий (Низомиддин Мир Алишер Навоий) ва Ҳамза (Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий) Давлат мукофотлари таъсис этилди.

1989 йил 19 сентябрь – Ўзбекистон ССР иттифок-республика Мелиорация ва сув хўжалиги давлат комитети ўрнига Ўзбекистон ССР Мелиорация ва сув хўжалиги республика министрлиги ва Ўзбекистон ССР Сув хўжалиги қурилиши республика давлат комитети ташкил этилди;

Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитети бекор қилиниб, Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик республика давлат-кооператив комитети ташкил қилинди.

1989 йил 19–26 сентябрь – Ўзбекистонда Швейцария маданияти ҳафталиги ўтказилди.

1989 йил 24 сентябрь – «Партиянинг ҳозирги шароитдаги миллий сиёсати (КПССнинг ҳаракат дастури)» Ўзбекистон матбуотида эълон қилинди.

1989 йил 27 сентябрь – «Совет Ўзбекистони» ва «Правда Востока» газеталари саволларига Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И.А. Каримов жавоблари «Янгилашни нишонлари» номи билан матбуотда эълон қилинди.

1989 йил 27 сентябрь – «Ўзбекистон ССР территориясида кооператив ва яқка тартибдаги меҳнат фаолиятининг баъзи турларини тақиқлаш тўғрисида» ва «Кооперативлардан олинадиган даромад солиғи ставкаларининг миқдори тўғрисида» номли фармонлар қабул қилинди.

1989 йил 20 октябрь – Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюросининг «Тошкент шаҳрида жамоат

интизоми ва тартибни мустаҳкамлаш чоралари ҳақида»ги қарори республика матбуотида эълон қилинди.

1989 йил 20 октябрь – «Ўзбекистон ССР Конституцияси (Асосий Қонуни)га ўзгартиришлар ва қўшимчалар кириштиш тўғрисида» Қонун қабул қилинди.

1989 йил 21 октябрь – Ўзбекистон ССРнинг «Ўзбекистон ССР Давлат тили ҳақида» Қонуни қабул қилиниб, ўзбек тилига давлат тили мақоми берилди.

1989 йил 27–29 октябрь – Ўзбекистон ССР Кооперативлари ходимлари касаба союзининг биринчи таъсис съезди бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон кооперативлари ходимлари касаба союзи республика комитети тuzилди.

1989 йил 28 ноябрь – Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И.А. Каримов Ўзбекистон ССР Фанлар академиясида олимлар билан учрашди. У илм-фан имкониятларидан тўлароқ фойдаланиш тўғрисида гапирди.

1989 йил 1 декабрь – Тошкент шаҳрида Қурилиш ишларини олиб боровчи Ўзбекистон ССР Бош бошқармаси (Главташкентстрой) ташкил этилди.

1989 йил 7 декабрь – «Ўзбекистон ССРни миллий, ижтимоий-иқтисодий ва маънавий ривожлантириш, меҳнаткашлар фаровонлигини оширишнинг асосий йўналишлари» ҳақидаги Ўзбекистон Компартиясининг ҳаракат дастури матбуотда эълон қилинди.

1989 йил 11 декабрь – Ўзбекистон ССР билан Ленинград шаҳри ва Ленинград области ўртасида иқтисодий, илмий-техникавий ва маданий ҳамкорликни ривожлантириш тўғрисида шартнома имзоланди.

1989 йил 12–24 декабрь – Москвада СССР халқ депутатларининг иккинчи съезди бўлиб ўтди. 23 декабрда бўлган съезд мажлисида «СССР Прокуратурасининг Т.Х. Гдлян бошчилиқ қилган тергов группаси фаолияти билан боғлиқ бўлган материалларни текширувчи комиссиянинг ахбороти» (комиссия ҳамраиси В.А. Ярин маърузаси) тингланди.

1989 йил 19 декабрь – Ўзбекистон ССР Қурилиш вазирлиги ҳамда Ўзбекистон ССР Қурилиш ишлари иттифок-

республика давлат комитети ташкил этилиб, Ўзбекистон ССР Давлат қурилиш комитети тугатилди.

1989 йил 23 декабрь – «СССРда конституцион назорат тўғрисида» Қонун қабул қилинди.

1989 йил 29 декабрь – «Ўзбекистон ССРда Ижара тўғрисидаги Низом ҳақида» Фармон қабул қилинди.

1989 йил – Оҳангарон дарёси ўзанида Оҳангарон сув омбори қурилди.

1989 йил – Самарқанд вилоятидаги Тўсунсой дарёсининг юқори оқимида Тўсунсой сув омбори қурилди.

1989 йил – Тошкент шаҳрига БМТ қарори билан «Тинчлик элчиси» фахрий унвони берилди.

1989 йил – Тошкент шаҳрида Ўлка тиббиёти илмий тадқиқот институти негизида Эндокринология институти ташкил этилди.

1989 йил – Андижон вилояти адабиёт ва санъат музейи ташкил этилди.

1989 йил – Ўзбекистонлик С. Сирцов оғир атлетика бўйича Грецияда жаҳон чемпиони унвонига сазовор бўлди. (У 1991 йил ГФРда бўлган жаҳон чемпионатида олтин медаль, 1992 йил Испанияда бўлган Олимпиадада кумуш медаль билан тақдирланди.)

1990 йил 20 январь – Ўзбекистон пойтахти партия-хўжалик фаолларининг йиғилишида «Тошкент шаҳри аҳолисининг ҳаёт таъминотини тубдан яхшилаш ва шаҳарнинг тарихий районларини реконструкция қилишни жадаллаштириш юзасидан 1991–1995 йилларга мўлжалланган биринчи навбатдаги чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарорни бажариш соҳасида партия, совет ва хўжалик органларининг вазифалари муҳокама қилинди.

1990 йил 24 январь – Ўзбекистон ССР Нашриёт, полиграфия ва китоб савдоси ишлари давлат комитети номи Ўзбекистон ССР Давлат матбуот комитети деб ўзгартирилди.

1990 йил 24–27 январь – Хоразмда Қорақалпоғистон (ҚҚАССР) маданияти кунлари бўлиб ўтди.

1990 йил 26 январь – Найробия шаҳридаги БМТнинг атроф-муҳит программаси қароргоҳида атроф-муҳит про-

граммаси (ЮНЕП) билан СССР ўртасида Орол денгизини тиклаш юзасидан биргаликдаги тадбирлар тўғрисида битим имзоланди.

1990 йил 27 январь – Ўзбекистон ССР Халқ таълими министрлиги тугатилиб, Ўзбекистон ССР Олий ва ўрта махсус таълим иттифок-республика министрлиги ва Ўзбекистон ССР Халқ таълими министрлиги тузилди.

1990 йил 28 январь – Тошкентда татарларнинг маданий-маърифий жамоат маркази ташкил топди.

1990 йил 29 январь – 6 февраль – Тошкентда Ўзбекистон театрларининг иккинчи республика фестивали ўтказилди.

1990 йил 14 февраль – «Инсонпарвар демократик социализм сари» деб номланган КПСС Марказий Комитети партия XXVIII съездининг Ҳаракат дастури Ўзбекистон матбуотида эълон қилинди.

1990 йил 16 февраль – Сирдарё области қайта бўлинди ва Ўзбекистон ССР таркибида Жиззах области қайта тикланди.

1990 йил 18 февраль – Ўзбекистон ССР халқ депутатлари ва маҳаллий советлар депутатлари сайлови куни.

1990 йил 19 февраль – Тошкент областининг Бўка районидаги «Октябрь 40 йиллиги» номли колхозда ўзбек ва месхети турклари вакилларининг гуруҳлари ўртасида тўқнашув бўлди. Воқеа юз берган жойга республика раҳбарлари боришди.

1990 йил 21 февраль – «Ўзбекистон ССРда йиғилишлар, митинглар, кўча юришлари ва намойишлари ташкил этиш ва ўтказишни тартибга солиш тўғрисида» Фармон қабул қилинди.

1990 йил 24 февраль – Тошкентда СССР, Ўзбекистон ССР, Тошкент шаҳридаги маҳаллий Советлар халқ депутатларининг, маҳаллалар ва сайловчилар жамоатчилигининг кенгаши бўлиб, унда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И.А. Каримов маъруза қилди.

1990 йил 26 февраль – Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Советининг месхети турклари вакиллари иштирокида қўшма мажлиси бўлди.

1990 йил 27 февраль – Қорақалпоғистон АССР таркибида Бўзатов, Бухоро областида Навбахор, Қашқадарё областида Баҳористон, Самарқанд областида Большевик, Сирдарё областида Зарбдор, Комсомол, Мехнатобод районлари тикланди. Сирдарё областидаги Янгиер райони тугатилди. Фарғона области таркибида Сўх райони ташкил қилинди. Тошкент областининг Наримонов шаҳри тугатилиб, унинг ҳудуди асосида Тошкент шаҳри таркибида Бектемир райони тузилди.

1990 йил 28 февраль – ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг Ер тўғрисидаги Қонун асослари қабул қилинди.

1990 йил февраль – апрель – Ўзбекистонда сайлов тизимини демократиялаштириш мақсадида Республика Олий Советига кўп мандатли округлар бўйича эксперимент сифатида сайлов ўтказилди.

1990 йил 3 март – Тошкент областининг Паркент райони марказида гуруҳ-гуруҳ бўлиб олган кишилар тартибсизлик қилишди. Улар меҳсети туркларини зудлик билан район ҳудудидан чиқариб юборишни талаб этишди. Тўқнашувларда қурбонлар ва ярадор бўлганлар бўлди.

1990 йил 5–12 март – Ўзбекистоннинг барча областлари ва Тошкент шаҳрида халқ депутатлари область Советларининг сайловидан сўнг биринчи сессиялари бўлиб ўтди. Унда область партия комитетининг биринчи котиби халқ депутатлари область советининг раиси этиб сайланди, шунингдек, область ижроия комитетининг янги раиси тасдиқланди. Дастлаб бу жараён Қашқадарё областида бошланди.

1990 йил 6 март – «СССРда мулкчилик тўғрисида» Қонун қабул қилинди.

1990 йил 12–15 март – Москвада СССР халқ депутатларининг навбатдан ташқари учинчи съезди бўлди. Унда СССР Президенти лавозими таъсис этилди ҳамда 15 март куни КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Советининг раиси Михаил Сергеевич Горбачёв Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Президенти этиб сайланди.

1990 йил 18 март – истеъдодли ёшларни қўллаб-қувватлаш «Улуғбек номли Ўзбекистон республика фондини ташкил этиш тўғрисида» қарор матбуотда эълон қилинди.

1990 йил 19 март – Тошкент шаҳрида бўлиб ўтган Ўзбекистон деҳқончилиги саноати ходимларининг анъанавий республика қурултойини Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми раиси М.И.Иброҳимов очди, унда Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг раиси М.М. Мирқосимов маъруза қилди, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети биринчи секретари И.А. Каримов нутқ сўзлади.

1990 йил 21 март – Ўзбекистонда Наврўз миллий байрами кuni дам олиш кuni деб эълон қилинди.

1990 йил 24 март – Ўзбекистон ССРнинг «Ўзбекистон ССР Президенти лавозимини таъсис этиш ҳамда Ўзбекистон ССР Конституцияси (Асосий Қонуни)га ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида» Қонуни қабул қилинди. Бу қонун билан иттифокдош республикалар ўртасида биринчи бўлиб Ўзбекистонда президентлик бошқаруви жорий қилинди.

1990 йил 24 март – Ўзбекистон ССР Олий Советининг ўн иккинчи чақириқ 1-сессиясида Ўзбекистонда президентлик бошқаруви таъсис этилди ва Ўзбекистон Компартияси МК биринчи котиби Ислom Абдуғаниевич Каримов Ўзбекистон ССР Президенти этиб сайланди.

1990 йил 26 март – Ўзбекистон ССР Олий Советининг Раиси этиб Мирзаолим Иброҳимович Иброҳимов сайланди, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг раиси этиб эса Шукурулло Раҳматович Мирсаидов тайинланди.

1990 йил 27 март – Ўзбекистон ССР Олий Советининг ўн иккинчи чақириқ 1-сессиясида Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг раиси Ш.Р.Мирсаидов «Ўзбекистоннинг иқтисодий мустақиллигини мустаҳкамлаш йўлида» номли маъруза қилди.

1990 йил 31 март – Ўзбекистон ССР Олий Советининг «Ўзбекистон ССР ҳукуматининг келгусидаги фаолияти дaстури ва Ўзбекистон ССРнинг иқтисодий, ижтимоий-

маънавий мустақиллигини шакллантиришнинг асосий концепциялари тўғрисида» Қарори қабул қилинди.

1990 йил 3 апрель – «Иттифокдош республиканинг СССРдан чиқиши билан боғлиқ масалаларни ҳал этиш тартиби тўғрисида» СССР Қонуни қабул қилинди.

1990 йил 3 апрель – «Фавқулодда ҳолатнинг ҳуқуқий тартиби тўғрисида» СССР Қонуни қабул қилинди.

1990 йил 10 апрель – «СССР Иттифоқи, иттифокдош ва автоном республикалар иқтисодий муносабатларининг асослари тўғрисида» СССР Қонуни қабул қилинди.

1990 йил 24 апрель – «СССР халқлари тиллари тўғрисида» СССР Қонуни қабул қилинди.

1990 йил 26 апрель – «СССР Иттифоқи билан федерация субъектлари ўртасидаги ваколатларни фарқлаш тўғрисида» СССР Қонуни қабул қилинди.

1990 йил 30 апрель – «Эрк» демократик партияси тuzилди.

1990 йил апрель – Нукус шаҳрида Тошкент киностудиясининг Қорақалпоқ филиали базасида «Қорақалпоқфильм» киностудияси вужудга келди.

1990 йил 2 май – Андижон шаҳридаги «Спартак» стадионида оммавий тартибсизликлар бошланиб, у шаҳар кўчаларида давом этди.

1990 йил 4 май – Ўзбекистон ССР Президентининг «Наврўз халқ байрамини ўтказиш якунлари тўғрисида» Фармони матбуотда эълон қилинди. Фармонга кўра, Ўзбекистон ССР ҳудудида ҳар йили 21 мартни дам олиш куни ва умумхалқ «Наврўз» байрами куни, деб эълон қилинди. Шунингдек, «Наврўз» байрамини 1990 йил мартда ўтказилишига фаол қатнашган бир гуруҳ санъаткорлар ва маданият ходимларига Ўзбекистон ССР фахрий унвонлари берилди.

1990 йил 10–14 май – Тошкентда Бухоро вилояти маданияти кунлари ўтказилди.

1990 йил 17 май – Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг «Гражданларнинг ҳақиқий ҳарбий хизматга чақирилиши тўғрисида» қарори матбуотда эълон қилинди.

1990 йил 23 май – «СССР фуқаролиги тўғрисида» СССР Қонуни қабул қилинди.

1990 йил май – Ўзбекистонда вилоят партия конференциялари ўтказилди.

1990 йил 2 июнь – Ўзбекистон ССР Президентининг «Мусулмонларнинг Саудия Арабистонига ҳаж қилиши тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

1990 йил 4–6 июнь – Ўзбекистон Коммунистик партияси XXII съездининг биринчи босқичи ўтказилди. Съездда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби, Ўзбекистон ССР Президенти И.А. Каримов «Қайта қуришнинг бориши ва асосий йўналишлари, Ўзбекистон ССРнинг суверенитетини ва иктисодий мустақиллигини таъминлаш вазифалари, мамлакат ва жумҳуриятнинг янги сиёсий системасида Ўзбекистон Компартиясининг ўрни ва мавқеи ҳақида» сиёсий маъруза қилди. Съездда бошқариладиган бозор иктисодиётига ўтиш масаласи хусусида резолюция қабул қилинди. Съездда Ўзбекистон ССР Президенти И.А. Каримов Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи котиби этиб қайта сайланди. Шунингдек, Ш.М. Йўлдошев Ўзбекистон Компартияси Назорат-тафтиш комиссиясининг раиси этиб сайланди.

1990 йил 4–11 июнь – Ўш (Қирғизистон)да ўзбек халқига нисбатан геноцид сиёсати қўлланилди ва улар қирғин қилинди. Ўшдаги тўқнашувларда 35000 киши қатнашди. СССР прокуратураси расмий маълумотларига кўра, Ўш фожияларида 1200 киши, аслида эса тахминан 10000 киши ҳалок бўлди. Уларнинг аксарияти ўзбеклар эди.

1990 йил 12 июнь – Ўзбекистон ССР Ташқи савдо ва хорижий мамлакатлар билан алоқа давлат комитети ташкил этилди.

1990 йил 15 июнь – Қозоғистон ССР Президенти, Қозоғистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби Н.А. Назарбоев Тошкентга келди ва Ўзбекистон ССР Президенти, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби И.А. Каримов билан учрашди.

1990 йил 16 июнь – Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида жумхуриятнинг иқтисодий мустақилликка ва бошқариладиган бозор иқтисодиётига ўтиши масалаларига бағишланган кенгаш бўлиб ўтди ва унда И.А. Каримов нутк сўзлади.

1990 йил 20 июнь – Ўзбекистон ССР Олий Совети ўн иккинчи чакирик 2-сессиясида «Мустақиллик Декларацияси» қабул қилинди.

1990 йил 20 июнь – Ўзбекистон ССР Президенти, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби И.А. Каримов раислигида конституцион комиссия тузилди. Комиссияга Ўзбекистон ССРнинг янги Конституцияси лойиҳасини тайёрлаш топширилди.

1990 йил 20 июнь – Ўзбекистон ССРнинг «Ўзбекистон ССРда конституцион назорат тўғрисида», «Ер тўғрисида» қонунлари қабул қилинди.

1990 йил 21–23 июнь – Олмаота шаҳри (Қозоғистон) да Ўзбекистон ССР Президенти, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби И.А. Каримов, Қирғизистон ССР Олий Совети раиси, Қирғизистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби А.М. Масалиев, Тожикистон ССР Олий Совети раиси, Тожикистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби Қ. Маҳкамов, Туркменистон ССР Олий Совети раиси, Туркменистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби С.А. Ниёзов бошчилигидаги Ўзбекистон ССР, Қирғизистон ССР, Тожикистон ССР, Туркменистон ССР делегациялари билан Қозоғистон ССР Президенти, Қозоғистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби Н.А. Назарбоев бошчилигидаги Қозоғистон ССР раҳбарлари учрашуви бўлиб ўтди. Учрашувда беш республика раҳбарлари томонидан Ўрта Осиё жумхуриятлари ва Қозоғистон раҳбарларининг Баёноти имзоланди. Ўзбекистон ССР Министрлар Кенгашининг раиси Ш.Р. Мирсаидов, Қозоғистон ССР Министрлар Кенгашининг раиси У. Караманов, Тожикистон ССР Министрлар Кенгашининг раиси И. Ҳаёев, Қирғизистон ССР Ми-

нистрлар Кенгашининг раиси А. Жумагулов, Туркменистон ССР Министрлар Кенгашининг раиси Ҳ. Аҳмедов Ўзбекистон, Қозоғистон, Қирғизистон, Тожикистон ва Туркменистон ССРнинг иқтисодий, илмий-техникавий ва маданий ҳамкорлиги тўғрисида битимни имзоладилар. Шунингдек, Ўзбекистон ССР, Қозоғистон ССР, Қирғизистон ССР, Тожикистон ССР ва Туркменистон ССР раҳбарлари Ўрта Осиё жумҳуриятлари ва Қозоғистон халқларига Мурожаатнома қабул қилдилар.

1990 йил 26 июнь – «Ўзбекистон ССР халқ ҳофизии» фахрий унвони таъсис этилди.

1990 йил 1 июль – «Орол ҳаракати»ни тузиш тўғрисидаги Декларация матбуотда эълон қилинди. У Орол денгизини қутқариш ва минтақадаги бутун вазиятни соғломлаштиришни ўз олдига мақсад қилиб қўйди.

1990 йил 2–13 июль – Москвада Совет Иттифоқи Коммунистик партияси (КПСС)нинг XXVIII съезди бўлиб ўтди. Унда «Инсонпарвар, демократик социализм сари» Дастурий баёноти маъқулланди. КПСС Устави асос учун қабул қилинди. Съездда СССР Президенти М.С. Горбачёв КПСС Марказий Комитети Бош қотиби этиб қайта сайланди. В.А. Ивашко КПСС Марказий Комитети Бош қотибининг ўринбосари, Б.К. Пуго КПСС Марказий Назорат комиссиясининг раиси этиб сайланди.

1990 йил 13–14 июль – КПСС Марказий Комитети пленумида янги сайланган КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси таркибига Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи қотиби И.А.Каримов ҳам киритилди.

1990 йил 25–26 июль – Ҳиндистон Бош министри Вишванатх Пратап Сингх Ўзбекистонда бўлиб, ташриф доирасида Бухоро ва Самарқандга ҳам сафар қилди.

1990 йил 28 июль – Ўзбекистон ССР Президентининг «Ўзбекистон ССР қишлоқ аҳолисини ичимлик суви ва табиий газ билан таъминлашни яхшилаш тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

1990 йил 7 август – Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг «1990–1992 йилларда Ўзбекистон ССР қишлоқ

аҳолисини ичимлик сув ва табиий газ билан таъминлаш Давлат дастури» тўғрисидаги қарори матбуотда эълон қилинди.

1990 йил 14 август – Тошкент шаҳрида Республика ижарачилари ва ишбилармонларининг таъсис қурултойи бўлди.

1990 йил август – Тошкент шаҳридаги Ўзбекистон ССР Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасида Хитой Халқ Республикаси Синьцзян-Уйғур автоном райони фан-техника ютуқлари кўргазмаси намоиш қилинди.

1990 йил 3 сентябрь – Ўзбекистон ўрмончиларининг I съезди ўтказилди.

1990 йил 4 сентябрь – Ўзбекистон ССР Президентининг «Жумҳурият ёшларини армияга чақиришни ва уларнинг ҳарбий хизматни ўташини такомиллаштириш чоралари тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

1990 йил 11–12 сентябрь – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон касаба уюшмалари XIV съезди ўтказилди. Съездда Ўзбекистон касаба уюшмалари федерацияси ташкил топди (Ўзбекистон касаба уюшмалари кенгаши – «Ўзсовпроф» 1925 йил март ойидан фаолият кўрсата бошлаган).

1990 йил 14–16 сентябрь – Тошкентда машҳур муҳаддис Абу Исо Муҳаммад ибн Исо Термизий таваллудининг 1200 йиллигига бағишланган «Имом Термизийнинг маънавий мероси ва ҳозирги замон» мавзуида халқаро ислом анжумани ўтказилди. Анжуман қатнашчилари Имом Термизий таваллуд топган ва дафн этилган Шеробод тумани ҳамда Термиз шаҳри (Сурхондарё вилояти)га ҳам сафар қилдилар.

1990 йил 19–26 сентябрь – Ўзбекистонда Малайзия ҳафталиги кунлари бўлиб ўтди. Ҳафталик доирасида Тошкентда «Ўзбекистон – Малайзия» дўстлик жамияти таъсис этилди.

1990 йил 25 сентябрь – Ўзбекистон ССР Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш министрлиги Ўзбекистон ССР Министрлар Кенгаши ҳузуридаги Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш жумҳурият давлат-кооператив маркази (Ўзбыт-центр)га айлантирилди.

1990 йил 26 сентябрь – СССР Олий Советининг Миллатлар Совети «Қирғизистон ССРнинг Ўш вилоятидаги воқеалар тўғрисида» қарор қабул қилди.

1990 йил 28 сентябрь – Ўзбекистон ССР Президенти-нинг «Ўзбекистон ССР Энергетика ва электрлаштириш министрлигини ташкил этиш тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

1990 йил сентябрь – Нукус давлат педагогика институти қайта ташкил қилинди.

1990 йил 1 октябрь – Ўзбекистон ССР Президенти-нинг «Ўзбекистон ССР Президенти Кенгашининг таркиби тўғрисида» Фармони эълон қилинди.

1990 йил 5 октябрь – Нукус шаҳрида «Орол танглиги: унинг сабаблари ва ҳал қилиш йўллари» мавзuida халқаро симпозиум бўлиб ўтди.

1990 йил 6 октябрь – Ўзбекистонда йирик акциядорлик-тижорат банки – «Туронбанк» ташкил этилди.

1990 йил 9 октябрь – «Жамоат бирлашмалари» тўғрисида СССР Қонуни қабул қилинди.

1990 йил 17 октябрь – «Ўзбекистон халқ хўжалигини барқарорлаштиришнинг асосий йўналишлари ва бозор иқтисодиётига ўтишнинг қоидалари» лойиҳаси матбуотда эълон қилинди.

1990 йил 18 октябрь – Москвада истеъдодли ўзбек шоири Ҳамид Олимжон таваллудининг 80 йиллигига бағишланган тантанали кеча бўлиб ўтди.

1990 йил 29 октябрь – Ўзбекистон ССР Олий Кенгашининг «Ўзбекистон халқ хўжалигини барқарорлаштиришнинг асосий йўналишлари ва бозор иқтисодиётига ўтиш қоидалари тўғрисида» қарори қабул қилинди.

1990 йил 31 октябрь – Ўзбекистон ССР Ички ишлар вазирлиги жумҳуриятга бўйсунувчи вазирликка айлантирилди.

1990 йил 31 октябрь – Ўзбекистон ССРнинг «Ўзбекистонда мулкчилик тўғрисида» ва «Ўзбекистон ССРда халқ депутатларининг мақоми тўғрисида» қонунлари қабул қилинди.

1990 йил 1 ноябрь – Ўзбекистон ССРнинг «Ўзбекистон ССРда ижроия ва бошқарув ҳокимиятининг тузилишини такомиллаштириш ҳамда Ўзбекистон ССР Конституция-

си (Асосий Қонуни)га ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида» Қонуни қабул қилинди. Қонунга кўра, Ўзбекистонда президентлик ҳокимияти билан Министрлар Советининг ижроия бошқарув ҳокимияти қўшиб юборилди. Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасига айлантирилди. Ўзбекистон ССР Президенти айна бир вақтда Вазирлар Маҳкамасининг раиси бўлди. Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Президиуми, Министрлар Советининг раиси, Министрлар Совети раисининг биринчи ўринбосари ва ўринбосарлари лавозими тугатилди. Шунингдек, Ўзбекистон ССР вице-президенти лавозими таъсис этилди. Вице-президентни Ўзбекистон ССР Президенти тайинлаб, сўнгра Ўзбекистон ССР Олий Совети тасдиқлайди. У Вазирлар Маҳкамасига раҳбарлик қилади ва унинг ишини ташкил этади.

1990 йил 1 ноябрь – Ўзбекистонда вице-президент лавозими таъсис этилди ва Шукурулло Раҳматович Мирсаидов Ўзбекистон ССР вице-президенти этиб тайинланди (Бу лавозим 1992 йил 4 январда тугатилди).

1990 йил 13 ноябрь – Тошкент шаҳридаги Санъат саройида Ўзбекистон шифокорларининг I курултойи бўлиб ўтди.

1990 йил 16 ноябрь – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон ўқитувчиларининг конференцияси бўлиб ўтди.

1990 йил 20 ноябрь – Тошкент давлат дорилфунуни ташкил этилганлигининг 70 йиллик юбилеи тантанали нишонланди.

1990 йил 20 ноябрь – «Ўзбекистоннинг сиёсий ва иқтисодий мустақиллиги, маънавий янгиланиш, ижтимоий адолат ва аҳолининг муносиб турмуш шароити учун» Ўзбекистон Коммунистик партиясининг ҳаракат дастури лойиҳаси матбуотда эълон қилинди.

1990 йил 22 ноябрь – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон ССР билан Украина ССР ҳукуматлари ўртасида 1991–1995 йилларда иқтисодий, савдо ва маданий ҳамкорлик тўғрисида битим имзоланди.

1990 йил 23–29 ноябрь – Хитой Халқ Республикаси Шинжон-Уйгур автоном райони халқ ҳукуматининг раиси Темир Давомат бошчилигидаги ҳукумат делегацияси Ўзбекистонда бўлди.

1990 йил 25 ноябрь – янги Иттифок Шартномаси лойиҳаси Ўзбекистон матбуотида эълон қилинди.

1990 йил 28–30 ноябрь – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Ленинчи Коммунистик Ёшлар Иттифоқининг XXIV съезди бўлди.

1990 йил 29 ноябрь – Тошкентда илк бор Ўзбекистон пахтачилик маҳсулоти улгуржи савдоси жумҳуриятлараро ярмаркаси бўлиб ўтди.

1990 йил ноябрь – Ўзбекистон ССР Энергетика ва электрлаштириш министрлиги ташкил этилди.

1990 йил 2 декабрь – Наманган шаҳрида автобус ичида ички ишлар қўшинларининг ҳарбий хизматчилари гуруҳи билан йўловчилар ўртасида муштлашувлар бўлиб, унда 5 аскар ва 3 фуқаро ҳалок бўлди, 25 киши жароҳатланди. Ўзбекистон ҳукумати раҳбарлари Наманганга келишди.

1990 йил 3 декабрь – Тошкент шаҳрида Осиё – Тинч океани минтақасида хавфсизлик ва ҳамкорлик ҳамда икки томонлама муносабатлар муаммоларига бағишланган Совет – Жанубий Корея конференцияси ўтказилди.

1990 йил 7–8 декабрь – Тошкентнинг Санъат саройида Ўзбекистон Коммунистик партияси XXII съездининг иккинчи босқичи бўлиб ўтди. Унда КПСС МК Сиёсий бюроси аъзоси, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети биринчи котиби, Ўзбекистон ССР Президенти И.А. Каримов «Жумҳуриятдаги ижтимоий-сиёсий вазият ҳамда Ўзбекистон Компартиясини ташкилий-сиёсий жиҳатдан мустаҳкамлаш ва иқтисодиётни бозор муносабатларига ўтказишга тайёргарлик борасидаги вазифалар тўғрисида» маъруза қилди.

1990 йил 8 декабрь – Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалиги давлат-кооператив қўмитаси Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалиги вазирлигига айлантирилди; Ўзбекистон ССР Давлат режалаш қўмитаси Ўзбекистон ССР Иқтисодиёт қўмитасига айлантирилди.

1990 йил 10–11 декабрь – Москвада бўлган КПСС МК Пленумида «Иттифок шартномасининг концепцияси ва партия ташкилотларининг вазифалари тўғрисида»ги масала кўрилди.

1990 йил 14 декабрь – Қорақалпоғистон АССР Олий Совети 4-сессиясида «Ўзбекистон ССР таркибида Қорақалпоғистон АССР суверенитети тўғрисида Декларация» қабул қилинди.

1990 йил 17–27 декабрь – Москвада СССР халқ депутатларининг тўртинчи съезди бўлиб ўтди. Унда СССР Олий Совети Миллатлар Советининг раиси Р.Н. Нишонов «Янги Иттифок шартномасининг умумий концепцияси ва уни тузиш тартиби ҳақида» маъруза қилди. Съездда «Янги Иттифок шартномасининг умумий концепцияси ва уни тузиш тартиби ҳақида» қарор ва «Умумхалқ овоз бериши (СССР референдуми) тўғрисида» Қонун қабул қилинди. Съездда Г.И. Янаев СССР вице-президенти этиб сайланди.

1990 йил 26 декабрь – «Ўзбекистоннинг сиёсий ва иктисодий мустақиллиги, маънавий янгиланиш, ижтимоий адолат ва аҳолининг муносиб турмуш шароити учун» Ўзбекистон Коммунистик партиясининг ҳаракат дастури республика матбуотида эълон қилинди ва кучга кирди.

1990 йил – Тошкент вилоятининг Бўстонлик, Паркент ва Оҳангарон туманларининг тоғли ҳудудларида Угом – Чотқол давлат табиат миллий боғи ташкил этилди.

1990 йил – «Тўмарис» хотин-қизлар ҳаракати ташкил топди.

1990 йил – Қорақалпоқ Давлат кўғирчоқ театри ташкил топди.

1991 йил – «Алишер Навоий йили» деб эълон қилинди.

1991 йил 1 январь – Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг расмий органи – «Халқ сўзи» ва «Народное слово» газеталарининг биринчи сони нашрдан чиқди.

1991 йил 1 январь – Ўзбекистонда ҳам бутун СССР ҳудудида бўлгани сингари ишлаб чиқариш-техника мақсадларига мўлжалланган маҳсулотларни, халқ истеъмоли молларини сотиш, ишларни бошқариш ва пулли хизмат

кўрсатишдан тушадиган пулнинг 5 фоизи миқдорида савдо солиғи жорий этилди. Бир йил давомида мавжуд бўлган бу солиқ халқ ўртасида «Президент Горбачёв солиғи» деган ном олди.

1991 йил 11 январь – Ўзбекистон ССР Президентининг «Колхозчилар, совхозларнинг ишчилари ва қишлоқ жойларида яшовчи бошқа фуқароларнинг шахсий ёрдамчи хўжаликларини янада ривожлантиришига оид қўшимча тадбирлар тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

1991 йил 16 январь – «Совет Социалистик Республикалар Иттифоқини сақлаб қолиш тўғрисида» СССР Олий Кенгаши қарор қабул қилди.

1991 йил 22 январь – «СССР Давлат банкининг 1961 йил нухасидаги 50 ва 100 рубллик пул белгиларини тўлов учун қабул этишни тўхтатиш ҳамда фуқароларнинг омонатларидан нақд пул беришни чеклаш тўғрисида» СССР Президенти Фармони эълон қилинди. Бу ҳолат халқ ўртасида кучли норозиликка сабаб бўлди ва унинг иқтисодий турмушини яна ҳам оғирлаштирди. 23 январдан бошлаб эса СССР Давлат банкининг 1991 йил нухасидаги 50 ва 100 рубллик бўлган нухаларини муомалага чиқариш бошланди. Бу ҳолат пулнинг кадрсизланиши ва инфляциянинг ҳаддан ташқари ошишига олиб келди.

1991 йил 23 январь – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон – Туркия дўстлик жамияти таъсис этилди.

1991 йил 25–30 январь – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон журналистларнинг VIII съезди бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон журналистлари уюшмаси ташкил топди ва бошқарув органлари сайланди.

1991 йил 29 январь – Ўзбекистон ССР Президентининг «Алишер Навоийнинг 550 йиллигини нишонлаш тўғрисида» Фармони қабул қилинди. Фармонга кўра, 1991 йил – Алишер Навоий йили деб эълон қилинди.

1991 йил январь – «Мулоқот» журнали чиқа бошлади.

1991 йил январь – «Ўзбекистон коммунисти» ва «Коммунист Узбекистана» журналлари «Инсон ва сиёсат» – «Человек и политика» номи билан чиқа бошлади.

1991 йил январь – «Мухбир» журнали «Ўзбекистон матбуоти» номи билан чиқа бошлади.

1991 йил 12 февраль – Ўзбекистон ССР Президенти-нинг «Жумхуриятда «Наврўз» умумхалк байрамига тайёргарлик кўриш ва ўтказиш ҳақида» Фармони қабул қилинди.

1991 йил 12 февраль – Ўзбекистон ССР Давлат геология ва минерал ресурслар комитети ташкил этилди;

«Ўзбеклес» иттифок-республика ўрмон хўжалиги ишлаб чиқариш бирлашмаси Ўзбекистон ССР Давлат ўрмон комитетига айлантирилди.

1991 йил 15 февраль – Ўзбекистон ССРнинг «Ўзбекистон ССРда жамоат бирлашмалари тўғрисида», «Ўзбекистон ССРда тадбиркорлик тўғрисида», «Ўзбекистон ССРда корхоналар тўғрисида», «Банклар ва банк фаолияти тўғрисида», «Корхоналар, бирлашмалар ва ташкилотлардан олинадиган солиқлар тўғрисида», «Ўзбекистон ССР фуқароларидан, ажнабий фуқаролардан ва фуқаролиги бўлмаган шахслардан олинадиган даромад солиғи тўғрисида» қонунлари қабул қилинди.

1991 йил 1 март – Фарғона давлат педагогика институти негизда Фарғона давлат университети ташкил этилди.

1991 йил 3–10 март – Тошкент шаҳридаги марказий «Юбилей» спорт саройида таэквандо бўйича СССР биринчи чемпионати ўтказилди.

1991 йил 4 март – «СССР Олий Кенгашининг «Мамлакатни экология жиҳатидан соғломлаштиришни кечиктириб бўлмайдиган чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори Орол денгизи муаммолари бўйича қандай бажаралиётганлиги ҳақида» номли СССР Олий Кенгашининг қарори қабул қилинди.

1991 йил 4 март – Тошкент шаҳрида бўлган республика хотин-қизлар кенгашининг III пленумида кенгаш Ўзбекистон ССР Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Ўзбекистон хотин-қизлар комитетига айлантирилди. (Кейинчалик Ўзбекистон Республикаси Президенти Фармони (1995 йил 2 март) билан Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси раиси Бош вазирнинг ўринбосари этиб тайинланди.)

1991 йил 5 март – Ўзбекистон ССР Президентининг «Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг мақоми тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

1991 йил 5 март – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон ССР Президенти И.А. Каримов жумҳурият олимлари билан учрашди.

1991 йил 5 март – Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг қарори билан Фан ва техника соҳасида Беруний (Абу Райҳон Беруний) номидаги Ўзбекистон ССР Давлат мукофоти таъсис этилди.

1991 йил 12 март – «Суверен республикаларнинг иттифоқи тўғрисида шартнома» лойиҳаси Ўзбекистон матбуотида эълон қилинди.

1991 йил 13–14 март – Бишкекда Ўзбекистон ССР Президенти И.А. Каримов ва Қирғизистон Республикаси Президенти А.А. Акаев ўзаро учрашди. Ўзбекистон ССР ва Қирғизистон Республикаси ўртасида Дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисидаги шартнома имзоланди.

1991 йил 17 март – биринчи марта СССРда умумхалқ референдуми ўтказилди. Унда «Тенг ҳуқуқли мустақил республикаларнинг янгиланган ҳамда ҳар қандай миллатга мансуб кишининг ҳуқуқ ва эркинликларига тўла даражада қўлат бериладиган федерацияси сифатида Совет Социалистик Республикалари Иттифоқини сақлаб қолишни зарур деб ҳисоблайсизми?» деган масала қўрилди. Ўзбекистон ССР ҳудудида эса референдум пайтида қўшимча бюллетень киритилиб, унда «Ўзбекистон янгиланаётган Иттифок (Федерация) таркибида мустақил тенг ҳуқуқли жумҳурият бўлиб қолишига розимисиз?» деган савол қўйилди. Референдумда рўйхатга киритилган Ўзбекистон ССР аҳолисининг 10 287 938 фуқародан 9 830 782 киши катнашиб, «Тенг ҳуқуқли мустақил республикаларнинг янгиланган федерацияси сифатида СССРни сақлаб қолиш учун» 9 196 848 киши ёки 93,7 фоизи овоз берди.

1991 йил 18 март – Ўзбекистон ССР Президентининг «Шахсий томорқа ҳўжаликларининг эгалари бўлмиш деҳқонларга молиявий ёрдам бериш ва улар уюшмаси мо-

дий-техника базасини мустаҳкамлаш тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

1991 йил 19 март – «Чакана нархларни ислоҳ қилиш ва аҳолини ижтимоий ҳимоялаш тўғрисида» СССР Президентининг Фармони қабул қилинди. Фармонга кўра, СССР ҳудудида давлат чакана нархлари ва тарифлари оширилди.

1991 йил 25 март – Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг «Чакана нархларнинг ислоҳ қилиниши муносабати билан Ўзбекистон ССР аҳолисини ижтимоий ҳимоялаш тадбирлари ҳақида» қарори қабул қилинди. Бу қарорга кўра, нарх-наво ошишидаги зарарни қоплаш учун Ўзбекистон аҳолисига компенсация ва пул нафақалари тўлаш бошланди.

1991 йил 29 март – Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг «Чакана нархларни ислоҳ қилиш тўғрисида» қарори қабул қилинди.

1991 йил 29 март – Сурхондарё вилояти таркибида Узун райони ташкил қилинди.

1991 йил март – тошкентлик спортчи Василиса Семенчук фристайл бўйича Лейк-Плэсид қор трассасида ўтказилган жаҳон чемпионатида ғолиб чиқиб, олтин медаль билан тақдирланди.

1991 йил 2 апрель – СССРда, жумладан, Ўзбекистон ССР ҳудудида янги давлат чакана нархлари ва тарифлари кучга кирди. Бу сана улкан мамлакатда яшовчи оддий халқнинг хонавайрон бўлиши ва иқтисодий аҳволи оғирлашуви каби мураккаб жараённинг бошланиши сифатида «қора кун» бўлиб тарихга кирди.

1991 йил 16 апрель – Ўзбекистонда Рўза ҳайити (Рамазон ҳайити) кунли фуқаролар илк марта ишга чиқмадилар.

1991 йил 19–21 апрель – Ўзбекистон ССР Президенти И.А. Каримов бошчилигидаги Ўзбекистон ССР давлат делегацияси Туркменистонда бўлди. Ташриф давомида Ўзбекистон ССР ва Туркменистон ССР ўртасида Дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисида шартнома ҳамда Ўзбекистон ССР ҳукумати билан Туркменистон ССР ҳукумати ўртасида

1992–1995 йилларда иқтисодий ва маданий ҳамкорлик қилиш тўғрисида битим имзоланди.

1991 йил 23 апрель – СССР Президенти М. Горбачёв ҳамда 9 та иттифокдош республикалар – РСФСР, Украина, Белоруссия, Ўзбекистон, Қозоғистон, Озарбайжон, Тожикистон, Қирғизистон ва Туркменистон давлат олий идоралари раҳбарларининг учрашувида «Мамлакатдаги аҳволни барқарорлаштириш ва тангликни бартараф этишга доир кечиктириб бўлмайдиган чора-тадбирлар тўғрисида қўшма баёнот» қабул қилинди. Баёнотда янги иттифок шартномаси хужжати лойиҳасини тайёрлаш ишини яқин вақт ичида тугаллаш таъкидланди.

1991 йил 30 апрель – Тошкент метросининг «Беруний» ва «Тинчлик» бекатлари фойдаланишга топширилди.

1991 йил 4 май – Ангрен шахрига қарашли Жигаристон кўрғонида кучли ер силкиниши содир бўлиб, қўплаб кишилар ҳалок бўлди. Ўзбекистон ССРда 6 май мотам куни деб эълон қилинди.

1991 йил 5 май – Ўзбекистон ССР Давлат меҳнат ва ижтимоий масалалар комитети Ўзбекистон ССР Меҳнат вазирлигига айлантирилди.

1991 йил 6 май – Тошкент политехника институтининг архитектура, саноат ва фуқаро қурилиши ҳамда муҳандис қурилиш факультетлари негизида Тошкент архитектура ва қурилиш институти ташкил этилди.

1991 йил 12–25 май – СССР Бош вазири В.С. Павлов Ўзбекистонга келди.

1991 йил 13 май – Тошкент халқ хўжалиги институтининг молия-иқтисод ва ҳисоб-иқтисод факультетлари негизида Тошкент молия институти ташкил этилди.

1991 йил 31 май – Ўзбекистон ССР Президентининг «Республика қишлоқ аҳолисини овқат учун дон (бугдой) билан таъминлашга доир қўшимча чоралар тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

1991 йил 6 июнь – Тошкент халқ хўжалиги институти Тошкент давлат иқтисодиёт дорилфунунига айлантирилди.

1991 йил 11 июнь – Ўзбекистон ССР Президентининг «Ўзбекистон Қишлоқ хўжалик фанлари академиясини ташкил этиш ҳақида» Фармони қабул қилинди.

1991 йил 13 июнь – Ўзбекистон ССР Олий Кенгашининг ўн иккинчи чақириқ 5-сессиясида Ўзбекистон ССР вице-президенти Ш.Р. Мирсаидов «Мустақил Давлатлар Иттифоқи тўғрисида»ги шартнома лойиҳаси ҳақида маъруза қилди. Ўзбекистон ССР Олий Кенгашининг «Мустақил Давлатлар Иттифоқи тўғрисида»ги шартнома лойиҳаси ҳақида» қарори қабул қилиниб, мазкур лойиҳа маъқулланди.

1991 йил 14 июнь – Ўзбекистон ССРнинг «Оммавий ахборот воситалари тўғрисида», «ОИТС билан касалланишнинг олдини олиш тўғрисида», «Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида», «Ўзбекистон ССР Олий Кенгашининг Мандат комиссияси ва қўмиталари тўғрисида», «Ўзбекистон ССРнинг ташқи иқтисодий фаолияти тўғрисида», «Ўзбекистон ССРда чет эл инвестициялари тўғрисида», «Ўзбекистон ССРда кооперация тўғрисида» қонунлари қабул қилинди.

1991 йил 14 июнь – Ўзбекистон ССР давлат солиқ идоралари тўғрисидаги Низом тасдиқланди.

1991 йил 18–22 июнь – Тошкент шаҳридаги Наврўз мажлислар марказида биринчи Тошкент ишбилармонлар учрашуви ўтказилди. Унда Ўзбекистон ССР раҳбарлари қатнашди.

1991 йил 22 июнь – Тошкентда диний байрам Қурбон ҳайитининг биринчи куни ҳам олиш куни сифатида илк марта нишонланди.

1991 йил 28 июнь – «Мустақил Давлатлар Иттифоқи тўғрисида шартнома» лойиҳаси Ўзбекистон матбуотида эълон қилинди.

1991 йил 3 июль – Ўзбекистон ССР Олий Кенгашининг «Ўзбекистон ССР ташкил топган санани аниқлаш бўйича комиссия тузиш тўғрисида» қарори матбуотда эълон қилинди.

1991 йил 15 июль – Тошкент давлат университетининг шарқ факультети асосида Тошкент давлат шарқшунослик институти ташкил этилди.

1991 йил 20 июль – Ўзбекистон ССР Фанлар академияси таркибида Сув муаммолари институти ташкил этилди.

1991 йил июль – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон халқ академиясига асос солинди.

1991 йил 14 август – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон, Қозоғистон, Қирғизистон, Тожикистон ва Туркменистон республикалари президентларининг кенгаши ўтказилди. Кенгашда республикалар раҳбарларининг учрашуви якунлари хусусида ахборот ҳамда Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон республикалараро Маслаҳат кенгашини тузиш тўғрисида Битим имзоланди.

1991 йил 16 август – Мустақил Давлатларнинг Иттифоқи тўғрисида шартнома (1991 йил 23 июлда келишиб олинган) Ўзбекистон матбуотида эълон қилинди.

1991 йил 17–19 август – Ўзбекистон ССР Президенти Ислон Каримовнинг Ҳиндистон Республикасига республика раҳбари сифатида илк мустақил расмий ташрифи бўлди. Ташриф доирасида Ўзбекистон ССР билан Ҳиндистон Республикаси ўртасида иктисодий, савдо ва илмий-технавий ҳамда маданият, санъат, таълим, фан, туризм, спорт ва оммавий ахборот воситалари соҳасида ҳамкорлик қилиш тўғрисидаги битимлар имзоланди. Натижада мамлакатимиз ташқи сиёсатининг тамал тоши қўйилди.

1991 йил 18 август – СССР вице-президенти Г.Янаев, СССР Бош вазири В. Павлов, СССР Мудофаа кенгашининг биринчи ўринбосари О. Бакланов «Совет раҳбариятининг баёноти» билан чиқиб, СССРда Фавқулодда ҳолат Давлат Комитети тузилганлигини эълон қилишди. Совет халқига мурожаатнома қабул қилинди. Г. Янаев ўзини М.С. Горбачёв саломатлиги ёмонлашганлиги сабабли 19 августдан бошлаб СССР Президенти вазифасини ижро этувчи, деб эълон қилди.

1991 йил 19–21 август – СССР парчаланиши жараёнининг олдини олишга қаратилган давлат тўнтаришига уриниш бўлди. СССР ҳудудида Фавқулодда ҳолат Давлат Комитети (ГКЧП) тузилди. СССР вице-президенти Геннадий Иванович Янаев унга раҳбарлик қилди. Комитет таркиби-

га МК раҳбарлари, СССР Мудофаа, Ички ва Ташқи ишлар министрлари кирган эди. Бу пайтда Қримда дам олаётган СССР президенти Михаил Сергеевич Горбачёвнинг саломатлиги ёмонлашди, деб эълон қилинди. Москвага қўшин киритилди. Бирок ушбу путч РСФСР президенти Борис Николаевич Ельцин раҳбарлигидаги демократик кучлар томонидан бостирилди. М.С. Горбачёв Москвага қайтгач, кейинчалик Фавкулодда ҳолат Давлат Комитети аъзоларига қарши жиноий иш қўзгатилди. Путч барбод бўлгач, КПСС сиёсий партия сифатида ўз фаолиятини тўхтатишга мажбур бўлди ҳамда СССРдаги иттифокдош республикалар ўз мустақилликлари ва суверенитетларини эълон қилишди.

1991 йил 21 август – Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши Раёсати ва Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг Қорақалпоғистон, вилоятлар ва Тошкент шаҳар раҳбарлари иштирокидаги қўшма мажлисининг баёноти ҳамда Ўзбекистон ССР Президенти, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби Ислом Каримовнинг республика аҳолисига мурожаати матбуотда эълон қилинди.

Ўзбекистон ССР Президенти Ислом Каримовнинг Фармони қабул қилиниб, унда СССРда Фавкулодда ҳолат Давлат Комитетининг СССР Конституцияси ҳамда қонунларига, Ўзбекистон ССР Конституцияси ҳамда қонунларига зид келадиган фармонлари ва қарорлари ҳақиқий эмас, деб ҳисобланди.

1991 йил 22 август – Москвага тунда қайтиб келган СССР Президенти М.С. Горбачёв мамлакат телекўрсатуви ва радиоэшиттириши учун Баёнот бериб, вазиятни тўлатқис қўлга олганлигини эълон қилди. СССР ҳудудида давлат тўнтариши ташкилотчиларининг ғайриконституциявий ҳужжатлари бекор қилинди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюроси ва Марказий Назорат Комиссияси Раёсатининг баёноти эълон қилиниб, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби И.А. Каримовнинг бундан кейин КПСС МК Сиёсий бюросининг ҳозирги таркибида қола олмаслиги тўғрисидаги баёнотини қўллаб-қувватлади.

1991 йил 24 август – «СССР Қуролли Кучлар ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш идораларида ҳамда давлат аппаратида сиёсий партиялар ва сиёсий ҳаракатларнинг фаолиятини тўхтатиш тўғрисида» СССР Президентининг Фармони қабул қилинди.

1991 йил 25 август – Ўзбекистон ССР Президентининг Фармони қабул қилиниб, Республика Ички ишлар вазирлиги ва Давлат хавфсизлик комитети Ўзбекистон ССРнинг қонуний тасарруфига олинди.

1991 йил 27 август – Ўзбекистон ССР Президенти Фармони қабул қилиниб, Ўзбекистон ССР ҳудудида фаолият кўрсатаётган ижодий уюшмалар, кўнгилли жамиятлар ва жамғармалар, уларнинг бўлимлари ва корхоналари партия тасарруфидан чиқарилди.

1991 йил 28 август – Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети билан Марказий Назорат Комиссиясининг қўшма пленуми бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети биринчи қотиби, Ўзбекистон ССР Президенти И.А. Каримов «Мамлакатда 19–21 август кунлари содир бўлган фожиаи воқеалар ва республика партия ташкилотларининг вазифалари тўғрисида» маъруза қилди.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МУСТАҚИЛЛИК ДАВРИДА (1991–2012 ЙИЛЛАР)

1991 йил 31 август – Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ўн иккинчи чақириқ навбатдан ташқари 6-сессиясида Ўзбекистон Республикасининг Давлат мустақиллиги тўғрисида Олий Кенгаш баёноти ва Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг Давлат мустақиллиги асослари тўғрисида» Қонуни ҳамда Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг «Ўзбекистон Республикасининг Давлат мустақиллигини эълон қилиш тўғрисида» қарори қабул қилинди.

Ўзбекистон Республикаси давлат ва ҳукумат раҳбарлари:

Ўзбекистон Республикаси Президенти: Ислон Абдуғаниевич Каримов (1991 йил 31 августдан/29 декабрдан).

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши раислари: Шавкат Мухитдинович Йўлдошев (1991 йил 31 август – 1993 йил 29 декабрь), Эркин Халилов (1993 йил 29 декабрь – 1995 йил 23 февраль). *Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси раиси:* Эркин Ҳамдамович Халилов (1995 йил 23 февраль – 2005 йил январь).

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг раислари: Мурод Шарифхўжаев (2005 йил 27 январь – 2006 йил 23 февраль), Илгизар Матёкубович Собиров (2006 йил 24 февралдан).

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг спикерлари: Эркин Ҳамдамович Халилов (2005 йил 27 январь – 2008 йил 22 январь), Дилором Ғофуржоновна Тошмухамедова (2008 йил 23 январдан).

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг раиси: Ислон Абдуғаниевич Каримов (1991 йил 31 август – 2005 йил январь);

Ўзбекистон Республикаси Бош вазирлари: Абдулхошим Муталович Муталов (1992 йил 13 январь – 1995 йил 21 декабрь), Ўткир Тўхтамуродович Султонов (1995 йил 21 декабрь – 2003 йил 10 декабрь), Шавкат Миромонович Мирзиёев (2003 йил 10 декабрдан).

1991 йил 1 сентябрь – Ўзбекистон Республикасининг Мустақиллик куни – умумхалқ байрами.

1991 йил 1 сентябрь – «Совет Ўзбекистони» газетаси «Ўзбекистон овози» номи билан чоп этила бошлади.

1991 йил 1 сентябрь – Тошкент шаҳрида «Оила ва жамият» газетаси чоп этила бошлади.

1991 йил 2–5 сентябрь – Москвада СССР халқ депутатларининг навбатдан ташқари бешинчи съезди ўтказилди. Съезд ўтиш давридаги СССР давлат ҳокимияти ва бошқаруви идоралари тўғрисидаги Қонунни қабул қилиб, аслида ўзини ўзи тарқатиб юборишга ва бутун ҳокимиятни янги тузиладиган олий бошқарув идораларига топширишга рози бўлди.

1991 йил 5 сентябрь – Ўзбекистон Республикасининг Қонуни: «Ўзбекистон Республикасининг Давлат мустақиллиги асослари тўғрисида», Ўзбекистон Республикасининг Давлат мустақиллиги тўғрисида Олий Кенгаш Баёноти ва Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг қарори: «Ўзбекистон Республикасининг Давлат мустақиллигини эълон қилиш тўғрисида» (барча ҳужжатлар 31 августда қабул қилинган) республика марказий матбуотида эълон қилинди.

1991 йил 5 сентябрь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг Тошкент шаҳридаги В.И. Ленин номли майдонини Мустақиллик майдони деб қайта номлаш ҳақида Фармони эълон қилинди.

1991 йил 6 сентябрь – Ўзбекистон Республикаси Мудофаа ишлари вазирлиги тузилди.

1991 йил 7 сентябрь – Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки ташкил этилди.

1991 йил 9 сентябрь – Ўзбекистон Республикаси Президенти девонининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарк» нашриёт-матбаа концерни ва Бош таҳририят (2002 йил ок-

тябрдан «Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси) ташкил қилинди.

1991 йил 14 сентябрь – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Коммунистик партиясининг сўнгги фавкулудда XXIII курултойи бўлиб, унда КПСС таркибидан чиқиш ва сифат жиҳатидан янги сиёсий ташкилот – Ўзбекистон Халқ Демократик партияси (Ўзбекистон ХДП)ни тузиш ҳақидаги Баёнот қабул қилинди.

1991 йил 17 сентябрь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Республика давлат ҳокимияти ва бошқарув идораларини ҳамда халқ таълими системасини партиядан холи этиш тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

1991 йил 20 сентябрь – Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг Адабиёт институти (ҳозирги Тил ва адабиёт институти)га Алишер Навоий номи берилди.

1991 йил 24 сентябрь – Тошкентда «Эл» халқаро уюшмасининг ташаббуси билан ўзбеклар (туркистонликлар)нинг биринчи халқаро учрашуви бўлди.

1991 йил 25 сентябрь – адабиёт, санъат ва меъморчилик соҳасида Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Республикаси Давлат мукофоти илк марта Абдулла Қодирий (марҳум), Абдулҳамид Чўлпон (марҳум), Абдурауф Фитрат (марҳум), шунингдек, Шермат [Шерали] Жўраев, Баҳодир Жалолов, Серго Сутягин, Саминжон Мўйдинов, Мурод Фозилов, Манзар Салим (Ҳиндистон)га берилди.

1991 йил 26 сентябрь – Ўзбекистон ССР Давлат хавфсизлиги Иттифоқ-Республика Комитети туғатилиб, Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлик бошқармаси (хизмати) тузилди ва Республика Президентига бўйсундирилди.

Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлик бошқармаси (хизмати) раҳбарлари: Ғулом Алиев (1991 йил 12 июнь – 1995 йил 27 июнь), Рустам Расулович Иноятов (1995 йил 27 июндан).

1991 йил 28 сентябрь – Ўзбекистонда ва халқаро миқёсда улуғ ўзбек шоири ва мутафаккири Алишер Навоий таваллудининг 550 йиллик тантаналари нишонланди. Тошкент шаҳридаги Ўзбекистон Миллий боғида буюк мута-

факкир ва давлат арбоби Алишер Навоий хайкали ва унинг номи билан аталадиган катта боғнинг очилиш маросими бўлиб ўтди.

1991 йил 30 сентябрь – Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг қарори билан Латвия Республикаси, Литва Республикаси ва Эстония Республикасининг мустақиллиги эътироф этилди.

1991 йил 30 сентябрь – Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ўн иккинчи чакирик навбатдан ташқари 7-сессиясида «Ўзбекистон Республикасининг Давлат мустақиллиги асослари тўғрисида»ги Қонунга конституциявий мақом бериш тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Қонуни қабул қилинди. Инсон ҳуқуқлари ва эркинликлари тўғрисида Декларация ратификация этилди.

1991 йил сентябрдан – Ўзбекистон Республикасидаги муҳим вазирликлар, қўмиталар, суд ва прокуратура органлари ҳамда уларнинг раҳбарлари:

Ўзбекистон Республикаси Мудофаа ишлари вазири – миллий гвардия қўмондони: Рустам ўрмонович Аҳмедов (1991 йил 10 сентябрь – 1993 йил 3 июль); *Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлари:* Рустам ўрмонович Аҳмедов (1993 йил 3 июль – 1997 йил 29 сентябрь), Ҳикматулло Қўчқорович Турсунов (1997 йил 29 сентябрь – 2000 йил 14 февраль), Юрий Набиевич Агзамов (2000 йил 14 февраль – 2000 йил 29 сентябрь), Қодир Ғофурович Ғуломов (2000 йил 29 сентябрь – 2005 йил 18 ноябрь), Руслан Эркинович Мирзаев (2005 йил 18 ноябрь – 2008 йил 17 сентябрь), Қобул Раимович Бердиев (2008 йил 17 сентябрдан).

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлари: Зокиржон Алматов (1991 йил 16 сентябрь – 2005 йил декабрь), Баҳодир Аҳмедович Матлюбов (2006 йил 5 январдан).

Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлари: Шахло Насимовна Маҳмудова (1991 йил 16 сентябрь – 1992 йил 7 январь), Убайдулла Аббосович Абдураззоқов (1992 йил 7 январь – 1993 йил 28 январь), Содиқ Солиҳович Сафоев (1993 йил 2 февраль – 1993 йил 22 июль), Саидмухтор Саидғозиевич Саидқосимов (1993 йил 22 июль – 1994 йил

18 август), Абдулазиз Ҳофизович Комилов (1994 йил 18 август – 2003 йил 14 март), Содик Солиҳович Сафоев (2003 йил 14 март – 2005 йил 3 февраль), Элёр Мажидович Ғаниев (2005 йил 3 февраль – 2006 йил 12 июль), Владимир Имомович Норов (2006 йил 12 июль – 2010 йил 28 декабрь), Элёр Мажидович Ғаниев (2010 йил 28 декабрдан).

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлари: Эркин Абдулахатович Муродов (1990 йил 31 декабрь – 1991 йил 6 сентябрь), Эркин Жўраевич Боқибоев (1991 йил 10 сентябрь – 1994 йил 18 январь), Бахтиёр Султонович Ҳамидов (1994 йил 18 январь – 1997 йил 31 июль), Жамшед Бадриддинович Сайфиддинов (1997 йил 31 июль – 1998 йил 13 октябрь), Рустам Содикович Азимов (1998 йил 13 октябрь – 2000 йил 8 ноябрь), Мамаризо Бердимуродович Нормуродов (2000 йил 8 ноябрь – 2004 йил 9 июль), Саидахмад Бориевич Раҳимов (2004 йил 13 июль – 2005 йил 22 ноябрь), Рустам Содикович Азимов (2005 йил 22 ноябрдан).

Ўзбекистон Республикаси Тошқи иқтисодий алоқалар (ишлар) вазирлари: Ўтқир Тўхтамуродович Султонов (1992 йил 22 февраль – 1995 йил 21 декабрь), Тохир Ғофурович Раҳимов (1996 йил 16 июль – 1997 йил 19 май), Элёр Мажидович Ғаниев (1997 йил 19 май – 2002 йил 23 октябрь);

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодиёт вазирлари: Рустам Содикович Азимов (2003 йил 22 январь – 2005 йил 3 февраль), Вячеслав Аркадьевич Голешев (2005 йил 26 июль – 2006 йил 11 апрель), Ботир Асадиллаевич Ходжаев (2006 йил 11 апрель – 2009 йил 9 июль), Сунатулла Ҳусанович Бекенов (2009 йил 9 июль – 2010 йил 21 октябрь), Равшан Аюпович Ғуломов (2010 йил 21 октябрдан).

Ўзбекистон Республикаси Тошқи иқтисодий алоқалар, инвестициялар ва савдо вазирлари: Рустам Содикович Азимов (2005 йил 25 июль – 2005 йил 22 ноябрь), Алишер Эркинович Шайхов (2005 йил 2 декабрь – 2006 йил 12 апрель), Насриддин Эргашевич Нажимов (2006 йил 12 апрель – 2006 йил 12 июль), Элёр Мажидович Ғаниев (2006 йил 12 июль – 2010 йил 28 декабрь), Галина Каримовна Саидова (2010 йил 28 декабрдан).

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлари: Муҳаммад-Бобур Мажидович Маликов (1990 йил 31 декабрь – 1993 йил 19 февраль), Алишер Мардиевич Мардиев (1993 йил 24 февраль – 1995 йил 22 ноябрь), Сирожиддин Мирсафоев (1995 йил 30 ноябрь – 2000 йил 11 февраль), Абдусамад Абдухамидович Полвон-зода (2000 йил 11 февраль – 2005 йил 3 февраль), Бўритош Мустафоев (2005 йил 3 февраль – 2006 йил 1 декабрь), Фозилжон Ҳайдарович Отахонов (2006 йил 4 декабрь – 2007 йил 30 июль), Равшан Абдулатифович Муҳиддинов (2008 йил январдан).

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлари: Шавкат Орифжонович Алимов (1990 йил 29 январь – 1992 йил 5 февраль), Жўра Абдуллаевич Абдуллаев (1992 йил 5 февраль – 1994 йил 25 февраль), Оқил Умрзоқович Салимов (1994 йил 25 февраль – 1998 йил 10 июль), Саидахрор Саидахмедович Ғуломов (1998 йил 10 июль – 2004 йил 12 май), Рустам Собирович Қосимов (2004 йил 12 май – 2007 йил 29 декабрь), Азимжон Парпиев (2007 йил 29 декабрь – 2010 йил 26 февраль), Баҳодир Юнусович Ходиев (2010 йил 1 мартдан).

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлари: Жўра Ғаниевич Йўлдошев (1991 йил 22 июль – 2000 йил 11 август), Рисбой Ҳайдарович Жўраев (2000 йил 11 август – 2004 йил 7 май), Туропжон Икромович Жўраев (2004 йил 7 май – 2008 йил 26 март), Ғайрат Баҳромович Шоумаров (2008 йил 28 апрель – 2010 йил 26 февраль), Авазжон Раҳимович Марахимов (2010 йил 2 март – 2011 йил 2 июль), Темур Ширинов (2011 йил 5 июлдан).

Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлари: Наим Ёвқочевич Ғойибов (1990 йил 19 июнь – 1992 йил 27 март), Эркин Қаҳҳорович Ҳайитбоев (1993 йил 12 март – 1996 йил 1 ноябрь), Хайрулла Равшанович Жўраев (1996 йил 1 ноябрь – 2002 йил 2 октябрь), Баҳром Тўхтаевич Қурбонов (2002 йил 2 октябрь – 2004 йил 27 май); *Ўзбекистон Республикаси Маданият ва спорт ишлари вазирлари:* Алишер Аббосович Азизхўжаев (2004 йил 4 октябрь – 2006 йил 7 июль), Рустам Жавдатович Қурбонов (2006 йил 17 июль –

2009 йил 9 март), Анвар Жуманиёзович Жабборов (2009 йил 9 март – 2011 йил 17 январь), Турсунали Каримович Қўзиёев (2011 йил 22 июндан).

Ўзбекистон Республикаси Сogлиқни сақлаш вазирлари: Шавкат Иброҳимович Каримов (1991 йил 16 апрель – 1998 йил 23 ноябрь), Феруз Ғофурович Назиров (1998 йил 23 ноябрь – 2009 йил 23 апрель), Адхам Илҳомович Икрамов (2009 йил 23 апрелдан).

Ўзбекистон Республикаси Фавқулодда вазиятлар вазирлари: Исмоил Ҳакимович Жўрабеков (1996 йил 4 март – 1997 йил 29 сентябрь), Рустам Ўрмонович Аҳмедов (1997 йил 29 сентябрь – 1998 йил 28 май), Баҳодир Эргашевич Қосимов (1998 йил 7 июль – 2001 йил 2 октябрь), Равшан Ҳайдарович Ҳайдаров (2001 йил 13 октябрь – 2002 йил 16 май), Ботир Раҳматович Парпиев (2002 йил 24 июнь – 2003 йил 26 февраль), Бахтиёр Жумабоевич Субанов (2003 йил 26 февраль – 2006 йил 7 март), Қобул Раимович Бердиев (2006 йил 27 март – 2008 йил 17 сентябрь), Қосимали Хошимович Аҳмедов (2008 йил 17 сентябрь – 2010 йил 3 март), Турсинхон Айдарович Худойберганов (2010 йил 3 мартдан).

Ўзбекистон Мелиорация ва сув хўжалиги вазирли: Рим Абдулович Гиниятуллин (1989 йил 16 октябрь – 1996 йил 4 март); *Ўзбекистон Қишлоқ хўжалик вазирлари:* Мирзажон Йўлдошевич Исломов (1990 йил 31 декабрь – 1992 йил 18 июль), Норбек Қаюмов (1992 йил 25 август – 1994 йил 2 ноябрь), Расулмет Ҳусанов (1994 йил 22 ноябрь – 1996 йил 8 январь), Маркс Жуманиёзов (1996 йил 8 январь – 1996 йил 22 ноябрь).

Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлари: Маркс Жуманиёзов (1996 йил 22 ноябрь – 1997 йил 28 октябрь), Азимжон Исмоилов Мухитдинов (1997 йил 28 октябрь – 1997 йил 24 декабрь), Исмоил Ҳакимович Жўрабеков (1997 йил 24 декабрь – 1998 йил 3 ноябрь), Ислom Олимович Бобожонов (1998 йил 5 ноябрь – 1999 йил 26 март), Бахтиёр Олимжонов (1999 йил 5 апрель – 2000 йил 24 март), Туроб Холтоев (2000 йил 17 апрель – 2002 йил 16 апрель), Носиржон Собирович Юсупов (2002 йил 16 апрель – 2003

йил 26 май), Абдувоҳид Маматқулович Жўраев (2003 йил 5 июнь – 2004 йил 25 март), Сайдулло Бегалиев (2004 йил 25 март – 2004 йил 1 июль), Икромхон Ҳошимхонович Нажмидинов (2004 йил 1 июль – 2004 йил 17 сентябрь), Шермат Нурматов (2004 йил 28 сентябрь – 2004 йил 15 октябрь), Сайфиддин Умарович Исмоилов (2004 йил 15 декабрь – 2010 йил 12 март), Зафар Шаропович Рўзиев (2010 йил 12 мартдан).

Ўзбекистон Республикаси Меҳнат вазирлари: Алижон Раҳматович Отажонов (1991 йил 8 май – 1995 йил 26 апрель), Оқилжон Обидов (1995 йил 26 апрель – 1999 йил 28 январь), Шавкатбек Ғуломович Иброҳимов (1999 йил 26 май – 2001 йил 26 февраль).

Ўзбекистон Республикаси Ижтимоий таъминот вазирлари: Санобар Ахроловна Хўжаева (1989 йил 17 сентябрь – 1993 йил 24 февраль), Баҳодир Ҳамидович Умрзоқов (1993 йил 24 февраль – 1999 йил 28 январь), Оқилжон Обидов (1999 йил 28 январь – 2001 йил 25 февраль);

Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлари: Оқилжон Обидов (2001 йил 26 февраль – 2006 йил 14 сентябрь), Ақтам Аҳмадович Ҳайитов (2006 йил 14 сентябрдан).

Ўзбекистон Республикаси Энергетика ва электрлаштириш вазирлари: Марат Содикович Тошпўлатов (1990 йил 22 ноябрь – 1993 йил 26 февраль), Валерий Йўлдошевич Отаев (1993 йил 26 февраль – 1999 йил 28 июль), Эргаш Раҳматуллаевич Шоисматов (1999 йил 26 октябрь – 2001 йил 22 февраль).

Ўзбекистон Республикаси Алоқа вазирлари: Комилжон Раҳимов (? – 1995 йил 6 сентябрь), Тоҳир Ғофурович Раҳимов (1995 йил 21 сентябрь – 1996 йил 16 июль), Абдувоҳид Жўрабоев (1996 йил 1 октябрь – 1997 йил июнь).

Ўзбекистон Республикаси Коммунал хизмат кўрсатиш вазирлари: Виктор Константинович Михайлов (1993 йил 13 август – 1998 йил 30 ноябрь), Ғофуржон Каримович Мухамедов (1998 йил 30 ноябрь – 2001 йил 1 январь).

Ўзбекистон Республикаси Давлат Божхона қўмитаси раислари: Ураимжон Абдуғаниев (1992 йил 12 август – 1997

йил 11 июль), Ўткир Толипович Комилов (1997 йил 11 июль – 2000 йил 27 январь), Саид-Азим Арипов (2000 йил 11 февраль – 2001 йил 15 январь), Ўткир Толипович Комилов (2001 йил 15 январь – 2002 йил 24 апрель), Равшан Ҳайдарович Ҳайдаров (2002 йил 16 май – 2002 йил 2 декабрь), Ботир Раҳматович Парпиев (2002 йил 2 декабрь – 2004 йил 6 февраль), Баҳодир Аҳмедович Матлюбов (2004 йил 17 февраль – 2006 йил 5 январь), Содирхон Холхўжаевич Носиров (2006 йил 11 январь – 2011 йил), Зоҳид Абдукаюмович Дусанов (2011 йил апрелдан).

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Бош Давлат Солиқ бошқармаси раиси: Шамиль Қодирович Гатаулин (1992 йил 4 май – 1994 йил 25 январь); *Ўзбекистон Республикаси Давлат Солиқ қўмитаси раислари:* Шамиль Қодирович Гатаулин (1994 йил 25 январь – 1997 йил 28 июль), Виль Савильевич Беганов (1997 йил 28 июль – 1999 йил 30 март), Собит Аҳмедович Алимбоев (1999 йил 30 март – 2000 йил 11 февраль), Ботир Асадиллаевич Ходжаев (2000 йил 11 февраль – 2002 йил 24 апрель), Ўткир Толипович Комилов (2002 йил 24 апрель – 2002 йил 24 июль), Жамшед Бадриддинович Сайфиддинов (2002 йил 24 июль – 2004 йил 6 февраль), Ботир Раҳматович Парпиев (2004 йил 6 февралдан).

Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси раислари: Асхат Шарипович Хабибуллаев (1991 йил 12 июнь – 2000 йил 6 июнь), Халим Сатимович Шеримбетов (2000 йил 6 июнь – 2005 йил 6 май), Борий Ботирович Алихонов (2005 йил 6 май – 2009 йил 29 август), Нариман Мажидович Умаров (2009 йил 29 августдан).

Ўзбекистон Республикаси Давлат Мулкини бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш давлат қўмитаси раислари: Шухрат Рашидович Ғофуров (1992 йил 21 февраль – 1994 йил 26 январь), Виктор Анатольевич Чжен (1994 йил 26 январь – ?), Ўктам Қўчқорович Исмоилов (? – 2002 йил 20 декабрь), Маҳмуджон Аҳматович Асқаров (2002 йил 30 декабрдан).

Ўзбекистон Республикаси Монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш давлат қўмитаси раислари:

Бадриддин Насириевич Насириев (2000 йил 15 август – 2001 йил 26 июнь), Азимхон Усмонович Бахромов (2001 йил 26 июнь – 2003 йил 30 июль), Жамшед Бадриддинович Сайфиддинов (2004 йил 6 февраль – 2005 йил 23 май), Галина Каримовна Саидова (2005 йил 23 май – 2006 йил 30 май), Боймурод Суюнович Улашов (2006 йил 1 июнь – 2010 йил 28 январь), Жаҳонгир Гафурович Исмоилов (2010 йил 12 мартдан).

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Истиқболни белгилаш ва статистика давлат қўмитаси раислари: Рим Абдулович Гиниятулин (1996 йил 1 ноябрь – 1997 йил 15 май); *Ўзбекистон Республикаси макроиқтисодиёт ва статистика вазирлари:* Бахтиёр Султонович Ҳамидов (1997 йил 16 май – 2000 йил 28 июль), Рустам Содиқович Азимов (2000 йил 8 январь – 2003 йил 16 январь); *Ўзбекистон Республикаси давлат статистика қўмитаси раислари:* Гафуржон Собирович Кудратов (2003 йил 16 январь – 2010 йил 28 январь), Ботир Эшбоевич Тўраев (2010 йил 9 февралдан).

Ўзбекистон Республикаси Давлат архитектура ва қурилиш қўмитаси раислари: Азиз Валиевич Ғаниев (1993 йил 28 август – 1994 йил 9 ноябрь), Тўлаган Набиев (1994 йил 9 ноябрь – 1999 йил 12 июль), Баҳодир Эргашевич Ходжаев (1999 йил 12 июль – 2000 йил 1 июнь), Азамат Рамзитдинович Тўхтаев (2000 йил 1 июнь – 2008 йил 10 январь), Нодирхон Маъсудович Ханов (2008 йил 10 январь – 2009 йил 9 июль), Ботир Асадиллаевич Хўжаев (2009 йил 9 июлдан).

Ўзбекистон Республикаси Давлат жисмоний тарбия ва спорт комитети раислари: Александр Радионович Антонес (1989 йил 3 май – ?), Обид Назаров (? – 1992 йил 25 август), Собиржон Собитович Рўзиев (1992 йил 26 август – 1995 йил 10 ноябрь), Баҳодир Махситов (1995 йил 10 ноябрь – 2002 йил 17 декабрь), Комилжон Турсунович Юсупов (2002 йил 17 декабрь – 2004 йил 4 октябрь).

Ўзбекистон Республикаси Давлат Фан ва техника қўмитаси раислари: Нодирбек Рустамбекович Юсупбеков (1992 йил 21 апрель – 1994 йил 10 июнь), Пўлат Қирғизбоевич

Ҳабибуллаев (1994 йил 6 июль – 2002); *Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Фан ва технологиялар маркази директори*: Пўлат Қирғизбоевич Ҳабибуллаев (2002–2006); *Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Фан ва технологияларни ривожлантиришни мувофиқлаштириш қўмитаси раислари*: Эркин Агзамович Зоҳидов (2006 йил 28 август – ?) ва бошқалар.

Ўзбекистон Республикаси Хотин-қизлар қўмитаси раислари: Ҳалима Худойбердиева (1991 йил март – 1994 йил), Дилбар Маҳмудовна Ғуломова (1994 йил – 2004 йил 28 январь), Светлана Турсуновна Иномова (2004 йил 28 январь – 2008 йил 2 июнь), Фарида Шорахимовна Акбарова (2008 йил 2 июнь – 2011 йил), Элмира Иркиновна Баситхонова (2011 йилдан).

Ўзбекистон Республикаси Давлат нефть ва газ саноати миллий корпорацияси бошқарувининг раислари: Қайим Жалилович Ҳаққулов (1992 йил 3 июнь – 1998 йил 21 сентябрь), Ибрат Анварович Зайнутдинов (1998 йил 21 сентябрь – 2000 йил 19 июнь), Валерий Йўлдошевич Отаев (2000 йил 19 июнь – ?.) ва бошқалар.

Ўзбекистон Давлат банки бошқарувининг раислари: Эркин Жўраевич Боқибоев (1991 йил 15 февраль – 1991 йил 30 сентябрь), Файзулла Максуджонович Муллажонов (1991 йил 30 сентябрь – 1992 йил 2 июль); *Ўзбекистон Республикаси Марказий банки бошқарувининг раиси*: Файзулла Максуджонович Муллажонов (1992 йил 2 июлдан).

Ўзбекистон Республикаси Конституциявий суди раислари: Шавкат Закариевич Ўразаев (1993–1995), Баходир Отабоевич Эшонов (1995 йил 22 декабрь – 2002 йил 30 август), Бўритош Мустафоев (2002 йил 30 август – 2004 йил 30 апрель), Мирзо-Улугбек Элчиевич Абдусаломов (2004 йил 30 апрелдан).

Ўзбекистон Республикаси Олий суди раислари: Убайдулла Қурбонович Мингбоев (1991 йил 12 июнь – 2003 йил 25 апрель), Фарруха Фахриддинова Муҳитдиновна (2003 йил 25 апрель – 2005 йил 6 май), Бўритош Мустафоев (2006 йил 1 декабрдан).

Ўзбекистон Республикаси Олий ҳўжалик суди раислари: Мирзо-Улуғбек Элчиевич Абдусаломов (1995 йил 5 май – 2004 йил 27 август), Аминжон Жабборович Ишметов (2004 йил 27 август – 2008 йил 28 июнь), Дилмурод Ахмадуллаевич Мирзакаримов (2008 йил 28 июндан).

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорлари: Бўритош Мустафоев (1990 йил 1 ноябрь – 1998 йил 23 декабрь), Усмон Чинозович Худойкулов (1998 йил 23 декабрь – 2000 йил 18 февраль), Рашитжон Ҳамидович Қодиров (2000 йил 18 февралдан).

1991 йил 1 октябрь – Олмаота (Қозоғистон)да Мустакил давлатларнинг Иқтисодий ҳамжамияти тўғрисидаги ахборотни 12 республика раҳбарлари, жумладан, Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А. Каримов ҳам имзолади.

1991 йил 4 октябрь – Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикаси Президенти сайлови тўғрисида» Қонун лойиҳаси муҳокама учун матбуотда эълон қилинди.

1991 йил 5 октябрь – Ўзбекистон Халқ Демократик партиясининг Дастури ва Низоми лойиҳалари матбуотда эълон қилинди.

1991 йил 7 октябрь – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А. Каримов ва Санкт-Петербург мэри А.А. Собчак Ўзбекистон Республикаси ҳукумати ва Санкт-Петербург шаҳри мэрияси ўртасидаги музокаралар тўғрисида баёнотни имзолашди.

1991 йил 9 октябрь – Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А. Каримов жумҳуриятимизнинг таниқли ёзувчилари ва шоирлари, адабиётшунос олимлар билан учрашди.

1991 йил 10 октябрь – Ўзбекистон Республикасини суверен республика деб илк бор Грузия давлати тан олди.

1991 йил 16 октябрь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Давлат божи тўғрисида»ги Фармони қабул қилинди.

1991 йил 18 октябрь – Москвада саккиз республика (Арманистон, Белорусь, Қозоғистон, Қирғизистон, Тожикистон, Россия, Туркменистон, Ўзбекистон) раҳбарлари суверен республикаларнинг Иқтисодий ҳамкорлиги тўғрисидаги

шартномани имзоладилар. Шартномани СССР Президенти М.С. Горбачёв ҳам имзолаб тасдиқлади.

1991 йил 19 октябрь – Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримов ва Озарбайжон Республикаси Президенти Аёз Муталибов Тошкентда ҳар икки республика ўртасидаги давлатлараро муносабатларнинг асослари тўғрисидаги шартномани имзоладилар.

1991 йил 22 октябрь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон ижодкорлари жамғармасини тузиш тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

1991 йил 24 октябрь – «Иқтисодий ҳамжамият тўғрисида шартнома» Ўзбекистон матбуотида эълон қилинди.

1991 йил 25 октябрь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Деловой мир» газетасига берган интервьюси «Биз конфедерация тарафдори!» деган ном билан «Ўзбекистон овози» газетасида босилиб чиқди.

1991 йил 25 октябрь – Ўзбекистон Республикаси Божхона комитети тузилди.

1991 йил 26 октябрь – Москвада Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Абдуғаниевич Каримов ва РСФСР Президенти Борис Николаевич Ельцин ўртасида музокара-лар бўлиб ўтди ҳамда ҳар икки давлат ўртасида 1992 йилда савдо-иқтисодий ҳамкорлик принциплари тўғрисида битим имзоланди.

1991 йил 28 октябрь – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А. Каримов ва Украина Республикаси Олий Кенгашининг раиси Л.М. Кравчук ҳар икки республика ўртасидаги давлатлараро муносабатларнинг асослари тўғрисидаги шартномани имзолашди.

1991 йил октябрь – Португалиянинг Порту шаҳрида ўтказилган пианиночиларнинг халқаро танловида Ўзбекистон Республикаси биринчи марта мустақил давлат сифатида иштирок этди. Ўзбекистонлик ёш мусикачи Улуғбек Полвонов ушбу кўрик совриндори бўлди.

1991 йил октябрь – декабрь – Ўзбекистон Республикаси вилоятларини вилоят партия комитети (обком)нинг биринчи котиби ўрнига халқ депутатлари вилоят Кенгашининг раиси бошқарди. Бу ҳолат мос равишда туман ва шаҳар

бошқарувига ҳам жорий қилинди. Шу билан бирга бу пайтда вилоят, туман ва шаҳар ижроия комитетларининг раиси лавозими ҳам сақланиб қолди.

1991 йил 1 ноябрь – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Халқ Демократик партиясининг 1-таъсис курултойи бўлиб ўтди. Курултойда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Абдуганиевич Каримов Ўзбекистон Халқ Демократик партиясининг раиси, Маҳмуджон Мўминович Расулов эса партия Марказий Кенгашининг биринчи котиби этиб сайланди.

1991 йил 5 ноябрь – «Шарк» нашриёт-матбаа концерни ташкил топди.

1991 йил 6 ноябрь – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А. Каримов ва Белорусь Республикаси Олий Кенгашининг раиси С.С. Шушкевич ҳар икки республика ўртасидаги давлатлараро муносабатларнинг асослари тўғрисидаги шартномани имзолашди.

1991 йил 6 ноябрь – Гулистон шаҳрида Мирзачўлда кўрик ерларни ўзлаштириш бошланганлигининг 35 йиллиги тантанали нишонланди.

1991 йил 9 ноябрь – Москва шаҳрида 12 та мустақил республикалар ҳукумати вакиллари томонидан имзоланган «1992 йилда озиқ-овқат таъминоти юзасидан суверен республикалар (давлатлар)нинг битими» Ўзбекистон матбуотида эълон қилинди.

1991 йил 16 ноябрь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Республиканинг давлат таъминотидаги аҳолиси турмуш даражасига мадад бериш чора-тадбирлари тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

1991 йил 17 ноябрь – Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашида Ўзбекистон Халқ Демократик партияси фракцияси тузилди.

1991 йил 18 ноябрь – «Ўзбекистон Республикаси пойтахти – Тошкент шаҳри бошқарув идораларининг макоми ва тузилиши тўғрисида» қарор қабул қилинди.

1991 йил 18 ноябрь – Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг 8-сессиясида Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг Давлат байроғи тўғрисида»,

«Ўзбекистон Республикасининг референдуми тўғрисида»,
«Ўзбекистон Республикаси Президенти сайлови тўғрисида»,
«Ўзбекистон Республикасида ногиронларни ижтимоий ҳи-
моя қилиш тўғрисида» қонунлари қабул қилинди.

1991 йил 19 ноябрь – Ўзбекистон Республикасининг «Дав-
лат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш тўғрисида»,
«Ижара тўғрисида» ва бошқа қонунлар қабул қилинди.

1991 йил 20 ноябрь – Ўзбекистон Республикасининг
«Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёса-
тининг асослари тўғрисида», «Маъмурий-худудий тузи-
лишига доир масалаларни ҳал қилиш тартиби тўғрисида»,
«Ҳакамлик суди ва ҳўжалик низоларини ҳал этиш тартиби
тўғрисида» қонунлари қабул қилинди.

1991 йил 21 ноябрь – Ўзбекистон Республикаси Олий
Кенгашининг қарори билан Андижон вилоятидаги Моск-
ва туманининг тарихий номи – Шаҳрихон тумани номи ва
Ленинск шаҳрининг тарихий номи – Асака шаҳри номи,
Ильичевск шаҳрининг тарихий номи – Қорасув шаҳри номи
қайта тикланди ҳамда Сирдарё вилоятидаги Ворошилов ту-
манининг номи Сайхунобод тумани деб ўзгартирилди.

1991 йил 25 ноябрь – Тошкент шаҳар ҳокими (мэри)ни
сайлаш тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши
қарори қабул қилинди.

1991 йил 28 ноябрь – Ўзбекистон Ёзувчилар уюшма-
си Х курултойининг иккинчи босқичи бўлиб ўтди. Унда
Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасининг фахрий раиси этиб
Одил Ёкубов, биринчи котиби этиб Жамол Камол сайланди.

1991 йил 28 ноябрь – Мустақил давлатлар иттифоқи
тўғрисидаги шартнома лойиҳаси Ўзбекистон матбуотида
эълон қилинди.

1991 йил 29 ноябрь – СССР Давлат банкнинг 1991 йил
нусхасидаги 3 рубллик ва 1000 рубллик банкнотлари муома-
лага чиқарилди ва 1991 йил нусхасидаги 10, 50 ва 100 рубл-
лик банкнотларнинг шакли ўзгартирилди.

1991 йил 29 ноябрь – Ўзбекистон Республикаси Пре-
зидентининг «Дехқон (фермер) ҳўжаликларини янада мус-
таҳкамлаш ва республикада ишбилармонлик фаолиятини

давлат йўли билан қўллаб-қувватлаш тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

1991 йил 29 ноябрь – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон халқ артисти Сулаймон Юдаков мемориал музейи очилди.

1991 йил ноябрь – Австралияда бокс бўйича ўтказилган жаҳон чемпионатида тошкентлик Артур Григорьян кумуш медалга сазовор бўлди.

1991 йил ноябрь – Ўзбекистон касаба уюшмалари жисмоний тарбия-спорт жамияти ташкил этилди (1998 йил 4 июлдан Ўзбекистон касаба уюшмалари федерацияси жисмоний тарбия-спорт жамияти деб қайта номланди).

1991 йил ноябрь – Бухоро Давлат педагогика институтининг 60 йиллиги тантанали нишонланди.

1991 йил ноябрь – Ўзбекистон ЛКСМ (комсомол) ташкилотини Ўзбекистон Ёшлар иттифоқига айлантирилди.

Ўзбекистон Ёшлар иттифоқи Марказий Комитетининг I-котиблари: Азиз Носиров (1991–1992), Адхам Орзиматов (1992–1993), Алишер Тешабаев (1993–1996).

1991 йил 2 декабрь – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон – Германия дўстлик жамияти таъсис этилди.

1991 йил 4 декабрь – Марокаш қироллиги Ўзбекистон Республикасини суверен республика деб тан олди.

1991 йил 6 декабрь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўрта Осиё темир йўлининг Оролбўйи бўлимини ташкил этиш тўғрисида» Фармони қабул қилинди. Фармонга кўра, Туркменистон темир йўли ташкил этилиши муносабати билан ҳамда Қорақалпоғистон Республикаси ва Хоразм вилояти ҳудудларида темир йўл орқали юк ташишни бошқариш самарадорлигини таъминлаш мақсадида 1992 йил 1 январда Ўрта Осиё темир йўлининг Оролбўйи бўлими ташкил этилди.

1991 йил 7 декабрь – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Республикаси ҳукумати билан Қозоғистон ССР ҳукумати ўртасида 1992 йилда савдо-иқтисодий ҳамкорлик тўғрисидаги шартнома имзоланди.

1991 йил 8 декабрь – Беларуссиянинг Белая Вежа қуриқхонаси (пушчаси)да Россия, Украина ва Беларусь раҳ-

барлари Борис Николаевич Ельцин, Леонид Макарович Кравчук, Станислав Станиславович Шушкевич ўзаро битим имзолаб, СССР тугатилганлиги ва Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги (МДХ) ташкил этилганлигини расман эълон қилдилар.

1991 йил 8 декабрдан 9 декабрга ўтар кечаси – Наманганда бир гуруҳ кимсалар собиқ Ўзбекистон Компартияси вилоят комитетининг, ҳозир Ўзбекистон Халқ Демократик партияси вилоят кенгаши жўйлашган бинони эгаллаб олдилар ва бу ерда ислом марказини ташкил этишга уриндилар. Бу ерга зудлик билан етиб келган Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А. Каримов вазиятни ўз қўлига олиб, Намангандаги аҳволни барқарорлаштиришда катта роль ўйнади.

1991 йил 10 декабрь – Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси ташкил топди.

1991 йил 12–13 декабрь – Ашхободда Ўзбекистон, Туркманистон, Қирғизистон, Тожикистон ва Қозоғистон президентлари ўзаро учрашди. Учрашувда «Қозоғистон Республикаси, Қирғизистон Республикаси, Тожикистон Республикаси, Туркманистон, Ўзбекистон Республикаси давлат бошлиқларининг баёноти», «Тежен – Сарахс темир йўлини қуришда иқтисодий ҳамкорлик қилиш тўғрисида Қозоғистон Республикаси, Қирғизистон Республикаси, Туркманистон, Ўзбекистон Республикаси раҳбарлари ўртасида битим», «Ашхобод учрашувида қатнашган давлатлар бошлиқларининг қарори» каби ҳужжатлар имзоланди.

1991 йил 15 декабрь – Тошкент – Истанбул йўналиши бўйича ҳаво рейси илк марта йўлга қўйилди.

1991 йил 16 декабрь – Туркия халқаро миқёсда Ўзбекистон Республикасини суверен давлат деб тан олган дастлабки давлат бўлди.

1991 йил 16–19 декабрь – Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Туркия Жумҳуриятига расмий ташриф буюрди. У Анқара, Истанбул, Измир шаҳарларида бўлди. Туркия Жумҳурияти Президенти Турғут Ўзол ва Бош вазири Сулаймон Демирел билан Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А. Каримов ўзаро учрашди. Учра-

шувларда «Ўзбекистон Республикаси билан Туркия Жумҳурияти ўртасидаги алоқаларнинг асос ва мақсадлари тўғрисидаги шартнома», «Ўзбекистон Республикаси билан Туркия Жумҳурияти ўртасида иқтисодий ва савдо ҳамкорлиги тўғрисида битим», «Ахдлашув протоколи» ва бошқа ҳужжатлар (жами 9 та) имзоланди. Ташриф кунларида мустақил Ўзбекистон Республикаси учун тараққиётнинг Туркия йўли танланганлиги И.А. Каримов томонидан эълон қилинди.

1991 йил 18 декабрь – Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзод И.А. Каримовнинг «Халқ сўзи» газетаси саволларига жавоблари «Бизнинг ўз йўлимиз бор» номи билан эълон қилинди.

1991 йил 21 декабрь – Ўзбекистон Республикаси Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги ташкилотига аъзо бўлди. Олмаота (ҳозирги Алмати) шаҳрида бўлган 11 давлат: Озарбайжон, Арманистон, Беларусь, Қозоғистон, Қирғизистон, Молдова, Россия Федерацияси (РСФСР), Тожикистон, Туркменистон, Ўзбекистон, Украина давлатлари раҳбарларининг учрашувида Олмаота Декларацияси қабул қилинди.

1991 йил 25 декабрь – СССР Президенти М.С. Горбачёв марказий телевидение орқали сўнгги марта халққа мурожаат қилди.

1991 йил 25 декабрь – СССР давлати халқаро ҳуқук субъекти сифатида барҳам топди.

1991 йил 25 декабрь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Пахта иши билан судланиб, республика ҳудудидаги ахлоқ-тузатиш муассасаларида жазо муддатини ўтаётган маҳкумларни афв этиш тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

1991 йил 25 декабрь – Ўзбекистон Республикаси Жаҳон интеллектуал мулк ташкилотига аъзо бўлди.

1991 йил 27 декабрь – АҚШ Ўзбекистон Республикасини суверен республика деб тан олди.

1991 йил 27 декабрь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикасида биржа фаолиятини мувофиқлаштириш тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

1991 йил 29 декабрь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Эркин нарх белгилаш муносабати билан аҳолини ижтимоий ҳимоя қилишга доир тадбирлар тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

1991 йил 29 декабрь – Ўзбекистонда мустақилликка бағишланган умумхалқ референдуми, Ўзбекистон Республикаси Президенти ва Тошкент шаҳри ҳокими лавозимига сайлов ўтказилди. Ўзбекистон халқи республика Олий Кенгаши эълон қилган Ўзбекистон Республикасининг давлат мустақиллигини маъқуллади. Биринчи марта яширин овоз бериш йўли билан ўтказилган тўғридан-тўғри умумий ва альтернатив асосдаги сайловда Ислом Абдуғаниевич Каримов 5 йил муддатга Ўзбекистон Республикаси Президенти этиб сайланди. Тошкент шаҳри ҳокими лавозимига Адхамбек Фозилбеков сайланди.

1991 йил 30 декабрь – Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигига кирган 11 та давлат бошлиқлари Минск шаҳрида «Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги давлат бошлиқларининг кенгаши ва ҳукумат бошлиқларининг кенгаши тўғрисидаги муваққат битим» ва бошқа 8 та ҳужжатни имзоладилар.

1991 йил декабрь – Навоий кон-металлургия комбинатининг механика заводи «НТ – 200» электрон бошқарувли универсал токарлик дастғохлари ишлаб чиқаришни йўлга қўйди.

1991 йил – Тошкент шаҳрида «Наврўз» ресторан мажмуи ишга тушди.

1991 йил – Тошкент политехника институтининг кимё-технология факультети негизда Тошкент кимё-технология институти ташкил этилди.

1991 йил – Тошкент давлат университетининг юридик факультети негизда Тошкент юридик институти қайта ташкил этилди. (Бу институт 1932–1955 йилларда ҳам мавжуд бўлган.)

1991 йил – Қорақалпоғистон Республикасининг Мўйнок туманида Судочье давлат орнитология буюртма қўриқхонаси ташкил этилди.

1991 йил – Куръони карим илк бор ўзбек тилида (Алоуддин Мансур таржимаси) нашр этилди. (Абдулазиз Мансур таржимаси 2001 йилда, илмий-тарихий изоҳлари билан Муталлиб Усмон ва бошқалар таржимаси 2004 йилда чоп этилди.)

1991 йил – Имом Бухорийнинг 4 жилдли ҳадислар тўплами – «Саҳиҳи Бухорий» («Ишончли тўплам») ўзбек тилига таржима қилиниб, ҳозирги «Ўзбекистон миллий энциклопедияси» Давлат илмий нашриёти томонидан 1-жилди илк бор нашр этилди (2-жилди – 1996, 3-жилди – 1994, 4-жилди – 1992 йилда чикди; 2-нашри 1997 йилда чоп этилди).

1991 йил – «Суғдиёна» ўзбек халқ чолғулари камер-оркестри ташкил этилди.

1991 йил – сайғоқларни ва улар кўпаядиган ҳудудларни муҳофаза қилиш мақсадида «Сайғоқли» давлат буюртма кўриқхонаси ташкил этилди.

1991 йил – «Ёш гвардия» театри Аброр Ҳидоятлов номидаги ўзбек давлат драма театри номи билан аталди.

1991 йил – Республика «Ўзбекдавлатцирк» бирлашмаси ташкил этилди.

1991 йил – Навоий вилояти Навбаҳор туманидаги Қоратов тоғида Сармич давлат буюртма кўриқхонаси ташкил этилди.

1992 йил 1 январь – «Ёш ленинчи» газетаси «Туркистон» номи билан чоп этила бошлади.

1992 йил 2 январь – Ўзбекистон Республикаси Хитой Халқ Республикаси билан дипломатик алоқа ўрнатди.

1992 йил 2 январь – Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг «1992 йилда Ўзбекистон Республикасининг истеъмол бозорини ҳимоя қилиш тўғрисида» қарори қабул қилинди. Қарор иловасида кўрсатилишича, Ўзбекистон Республикаси ҳудудида купонли карточкалар (купонлар) 1992 йилнинг 1 чораги учун ички истеъмол бозорини ҳимоя қилиш мақсадида жорий қилинди.

1992 йил 3 январь – Ўзбекистон Республикасининг «Йўл ҳаракати қоидаларини бузганлик учун жавобгарликни кучайтириш тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

1992 йил 4 январь – Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ўн иккинчи чақириқ навбатдан ташқари 9-сессиясида Ўзбекистон Республикасининг биринчи Президенти Ислоҳ Абдуғаниевич Каримов касамёд қилди.

1992 йил 4 январь – Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг вице-президенти лавозимини тугатиш ҳамда Ўзбекистон Республикаси Бош вазир лавозимини таъсис этиш ва Ўзбекистон Республикаси Конституцияси (Асосий қонуни)га ўзгартириш киритиш тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

1992 йил 4 январь – Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг Маҳаллий ҳокимият идораларини қайта ташкил этиш тўғрисида» Конституциявий Қонуни қабул қилинди. Унга кўра Ўзбекистон Республикаси вилоятлари, туманлари ва шаҳарларида вакиллик ҳокимияти ҳамда ижроия бошқарув ҳокимиятига бошчилик қиладиган ҳокимлик лавозими таъсис этилди. 1992 йил январь – февраль ойларида Ўзбекистон Республикасининг барча вилоятларига дастлабки ҳокимлар тайинланди.

1992 йил 5 январь – ўзбекларнинг «Эл» халқаро уюшмаси Низоми матбуотда эълон қилинди. (Уюшма 1991 йил 17 июлда Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан рўйхатга олинган эди.)

1992 йил 7 январь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикаси Телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитетини Ўзбекистон Давлат Телерадиоэшиттириш компаниясига айлантириш тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

1992 йил 8 январь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикаси Прокуратураси органлари тўғрисида» Фармони қабул қилинди. Фармонга кўра Иттифок қарамоғидаги Ўзбекистон ССР Прокуратураси Ўзбекистон Республикаси Прокуратурасига айлантирилди. («Прокуратура тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг янги таҳрири асосида (2001 йил 29 август) Ўзбекистон Республикаси Прокуратураси Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасига айлантирилди.)

1992 йил 8 январь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигининг фаолиятини такомиллаштириш тўғрисида» Фармони қабул қилинди. Фармонга кўра, Ўзбекистон ССРнинг Иттифоқ-республика Адлия вазирлиги Ўзбекистон Республикасининг Адлия вазирлигига айлантирилди.

1992 йил 9 январь – Қорақалпоғистон Республикасининг Ўзбекистон Республикаси таркибида суверен республика бўлиши Нукус шаҳрида бўлиб ўтган Олий Кенгаш сессиясида қонун йўли билан мустақамланди.

Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси раислари: Уббинияз Аширбеков (1992–1997), Тимур Камолович Камолов (1997–2002), Муса Тажетдинович Ерниязов (2002 йил 3 майдан).

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши раислари: Ражапбой Юлдашев (1992–1995), Баҳром Жуманиязов (1995), Сапарбай Аvezматов (1995–1998), Амин Тожиев (1998–2002), Турсунбой Тлеубаевич Тангибергенов (2002–2006), Баҳодир Янгибоев (2006 йилдан).

1992 йил 10 январь – Тошкент шаҳрида Ўрта Осиё ва Қозоғистон биржалари уюшмаси ташкил топди.

1992 йил 10 январь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «СССР Ички ишлар вазирлигининг ички қўшинлари ва ўқув юртлари тўғрисида» Фармони қабул қилинди. Фармонга кўра, улар Ўзбекистон Республикасининг юрисдекциясига олинди ва республика Ички ишлар вазирлиги қарамоғига ўтказилди.

1992 йил 10 январь – Ўзбекистон Республикасининг бутун ҳудудида аҳолига рублларда ҳақ тўлаш билан бирга купонлар бўйича товарлар сотиш жорий қилинди.

1992 йил 13 январь – Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузурида Ўзбекистон Республикасининг Давлат назорати комитетини таъсис этиш тўғрисида», «Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси (Асосий қонуни)га ўзгартиришлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида», «Алоқа тўғрисида» ва

«Аҳолини иш билан таъминлаш тўғрисида» қонунлари қабул қилинди.

1992 йил 13 январь – Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг қарори билан Абдулҳошим Муталов Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири ва Мираҳмад Мирҳожиевич Мирқосимов Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат назоратининг раиси этиб тасдиқланди.

1992 йил 13 январь – Тошкент шаҳрида Республика байналмилал маданият маркази ташкил қилинди.

1992 йил 14 январь – Ўзбекистон Республикасининг «Жисмоний тарбия ва спорт тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

1992 йил 14 январь – Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг «Ўзбекистон Республикаси ҳудудида жойлашган ҳарбий қисмлар ва ҳарбий ўқув юртлари тўғрисида» қарори қабул қилинди (Қарор матбуотда 29 январда эълон қилинди). 1992 йил 1 февралдан бошлаб умумий қўшинларни пул билан таъминлаш собиқ Иттифоқ структуралари томонидан тўхтатилишини эътиборга олиб, қарорга кўра, собиқ СССР Қуролли Кучларининг республика ҳудудида жойлашган қисмлари, қўшилмалари, бирлашмалари, ҳарбий ўқув юртлари, муассасалари, ташкилотлари, бошқа ҳарбий тузилмалари Ўзбекистон Республикаси юрисдикциясига олинди. (1994 йилдан шу сана Ўзбекистонда Ватан ҳимоячилари кун и сифатида нишонланадиган бўлди.)

1992 йил 16 январь – Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг «Нархларни либераллаштириш чоралари тўғрисида» қарори матбуотда эълон қилинди. Қарорга кўра, Ўзбекистонда 1992 йил 16 январдан ишлаб чиқариш-техника мақсадларидаги маҳсулотларга, халқ истеъмоли товарларига, ишлар ва хизматларга талаб ва таклиф остида шаклланадиган шартномавий (эркин) нархлар ва тарифларга асосан ўтиш амалга оширилди.

1992 йил 16–17 январь – Тошкент шаҳрининг олий мактаб (талабалар) шаҳарчасида талабалар ғалаёни натижасида

оммавий тартибсизликлар рўй берди. Расмий маълумотларга кўра, тартибсизликлар натижасида ОМОНчилар томонидан ўққа тутилган талабалар орасида қурбонлар бўлди.

1992 йил 17 январь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўрта Осиё темир йўлининг Қарши бўлимини ташкил этиш тўғрисида» Фармони қабул қилинди. Фармонга кўра, Туркменистон темир йўли ташкил этилиши муносабати билан ва Қашқадарё вилояти ҳудудида темир йўл орқали юк ва йўловчилар ташишни бошқариш самарадорлигини таъминлаш мақсадида 1992 йилнинг 1 январидан Ўрта Осиё темир йўлининг Қарши бўлими ташкил этилди.

1992 йил 20 январь – Ўзбекистон Республикаси раҳбарияти Тошкент давлат университети Маданият саройида университет фаоллари билан учрашди.

1992 йил 21 январь – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Миллий олимпиада қўмитаси ташкил топди.

1992 йил 23 январь – халқ депутатлари Хоразм вилоят Кенгашининг навбатдан ташқари 9-сессиясида Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А. Каримов таклифига биноан Маркс Жуманиёзов Хоразм вилояти ҳоқими этиб тасдиқланди. (Вилоятлар ўртасида биринчи бўлиб Хоразмда ҳокимлик лавозими таъсис этилди. Бу ҳақда Президент Фармони 1992 йил 27 январда қабул қилинди.) 1992 йил январь – февраль ойларида Ўзбекистон Республикасининг барча вилоятлари ва Тошкент шаҳрида, кейинчалик туман ва шаҳарларда ҳокимлик лавозими жорий қилинган, вилоят, туман ва шаҳар Кенгаши ҳамда унинг ижроия комитети лавозими тугатилди. Вилоят, туман ва шаҳар ҳоқими ижроия маҳкамасининг тузилмалари ҳамда лавозимлари ҳам тасдиқланди.

1992 йил 26 январь – Қорақалпоқ давлат университети-га Бердақ номи берилди.

1992 йил 26 январь – Ўзбекистон Япония билан дипломатик алоқа ўрнатди.

1992 йил 27 январь – Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсатининг қарори билан, Ўзбекистон Респуб-

ликаси таркибида Навоий вилояти аввалги чегараларида қайтадан тикланди.

1992 йил 27 январь – Тошкент шаҳар ижроия комитетининг ички ишлар бошқармасининг алоҳида вазифаларни бажарувчи милиция отряди (ОМОН) Ўзбекистонда тугатилди.

1992 йил 28 январь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон миллий авиакомпаниясини ташкил қилиш тўғрисида» Фармони қабул қилинди. Фармонга кўра, Ўзбекистон ҳаво йўллари миллий авиакомпанияси ташкил этилди.

1992 йил 30 январь – Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикаси миллий гвардиясини тузиш тўғрисида» Қарори матбуотда эълон қилинди.

1992 йил январдан – *Ўзбекистон Республикасидаги вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимлари:*

Андижон вилояти ҳокимлари: Каюм Холмирзаев (1992 йил 21 февраль – 1993 йил 6 февраль), Қобилжон Ғофурович Обидов (1993 йил 6 февраль – 1996 йил 29 октябрь), Машариф Юнусов (вазифасини бажарувчи; 1996 йил 29 октябрь – 1997 йил 3 апрель), Қобилжон Ғофурович Обидов (1997 йил 3 апрель – 2004 йил 25 май), Сайдулло Бегалиев (2004 йил 25 май – 2006 йил 13 октябрь), Аҳмад Туғилович Усмонов (2006 йил 13 октябрдан).

Бухоро вилояти ҳокимлари: Дамир Солиҳович Ёдгоров (1992 йил 28 январь – 1994 йил 22 март), Мавлон Раҳмонович Раҳмонов (1994 йил 22 март – 1996 йил 14 декабрь), Самойдин Қосимович Ҳусенов (1996 йил 14 декабрь – 2011 йил 28 декабрь), Муҳиддин Турдиевич Эсонов (вазифасини бажарувчи; 2011 йил 28 декабрдан).

Жиззах вилояти ҳокимлари: Эркин Турсунов (1992 йил 11 февраль – 1993 йил 15 апрель), Алишер Холмуродович Тошкентбоев (1993 йил 15 апрель – 1996 йил 25 октябрь), Шавкат Миромонович Мирзиёев (1996 йил 25 октябрь – 2001 йил 11 сентябрь), Убайдулла Яхшибоевич Яманкулов (2001 йил 14 сентябрь – 2007 йил 13 февраль), Муса Анор-

боев (2007 йил 16 февраль – 2009 йил), Сайфиддин Умарович Исмоилов (2010 йил 14 январдан).

Навоий вилояти ҳокимлари: Абдухолик Абдурахмонович Айдарқулов (1992 йил 5 февраль – 1995 йил 5 январь), Ҳаёт Рахимович Ғофуров (1995 йил 5 январь – 1998 йил 11 ноябрь), Ғайбулло Дилович Дилов (1998 йил 11 ноябрь – 2002 йил 31 май), Баҳриддин Муртазоевич Рўзиев (2002 йил 31 май – 2008 йил 12 декабрь), Эркинжон Оқбўтаевич Турдимов (2008 йил 12 декабрдан).

Наманган вилояти ҳокимлари: Бургутали Рапиғалиев (1992 йил 28 январь – 1996 йил 6 ноябрь), Тўлқин Отахонович Жабборов (1996 йил 6 ноябрь – 2004 йил 17 сентябрь), Икромхон Хошимхонович Нажмиддинов (2004 йил 17 сентябрь – 2009 йил), Баҳодир Турсунович Юсупов (2010 йил 19 январдан).

Самарқанд вилояти ҳокимлари: Пулат Мажидович Абдурахмонов (1992 йил 26 февраль – 1995 йил 22 ноябрь), Алишер Мардиевич Мардиев (1995 йил 22 ноябрь – 1998 йил 9 ноябрь), Эркин Махмудович Рўзиев (1998 йил 9 ноябрь – 2001 йил 11 сентябрь), Шавкат Миромонович Мирзиёев (2001 йил 11 сентябрь – 2003 йил 16 декабрь), Рустам Ибрагимович Холмуродов (2003 йил 16 декабрь – 2004 йил 9 июль), Мамаризо Бердимуротович Нурмуротов (2004 йил 9 июль – 2006 йил 1 декабрь), Азимхон Усмонович Баҳромов (2006 йил 1 декабрь – 2008 йил 15 апрель), Ўктам Исоевич Барноев (2008 йил 15 апрел – 2010 йил 17 декабрь), Зойир Тоирович Мирзаев (2010 йил 17 декабрдан).

Сирдарё вилояти ҳокимлари: Ботир Махмудович Махмудов (1992 йил 11 февраль – 1993 йил 13 октябрь), Ғуломқодир Ботиралиевич Ҳасанов (1993 йил 13 октябрь – 1996 йил 28 октябрь), Ўктам Қўчқорович Исмоилов (1996 йил 28 октябрь – 2000 йил 22 февраль), Алишер Хўжанович Исроилов (2000 йил 22 февраль – 2002 йил 8 ноябрь), Равшан Ҳайдарович Ҳайдаров (2002 йил 28 ноябрь – 2004 йил 26 ноябрь), Абдурахим Абдурахмонович Жалолов (2004 йил 26 ноябрь – 2009 йил), Ойбек Шодмонкулович Ашурматов (2010 йил 15 январдан).

Сурхондарё вилояти ҳокимлари: Ҳаким Эшбоевич Бердиев (1992 йил 26 февраль – 1993 йил 15 апрель), Жўра Норалиев (1993 йил 15 апрель – 2000 йил 23 март), Бахтиёр Олимжонов (2000 йил 23 март – 2002 йил 21 февраль), Тошмирзо Ўроқович Қодиров (2002 йил 21 февраль – 2004 йил 1 июнь), Абдулҳоким Хўшбокович Эшмуротов (2004 йил 1 июнь – 2008 йил 25 март), Туробжон Икромович Жўраев (2008 йил 25 март – 2011 йил 30 ноябрь), Нормўмин Амонович Чориев (вазифасини бажарувчи; 2011 йил 2 декабрдан).

Тошкент вилояти ҳокимлари: Сайфулла Давирович Сайдалиев (1992 йил 8 февраль – 1993 йил 11 декабрь), Мирзамурод Икромов (1993 йил 11 декабрь – 1995 йил 9 январь), Эркин Маҳмудович Рўзиев (1995 йил 9 январь – 1998 йил 16 декабрь), Уммат Маматқулович Мирзоқулов (1998 йил 16 декабрь – 2004 йил 29 январь), Козим Носирович Тўлаганов (2004 йил 29 январь – 2005 йил 7 ноябрь), Мирзамашраб Раззоқович Куччиев (2005 йил 7 ноябрь – 2006 йил 20 декабрь), Зиявитдин Кучкарович Ниёзов (2006 йил 22 декабрь – 2008 йил 16 декабрь), Рустам Курбонназарович Холматов (2008 йил 16 декабрдан).

Фарғона вилояти ҳокимлари: Гулом Фозилов (1992 йил 21 февраль – 1992 йил 18 июль), Мирзажон Йўлдошев Исломов (1992 йил 18 июль – 1997 йил 14 февраль), Мўминжон Шодиевич Мўминов (1997 йил 14 февраль – 2000 йил 15 январь), Алишер Абдужалилович Отабоев (2000 йил 15 январь – 2004 йил 15 октябрь), Шермат Нурматов (2004 йил 15 октябрь – 2006 йил 19 октябрь), Абдуҳошим Абдуллаевич Абдуллаев (2006 йил 19 октябрь – 2008 йил 6 март), Маматисок Бойматович Ғафуров (2008 йил 6 март – 2008 йил 11 ноябрь), Ҳамиджон Холиқович Неъматов (2008 йил ноябрь – 2010 йил январь [вазифасини бажарувчи]; 2010 йил 19 январь – 2011 йил ноябрь), Шухрат Мадаминвич Ғаниев (вазифасини бажарувчи; 2011 йил 7 ноябрдан).

Хоразм вилояти ҳокимлари: Маркс Жуманиёзов (1992 йил 27 январь – 1996 йил 8 январь), Искандар Юсупов (1996 йил 19 март – 1999 йил 26 март), Ислол Олимович Бобожонов (1999 йил 26 март – 2008 йил 15 февраль), Оллоберган

Ҳайитбоевич Оллаберганов (2008 йил 15 февраль – 2012 йил 24 январь), Пўлат Бобожонов (2012 йил 24 январдан).

Қашқадарё вилояти ҳокимлари: Темир Пўлатович Хидиров (1992 йил 27 январь – 1995 йил 29 ноябрь), Озод Давронович Пармонов (1995 йил 29 ноябрь – 1998 йил 3 июнь), Шухрат Рахимович Бегматов (1998 йил 3 июнь – 2000 йил 28 июль), Бахтиёр Султонович Ҳамидов (2000 йил 28 июль – 2002 йил 26 декабрь), Нуритдин Зайниев (2002 йил 26 декабрь – 2011 йил 30 ноябрь), Туробжон Икромович Жўраев (2011 йил 30 ноябрдан).

Тошкент шаҳри ҳокимлари: Адҳамбек Иброхимович Фозилбеков (1991 йил 29 декабрь/1992 йил 9 январь – 1994 йил 15 июль), Козим Носирович Тўлаганов (1994 йил 15 июль – 2001 йил 21 сентябрь), Рустам Мавзурович Шоабдурахмонов (2001 йил 26 сентябрь – 2005 йил 22 апрель), Абдуқаҳҳор Ҳасанович Тўхтаев (2005 йил 22 апрель – 2010 йил), Раҳмонбек Жаҳонгирович Усмонов (вазифасини бажарувчи – 2011 йил 19 февралдан; ҳоким – 2012 йил 16 мартдан).

1992 йил 2 февраль – Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А. Каримов Давос (Швейцария)даги Жаҳон иқтисодий анжуманида нутқ сўзлади.

1992 йил 5 февраль – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон ахборот агентлиги (ЎзТАГ)ни Ўзбекистон миллий ахборот агентлиги (ЎЗА)га айлантириш тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

1992 йил 5 февраль – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Республика олий ва ўрта махсус ўқув юртларининг профессор-ўқитувчилар таркибига, илмий ходимлари ва таълим-ёрдамчи ходимларига қўшимча имтиёзлар бериш тўғрисида» Фармони қабул қилинди. Фармонга кўра, улар яшаб турган давлат ва идораларга қарашли уйлар ҳамда квартираларни шахсий мулк қилиб бепул берилди ҳамда квартира ҳақи ва коммунал хизматлар учун ҳақ тўлашда имтиёзлар жорий қилинди.

1992 йил 6 февраль – Ўзбекистон Республикаси Дон маҳсулотлари вазирлиги тугатилиб, Ўзбекистон Республи-

каси Дон маҳсулотлари («Ўздонмаҳсулот») давлат концерни ташкил этилди.

1992 йил 10 февраль – Ўзбекистон Республикаси давлат мулкани бошқариш ва хусусийлаштириш қўмитаси (Давлат мулки комитети) ташкил этилди (2005 йил 4 майдан у Ўзбекистон Республикаси Давлат мулкани бошқариш давлат қўмитаси деб аталади).

1992 йил 11 февраль – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикасида молия органларининг ташкилий тузилмасини ва нарх белгилаш тизимини такомиллаштириш тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

1992 йил 12 февраль – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Республикаси Инсон ҳуқуқлари миллий комитетининг таъсис конференцияси бўлиб ўтди.

1992 йил 13 февраль – Ўзбекистон Республикаси Президентининг Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги «Ўзбекистон Республикасининг тараққиёт истикболини белгилаш Комитетини ташкил этиш тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

1992 йил 13–16 февраль – АҚШ давлат котиби Жеймс Бейкер Ўзбекистон (Тошкент ва Самарканд)да бўлди.

1992 йил 14 февраль – Ўзбекистон Қуrolли Кучлари таркибида Мамлакатни ҳаво ҳужумидан мудофаа қилиш қўшинлари тузилди.

1992 йил 16–17 февраль – Техрон (Эрон Ислом Республикаси)да бўлган Иқтисодий Ҳамкорлик Ташкилоти кенгаши ишида биринчи марта Озарбайжон, Туркманистон ва Ўзбекистон, шунингдек, Тожикистон, Қирғизистон, Қозоғистон делегациялари катнашди ҳамда Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий Ҳамкорлик Ташкилотининг аъзоси бўлди. (Ташкилотга 1985 йил Эрон, Туркия ва Покистон томонидан асос солинган.)

1992 йил 18 февраль – Ўзбекистон Республикаси Фан ва Техника Давлат қўмитаси ташкил топди.

1992 йил 19 февраль – Ўзбекистон АҚШ билан дипломатик алоқа ўрнатди.

1992 йил 21 февраль – Ўзбекистон Республикаси Ташки иқтисодий алоқалар вазирлиги ташкил этилди.

1992 йил 24 февраль – Тошкент шаҳрида «Истиклол ва туркистонлик мухожирлар» мавзуида илмий-маърифий анжуман ўтказилди.

1992 йил 24 февраль – халқ депутатлари Сурхондарё вилоят Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида Ҳаким Бердиев Сурхондарё вилояти ҳокими қилиб тасдиқлангач, Ўзбекистонда вилоят ҳокимларини тасдиқлаш ниҳоясига етди. (Бу ҳақда Президент Фармони 1992 йил 26 февралда қабул қилинди.)

1992 йил 26 февраль – Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А. Каримов Хельсинки (Финляндия)га келди. Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигига кирган беш давлат раҳбарлари қаторида И.А. Каримов Европада Хавфсизлик ва ҳамкорликка бағишланган кенгашнинг якуновчи ақтини имзолади. (Хельсинки ақтига 1975 йил августда асос солинган эди.)

1992 йил 26 февраль – Ўрта Осиё ва Қозоғистон мусулмонларининг қурултойи бўлиб ўтди. Қурултойда диний бошқарма номи Мовароуннаҳр мусулмонлари идораси деб ўзгартирилди (1996 йилдан Ўзбекистон мусулмонлари идораси).

1992 йил 28 февраль – Андижон вилоятининг Куйганёр шаҳарчасидаги Андижон пахтачилик институти негизида Андижон қишлоқ хўжалиги институти ташкил этилди.

1992 йил 28 февраль – Самарқанд шаҳрида бильярд бўйича Ўзбекистон чемпионати бўлиб ўтди.

1992 йил 28 февраль – Ўзбекистон шартномалар ва савдо давлат акционерлик уюшмаси ташкил қилинди.

1992 йил февраль – «Зарафшон-Ньюмонт» Ўзбекистон – АҚШ қўшма корхонасини ташкил қилиш тўғрисида шартнома имзоланди.

1992 йил 1 март – Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон почтаси» давлат концерни ташкил этилди.

1992 йил 2 март – Ўзбекистон Республикаси Бирлашган Миллатлар Ташкилоти (БМТ) аъзолигига қабул қилинди.

1992 йил 2 март – Наманган тумани «Зарбдор» жамоа хўжалигига қарашли Мингбулоқда кучли нефть фаввораси отилиб чиқди.

1992 йил 3 март – Ўзбекистон Республикасининг «Дехқон (фермер) хўжалиги тўғрисида» Қонун лойиҳаси матбуотда эълон қилинди.

1992 йил 6 март – Ўзбекистон ГФР билан дипломатик алоқа ўрнатди.

1992 йил 7 март – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузурида Дин ишлари бўйича комитет ташкил этилди.

1992 йил 12 март – Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбектелеком» электр алоқа концерни ташкил этилди.

1992 йил 14 март – Ўзбекистонда Наврўз умумхалқ хайрия ҳашари ўтказилди.

1992 йил 15 март – Андижон педагогика институти негизида Заҳириддин Муҳаммад Бобур номидаги Андижон давлат университети, Бухоро педагогика институти негизида Файзулла Хўжаев номидаги Бухоро давлат университети, Термиз педагогика институти негизида Термиз давлат университети, Хоразм педагогика институти негизида Хоразмий номидаги Урганч давлат университети, Қарши педагогика институти негизида Қарши давлат университети ташкил этилди. Шунингдек, Тошкент педагогика институтининг Навоий филиали негизида Навоий давлат педагогика институти ҳамда Наманган муҳандислик-иқтисодиёт институти ва Жиззах политехника институти ташкил этилди.

1992 йил 16 март – Тошкент шаҳрида АҚШнинг Ўзбекистондаги элчихонаси очилди.

1992 йил 16 март – Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсатининг «Ўзбекистон Республикасидан чақирилган муддатли хизматдаги ҳарбий хизматчиларни чақириб олиш тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

1992 йил 18 март – Ўзбекистон Ҳиндистон билан дипломатик алоқа ўрнатди.

1992 йил 20 март – Россия Ўзбекистон Республикасини суверен республика деб тан олди. Ўзбекистон Республикаси Россия Федерацияси билан дипломатик алоқа ўрнатди.

1992 йил 21 март – Наврўз байрами муносабати билан Ўзбекистон телевидениеси орқали анъанавий «Муста-

киллик, тинчлик ва меҳр-шафкат» хайрия телемарафони ўтказилди.

1992 йил 22 март – Ўзбекистон халқаро Олимпиада кўмитасига аъзо бўлди.

1992 йил 24 март – Ўзбекистон Республикаси Чегара кўшинлари тузилди.

1992 йил 24 март – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикаси ҳудудида жойлашган Чегара кўшинлари бўлинмалари ҳақида» Фармони қабул қилинди. Фармонга кўра, республика Миллий Хавфсизлик хизмати қошида Чегара кўшинлари бошқармаси ташкил этилди ва Ўрта Осиё Чегара кўшинлари бўлинмалари унинг тасарруфига ўтказилди.

1992 йил 25 март – хорижий мамлакатлар билан дўстлик ва маданий алоқа Ўзбекистон жамияти ҳамда хориждаги ватандошлар билан алоқа «Ватан» жамияти негизida Ўзбекистон Республикасининг Халқаро маданий-маърифий алоқа миллий уюшмаси тузилди.

1992 йил 27 март – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Рўза ҳайитини дам олиш куни деб эълон қилиш тўғрисида» Фармони қабул қилинди. Кейинчалик ҳар йили Ўзбекистонда Рамазон ва Қурбон ҳайитларининг биринчи кунини байрам қилиш қатъий анъанага айланди.

1992 йил 28 март – Тошкент шаҳридаги Халқлар дўстлиги (ҳозирги Истиқлол) саройида Ўзбекистон Республикаси деҳқончилик-саноат мажмуи ходимларининг катта гурунги (курултойи) бўлди.

1992 йил 28 март – Ўзбекистонда футбол бўйича олий лига жамоалари ўртасида мамлакат биринчи чемпионати бошланди.

Футбол бўйича Ўзбекистон олий лигаси чемпионати-нинг голиблари – Ўзбекистон чемпионлари:

1. «Нефтчи» (Фарғона) / «Пахтакор» (Тошкент) (1992)
2. «Нефтчи» (Фарғона) (1993)
3. «Нефтчи» (Фарғона) (1994)
4. «Нефтчи» (Фарғона) (1995)

5. «Навбахор» (Наманган) (1996)
6. МХСК (Тошкент) (1997)
7. «Пахтакор» (Тошкент) (1998)
8. «Дўстлик» (Тошкент вилояти) (1999)
9. «Дўстлик» (Тошкент вилояти) (2000)
10. «Нефтчи» (Фарғона) (2001)
11. «Пахтакор» (Тошкент) (2002)
12. «Пахтакор» (Тошкент) (2003)
13. «Пахтакор» (Тошкент) (2004)
14. «Пахтакор» (Тошкент) (2005)
15. «Пахтакор» (Тошкент) (2006)
16. «Пахтакор» (Тошкент) (2007)
17. «Бунёдкор» (Тошкент) (2008)
18. «Бунёдкор» (Тошкент) (2009)
19. «Бунёдкор» (Тошкент) (2010)
20. «Бунёдкор» (Тошкент) (2011)

Футбол бўйича Ўзбекистон кубоги соҳиблари:

1. «Навбахор» (Наманган) (1992)
2. «Пахтакор» (Тошкент) (1993)
3. «Нефтчи» (Фарғона) (1994)
4. «Навбахор» (Наманган) (1995)
5. «Нефтчи» (Фарғона) (1996)
6. «Пахтакор» (Тошкент) (1997)
7. «Навбахор» (Наманган) (1998)
8. «Дўстлик» (Тошкент вилояти) (1999/2000)
9. «Пахтакор» (Тошкент) (2000/2001)
10. «Пахтакор» (Тошкент) (2001/2002)
11. «Пахтакор» (Тошкент) (2002/2003)
12. «Пахтакор» (Тошкент) (2004)
13. «Пахтакор» (Тошкент) (2005)
14. «Пахтакор» (Тошкент) (2006)
15. «Пахтакор» (Тошкент) (2007)
16. «Бунёдкор» (Тошкент) (2008)
17. «Пахтакор» (Тошкент) (2009)
18. «Бунёдкор» (Тошкент) (2010)
19. «Пахтакор» (Тошкент) (2011)

Футбол бўйича Ўзбекистон суперкубоги соҳиби:

1. «Пахтакор» (Тошкент) – «Навбахор» (Наманган) – 2:4 (1999).

2. «Бунёдкор» (Тошкент) – «Пахтакор» (Тошкент) – (2012).

1992 йил 31 март – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузурида Олий Аттестация Комиссияси ташкил қилинди.

1992 йил март – «Осиё континентал» халқаро савдо уйи ташкил топди.

1992 йил март – Ўзбекистон Халқаро стандартлаштириш ташкилотига аъзо бўлди.

1992 йил 1 апрель – Ўзбекистон Республикасининг «Хўжалик ширкатлари, акцияли жамиятлар ва масъулияти чекланган жамиятлар тўғрисида» Қонуни лойиҳаси матбуотда эълон қилинди.

1992 йил 9 апрель – Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А. Каримовнинг вилоят, шаҳар ва район ҳокимлари билан учрашувидаги нутқи баёни «Мустақиллик ва кадрлар сиёсати» номи билан матбуотда эълон қилинди.

1992 йил 9 апрель – Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсатининг қарори билан Андижон вилоятидаги Советобод шаҳрининг Хонобод, Ленин туманининг Асака деган, Бухоро вилоятидаги Свердлов туманининг Жондор деган, Тошкент вилоятидаги Коммунистик туманининг Юкори Чирчиқ, Ғалаба туманининг Қуйи Чирчиқ деган тарихий номлари қайта тикланди. Тошкент вилоятидаги Калинин туманининг номи Зангиота тумани, Оржоникидзе туманининг номи Қибрай тумани деб ўзгартирилди;

Андижон вилоятида Булокбоши тумани, Самарқанд вилоятида Тойлоқ тумани, Челак тумани, Фарғона вилоятида Фуркат тумани каби янги туманлар тузилди.

1992 йил 11–14 апрель – Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А. Каримов бошчилигидаги давлат делегацияси Саудия Арабистонига расмий ташриф буюрди.

1992 йил 21 апрель – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорига мувофиқ, Тошкент шаҳридаги

Ойбек номли Ўзбекистон халқлари тарихи музейи ва бошқа бир неча музейларни бирлаштириш натижасида Ўзбекистон тарихи давлат музейи ташкил қилинди.

1992 йил 27 апрель – Ўзбекистон Республикаси Халқаро валюта фондига аъзо бўлди.

1992 йил 28 апрель – Тошкент шаҳрида Туркия Республикаси элчихонаси очилди. Очилиш маросимида Туркия Бош вазири Сулаймон Демирэл ва Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А. Каримов қатнашди.

1992 йил 30 апрель – Ўзбекистон Республикаси Европа Тикланиш ва тараққиёт банкига аъзо бўлди.

1992 йил апрель – Самарқандда «Интеросиё–92» халқаро кўргазмаси бўлиб ўтди. Унда қарийб 30 давлат вакилларининг қўшма ҳамда хусусий корхона ва фирмалари ўз маҳсулотларини намойиш этдилар.

1992 йил 3 май – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон нефть ва газ саноати давлат концерни – «Ўзнефтгаз»ни ташкил қилиш тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

1992 йил 5 май – Ўзбекистон Республикасининг Савдо вазирлиги Ўзбекистон Давлат акционерлик «Савдо» («Ўзбексавдо») уюшмасига айлантирилди.

1992 йил 7 май – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон биринчи почта маркасининг тақдимот маросими бўлиб ўтди.

1992 йил 8 май – Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсатининг Қарори билан Тошкент шаҳридаги Киров, Куйбишев, Ленин, Октябрь, Фрунзе туманлари номи тегишлича Юнусобод, Мирзо Улуғбек, Миробод, Шайхонтохур ва Яккасарой деб ўзгартирилди. Кейинчалик Акмал Икромов ва Собир Раҳимов туманларининг номи ҳам Учтепа ва Олмazor деб ўзгартирилди.

1992 йил 9–10 май – Ашхободда Ўрта Осиё ва Қозғистон, Эрон, Туркия ва Покистон республикалари давлат ва ҳукумат раҳбарларининг учрашувлари бўлди. Унда Тажан – Сарахс – Машҳад темир йўли қурилиши ҳақида келишилди.

1992 йил 11–14 май – Тошкент шаҳрида «Ўрта Осиё ва жаҳон цивилизацияси» мавзуида халқаро конференция бўлиб ўтди.

1992 йил 15 май – Тошкент чет тиллар педагогика институтини ва Республика рус тили ва адабиёти институтини негизида Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети ташкил этилди.

1992 йил 15 май – Тошкент шаҳрида Мустакил Давлатлар Ҳамдўстлиги (МДҲ) га аъзо давлатлар раҳбарларининг учрашуви бўлди. МДҲ доирасида Коллектив хавфсизлик шартномаси Тошкент шаҳрида имзоланди. Ўзбекистон кейинчалик шартномадаги ўз фаолиятини бир томонлама тўхтатди (1999 йил 19 апрель).

1992 йил 15 май – Фарғона водийсининг шимоли-шарқида Андижон вилоятидаги Избоскан қишлоғида кучли зилзила (Избоскан зилзиласи) бўлди. Бу ерда зилзиланинг кучи 8 баллга яқин, магнитудаси (Рихтер бўйича) М–6,2 бўлди.

1992 йил 18 май – Сурхондарё вилоятида Бандихон тумани ташкил этилди.

1992 йил 18 май – «Ўзбекистон Республикаси ҳудудида жойлашган ҳаво десанти қўшинлари, ҳарбий транспорт авиацияси, разведка қўшинлари, таъминот қисмлари ҳақида» Фармон қабул қилинди. Фармонга кўра, бу қўшинлар республика тасарруфига ўтказилди.

1992 йил 23 май – шоир ва мутафаккир Машраб таваллудининг 350 йиллиги муносабати билан Наманганда Бобораҳим Машраб музейи ва ҳайкалининг тантанали очилиш маросими бўлди.

1992 йил 23 май – Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан «Наврўз» халқаро хайрия жамғармаси рўйхатга олинди.

1992 йил 24 май – «Ватан тараққиёти» партияси ташкил топди.

1992 йил 1–12 июнь – Оролни ҳимоя қилиш комитетининг ташаббуси билан «Амударё – 92» илмий-хайрия экспедицияси уюштирилди.

1992 йил 9–10 июнь – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Республикаси минерал ресурсларини ўзлаштириш масалалари бўйича халқаро симпозиум бўлиб ўтди.

1992 йил 22 июнь – Ўзбекистон Республикасининг «Биржалар ва биржа фаолияти тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

1992 йил 24 июнь – Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлигининг марказий матбуоти – «Ватанпарвар» газетаси нашр этила бошлади.

1992 йил 28 июнь – Тошкент шаҳрида Покистон Ислом Республикаси элчихонаси очилди.

1992 йил июнь – Ўзбекистон Республикаси Алоқа вазирлиги ҳузурида «Ўзбекистон маркаси» ноширлик маркази тузилди.

1992 йил 2–3 июль – Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ўн иккинчи чақириқ 10-сессиясида Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг Давлат герби тўғрисида» Қонуни қабул қилинди. Ўзбекистон Республикасининг Давлат герби тасдиқланди.

1992 йил 2 июль – Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикаси Фуқаролиги тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

1992 йил 2 июль – Ўзбекистон давлат банки Ўзбекистон Республикасининг Марказий банкига айлантирилди. Марказий банкнинг фаолияти «Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки тўғрисида»ги Қонунда (1995 йил 21 декабрь) белгилаб қўйилган.

1992 йил 3 июль – Ўзбекистон Республикаси Мудофаа ишлари вазирлиги Мудофаа вазирлигига айлантирилди.

1992 йил 3 июль – Ўзбекистон Республикасининг «Байрам кунлари тўғрисида» ва «Дехкон хўжалиги тўғрисида» қонунлари қабул қилинди.

1992 йил 3 июль – Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ўн иккинчи чақириқ 10-сессиясида Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучларининг Ҳарбий касамёд матни қабул қилинди.

1992 йил 9–10 июль – Финландия пойтахти Хельсинкида хавфсизлик ва ҳамкорлик бўйича Умумевропа Кенгашида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов

нутқ сўзлади ва иккинчи куни у Кенгаш мажлисига раислик қилди.

1992 йил 13 июль – Ўзбекистон Республикаси Халқаро меҳнат ташкилоти (ХМТ)га қабул қилинди.

1992 йил 27 июль – «Ўзбектуризм» миллий компанияси ташкил этилди.

1992 йил 5 август – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Истикболни белгилаш ва статистика давлат қўмитаси (Ўзистикболстат) ташкил этилди.

1992 йил 7 август – Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмасида ИЛ-114 самолётининг биринчи синов парвози бўлди.

1992 йил 9–11 август – Шаҳрисабзда Амир Темур хоти-расига бағишланган ўзбек миллий кураши бўйича биринчи халқаро мусобақалар бўлиб ўтди.

1992 йил 10 август – Ўзбекистон Республикаси Давлат Божхона қўмитаси ташкил этилди.

1992 йил 12 август – Ўзбекистон Республикаси Давлат Солиқ қўмитаси ташкил топди.

1992 йил 19 август – Тошкент шаҳрида «Савдогар» ҳафталик газетасининг 1-сони нашрдан чиқди.

1992 йил 29 август – Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузурида Жаҳон муаммолари институти (ҳозирги Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Стратегик ва минтақалараро тадқиқотлар институти) ташкил этилди.

1992 йил 31 август – Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг бир йиллик тантаналари нишонланди. Тошкент шаҳридаги Мустақиллик майдонида бўлиб ўтган асосий байрам тантаналарида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов қатнашди ва нутқ сўзлади. (Кейинчалик ҳар йилнинг 31 августида байрам тантаналарида давлат раҳбарининг қатнашиши ва нутқ сўзлаши анъанага айланди.)

1992 йил август – Ўзбекистонда илк марта мобил телефон алоқасидан фойдаланилди. Бугунги кунда Ўзбекистон мобил алоқа юқори ривожланган жаҳондаги ўнта давлат қаторидан ўрин олган.

1992 йил 4 сентябрь – Ўзбекистон Халқаро геология иттифокига қабул қилинди.

1992 йил 12 сентябрь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг Республика «Маҳалла» хайрия жамғармасини ташкил этиш бўйича Фармони қабул қилинди.

1992 йил 23 сентябрь – Тошкент шаҳрида Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети ташкил этилди.

1992 йил 8–15 октябрь – Тошкент шаҳрида Осиё, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатларининг ХІ халқаро кинофестивали бўлиб ўтди.

1992 йил 15 октябрь – Тошкент шаҳрида Хитой элчихонаси очилди.

1992 йил 27 октябрь – Ўзбекистон Республикаси Монтаж ва маҳсус қурилиш вазирлиги тугатилиб, «Ўзмон-тажмаҳсусқурилиш» ассоциациясига айлантирилди.

1992 йил октябрь – Ўзбекистон Республикаси Парламентлараро иттифоқнинг аъзоси бўлди.

1992 йил октябрь – Тошкент шаҳрида космик алоқа халқаро телефон станцияси ишга тушди, у «Интелсат» алоқа йўлдоши орқали Ер юзининг исталган нуқтаси билан боғланиш имконини беради.

1992 йил 4 ноябрь – Олмаота шаҳрида Ўзбекистон, Қозоғистон, Қирғизистон, Тожикистон, Россия давлат раҳбарлари Тожикистондаги урушни тўхтатишнинг амалий йўллари белгилаш учун учрашдилар.

1992 йил 6 ноябрь – Жиззах шаҳрида атокли давлат арбоби, таниқли адиб Шароф Рашидов таваллудининг 75 йиллиги катта тантана билан нишонланди.

1992 йил 5 ноябрь – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси «Сельхозмаш» концерни ва «ДЭУкорпорейшн» корпорацияси билан ҳамкорликда автомобиллар ишлаб чиқарувчи «ЎЗДЭУавто» қўшма корхонасини ташкил этиш тўғрисида қарор қабул қилди.

1992 йил 12–13 ноябрь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикаси ҳудудида жойлашган ҳаво ҳужумига қарши ҳарбий қисмлар ҳақида», «Ўзбекистон Республикаси ҳудудида жойлашган кимёвий

ҳарбий қисмлар ҳақида» фармонлари билан мамлакатимиз ҳудудида жойлашган мазкур турлардаги кўшинлар республика тасарруфига олинди ва сифат жиҳатидан такомиллаштирилди. Шу тарзда мустақил мамлакат Қуролли Кучларини барпо этишнинг ташкилий даври якунланди.

1992 йил 16 ноябрь – Тошкент шаҳрида Бирлашган Миллатлар Ташкилоти билан Ўзбекистон Республикаси ҳукумати ўртасида Ўзбекистонда БМТ ваколатхонасини очиш тўғрисида Битим имзоланди (1993 йил 24 августда ваколатхона расман очилди).

1992 йил 18 ноябрь – Ўзбекистон сув ҳўжалиги қурилиши («Ўзсувқурилиш») давлат концерни ташкил этилди.

1992 йил 21 ноябрь – Ўзбекистон давлат қурилиш материаллари ишлаб чиқариш («Ўзқурилишматериаллари») концерни ташкил қилинди.

1992 йил 23–26 ноябрь – Тошкент шаҳрида эркин кураш бўйича Ўзбекистон Республикаси биринчи чемпионати бўлиб ўтди.

1992 йил ноябрь – Ўзбекистон журналистлар уюшмаси Халқаро журналистлар ташкилотига қабул қилинди.

1992 йил ноябрь – Бухорода темирчилик маҳорати музейи очилди.

1992 йил 8 декабрь – ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг 11-сессиясида Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси қабул қилинди (2002 йил 27 январда ўтказилган умумхалқ референдуми натижаларига кўра ҳамда унинг асосида Ўзбекистон Республикасининг 2003 йил 24 апрелда қабул қилинган Қонунига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг XVIII, XIX, XX, XXIII бобларига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритилган. Ўзбекистон Республикасининг 2007 йил 11 апрелда қабул қилинган Қонуни билан Ўзбекистон Республикаси Конституцияси 89-моддасига, 93-моддасининг 15 бандига, 102-моддасининг иккинчи қисмига тузатишлар киритилган. Ўзбекистон Республикасининг 2008 йил 25 декабрда қабул қилинган Қонуни билан Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси 77-моддасининг биринчи қисмига ўзгартиш

киритилган). Конституция қабул қилинган 8 декабрь – Ўзбекистонда умумхалқ байрами сифатида нишонланадиган бўлди.

1992 йил 8 декабрдан – Ўзбекистон Республикаси таркибида 12 вилоят (Андижон, Бухоро, Жиззах, Навоий, Наманган, Самарқанд, Сирдарё, Тошкент, Фарғона, Хоразм, Сурхондарё, Қашқадарё), Тошкент шаҳри, Қорақалпоғистон Республикаси бўлиши Ўзбекистон Республикаси Конституциясида қонун йўли билан мустақамланди. (2012 йил январь ҳолатига кўра Ўзбекистон Республикасининг маъмурий-ҳудудий тузилиши Қорақалпоғистон Республикаси, 12 вилоят, Тошкент шаҳри, 157 та қишлоқ тумани, 121 та шаҳар, 119 та шаҳарча, 1459 та қишлоқ фуқаролар йиғинидан иборат бўлган.)

1. *Андижон вилоятининг* майдони – 4.200 км², аҳолиси – 2.342.700 киши. Вилоятда 14 қишлоқ тумани, 11 шаҳар (Андижон, Асака, Қорасув, Хонобод, Шаҳрихон, Охунбобоев, Пойтуғ, Қўрғонтепа, Марҳамат, Пахтаобод, Хўжаобод), 5 шаҳарча (Андижон, Бўз, Жанубий Оламушук, Куйганёр, Полвонтош), 95 қишлоқ фуқаролар йиғини бор (2012). Маркази – Андижон шаҳри.

Андижон вилоятидаги туманлар ва уларнинг маъмурий марказлари:

1. Андижон тумани (туман маркази – Куйганёр шаҳарчаси).
2. Асака тумани (туман маркази – Асака шаҳри).
3. Балиқчи тумани (туман маркази – Балиқчи қишлоғи).
4. Булоқбоши тумани (туман маркази – Булоқбоши қишлоғи).
5. Бўз тумани (туман маркази – Бўз шаҳарчаси).
6. Жалолқудук тумани (туман маркази – Охунбобоев шаҳри).
7. Избоскан тумани (туман маркази – Пойтуғ шаҳри).
8. Марҳамат тумани (туман маркази – Марҳамат шаҳри).
9. Олтинкўл тумани (туман маркази – Олтинкўл қишлоғи).
10. Пахтаобод тумани (туман маркази – Пахтаобод шаҳри).

11. Улуғнор тумани (туман маркази – Оқолтин қишлоғи).
12. Хўжаобод тумани (туман маркази – Хўжаобод шаҳри).

13. Шаҳрихон тумани (туман маркази – Шаҳрихон шаҳри).

14. Қўргонтепа тумани (туман маркази – Қўргонтепа шаҳри).

II. Бухоро вилоятининг майдони – 40.300 км², аҳолиси – 1.507.600 киши. Вилоятда 11 қишлоқ тумани, 11 шаҳар (Бухоро, Шофиркон, Ёғдувон, Когон, Олот, Галаосиё, Вобкент, Қоракўл, Қоровулбозор, Газли, Ромитан), 3 шаҳарча (Жондор, Зафаробод, Янгибозор), 120 қишлоқ фуқаролар йиғини бор. Маркази – Бухоро шаҳри.

Бухоро вилоятидаги туманлар ва уларнинг маъмурий марказлари:

1. Бухоро тумани (туман маркази – Галаосиё шаҳри).
2. Вобкент тумани (туман маркази – Вобкент шаҳри).
3. Жондор тумани (туман маркази – Жондор шаҳарчаси).
4. Когон тумани (туман маркази – Когон шаҳри).
5. Олот тумани (туман маркази – Олот шаҳри).
6. Пешку тумани (туман маркази – Янгибозор қишлоғи).
7. Ромитан тумани (туман маркази – Ромитан шаҳри).
8. Шофиркон тумани (туман маркази – Шофиркон шаҳри).
9. Қоракўл тумани (туман маркази – Қоракўл шаҳри).
10. Қоровулбозор тумани (туман маркази – Қоровулбозор шаҳри).

11. Ёғдувон тумани (туман маркази – Ёғдувон шаҳри).

III. Жиззах вилоятининг майдони – 21.200 км², аҳолиси – 1.043.300 киши. Вилоятда 12 қишлоқ тумани, 7 шаҳар (Жиззах, Даштобод, Ғаллаорол, Маржонбулок, Дўстлик, Гагарин, Пахтакор), 8 шаҳарча (Бўстон, Зарбдор, Зафаробод, Зомин, Ўсмаи, Учқулоч, Янгиқишлоқ, Қўйтош), 95 қишлоқ фуқаролар йиғини бор. Маркази – Жиззах шаҳри.

Жиззах вилоятидаги туманлар ва уларнинг маъмурий марказлари:

1. Арнасой тумани (туман маркази – Ғолиблар қишлоғи).
2. Бахмал тумани (туман маркази – Усмаат шаҳарчаси).
3. Дўстлик тумани (туман маркази – Дўстлик шаҳри).
4. Жиззах тумани (туман маркази – Учтепа қишлоғи).
5. Зарбдор тумани (туман маркази – Зарбдор шаҳарчаси).
6. Зафаробод тумани (туман маркази – Зафаробод шаҳарчаси).

7. Зомин тумани (туман маркази – Зомин шаҳарчаси).
8. Мирзачўл тумани (туман маркази – Гагарин шаҳри).
9. Пахтакор тумани (туман маркази – Пахтакор шаҳри).
10. Фориш тумани (туман маркази – Янгиқишлоқ шаҳарчаси).

11. Янгиобод тумани (туман маркази – Баландчакир қишлоғи).

12. Ғаллаорол тумани (туман маркази – Ғаллаорол шаҳри).

IV. *Навоий вилоятининг* майдони – 111.000 км², аҳолиси – 810.200 киши. Вилоятда 8 қишлоқ тумани, 7 шаҳар (Навоий, Кармана, Учқудук, Қизилтепа, Нурота, Зарафшон, Янгиработ), 8 шаҳарча (Конимех, Лангар, Маликработ, Мурунтов, Тинчлик, Шалқар, Янгиработ, Ғозгон), 55 қишлоқ фуқаролар йиғини бор. Маркази – Навоий шаҳри.

Навоий вилоятидаги туманлар ва уларнинг маъмурий марказлари:

1. Кармана тумани (туман маркази – Кармана шаҳри).
2. Конимех тумани (туман маркази – Конимех шаҳарчаси).
3. Навбаҳор тумани (туман маркази – Бешработ қишлоғи).
4. Нурота тумани (туман маркази – Нурота шаҳри).
5. Томди тумани (туман маркази – Томдибулоқ қишлоғи).
6. Учқудук тумани (туман маркази – Учқудук шаҳри).
7. Хатирчи тумани (туман маркази – Янгиработ шаҳри).
8. Қизилтепа тумани (туман маркази – Қизилтепа шаҳри).

V. *Наманган вилоятининг* майдони – 7400 км², аҳолиси – 2.073.200 киши. Вилоятда 11 қишлоқ тумани, 8 шаҳар

(Наманган, Косонсой, Учқўрғон, Чорток, Чуст, Ҳаққулобод, Поп, Тўрақўрғон), 12 шаҳарча (Жомашуй, Тошбулок, Навбаҳор, Олтинкон, Уйғурсой, Чоркесар, Халқобод, Уйчи, Ўнхаёт, Янгиқўрғон, Октош), 99 қишлоқ фуқаролар йиғини бор. Маркази – Наманган шаҳри.

Наманган вилоятидаги туманлар ва уларнинг маъмурий марказлари:

1. Косонсой тумани (туман маркази – Косонсой шаҳри).
2. Мингбулок тумани (туман маркази – Жомашуй шаҳарчаси).
3. Наманган тумани (туман маркази – Тошбулок шаҳарчаси).
4. Норин тумани (туман маркази – Ҳаққулобод шаҳри).
5. Поп тумани (туман маркази – Поп шаҳри).
6. Тўрақўрғон тумани (туман маркази – Тўрақўрғон шаҳри).
7. Уйчи тумани (туман маркази – Уйчи шаҳарчаси).
8. Учқўрғон тумани (туман маркази – Учқўрғон шаҳри).
9. Чорток тумани (туман маркази – Чорток шаҳри).
10. Чуст тумани (туман маркази – Чуст шаҳри).
11. Янгиқўрғон тумани (туман маркази – Янгиқўрғон шаҳарчаси).

VI. Самарқанд вилоятининг майдони – 16.800 км², аҳолиси – 2.867.100 киши. Вилоятда 14 қишлоқ тумани, 11 шаҳар (Самарқанд, Октош, Каттақўрғон, Ургут, Булунғур, Жомбой, Иштихон, Нуробод, Пайариқ, Жума, Челак), 12 шаҳарча (Даҳбед, Зиёвуддин, Ингичка, Кимёғарлар, Лойиш, Митан, Мирбозор, Пайшанба, Сув Ҳовузи, Фарҳод, Хишров, Чархин), 125 қишлоқ фуқаролар йиғини бор. Маркази – Самарқанд шаҳри.

Самарқанд вилоятидаги туманлар ва уларнинг маъмурий марказлари:

1. Булунғур тумани (туман маркази – Булунғур шаҳри).
2. Жомбой тумани (туман маркази – Жомбой шаҳри).
3. Иштихон тумани (туман маркази – Иштихон шаҳри).
4. Каттақўрғон тумани (туман маркази – Пайшанба шаҳарчаси).

5. Нарпай тумани (туман маркази – Октош шаҳри).
6. Нуробод тумани (туман маркази – Нуробод шаҳри).
7. Окдарё тумани (туман маркази – Лойиш шаҳарчаси).
8. Пайарик тумани (туман маркази – Пайарик шаҳри).
9. Пастдарғом тумани (туман маркази – Жума шаҳри).
10. Пахтачи тумани (туман маркази – Зиёвуддин шаҳарчаси).
11. Самарқанд тумани (туман маркази – Гулобод қишлоғи).
12. Тойлок тумани (туман маркази – Тойлок қишлоғи).
13. Ургут тумани (туман маркази – Ургут шаҳри).
14. Қўшработ тумани (туман маркази – Қўшработ қишлоғи).

VII. *Сирдарё вилоятининг* майдони – 4.300 км², аҳолиси – 672.200 киши. Вилоятда 8 қишлоқ тумани, 5 шаҳар (Гулистон, Сирдарё, Бахт, Ширин, Янгиер), 6 шаҳарча (Боёвут, Деҳқонобод, Дўстлик, Пахтаобод, Сайхун, Ховос), 75 қишлоқ фуқаролар йиғини бор. Маркази – Гулистон шаҳри.

Сирдарё вилоятидаги туманлар ва уларнинг маъмурий марказлари:

1. Боёвут тумани (туман маркази – Боёвут шаҳарчаси).
2. Гулистон тумани (туман маркази – Деҳқонобод шаҳарчаси).
3. Мирзаобод тумани (туман маркази – Наврўз қишлоғи).
4. Оқолтин тумани (туман маркази – Сардоба қишлоғи).
5. Сайхунобод тумани (туман маркази – Сайхун шаҳарчаси).
6. Сардоба тумани (туман маркази – Пахтаобод шаҳарчаси).
7. Сирдарё тумани (туман маркази – Сирдарё шаҳри).
8. Ховос тумани (туман маркази – Ховос шаҳарчаси).

VIII. *Сурхондарё вилоятининг* майдони – 20.100 км², аҳолиси – 1.894.900 киши. Вилоятда 13 қишлоқ тумани, 8 шаҳар (Термиз, Шеробод, Денов, Бойсун, Жарқўрғон, Қумқўрғон, Шарғун, Шўрчи), 7 шаҳарча (Ангор, Дўстлик, Какайди, Сариосиё, Сариқ, Элбаён бекати, Ҳуррият), 114 қишлоқ фуқаролар йиғини бор. Маркази – Термиз шаҳри.

Сурхондарё вилоятидаги туманлар ва уларнинг маъмурий марказлари:

1. Ангор тумани (туман маркази – Ангор шаҳарчаси).
2. Бойсун тумани (туман маркази – Бойсун шаҳри).
3. Денов тумани (туман маркази – Денов шаҳри).
4. Жаркўрғон тумани (туман маркази – Жаркўрғон шаҳри).
5. Музработ тумани (туман маркази – Халқобод қишлоғи).
6. Олтинсой тумани (туман маркази – Қарлук қишлоғи).
7. Сариосиё тумани (туман маркази – Сариосиё шаҳарчаси).
8. Термиз тумани (туман маркази – Учқизил қишлоғи).
9. Узун тумани (туман маркази – Узун қишлоғи).
10. Шеробод тумани (туман маркази – Шеробод шаҳри).
11. Шўрчи тумани (туман маркази – Шўрчи шаҳри).
12. Қизирик тумани (туман маркази – Сарик шаҳарчаси).
13. Қумқўрғон тумани (туман маркази – Қумқўрғон шаҳри).

IX. *Тошкент вилоятининг* майдони – 15.600 км², аҳолиси – 2.452.300 киши. (Тошкент шаҳри киритилмаган). Вилоятда 14 қишлоқ тумани, 17 шаҳар (Тошкент, Олмалик, Ангрен, Оҳангарон, Бекобод, Чирчик, Янгиобод, Янгийўл, Оққўрғон, Ғазалкент, Бўка, Дўстобод, Паркент, Пискент, Келес, Тўйтепа, Чиноз), 18 шаҳарча (Алимкент, Бўзсув, Гулбахор, Зафар, Искандар, Красногорск, Нуробод, Олмазор, Салор, Туябўғиз, Чиғирик, Чорвок, Эшонгузар, Янгибозор, Янгичиноз, Янгихаёт, Ўртаовул, Қибрай), 146 қишлоқ фуқаролар йиғини бор. Маркази – Тошкент шаҳри.

Тошкент вилоятидаги туманлар ва уларнинг маъмурий марказлари:

1. Бекобод тумани (туман маркази – Зафар шаҳарчаси).
2. Бўка тумани (туман маркази – Бўка шаҳри).
3. Бўстонлик тумани (туман маркази – Ғазалкент шаҳри).
4. Зангиота тумани (туман маркази – Эшонгузар шаҳарчаси).
5. Оққўрғон тумани (туман маркази – Оққўрғон шаҳри).

6. Оҳангарон тумани (туман маркази – Оҳангарон шаҳри).

7. Паркент тумани (туман маркази – Паркент шаҳри).

8. Пискент тумани (туман маркази – Пискент шаҳри).

9. Чиноз тумани (туман маркази – Чиноз шаҳри).

10. Юкори Чирчиқ тумани (туман маркази – Янгибозор шаҳарчаси).

11. Янгийўл тумани (туман маркази – Гулбаҳор шаҳарчаси).

12. Ўрта Чирчиқ тумани (туман маркази – Тўйтепа шаҳри).

13. Қибрай тумани (туман маркази – Қибрай шаҳарчаси).

14. Қуйи Чирчиқ тумани (туман маркази – Дўстобод шаҳри).

Х. *Фарғона вилоятининг* майдони – 6.700 км², аҳолиси – 2840.900 киши. Вилоятда 15 кишлоқ тумани, 9 шаҳар (Фарғона, Қўқон, Кува, Кувасой, Ҳамза, Марғилон, Бешарик, Риштон, Яйпан), 10 шаҳарча (Бағдод, Данғара, Дўстлик, Ёзёвон, Муқимий, Олтиариқ, Тошлоқ, Чимён, Шўрсув, Янги Марғилон), 164 кишлоқ фуқаролар йиғини бор). Маркази – Фарғона шаҳри.

Фарғона вилоятидаги туманлар ва уларнинг маъмурий марказлари:

1. Бағдод тумани (туман маркази – Бағдод шаҳарчаси).

2. Бешариқ тумани (туман маркази – Бешариқ шаҳри).

3. Бувайда тумани (туман маркази – Янгиқўрғон кишлоғи).

4. Данғара тумани (туман маркази – Данғара шаҳарчаси).

5. Ёзёвон тумани (туман маркази – Ёзёвон шаҳарчаси).

6. Олтиариқ тумани (туман маркази – Олтиариқ шаҳарчаси).

7. Қўштепа тумани (туман маркази – Лангар кишлоғи).

8. Риштон тумани (туман маркази – Риштон шаҳри).

9. Сўх тумани (туман маркази – Равон кишлоғи).

10. Тошлоқ тумани (туман маркази – Тошлоқ шаҳарчаси).

11. Учкўприк тумани (туман маркази – Учкўприк кишлоғи).

12. Фарғона тумани (туман маркази – Водил қишлоғи).
13. Фурқат тумани (туман маркази – Навбахор қишлоғи).
14. Ўзбекистон тумани (туман маркази – Яйпан шаҳри).
15. Қува тумани (туман маркази – Қува шаҳри).

XI. *Хоразм вилоятининг* майдони – 6.100 км², аҳолиси – 1.432.800 киши. Вилоятда 10 қишлоқ тумани, 3 шаҳар (Урганч, Хива, Питнак), 7 шаҳарча (Гурлан, Хонқа, Чалиш, Шовот, Янгибозор, Қўшқўпир, Ҳазорасп), 100 қишлоқ фуқаролар йиғини бор. Маркази – Урганч шаҳри.

Хоразм вилоятидаги туманлар ва уларнинг маъмурий марказлари:

1. Боғот тумани (туман маркази – Боғот қишлоғи).
2. Гурлан тумани (туман маркази – Гурлан шаҳарчаси).
3. Урганч тумани (туман маркази – Қоровул қишлоғи).
4. Хива тумани (туман маркази – Хива шаҳри).
5. Хонқа тумани (туман маркази – Хонқа шаҳарчаси).
6. Шовот тумани (туман маркази – Шовот шаҳарчаси).
7. Янгиарик тумани (туман маркази – Янгиарик қишлоғи).
8. Янгибозор тумани (туман маркази – Янгибозор шаҳарчаси).
9. Қўшқўпир тумани (туман маркази – Қўшқўпир шаҳарчаси).
10. Ҳазорасп тумани (туман маркази – Ҳазорасп шаҳарчаси).

XII. *Қашқадарё вилоятининг* майдони – 28.600 км², аҳолиси – 2378.500 киши. Вилоятда 13 қишлоқ тумани, 12 шаҳар (Қарши, Шаҳрисабз, Ғузор, Қамаш, Бешкент, Косон, Китоб, Муборак, Таллимаржон, Янги Нишон, Чирокчи, Яккабоғ), 4 шаҳарча (Дехқонобод, Мироки, Эски Яккабоғ, Қашқадарё), 147 қишлоқ фуқаролар йиғини бор. Маркази – Қарши шаҳри.

Қашқадарё вилоятидаги туманлар ва уларнинг маъмурий марказлари:

1. Дехқонобод тумани (туман маркази – Карашина қишлоғи).
2. Касби тумани (туман маркази – Муғлон қишлоғи).

3. Китоб тумани (туман маркази – Китоб шаҳри).
4. Косон тумани (туман маркази – Косон шаҳри).
5. Миришкор тумани (туман маркази – Миришкор қишлоғи).

6. Муборак тумани (туман маркази – Муборак шаҳри).
7. Нишон тумани (туман маркази – Нишон шаҳри).
8. Чирокчи тумани (туман маркази – Чирокчи шаҳри).
9. Шаҳрисабз тумани (туман маркази – Шаҳрисабз шаҳри).

10. Яккабоғ тумани (туман маркази – Яккабоғ шаҳри).
11. Қамаш тумани (туман маркази – Қамаш шаҳри).
12. Қарши тумани (туман маркази – Бешкент шаҳри).
13. Ғузор тумани (туман маркази – Ғузор шаҳри).

XIII. *Қорақалпоғистон Республикасининг* майдони – 166.600 км², аҳолиси – 1.569.900 киши. Вилоятда 14 қишлоқ тумани, 12 шаҳар (Нукус, Тўрткўл, Беруний, Қўнғирот, Хўжайли, Мўйноқ, Тахиатош, Чимбой, Халқобод, Манғит, Шуманай, Бўстон), 18 шаҳарча (Ақшўлак, Водник, Жаслик, Жумуртов, Кегейли, Олтинкўл, Оқчўлоқ, Оқманғит, Пристанский, Элобод, Тахтакўпир, Қизкетган, Қозонкеткен, Қорақалпоғистон, Кубла-Устюрт, Қораўзак, Қанликўл, Қоратов), 124 қишлоқ фуқаролар йиғини бор. Пойтахти – Нукус шаҳри.

Қорақалпоғистон Республикасидаги туманлар ва уларнинг маъмурий марказлари:

1. Амударё тумани (туман маркази – Манғит шаҳри).
2. Беруний тумани (туман маркази – Беруний шаҳри).
3. Кегейли тумани (туман маркази – Кегейли шаҳарчаси).
4. Мўйноқ тумани (туман маркази – Мўйноқ шаҳри).
5. Нукус тумани (туман маркази – Оқманғит шаҳарчаси).
6. Тахтакўпир тумани (туман маркази – Тахтакўпир шаҳарчаси).
7. Тўрткўл тумани (туман маркази – Тўрткўл шаҳри).
8. Хўжайли тумани (туман маркази – Хўжайли шаҳри).
9. Чимбой тумани (туман маркази – Чимбой шаҳри).
10. Шуманай тумани (туман маркази – Шуманай шаҳри).

11. Эллик қалъа тумани (туман маркази – Бўстон шаҳри).
12. Қанликўл тумани (туман маркази – Қанликўл шаҳар-
часи).

13. Қораўзак тумани (туман маркази – Қораўзак шаҳар-
часи).

14. Қўнғирот тумани (туман маркази – Қўнғирот шаҳри).

XIV. Тошкент шаҳрининг майдони – 327,9 км², аҳолиси –
2.135.700 киши. Шаҳарда 11 туман, 1 та шаҳарча (Улуғбек)
бор (2012).

Тошкент шаҳридаги туманлар ва шаҳарча:

1. Бектемир тумани.
2. Мирзо Улуғбек тумани.
3. Миробод тумани.
4. Сергели тумани.
5. Олмазор тумани.
6. Учтепа тумани.
7. Чилонзор тумани.
8. Шайхонтахур тумани.
9. Юнусобод тумани.
10. Яккасарой тумани.
11. Ҳамза тумани.

1. Улуғбек шаҳарчаси

1992 йил 9 декабрь – Ўзбекистон Республикасининг
«Ўзбекистон Республикасининг прокуратураси тўғрисида»,
«Сурункали алкоголизм ёки гиёҳвандликка мубтало бўлган
беморларни мажбурий даволаш тўғрисида», «Ўзбекистон
Республикасининг табиатни муҳофаза қилиш тўғрисида»
қонунлари қабул қилинди.

1992 йил 10 декабрь – Ўзбекистон Республикаси
Олий Кенгаши Ўзбекистон Республикасининг Давлат мад-
ҳиясини тасдиқлади. (Мадҳия матни муаллифи шоир Аб-
дулла Орипов, мадҳия мусиқаси муаллифи бастакор Мутал
Бурҳонов.)

1992 йил 12 декабрь – Нукус шаҳрининг 60 йиллиги ни-
шонланди.

1992 йил 14 декабрь – Қорақалпоғистон Республикаси
Давлат байроғи тасдиқланди.

1992 йил 23 декабрь – Ўзбекистон Республикаси Жаҳон метеорология ташкилотига аъзо бўлди.

1992 йил 23 декабрь – «Ўзбекнефтгаз» миллий корпорацияси ташкил этилди.

1992 йил 28 декабрь – Имом Бухорий халқаро жамғармаси тузилди.

1992 йил – «Ўзбекистон маркаси» нашриёт маркази ташкил этилди.

1992 йил – Андижон шаҳрида Бобур миллий боғи – «Боғи Бобур» ёдгорлик мажмуи барпо қилинди.

1992 йил – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузурида Гидрометеорология Бош бошқармаси – «Бошгидромет» ташкил этилди.

1992 йил – «Коинот» ишлаб чиқариш бирлашмаси ташкил этилди.

1992 йил – Ўзбекистон кураш федерацияси ташкил этилди.

1992 йил – Навоий вилоят ўлкашунослик музейи ташкил этилди.

1992 йил – «Ўздунробита» Ўзбекистон – Америка қўшма корхонаси ишга тушди.

1992 йил – Ўзбекистон теннис федерацияси тузилди ва халқаро ITFга аъзо бўлди.

1992 йил – Ўзбекистон Республикасининг Халқ банки ташкил этилди (1995 йил 28 апрелда ҳукуматнинг махсус қарори билан у Ўзбекистон Республикаси давлат тижорат Халқ банки деб номланди).

1992 йил – Барселонада бўлиб ўтган XXV Олимпиада ўйинларида ўзбекистонлик гимнастикачилар О. Мусовитина, Р. Галиева ва енгил атлетикачи М. Шмонина Олимпиада чемпиони бўлишди. Оғир атлетикачи С. Сирцов ва ўқ отувчи А. Асрабоев кумуш медалга, қиличбоз В. Захаревич бронза медалга сазовор бўлди.

1992 йил – Қомуслар Бош таҳририяти томонидан «Тошкент» энциклопедияси (ўзбек тилида) нашр этилди.

1993 йил – «Аҳмад Яссавий йили» деб эълон қилинди.

1993 йил 3 январь – Тошкент шаҳрида Ўрта Осиё ва Қозоғистон давлат раҳбарлари учрашдилар.

1993 йил 8 январь – Ўзбекистон автомобиль транспор-ти («Ўзавтотранс») Давлат акциядорлик корпорацияси ташкил этилди.

1993 йил 12 январь – Бухоро вилояти таркибида Қоровулбозор тумани ташкил этилди.

1993 йил 5 февраль – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикаси Олий ўқув юртлари учун абитуриентларни тест усулида танлаб олиш тўғрисида» қарори қабул қилинди.

1993 йил 10 февраль – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Республикаси Халқаро почтаменти тузилди. Тошкент темир йўл почтаменти халқаро почтаментга айлантирилди.

1993 йил 11 февраль – Қашқадарё вилоятида Китоб банд тоғ расадхонаси мажмуаси ташкил этилди.

1993 йил 1 март – Фарғона вилояти кўғирчоқ театри ташкил топди.

1993 йил 30 март – Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А. Каримов Марказий Осиё давлатлари раҳбарларининг Қозоғистоннинг Қизил Ўрда шаҳрида бўлиб ўтган анжуманида қатнашди. Ушбу учрашувда Орол денгизи ва Оролбўйи муаммоларини ҳал этишга умумий ёндашувлар ишлаб чиқилди, муҳим ҳужжатлар имзоланди.

1993 йил 4 апрель – Жиззах вилоятида Ўзбекистонда биринчи йирик темир рудаси кони очилди.

1993 йил 9 апрель – Нукусда Қорақалпоғистон Олий Кенгашининг 12-сессиясида Қорақалпоғистон Республикаси Конституцияси ва Давлат герби қабул қилинди.

1993 йил 20 апрель – Тошкент шаҳрида 30 мамлакатнинг миллий фирма, банк ва компаниялари раҳбарлари иштирокида Бутунжаҳон иқтисодий анжумани бўлиб ўтди.

1993 йил 23 апрель – «Соғлом авлод учун» халқаро хайрия жамғармаси тузилди.

1993 йил 28 апрель – «Ўздеҳқонсаноатбанк» негизида «Тадбиркорбанк» йирик акциядорлик банки ташкил этилди.

1993 йил 30 апрель – Тошкент шаҳрида Германия элчихонаси очилди.

1993 йил апрель – Фарғона шаҳрида Ўзбекистон талабаларининг биринчи фестивали бўлиб ўтди. Унда 54 олий ўқув юрти вакиллари иштирок этди.

1993 йил апрель – «ЕвроЎз» Ўзбекистон – Германия кўшма мебель корхонаси ташкил этилди.

1993 йил 4 май – Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ижодкор ёшларнинг «Истеъдод» республика жамғармасини тузиш ҳақида Фармони қабул қилинди.

1993 йил 5 май – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги «Ўзозиковқатсаноат» концерни Ўзбекистон давлат акционерлик концернига айлантирилди.

1993 йил 5 май – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Пул муомаласини тартибга солиш ва республика истеъмол бозорини ҳимоя қилишни кучайтириш тўғрисида» қарори қабул қилинди.

1993 йил 6 май – Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг Конституциявий суди тўғрисида», «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тўғрисида» (янги таҳрирда 2003 йил 29 август), «Ер солиғи тўғрисида», «Суғурта тўғрисида», «Сув ва сувдан фойдаланиш тўғрисида», «Меҳнатни муҳофаза қилиш тўғрисида» қонунлари қабул қилинди.

1993 йил 7 май – Ўзбекистон Республикасининг «Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш тўғрисида»ги Қонунига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ҳақида, «Валютани тартибга солиш тўғрисида», «Маҳаллий солиқлар ва йиғимлар тўғрисида», «Давлат уй-жой фондини хусусийлаштириш тўғрисида», «Маҳсулот белгилари ва хизмат кўрсатиш белгилари тўғрисида», «Давлат сирларини сақлаш тўғрисида», «Банклар ва банк фаолияти тўғрисида», «Умумий фойдаланишдаги ҳаво, темир йўл, ички сув ва автомобиль транспорти йўловчиларининг мажбурий шахсий давлат суғуртаси тўғрисида», «Ахборотлаштириш тўғрисида», «Алоҳида муҳофаза этиладиган табиий ҳудудлар тўғрисида» қонунлари қабул қилинди.

1993 йил 7 май – Ўзбекистон Республикасининг Ҳаво кодекси қабул қилинди.

1993 йил 7 май – «Соғлом авлод учун» I ва II даражали ордени таъсис этилди.

1993 йил 13–14 май – Тошкент шаҳрида «Бозор иқтисодиётининг ривожланиш тамойиллари» мавзуида биринчи халқаро симпозиум бўлиб ўтди.

1993 йил 18 май – «Ўзбекистон ҳаво йўллари» Миллий компанияси навбатдаги Тошкент – Банкок янги халқаро йўналишини очди.

1993 йил 27 май – Тошкент шаҳрида Б. Зокиров номидаги жаз оркестрининг тақдимот маросими бўлиб ўтди.

1993 йил май – Тошкент шаҳрида Ўзбекистонда биринчи марта шоли мойи чиқиндисидан кир совун ишлаб чиқарувчи «Тэдоган» ўзбек-корейс қўшма корхонаси қурилди.

1993 йил май – Нукус шаҳрида Туркиянинг «Язекс» корпорацияси ёрдамида бунёд этилган «Катэкс» тўқимачилик мажмуи ишга тушди.

1993 йил май – Тошкент шаҳрида Орол ва Оролбўйи муаммолари бўйича дастлабки халқаро тадқиқотлар лойиҳаси имзоланди.

1993 йил 11 июнь – Ғарбий Тянь-Шань тизмаларидаги табиатнинг ноёб бурчаги – Чотқол давлат табиий биосфера қўриқхонаси ЮНЕСКО муҳофазасига олинди.

1993 йил 19 июнь – Андижон шаҳрида «Мерседес-Бенс» автобуслари шаҳар йўлларида қатнай бошлади.

1993 йил 25 июнь – Самарқанд – Карачи йўналиши бўйича биринчи халқаро йўловчи авиарейси амалга оширилди.

1993 йил 27 июнь – «Тараққий» газетасининг 1-сонини чиққан 27 июнь (1906) санаси Ўзбекистонда Матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимлари куни сифатида нишонланадиган бўлди.

1993 йил июнь – Тошкент шаҳрида Марказий Осиё халқаро академияси таъсис этилди. Унга Россия Федерацияси, Қозоғистон, Туркменистон, Тожикистон ва Ўзбекистон академиклари асос солдилар. Эркин Юсупов ва Пулат

Ҳабибуллаев Ўзбекистон Республикаси вакиллари сифатида бу халқаро академиянинг аъзолари бўлишди.

1993 йил июнь – Самарқанд шаҳрида Ўзбекистон ФАнинг бўлими очилди. (2012 йил 7 февралда тугатилди.)

1993 йил 1 июль – Ўзбекистон Республикаси «Компас» жаҳон иқтисодий ахборот тизимига қўшилганлиги ҳақида хабар эълон қилинди.

1993 йил 2 июль – Малайзияда шахмат бўйича Осиё чемпионати якунланди. Унда Ўзбекистон терма жамоаси фахрий иккинчи ўринни эгаллади.

1993 йил 3 июль – Ўзбекистон Мудофаа ишлари вазирлиги Ўзбекистон Мудофаа вазирлигига айлантирилди.

1993 йил 17 июль – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Геология миллий қўмитаси ташкил этилди.

1993 йил 27 июль – «Тошкент кишлок хўжалик машинасозлиги» бирлашмасида тракторга тиркаб ишлатиладиган биринчи пахта териш машинаси конвейердан чиқди.

1993 йил 29 июль – Москвада бўлиб ўтган таэквандо бўйича ўсмирлар ўртасидаги жаҳон чемпионатида ўзбекистонлик Б. Қулахмедов 63 кг вазнда жаҳон чемпиони бўлди.

1993 йил 5 август – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикаси давлат архитектура ва қурилиш қўмитасини ташкил этиш тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

1993 йил 11 август – Ўзбекистонда Ўрта ва кичик бизнес таракқиёти жамғармаси тузилди.

1993 йил 13 август – Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан Абдулла Қодирий жамғармаси рўйхатга олинди.

1993 йил 17 август – Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан Ўзбекистон «Маҳалла» хайрия жамғармаси рўйхатга олинди.

1993 йил 31 август – Тошкент шаҳрида Амир Темур ва Улуғбек ҳайкаллари очилди.

1993 йил 31 август – уч юз километрли Дамхўжа – Навоий – Бухоро сув қувири қуриб битказилди.

1993 йил август – Тошкент шаҳрида «Таълим, бандлик ва инсон ресурсларини ривожлантириш» шиори остида ЮНЕСКОнинг халқаро семинари бўлиб ўтди.

1993 йил 2 сентябрь – Ўзбекистон Республикасининг «Судлар тўғрисида» «Маҳаллий давлат ҳокимияти тўғрисида», «Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тўғрисида», «Қимматли қоғозлар ва фонд биржаси тўғрисида», «Давлат статистикаси тўғрисида» қонунлари қабул қилинди.

1993 йил 2–3 сентябрь – Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг 13-сессиясида Ўзбекистон Республикасининг «Лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбосини жорий этиш тўғрисида»ги Қонуни қабул қилинди (1995 йил май ойидаги Олий Мажлиснинг 2-сессиясида мазкур қонунга ўзгартиришлар киритилди. Ўзбекистонда янги алифбога ўтиш 1996 йилдан бошланди).

1993 йил 3 сентябрь – Ўзбекистон Республикасининг «Ветеринария тўғрисида», «Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида», «Ўзбекистон Республикаси Матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимлари кунини белгилаш тўғрисида» қонунлари қабул қилинди.

1993 йил 3 сентябрь – Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг «Ўзбекистон Республикасидаги маъмурий-худудий бирликлар, аҳоли пунктлари, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, физик-жуғрофий, геологик ва бошқа топонимик объектларнинг номларини тартибга солиш тўғрисида» қарори қабул қилинди.

1993 йил 3 сентябрь – Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг Хўжалик процессуал кодексини тасдиқлаш тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

1993 йил 3–5 сентябрь – Тошкент шаҳрида Осиё ва Тинч океани региони мамлакатларининг таэквандо бўйича биринчи чемпионати бўлиб ўтди. Ўзбекистон жамоаси базавий техникани намойиш қилиш бўйича мусобақаларда биринчи ўринни эгаллади.

1993 йил 4 сентябрь – Тошкент шаҳрида «Туркистон» саройининг тантанали очилиш маросими бўлиб ўтди.

1993 йил 9 сентябрь – Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан Алишер Навоий жамғармаси рўйхатга олинди.

1993 йил 10 сентябрь – Тошкент шаҳридаги «Баҳор» концерт залида Мукаррама Турғунбоева музейи очилди.

1993 йил 16 сентябрь – Бухорода буюк мутафаккир Баҳоуддин Нақшбанд таваллудининг 675 йиллиги кенг нишонланди.

1993 йил 20 сентябрь – Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан «Экосан» халқаро Ўзбекистон экология ва саломатлик жамғармаси рўйхатга олинди.

1993 йил 24–25 сентябрь – Жиззах шаҳрида ёшлар ҳаваскорлик жамоаларининг минтақавий «Эстрада–93» фестивали ўтказилди. Фестивалга Ўзбекистоннинг барча вилоятлари ва қўшни мамлакатлардан ҳам ҳаваскор ёшлар қатнашди.

1993 йил 26–28 сентябрь – Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Нью-Йорк (АҚШ)да бўлган БМТ Бош Ассамблеясининг 48-сессиясида иштирок этиб, нутқ сўзлади.

1993 йил 28 сентябрь – Самарқанд шаҳрида бутун дунё врачларининг XI халқаро анжумани бўлди. Унда МДХ давлатлари, АҚШ, Англия, Канада, Австрия, Швеция, Финляндия, Германия, Франция сингари мамлакатлардан 100 дан ортиқ шифокор олимлар қатнашди.

1993 йил сентябрь – Тошкент шаҳрида қўл тўпи бўйича Мустақиллик кубоги учун халқаро турнир бўлиб ўтди. Унда 9 очко тўплаган Чирчикнинг «Курувчи» жамоаси кубок соҳибига айланди.

1993 йил сентябрь – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон тарихида биринчи бор Халқаро валюта фондининг доимий ваколатхонаси очилди.

1993 йил сентябрь – Ўзбекистон Республикаси Халқаро молия корпорацияси (ХМК) аъзолигига қабул қилинди.

1993 йил сентябрь – Ўзбекистон Республикаси Миллий олимпиада қўмитаси Халқаро олимпиада қўмитаси томонидан тан олинди (1995 йил апрелдан тенг ҳуқуқли аъзоси).

1993 йил 2 октябрь – Андижонда халқ маорифи музейи очилди.

1993 йил 26 октябрь – ЮНЕСКОнинг Париждаги қароргоҳида Ўзбекистонни ЮНЕСКО ташкилотига аъзоликка қабул қилиш маросими бўлиб ўтди.

1993 йил 26 октябрь – Тошкент шаҳрида тасаввуфнинг машҳур намояндаларидан бири, шоир Хожа Аҳмад Яссавий меросига бағишланган халқаро илмий-маърифий конференция бўлиб ўтди.

1993 йил октябрь – Ўзбекистон Республикаси Илмий уюшмалар халқаро кенгашининг тўла ҳуқуқли аъзоси бўлди.

1993 йил 4 ноябрь – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Фанлар академияси ташкил этилганлигининг 50 йиллигига бағишланган халқаро илмий конференция бўлиб ўтди.

1993 йил 22 ноябрь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари ҳарбий қисмининг жанговар байроғи тўғрисида» Фармони имзоланиб, Қуролли Кучлар жанговар байроғининг ягона намунаси тасдиқланди.

1993 йил 23 ноябрь – Тошкент шаҳридаги республика Ўқитувчилар уйи қошида Ўзбекистон Халқ таълими тарихи музейи очилди.

1993 йил 23 ноябрь – Қорақалпоғистоннинг биринчи пойтахти – Тўрткўлда шаҳарнинг 120 йиллигига бағишланган тантаналар бўлиб ўтди.

1993 йил 4 декабрь – Қорақалпоғистон Республикаси Давлат мадҳияси тасдиқланди.

1993 йил 4 декабрь – Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганлигининг бир йиллиги муносабати билан республика фуқароларидан бир гуруҳи турли унвонлар билан тақдирланди.

1993 йил 7 декабрь – Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Ўзбекистон Конституциясининг бир йиллигига бағишланган тантанали йиғилишда қатнашди ва нутқ сўзлади. (Кейинчалик Конституция куни арафа-

сида бўлиб ўтадиган йиғилишларда давлат раҳбарининг катнашиши ва нутқ сўзлаши катъий анъанага айланди.)

1993 йил 11 декабрь – Гиждувон шаҳрида машҳур аллома, тасаввуфнинг хожагонлик тариқати асосчиси Абдулхолик Гиждувоний таваллудининг 890 йиллиги тантанали нишонланди.

1993 йил 18 декабрь – Андижон шаҳрида буюк саркарда ва шоир Заҳириддин Муҳаммад Бобур таваллудининг 510 йиллиги нишонланди ва унга ҳайкал ўрнатилди.

1993 йил 18 декабрь – халқаро ФИФА ташкилотининг Лас-Вегас шаҳрида бўлиб ўтган конференциясида Ўзбекистон Миллий футбол федерацияси ушбу футбол ассоциацияси аъзолигига қабул қилинди.

1993 йил 23 декабрь – Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан Бобур номидаги халқаро жамғарма рўйхатга олинди.

1993 йил 28 декабрь – Ўзбекистон Республикасининг «Халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар кенгашига сайлов тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

1993 йил 28–29 декабрь – ўн иккинчи чақирик Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг 14-сессиясида Ўзбекистон Республикасининг «Жисмоний шахсларнинг мол-мулкига солинадиган солиқлар тўғрисида», «Стандартлаштириш тўғрисида», «Метрология тўғрисида» қонунлари қабул қилинди.

1993 йил 29 декабрь – Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши раиси этиб Эркин Халилов сайланди.

1993 йил 29 декабрь – Ўзбекистон Республикасининг Қонунига биноан 14 январь юртимизда «Ватан химоячилари куни» деб эълон қилинди.

1993 йил – Ўзбекистон Республикаси Коммунал хизмат кўрсатиш вазирлиги ташкил этилди.

1993 йил – Ўзбекистонда меҳнат биржалари юзага кела бошлади.

1993 йил – Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлигининг Марказий ҳарбий спорт клуби ташкил этилди.

1993 йил – «Фарминдустрия» концерни (ҳозирги «Ўз-фармсаноат» давлат концерни) ташкил этилди.

1993 йил – Ўзбекистон Жаҳон туристик ташкилоти (WTO)га аъзо бўлди.

1994 йил – «Мирзо Улуғбек йили» деб эълон қилинди.

1994 йил 1 январь – Ўзбекистон Республикаси ҳудудида сўм-купонлар ягона қонуний тўлов воситаси деб белгиланди. СССР Давлат банкининг 1961–1992 йиллар намунасидаги барча қийматдаги пулларининг пул муомаласида бўлиши бутунлай тақиқланди.

1994 йил 4 январь – Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг 9-сессиясида Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг маҳаллий ҳокимият идораларини қайта ташкил этиш тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

1994 йил 6 январь – Муборак газни қайта ишлаш заводида янги 14-блок ишга туширилди.

1994 йил 6 январь – «Тошкент – Жиззах» электр поезди қатнови йўлга қўйилди.

1994 йил 14 январь – Нукусда буюк аллома Абу Райҳон Бериий таваллудининг 1020 йиллигига бағишланган илмий-назарий конференция бўлиб ўтди.

1994 йил 14 январь – Ўзбекистонда Ватан ҳимоячилари куни илк марта нишонланди.

1994 йил 25 январь – Тошкент шаҳрида Европа ва Осиё мамлакатлари саноатчилар ва ишбилармонлар халқаро конгресси кенгашининг йиғилиши иш бошлади.

1994 йил 4 февраль – Ўзбекистон Республикаси Автомобиль транспорти халқаро уюшмасига аъзо бўлди.

1994 йил 7 февраль – Ўзбекистон Республикаси Давлат мулкни бошқариш ва хусусийлаштириш қўмитаси Ўзбекистон Республикаси Давлат мулкни бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш давлат қўмитасига айлантирилди.

1994 йил 11 февраль – Нукусда Орол муаммосига бағишланган халқаро анжуман бўлиб ўтди.

1994 йил 12 февраль – Ўзбекистон Республикаси Жаҳон почта иттифоқига аъзо бўлиб кирди.

1994 йил 25 февраль – Норвегиянинг Лиллихаммер шаҳрида бўлган XVII қишки Олимпиадада ҳамюртимиз Лина Черязова фристайл бўйича Олимпиада чемпиони бўлди.

1994 йил 15 март – Қашқадарё вилоят давлат кўғирчок театри ташкил этилди.

1994 йил 18 март – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон халқлари ижодий фестивали очилди.

1994 йил март – Бухоро вилоятининг Когон шаҳрида графит-гипс комбинатининг биринчи навбати ишга туширилди.

1994 йил 8 апрель – Тошкентда Ўзбекистон Республикаси товар хомашё биржаси ташкил этилди. (Биржа 1995 йилдан «Евроосиё» фонд биржалари федерациясига, 2001 йилдан МДХ биржалари Ассоциациясига аъзо бўлди).

1994 йил 13 апрель – «Ўзбекинвест» экспорт-импорт миллий суғурта компанияси ташкил этилди.

1994 йил 22 апрель – «Ўздонмахсулот» давлат концерни «Ўздонмахсулот» давлат акционерлик корпорациясига айлантирилди.

1994 йил 23 апрель – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Республика Маънавият ва маърифат» жамоатчилик марказини ташкил қилиш тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

1994 йил апрель – узунлиги 94 км бўлган Газли – Нукус газ қувурининг биринчи навбати ишга туширилди.

1994 йил 3 май – Тошкент шаҳрида теннис бўйича «Буюк ипак йўли» деб номланган халқаро мусобақа бошланди.

1994 йил 5–6 май – ўн иккинчи чакирик Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг 15-сессиясида Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Қаҳрамони» унвонини белгилаш ва олий нишон – «Олтин юлдуз» медалини таъсис этиш тўғрисидаги Қонуни қабул қилинди. Шунингдек, сессияда Ўзбекистон Республикасининг «Мустақиллик», «Дўстлик» орденлари ва «Жасорат», «Шухрат» медал-

ларини таъсис этиш тўғрисидаги қонунлари ҳам қабул қилинди.

Сессияда яна Ўзбекистон Республикасининг «Фуқаролар сайлов ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида», «Чет эл инвестициялари ва чет эллик инвесторлар фаолиятининг кафолатлари тўғрисида», «Банкротлик тўғрисида», «Электрон ҳисоблаш машиналари учун яратилган дастурлар ва маълумотлар базаларининг ҳуқуқий ҳимояси тўғрисида», «Ихтиролар, фойдали моделлар ва саноат намуналари тўғрисида», «Фуқароларнинг мурожаатлари тўғрисида» қонунлари қабул қилинди.

1994 йил 5 май – Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А. Каримовга «Ўзбекистон Қаҳрамони» унвони берилиб, олий нишон – «Олтин юлдуз» медали топширилди.

1994 йил 12 май – «Савдогарбанк» акциядорлик тижорат банки ташкил этилди.

1994 йил 23–27 май – Ўзбекистонда Қозоғистон қўнлари ўтказилди.

1994 йил 24 май – Тошкент шаҳрида Қозоғистон Республикаси элчихонаси очилди.

1994 йил 30 май – Тошкент шаҳрида биринчи марта «Президент кубоги» учун халқаро теннис мусобақаси бўлиб ўтди.

1994 йил май – «Андижонирмаш» заводи негизида ташкил этилган «ЎзЭКС» Ўзбекистон – Россия қўшма корхонаси дастлабки бешта экскаваторни тайёрлади.

1994 йил май – Нукус шаҳрида Ўзбекистон ФАнинг Қорақалпоғистон бўлими таркибида Биозекология илмий текшириш институти очилди.

1994 йил 8 июнь – Ўзбекистонда биринчи «Вақт» миллий депозитарийси – очик турдаги акциядорлик жамияти шаклида ташкил этилди.

1994 йил 21 июнь – «Трастбанк» акциядорлик биржа банки ташкил этилди.

1994 йил 1 июль – Ўзбекистон Республикасининг миллий валютаси – сўм муомалага киритилди.

1994 йил 8 июль – Олмаота (ҳозирги Алмати) шаҳрида Марказий Осиё Ҳамкорлик ва ривожланиш банки ташкил этилди.

1994 йил 18 июль – Тошкент шаҳрида Конрад Аденауэр фонди тақдимоти бўлиб ўтди.

1994 йил 2 август – Тошкент шаҳрида «Юнусобод» спорт мажмуи очилди. (1-навбати 1994 йил, 2-навбати 1997 йил, сув ҳавзаси 2001 йилда қуриб битказилган. Ҳозирда у «Ўзбекистон» спорт мажмуи номи билан аталади.)

1994 йил 4 август – Ўзбекистон Республикасининг савдо-харид уюшмаси «Ўзтайёрловсавдо» корхонаси ташкил этилди.

1994 йил 24 август – Ўзбекистон Республикаси мустақиллиги эълон қилинганининг 3 йиллиги муносабати билан илк марта айрим юртдошларимиз мукофотланди. (Кейинчалик ҳар йили мустақиллик байрами арафасида Ўзбекистон Республикаси давлат мукофотлари билан тақдирлаш қатъий анъанага айланди.)

1994 йил август – Қўнғирот туманида карбид ишлаб чиқарувчи завод, Наманган вилоятининг Уйчи туманида асфальт заводи ишга туширилди.

1994 йил август – Тошкент шаҳрида «Тафаккур» журналининг 1-сони нашрдан чиқди.

1994 йил август – Ўзбекистондаги йирик акциядорлик тижорат банки – «Ғаллабанк» ташкил этилди.

1994 йил 2 сентябрь – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги академияси ташкил этилди.

1994 йил 8 сентябрь – Қатар давлатининг пойтахти Дўха шаҳрида бўлиб ўтган ўсмирлар Осиё чемпионатида тошкентлик шахматчи Рустам Қосимжонов олтин медални қўлга киритди.

1994 йил 22 сентябрь – Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодекси ва Жиноят процессуал кодекси ҳамда Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекси қабул қилинди.

1994 йил 22–23 сентябрь – ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг 16-сессиясида

Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг Олий Мажлиси тўғрисида» Конституциявий Қонуни ва «Ер ости бойликлари тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

1994 йил 24–25 сентябрь – Хоразмда давлат арбоби ва шоир Феруз таваллудининг 150 йиллиги нишонланди.

1994 йил сентябрь – Тошкент шаҳрида Европа ҳамжамиятининг ТАСИС дастури доирасида ишбилармонлик алоқалари Маркази очилди.

1994 йил сентябрь – Жиззах шаҳрида «Ўзбекмебель» давлат-акциядорлик бирлашмаси тизимида Жиззах мебель фабрикаси ташкил этилди.

1994 йил 3 октябрь – Тошкент шаҳрида Жаҳон сайёҳлик ташкилотининг «Ипак йўли» халқаро конференцияси очилди. «Ипак йўли бўйлаб сайёҳлик бўйича Самарқанд декларацияси» қабул қилинди.

1994 йил 6 октябрь – Нукус шаҳрида буюк олим, машҳур астроном Мирзо Улуғбек ҳайкали очилди.

1994 йил 12 октябрь – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Ташқи иқтисодий фаолият миллий банкининг галереясини ташкил қилиш тўғрисида»ги қарорига биноан Ўзбекистон Тасвирий санъат галереясига асос солинди (2004 йилда галерея махсус қурилган янги бинога жойлаштирилди).

1994 йил 13–15 октябрь – Тошкент ва Самарқанд шаҳарларида Мирзо Улуғбек таваллудининг 600 йиллик юбилейи тантаналари бўлиб ўтди. Тошкентда Мирзо Улуғбек таваллудининг 600 йиллигига бағишланган «Мирзо Улуғбек ва унинг жаҳон тараққиётига қўшган ҳиссаси» мавзуида халқаро илмий конференция ўтказилди.

1994 йил 14 октябрь – Жиноят-қидирув полицияси (Интерпол) Бош ассамблеясининг 63-сессиясида Ўзбекистон Интерполнинг халқаро ташкилотига қабул қилинди.

1994 йил 16 октябрь – Япониянинг Хиросима шаҳрида ўтказилган Осиё ўйинларида Ўзбекистон миллий терма жамоаси футбол бўйича XII Осиё ўйинлари чемпиони бўлди. Ўзбекистон – Хитой терма жамоалари ўртасидаги финал ўйинида 4:2 ҳисоби қайд этилди.

1994 йил 7 ноябрь – «Ўзбекистон темир йўллари» давлат-акциядорлик компанияси ташкил этилди.

1994 йил 8 ноябрь – Самарқанд давлат университети базасида Самарқанд давлат чет тиллар институти ташкил этилди.

1994 йил 11–12 ноябрь – Навоий шаҳрида Япония киноси кунлари ўтказилди.

1994 йил 25 ноябрь – Қорақалпоғистон Республикаси Нукус ва Мўйноқ шаҳарларида камконлилик касали ва уни даволаш масалалари бўйича халқаро конференция бўлиб ўтди.

1994 йил ноябрь – Элликқалъада «Элтекс» тўқимачилик комбинати ишга туширилди.

1994 йил 3 декабрь – Ўзбекистон Республикасининг адабиёт, санъат ва меъморчилик бўйича Абдулла Қодирий номидаги Давлат мукофоти илк марта ўз соҳибларига топширилди.

1994 йил 6 декабрь – Тошкент шаҳрида буюк адиб Абдулла Қодирий таваллудининг 100 йиллигига бағишланган тантанали кеча бўлиб ўтди.

1994 йил 19 декабрь – Тошкент шаҳрида Ўзбекистоннинг Халқаро болалар жамғармаси (ЮНИСЕФ)га аъзо бўлиб кириши тўғрисидаги битим имзоланди.

1994 йил 20 декабрь – Бухорода бинокорлик учун мармар плиталар ишлаб чиқарадиган завод ишга туширилди.

1994 йил 23 декабрь – Тошкент молия-қурилиш корпорацияси ташкил этилди.

1994 йил 25 декабрь – 1995 йил 8 ва 22 январь – Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ва биринчи чақирик Халқ депутатлари вилоят, туман, шаҳар Кенгашларига сайловлар бўлиб ўтди.

1994 йил 29 декабрь – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси «Амир Темур таваллудининг 660 йиллигини нишонлаш тўғрисида» қарор қабул қилди.

1994 йил 29 декабрь – Ўзбекистон Республикасининг ЮНЕСКО ишлари бўйича Миллий комиссияси ташкил этилди.

1994 йил декабрь – «Нукус – Москва» йўналиши бўйича тезюар поездларнинг мунтазам қатнови бошланди.

1994 йил – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон – Буюк Британия «ЎзБАТ» қўшма корхонаси ташкил этилди.

1994 йил – Самарқанд шаҳрида 4 юлдузли «Афросиёб» меҳмонхонаси куриб битказилди.

1994 йил – «Ёғду» киностудияси ташкил этилди.

1994 йил – Амударёнинг юқори оқимида, Термиз шаҳрида жойлашган дарё порти ташкил этилди.

1995 йил 2 январь – Ўзбекистон Республикаси фуқаросининг паспорти жорий этилди.

1995 йил январь – Тошкент шаҳрида халқаро Қизил хоч қўмитасининг Марказий Осиё мамлакатлари учун доимий ваколатхонаси очилди.

1995 йил 18 февраль – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон «Адолат» социал-демократик партиясининг биринчи таъсис съезди бўлиб ўтди. Партиянинг Низом ва Дастури тасдиқланди.

1995 йил 22 февраль – Ўзбекистон «Адолат» социал-демократик партиясининг «Адолат» газетаси нашрдан чиқа бошлади.

1995 йил 28 февраль – Ўзбекистон халқаро хусусийлаштириш ва инвестиция банки – «Ўзприватбанк» ўз фаолиятини бошлади.

1995 йил 9 март – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон ва Чехия ишбилармонлари ўртасида халқаро бизнес семинари бўлиб ўтди.

1995 йил 19–22 март – Даниянинг Копенгаген шаҳрида Бекобод металлургия заводида EDF («East Development Foundation») халқаро мукофот – «Олтин глобус»нинг топширилиш маросими ўтказилди.

1995 йил 26 март – Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Абдуғаниевич Каримовнинг ваколат муддатини (бу муддат 1996 йил декабрда тугаши лозим эди) 1997–2000 йилларга узайтиришга бағишланган умумхалқ референдуми бўлиб ўтди.

1995 йил 30 март – Тошкент шаҳрида Германия «Си-менс» акционерлик жамияти ваколатхонаси очилди.

1995 йил март – «Тошқишлоқмаш» заводида пичан йиғувчи комбайнлар серияли равишда ишлаб чиқарила бошлади.

1995 йил март – Тошкент шаҳрида «Атроф-муҳитни сақлаб қолиш – Ўрта Осиё давлатлари учун келажак вазифаси» мавзуида халқаро конференция бўлиб ўтди.

1995 йил 12 апрель – «Ўзэкспомарказ»да «Тиббиёт ва саломатлик – 95» халқаро кўргазмаси очилди.

1995 йил 13 апрель – «Соғлом авлод учун» журнали ташкил этилди.

1995 йил 19 апрель – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат ва жамият қурилиши академиясини ташкил қилиш тўғрисида» Фармони эълон қилинди.

1995 йил апрель – Тошкент шаҳрида Республикада биринчи хусусийлаштириш ва инвестициялар бўйича Ўзбекистон халқаро банки («Ўзхусусийбанк») очилди.

1995 йил 2 май – Маҳмудхўжа Бехбудий таваллудининг 120 йиллигига бағишланган илмий-амалий конференция бўлди.

1995 йил 19 май – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Исломни тадқиқ қилиш бўйича Халқаро марказ ташкил этиш тўғрисида» қарори қабул қилинди.

1995 йил 25 май – Мурунговда Ўзбекистон – АҚШ ҳамкорлигида олтин қазиб олиш бўйича «Зарафшон-Ньюмонт» қўшма корхонаси фойдаланишга топширилди.

1995 йил 31 май – Тошкент авиация институти ташкил этилди.

1995 йил 3 июнь – Ўзбекистон «Миллий тикланиш» демократик партиясининг таъсис қурултоғи бўлиб ўтди.

1995 йил 5 июнь – Андижон муҳандислик-иқтисодиёт институти ташкил этилди.

1995 йил 9 июнь – «Халқ бирлиги» ҳаракати фаолият бошлади.

1995 йил 10 июнь – «Миллий тикланиш» газетасининг 1-сони нашрдан чикди.

1995 йил 12 июнь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Давлат мулки бўлган корхоналарни акциялаштиришни жадаллаштириш ва қимматли қоғозлар бозорларини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

1995 йил 14 июнь – Навоий кон-металлургия комбинати учинчи гидрометаллургия заводининг биринчи навбати ишга туширилди.

1995 йил 14–20 июнь – Тошкент шаҳрида биринчи савдо-саноат ярмаркаси бўлиб ўтди. Унда 85 дан зиёд давлат, акциядорлик, хусусий ва қўшма корхоналар иштирок этди.

1995 йил 4 июль – Самарқанд шаҳрида Марказий Осиё тадқиқотлари халқаро институтини ташкил этиш бўйича конференция бўлди.

1995 йил 7 июль – «Қизилқумнодирметаллолтин» давлат концерни (2004 йил 19 майдан Навоий кон-металлургия комбинати) қошида Навоий давлат кончилик институти ташкил этилди.

1995 йил 11 июль – «Ўзинвестлойиҳа» Республика инжиниринг компанияси ташкил этилди.

1995 йил 21 июль – Марғилондаги «Ипакчилик» акциядорлик жамиятида пилла чиқиндиларидан кимматбаҳо ип ишлаб чиқарадиган «Спиннинг-Силк» Ўзбекистон – Италия қўшма корхонаси иш бошлади.

1995 йил 26 июль – Хусусий тадбиркорлик ва кичик бизнесни қўллаб-қувватлаш фонди (Бизнес-фонд) ташкил этилди.

1995 йил 27 июль – ихтисослаштирилган акциядорлик тижорат банки – «Пахтабанк» ташкил этилди.

1995 йил 28 июль – Ўзбекистон банклари Ассоциацияси ташкил этилди.

1995 йил 31 июль – Олий ва ўрта махсус мактаб муамолари институти ташкил этилди.

1995 йил июль – Боғот туманида Буюк Британия билан ҳамкорликда тиббиёт момиғи ишлаб чиқарадиган корхона ишга тушди.

1995 йил 14 август – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлигининг хўжалик ҳисобидаги бўлимларини давлат ҳиссадорлик компанияларига айлантириш тўғрисида» Фармони эълон қилинди.

1995 йил 17 август – Кўконда спирт заводи ишга тушди.

1995 йил 24 август – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбек тилининг асосий имло қоидалари тўғрисида»ги қарори чиқди.

1995 йил 26 август – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон ҳукумати билан ЮНЕСКО ўртасида ҳамкорлик тўғрисида Меморандум имзоланди.

1995 йил 26 август – 3 сентябрь – Тошкент шаҳрида теннис бўйича Ўзбекистон Президенти кубоги халқаро мусобақаси ўтказилди.

1995 йил 28 август – Бишкек шаҳрида туркий тили давлат раҳбарларининг учрашуви бўлиб ўтди.

1995 йил 30 август – биринчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 3-сессиясида Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг Конституциявий суди тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

1995 йил 30 август – «Меҳнат шуҳрати», I ва II даражали «Шон-шараф» орденлари таъсис этилди.

1995 йил 30 август – Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий доктринаси тўғрисида Олий Мажлис қарори қабул қилинди.

1995 йил 30 август – Ўзбекистон Республикасининг «Концессиялар тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

1995 йил 31 август – Ўзбекистон Республикаси Осиё тараққиёт банкига аъзо бўлди.

1995 йил 2 сентябрь – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Республикаси Куролли Кучлари академиясининг очилиш маросими бўлиб ўтди (Академияни ташкил этиш ҳақидаги қарор 1994 йил 15 августда қабул қилинган).

1995 йил 2 сентябрь – Тошкент шаҳрида 1-Марказий Осиё ўйинларининг тантанали очилиш маросими бўлиб ўтди.

1995 йил 7 сентябрь – Ўзбекистон альпинизми тарихида биринчи марта Республика Давлат спорт қўмитаси альпинистлари гуруҳи иккита баланд чўкки – Хонтангри (6995 м) ва Ғалаба (7439 м) чўкқиларини забт этишди.

1995 йил 7 сентябрь – Тошкент шаҳрида «Замин» ихтисослаштирилган давлат-акциядорлик ипотека банки ташкил этилди.

1995 йил 14 сентябрь – Тошкент давлат университетига Мирзо Улуғбек номи берилди (2000 йил 28 январдан Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон миллий университети).

1995 йил 15–16 сентябрь – Тошкент шаҳрида Марказий Осиёда хавфсизлик ва ҳамкорлик масалалари бўйича халқаро семинар-кенгаш бўлиб ўтди. Унда БМТ, Европа Хавфсизлик ва Ҳамкорлик кенгаши, Ислом конференцияси ташкилоти, БМТ Хавфсизлик Кенгашида иштирок этувчи мамлакатлар, МДҲга аъзо бўлган мамлакатлар делегациялари, Ўрта Осиё давлатлари ва уларга қўшни бўлган давлатлар вакиллари иштирок этди.

1995 йил 18–20 сентябрь – Нукус шаҳрида БМТ раҳнамолигида Орол денгизи хавзасидаги давлатларнинг барқарор ривожланиши масалаларига бағишланган халқаро конференция бўлиб ўтди. Унда Орол денгизи хавзасини барқарор ривожлантириш муаммолари бўйича Марказий Осиё давлатлари ва халқаро ташкилотларининг Нукус декларацияси имзоланди.

1995 йил 21 сентябрь – Қорақалпоғистонда Урғин газ кони фойдаланишга топширилди.

1995 йил 22 сентябрь – Москва шаҳрида Президент Ислом Каримовнинг «Ўзбекистон иқтисодий ислохотларни чуқурлаштириш йўлида» китобининг рус тилидаги тақдимот маросими бўлиб ўтди.

1995 йил 23 сентябрь – Тошкент вилоятининг Зангиота туманида вино ишлаб чиқарадиган Ўзбекистон – Италия «Фаритал» қўшма корхонасининг очилиш маросими бўлди.

1995 йил 1 октябрь – Тошкент шаҳридаги «Алпомиш» спорт мажмуасида бокс бўйича Осиё чемпионати бўлиб ўтди.

1995 йил 2–4 октябрь – қадимий ва навкирон Бухорода «Бухоро ва жаҳон маданияти» мавзусида учинчи халқаро симпозиум бўлиб ўтди. Унда 14 та мамлакат вакиллари иштирок этди.

1995 йил 4 октябрь – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзжамғармабанк»ни Ўзбекистон Республикаси халқ банкига айлантириш ҳақида қарори қабул қилинди.

1995 йил 10 октябрь – Тошкент шаҳрида Европа Хавфсизлик ва Ҳамкорлик ташкилотининг Марказий Осиё давлатлари билан алоқалар бўйича регионал бюроси очилди.

1995 йил 13 октябрь – Ўзбекистон ва Тожикистон Республикалари ўртасидаги муносабатларни янада чуқурлаштириш ҳақида меморандум қабул қилинди.

1995 йил 16 октябрь – Ўзбекистон Республикаси киночилар уйида Миср Араб Республикасининг Ўзбекистондаги элчихонаси Фан ва таълим маркази билан Ўзбекистон кинематографлар уюшмаси томонидан жаҳон киносининг 100 йиллигига ва ўзбек киносининг 85 йиллигига бағишланган анжуман ўтказилди.

1995 йил 20 октябрь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистонда театр ва мусиқа санъатини янада ривожлантириш ва рағбатлантириш чора-тадбирлари тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

1995 йил 21 октябрь – Тошкент шаҳридаги марказий «Пахтакор» стадионида Африка – Осиё миллатлар кубоги учун икки қитъа чемпионлари – Ўзбекистон ва Нигерия миллий терма жамоалари ўртасида футбол ўйини ўтказилиб, унда 2:3 ҳисоби қайд этилди. (Африка – Осиё миллатлар кубоги учун учрашувлар 1978 йилдан буён ўтказилиб келинмоқда.)

1995 йил 22–23 октябрь – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон кўғирчоқ театр фестивали бўлиб ўтди.

1995 йил 22–24 октябрь – Президент Ислом Каримов раҳбарлигидаги Ўзбекистон ҳукумати делегацияси БМТ

Бош ассамблеясининг 50-сессиясида иштирок этди. Унда Ислом Каримов нутк сўзлади. Америка сафари чоғида энг муҳим воқеалардан бири мамлакатимиз раҳбарининг Ок уйда АҚШ вице-президенти Альберт Гор билан учрашуви бўлди.

1995 йил 24 октябрь – Ўзбекистон тижорат банклар уюшмаси ташкил этилди.

1995 йил 24–25 октябрь – Тошкент шаҳрида БМТнинг Ўзбекистондаги доимий ваколатхонаси билан амалий ҳамкорликда Ўзбекистон халқ усталари ва хунармандлари 1-Республика ярмаркаси ўтказилди.

1995 йил 31 октябрь – Президент Ислом Каримов Жаҳон банки президенти Жеймс Д. Уалфенсон раҳбарлигидаги делегацияни қабул қилди.

1995 йил 7 ноябрь – ихтисослаштирилган «Асака» давлат-акциядорлик тижорат банки ташкил этилди.

1995 йил 8 ноябрь – Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлигининг «Жаҳон» ахборот агентлиги тузилди.

1995 йил 11 ноябрь – Покистон Республикаси бош вазири Беназир Бхутто расмий-амалий ташриф билан Ўзбекистонда бўлди.

1995 йил 20–22 ноябрь – Тошкент шаҳрида «Туркистон халқлари маданияти» форуми ўтказилди.

1995 йил ноябрь – Ўзбекистон Фанлар академиясида Хоразмда туғилиб ўсган тилшунос, адиб ва ҳадисшунос олим Абулқосим Замахшарий таваллудининг 920 йиллигига бағишланган илмий конференция бўлиб ўтди.

1995 йил 1 декабрь – Тошкент шаҳридаги Санъатшунослик илмий тадқиқот институтида буюк мусаввир Камолдин Бехзод таваллудининг 540 йиллигига бағишланган илмий-амалий конференция бўлиб ўтди.

1995 йил 5–7 декабрь – БМТнинг Тошкент шаҳридаги ваколатхонасида «Марказий Осиё давлатларида хотин-қизлар ахборот тармоғини яратиш» мавзусида минтакавий семинар бўлиб ўтди.

1995 йил 7 декабрь – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасида Президент Ислом Каримов давлат муко-

фотлари билан тақдирланган юртдошларимизга бу мукофотларни топширди. (Кейинчалик ҳар йили Конституция куни арафасида бу мукофотларни давлат раҳбари томонидан топшириш қатъий анъанага айланди.)

1995 йил 12 декабрь – Ўзбекистон Республикасининг «Кичик ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришни рағбатлантириш тўғрисида» Қонуни эълон қилинди.

1995 йил 15 декабрь – Ўзбекистон, Қирғизистон, Қозоғистон Республикалари давлатлараро Кенгашининг навбатдаги мажлиси Жамбул шаҳрида ўтказилди.

1995 йил 21 декабрь – Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик Кодексининг биринчи қисми ва Ўзбекистон Республикаси Меҳнат Кодекси қабул қилинди.

1995 йил 21 декабрь – Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

1995 йил 21–22 декабрь – биринчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 4-сессиясида Ўзбекистон Республикасининг «Давлат мукофотлари тўғрисида», «Ўзбекистон Республикаси Архитектура ва шаҳарсозлик тўғрисида» Қонунлари қабул қилинди.

1995 йил 25 декабрь – Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси – республика парламенти ташкил этилди. Бунгача олий давлат ҳокимият органи Қорақалпоғистон Республикаси Олий Кенгаши деб аталган.

1995 йил – улуғ шайх, тасаввуфнинг таниқли вакиллари билан бири Нажмиддин Кубро таваллудининг 850 йиллиги кенг нишонланди.

1995 йил – Амир Темур халқаро хайрия жамғармаси ташкил этилди.

1995 йил – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «1941–1945 йиллардаги урушда фашизм устидан қозонилган ғалабанинг 50 йиллигига тайёргарлик кўриш ва уни нишонлаш тўғрисида»ги Фармони асосида (1994 йил 16 мартдаги) Ўзбекистон нашриётлари 33 жилдли «Хотира» китоби (кейинчалик унга қўшимча тарзда 2 жилд чиқди) ва Ўзбекистон халқининг уруш йилларида фронт ортидаги жасоратлари

баён қилинган умумлашма махсус жилд (русча, ўзбекча) нашр этилди.

1996 йил – «Амир Темури йили» деб эълон қилинди.

1996 йил 3 январь – Фарғонада Германиянинг дунёга машҳур «Саламандр» фирмаси билан ҳамкорликда ташкил этилган «Ўзсаламан» қўшма корхонаси ишга тушди.

1996 йил 3 январь – Бухорода «Ўзбекистон почтаси» концернининг республика сайёр семинар кенгаши бўлди.

1996 йил 3 январь – Тошкент шаҳридаги Шифокорлар шаҳарчасида Ўзбекистон Соғлиқни сақлаш вазирлигининг республика Урология илмий маркази очилди.

1996 йил 3 январь – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси «Бухоро шахрининг 2500 йиллик юбилейига тайёргарлик кўриш ва уни нишонлаш тўғрисида» ва «Хива шахрининг 2500 йиллик юбилейига тайёргарлик кўриш ва уни нишонлаш тўғрисида» қарорлар қабул қилди.

1996 йил 9 январь – Ўзбекистонда маълумотларни узатиш Республика компьютер тармоғи «Ўзпак» фойдаланишга топширилди.

1996 йил 11 январь – «Ўзбекистонда футболни ривожлантиришнинг ташкилий асослари ва тамойилларини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида» қарор қабул қилинди.

1996 йил январь – Тошкент шаҳрида Алишер Навоий таваллудининг 555 йиллигига бағишланган «Ўзбекистон мустақиллиги ва навоийшунослик истиқболлари» мавзuida илмий-амалий конференция бўлди.

1996 йил январь – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон боксчиларининг биринчи республика спартакиадаси бўлиб ўтди.

1996 йил январь – «Инсон ва қонун» ҳуқуқий, ижтимоий-оммабоп газетасининг 1-сони нашрдан чиқди (1998 йил январдан мустақил ҳафталик нашрга айлантирилди).

1996 йил январь – Ўзбекистон Оқсоқоллар кенгаши ва «Маҳалла» жамғармасининг «Маҳалла» ижтимоий-сиёсий ва маънавий-маърифий газетасининг 1-сони нашрдан чиқди.

1996 йил январь – Ўзбекистон Республикаси Президенти девонида Ахборот маркази ташкил этилди.

1996 йил 3 февраль – «Ўзқишлокмашхолдинг» акционерлик компанияси ташкил топди.

1996 йил 6 февраль – Лозанна шаҳрида халқаро Олимпиада қўмитаси қароргоҳида Олимпиада ҳаракатини ривожлантиришдаги алоҳида хизматлари учун Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримовга Олимпиада олтин ордени топширилди.

1996 йил 9 февраль – Бухоро вилоятининг Зафаробод шаҳарчасида Навоий кон-металлургия комбинати билан россиялик шериклар ҳамкорлигида бензин тозаловчи смола ишлаб чиқарадиган янги кимё-технология корхонаси фойдаланишга топширилди.

1996 йил 22 февраль – Бухоро вилоятининг Когон шаҳридаги Абдулахадхон саройида «Ипак йўлининг тикланиши: Ўзбекистонда маърифий сайёҳликни ривожлантириш ва маданий меросни эъзозлаш» мавзусидаги халқаро анжуман бўлди.

1996 йил 22 февраль – Файзулла Хўжаев таваллудининг 100 йиллигини нишонлаш тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори қабул қилинди;

Абдурауф Фитрат таваллудининг 110 йиллигини нишонлаш тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори қабул қилинди.

1996 йил февраль – Осиё – Европа кабелли алоқа магистралининг Ўзбекистон ҳудудидан ўтадиган қисмининг қурилиши бошланди. Умумий узунлиги 19 минг км ли ушбу магистралнинг 885 км Ўзбекистон бўйлаб ўтган (қурилиш 1997 йилда якунланди).

1996 йил 4 март – Ўзбекистон Республикаси Фавкулудда вазиятлар вазирлиги ташкил этилди.

1996 йил 4 март – Вашингтон шаҳридаги Жоржтаун университетида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримовнинг «Иқтисодий ислохотларни чуқурлаштириш йўлида» китобининг инглиз тилида тақдим этиш маросими бўлиб ўтди.

1996 йил 12 март – Ўзбекистон Товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатаси ташкил этилди.

1996 йил 14 март – халқаро Амир Темур жамғармасини қўллаб-қувватлаш тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори қабул қилинди;

Темурийлар тарихи давлат музейини ташкил этиш тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори қабул қилинди.

1996 йил 15 март – Парижда «Амир Темур ва темурийлар тўғрисида илмий асарлар библиографияси» китоби чоп этилди.

1996 йил 25 март – Андижон вилоятининг Асака шаҳрида «Дамас» микроавтобусларини ишлаб чиқариш линияси ишга туширилди.

1996 йил 3 апрель – Ўзбекистон Республикаси Марказий банкида Давлат акциядорлик уй-жой жамғарма банки – «Ўзуйжойжамғармабанк» рўйхатга олинди (2005 йил февраль ойидан Ипотека банк).

1996 йил 5 апрель – Тошкентда республикада биринчи «Ўзинвестлойиҳа» инжиниринг компанияси фаолият кўрсата бошлади.

1996 йил 5 апрель – «Ўзбекнаво» гастроль-концерт бирлашмаси (2001 йилдан «Ўзбекнаво» эстрада бирлашмаси) ташкил этилди.

1996 йил 16 апрель – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Республикаси Товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатасининг биринчи таъсис курултойи бўлиб ўтди.

1996 йил 16 апрель – Германиянинг Гамбург шаҳрида профессионал бокс тарихида биринчи бор Ўзбекистон вакили – тошкентлик спортчи Артур Григорян жаҳон чемпиони бўлди.

1996 йил 19 апрель – Ўзбекистон Ёшларининг «Қамолот» жамғармаси таъсис этилди (2001 йил апрелда жамғарма тугатилди).

1996 йил 22–27 апрель – ЮНЕСКОнинг Париждаги бош қароргоҳида «Темурийлар даврида фан, маданият ва маорифнинг гуллаб-яшнаши» мавзуида илмий конференция ва кўргазма бўлиб ўтди.

1996 йил 23 апрель – Тошкент шаҳрида ЕХХТнинг «Марказий Осиё: ЕХХТ доирасида кенг камровли хавфсизлик ва минтақавий можаролар» мавзuidaги симпозиуми бўлиб ўтди.

1996 йил 25–26 апрель – Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 5-сессиясида Ўзбекистон Республикасининг «Банклар ва банк фаолияти тўғрисида», «Истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида», «Эркин иқтисодий зоналар тўғрисида», «Ўзбекистон Республикаси давлат хавфсизлиги тўғрисида» қонунлари қабул қилинди.

1996 йил 26 апрель – «Амир Темури» ордени таъсис этилди.

1996 йил 26 апрель – Ўзбекистон Республикаси Табиати муҳофаза қилиш давлат қўмитаси ташкил этилди.

1996 йил 26 апрель – Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг қарори билан Ўзбекистон Республикаси фахрий унвонлари таъсис этилди.

1996 йил 29 апрель – «Ўзбеккино» Давлат акциядорлик компанияси (ҳозирги «Ўзбеккино» миллий агентлиги) тузилди.

1996 йил апрель – Бухоро шаҳрида сув сифатини бошқариш бўйича халқаро кенгаш бўлиб ўтди.

1996 йил апрель – Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасининг «Қонун ҳимоясида» журналининг 1-сонини нашрдан чиқди.

1996 йил 2 май – Ўзбекистон Республикаси Банк-молия академияси ташкил этилди.

1996 йил 7 май – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистоннинг ижтимоий тараққиётида телевидение ва радионинг ролини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

1996 йил 7 май – Тошкент шаҳридаги «Ўзэкспо» марказида Марказий Осиё мамлакатларида биринчи марта қишлоқ хўжалиги ва озиқ-овқат саноати маҳсулотлари халқаро кўргазмаси очилди.

1996 йил 7 май – Андижон шаҳрида Асака «ЎЗДЭУавто» автозаводи машиналарига ички жило бериш учун комплект

ишлаб чиқариш бўйича «Ўздонянг» Ўзбекистон – Корея қўшма корхонаси ташкил этилди.

1996 йил 13 май – «Тажан – Сарахс» трансосиё темир йўл магистрали очилди.

1996 йил 15 май – Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузурида Монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш қўмитаси ташкил қилинди (2005 йил 2 майдан Ўзбекистон Республикаси Монополиядан чиқариш, рақобат ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш давлат қўмитаси).

1996 йил 17 май – В. Чкалов номидаги Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси очик турдаги давлат акциядорлик жамиятига айлантирилди.

1996 йил 18 май – Бухоро шаҳрида Ўзбекистон Фанлар Академияси Самарқанд бўлимининг Бухоро минтакавий илмий маркази очилди.

1996 йил 20 май – Кўкдумалоқдаги компрессор станцияси АҚШнинг «Коллонг» фирмаси технологияси асосида ташкил этила бошланди.

1996 йил 22 май – Тошкент шаҳрида жаҳондаги компьютер техникасининг етакчиси – IBM компанияси ва-колатхонаси очилди.

1996 йил 28 май – атоқли давлат ва жамоат арбоби Файзулла Хўжаев таваллудининг 100 йиллиги Ўзбекистонда кенг нишонланди. Ўзбекистон Фанлар Академиясида катта йиғилиш ва илмий конференция ўтказилди.

1996 йил май – Самарқанд шаҳрида «Сунам» Ўзбекистон – Туркия қўшма корхонасининг очилиш маросими бўлиб ўтди.

1996 йил май – Андижон вилоятида «Шаҳрихон – Хонобод» йўналиши бўйича поездлар қатнай бошлади.

1996 йил май – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Гидрометеорология хизмати музейи очилди.

1996 йил 25 июнь – «ЎЗДЭУавто» Ўзбекистон – Жанубий Корея қўшма корхонасида «Тико» ва «Нексия» автомобиллари ишлаб чиқарадиган линиялар ишга туширилди.

1996 йил июнь – Ангрен «Саноаткартонсавдо» акциядорлик жамиятида дастлабки целлюлоза ишлаб чиқарилди.

1996 йил июнь – Ўзбекистон Ёшлар иттифоқи ўрнига «Камолот» жамғармаси ташкил топди.

«Камолот» жамғармаси раислари: Хотам Абдураимов (1996–2000), Комил Юсупов (вазифасини бажарувчи; 2000–2001).

1996 йил 9 июль – Ўзбекистон – Корея дўстлик жамияти тузилди.

1996 йил 15–21 июль – Ўзбекистонда биринчи марта оммавий спорт ҳафталиги ўтказилди.

1996 йил 19 июль – Андижон вилоятининг Асака шаҳрида енгил автомобиллар ишлаб чиқариш бўйича «ЎЗДЭУавто» Ўзбекистон – Жанубий Корея қўшма корхонасининг халқаро тақдимот маросими бўлиб ўтди. Асакадаги заводда «Дамас», «Тико», «Нексия», кейинчалик «Матиз», «Ласетти», «Спарк» ва бошқа русумдаги автомобиллар ишлаб чиқарилмоқда.

1996 йил 19 июль – 4 август – АҚШнинг Атланта шаҳрида бўлиб ўтган XXVI ёзги Олимпиада ўйинларида ўзбекистонлик дзюдочи А. Багдасаров кумуш, боксчи К. Тўлаганов бронза медалларига сазовор бўлишди.

1996 йил 14 август – Нукус шаҳрида мрамар ишлаб чиқариш бўйича қўшма корхона ишга туширилди.

1996 йил 23 август – Тошкент шаҳрида «Ватанпарвар» ташкилоти ташкил топди.

1996 йил 27 август – Янгийўл шаҳрида биокимё заводининг янги корхонасини ишга тушириш муносабати билан тантанали йиғилиш бўлиб ўтди.

1996 йил 28 август – Самарқанд ва Шаҳрисабз шаҳарлари «Амир Темури» ордени билан мукофотланди.

1996 йил 28 август – Мискин – Тўрткўл темир йўли қурилиши тугалланди.

1996 йил 28 август – фан ва техника соҳасида Беруний номидаги Ўзбекистон Республикаси Давлат мукофоти берилди.

1996 йил 29 август – «Буюк хизматлари учун» ордени таъсис этилди.

1996 йил 29 август – Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг иккинчи қисми қабул қилинди.

1996 йил 29 август – Ўзбекистон Республикаси Консуллик устави қабул қилинди.

1996 йил 29–30 август – Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 6-сессиясида Ўзбекистон Республикасининг «Ноширлик фаолияти тўғрисида», «Муаллифлик ҳуқуқи ва турдош ҳуқуқлар тўғрисида» қонунлари қабул қилинди.

1996 йил 30 август – Бухорода Жанубий Кореянинг «ДЭУ Телеком» корпорациясида ишлаб чиқарилган телефон станциялари ишга тушди.

1996 йил 30 август – Ўзбекистон Республикаси оммавий ахборот воситаларини демократлаштириш ва қўллаб-қувватлаш ижтимоий-сиёсий жамғармаси рўйхатдан ўтказилди.

1996 йил август – Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов асарларининг 1–4-жилдлари «Ўзбекистон» нашриётида рус ва ўзбек тилларида босилди (1997–2011 йилларда Ислом Каримов асарларининг 5–19-жилдлари рус ва ўзбек тилларида нашр қилинди).

1996 йил август – Ўзбекистон ҳаво йўллари миллий авиакомпанияси йўлларида жаҳонга машҳур «Боинг» самолётсозлик компаниясининг самолётлари уча бошлади.

1996 йил 1 сентябрь – Тошкент шаҳрида халқаро Олимпия шон-шўхрати музейи очилди. Унда халқаро Олимпиада қўмитаси президенти Хуан Антонио Самаранч иштирок этди.

1996 йил 4 сентябрь – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси «Ўзбекистон Республикаси Қомусини нашр этиш тўғрисида» қарор қабул қилди.

1996 йил 9 сентябрь – Ўзбекистон Республикаси «Маънавият ва маърифат» кенгашининг «Маънавият» нашриёти ташкил этилди.

1996 йил 20 сентябрь – Самарқандда қадимий Афросиёб шаҳар харобасида қазилар ишлари олиб борган француз археологлари топилмалари кўргазмаси очилди.

1996 йил 25 сентябрь – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Банклари Ассоциацияси ва Американинг Кейс Кредит

компанияси ўртасида кишлоқ хўжалиги бўйича Марказий Осиёда биринчи бўлиб ташкил этилаётган низом жамғармаси 5 миллион АҚШ долларига тенг бўлган «ЎзКейсагролизинг» қўшма лизинг компанияси ташкил этилди.

1996 йил 27 сентябрь – Ўзбекистон Болалар жамғармаси рўйхатдан ўтказилди.

1996 йил сентябрь – Фарғона нефтни қайта ишлаш заводида замонавий ферсол ва ферлит пластик мойи ишлаб чиқарадиган курилма ишга туширилди.

1996 йил сентябрь – Бухорода Ҳиндистоннинг «Ларсен ТурболТД» фирмаси қурган 430 ўринга мўлжалланган тўрт юлдузли меҳмонхона очилди.

1996 йил сентябрь – Андижонда полиэтилен плёнка ишлаб чиқарадиган Ўзбекистон – Туркия қўшма корхонаси тақдимоти бўлди.

1996 йил сентябрь – «Тошкент трактор заводи» ишлаб чиқариш бирлашмаси конвейеридан ТТЗ-130 русумли дастлабки тракторлар чикди.

1996 йил сентябрь – Асака шаҳрида «Федеречи-Асака-Макарони» Ўзбекистон – Италия қўшма корхонаси ишга тушди.

1996 йил сентябрь – Бухоро вилояти Жондор туманида XIII асрда яшаб ўтган халқ қахрамони, саркарда Махмуд Тобрийга ҳайкал ўрнатилди.

1996 йил 1 октябрь – «Тошкент трактор заводи» ишлаб чиқариш бирлашмаси очик турдаги давлат акционерлик жамиятига айлантирилди.

1996 йил 2 октябрь – Ўзбекистон Республикаси Ислон конференцияси ташкилотига аъзо бўлди.

1996 йил 8 октябрь – Ўзбекистон Банклар Ассоциацияси республикада биринчи «Банк-информрейтинг» мустақил рейтинг компаниясини таъсис этди.

1996 йил 18 октябрь – Тошкент шаҳрида Темурийлар тарихи давлат музейи тантанали равишда очилди.

1996 йил 18 октябрь – Самарқанд ва Шаҳрисабз шаҳарларида соҳибкирон Амир Темур ҳайкали очилди. Ҳар икки шаҳарга «Амир Темур» ордени топширилди.

1996 йил 18 октябрь – Тошкент шаҳрида «Биржа ва улгуржи савдо» янги ҳафталик газетаси тақдимоти бўлиб ўтди.

1996 йил 21 октябрь – Тошкент шаҳрида Озарбайжон, Қозоғистон, Қирғизистон, Туркменистон, Туркия ҳамда Ўзбекистон раҳбарларининг учрашуви бўлиб ўтди ва унда Тошкент Декларацияси имзоланди.

1996 йил 23–26 октябрь – Тошкент шаҳрида «Амир Темур ва унинг жаҳон тарихидаги ўрни» мавзuida халқаро конференция бўлиб ўтди.

1996 йил 24 октябрь – ширин ичимликлар ва маъданли сув ишлаб чиқарувчи «Самарқанд – Прага» қўшма корхонаси дастлабки маҳсулотларини чиқарди.

1996 йил 31 октябрь – Тошкент шаҳрида «Ёзувчи» газетасининг 1-сони нашрдан чиқди.

1996 йил 31 октябрь – Ўзбекистон Республикаси Инсон ҳуқуқлари бўйича Миллий маркази ташкил қилинди.

1996 йил октябрь – Тошкент шаҳрида беш юддузли «Интерконтинентал» меҳмонхонасининг 1-навбати фойдаланишга топширилди.

1996 йил октябрь – Ўзбекистон – Италия «Совпластитал» қўшма корхонаси Парижда «Сифат учун Европа Олтин мукофоти»га сазовор бўлди. Бу қўшма корхона сазовор бўлган саккизинчи халқаро мукофотдир.

1996 йил октябрь – Тошкент шаҳрида «Бозор, пул ва кредит» илмий-амалий журналининг 1-сони, шунингдек, Орол денгизи ҳавзаси муаммоларини ёритиш бўйича «Вестник Арала» («Орол ахборотномаси») илмий журналининг ilk сони босмадан чиқди.

1996 йил 1 ноябрь – Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги ташкил этилди.

1996 йил 28 ноябрь – Хива шаҳрида туркман шоири ва мутафаккири Маҳтумқули ҳайкали очилди.

1996 йил 30 ноябрь – Тошкент вилоятининг Тўйтепа шаҳрида «Кобул – Тўйтепа текстиль» Ўзбекистон – Корея Республикаси қўшма корхонасининг очилиш маросими бўлди.

1996 йил ноябрь – Тошкент шаҳрида «Техноинвест» Ўзбекистон – Швейцария қўшма корхонаси ташкил этилди.

1996 йил 3 декабрь – Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҳузурида Амалдаги қонун ҳужжатлари мониторинги институти ташкил этилди.

1996 йил 6 декабрь – Тошкентдаги «Туркистон» саройида бўлган ҳамда Конституция қунига бағишланган йиғилишда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислоҳ Каримов қатнашди ва нутқ сўзлади. У янги 1997 йилни «Инсон манфаатлари йили» деб эълон қилди. (Кейинчалик ҳар йили Конституция қуни арафасида давлат раҳбари томонидан келгуси йилни маълум бир ном билан аташ қатъий анъанага айланди.)

1996 йил 8 декабрь – Гулистон шаҳрида «ЎзДЭУавто» қўшма корхонасида ишлаб чиқарилган «Нексия» автомобилларини сотиш бўйича Ўзбекистонда биринчи кимовши савдоси бўлиб ўтди.

1996 йил 16 декабрь – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг уч китобдан иборат «Ўзбекистоннинг янги тарихини тайёрлаш ва нашр этиш тўғрисида» қарори қабул қилинди. (Бу китоблар 2000 йилда чоп этилди.)

1996 йил 20 декабрь – Ўзбекистон Фанлар академиясида Абдурауф Фитрат таваллудининг 110 йиллигига бағишланган тантанали йиғилиш ва илмий конференция бўлиб ўтди.

1996 йил 26–27 декабрь – биринчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 7-сессиясида Ўзбекистон Республикасининг «Нотариат тўғрисида», «Давлат уй-жой сиёсатининг асослари тўғрисида», «Ўзбекистон Республикаси ташқи сиёсий фаолиятининг асосий принциплари тўғрисида», «Сиёсий партиялар тўғрисида» қонунлари қабул қилинди.

1996 йил 27 декабрь – Ўзбекистон Республикасининг «Ўқитувчи ва мураббийлар қунини белгилаш тўғрисида», «Атмосфера ҳавосини муҳофаза қилиш тўғрисида» қонунлари қабул қилинди.

1996 йил 29 декабрь – Тошкент шаҳрининг янги герби тасдиқланди.

1996 йил 30 декабрь – Қашқадарё вилоятидаги Алан конида йилига 5 млрд. метр³ газ ва 200 минг тонна конденсат чиқарадиган қувватлар фойдаланишга топширилди.

1996 йил декабрь – Ўзбекистон Фахрийлар кенгаши Ўзбекистон фахрийларини ижтимоий қўллаб-қувватлаш «Нуроний» жамғармасига айлантирилди.

1996 йил декабрь – Нукус шаҳрида Қорақалпоғистонда биринчи бизнес маркази очилди.

1996 йил декабрь – Бухоро вилоятида мрамарга ишлов берадиган янги завод ишга туширилди.

1996 йил декабрь – ижтимоий-сиёсий ва ҳуқуқий йўналишдаги «Хуррият» мустақил газетасининг биринчи сони нашр этилди.

1996 йил декабрь – Тошкент давлат юридик институти қошида Инсон ҳуқуқлари ва гуманитар ҳуқуқни ўрганиш маркази очилди.

1996 йил – «Амир Темур: буюклик ва инсонийлик» мавзуида театр санъати фестивали бўлиб ўтди.

1996 йил – Машҳад (Эрон) ва Сарахс (Туркменистон) ўртасида темир йўл қурилиши тугалланди. Бу йўл Ўрта Осиё республикалари – Туркменистон, Ўзбекистон, Тожикистон, Қозоғистон ва Қирғизистон Республикаларини Форс қўлтиғига олиб чиқди.

1997 йил – «Инсон манфаатлари йили» деб эълон қилинди.

1997 йил 7 январь – иқтидорли ёшларнинг чет элда таълим олишини қўллаб-қувватлаш мақсадида «Умид» жамғармаси ташкил этилди.

1997 йил 8 январь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон миллий рақс ва хореография санъатини ривожлантириш тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

1997 йил 10 январь – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон, Қозоғистон ва Қирғизистон ўртасида Абадий дўстлик шартномаси имзоланди.

1997 йил 17 январь – «Марказий Осиё халқлари маданияти Ассамблеяси» халқаро жамоат ҳаракатини ривожлантириш жамғармаси тузилди.

1997 йил 23 январь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Бадий академиясини ташкил этиш тўғрисида» Фармони эълон қилинди. Ушбу фармонга кўра халқ хунармандчилиги, тасвирий ва амалий санъат соҳасидаги энг яхши асарлар учун Камолиддин Бехзод номидаги Ўзбекистон Республикаси Давлат мукофоти ҳам таъсис этилди.

1997 йил 10 февраль – Ҳамширалар ва тиббиёт ходимлари учун мўлжалланган «Ҳамшира» журналининг 1-сони нашрдан чиқди.

1997 йил 18 февраль – «Ўзбекинвест» экспорт-импорт миллий суғурта компанияси ташкил этилди.

1997 йил 21 февраль – «Абдулҳамид Сулаймон ўғли Чўлпоннинг 100 йиллигини нишонлаш тўғрисида» қарор қабул қилинди.

1997 йил 21 февраль – Мукаррама Турғунбоева номидаги «Ўзбекракс» миллий ракс бирлашмаси ташкил этилди.

1997 йил 25 февраль – «Ўзагросуғурта» Давлат суғурта компанияси ташкил этилди. У Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги Давлат суғурта бош бошқармаси («Ўздавсуғурта») негизида ташкил топди.

1997 йил 27 февраль – «Жаҳон адабиёти» журнали ташкил этилди. (Журнал 1997 йил июндан чиқа бошлади.)

1997 йил 28 февраль – «Ўзбекинвест» ҳукуматнинг экспорт-импорт суғуртаси бўйича махсус агенти мақомидаги миллий суғурта компаниясига айлантирилди.

1997 йил 12 март – Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги илмий-ишлаб чиқариш маркази ташкил этилди.

1997 йил 14 март – «Кафолат» давлат-акциядорлик суғурта компанияси ташкил топди.

1997 йил 20 март – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси «Ўзбекистон Миллий энциклопедияси» Давлат илмий нашриётини ташкил этиш тўғрисида» қарор чиқарди.

1997 йил 20 март – Тошкент зарбхонаси ишга туширилди.

1997 йил март – Фарғона вилоятининг Тошлок туманида ташкил этилган «ЎзДЭУ тўқимачилик» қўшма корхонаси дастлабки маҳсулотини берди.

1997 йил 2 апрель – Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодекси қабул қилинди.

1997 йил 3 апрель – Тошкент шаҳрида «Пахтакор» футбол жамоаси ташкил этилгани ва шу ном билан аталган стадион ишга тушганлигининг 40 йиллигига бағишланган спорт байрами бўлиб ўтди.

1997 йил 24–25 апрель – биринчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 8-сессиясида Ўзбекистон Республикасининг «Олий Мажлисининг инсон ҳуқуқлари вакили (Омбудсман) тўғрисида», «Журналистлик фаолиятини химоя қилиш тўғрисида», «Ахборот олиш кафолатлари ва эркинлиги тўғрисида» конунлари қабул қилинди.

1997 йил 25 апрель – Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал кодекси қабул қилинди.

1997 йил 8 май – Тошкент шаҳрида «Давлат, оила ва тарбия муаммолари» мавзуида республика конференцияси бўлиб ўтди.

1997 йил 15 май – Тошкент шаҳрида халқаро акциядорлик тижорат «ЎзДЭУбанк» очилди.

1997 йил 15 май – Ўзбекистонда хорижий мамлакатлар билан дўстлик ва маданий-маърифий алоқалар жамияти кенгаши таъсис этилди.

1997 йил 15 май – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Истиқболни белгилаш ва статистика давлат қўмитаси Макроиктисодиёт ва статистика вазирлигига айлантирилди.

1997 йил 21–23 май – Тошкент шаҳрида «Нефть ва газ – 97» биринчи Ўзбекистон халқаро кўргазмаси бўлиб ўтди. Унда 30 дан зиёд мамлакат вакиллари катнашди.

1997 йил 10 июнь – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Миллий реабилитация маркази очилди.

1997 йил 13 июнь – Чирчикда «Кибо – болалар пойабзали» Ўзбекистон – Германия корхонасининг очилиш маросими бўлди.

1997 йил 17 июнь – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари аппарати тузилмасини такомиллаштириш тўғрисида» қарори қабул қилинди.

1997 йил 18 июнь – Оролни кутқариш халқаро жамғармаси Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан рўйхатга олинди.

1997 йил 19 июнь – Тошкент шаҳрида Озарбайжон элчихонаси очилди.

1997 йил 26 июнь – Парижда Ўзбекистоннинг тарихий ва меъморчилик дурдоналари – Бухоро ва Хива шаҳарларининг 2500 йиллиги нишонланди.

1997 йил 26 июнь – Тошкент вилоятининг Қибрай туманида «Ташфарм Американ Интернейшнл» Ўзбекистон – АҚШ қўшма корхонаси ишга тушди.

1997 йил 27 июнь – Тошкент шаҳрида «Ижтимоий фикр» жамоатчилик фикрини ўрганиш маркази тузилди.

1997 йил июнь – Тошкент шаҳрида «Хунарманд» халқ хунармандлари уюшмаси ташкил этилди.

1997 йил июнь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони билан Алоқа вазирлиги Ўзбекистон почта ва телекоммуникациялар агентлигига айлантирилди.

1997 йил июнь – Қарши шаҳрида «Қашқадарётелеком» Ўзбекистон – Индонезия қўшма корхонаси фаолият бошлади.

1997 йил 14 июль – Кўкдумалок компрессор станцияси (Қашқадарё вилояти) фойдаланишга топширилди.

1997 йил 22 июль – «Ўзбекистон белгиси» кўкрак нишони таъсис этилди (2003 йил 4 августда унинг низомига ўзгартиш ва қўшимчалар киритилди).

1997 йил июль – Ўзбекистон Республикаси Президентини Ислон Каримовнинг «Ўзбекистон XXI аср бўсагасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари» китоби ўзбек ва рус тилларида нашр этилди.

1997 йил июль – Жиззахда акрил толаси ишлаб чиқарадиган фабрика ишга туширилди.

1997 йил 22 август – Қоровулбозорда Бухоро нефтни қайта ишлаш заводининг 1-навбати ишга туширилди.

1997 йил 26 август – 1 сентябрь – Самарқандда 1-халқаро «Шарқ тароналари» мусика фестивали бўлиб ўтди. Унда 30 дан ортиқ давлат вакиллари қатнашди. Ҳар икки йилда бир марта мазкур фестивални ўтказиш анъанага айланди.

1997 йил 27 август – «Ҳуқуқ» газетасининг 1-сони нашрдан чиқди.

1997 йил 27 август – тасвирий ва амалий санъат, халқ хунармандчилиги соҳасида Камолиддин Беҳзод номидаги Ўзбекистон Республикаси Давлат мукофоти илк марта берилди;

адабиёт ва санъат соҳасида Абдулла Қодирий номидаги Ўзбекистон Республикаси Давлат мукофоти берилди.

1997 йил 29 август – биринчи чақирик Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 9-сессиясида «Жамиятда ҳуқуқий маданиятни юксалтириш миллий дастури тўғрисида» қарор қабул қилинди.

1997 йил 29–30 август – биринчи чақирик Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 9-сессиясида Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида» Қонуни (янги таҳрирда) ва Кадрлар тайёрлаш миллий дастури қабул қилинди.

1997 йил 30 август – Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик-процессуал кодекси ва Ўзбекистон Республикаси Хўжалик-процессуал кодекси қабул қилинди.

1997 йил август – Янгийўл пахта тозалаш заводи ишга туширилди.

1997 йил 8 сентябрь – Самарқандда музқаймоқ, пишлоқ, сариёғ, қаймоқ ишлаб чиқарадиган «Браво-сут» қўшма корхонаси ишга тушди.

1997 йил 9 сентябрь – Ўзбекистонда теннисни ривожлантириш жамғармаси рўйхатдан ўтказилди.

1997 йил 10 сентябрь – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Республикаси «Тасвирий ойина» ижодий уюшмасининг таъсис йиғилиши бўлиб ўтди.

1997 йил 12 сентябрь – Ўзбекистон Судьялари Ассоциацияси ташкил этилди.

1997 йил 15–16 сентябрь – Тошкент шаҳрида «Марказий Осиё – ядро курулларидан холи зона» мавзуида халқаро конференция ўтказилди.

1997 йил 17 сентябрь – Тошкент шаҳрида «Амир Темур ва темурийлар даврида Марказий Осиё ва Европа» мавзуидаги халқаро илмий конференция очилди. Ушбу конференция Шаҳрисабзда ўз иштини давом эттирди.

1997 йил сентябрь – Тошкент шаҳридаги «Фотон» акциядорлик бирлашмасида «SONY» рангли телевизорлари ишлаб чиқарила бошланди.

1997 йил 18–19 октябрь – Бухоро шаҳрининг 2500 йиллик юбилейига бағишланган тантанали маросим ўтказилди. «Инсониятнинг илмий ва маданий мероси – учинчи минг йилликка» мавзуида халқаро симпозиум бўлиб ўтди.

1997 йил 20 октябрь – Хива шаҳрининг 2500 йиллик юбилейига бағишланган тантанали маросим ўтказилди.

1997 йил октябрь – Андижонда «Тожметалл» акциядорлик жамияти ташкил этилди.

1997 йил октябрь – Тошкент шаҳрида Марказий Осиё ҳамкорлик ва тараққиёт банкининг шуъба банки очилди.

1997 йил 4 ноябрь – Ўзбекистон Республикасининг «Жамиятда ҳуқуқий маданиятни юксалтириш миллий дастури» эълон қилинди.

1997 йил 4 ноябрь – Ўзбекистон Республикаси ЮНЕСКО Ижроия кенгаши аъзоси этиб сайланди.

1997 йил 11 ноябрь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Хоразм Маъмун академиясини қайтадан ташкил этиш тўғрисида» Фармони эълон қилинди.

1997 йил 27 ноябрь – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Аҳмад Фаргоний таваллудининг 1200 йиллигини нишонлаш тўғрисида» қарори қабул қилинди.

1997 йил 28 ноябрь – атоқли шоир, озодлик куйчиси Абдулҳамид Сулаймон ўғли Чўлпон таваллудининг 100 йиллиги нишонланди.

1997 йил 23 декабрь – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Буюк мусаввир Камолиддин Беҳзод

таваллудининг 545 йиллигини нишонлаш тўғрисида» қарори қабул қилинди.

1997 йил 25 декабрь – биринчи чакирик Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 10-сессиясида Ўзбекистон Республикасининг «Қишлоқ хўжалиги корхоналарини санация қилиш тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

1997 йил 26 декабрь – биринчи чакирик Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 10-сессиясида Ўзбекистон Республикасининг Божхона кодекси қабул қилинди.

Шунингдек, сессияда Ўзбекистон Республикасининг «Оммавий ахборот воситалари тўғрисида», «Ўсимлик дунёсини муҳофаза қилиш ва ундан фойдаланиш тўғрисида», «Ҳайвонот дунёсини муҳофаза қилиш ва ундан фойдаланиш тўғрисида» қонунлари қабул қилинди.

1997 йил декабрь – Ангрендаги «Ўзбекрезинатехника» ишлаб чиқариш бирлашмаси Сифат ва мукамаллик бўйича халқаро жамғарманинг «Олтин юлдуз» мукофотиغا сазовор бўлди.

1997 йил декабрь – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон ФА нинг биринчи президенти Тошмуҳаммад Ниёзович Қори-Ниёзий туғилган кунининг 100 йиллиғига бағишланган илмий сессия бўлди.

1997 йил декабрь – Тошкент шаҳрида академик Юнус Ражабий таваллудининг 100 йиллиғига бағишланган тадбирлар бўлиб ўтди.

1997 йил – «Файз-холдинг» компанияси ташкил этилди.

1997 йил – Ўзбекистон адвокатлар уюшмаси (ассоциацияси) – Республикада адвокатлик фаолияти билан шуғullanувчи шахсларни бирлаштирган мустақил нодавлат нотижорат ташкилот таъсис этилди.

1997 йил – Ўзбекистон ФА Генетика ва ўсимликлар экспериментал биологияси илмий тадқиқот институти ташкил этилди.

1997 йил – «COSCOM» Ўзбекистон – Америка қўшма корхонаси, Кореянинг «Daewoo Unitel» қўшма корхонаси ишга тушди.

1997 йил – Хоразм вилоятидаги Гурлан шаҳрида енгил саноат корхонаси – «Гурлантекс» акциядорлик жамияти ишга тушди.

1997 йил – «Шодлик» ашула ва ракс ансамбли негизидан Ўзбекистон ашула ва ракс ансамбли ташкил этилди. У Муҳиддин Қориеқубов номидаги Халқ бадий жамоалари дирекцияси қошидаги бадий жамоа ҳисобланади.

1997 йил – Ўзбекистон Бадий академияси таркибидан Камолиддин Беҳзод номидаги Миллий рассомчилик ва дизайн институти ташкил этилди.

1997 йил – Ўзбекистон рассомлар уюшмаси асосидан Ўзбекистон бадий ижодкорлар уюшмаси ташкил топди.

1997 йил – Ўзбекистон амалий санъат асарлари доимий кўргазмаси негизидан Ўзбекистон Республикаси амалий санъат музейи тузилди (музей сифатида у дастлаб 1937 йил ташкил этилган).

1998 йил – «Оила йили» деб эълон қилинди.

1998 йил 27 январь – Оила манфаатларини таъминлаш борасидан 1998 йилда амалга ошириладиган тадбирлар давлат дастури эълон қилинди.

1998 йил 28 январь – «Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши тўғрисида» Қонун (янги таҳрирда) қабул қилинди.

1998 йил январь – Самарқанд туманида ташкил этилган «Пируз-Лорч» Ўзбекистон – Эрон қўшма корхонаси конвейеридан дастлабки маҳсулот чиқарилди.

1998 йил январь – Гулистонда «Лечива фармсаноат» Ўзбекистон – Чехия қўшма корхонаси ишга тушди.

1998 йил 2 февраль – Республика «Оила» илмий-амалий маркази ташкил этилди.

1998 йил 4 февраль – Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан «Устоз» республика жамғармаси рўйхатга олинди.

1998 йил 19 февраль – Ўзбекистон, Қирғизистон, Хитой ҳукуматлари ўртасида Тошкент – Андижон – Ўш – Қашқар автомобиль йўлида халқаро автомобиль транспорти қатнови тўғрисида битим имзоланиб, йўл курилиши бошланди.

1998 йил 24 февраль – «Академик лицейлар ва касб-ҳунар коллежларини ташкил этиш ва уларнинг фаолиятини бошқариш тўғрисида» қарор қабул қилинди.

1998 йил 24 февраль – Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика институтига университет мақоми берилди.

1998 йил 26 февраль – Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан «Нуроний» жамғармаси рўйхатга олинди.

1998 йил февраль – «Тошкент трактор заводи» давлат акциядорлик жамиятида 22 ва 32 от кучига эга бўлган икки турдаги мини тракторлар ва уларга ускуналар комплектларини ишлаб чиқарадиган Ўзбекистон – Хитой қўшма корхонаси ташкил этилди.

1998 йил 4 март – Тошкент шаҳрида Республика шошилинч тиббий ёрдам ўқув маркази ташкил этилди.

1998 йил 20 март – «Теннис+» газетаси нашр қилина бошлади.

1998 йил 26 март – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон театр санъатини ривожлантириш тўғрисида»ги Фармонида мувофиқ «Ўзбектеатр» ижодий-ишлаб чиқариш бирлашмаси ва унинг қошида театр ижодкорлари уюшмаси ташкил этилди.

1998 йил март – Қўқон электр машинасозлик заводида Асакадаги «ЎЗДЭУавто» корхонасида тайёрланадиган автомобиллар учун эҳтиёт қисмлар ишлаб чиқариш йўлга қўйилди.

1998 йил март – Тошкент шаҳрида ўзбек ва рус тилларида «Хуқуқ» – «Право» илмий-назарий юридик журнаlining 1-сони чиқди.

1998 йил март – Тошкент ва Фарғона шаҳарларида буюк олим Аҳмад Фарғонийнинг 1200 йиллигига бағишланган илмий конференция бўлиб ўтди.

1998 йил март – Ўзбекистон «Олимпия шон-шухрати» музейига халқаро Олимпиада қўмитасининг «Олимпия шон-шухрати» музейи филиали мақоми берилди.

1998 йил 3 апрель – Урганчда Хоразмий ва Беруний номларидаги боғларга асос солишга бағишланган тантанали маросим бўлиб ўтди.

1998 йил 9 апрель – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Хусусий тадбиркорлик, кичик ва ўрта бизнесни

ривожлантиришни янада рағбатлантириш чора-тадбирлари тўғрисида» Фармони эълон қилинди.

1998 йил 21 апрель – Ўзбекистон Республикасидаги умумтаълим мактаби ва бошқа ўқув муассасаларининг «Ёшлик» кўнгилли спорт жамияти тузилди.

1998 йил 22 апрель – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Дехқон ва фермер хўжаликлари фаолиятини ташкил этиш тўғрисида» қарори қабул қилинди.

1998 йил 23 апрель – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Фуқароларнинг ўз-ўзини бошқариш органларини қўллаб-қувватлаш ҳақида» Фармони эълон қилинди.

1998 йил 28 апрель – Жиззах шаҳри марказида ёпик сув спорти саройи очилди.

1998 йил 30 апрель – биринчи чакирик Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 11-сессиясида Ўзбекистон Республикасининг «Қишлоқ хўжалиги кооперативи (ширкат хўжалиги) тўғрисида», «Фермер хўжалиги тўғрисида», «Дехқон хўжалиги тўғрисида», «Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида» (янги таҳрирда) қонунлари қабул қилинди.

1998 йил 30 апрель – Ўзбекистон Республикаси Оила кодекси ва Ер кодекси қабул қилинди.

1998 йил 30 апрель – биринчи чакирик Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 11-сессиясида Ўзбекистон Республикасининг «Марказий сайлов комиссияси тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

1998 йил апрель – Ўзбекистон Республикаси деҳқон ва фермер хўжаликлари уюшмаси ташкил этилди.

1998 йил апрель – «Пилла-холдинг» компанияси ташкил этилди.

1998 йил 4 май – музейларни қўллаб-қувватлаш республика «Ўзбекмузей» жамғармаси рўйхатдан ўтказилди.

1998 йил 10–11 май – Иқтисодий Ҳамкорлик Ташкилоти (ЭКО)га аъзо мамлакатлар давлат ва ҳукумат бошлиқларининг бешинчи учрашуви Алмати шаҳрида бўлди.

1998 йил 1 май – «Ўзбекистон Республикаси халқ устаси» фахрий унвони таъсис этилди.

1998 йил 22 май – Ўзбек альпинистларидан биринчи бўлиб Рустам Ражабов Жомолунгма (Эверест) чўққисини забт этиб, Ўзбекистон байроғини ўрнатди.

1998 йил май – Навоий вилоятида Қизилқум фосфорит комбинатининг биринчи навбати ишга тушди.

1998 йил май – Тошкент шаҳрида Халқаро хусусий суғурта компанияси очилди.

1998 йил май – Тошкент рус ёш томошабинлар театри Ўзбекистон ёшлар театрига айлантирилди.

1998 йил 10 июнь – «Ўзбекистонда шахс ҳуқуқларини химоя қилиш механизмлари» мавзусида анжуман бўлиб ўтди.

1998 йил 26 июнь – Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримов мамлакатимиз тарихчи олимлари, шоир ва ёзувчилари билан бўлган учрашувда замонавий тарих фанининг методологиясини асослаб берди.

1998 йил 29 июнь – 5 июль – Ўзбекистонда Тожикистон Республикаси кунлари ўтказилди.

1998 йил 24 июль – Ўзбекистон Республикаси Ер ресурслари давлат қўмитаси ташкил этилди.

1998 йил 27 июль – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Тарих институти фаолиятини такомиллаштириш тўғрисида» қарори қабул қилинди.

1998 йил 31 июль – Дехқон ва фермер хўжалиги жамғармаси тузилди.

1998 йил июль – «Ўзбекистон тарихи» журнаliga асос солинди (1999 йил январда унинг 1-сони нашрдан чиқди).

1998 йил июль – Тошкент вилоятининг Юкори Чирчик туманида велосипед ишлаб чиқарадиган «Санлайт» Ўзбекистон – Хитой қўшма корхонасининг очилиш маросими бўлди.

1998 йил 25 август – «Ўзбекистон ифтихори» фахрий унвони таъсис этилди.

1998 йил 28 август – биринчи чакирик Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 12-сессиясида Ўзбекистон Республикасининг «Давлат ер кадастри тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

1998 йил 28 август – «Эл-юрт хурмати» ордени таъсис этилди.

1998 йил 29 август – Тошкент шаҳрида «Куч – адолатда» Ўзбекистон Республикаси Олий суди газетасининг 1-сони чиқди.

1998 йил 29 август – биринчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 11-сессиясида Ўзбекистон Республикасининг «Маданий бойликларни четга олиб чиқиш ва олиб келиш тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

1998 йил август – ўзбек учувчи-астронавти Солижон Шарипов америкалик ва россиялик 7 кишилик экипаж таркибида «Эндевер» космик кемасида космосга парвоз қилди.

1998 йил 6 сентябрь – Тошкент шаҳрида Осиё, Африка ва Европа қитъасидан келган 28 давлат вакиллари иштирокида Халқаро кураш Ассоциацияси тузилди.

1998 йил 16 сентябрь – Тошкентда Ўзбекистон Фанлар академиясининг Улуғбек номидаги Астрономия институтига асос солинганлигининг 125 йиллигига бағишланган тантанали йиғилиш бўлиб ўтди.

1998 йил 25 сентябрь – «Туркистон-Пресс» нодавлат ахборот агентлиги ташкил этилди.

1998 йил 28 сентябрь – Тошкент шаҳрида Осиё Тараққиёт банкининг доимий ваколатхонаси очилди.

1998 йил 30 сентябрь – Ҳазораспдаги Ўзбекистон – Туркия «Хоразм» қанд заводи қўшма корхонасида дастлабки қанд маҳсулоти ишлаб чиқарилди.

1998 йил 8 октябрь – Ўзбекистон «Артмадад» махсус жамғармаси тузилди.

1998 йил 23 октябрь – Самарқандда ҳадис илмининг султони Имом Бухорий таваллудининг 1225 йиллигига бағишланган тантанали маросим бўлиб ўтди. Унда дунёнинг 40 мамлакатидан меҳмонлар иштирок этди. Шу кун Имом Бухорий ёдгорлик мажмуининг очилиш маросими бўлди.

1998 йил 24 октябрь – Фарғона вилоятида Аҳмад Фарғоний таваллудининг 1200 йиллигига бағишланган тантанали маросимлар бўлиб ўтди. Фарғона шаҳрида Аҳмад

Фарғоний номи билан аталадиган истироҳат боғи очилди. Кува шаҳрида Аҳмад Фарғонийга ҳайкал ўрнатилди.

1998 йил 31 октябрь – Қозоғистон ва Ўзбекистон давлатлари ўртасида Абадий дўстлик тўғрисидаги шартнома имзоланди.

1998 йил 6 ноябрь – Тошкент шаҳрида ЮНЕСКО Ижроия Кенгаши 155-сессиясининг якунловчи мажлиси бўлиб ўтди. ЮНЕСКО Бош директори Федерико Майор бошчилигидаги гуруҳ Тошкент давлат университетиди Мирзо Улуғбек номидаги ЮНЕСКО кафедраси очилиши маросимида иштирок этди.

1998 йил 13–14 ноябрь – Термиз шаҳрида биринчи «Ал-помиш ўйинлари» фестивали ўтказилди.

1998 йил 17 ноябрь – Тошкент шаҳрида «Инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ноҳукумат ташкилотларининг роли» мавзуида халқаро конференция бўлиб ўтди.

1998 йил ноябрь – Тошкент шаҳрида синхрон сузиш бўйича «Сув париси» I-халқаро турнири бўлиб ўтди.

1998 йил 11 декабрь – «Ўзбекнефтьгаз» нефть ва газ саноати миллий корпорацияси «Ўзбекнефтьгаз» Миллий ҳолдинг компаниясига айлантирилди.

1998 йил 22 декабрь – Бангкокда ўтказилган 13-Осиё ўйинларида иштирок этган ўзбекистонлик спортчилар спортнинг 23 тури бўйича 42 мамлакат спортчилари билан беллашиб, ўнта энг кучли жамоа сафига кирди ва 40 та медаль – 6 та олтин, 22 та кумуш ва 12 та бронза медални қўлга киритди.

1998 йил 24 декабрь – Ўзбекистон Республикаси Уй-жой кодекси қабул қилинди.

1998 йил 24–25 декабрь – биринчи чақирик Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 13-сессиясида Ўзбекистон Республикасининг «Хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятини давлат томонидан назорат қилиш тўғрисида», «Инвестиция фаолияти тўғрисида», «Адвокатлик фаолиятининг кафолатлари ва адвокатларнинг ижтимоий ҳимояси тўғрисида», «Реклама тўғрисида» ва «Радиочастота спектри тўғрисида» қонунлари қабул қилинди.

1998 йил 28 декабрь – Фидокорлар Миллий демократик партияси ташкил топди.

1998 йил – Наманган саноат-технология институти Наманган муҳандислик-педагогика институти деб қайта номланди.

1998 йил – «Пахтасаноатилм» илмий-ишлаб чиқариш маркази ташкил этилди.

1998 йил – Термиз шаҳрида Сурхондарё вилояти археология музейи ташкил этилди.

1998 йил – Тошкент шаҳрида «Хусусий сайёҳлик ташкилотлари уюшмаси» ташкил этилди.

1999 йил – «Аёллар йили» деб эълон қилинди.

1999 йил 13 январь – Ўзбекистон Республикаси Давлат чегараларини ҳимоя қилувчи қўмита ташкил этилди.

1999 йил январь – Наманган вилоятининг Косонсой шаҳрида «Косонсой-Текмен» Ўзбекистон – Туркия тўқимачилик қўшма корхонаси фойдаланишга топширилди.

1999 йил январь – Хоразм вилоятида шоир ва мутафаккир Паҳлавон Маҳмуднинг 750 йиллиги кенг нишонланди.

1999 йил 4 февраль – «Фидокор» газетаси чоп этила бошлади.

1999 йил 6 февраль – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Журналист кадрларни тайёрлаш ва қайта тайёрлаш тизимини такомиллаштириш тўғрисида» қарори қабул қилинди.

1999 йил 16 февраль – Тошкент шаҳрида террорчи кучлар – сиёсий ва диний экстремистлар томонидан уюштирилган террорчилик ҳаракати оқибатида 16 нафар бегуноҳ инсон ўлдирилди, 120 киши тан жароҳати олди.

1999 йил 18 февраль – «Оилада, давлат ва жамият қурилишида аёлларнинг ролини кучайтириш, уларни ҳуқуқий, ижтимоий, иқтисодий ва маънавий манфаатларини ҳимоя қилиш тизимини такомиллаштириш чора-тадбирлари» давлат дастури ишлаб чиқилди.

1999 йил 26 февраль – Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони билан «Ўзбекистон Республикасида паспорт тизими тўғрисида» Низом тасдиқланди.

1999 йил февраль – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон тарихчилари жамияти ташкил этилди.

1999 йил 15 март – Ибн Сино халқаро жамғармаси рўйхатдан ўтказилди.

1999 йил 21 март – Самарқанд шаҳрида рус ва ўзбек тилларидаги ҳафталик «Даракчи» газетасининг 1-сони нашрдан чиқди.

1999 йил 24 март – Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги «Катта ва алоҳида муҳим сув хўжалиги объектларининг техник ҳолати ҳамда ишларнинг беҳатар олиб борилишини назорат қилиш Давлат инспекцияси («Ўздавсувхўжаликназорат»)ни ташкил қилиш тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

1999 йил 30 март – «Интерконтинентал» меҳмонхонаси ҳар йили ўтказиладиган Европа «Интерконтинентал» отеллари кўрик танловида биринчиликни олди.

1999 йил март – Самарқанд шаҳридаги «СамКочАвто» қўшма корхонасида шаҳарлараро ва шаҳар ичида қатнашга мўлжалланган дастлабки автобуслар ишлаб чиқарилди.

1999 йил март – «Театр» ойлик адабий-бадий, ахборот-реклама журналининг 1-сони нашрдан чиқди.

1999 йил 7 апрель – Тошкент ислом университети ташкил этилди.

1999 йил 7 апрель – Иқтисодий тадқиқотлар маркази ташкил этилди.

1999 йил 14–15 апрель – биринчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 13-сессиясида Ўзбекистон Республикасининг «Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тўғрисида» (янги тахрирда), «Ўрмон тўғрисида», «Тадбиркорлик ва тадбиркорлар фаолиятининг кафолатлари тўғрисида», «Хотин-қизларга қўшимча имтиёзлар бериш тўғрисида», «Лизинг тўғрисида», «Нодавлат нотижорат ташкилотлари тўғрисида», «Уй-жой мулкдорларининг ширкатлари тўғрисида», «Темир йўл транспорти тўғрисида» ва «Архивлар тўғрисида» қонунлари қабул қилинди.

1999 йил 23 апрель – Тошкент шаҳрида Маърифатчилар жамиятининг таъсис мажлиси бўлиб ўтди. Мажлисида жамият Низоми тасдиқланди.

1999 йил 30 апрель – Жиззах вилоятида Янгиобод тумани ташкил қилинди.

1999 йил апрель – Ўзбекистон истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятлари федерацияси тузилди.

1999 йил апрель – Брисбен (Австралия)да ўтказилган халқаро «Гран при» турнирида ўзбек каратэчилари 25 та медални қўлга киритдилар, улардан 14 таси олтин медаллардир.

1999 йил 1–2 май – Тошкент шаҳрида ўзбек миллий кураши бўйича биринчи жаҳон чемпионати ўтказилди. Унда жаҳоннинг 48 мамлакатидан келган спортчилар қатнашди. Ўзбекистонлик курашчилардан 73 кг вазнда бухоролик Ақобир Қурбонов, 90 кг вазнда бухоролик Камол Муродов, мутлоқ вазнда сурхондарёлик Тоштемир Муҳаммадиев ўзбек кураши бўйича дастлабки жаҳон чемпионлари бўлишди.

Ўзбек кураши бўйича жаҳон чемпионатлари:

1. 1999 йил 1–2 май – Тошкент (Ўзбекистон)да ўзбек миллий кураши бўйича I жаҳон чемпионати ўтказилди.

2. 2000 йил 13–17 июль – Анталия (Туркия)да ўзбек миллий кураши бўйича II жаҳон чемпионати ўтказилди.

3. 2001 йил 25–26 август – Будапешт (Венгрия) шаҳрида ўзбек миллий кураши бўйича III жаҳон чемпионати ўтказилди.

4. 2002 йил 30 август – 2 сентябрь – Ереван (Арманистон)да ўзбек миллий кураши бўйича IV жаҳон чемпионати ўтказилди.

5. 2005 йил 26–27 ноябрь – Тошкентда ўзбек миллий кураши бўйича V жаҳон чемпионати ўтказилди.

6. 2007 йил 25–29 октябрь – Улан-Батор (Монголия) шаҳрида ўзбек миллий кураши бўйича VI жаҳон чемпионати ўтказилди.

7. 2009 йил 9–10 октябрь – Алушта (Украина) шаҳрида ўзбек миллий кураши бўйича VII жаҳон чемпионати ўтказилди.

8. 2011 йил 22–23 октябрь – Термиз (Ўзбекистон) шаҳрида Ўзбек миллий кураши бўйича VIII жаҳон чемпионати ўтказилди.

1999 йил 9 май – Ўзбекистон Республикасида биринчи бор 9 май Хотира ва қадрлаш куни сифатида нишонланди. Тошкент шаҳри марказида Ватан озодлиги учун жон фидо этган халқимизнинг фарзандлари хотирасини абадийлаштириш мақсадида Хотира ва қадрлаш майдони барпо этилди.

1999 йил 17 май – Тошкент – Самарқанд йўналишида электрпоезд қатнови йўлга қўйилди.

1999 йил 17 май – Шўртан газ-кимё мажмуи қурилишида уни умумий темир йўл тармоғи билан улайдиган узунлиги 20 км бўлган Жийрон – Шўртан темир йўл тармоғи фойдаланишга топширилди.

1999 йил май – Навоий вилоятида Навбахор гидроузели фойдаланишга топширилди.

1999 йил май – Ўзбекистон банк-молия академияси қошида «Молия» нашриёти ташкил этилди.

1999 йил 10 июнь – Зулфия номидаги Давлат мукофоти таъсис этилди. Мактаб, лицей, коллеж ва олий ўқув юртларида аъло хулки, зукколиги, донолиги, ташаббускорлиги, ўқишдаги муваффақиятлари билан алоҳида истеъдодини намоён қилиб таълим олаётган 25 ёшгача бўлган иқтидорли кизларга адабиёт, маданият, санъат, фан, таълим соҳаларидаги алоҳида ютуқлари учун берилади. Мукофот Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳрининг биттадан вакилларига – жами 14 кизга берилади. Мукофот ҳар йили 8 март – Хотин-кизлар куни байрами арафасида топширилади.

1999 йил июнь – Навоий шаҳрида ўт ўчирувчи машиналарни йиғиш бўйича Ўзбекистон – Украина қўшма корхонаси ишга тушди.

1999 йил 1 июль – Ўзбекистон билан Европа Иттифоқи ўртасида шериклик ва ҳамкорлик тўғрисидаги Битим ратификация қилинди.

1999 йил 19–20 июль – Тошкент шаҳрида Афғонистон муаммосини ҳал этиш бўйича «6+2» гуруҳининг БМТ

ҳомийлигидаги учрашуви бўлиб ўтди. Унда тарихий Тошкент декларацияси қабул қилинди.

1999 йил июль – Андижон вилоятининг Марҳамат туманида Ўзбекистон – Россия «Экомевалар» қўшма корхонаси фаолият кўрсата бошлади.

1999 йил июль – Ўзбекистонда ишлаб чиқарилаётган «ИЛ–114» самолёти Тошкент – Нукус, Тошкент – Фарғона йўналишлари бўйича доимий парвозларни амалга ошира бошлади.

1999 йил 7 август – Тошкент шаҳрида Маънавият ва маърифат республика кенгашининг таъсис конференцияси бўлиб ўтди.

1999 йил 18 август – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Европа – Осиё трансконтинентал автомагистралини лойиҳалаш ишлари бўйича қарори чиқди.

1999 йил 19–20 август – биринчи чакириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 15-сессиясида Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг Давлат чегараси тўғрисида», «Туризм тўғрисида», «Йўл ҳаракати хавфсизлиги тўғрисида», «Гиёҳвандлик воситалари ва психотроп моддалар тўғрисида», «Одамнинг иммунитет танқислиги вируси билан касалланишининг (ОИВ касаллигининг) олдини олиш тўғрисида» ва «Телекоммуникациялар тўғрисида» қонунлари қабул қилинди.

1999 йил 21 август – «Шаҳидлар хотираси» хайрия жамғармаси ташкил этилди.

1999 йил 26–29 август – Самарқандда «Шарқ тароналари» иккинчи халқаро мусиқа фестивали ўтказилди.

1999 йил август – Хьюстон (АҚШ) шаҳрида бокс бўйича Х жаҳон чемпионатида ўзбекистонлик боксчилар Ўткирбек Ҳайдаров ва Маҳаматқодир Абдуллаев жаҳон чемпиони бўлишди. Тўлқинбой Турғунов эса кумуш медалга сазовор бўлди. Ўзбекистон терма жамоаси эса АҚШ ва Куба терма жамоаларидан кейин учинчи ўринни эгаллади.

1999 йил август – Фарғона туманида пиллани қайта ишлайдиган Водил пиллакашлик фабрикасининг биринчи навбати ишга тушди.

1999 йил 20–21 сентябрь – Тошкент шаҳрида Буюк ипак йўлини тиклаш бўйича халқаро конференция бўлиб ўтди. Унда Ўрта Осиё республикаларидан ташқари Хитой, Туркия, Грузия, Озарбайжон, Сурия ва бошқа давлатлар ҳамда халқаро ташкилот вакиллари қатнашдилар.

1999 йил 27 сентябрь – Тошкент шаҳрида Американинг «Моторола» компанияси ваколатхонаси ва радиостанциялар ишлаб чиқарадиган «Ўзбекистон-Моторола-Телеком-Радио» қўшма корхонасининг расмий очилиш маросими бўлиб ўтди.

1999 йил 12 октябрь – «Олтин мерос» халқаро хайрия жамғармаси тузилди.

1999 йил 23–30 октябрь – Тошкент шаҳрида бокс бўйича 20-Осиё чемпионати ўтказилди. Унда 20 та мамлакатдан 210 нафар спортчи қатнашди.

1999 йил 26 октябрь – «Шарқ аёли» халқаро аёллар жамғармаси тузилди.

1999 йил октябрь – Самарқанддаги «СамКочАвто» Ўзбекистон – Туркия қўшма корхонаси ишлаб чиқараётган автобусларнинг дастлабки туркуми экспортга жўнатилди.

1999 йил октябрь – Тошкент шаҳрида Республика Тошкент фонд биржаси билан Франкфурт фонд биржаси ўртасида ўзаро ҳамкорлик ва ҳамжиҳатлик меморандумини имзолаш маросими бўлиб ўтди.

1999 йил октябрь – Нукусда Онкология илмий маркази очилди.

1999 йил октябрь – Андижон вилоятининг Шаҳрихон туманида «Антекс» очик турдаги акциядорлик жамияти тўқимачилик корхонаси ишга туширилди.

1999 йил октябрь – «Кураш» журналининг 1-сони нашрдан чиқди.

1999 йил 5 ноябрь – Хоразмда Жалолиддин Мангуберди таваллудининг 800 йиллиги тантанали нишонланди. Урганч шаҳрида Жалолиддин Мангубердига мухташам ҳайкал ўрнатилди.

1999 йил 6 ноябрь – Термиз шаҳрида «Алпомиш» достонининг 1000 йиллигига бағишланган байрам тантана-

лари бўлиб ўтди. Термизда Алпомишнинг улуғвор ҳайкали барпо этилди.

1999 йил 11–13 ноябрь – Жиззах шаҳрида республика хотин-қизлари саломатлигини мустаҳкамлаш мақсадида Аёллар йилига бағишланиб биринчи «Тўмарис ўйинлари» фестивали бўлди.

1999 йил 1 декабрь – Тошкент шаҳрида «Кобул-Ўзбек К» Ўзбекистон – Корея тўқимачилик қўшма корхонаси ишлаб чиқариш мажмуининг расмий очилиш маросими бўлиб ўтди.

1999 йил 5 ва 19 декабрь – барча вилоят, туман ва шаҳарларда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ва маҳаллий Кенгашлар депутатлигига эркин демократик сайловлар бўлиб ўтди.

1999 йил 17 декабрь – Қорақалпоғистонда 115 км узунликдаги Мискин – Султон Увайс магистралида темир йўл изларини туташтириш ишлари ниҳоясига етказилди.

1999 йил 17 декабрь – Хоразмда ўзбек шоири, тарихчи Огаҳийнинг 190 йиллиги нишонланди.

1999 йил 18 декабрь – Нукусда шоир Ажиниёз таваллудининг 175 йиллиги нишонланди.

1999 йил – Давлат инвестиция компанияси ташкил этилди.

1999 йил – Андижон вилояти Шаҳрихон туманида «АНТЕКС» очик турдаги акциядорлик жамияти енгил санат корхонаси ишга тушди.

1999 йил – Амударёда Нукус ва Хўжайли шаҳарларини бирлаштирувчи автомобиль йўл кўприги қурилди.

1999 йил – Тошкент шаҳрида «Тошкент-плаза» халқаро савдо кўргазма мажмуаси бунёд этилди.

1999 йил – Тошкент шаҳрида 5 юлдузли «Тошкент – Шератон» меҳмонхонаси (2004 йилдан «Марказий» меҳмонхона) очилди.

2000 йил – «Соғлом авлод йили» деб эълон қилинди.

2000 йил 9 январь – Ислон Абдуғаниевич Каримов 5 йил муддатга иккинчи марта Ўзбекистон Республикаси Президенти этиб сайланди.

2000 йил 13 январь – Тошкент шаҳрида «Ижод дунёси» наشريёт уйи ташкил этилди.

2000 йил 28 январь – Тошкент давлат университетига Ўзбекистон миллий университети мақоми берилди.

2000 йил январь – «ЎзДЭУавто» компанияси ИСО 9001 сертификатини олди ва МДХ мамлакатларидаги энгил автомашина ишлаб чиқарувчилар орасида халқаро сифат тизимидан фойдаланувчи биринчи корхона бўлиб қолди.

2000 йил 2 февраль – Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия институти мажлислар залида мамлакат Миллий олимпия кўмитаси (МОК)нинг VII бош ассамблеяси бўлиб ўтди.

2000 йил 3 февраль – Ўзбекистон Республикаси Мудофаа доктринаси қабул қилинди.

2000 йил 9 февраль – Тошкент шаҳрида Германия машинасозлик корхоналари иттифоқи (VDMA) Ўрта Осиёдаги бюросининг расмий очилиш маросими бўлиб ўтди.

2000 йил 14 февраль – Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузурида Назорат бўйича Мувофиқлаштирувчи кенгаш ташкил этилди.

2000 йил 15 февраль – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси «Соғлом авлод давлат дастури тўғрисида» қарор қабул қилди.

2000 йил 19–20 февраль – Тошкент шаҳридаги «Юнусобод» спорт мажмуида юнон-рум кураши бўйича «Мустақиллик кубоги» халқаро турнири бўлиб ўтди.

2000 йил 21 февраль – «Миннатдор хотира» халқаро хайрия жамғармаси тузилди.

2000 йил 24 февраль – Афғон уруши ногиронлари республика хайрия жамғармаси рўйхатдан ўтказилди.

2000 йил 20 март – Банклар ассоциациясининг янги Банклараро молиявий хизмат маркази биноси, «Хобас-ТАПО» Ўзбекистон – Швейцария – Германия қўшма корхонаси, Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлигининг янги биноси фойдаланишга топширилди.

2000 йил 24 март – Оролнинг жанубий соҳилбўйида ишлаётган Қорақалпоғистон – Австралия археология экспедицияси қум остида қолиб кетган қадимий шаҳарни аниқлади. Оқшаханқалъа деб аталган бу шаҳар, олимлар-

нинг тахминича, милодий IV–VI асрларгача Ўрта Осиёнинг энг кадимий давлатларидан бири – Хоразм давлатининг пойтахти бўлган.

2000 йил 31 март – Тошкент шаҳрида Халқаро бизнес-марказ иш бошлади.

2000 йил март – «Совпластитал» Ўзбекистон – Италия қўшма корхонаси халқаро савдо «Лидерлар клуби» томонидан юксак мукофот – «Энг яхши савдо маркаси – янги минг йиллик соврини» олтин соврин билан тақдирланди.

2000 йил 6 апрель – Навоий вилояти ҳудудида бентонит гил кони топилди.

2000 йил 14 апрель – «Урганч» аэропортининг аэровокзал мажмуаси фойдаланишга топширилди.

2000 йил 14 апрель – Фидокорлар Миллий демократик партияси (ФМДП) таркибига «Ватан тараққиёти» партияси қўшилди.

2000 йил 20–21 апрель – Тошкентда Марказий Осиё иқтисодий ҳамжамияти давлатлараро кенгаши бўлиб ўтди. Тўрт давлат бошлиқлари «Террорчилик, сиёсий ва диний экстремизм, халқаро уюшган жиноятчиликка қарши кураш ва минтақа давлатларига таҳдид соладиган бошқа хавф-хатарнинг олдини олишга қаратилган ҳамкорлик тўғрисида шартнома»ни имзоладилар.

2000 йил апрель – Навоий вилоятининг Учқудук туманида юқори сифатли мармар қазиб олина бошланди.

2000 йил апрель – Андижон вилоятида «Асака – АСК» Ўзбекистон – Россия қўшма корхонаси ташкил этилди.

2000 йил 4 май – Бухоро ва Фарғона шаҳарларида Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитасининг солиқ коллежлари ташкил этилди.

2000 йил 12 май – Тошкентнинг Юнусобод туманидаги Бўзсув бўйида «Шаҳидлар хотираси» ёдгорлик мажмуининг тантанали очилиш маросими бўлди.

2000 йил 25 май – иккинчи чакирик Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 2-сессиясида Ўзбекистон Республикасининг «Тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолати тўғрисида», «Экологик экспертиза тўғрисида» қонунлари қабул қилинди.

2000 йил 26 май – иккинчи чақирик Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 2-сессиясида Ўзбекистон Республикасининг «Фуқаро муҳофазаси тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

2000 йил май – Тошкент тепловоз таъмирлаш заводининг 100 йиллигига бағишланган юбилей тантаналари бўлиб ўтди.

2000 йил май – «Тошкент ислом университети» нашриёти ташкил этилди.

2000 йил 9 июнь – «Ўзбекистон ҳаво йўллари» миллий авиакомпанияси халқаро мукофот – «Евромаркет – 2000» совринига сазовор бўлди.

2000 йил 14 июнь – Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг Ташқи иқтисодий фаолияти тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

2000 йил 23 июнь – Бутунжаҳон курашни ривожлантириш жамғармаси Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан рўйхатга олинди.

2000 йил 23 июнь – Ўзбекистон сув хўжалик қурилиш концерни («Ўзсувқурилиш») тугатилди.

2000 йил 27 июнь – «Соғлом авлод» газетасининг I-сони нашрдан чиқди.

2000 йил 13–17 июль – Анталия (Туркия)да ўзбек миллий кураши бўйича II жаҳон чемпионати ўтказилди. Унда ўзбекистонлик курашчилардан 73 кг вазнда Махтумқули Маҳмудов ва 90 кг вазнда Баҳрам Авазов, мутлоқ вазнда Селим Татарўғли (Туркия), аёллар ўртасида 63 кг вазнда Илкнур Кобаш (Туркия) жаҳон чемпиони унвонига сазовор бўлишди.

2000 йил 18 июль – Ўзбекистон кўзи ожиз ва заиф болаларни ҳамда ёшларни реабилитация қилиш бўйича «Панох шуъласи» жамғармаси тузилди.

2000 йил 25 июль – Тошкент шаҳрида Фидокорлар Миллий демократик партиясининг биринчи қурултойи бўлиб ўтди.

2000 йил 2 август – Ўзбекистон Республикаси Монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш давлат қўмитаси ташкил этилди.

2000 йил 25 август – Ёш истеъдодлар учун «Нихол» мукофоти таъсис этилди.

2000 йил 29 август – Ўзбекистон Республикаси пойтахтини Фарғона водийси билан туташтирувчи Қамчиқ доводидан ўтган янги автомобиль йўлининг тантанали очилиш маросими бўлиб ўтди.

2000 йил 29 август – «Жалолиддин Мангуберди» ордени таъсис этилди.

2000 йил 30–31 август – иккинчи чакириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 3-сессиясида Ўзбекистон Республикасининг «Почта алоқаси тўғрисида», «Психиатрия ёрдами тўғрисида», «Радиация хавфсизлиги тўғрисида» қонунлари қабул қилинди.

2000 йил август – Сурхондарё вилоятининг Тожикистон билан чегара ҳудудида босқинчи террорчи гуруҳларнинг Сариосиё ва Узун туманларининг ўтиш қийин бўлган тоғли ҳудудларида қўпурувчилик ҳаракатлари олиб борилди.

2000 йил 11–17 сентябрь – Тошкент шаҳридаги «Юнусобод» спорт мажмуида «Президент кубоги» теннис турнири бўлиб ўтди.

2000 йил 14–16 сентябрь – Тошкент шаҳрида ЮНЕСКО ҳомийлигида динлараро мулоқот бўйича «Дунё динлари: жаҳон маданияти йўлида» мавзуида халқаро конгресс бўлди. Унда жаҳоннинг 30 га яқин давлат вакиллари иштирок этдилар.

2000 йил сентябрь – Орол денгизининг куриб қолган ўзанида ўрмон барпо этишга оид Ўзбекистон – Германия қўшма лойиҳасини амалга оширишга киришилди.

2000 йил сентябрь – Ўзбекистонда Аудиторлар палатаси иш бошлади.

2000 йил сентябрь – Ўзбекистонда фуқароларни қизиқтирган барча масалалар бўйича маслаҳат берадиган биринчи «Тошкент ахборот хизмати» очилди.

2000 йил 1 октябрь – ўзбек боксчиси Муҳаммадқодир Абдуллаев бокс бўйича Сиднейда ўтган XXVII ёзги Олимпиада ўйинларида чемпион бўлди, эркин курашчи Артур Таймазов кумуш, боксчилар С.Михайлов ва Р.Саидов эса бронза медалларини олишди.

2000 йил 16 октябрь – «Шарк» нашриёт-матбаа концерни «Шарк» нашриёт-матбаа акциядорлик компаниясига айлантирилди.

2000 йил 19 октябрь – «Ўзбекистон ҳаво йўллари» Миллий авиакомпаниясининг А-130 русумли замонавий ҳаво кемаси 9 соатда Япониянинг Миязаки префектурасидан йўлга чиққан 170 нафар сайёҳни Буюк ипак йўлининг юраги – Бухорога олиб келди.

2000 йил 21 октябрь – Фарғона вилоятида буюк олим ва мутафаккир Аҳмад Фаргоний таваллудига бағишланган тантаналар бўлиб ўтди.

2000 йил 31 октябрь – Тошкент шаҳрида барпо этилган «Азимут» корхонасида ишлаб чиқарила бошлаган «ARABIK CLASSIK» янги марказдаги табиий қahва тақдимоти бўлиб ўтди.

2000 йил октябрь – Тошкент шаҳрида Ўрта Осиё мамлакатлари сув хўжалиги ходимлари малакасини оширадиган минтақа тренинг маркази очилди.

2000 йил октябрь – Нукусда шаҳарлараро иккинчи Жануб автобекати ишга туширилди.

2000 йил октябрь – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон – Корея «Амако-Боулинг» қўшма корхонасининг очилиш маросими бўлди.

2000 йил 16 ноябрь – Марғилонда буюк фикҳ олими, имом Бурҳониддин Марғинович таваллудининг 910 йиллиги нишонланди. Шу муносабат билан Марғилон шаҳри марказида Бурҳониддин Марғинович ёдгорлик мажмуи бунёд этилиб, шу ерда унинг рамзий мақбараси ўрнатилди.

2000 йил 17 ноябрь – Самарқандда буюк фикҳ олими, калом илмининг мотуридийлик оқими асосчиси Имом Абу Мансур Мотуридийнинг 1130 йиллик юбилеи тантанали нишонланди. Самарқанд шаҳрида Мотуридий ёдгорлик мажмуи очилди. Тошкент ва Самарқандда Мотуридий таълимоти ва унинг ислом оламида тутган мавқеига бағишланган халқаро илмий анжуманлар ўтказилди.

2000 йил 24 ноябрь – Ўзбекистон «Офарин» жамғармаси рўйхатдан ўтказилди.

2000 йил 29 ноябрь – Самарканд вилоятининг Пайарик туманида қадимий Кўктепа шаҳар ҳаробалари ўрнида бадавлат аёл (саклар маликаси)нинг даҳмаси топилди.

2000 йил ноябрь – ЮНЕСКО меъморий-тарихий ёдгорликлар Жаҳон мероси қўмитасининг Австралияда бўлиб ўтган мажлисида Ўзбекистоннинг Шаҳрисабз, Бухоро шаҳарларининг тарихий марказлари Жаҳон мероси рўйхатига киритилди.

2000 йил 14 декабрь – Ўзбекистон Республикасининг «Бюджет тизими тўғрисида», «Норматив ҳуқуқий ҳужжатлар тўғрисида» қонунлари қабул қилинди.

2000 йил 14 декабрь – Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикаси Судлар тўғрисида» Қонунининг янги таҳрири қабул қилинди.

2000 йил 15 декабрь – Ўзбекистон Республикасининг «Терроризмга қарши кураш тўғрисида», «Давлат кадастрлари тўғрисида» қонунлари қабул қилинди.

2000 йил 15–19 декабрь – Тошкентда Қорақалпоғистон маданияти кунлари бўлиб ўтди.

2000 йил декабрь – Тошкент ва Самарканд шаҳарларида Камолиддин Бехзод таваллудининг 545 йиллиги кенг нишонланди.

2000 йил – Ўзбекистон давлат филармонияси негизида Муҳиддин Қориёқубов номидаги Академик ва халқ бадиий жамоалар дирекцияси ташкил этилди.

2000–2006 йиллар – «Ўзбекистон миллий энциклопедияси» (1–12-жилдлар) нашрдан чиқди.

2001 йил – «Оналар ва болалар йили» деб эълон қилинди.

2001 йил 1 январь – Ўзбекистон Республикаси «Ўзкоммунхизмат» агентлиги ташкил этилди.

2001 йил 3 январь – Ўзбекистон Республикаси Фавқуллода вазиятлар вазирлигининг «Фуқаро муҳофаза-си» – «Гражданская защита» (ҳозирги «Муҳофаза+») журналининг илк сони нашрдан чиқди.

2001 йил 4 январь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикаси Конституциясини

Ўрганишни ташкил этиш тўғрисида» Фармони эълон қилинди.

2001 йил 9 январь – Тошкент шаҳрида Марказий Осиё давлатлари раҳбарлари саммити бўлиб ўтди.

2001 йил 9 январь – Солиқ ва божхона органлари академияси ташкил қилинди (2003 йил 23 майдан Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитасининг Солиқ академияси деб номланди).

2001 йил 18 январь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар» фани бўйича таълим дастурларини яратиш ва республика таълим тизимида жорий этиш тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

2001 йил 19 январь – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг 10 йиллигини нишонлашга тайёргарлик кўриш ва ўтказиш тўғрисида»ги қарори асосида «Умид ниҳоллари» спорт ўйинлари ташкил этилди. («Ўқувчи ва талаба-ёшларни спортга жалб қилишга қаратилган узлуксиз спорт мусобақалари тизимини ташкил этиш тўғрисида»ги (2003 йил 3 июнь) қарорига биноан бу ўйинларнинг республика финал босқичлари 3 йилда бир марта ўтказилиши белгиланди.)

2001 йил 24 январь – Тошкент шаҳрида Марказий Осиё давлатлари иштирок этган «Сув – келажак захираси» шиори остида семинар-тренинг ўтказилди.

2001 йил 2 февраль – Чирчиқ шаҳрида газ ҳайдаш компрессорларини қайта таъмирлашга ихтисослашган «US-DR сервис маркази» Ўзбекистон – Голландия қўшма корхонаси ишга тушди.

2001 йил 6 февраль – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Оналар ва болалар» давлат дастури тўғрисида»ги қарори эълон қилинди.

2001 йил 6 февраль – «Автохамрох» журналининг 1-сони босмадан чиқди.

2001 йил 13 февраль – Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги ташкил этилди.

2001 йил 21 февраль – «Ўзбекистон миллий энциклопедияси» Давлат илмий нашриёти тайёрлаган «Болалар энциклопедияси» нашрдан чиқди.

2001 йил 22 февраль – Ўзбекистон Республикаси Энергетика ва электрлаштириш вазирлиги негизида «Ўзбекэнерго» давлат-акциядорлик компанияси ташкил этилди.

2001 йил 3–4 март – Тошкент шаҳрида эркин ва юнон-рум кураши бўйича «Мустақиллик кубоги» номли бешинчи анъанавий турнир бўлиб ўтди.

2001 йил 15 март – Тошкент шаҳрида «Интернет. UZ» 1-миллий интернет-фестивали ўтказилди.

2001 йил 15 март – «Ўзбекистон темир йўллари» давлат акциядорлик компаниясининг Тошкент йўловчи вагонларни таъмирлаш заводи ишга тушди.

2001 йил 17 март – Мискин – Учқудук темир йўли (224 км) қурилиши якунланди.

2001 йил 20 март – Ўрта Осиёда ягона Қизилкум фосфорит комбинатининг 1-навбати тўла қувват билан ишлай бошлади.

2001 йил 21 март – Нукус туманида «Қорақалпоқтомат» корхонаси ишга тушди.

2001 йил 24 март – Фарғонада йирик фуран бирикмалари кимё корхонасида целлюлоза ишлаб чиқариш иншооти ишга тушди.

2001 йил 10–12 апрель – Тошкент шаҳрида 6-Тошкент халқаро тиббиёт «Соғлиқни сақлаш» кўرғазмаси бўлиб ўтди.

2001 йил 25 апрель – Ўзбекистон Республикаси «Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракатининг таъсис қурултойи бўлиб ўтди. Қурултойда «Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати ташкил топди.

«Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати Марказий кенгаши раислари: Ботир Убайдуллаев (2001–2006), Ақром Алимов (2006–2010), Баҳодир Ғаниев (2010 йил март ойидан).

2001 йил 28–29 апрель – Тошкент шаҳрининг «Юнусобод» спорт мажмуида ўзбек кураши бўйича Осиё чемпионати бўлиб ўтди.

2001 йил 30 апрель – Жиззах шаҳрида илк бор ўтказилаётган «Баркамол авлод» спорт ўйинларининг тантанали очилиш маросими бўлиб ўтди.

2001 йил 30 апрель – Наманганда «Аснам текстиль» қўшма корхонаси ишга тушди.

2001 йил 1 май – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон шошилинч тиббий ёрдам маркази фаолият бошлади.

2001 йил 1 май – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Қатағон қурбонларини ёд этиш кунини белгилаш тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

2001 йил 9 май – Хотира ва кадрлаш куни муносабати билан Хўразм вилоятининг Боғот, Жиззах вилоятининг Зафаробод, Мирзачўл, Дўстлик, Навоий вилоятининг Хатирчи туманларида, Гулистон шаҳрида Хотира хиёбонлари барпо этилди.

2001 йил 11 май – «Ўзбекистон Республикасининг Мудофаа тўғрисида» Қонунининг янги таҳрири қабул қилинди.

2001 йил 18 май – Шаҳрисабздаги Амир Темур номидаги маданият музейида рамзий Тинчлик устунининг ўрнатилишига бағишланган маросим бўлиб ўтди.

2001 йил 23 май – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «2001–2005 йилларда компьютер ва ахборот технологияларини ривожлантириш, интернетнинг халқаро ахборот тизимларига кенг кириб боришни таъминлаш дастурини ишлаб чиқишни ташкил этиш чора-тадбирлари тўғрисида» қарори қабул қилинди.

2001 йил 23–24 май – Тошкент шаҳридаги «Юнусобод» спорт мажмуида «Кичкинтой – 2002» теннис турнири бўлиб ўтди.

2001 йил май – «Ватанпарвар» ташкилоти ҳузурида «Шонли Ватан тарихи» музейи очилди.

2001 йил 7 июнь – Ялта (Украина) шаҳрида Озарбайжон Республикаси, Грузия Республикаси, Молдова Республикаси, Ўзбекистон Республикаси ва Украина Республикаси президентларининг (ГУУАМ) учрашуви бўлди.

2001 йил 15 июнь – Хитойнинг Шанхай шаҳрида Ўзбекистоннинг Шанхай форумига тўла ҳуқуқли аъзо бўлиши

тўғрисидаги баёнот имзоланди. Ўзбекистон Президенти И. Каримов таклифи билан Шанхай форумининг номи Шанхай Ҳамкорлик Ташкилоти (ШХТ) деб ўзгартирилди.

2001 йил 22 июнь – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Валюта бозорини янада эркинлаштириш тўғрисида», «Нақд пул муомаласини мустаҳкамлаш ва тижорат банкларининг масъулиятини оширишга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида» қарорлари қабул қилинди.

2001 йил июнь – Тошкентда 14 коттеждан иборат мамлакатимизда ягона «SOS – Болалар маҳалласи» очилди.

2001 йил 6 июль – АҚШда фахрийлар ўртасида ўтказилган дзюдо бўйича жаҳон чемпионатида ўзбекистонлик Фарҳод Оғаев чемпион унвонига сазовор бўлди.

2001 йил 6 июль – Чирчиқда мамлакатимиз Қуролли Кучларининг барча қўшин турлари учун сержантлар тайёрлайдиган мактаб очилди.

2001 йил 9–10 июль – Тошкент шаҳридаги «Ўзқўргазмасавдо» марказида эркин ва юнон-рум кураши бўйича 9-жаҳон чемпионати бўлиб ўтди.

2001 йил 18 июль – «Ўзбекистон мустақиллигининг 10 йиллиги» эсдалик нишони таъсис этилди.

2001 йил 1 август – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикасида ўлим жазосини бекор қилиш тўғрисида» ва «Ўзбекистон Республикасида қамокқа олишга санкция бериш ҳукуқини судларга ўтказиш тўғрисида» фармонлари қабул қилинди.

2001 йил 17 август – Асака шаҳридаги «ЎзДЭУавто» қўшма корхонасининг янги линияси ишга туширилди. «Матиз» русумли автомобилнинг халқаро тақдимот маросими бўлиб ўтди.

2001 йил 17 август – 1 сентябрь – Тошкент шаҳрида теннис бўйича «Бирлашган Миллатлар Ташкилоти» (UN Cup) халқаро ўсмирлар турнири бўлиб ўтди.

2001 йил 23 август – Фарғона шаҳрида Жанубий Корея ҳамда Япония билан ҳамкорликда «Кобул – Фарғона компани» тўқимачилик қўшма корхонаси ишга тушди.

2001 йил 24 август – Навоий шаҳрида Алишер Навоий ёдгорлик мажмуи очилди ва мутафаккир бобомиз Алишер Навоийга ҳайкал ўрнатилди.

2001 йил 25–26 август – Будапешт (Венгрия) шаҳрида ўзбек миллий кураши бўйича III жаҳон чемпионати ўтказилди. Унда ўзбекистонлик курашчимиз Баҳром Авазов мутлоқ вазнда, польшалик Дорота Сикорта аёллар ўртасида 63 кг вазнда жаҳон чемпионлари унвонига сазовор бўлишди.

2001 йил 26–29 август – Самарқандда «Шарқ тароналари» учинчи халқаро мусиқа фестивали ўтказилди.

2001 йил 30 август – Тошкент шаҳрида Ўзбек миллий академик драма театри янги биносининг очилиш маросими бўлди. (Бу театр 2001 йил 21 сентябргача Ҳамза номи билан юритилган.)

2001 йил 30 август – Ўзбекистон Республикасининг «Маданий мерос объектларини муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланиш тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

2001 йил 31 август – катағон қурбонларини ёд этиш куни сифатида мазкур сана Ўзбекистонда илк бор ўтказилди.

2001 йил август – Тошкент шаҳрининг Юнусобод туманида сув спорти саройи қурилди.

2001 йил 11 сентябрь – Тошкент шаҳрида теннис бўйича «Ўзбекистон Республикаси Президенти кубоги» халқаро турнири бўлди.

2001 йил 21 сентябрь – «Мерос» илмий-амалий экспедиция халқаро хайрия жамғармаси рўйхатдан ўтказилди.

2001 йил 25–29 сентябрь – Самарқанддаги «Динамо» теннис кортида соврин жамғармаси 25000 АҚШ долларига тенг бўлган халқаро «Челленжер» турнири бўлиб ўтди.

2001 йил 28–29 сентябрь – Термиз шаҳридаги «Алпомиш» ўйингоҳида Ҳаким Термизий хотирасига бағишланган кураш бўйича анъанавий 5-халқаро турнир бўлиб ўтди.

2001 йил сентябрь – Тошкент вилоятининг Чиноз туманида «Чиноз тўқимачи ЛТД» Ўзбекистон – Туркия – Япония қўшма корхонаси ишга тушди.

2001 йил сентябрь – «Ўзбекистон Республикасининг ер ресурслари атласи» босмадан чиқди.

2001 йил 20–25 октябрь – Шахрисабздаги «Хисор» стадионида ҳамда қишлоқ хўжалиги коллежида иккинчи «Тўмарис ўйинлари» фестивали бўлиб ўтди.

2001 йил 21 октябрь – Тошкент метрополитени Юнусобод йўналишининг биринчи навбати (6 та бекат) фойдаланишга топширилди.

2001 йил 3 ноябрь – Урганчда «Авесто» китобининг 2700 йиллик юбилейига бағишлаб тантанали маросим ўтказилди ва ёдгорлик мажмуи бунёд этилди.

2001 йил 7–10 ноябрь – Малайзияда каратэ бўйича V Осиё чемпионати бўлиб ўтди. Унда ўзбекистонлик София Каспўлатова 60 кг вазнлилар ўртасида олтин медаль соҳибаси бўлди.

2001 йил 21 ноябрь – Р.Р. Шредер номидаги Ўзбекистон боғдорчилик, узумчилик ва виночилик илмий тадқиқот институти ташкил этилганининг 100 йиллиги нишонланди.

2001 йил 26 ноябрь – Сурхондарё давлат кўғирчок театри ташкил этилди.

2001 йил 5 декабрь – Тошкент шаҳрида Осиё – Тинч океани минтақасидаги «Бағрикенглик тармоғи»нинг иккинчи анжумани бўлиб ўтди.

2001 йил 6 декабрь – иккинчи чакирик Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси 7-сессиясида «Ўзбекистон Республикаси референдуми ўтказиш тўғрисида» қарор қабул қилинди. Қарорда 2002 йил 27 январда Ўзбекистон Республикасининг референдумини ўтказиш, унда келгуси чакирик Ўзбекистон Республикаси парламентини икки палатали қилиб сайлашга, шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Президентининг конституциявий ваколат муддатини беш йилдан етти йилга ўзгартиришга розилик масаласи қўйилди.

2001 йил 7 декабрь – Самарқанд вилоятининг Пайарик тумани билан Челак туманини, Пастдарғом тумани билан Ғўзалкент туманини бирлаштириб, Пайарик ва Пастдарғом туманлари ташкил этилди.

2001 йил 8 декабрь – Тошкент шаҳрида «Китоб дунёси» ахборот-маълумот газетасининг 1-сони нашрдан чиқди.

2001 йил 21 декабрь – Қашқадарё вилоятининг Ғузор туманида Шўртан газ-кимё мажмуи ишга тушди.

2001 йил 25 декабрь – «O‘zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlariga 10 yil» эсдалик нишони таъсис этилди.

2001 йил 27 декабрь – Тошкент шаҳрида Марказий Осиё давлатлари раҳбарларининг учрашуви бўлиб ўтди.

2001 йил декабрь – Жиззах шаҳрида «Ўзэксайд» Ўзбекистон – АҚШ қўшма корхонаси ишга туширилди.

2002 йил – «Қарияларни кадрлаш йили» деб эълон қилинди.

2002 йил 16 январь – Тошкент шаҳрида Халқаро кураш институти фаолият бошлади.

2002 йил 16 январь – Тошкент шаҳрида Халқаро Вест-минстер университетини ташкил этиш тўғрисида фармон чиқди.

2002 йил 24 январь – ЮНЕСКОнинг Финляндияда ўтказилган 25-сессиясида Самарканд тарихий марказининг меъморий-тарихий ёдгорликлари ЮНЕСКОнинг Жаҳон мероси рўйхатига киритилди.

2002 йил 24 январь – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Қарияларни кадрлаш йили» давлат дастури тўғрисида» қарори қабул қилинди.

2002 йил 27 январь – Ўзбекистон Республикасида келгусида икки палатали парламент тузиш ва Президент Ислом Абдуғаниевич Каримовнинг ваколат муддатини 5 йилдан 7 йилга – 2007 йилнинг январигача узайтириш масалалари бўйича умумхалқ референдуми ўтказилди. Референдумда иштирок этган фуқароларнинг 93,65% икки палатали парламент тузишни ёқлаб овоз берди.

2002 йил 28 январь – «Ўзбекистон ҳаво йўллари» миллий авиакомпанияси ташкил этилганининг 10 йиллиги нишонланди.

2002 йил 19 март – Тошкент шаҳрининг «Туркистон» саройида «Ташаббус – 2002» кўрик-танловининг якунловчи босқичи бўлиб ўтди.

2002 йил 22 март – Тошкент давлат консерваториясининг янги биноси фойдаланишга топширилди.

2001 йил 27 март – АҚШда ўтказилган «Атланта кубоги» халқаро турнири баҳсларида умумий ҳисобда мезбонлардан

сўнг иккинчи ўринда каратэчиларимиз жами 14 та медаль (6 та олтин, 4 та кумуш, 4 та бронза)ни қўлга киритдилар.

2002 йил март – ЮНЕСКО Бош директорининг қарорига кўра «Шаҳарлар – тинчлик учун» танловида жаҳоннинг ўнта шаҳри ғолиб деб топилди. Улар орасида Бухоро шаҳри ҳам бор.

2002 йил март – Наманган шаҳрида «Нестле» Ўзбекистон – Швейцария қўшма корхонаси иш бошлади.

2002 йил 2 апрель – Термиз шаҳрининг 2500 йиллик юбилейига бағишланган тантанали маросим бўлиб ўтди.

2002 йил 4 апрель – иккинчи чакириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси 8-сессиясида Ўзбекистон Республикасининг «Референдум яқунлари ҳамда давлат ҳокимияти ташкил этилишининг асосий принциплари тўғрисида» Конституциявий Қонуни қабул қилинди.

2002 йил 10 апрель – Шаҳрисабзда «Оқсарой тўқимачи ЛТД» Туркия ва Япония билан ҳамкорликдаги қўшма корхонанинг очилиш маросими бўлди.

2002 йил 16 апрель – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Тошкент давлат консерваториясини Ўзбекистон давлат консерваториясига айлантириш тўғрисида» Фармони эълон қилинди.

2002 йил 24 апрель – Фарғонада Республика мактаб ўқувчиларининг «Умид ниҳоллари» спорт ўйинларининг биринчи босқичи тантанали равишда очилди.

2002 йил 24 апрель – «Соғлиқни сақлаш» «TINE – 2002» Тошкент анъанавий халқаро кўргазмаси бўлиб ўтди.

2002 йил 29 апрель – Ўзбекистонда Улоқ-қўпқари федерацияси тузилди.

2002 йил 7 май – Ўзбекистон Республикасининг 59 моддадан иборат Шаҳарсозлик кодекси эълон қилинди (2002 йил 4 апрелда қабул қилинган).

2002 йил 15 май – Гулистон шаҳридаги «Алпомиш» спорт мажмуида таэквандо бўйича мамлакат чемпионати бўлиб ўтди.

2002 йил 24 май – «Бойсун баҳори» 1-халқаро фольклор фестивалининг очилиш маросими бўлди.

2002 йил 25–30 май – Бухоро шаҳрида олий ўқув юрталари талабаларининг «Универсиада – 2002» спорт ўйинлари ўтказилди.

2002 йил 4 июнь – «Ўзбекистон ҳаво йўллари» миллий авиакомпанияси ва Италиянинг «Al-Italia» авиакомпанияси ўртасида «Кодшер» битими имзоланди. Унга мувофиқ Тошкент – Рим – Тошкент йўналиши бўйлаб парвозлар амалга оширилади.

2002 йил 5 июнь – Имом Бухорий ёдгорлик мажмуида «Ислом ва дунёвий-маърифий давлат» мавзуида халқаро илмий-назарий анжуман ўтказилди.

2002 йил 6–7 июнь – Санкт-Петербург (Россия) шаҳрида Шанхай Ҳамкорлик Ташкилоти (ШХТ) давлат раҳбарларининг учрашуви бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон давлати раҳбарлари ҳам иштирок этди.

2002 йил 21 июнь – Ўзбекистон Республикаси Ҳисоб палатаси ташкил этилди.

2002 йил 24 июнь – Тошкент шаҳрида мактаб, академик лицей ва коллежлар битирувчиларининг «Истиклол умидлари – 2002» фестивали бўлиб ўтди.

2002 йил 24 июнь – Тошкент ва Ўрта Осиё Епархиясининг Рус православ черкови «Благовест» халқаро хайрия жамғармаси тузилди.

2002 йил 3 июль – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Матбуот ва ахборот соҳасида бошқарувни такомиллаштириш тўғрисида» Фармонида биноан Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитаси Ўзбекистон матбуот ва ахборот агентлиги этиб қайта ташкил қилинди.

2002 йил 20 июль – Ўзбекистон Республикаси ФА «Замонавий инфор­мацион технологиялар» илмий-техник марказида «Кўзсиз кўриш» халқаро лойиҳаси доирасида янги қурилма яратилди. У кўзи ожиз кишиларга атроф-муҳитни аниқ тасаввур этишга ёрдам беради.

2002 йил июль – Таиландда ўтказилган оғир атлетика бўйича ёшлар ўртасидаги Осиё чемпионатида мамлакатимиз вакиллари 4 та олтин, 5 та кумуш, 3 та бронза медаль соҳиби бўлдilar.

2002 йил 12–13 август – Темурийлар тарихи давлат музейида «Марказий Осиё тарих кўзгусида: энг қадимдан ҳозиргача» мавзусида халқаро илмий анжуман бўлиб ўтди. Анжуманда 10 дан ортиқ хорижий мамлакатлардан таниқли олимлар иштирок этишди.

2002 йил 15 август – Шўртан газ-кимё мажмуасида биринчи полиэтилен олинди.

2002 йил 17–18 август – Фарғонада белбоғли кураш бўйича Ўзбекистон Республикаси Президенти соврини учун 1-халқаро турнир ўтказилди.

2002 йил 30 август – Ўзбекистон Республикасининг «Қон ва унинг таркибий қисмлари донорлари тўғрисида», «Ер ости бойликлари тўғрисида» (янги таҳрир) қонунлари қабул қилинди.

2002 йил 30 август – 2 сентябрь – Ереван (Арманистон)да ўзбек миллий кураши бўйича IV жаҳон чемпионати ўтказилди. Унда 73 кг вазнда Арчил Чочелли (Грузия), ўзбекистонлик курашчилардан қашқадарёлик Исоқ Аҳмедов 81 кг вазнда, 90 кг вазнда Маркос Дауо (Бразилия), мутлоқ вазнда Селим Татарўғли (Туркия), аёллар ўртасида 53 кг вазнда Кристина Нажарян (Арманистон), 63 кг вазнда Актан Эбеу (Туркия), мутлоқ вазнда Белкис Кайя (Туркия) жаҳон чемпиони унвонига, ўзбекистонлик Давлат Чориев ва Рамзиддин Саидов кумуш медалларга сазовор бўлишди. Шундан сўнг ўзбек миллий кураши бўйича жаҳон чемпионати ҳар икки йилда ўтказиладиган бўлди.

2002 йил 31 август – Тошкент шахрининг «Шаҳидлар хотираси» ёдгорлик мажмуида «Қатағон қурбонлари хотираси» музейи очилди (2008 йил 31 августда музейнинг қўшимча биноси ва янги экспозицияси ҳам очилди). Қатағон қурбонларини ёд этиш куни (31 август) муносабати билан Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Шаҳидлар хотираси ёдгорлик мажмуида бўлиб ўтган маросимда қатнашди. (Давлат раҳбарининг кейинчалик ҳар йили шу кунда бу маросимда қатнашиши қатъий анъанага айланди.)

2002 йил август – Навоий – Учқудук – Султон Увайс – Нукус темир йўли қурилиши битказилиб, ишга туширилди.

2002 йил август – «ЎзДЭУавто» кўшма корхонасида «Нексия» енгил автомобилнинг янги, такомиллашган моделини ишлаб чиқариш йўлга қўйилди. Бу модел 16 клапанли «Дойч» двигатели билан жиҳозланган.

2002 йил 10 сентябрь – «Ўзбекистон» спорт мажмуида теннис бўйича Президент кубоги халқаро турнирининг очилиш маросими бўлди.

2002 йил 15 сентябрь – Тошкент шахрининг «Туркистон» саройида биринчи марта эстрада санъатининг барча йўналишлари бўйича қўшиқ ва куйлар тақдимот фестивали – «Олтин ҳумо» ўтказилди.

2002 йил 19 сентябрь – Тошкент трактор заводининг 60 йиллиги нишонланди.

2002 йил 29 сентябрь – 19 октябрь – Жанубий Кореянинг Пусан шаҳрида ўтказилган XIV Осиё ўйинларида қатнашган ўзбекистонлик спортчилар 15 та олтин, 12 та кумуш ва 24 та бронза медалларини қўлга киритиб, умумжамоа ҳисобида 5-ўринни эгаллашди.

2002 йил 14 октябрь – Тошкент шаҳрида теннис бўйича Осиё чемпионати бошланди.

2002 йил 1 ноябрь – Шаҳрисабз шахрининг 2700 йиллигига бағишланган тантанали маросим бўлди.

2002 йил 15 ноябрь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикаси Банк кенгашини тузиш тўғрисида» Фармони эълон қилинди.

2002 йил 4 декабрь – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Хожа Абдулҳолиқ Ғиждувоний таваллудининг 900 йиллигини нишонлаш тўғрисида» қарори эълон қилинди.

2002 йил 12–13 декабрь – иккинчи чақирик Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси 10-сессиясида Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Сенати тўғрисида», «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатаси тўғрисида» Конституциявий Қонунлар ҳамда «Давлат статистикаси тўғрисида», «Ер ости бойликлари тўғрисида» (янги таҳрирда), «Умумий ҳарбий мажбурият ва ҳарбий хизмат

тўғрисида», «Ахборот эркинлиги принциплари ва кафолатлари тўғрисида» қонунлари қабул қилинди.

2002 йил 24 декабрь – Ўзбекистон Республикаси Мақроиктисодиёт ва статистика вазирлиги тугатилиб, унинг негизида Ўзбекистон Республикаси Иқтисодиёт вазирлиги ва Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитаси ташкил этилди.

2002 йил 29 декабрь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2002 йил 24 октябрдаги «Ўзбекистон Республикаси Болалар спортини ривожлантириш жамғармасини тузиш тўғрисида»ги Фармониға мувофиқ Тошкентда Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси таъсис этилди.

2002 йил декабрь – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Бадий академияси «Маданият қарвон саройи»нинг тантанали очилиш маросими бўлди.

2002 йил декабрь – Тошкент вилоятининг Бўстонлик туманида «Чорвоқ оромгоҳи» соғломлаштириш марказининг тантанали очилиш маросими бўлди.

2002 йил декабрь – Ўзбекистон Бадий академияси таркибида «Тошкент фото уйи» Тошкент шаҳрида ташкил этилди.

2002 йил декабрь – Ўзбекистон давлат кутубхонаси Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонаси деб номланди.

2002 йил декабрь – «Хива – Қарпет» Ўзбекистон – Германия қўшма қорхонаси ташкил этилди.

2002 йил – Ўзбекистон Республикаси Халқаро электр алоқа иттифоқи аъзолигига қабул қилинди.

2002 йил – Халқаро қураш Ассоциацияси ўзининг «Олтин орден МАҚ» олий мукофотини жорий қилди. У халқаро қураш ривожига қўшган ҳиссаси учун давлат раҳбарлари, йирик сиёсат ва жамоат арбобларига берилади. Биринчи орден Ўзбекистон Президенти И. Қаримовга берилди (2002). Иккинчи орден Ҳиндистон Миллий Конгресс раҳбари Соня Гандига берилди (2004).

2002 йил – Малайзияда бокс бўйича XXI Осиё чемпионатида 27 та давлат вакиллари орасида 5 та олтин, 3 та

бронза медалга сазовор бўлган Ўзбекистон терма жамоаси биринчи ўринни эгаллади.

2003 йил – «Обод маҳалла йили» деб эълон қилинди.

2003 йил 6 январь – Қашқадарё вилоятидаги Усмон Юсупов ва Баҳористон туманларининг бирлаштирилиши натижасида Миришкор тумани ташкил этилди.

2003 йил январь – Қорақалпоғистоннинг Кегейли туманида «Корросселмаш» Ўзбекистон – Россия қўшма корхонаси ишга тушди.

2003 йил январь – Андижон вилоятининг Асака шаҳрида катта замонавий бозор ишга тушди.

2003 йил январь – Тошкент вилоятининг Бўстонлиқ туманида «Металлург» дам олиш масканининг очилиш маросими бўлди.

2003 йил 7 февраль – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси «Обод маҳалла йили» дастурини қабул қилди.

2003 йил февраль – Жиззахда «Ўзфармсаноат» давлат концерни тизимидаги корхоналарда тайёрланаётган маҳсулотларнинг тақдими бўлди.

2003 йил 14 март – Тошкент шаҳрида деҳқон ва фермерларнинг 2-Республика қурултойи бўлиб ўтди.

2003 йил март – Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитасида «Ўзбекистон Қизил китоби» 2-жилдининг ва Ўзбекистонда атроф-муҳитни муҳофаза қилиш миллий дастурининг тақдими ўтказилди.

2003 йил март – Самарқанд вилоятининг Ургут шаҳрида гилам ва гилам маҳсулотлари ишлаб чиқарадиган Ўзбекистон – Туркия қўшма корхонаси фаолият бошлади.

2003 йил 24–25 апрель – иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 11-сессиясида Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикаси Конституциясига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида» Қонуни қабул қилинди, унда икки палатали парламент тузишнинг ҳукукий асослари белгилаб берилди.

2003 йил апрель – Тошкент шаҳрининг Бобур номидаги маданият ва истироҳат боғида «Тинчлик кўнғироғи» мажмуининг очилиш маросими бўлиб ўтди.

2003 йил 4–5 май – Тошкент шаҳридаги «Туркистон» саройида Европа Тикланиш ва Тараққиёт банки Бошқарувчилар кенгашининг 12-йиллик мажлиси ўтказилди. Анжуманга 59 давлатдан 61 делегация аъзолари таъриф буюрди.

2003 йил 10 май – таниқли Ўзбек шоири Ғафур Ғулом таваллудининг 100 йиллиги муносабати билан Тошкент шаҳри Чилонзор туманидаги маданият ва истироҳат боғига Ғафур Ғулом номи берилди ва боғда шоир хайкали очилди.

2003 йил 14–20 май – Хоразмда «Умид ниҳоллари» спорт мусобақалари бўлиб ўтди.

2003 йил 23 май – Тошкентда Олий ҳарбий божхона институти ташкил қилинди.

2003 йил 5–11 июнь – Андижон вилоятида «Баркамол авлод – 2003» спорт ўйинлари бўлиб ўтди.

2003 йил 26–29 июнь – Наманган вилоятининг Уйчи туманида учинчи «Тўмарис ўйинлари» фестивали бўлиб ўтди.

2003 йил июль – Наманган вилоятининг Чуст туманида Ўзбекистон – Швейцария «Голден Фрут» қўшма корхонаси, Самарқанд вилоятининг Каттақўрғон туманида АҚШ – Ўзбекистон «Каттақўрғонмева» қўшма корхонаси ишга тушди.

2003 йил июль – Сурхондарё вилояти Шеробод туманидаги Кампиртепа қишлоғида ноёб хазина – қадимий китоблар топилди.

2003 йил июль – Тошкент фотосуратлар уйи Халқаро бадиий фото федерацияси (FJAP)га аъзо бўлди.

2003 йил 22 август – Андижон вилояти «Амир Темури» ордени билан мукофотланди;

Хоразм вилояти «Жалолиддин Мангуберди» ордени билан мукофотланди.

2003 йил 25–30 август – Самарқанд шаҳрида «Шарқ таъриқлари» тўртинчи халқаро мусиқа фестивали бўлиб ўтди. Унда 40 га яқин мамлакат вакиллари қатнашди.

2003 йил 29–30 август – иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 12-сессиясида Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг регламенти тўғрисида»,

«Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг регламенти тўғрисида» қонунлари қабул қилинди.

2003 йил 29 август – «Фидокорона хизматлари учун» ордени таъсис этилди.

2003 йил август – Фарғона вилоятининг Бешариқ туманида «Бештекс» Ўзбекистон – Германия қўшма корхонаси ишга туширилди.

2003 йил август – Наманган шаҳрида «Ёшлар» спорт мажмуаси фойдаланишга топширилди.

2003 йил август – Сирдарё вилоятининг Мирзачўл туманида ер қазидан тиббиётда ноёб ва ўта шифобахш ҳисобланган радонли сув чиқди.

2003 йил август – Нукус шаҳрида халқ истеъмоли моллари минтакавий марказининг очилиш маросими бўлиб ўтди.

2003 йил 11 сентябрь – Нукус шаҳрининг 70 йиллиги нишонланди ва шаҳар «Дўстлик» ордени билан мукофотланди.

2003 йил октябрь – Тошкент шаҳридаги «Osiyo granit» корхонаси ҳудудида қурилиш материаллари ишлаб чиқарувчи Австрия – Ўзбекистон қўшма корхонаси ишга тушди.

2003 йил 12 ноябрь – Тошкент шаҳридаги сиёсий тадқиқотлар марказида «Глобаллашув ва Марказий Осиё» мавзусида семинар бўлиб ўтди.

2003 йил 15 ноябрь – Тадбиркорлар ва ишбилармонлар ҳаракати – Ўзбекистон либерал-демократик партиясининг таъсис съезди бўлиб ўтди. Унда партия низоми ва дастури тасдиқланди. Партиянинг «XXI аср» ҳафталик газетаси таъсис этилди.

2003 йил 27 ноябрь – Бухоро ва Ғиждувон шаҳарларида тасаввуф илмининг йирик намояндаси Абдулҳолиқ Ғиждувоний таваллудининг 900 йиллиги тантанали равишда нишонланди.

2005 йил ноябрь – Қорақалпоғистон Республикасининг Қўнғирот шаҳри яқинида жойлашган «Ўзкимёсаноат» давлат-акциядорлик компанияси таркибида Устюртдан казиб олинадиган хомашё конлари негизида Қўнғирот сода заводи ишга туширилди.

2003 йил ноябрь – Термиз шахрининг Термиз – Хайратон кўприги олдида Айритом божхона мажмуи ишга туширилди.

2003 йил 6–7 декабрь – Бразилиянинг Сан-Пауло шаҳрида Ўзбек кураши бўйича Пан Америка чемпионати бўлиб ўтди.

2003 йил 10 декабрь – Ўзбекистон Республикаси Бош вазири қилиб Шавкат Миромонович Мирзиёев тайинланди.

2003 йил 12 декабрь – Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг «Бухоро, Навоий, Наманган, Самарқанд ва Фарғона шаҳарларининг туман маъмурий-худудий тузилмаларини тугатиш ҳамда Навоий вилоятининг Навоий тумани чегараларини кенгайтириш ва номини ўзгартириш тўғрисида» қарори қабул қилинди. Навоий тумани Кармана тумани деб қайта номланди.

2003 йил 24 декабрь – «Ўзметасабзавотуруғсаноат» уюшмаси ташкил этилди.

2003 йил – Ўзбекистон – Россия – Америка қўшма экспедицияси Обираҳмат ғори (Тошкент вилояти)дан тош даврига оид қадимги одам суяқларини топди.

2003 йил – Ўзбекистон акушерлик ва гинекология илмий тадқиқот институти қошида сунъий уруғлантириш (экстракорпорал уруғлантириш) билан шуғулланадиган «Янги инсон» номли репродуктив марказ очилди.

2003 йил – Жанубий Кореянинг Тегу шаҳрида ўтказилган универсиадада дзюдочиларимиз Абдулла Тангриев ва Эгамназар Акбаров олтин, Мурод Холиқулов кумуш, Михаил Соколов ва теннисчи Оқгул Омонмуродова бронза медалини қўлга киритди.

2004 йил – «Меҳр ва мурувват йили» деб эълон қилинди.

2004 йил 1 январь – Тошкент шаҳрида Шанхай Ҳамкорлик Ташкилоти (ШХТ)нинг Минтақавий аксилтеррор тузилмаси ижроия қўмитаси фаолият кўрсата бошлади.

2004 йил 1 январь – Ўзбекистон телерадиокомпаниясида «Спорт» телеканали фаолият кўрсата бошлади.

2004 йил 27 январь – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Меҳр ва мурувват йили» давлат дастури тўғрисида» қарори қабул қилинди.

2004 йил 12 март – Хоразм вилояти Ҳазорасп туманидаги Амударё устида бунёд этилган кўприк фойдаланишга топширилди.

2004 йил 17 март – «Ўзбеккино» миллий агентлиги ташкил этилди.

2004 йил 17 март – Москва шаҳрида Ўзбекистон маданияти ва санъати жамғармаси (Фонд форум) ташкил қилинди.

2004 йил 18 март – Тошкент вилоятининг Янгийўл шаҳрида Ўзбекистон – Туркия «Я-ДЭМтекстиль» қўшма корхонасининг тантанали очилиш маросими бўлди.

2004 йил 23 март – Тошкент шаҳрида буюк озарбайжон шоири Низомий Ганжавий ҳайкалининг очилиш маросими бўлди.

2004 йил 25 март – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси «Хожа Аҳрор таваллудининг 600 йиллигини нишонлаш ҳақида» қарор қабул қилди.

2004 йил 26 март – Ўзбекистон журналистлари ижодий уюшмаси ташкил топди.

2004 йил 27 март – Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти ташкил этилди.

2004 йил 28 март – Тошкент шаҳри, Бухоро ва Тошкент вилоятларида террорчилик ҳаракатлари содир этилди.

2004 йил 30 март – Тошкент ирригация ва кишлок хўжалигини механизациялаш муҳандислари институти асосида Тошкент ирригация ва мелиорация институти ташкил этилди.

2004 йил март – «Бухоро мавжлари» журналининг биринчи сони нашрдан чиқди.

2004 йил 3 апрель – Оролбўйи генофондини муҳофаза қилиш хайрия жамғармасини ташкил этишга қарор қилинди.

2004 йил 5 апрель – Тошкент шаҳрида «Таълим – келажакка йўналтирилган сармоя» мавзуида минтақавий конференция бўлиб ўтди. Европа Хавфсизлик ва Ҳамкорлик ташкилоти ҳамкорлигида ташкил этилган мазкур анжу-

манда Марказий Осиё мамлакатлари таълим вазирликлари раҳбарлари иштирок этдилар.

2004 йил 29–30 апрель – иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 14-сессиясида Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг «Фуқаролар йиғини раиси (оқсоқоли) ва унинг маслаҳатчилари сайлови тўғрисида», «Сиёсий партияларни молиялаштириш тўғрисида» конунлари қабул қилинди.

2004 йил 21 май – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «2004–2009 йилларда мактаб таълимини ривожлантириш давлат умуммиллий дастури тўғрисида» Фармони эълон қилинди.

2004 йил 11 июнь – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси қарори асосида Абдулла Қодирий номидаги Халқ мероси нашриёти ва Абу Али ибн Сино номидаги Тиббиёт нашриёти қўшилиши муносабати билан «Ўзбекистон миллий энциклопедияси» Давлат илмий нашриёти қайта ташкил этилди.

2004 йил 17 июнь – Тошкент шаҳрида Шанхай Ҳамкорлик Ташкилотига аъзо давлатлар раҳбарларининг саммити бўлиб ўтди.

2004 йил июнь – Ўзбекистон Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги билан Хитой таълим вазирлиги ўртасида Тошкентда хитой тилини ўрганиш бўйича Конфуций номидаги институтни ташкил этиш тўғрисида битим имзоланди.

2004 йил 7 июль – Ўзбекистон савдо-саноат палатаси ташкил этилди.

2004 йил 13 июль – Ливия пойтахти Триполи шаҳрида бўлиб ўтган шахмат бўйича жаҳон чемпионатида ўзбек шахматчиси, халқаро гроссмейстер Рустам Қосимжонов шахмат бўйича 17-жаҳон чемпиони унвонини олишга сазовор бўлди.

2004 йил 30 июль – Тошкент шаҳрида ақидапараст террорчилар томонидан террорчилик хуружлари содир этилди.

2004 йил август – Хоразм вилоятида «Боготтекстиль» ва «Шовоттекс» қўшма корхонаси ишга туширилди.

2004 йил 4–26 август – Афинадаги XXVIII ёзги Олимпия мусобақаларида ўзбекистонлик курашчи Александр

Доктуришвили юнон-рум кураши бўйича, Артур Таймазов эса эркин кураш бўйича Олимпия ўйинлари чемпиони бўлди, Магомед Ибрагимов кумуш медаль билан тақдирланди, бокс бўйича Ўткир Ҳайдаров ва Баходир Султонов бронза медаллар билан тақдирланишди. Иккита олтин, битта кумуш, иккита бронза медалини қўлга киритгач, Ўзбекистон терма жамоаси 202 мамлакат орасида 34-ўринни эгаллади.

2004 йил 31 август – Ўзбекистон тасвирий санъат галереясининг янги биноси фойдаланишга топширилди.

2004 йил 4–8 сентябрь – Самарқанд шаҳрида Ўзбекистон талаба-ёшларининг «Универсиада–2004» спорт ўйинлари бўлиб ўтди.

2004 йил 27 сентябрь – Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлиги ва Давлат спорт қўмитаси негизида Ўзбекистон Республикаси Маданият ва спорт ишлари вазирлиги ташкил этилди.

2004 йил 30 сентябрь – 1 октябрь – Тошкент шаҳрида бадий гимнастика бўйича «Шарқ гўзали – 2004» жаҳон кубоги бўлиб ўтди.

2004 йил 11 октябрь – Ўзбекистон транспорт ва транспорт коммуникациялари уюшмаси ташкил этилди.

2004 йил 15 октябрь – Ўзбекистон Республикаси Ер ресурслари, геодезия, харитаграфия ва давлат кадастри давлат қўмитаси ташкил қилинди.

2004 йил 25 октябрь – Самарқанд шаҳрида Жаҳон сайёҳлик ташкилотининг «Буюк ипак йўли» деб номланувчи ваколатхонаси очилди.

2004 йил 28 октябрь – Тошкент шаҳрида Шанхай Ҳамкорлик Ташкилотининг Минтақавий аксилтеррор тузилмаси кенгашининг навбатдаги мажлиси бўлиб ўтди.

2004 йил 2 декабрь – Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг иккинчи чақириқ 16-сессиясида Ўзбекистон Республикасининг «Фуқароларнинг жамғариб бориладиган пенсия таъминоти тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

2004 йил 26 декабрь ва 2005 йил 9 январь – Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ҳамда Халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига сайловлар бўлиб ўтди.

2004 йил – «Сен ёлғиз эмассан» жамғармаси ташкил этилди.

2004 йил – Амударё устидан Ҳазорасп – Мискин темир йўл кўприги қурилди.

2005 йил – «Сихат-саломатлик йили» деб эълон қилинди.

2005 йил 17–20 январь – Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Сенатига илк марта сайловлар бўлиб ўтди.

2005 йил 25 январь – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Сихат-саломатлик йили» давлат дастури тўғрисида» қарори қабул қилинди.

2005 йил 27 январь – Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси 2 палата: Қонунчилик палатаси (куйи палата) ва Сенат (юқори палата)дан иборат қилиб шакллантирилди. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг Спикери этиб Эркин Халилов, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг раиси этиб Мурод Шарифхўжаев сайланди.

2005 йил 12–13 март – Тошкент шаҳридаги «Ўзбекистон» спорт мажмуасида эркин кураш бўйича жаҳон кубоги бўлиб ўтди.

2005 йил 15 март – АҚШда дзюдо бўйича ўтказилган «Нью-Йорк опен» очик чемпионатида ўзбекистонлик полвонлар умумжамоа ҳисобида биринчи ўринни эгалладилар.

2005 йил 30 март – Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг Тошкент шаҳридаги Акмал Икромов тумани номини Учтепа деб ўзгартириш тўғрисида қарор қабул қилинди.

2005 йил март – Тошкент вилоятида «Бурсель – Тошкент текстиль» кўшма корхонаси ишга туширилди.

2005 йил 2 апрель – Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Амалдаги қонун ҳужжатлари мониторинги институти ташкил этилди.

2005 йил 17–27 апрель – Россиянинг Санкт-Петербург шаҳрида 64 катакли шашка бўйича ўсмирлар ва қизлар

Ўртасида ўтказилган жаҳон биринчилигида ўн ёшли ўғил болалар орасида Саидқосим Алиев 18 имкониятдан 17 очко жамғариб, биринчи ўринни эгаллади ва жаҳон чемпиони бўлди. Қизлар ўртасида Гулсун Алиева иккинчи ўрин, Ниғина Дадаева учинчи ўринни эгаллади.

2005 йил 23–24 апрель – Термиз шаҳридаги «Алпомиш» марказий стадионида Ўзбекистон Республикаси Президенти соврини учун анъанавий еттинчи Ҳаким Термизий халқаро турнири ва турнир доирасида фахрийлар ўртасида курашимизнинг ҳар икки йўналиши бўйича тарихий биринчи жаҳон чемпионати бўлиб ўтди. Унда полвонларимиз муносиб катнашди.

2005 йил 28–30 апрель – Жиззах шаҳрида миллий спорт турлари ва халқ ўйинлари анъанавий фестивали бўлиб ўтди.

2005 йил 4 май – Ўзбекистон Республикаси монополиядан чиқариш, ракобат ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш Давлат қўмитаси ташкил этилди.

2005 йил 6 май – ипотека кредити беришни қўллаб-қувватлаш жамғармаси ташкил этилди.

2005 йил 12–13 май – Андижон шаҳрида бир гуруҳ ақидапараст ва экстремистлар томонидан курулли экстремистик хуружлар содир этилди.

2005 йил 20–22 май – Тошкент шаҳрида кикбоксинг бўйича Осиё очик чемпионати бўлиб ўтди.

2005 йил 25–30 май – Чирчик шаҳрида «Баркамол авлод» спорт ўйинлари бўлиб ўтди.

2005 йил май – Тошгузар – Бойсун – Қумқўрғон темир йўл магистралининг иккинчи босқичи – Қумқўрғон – Бойсун йўналиши ишга туширилди.

2005 йил май – Ўзбекистон Почта ва телекоммуникациялар агентлиги Ўзбекистон Алоқа ва ахборотлаштириш агентлигига айлантирилди.

2005 йил 2–6 июнь – Тошкент шаҳридаги «Жар» спорт мажмуасида самбо юлдузлари (эркаклар ва аёллар) ўртасида жаҳон чемпионати, катталар, ёшлар, ўсмирлар ва қизлар ўртасида эса Осиё очик чемпионати ўтказилди. Унда Ўзбекистон вакиллари муносиб катнашди.

2005 йил 4 июль – Тошкент шаҳридаги Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки стадионида умумтаълим мактаблари битирувчиларининг «Истиқлол умидлари – 2005» фестивали бўлиб ўтди.

2005 йил 6–12 июль – Литва пойтахти Вильнюс шаҳрида ёшлар ўртасида эркин ва юнон-рум кураши бўйича жаҳон чемпионати бўлиб ўтди. Унда Самарқанд олимпия захиралари коллежи талабаси Элбек Тожиев 50 кг вазнда жаҳон чемпиони бўлди.

2005 йил 29 июль – биринчи ва иккинчи Тошкент тиббиёт институтлари негизида Тошкент тиббиёт академияси ташкил этилди.

2005 йил 1 август – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикасида ўлим жазосини бекор қилиш тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

2005 йил 8 август – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Қамоққа олишга санкция бериш ҳукуқини судларга ўтказиш тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

2005 йил 11–13 август – Тошкент шаҳридаги «Саёҳат» меҳмонхонаси спорт мажмуасида армрестлинг бўйича IV Осиё очик чемпионати бўлиб ўтди.

2005 йил 18–24 август – Чирчиқ шаҳрида оғир атлетика бўйича Осиё чемпионати бўлиб ўтди.

2005 йил 23 август – Тошкент шаҳрида «Ай-Демир текстиль», «Бойтекс тижарет», «Тоштекстиль», «Мурувват-текс» кўшма корхоналари ишга тушди.

2005 йил 26 август – Президент Ислом Каримов Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги (МДХ) давлат раҳбарларининг Қозон шаҳрида ўтказилган саммитида иштирок этди. Президент, шунингдек, Қозон шаҳрининг 1000 йиллигига бағишланган тантаналарда ҳам қатнашди.

2005 йил 30 август – Тошкент шаҳрининг Эски шаҳар худудида Абдулла Қодирий номидаги маданият ва истироҳат боғи қайта очилди. Ўзбек либослари галереяси, Болалар ижодиёти уйи фойдаланишга топширилди.

2005 йил август – Тошкент шаҳридаги «Чкалов номидаги Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси» давлат

акциядорлик жамиятида «Ил»нинг янги авлоди – «Ил–76 ТД90 ВД» самолёти чиқарила бошлади.

2005 йил 1 сентябрь – Тошкент шаҳрида Маннон Уйғур номидаги Тошкент давлат санъат институтининг янги биноси фойдаланишга топширилди.

2005 йил 1 сентябрь – Мустақиллик майдонида Эзгулик аркаси куриб битказилди.

2005 йил 5 сентябрь – Тошкент – Бухоро йўналишида тезюар йўловчи ташувчи электрпоезди қатнай бошлади.

2005 йил 9 сентябрь – Ўзбекистон Республикаси билан Хитой Халқ Республикаси ўртасида «Дўстлик ва ҳамкорликнинг шерикчилик муносабатлари тўғрисида»ги Шартнома ратификация қилинди.

2005 йил 11–12 сентябрь – Ўзбекистон Тупрокшунослар ва агрокимёгарлар жамиятининг 4-қурултойи бўлиб ўтди.

2005 йил 1–7 октябрь – Тошкент шаҳридаги Замонавий санъат марказида III Тошкент халқаро фотобиннаlesi бўлиб ўтди. (Хар икки йилда бир марта ўтказиладиган мазкур халқаро бадий кўргазма МДХда илк бор 2001 йилда Ўзбекистонда ташкил этилди.)

2005 йил 6–7 октябрь – Марказий Осиё ҳамкорлиги ташкилоти (МОХТ) [2002 йил 28 февралда Алмати шаҳрида тузилган] Санкт-Петербургдаги йиғилишда Евроосиё Иқтисодий ҳамжамияти (2000 йил 10 октябрда Остона шаҳрида ташкил топган) халқаро ташкилотига қўшилди.

2005 йил 10–11 октябрь – Тошкент шаҳрида I халқаро Ўзбекистон пахта ярмаркаси бўлиб ўтди.

2005 йил 5–6 ноябрь – Тошкент шаҳрининг «Ўзбекистон» спорт мажмуасида бадий гимнастика бўйича жаҳон кубоги босқичи – «Шарк гўзали – 2005» халқаро турнири бўлиб ўтди.

2005 йил 8 ноябрь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Мустақил телерадио каналларини ислох қилиш ва ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

2005 йил 14 ноябрь – Москва шаҳрида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримов ва Россия Пре-

зиденти Владимир Путин Ўзбекистон Республикаси ва Россия Федерацияси ўртасида Иттифокчилик муносабатлари тўғрисидаги шартномани имзоладилар.

2005 йил 26–27 ноябрь – Тошкент шаҳридаги «Ўзбекистон» спорт мажмуасида 50 дан ортиқ давлатдан келган 150 нафарга яқин полвонлар ўртасида ўзбек кураши бўйича V жаҳон чемпионати бўлиб ўтди. Унда ўзбекистонлик курашчилардан 60 кг вазнда Фуркат Маматов, 66 кг вазнда Рустам Боқиев (Тожикистон), 73 кг вазнда Расул Боқиев, 81 кг вазнда Рамзиддин Саидов, 90 кг вазнда Давлат Чориев, 100 кг вазнда Абдулла Тангриев ва эронлик Аббас Фаллах, мутлоқ вазнда Абдулла Тангриев, аёллар ўртасида 48 кг вазнда Йилдиз Несе Сенсой (Туркия), 57 кг вазнда Пинелопи Ставриоу (Кипр), 63 кг вазнда Марсия Мартинс (Бразилия), 87 кг вазнда Белкиз Зехра Кайа (Туркия) жаҳон чемпиони унвонига сазовор бўлишди.

2005 йил 29 ноябрь – Тошкент шаҳрида Кураш халқаро Ассоциациясининг 6-конгресси бўлиб ўтди.

2005 йил ноябрь – Мўйноқ туманида янги Шаркий Бердақ газ кони очилди.

2005 йил ноябрь – Фарғона шаҳри аэропортидан «Фарғона – Москва – Фарғона» йўналиши бўйича самолётлар қатнови йўлга қўйилди.

2005 йил ноябрь – Тошкент шаҳрида «Югнакий» ёшлар спорт мажмуаси очилди.

2005 йил 14 декабрь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий алоқалар агентлиги Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий алоқалар, инвестициялар ва савдо вазирлиги этиб қайта ташкил қилинганлиги муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартишлар киритиш тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

2005 йил 16 декабрь – Ўзбекистон Республикасининг «Электрон тўловлар тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

2005 йил 28 декабрь – Тошкент шаҳрининг Мустақиллик майдонида «Бахтиёр она» ҳайкали очилди.

2005 йил – Қарши шаҳрида кардиология ва ихтисослаштирилган урология марказлари фойдаланишга топширилди.

2006 йил – «Ҳомийлар ва шифокорлар йили» деб эълон қилинди.

2006 йил 25 январь – Санкт-Петербург саммитида Евроосиё Иқтисодий Ҳамжамияти (ЕврАзЭС)га Ўзбекистон Республикаси расман аъзо бўлди.

2006 йил 27 январь – Ўзбекистон Республикаси билан Россия Федерацияси ўртасида имзоланган иттифокчилик муносабатлари тўғрисида Шартнома ратификация қилинди.

2006 йил 3 февраль – Тошкент шаҳридаги Мустақиллик обидаси ва «Бахтиёр она» ҳайкали Мустақиллик ва эзгулик монументи деб номланди.

2006 йил 24 февраль – Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг раиси қилиб Илгизар Матёкубович Собиров сайланди.

2006 йил 24 февраль – Тошкент шаҳрида Ломоносов номидаги Москва давлат университетининг филиали ташкил этилди.

2006 йил 20 март – Тошкент шаҳридаги «Интерконтинентал» меҳмонхонасида Ўзбекистон ва Қозоғистон ишбилармон доираларининг бизнес-форуми бўлиб ўтди. Унда икки мамлакат президентлари Ислом Каримов ва Нурсултон Назарбоев қатнашди.

2006 йил 24 март – Гулистон шаҳрида янги вокзал биноси очилди.

2006 йил 27 март – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Истеъмол товарлари улгуржи савдоси тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида» қарорига мувофиқ «Ўзбексавдо» ва «Ўзбекбирлашув» ташкилотлари фаолияти тугатилди.

2006 йил 27 март – Бангкок (Таиланд)да муай-тай бўйича жаҳон чемпионатида андижонлик Мавлон Қаҳҳоров иккинчи марта жаҳон чемпиони унвонига сазовор бўлди.

2006 йил 28–30 апрель – Тошкент шаҳридаги «Ўзбекистон» спорт мажмуасида кикбоксинг бўйича 3-жаҳон чемпионати бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон терма жамоаси умумжамоа ҳисобида биринчи ўринни эгаллади.

2006 йил 3 май – Ўзбекистонда журналистика соҳасида эълон қилинган «Олтин қалам» халқаро танлови ғолиблари илк марта тақдирланди.

2006 йил 5 май – «Микрокредит банк» акциядорлик тижорат банки ташкил этилди.

2006 йил 4–9 май – Қарши шаҳрида мактаб ўқувчиларининг «Умид ниҳоллари – 2006» спорт мусобақаси бўлиб ўтди.

2006 йил 11 май – Ўзбекистон Республикасининг Тикланиш ва тараққиёт жамғармаси ташкил этилди.

2006 йил 27 май – Тошкент шаҳрида футзал бўйича ўтказилган 8-Осиё чемпионатида Ўзбекистон терма жамоаси иккинчи ўринни эгаллаб, кумуш медалга сазовор бўлди.

2006 йил 30 май – Навоий шаҳридаги «Сўғдиёна» стадионида «Қудратимиз – дўстлик ва ҳамжиҳатликда» мавзuida дўстлик форуми бўлиб ўтди.

2006 йил 13 июнь – Ўзбекистон электр энергетика, нефть ва газни қайта ишлаш, кимё ва оғир саноат давлат лойиҳа институти – «Ўзоғирнефтьгазкимёлойиҳа» ташкил этилди.

2006 йил 25 июль – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикасининг фан ва техника, адабиёт, санъат ва меъморчилик соҳасидаги Давлат мукофотларини таъсис этиш тўғрисида» Фармони эълон қилинди.

2006 йил 8 август – «Ўзтрансгаз» акционерлик компанияси ташкил топди.

2006 йил 25 август – Республика «Маънавият ва маърифат» маркази Республика Маънавият тарғибот маркази ҳамда Миллий ғоя ва мафкура илмий-амалий марказига айлантирилди.

2006 йил 30 август – Ломоносов номидаги Москва давлат университетининг Тошкент шаҳридаги филиали биноси очилди.

2006 йил 30 август – Тошкент шаҳрида Тасвирий санъат галереяси биноси очилди.

2006 йил 8 сентябрь – Қозоғистоннинг Семипалатинск шаҳрида Марказий Осиё мамлакатлари ташқи сиёсат

махкамалари раҳбарлари минтақани ядро куролидан холи худудга айлантириш тўғрисида шартнома имзоладилар.

2006 йил 16 сентябрь – Тошкент шаҳридаги Алишер Навоий номидаги миллий боғда «Маданият ва санъат кўرғазмаси» деб номланган кошона барпо этилди.

2006 йил 4 октябрь – Қарши шаҳрининг 2700 йиллиги муносабати билан спорт коллежи ва «Нуристон» академик лицейи биноси ишга туширилди.

2006 йил 4 октябрь – Ўзбекистон Республикасининг «Ипотека тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

2006 йил 27 октябрь – Қарши шаҳрининг 2700 йиллигига бағишланган тантанали маросим бўлди.

2006 йил 2 ноябрь – Хоразм Маъмун академиясининг 1000 йиллиги Хивада тантанали нишонланди.

2006 йил 1–15 декабрь – Қатар пойтахти Дўха шаҳрида ўтказилган XV Осиё ўйинларида иштирок этган ўзбекистонлик спортчилар 11 та олтин, 14 та кумуш ва 14 та бронза медалларини қўлга киритишиб, умумжамоа ҳисобида 7-ўринни эгаллашди.

2006 йил 12 декабрь – Ўзбекистон Республикасининг Коллектив хавфсизлик тўғрисидаги шартнома ташкилоти аъзолигига тикланиши ҳақидаги Баённома (Сочи, 2006 йил 16 август) ратификация қилинди.

2007 йил – «Ижтимоий ҳимоя йили» деб эълон қилинди.

2007 йил 8 январь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон халқ ёзувчиси Абдулла Қаххор таваллудининг 100 йиллигини нишонлаш тўғрисида» Қарори қабул қилинди.

2007 йил 13 январь – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Республикаси Президентининг И.М. Губкин номидаги Россия давлат нефть ва газ университети филиали фаолиятини ташкил этиш тўғрисида қарори эълон қилинди.

2007 йил 23 январь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ижтимоий ҳимоя йили» давлат дастури тўғрисида» Қарори қабул қилинди.

2007 йил 28 январь – Москвада бўлиб ўтган футбол бўйича Ҳамдўстлик ва Болтиқбўйи чемпионлари кубогига

«Пахтакор» (Тошкент) жамоаси ғолиб чикиб, МДХ кубоги соҳиби бўлди.

2007 йил январь – Ислом конференцияси ташкилотининг Таълим, фан ва маданият масалалари бўйича муассасаси – ISESCO (АЙСЕКСКО) томонидан Тошкент шаҳри Триполи (Ливия), Фес (Марокаш), Дакар (Сенегал) шаҳарлари қаторида Ислом маданиятининг 2007 йилдаги пойтахти деб эълон қилинди.

2007 йил 15 апрель – ўта оғир вазнли боксчимиз Руслан Чагаев профессионал боксинг энг нуфузли – Жаҳон бокс уюшмаси (WBA) йўналиши бўйича жаҳон чемпионлиги камарини Штутгарт (Германия)да россиялик Николай Валуевга қарши бўлиб ўтган жангда қўлга киритди.

2007 йил 24–26 май – Самарқанднинг 2750 йиллигига бағишланган «Самарқанд шаҳрининг умумбашарий маданий тараққиёт тарихида тутган ўрни» мавзуида халқаро илмий симпозиум ўтказилди.

2007 йил 5 июнь – Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Тошкент шаҳридаги Ҳазрати Имом мажмуасида ниҳоясига етказилган қурилиш ва ободонлаштириш ишлари билан танишди.

2007 йил 20–24 июнь – Тошкент шаҳрида уч босқичдан иборат узлуксиз тизим – «Умид ниҳоллари», «Баркамол авлод» ва «Универсиада» спорт ўйинлари таркибига кирувчи талаба-ёшларнинг «Универсиада–2007» ўйинлари бўлиб ўтди.

2007 йил 14–15 август – Тошкент ва Самарқанд шаҳрида Тошкент шаҳрининг 2007 йилдаги Ислом маданияти маркази деб эълон қилинишига бағишланган «Ўзбекистоннинг ислом цивилизацияси ривожига қўшган ҳиссаси» мавзуида халқаро конференция ўтказилиб, унда 90 дан ортиқ давлатлардан келган олимлар қатнашди.

2007 йил 23 август – Ўзбекистон Республикасининг фан ва техника, адабиёт, санъат ва меъморчилик соҳасидаги Давлат мукофотлари илк марта берилди (ушбу мукофот 2006 йил 25 июлда таъсис этилган эди).

2007 йил 24 август – Ўзбекистоннинг жанубий минтақасини бир-бирига боғловчи Тошгузар – Бойсун – Қумқўрғон

темир йўли (узунлиги 223 км) фойдаланишга топширилди. Бу темир йўл 33 ой мобайнида куриб битказилди.

2007 йил 25 август – Самарканд шахрининг 2750 йиллик юбилейига бағишланган тантанали маросим ўтказилди. Маросим «Шарк тароналари» VI халқаро мусиқа фестивалига уланиб кетди.

2007 йил 28 август – Тошкент шахрида И.М. Губкин номидаги Россия давлат нефть ва газ университети филиали очилди.

2007 йил 5 сентябрь – Тошкент шахрида Сингапур менежментни ривожлантириш институти ташкил этилди.

2007 йил 7 сентябрь – Марғилон шахрининг 2000 йиллик юбилейига бағишланган тантанали маросим ўтказилди.

2007 йил 17 сентябрь – Тошкент шахрида Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон миллий боғи ҳудудида Ўзбекистон халқ ёзувчиси Абдулла Қаҳҳор ҳайкали очилди.

2007 йил 9 октябрь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Тошкент шахрида Ёшлар ижод саройини бунёд этиш тўғрисида» Қарори қабул қилинди.

2007 йил 16 октябрь – 2 ноябрь – ЮНЕСКОнинг Париж шахрида бўлиб ўтган Бош конференциясининг 34-сессиясида Тошкент шахрининг 2200 йиллик юбилейини нишонлаш тўғрисида қарор қабул қилинди.

2007 йил 23 октябрь – 3 ноябрь – Чикаго (АҚШ)да бўлиб ўтган бокс бўйича жаҳон чемпионатида Аббос Атоев жаҳон чемпиони бўлди.

2007 йил 25–29 октябрь – Улан-Батор (Мўғулистон) шахрида ўзбек миллий кураши бўйича VI жаҳон чемпионати ўтказилди. Унда ўзбекистонлик курашчилардан 60 кг вазнда Фуркат Маматов, 66 кг вазнда Олим Равшанов, 73 кг вазнда Х. Мунхбайар (Мўғулистон), 81 кг вазнда Равшан Маҳмудов, 90 кг вазнда Шерали Жўраев, 100 кг вазнда Икром Нуруллаев, 100 кг дан ошиқ вазнда Д. Ганхуяг (Мўғулистон), мутлоқ вазнда Давлат Чориев, аёллар ўртасида 48 кг гача вазнда М. Урантсег (Мўғулистон), мутлоқ вазнда Д. Тсеренханд (Мўғулистон) жаҳон чемпиони унвонига сазовор бўлишди.

2007 йил 11–22 ноябрь – Туркиянинг Анталия шаҳрида футбол бўйича ногирон-ампутантлар ўртасида ўтказилган VII жаҳон чемпионатида Ўзбекистон терма жамоаси жаҳон чемпиони унвонига сазовор бўлди.

2007 йил 23 декабрь – Ўзбекистонда бўлган президентлик сайловида Ислом Абдуғаниевич Каримов яна 7 йил муддатга Ўзбекистон Республикаси Президенти этиб сайланди.

2007 йил – Таиланд пойтахти Бангкок шаҳрида талабалар ўртасида ўтказилган универсиадада ҳамюртимиз дзюдочи Хуршид Набиев олтин медалга сазовор бўлди.

2008 йил – «Ёшлар йили» деб эълон қилинди.

2008 йил 1 январь – Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатида маъқулланган янги Солиқ кодекси кучга кирди.

2008 йил 1 январь – Ўзбекистон Республикасида ўлим жазоси бекор қилинди.

2008 йил 23 январь – Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик Палатаси Спикери қилиб Дилором Ғофуржонова Тошмухамедова сайланди.

2008 йил 5–6 февраль – Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов расмий ташриф билан Россия Федерациясида бўлди.

2008 йил 8 февраль – Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Вазирлар Маҳкамасининг мажлисида «Инсон манфаатларининг устуворлигини таъминлаш – барча ислохот ва ўзгаришларимизнинг бош мақсадидир» мавзусида маъруза қилди.

2008 йил 1 март – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон халқ шоираси Зулфияхоним ҳайкали очилди.

2008 йил 12 март – Тошкент шаҳрида «Орол муаммолари, уларнинг аҳоли генофонди, ўсимлик ва ҳайвонот оламига таъсири ҳамда оқибатларини енгиллаштириш учун халқаро ҳамкорлик чора-тадбирлари» мавзусидаги халқаро конференция бўлиб ўтди.

2008 йил 2 апрель – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Тошкент шаҳрининг 2200 йиллигини ни-

шонлашга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш тўғрисида» Қарори қабул қилинди.

2008 йил 3 апрель – Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримов Бухарестда бўлиб ўтган НАТО / СЕАП саммитида иштирок этиб, нутқ сўзлади.

2008 йил 9 апрель – Ўзбекистон Республикасининг «Ядровий терроризм актларига қарши кураш тўғрисидаги халқаро конвенцияга (Нью-Йорк, 2005 йил 13 апрель) кириши ҳақида» Қонуни қабул қилинди.

2008 йил 9 апрель – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университетининг 90 йиллигини нишонлаш тўғрисида» Қарори қабул қилинди.

2008 йил 17 апрель – Ўзбекистон Республикасининг «Одам савдосига қарши курашиш тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

2008 йил 18–28 апрель – Лондон шаҳрида бўлиб ўтган халқаро пианиночилар танловида тошкентлик 18 ёшли Бехзод Абдураимов финалда иштирок этиб, 24 мамлакат вакиллари орасида мутлақ ғолиб деб топилди.

2008 йил 29 апрель – Тошкент шаҳрида Республика олимпия захиралари теннис мактаби ташкил этилди.

2008 йил 1 май – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикасида адвокатура институти ни янада ислох қилиш чора-тадбирлари тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

2008 йил 5 май – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Фарғона ва Қўқон шаҳарларини 2008–2012 йилларда реконструкция қилиш, ободонлаштириш ва ижтимоий инфратузилмасини ривожлантириш бўйича чора-тадбирлар Дастурини тасдиқлаш тўғрисида» Қарори қабул қилинди.

2008 йил 12–18 май – Тошкент ва Бухоро шаҳарларида Туркистон минтақаси ёшларининг «Ижодий парвоз» III халқаро кинофестивали бўлиб ўтди.

2008 йил 15 май – «Қамолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати Марказий кенгашининг мажлислар залида Ўзбекистон Рес-

публикаси Президенти Ислом Каримовнинг «Юксак маънавият – енгилмас куч» китобининг тақдимот маросими бўлиб ўтди.

2008 йил 17–21 май – Қорақалпоғистонда «Баркамол авлод – 2008» спорт ўйинлари бўлиб ўтди.

2008 йил 5 июнь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Тошкент шаҳрида «Ўзбекистон» анжуманлар саройи биносини куриш тўғрисида» Қарори қабул қилинди.

2008 йил 20 июнь – Тошкент шаҳрида Фидокорлар Миллий демократик партиясини Миллий тикланиш демократик партиясига бирлаштириш учун қарор қабул қилинди.

2008 йил 23 июнь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Суд қонунчилигини демократлаштириш ва либераллаштириш ҳамда суд тизими мустақиллигини таъминлаш бўйича тадқиқот марказини ташкил этиш тўғрисида» қарори қабул қилинди.

2008 йил 10 июль – Бухоро вилоятининг Когон туманида жойлашган ҳарбий қисмнинг ракета-артиллерия омборида ўт чиқиши натижасида кучли ёнғин юз берди ва ўқ-дорилар портлади. Расмий хабарларга қўра, портлаш натижасида катта моддий талафот етказилиб, одамлар қурбон бўлди.

2008 йил 2 август – Тошкент шаҳрида Ўзбекистон экологик ҳаракатининг таъсис анжумани бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон экологик ҳаракати ташкил қилинди.

2008 йил 8–24 август – Пекинда ўтган XXIX ёзги Олимпиада ўйинларида эркин курашчи Артур Таймазов иккинчи бор Олимпиада чемпиони унвонига сазовор бўлди. Дзюдочилар Абдулла Тангриев, эркин курашчи Сослан Тигиев кумуш, дзюдочилар Ришод Собиров, батутчилар Е. Хилько ва спорт гимнастикачилар А. Фокин бронза медалларига сазовор бўлишди.

2008 йил 29 август – Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов янгидан бунёд этилган Тошкент шаҳридаги Сингапур менежментни ривожлантириш институти, Ёшлар ижод саройи бинолари, Тошкент ислом университетининг янги биноси ва жаҳон андозалари даражасида

тубдан реконструкция қилинган «Пахтакор» марказий стадиони билан танишди.

2008 йил 31 август – Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримов «Шаҳидлар хотираси» ёдгорлик мажмуида амалга оширилган бунёдкорлик ишлари, жумладан, «Қатағон қурбонлари хотираси» музейининг янгидан барпо этилган бинолари билан танишди ва музейнинг янги экспозициясини кўздан кечирди.

2008 йил 12 сентябрь – Боку шахрининг Озодлик майдонида Алишер Навоий ҳайкали (ҳайкалтарош Р. Миртожиев) очилди.

2008 йил 12 сентябрь – Ўзбекистон Республикасининг «Музейлар тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

2008 йил 23 сентябрь – Тошкентдаги «Ўзэкспомарказ» мажмуида «Power Uzbekistan – 2008» учинчи халқаро энергетика кўргазмаси иш бошлади.

2008 йил сентябрь – АҚШда ипотекали кредитлаш тизимида рўй берган тангликдан жаҳон молиявий-иқтисодий инкирози бошланди.

2008 йил 20 октябрь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Озиқ-овқат экинлари экиладиган майдонларни оптималлаштириш ва уларни етиштиришни кўпайтириш чора-тадбирлари тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

2008 йил 20 октябрь – Ўзбекистон Фанлар академиясининг Тил ва адабиёт институтида янги чоп этилган беш жилдлик «Ўзбек тилининг изоҳли луғати» китобининг тақдими бўлиб ўтди.

2008 йил 31 октябрь – 14 ноябрь – Саудия Арабистонида футбол бўйича ёшлар ўртасида ўтказилган Осиё чемпионатида Ўзбекистон ёшлар терма жамоаси кумуш медалга сазовор бўлди.

2008 йил 10 ноябрь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Микрокредитбанк» акциядорлик тижорат банкининг тадбиркорлик субъектларини қўллаб-қувватлаш борасидаги фаолиятини янада кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

2008 йил 20 ноябрь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Фуқароларнинг Ўзбекистон Республикаси

Қуролли Кучларида муддатли ҳарбий хизматни ўташ шарт-шароитларини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

2008 йил 28 ноябрь – Асака автомобиль заводи конвейеридан бир миллионинчи автомобиль чиқди.

2008 йил 2 декабрь – Навоий вилоятида эркин индустриал-иқтисодий зона ташкил этилди.

2008 йил 2 декабрь – Тошкент шаҳридаги Бобур кўчаси йўналишидаги «Тошкент» аэропорти кўприги тубдан қайта реконструкция қилиниб, фойдаланишга топширилди ва рамзий дарвоза ўрнатилди.

2008 йил 19 декабрь – Навоий шаҳри ва Навоий конметаллургия комбинатининг 50 йиллик юбилеи тантанали нишонланди.

2008 йил – Ўзбекистон деҳқонлари 3 410 000 тонна пахта, 6 330 000 тонна галла, жумладан, 6 145 000 тонна бугдой етиштирдилар.

2009 йил – «Қишлоқ таракқиёти ва фаровонлиги йили» деб эълон қилинди.

2009 йил 25 февраль – Тошкент шаҳрида (Афросиёб кўчаси) Туркменистон давлатининг янги элчихонаси биноси очилди. Очилиш маросимида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов ва Туркменистон Президенти Гурбонгули Бердимухамедов иштирок этди.

2009 йил 6 март – «Ўзбекистон» нашриёти Президент Ислом Каримовнинг «Жаҳон молиявий-иқтисодий инкирози, Ўзбекистон шароитида уни бартараф этишнинг йўллари ва чоралари» номли китобини ўзбек ва рус тилларида нашрдан чиқарди.

2009 йил 30 март – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Қишлоқ қурилиш банки акциядорлик тижорат банкини ташкил этиш тўғрисида» Қарори қабул қилинди.

2009 йил 2 апрель – ЮНЕСКОнинг Париждаги қароргоҳида Тошкент шаҳрининг 2200 йиллик юбилейига бағишланган тадбирларнинг тантанали очилиш маросими бўлиб ўтди.

2009 йил 16 апрель – Ўзбекистон Республикасининг «Иш берувчининг фукаролик жавобгарлигини мажбурий суғурта қилиш тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

2009 йил 23 апрель – Ўзбекистон Республикасининг «Техник жиҳатдан тартибга солиш тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

2009 йил 27 апрель – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Тошкент шаҳрида Турин политехника университети фаолиятини ташкил этиш тўғрисида» Қарори қабул қилинди.

2009 йил 1–3 май – Тошкент шаҳри ва вилоятида «Асрлар садоси» иккинчи анъанавий маданият фестивали ўтказилди.

2009 йил 18–23 май – Берлин шаҳрида биродарлашган Тошкент шаҳрининг 2200 йиллигига бағишланган тадбир бўлиб ўтди.

2009 йил 26 май – Тошкент шаҳрининг 2200 йиллигига бағишланган «Кечаги ва бугунги Тошкент» мавзусида фото-суратлар кўргазмаси очилди.

2009 йил 26–27 май – Тошкент шаҳрининг 2200 йиллик юбилейига бағишланган «Ўзбекистон пойтахти Тошкент – 2200 ёшда» мавзуида халқаро илмий конференция ўтказилди.

2009 йил май – Тошкент шаҳри марказидаги курант қайта таъмирланиб, унинг ёнида янги курант бунёд этилди.

2009 йил 20 август – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Тошкент шаҳрини «Мустақиллик» ордени билан мукофотлаш тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

2009 йил 25–27 август – Самарқанд шаҳрида 1997 йилдан анъанавий тарзда ўтказиб келинаётган «Шарқ тароналари» VII халқаро мусиқа фестивали бўлиб ўтди.

2009 йил 28 август – Тошкент шаҳри марказида «Ўзбекистон» халқаро анжуманлар саройи очилди.

2009 йил 1 сентябрь – Ўзбекистон Республикаси пойтахти Тошкент шаҳрининг 2200 йиллигига бағишланган тантанали маросим ўтказилди. Бу маросим Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг 18 йиллик тантаналарига уланиб кетди.

2009 йил 12 сентябрь – Милан (Италия)да бўлиб ўтган бокс бўйича 15-жаҳон чемпионатида биттадан олтин ва кумуш, иккита бронза медали жамғарган Ўзбекистон терма жамоаси умумжамоа ҳисобида 3-ўринни эгаллади. Бухоролик Аббос Атоев иккинчи марта жаҳон чемпиони бўлди.

2009 йил сентябрь – «Тошкент» энциклопедияси нашр этилди.

2009 йил 9–10 октябрь – Алушта (Украина) шаҳрида ўзбек миллий кураши бўйича VII жаҳон чемпионати ўтказилди. Унда ўзбекистонлик курашчилардан 81 кг вазнда Шароф Холмаматов, 90 кг вазнда Шерали Жўраев, 100 кг вазнда Давлат Чориев, 60 кг вазнда Мостафа Далириан (Эрон), 66 кг вазнда Мохсен Жаффар (Эрон), 73 кг вазнда Владислав Михалин (Россия), 100 кг дан ошиқ вазнда Муҳаммад Риза Родаки (Эрон) ҳамда аёллар ўртасида 48 кг гача вазнда Лия Кириенкова (Россия), 52 кг вазнда Динара Дўсжонова (Қозоғистон), 57 кг вазнда Лакваху Очирпуриева (Мўғулистон), 63 кг вазнда Юлия Котова (Россия), 70 кг вазнда Мухмагнай Хоролсурен, (Мўғулистон), 78 кг вазнда Соҳибжамол Холиқулова (Ўзбекистон), 87 кг вазнда Галина Коваль (Украина) жаҳон чемпиони унвонига сазовор бўдилар.

2009 йил 13 октябрь – Ўзбекистон Республикасининг «Археология мероси объектларини муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланиш тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

2009 йил 17 декабрь – Ўзбекистон Республикасининг Фахрий ёрлиғи тўғрисидаги Низом тасдиқланди.

2009 йил 27 декабрь ва 2010 йил 10 январь – Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси, Халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига сайловлар бўлиб ўтди.

2010 йил – «Баркамол авлод йили» деб эълон қилинди.

2010 йил 12 январь – Тошкент шаҳрида «Ватанга қасамёд» ҳайкали очилди.

2010 йил 20–22 январь – Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг аъзолари сайланди.

2010 йил 22 январь – Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг Спикери қилиб Дило-

ром Ғофуржонова Тошмухамедова сайланди. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси Спикерининг ўринбосарлари қилиб Бахтиёр Ёқубов (Ўзбекистон Либерал-демократик партияси фракциясининг раҳбари), Улуғбек Вафоев (Ўзбекистон Халқ демократик партияси фракциясининг раҳбари), Улуғбек Муҳаммадиев (Ўзбекистон Миллий тикланиш демократик партияси фракциясининг раҳбари), Исмоил Саифназаров (Ўзбекистон Адолат социал-демократик партияси фракциясининг раҳбари), Борий Алихонов (Ўзбекистон экологик ҳаракатидан сайланган депутатлар гуруҳи раҳбари) сайланди.

2010 йил 26 январь – Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг Раиси қилиб Илгизар Матёкубович Собиров сайланди. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати Раисининг ўринбосарлари қилиб Мавжуда Ражабова ва Муса Ерниязов сайланди.

2010 йил 27 январь – Ўзбекистон Республикаси Бош вазири этиб Шавкат Миромонович Мирзиёев тасдиқланди.

2010 йил 6 февраль – Москвада бўлиб ўтган мусобақада ҳамюртимиз Тимур Ибрагимов профессионал бокснинг ўрта оғир вазнида WBA ва IBA йўналишида китъалараро чемпионлик камарини қўлга киритди. У ҳаваскор боксда аввал Осиё чемпиони ва жаҳон кубоги совриндори бўлган.

2010 йил 16–20 февраль – Тошкент шаҳрида бадий гимнастика бўйича қизлар ўртасида бўлиб ўтган Осиё чемпионатида Ўзбекистон терма жамоаси қизлари жамоавий беллашувлар бўйича Осиё чемпиони бўлишди.

2010 йил 26 февраль – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси ҳузурида «Ижод» фондини ташкил этиш тўғрисида» Қарори қабул қилинди.

2010 йил 12 март – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси таркиби тасдиқланди.

2010 йил 30 март – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Халқ бадий ҳунармандчилиги ва амалий санъатини ривожлантиришни янада қўллаб-қувватлаш тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

2010 йил 5 апрель – БМТ Бош котиби Пан Ги Муннинг Ўзбекистонга ташрифи доирасида Оксаройда Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ва Шанхай Ҳамкорлик Ташкилоти котибиятлари ўртасида ҳамкорлик тўғрисидаги қўшма декларация имзоланди.

2010 йил 12 апрель – Тошкент шаҳрида «Инқирозга қарши чоралар дастурларининг самарадорлиги ва инқироздан кейинги ривожланишнинг устувор йўналишлари (Ўзбекистон мисолида)» мавзуида халқаро илмий-амалий конференция бўлиб ўтди. Унда 46 мамлакатдан 400 нафардан ортиқ давлат ва жамоат арбоблари, бизнесмен ҳамда экспертлар, йирик банк ва молия институтлари вакиллари қатнашди.

2010 йил 19 апрель – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Банк пластик карточкаларидан фойдаланган ҳолда ҳисоб-китоб тизимини ривожлантиришни рағбатлантириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида» Қарори қабул қилинди.

2010 йил 1–4 май – Тошкент шаҳрида Осиё тараккиёт банки Бошқарувчилар кенгашининг 43-йиллик мажлиси бўлиб ўтди.

2010 йил 5 май – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Болалар спорти объектларидан фойдаланиш самарадорлигини ошириш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида» қарори қабул қилинди.

2010 йил 7 май – «Ўзавтосаноат» акциядорлик компанияси ва Германиянинг жаҳонга машҳур автомобиль ишлаб чиқарувчи «Даймлер АГ» компаниялари гуруҳи Тошкентда автобус ишлаб чиқарадиган қўшма корхона ташкил этиш тўғрисида шартнома имзолашди.

2010 йил 15 май – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Тадбиркорлик фаолиятини янада қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида» Қарори қабул қилинди.

2010 йил 1 июнь – Ўзбекистон Республикасининг «Суд экспертизаси тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

2010 йил 7 июнь – Ўзбекистон Республикасининг «Аҳоли ўртасида микронутриент етишмаслиги профилактикаси тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

2010 йил 10–12 июнь – Шанхай Ҳамкорлик Ташкилоти-нинг Тошкент саммити Кўксарой қароргоҳида бўлиб ўтди. Унда ШХТга аъзо давлатларнинг раҳбарлари: Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримов, Қозоғистон Республикаси Президенти Нурсултон Назарбоев, Хитой Халқ Республикаси раиси Ху Цзиньтао, Россия Федерацияси Президенти Дмитрий Медведев, Тожикистон Республикаси Президенти Имомали Раҳмон, Қирғизистон Республикаси Ташқи ишлар вазири вазифасини бажарувчи Руслан Казакбоевдан ташқари кузатувчи мамлакатлар – Мўғулистон Президенти Цахнагийн Элбегдорм, Покистон Ислам Республикаси Президенти Осиф Али Зардорий, Эрон Ислам Республикаси Ташқи ишлар вазири Манучеҳр Муттакий, Ҳиндистон Республикаси Ташқи ишлар вазири Соманаҳалли Малайя Кришна ҳамда саммит меҳмонлари – Афғонистон Ислам Республикаси Президенти Ҳамид Карзай, Туркменистон Президенти Гурбангули Бердимухамедов иштирок этди.

2010 йил 10–15 июнь – Қирғизистон жанубидаги Ўш ва Жалолобод вилоятларида этник низолар уюштирилиши натижасида ўзбеклар қирғин қилинди. Расмий маълумотларга кўра, тўқнашувларда 2500 дан ортиқ ўзбек, шунингдек, рус, тожик, татар ва бошқалар ҳало к бўлди. Қирғизистонлик 400.000 нафардан ортиқ қочоқлар Ўзбекистон чегарасидан ўтди. Қочоқларнинг аксарияти ўзбеклар эди. Кейинчалик улар Қирғизистонга қайтишди. «Демократия ороли» деб дабдабали ном олган, аслида сўнгги йилларда сиёсий ҳокимият учун кураш майдонига айланган Қирғизистонда ўзбек халқиға нисбатан геноцид ва этник тозалаш сиёсатини Қирғизистоннинг собиқ президенти Қ. Боқиев ва унинг гумашталари (акалари, ўғли, Ўш шаҳри ҳокими ва б.) уюштирди. Бу қирғин учун жавобгарлик ўз фуқаролари хавфсизлигини таъминлай олмаган Қирғизистоннинг муваккат президенти Р. Отунбоева зиммасига ҳам тушади.

2010 йил 11 июнь – Жанубий Африка Республикасида бошланган футбол бўйича XIX жаҳон чемпионатининг Йо-ханнесбург шаҳридаги очилиш учрашуви – ЖАР ва Мексика терма жамоалари ўйинини Осиёнинг 2007 ва 2009

йиллардаги энг яхши ҳаками, халқаро тоифадаги ФИФА рефериси ўзбекистонлик Равшан Эрматов бошкарди. Унга канот ҳакамлари Рафаэль Ильясов (Ўзбекистон) ва Баҳодир Қўчқоров (Қирғизистон) ёрдам беришди. (Равшан Эрматов 2010 йилда ҳам Осиёнинг энг яхши ҳаками бўлди.)

2010 йил 15 июнь – Ўзбекистон Республикасининг «Архив иши тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

2010 йил 17 июнь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Қишлоқ жойларда намунавий лойиҳалар асосида хусусий уй-жой қурилишини кенгайтиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида» Қарори қабул қилинди.

2010 йил 28 июль – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Таълим муассасаларининг битирувчиларини тадбиркорлик фаолиятига жалб этиш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

2010 йил 10 август – Андижон шаҳрида футбол бўйича ихтисослаштирилган мактаб-интернат ташкил этилди.

2010 йил 25 август – Тошкент шаҳрида «Chevrolet Spark» автомобилининг тақдими бўлиб ўтди.

2010 йил 30 август – Бухоро шаҳрида Бухоро маданий маркази бунёд этилиб, унда «Кўҳна ва боқий Бухоро» монументи (баландлиги 18 м, ҳайкалтарош Илҳом Жабборов) ва ёзги амфитеатр очилди. Маросимда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов иштирок этди.

2010 йил 9–13 сентябрь – Токио (Япония)да ўтказилган дзюдо бўйича XXVI жаҳон чемпионатида бухоролик Ришод Собиров 60 кг вазнда жаҳон чемпиони унвонига сазовор бўлди. У спортнинг бу турида жаҳон чемпиони бўлган дастлабки ўзбекистонлик спортчи ҳисобланади.

2010 йил 13 сентябрь – Самарқандда Мирзо Улуғбек ҳайкали ва музейининг очилиш маросими бўлиб ўтди.

2010 йил 20–21 сентябрь – Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Нью-Йорк (АҚШ)да бўлиб ўтган БМТ Бош Ассамблеясининг Мингйиллик ривожланиш мақсадлари бўйича олий даражадаги ялпи мажлисида иштирок этди ва нутқ сўзлади.

2010 йил 29 сентябрь – Ўзбекистон Республикасининг «Вояга етмаганлар ўртасида назоратсизлик ва ҳуқуқ-

бузарликларнинг профилактикаси тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

2010 йил 5 октябрь – Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримов Қорақалпоғистон Республикасига таширф буюрди.

2010 йил 13–14 октябрь – Тошкент шаҳрида 6-халқаро Ўзбекистон пахта ярмаркаси бўлиб ўтди.

2010 йил 16–24 октябрь – Аргентинада бўлиб ўтган футбол бўйича ногиронлар ўртасидаги жаҳон чемпионатида Ўзбекистон терма жамоаси финал ўйинида Аргентинани 3:1 ҳисобида мағлубиятга учратиб, иккинчи марта жаҳон чемпиони унвонига сазовор бўлди.

2010 йил 18–20 октябрь – Туркменистон (Тошхөвүз вилояти)да туркман ва ўзбек халқлари дўстлиги фестивали бўлиб ўтди. Унда Туркменистон Президенти Гурбангули Бердимухамедов ва Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримов қатнашди.

2010 йил 26–30 октябрь – Тошкент шаҳридаги «Ўз-экспоарказ» мажмуасида IV халқаро саноат ярмаркаси ва Кооперация биржасининг 2-босқичи бўлиб ўтди.

2010 йил 3 ноябрь – Тошкент шаҳридаги Собир Раҳимов тумани номи Олмазор тумани деб ўзгартирилди.

2010 йил 3 ноябрь – Сурхондарё вилоятининг Бандихон тумани тугатилиб, унинг ҳудуди Қизириқ туманига бирлаштирилди.

2010 йил 10 ноябрь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Таълим муассасаларини реконструкция қилиш, мукамал таъмирлаш ва жиҳозлаш бўйича бюджетдан ташқари жамғармани ташкил этиш тўғрисида» Қарори қабул қилинди.

2010 йил 12 ноябрь – Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлиси бўлиб ўтди. Мажлисида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримов «Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси» мавзуида маъруза қилди.

2010 йил 12–27 ноябрь – Гуанжоу шаҳри (Хитой)да ХХІ ёзги Осиё ўйинлари ўтказилди. Унда Ўзбекистон терма жамоаси 11 та олтин, 22 та кумуш, 23 та бронза (жами 56 та) медалларни қўлга киритиб, умумжамоа ҳисобида 8-ўринни эгаллади. Ҳамюртларимиздан Р. Қосимжонов (шахмат), Р. Собиров (дзюдо), В. Тўйчиев (велосипед), Ю. Тарасова (еттикураш), В. Маньков (каное), П. Кочнев ва С. Мирбеков (эшкак эшиш), А. Мочалов, С. Борзов, А. Бобожонов ва В. Гарн (тўрт кишилиқ эшкак эшиш), Д. Мансуров (эркин кураш), А. Таймазов (эркин кураш), Э. Расулов (бокс), С. Радзивил (енгил атлетика) олтин медалларни қўлга киритдилар.

2010 йил 16–17 ноябрь – Тошкент шаҳрида «Ўрта Осиёнинг трансчегаравий экологик муаммолари: уларни ҳал этишда халқаро ҳуқуқий механизмларни қўллаш» мавзуида халқаро конференция бўлиб ўтди. Унда жаҳоннинг 30 та давлатидан 60 дан ортиқ халқаро ташкилот ва молиявий институтлар вакиллари қатнашди.

2010 йил 19–22 ноябрь – Бухоро шаҳрида мамлакат талаба-ёшлари фестивали бўлиб ўтди.

2010 йил 7 декабрь – «Ўзбекистон» халқаро анжуманлар саройида Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганлигининг 18 йиллигига бағишланган тантанали йиғилиш бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримов иштирок этди ва «Мамлакатимизни модернизация қилиш йўлини изчил давом эттириш – таракқиётимизнинг муҳим омилидир» мавзуида маъруза қилди.

2010 йил 24 декабрь – Тошкент шаҳридаги Ёшлар ижод саройида «Келажак овози – 2010» кўрик-танловининг республика босқичи ғолибларининг тақдирлаш маросими бўлиб ўтди.

2010 йил 27 декабрь – Ўзбекистон Республикасининг «Дафн этиш ва дафн иши тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

2010 йил 31 декабрь – «Ўзбекистон» нашриёт-матбаа ижодий уйи халқаро ИСО 9001: 2008 сертификатини олди.

2011 йил – «Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик йили» деб эълон қилинди.

2011 йил 5 январь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикасида паспорт тизмини такомиллаштиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида» Фармони эълон қилинди.

2011 йил 7–29 январь – Қатарда футбол бўйича бўлиб ўтган XV Осиё чемпионатида Япония терма жамоаси тўртинчи марта қитъа чемпиони бўлди. Австралия – Япония (0:1) ўртасида бўлиб ўтган финал ўйинини ўзбекистонлик ФИФА рефериси, 2010 йилда жаҳоннинг иккинчи ҳаками ва Осиёнинг биринчи ҳаками Равшан Эрматов бошқарди. Унга ўзбекистонлик канот ҳакамлари Абдулҳамид Расулов ва Рафаэль Ильясов ёрдам беришди. Ўзбекистон терма жамоаси ўз тарихида биринчи марта ярим финалга чиқди ва кучли тўртликдан жой олди.

2011 йил 30 январь – Салоника (Греция) шаҳрида кураш бўйича Ўзбекистон Республикаси Президенти кубоги VII халқаро турнири бўлиб ўтди.

2011 йил январь – декабрь – Тошкент шаҳрида транспорт инфраструктураси соҳасида жиддий ишлар амалга оширилди. Пойтахтимизда трамвай йўналишларини қайта қуриш ишлари тўрт босқичда олиб борилди ва 16 км ли янги трамвай йўли қурилди. Шу билан бирга Навоий кўчасидаги эски трамвай йўли олиб ташланди.

2011 йил 7 февраль – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик йили давлат дастури тўғрисида» Қарори қабул қилинди.

2011 йил 25–31 март – Саудия Арабистони подшоҳлигида Ўзбекистон маданияти кунлари бўлиб ўтди.

2011 йил март – август – Тошкент шаҳрида катта кўламда бунёдкорлик ишлари олиб борилди. Алишер Навоий кўчаси ҳамда Фарҳод, Юнусобод, Олой, Ипподром бозорлари ва бошқа жойлардаги айрим бинолар бузиб ташланди ҳамда шаҳар киефасига кўрк берувчи янги иншоотлар қурилди ва шаҳар яна ҳам кўкаламзорлаштирилди. Мазкур бунёдкорлик ишлари Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг 20 йиллиги тантаналари арафасида якунланди.

2011 йил 4 апрель – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Тадбиркорлик субъектларининг текшириш-

ларни янада қискартириш ва улар фаолиятини назорат қилишни ташкил этиш тизимини такомиллаштириш бора-сидаги кўшимча чора-тадбирлар тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

2011 йил 6 апрель – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикаси давлат мустақиллигининг йигирма йиллигини нишонлашга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш тўғрисида» Қарори қабул қилинди.

2011 йил 6–7 апрель – Бирлашган Араб амирликларининг Абу-Даби шаҳрида яқунланган дзюдо бўйича Осиё чемпионатида А. Тангриев (100 кг дан ортиқ вазнда) ва Р. Саидов (100 кг) олтин медалларни қўлга киритишди.

2011 йил 9 апрель – Соҳибқирон Амир Темурнинг 675 йиллик таваллуд тўйи арафасида «Темур тузуклари» китобининг янги нашри «Ўзбекистон» нашриёт-матбаа ижодий уйида чоп этилди. Китоб Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг сўз бошиси билан бошланади.

2011 йил 13–15 апрель – Тошкент шаҳридаги «Ўз-экспомарказ» мажмуасида IV Республика инновацион ғоялар, технологиялар ва лойиҳалар ярмаркаси бўлиб ўтди.

2011 йил 13 апрель – Ўзбекистон Республикасининг «Ахборот-кутубхона фаолияти тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

2011 йил 15 апрель – «Ўзавтосаноат» акциядорлик компанияси ва MAN Trusk & Bus AG (Германия) мамлакатимизда оғир юк ташувчи тижорат техникасини ишлаб чиқариш бўйича янги автомобиль заводи (Самарқанд шаҳри яқинида) куришни бошлади.

2011 йил 18 апрель – Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг айрим моддаларига ўзгартириш ва кўшимчалар киритиш тўғрисида (78, 80, 93, 96 ва 98-моддаларига)» Қонуни қабул қилинди.

2011 йил 18 апрель – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Фермер хўжаликларини қайта ташкил этиш ва уларнинг ер майдонларини оптималлаштиришда қонунчиликка риоя этиш чора-тадбирлари тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

2011 йил 29 апрель – 1 май – Термиз шаҳрида академик лицейлар ва касб-хунар коллежлари ўқувчилари ўртасида «Баркамол авлод – 2011» спорт ўйинлари бўлиб ўтди.

2011 йил 30 апрель – 1 май – Бухоро шаҳрида Ўзбекистон маданияти ва санъати форуми жамғармаси ва ЮНЕСКОнинг юртимиздаги ваколатхонаси ташаббуси билан анъанавий «Асрлар садоси – Эхо века» маданият фестивали бўлиб ўтди. Унга кўплаб хорижий давлатлардан меҳмонлар келди.

2011 йил 5–6 май – Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов таклифига биноан Туркменистон Президенти Гурбонгули Бердимухамедов расмий ташриф билан мамлакатимизда бўлди. Улар Тошкентдан ташқари Бухоро шаҳрида ҳам бўлишди.

2011 йил 12–13 май – Тошкент шаҳрида VI Умумжаҳон сув форуми бўлиб ўтди.

2011 йил 17 май – «Ўзбекистон Республикаси мустақиллигига 20 йил» кўкрак нишони тасдиқланди.

2011 йил 20 май – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Олий таълим муассасаларининг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш ва юқори малакали мутахассислар тайёрлаш сифатини тубдан яхшилаш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Қарорига биноан Андижон муҳандислик-иктисодиёт институти – Андижон машинасозлик институтига; Наманган муҳандислик-иктисодиёт институти – Наманган муҳандислик-технологик институтига; Бухоро озиқ-овқат ва енгил саноат технологияси институти – Бухоро юқори технологиялар муҳандислик-технологик институтига ўзгартирилди.

2011 йил 20 май – Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Тошкент шаҳрида «Лукойл» компанияси президенти Вагит Алекперовни қабул қилди.

2011 йил 20–22 май – Тошкент шаҳрида эркин, юнон-рум ва хотин-қизлар кураши бўйича Осиё чемпионати бўлиб ўтди. Унда эркин курашчиларимиз учта олтин, биттадан кумуш ва бронза медали билан умумжамоа ҳисобида биринчи ўринни, юнон-рум курашчиларимиз биттадан олтин, ку-

муш, бронза медали билан умумжамоа ҳисобида иккинчи ўринни эгаллашди.

2011 йил 21 май – Андижон шаҳрида гуллар байрами ўтказилди ва меъморчилик асосида янгидан қурилган Ўзбекистон кўчасининг очилиши бўлди.

2011 йил 23 май – Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Оқсаройда БМТ Бош котибининг ўринбосари, БМТ Тараққиёт дастури раҳбари Ҳелен Кларкни қабул қилди.

2011 йил 28 май – Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ўзбекистон Қаҳрамони, Ўзбекистон халқ ёзувчиси Саид Аҳмад ва таниқли шоира Саида Зуннунова хотирасига Тошкент шаҳрида ҳайкал ўрнатиш тўғрисида қарори қабул қилинди.

2011 йил 30 май – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «2011–2015 йилларда ёлғиз кексалар, пенсионер ва ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилишни янада кучайтириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида» Қарори қабул қилинди.

2011 йил 31 май – Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Оқсаройда АҚШ Президентининг миллий хавфсизлик масалалари бўйича маслаҳатчиси ўринбосари Денис Макдонани қабул қилди.

2011 йил 1 июнь – Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Оқсаройда Европа хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилотининг (ЕХҲТ) амалдаги раиси, Литва Республикаси Ташқи ишлар вазири Аудронюс Ажубалисни қабул қилди.

2011 йил 4–5 июнь – Лондон (Буюк Британия) шаҳрида кураш бўйича Ўзбекистон Республикаси Президенти кубоги IX халқаро турнири бўлиб ўтди.

2011 йил 13–14 июнь – Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов таклифига биноан Россия Федерацияси Президенти Дмитрий Анатольевич Медведев расмий ташриф билан мамлакатимизда бўлди.

2011 йил 18 июнь – 10 июль – Мексикада футбол бўйича ўсмирлар ўртасида жаҳон чемпионати ўтказилиб, унда илк марта иштирок этган Ўзбекистон терма жамоаси чорак фи-

налга чикди ва кучли саккизликдан жой олди. Мексика терма жамоаси ўсмирлари жаҳон чемпиони унвонига сазовор бўлишди.

2011 йил июнь – Тошкент шаҳридаги «Жар» спорт соғломлаштириш мажмуасида самбо бўйича Осиё очик чемпионати ва самбо юлдузлари ўртасидаги жаҳон чемпионати бўлиб ўтди.

2011 йил 5–12 июль – Хитой Халқ Республикасида Ўзбекистон маданияти кунлари бўлиб ўтди.

2011 йил 14–15 июль – Остона шахри (Қозоғистон) да Шанхай Ҳамкорлик Ташкилотининг давлат раҳбарлари кенгашининг ўн биринчи мажлиси бўлди. Унда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримов қатнашди.

2011 йил 19 июлдан 20 июлга ўтар кечаси – Ўзбекистон ҳудудида, хусусан, Фарғона водийси ва Тошкент шаҳрида кучли ер қимирлаши бўлиб, 13 киши ҳалок бўлди. Зилзиланинг маркази қўшни Қирғизистон ҳудудида бўлган ва унинг кучи 6,2 баллни ташкил этган.

2011 йил 20–31 июль – Остона (Қозоғистон)да бокс бўйича ўсмирлар ўртасида бўлиб ўтган жаҳон чемпионатида Ўзбекистон терма жамоаси 2 та олтин, 1 та кумуш, 2 та бронза медалларини қўлга киритиб, умумжамоа ҳисобида иккинчи ўринни эгаллади. Ўзбекистонлик Ойбек Шарипов, Алиёр Норалиев жаҳон чемпионлари бўлишди.

2011 йил 21–23 июль – Термиз шаҳрида Республика IV аёллар спорт фестивали бўлиб ўтди.

2011 йил 8–10 август – Ўзбекистон олимпия терма жамоаси футбол бўйича Киевда ўтказилган халқаро турнирнинг финал ўйинида мезбонлар – Украина олимпиачиларини пенальтилар сериясида 8:7 ҳисобида мағлубиятга учратиб, илк марта машҳур мураббий Валерий Лобановский халқаро турнирининг ғолиби бўлишди.

2011 йил 23–24 август – Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримов ва Корея Республикаси Президенти Ли Мён Бак ўртасида Тошкент шаҳрида ўзаро учрашув бўлиб, турли шартномалар имзоланди.

2011 йил 23–28 август – Парижда бўлган дзюдо бўйича XXVII жаҳон чемпионатида бухоролик Ришод Собиров

60 кг вазн тоифасида иккинчи марта жаҳон чемпиони унво-нига сазовор бўлди. Халқаро дзюдо федерацияси томонидан Ришод Собиров жаҳоннинг бугунги кундаги энг кучли дзю-дочиси, Ўзбекистон терма жамоаси бош мураббийи Андрей Штурбабин энг кучли мураббий деб топилди. Шунингдек, жаҳон чемпионатида ўзбекистонлик Наврўз Жўрақобилов бронза медалига сазовор бўлди.

2011 йил 24 август – президентлар Ислон Каримов ва Ли Мён Бакнинг ташаббуси билан Қорақалпоғистондаги Сурғил кони негизида Устюрт газ-кимё мажмуаси курилиши бошланди.

2011 йил 26 август – Тошкент ва Самарқанд шаҳарлари ўртасида юқори тезликда ҳаракатланувчи «Afrosiyob» электропоездининг қатнови илк марта йўлга қўйилди. Бу поезд соатига 250 км масофагача йўл босиб, Тошкентдан Самарқандгача бўлган 300 км масофани икки соатга яқин вақт ичида босиб ўтди. Шу пайтгача дунёнинг фақат 8 та давлатида шундай поезд ҳаракатланган.

2011 йил 26–30 август – Самарқанд шаҳрида «Шарқ та-роналари» халқаро VIII мусиқа фестивали бўлиб ўтди.

2011 йил 28 август – Тошкент вилоятининг Зангио-та туманида автомобиль двигателлари ишлаб чиқарадиган «General Motors Powertrain Uzbekistan» қўшма корхонаси очилди. (2011 йилнинг ноябрь ойида корхонада ялпи ишлаб чиқариш бошланди.)

2011 йил 31 август – 1 сентябрь – Ўзбекистон Республи-каси мустақиллигининг 20 йиллик байрами тантанали ра-вишда ўтказилди. У Рамазон ҳайити байрамига уланиб кетди.

2011 йил август – Президент Ислон Каримовнинг «Ўзбекистон мустақилликка эришиш остонасида» китоби «Ўзбекистон» нашриёт-матбаа ижодий уйи томонидан чоп қилинди. Давлат раҳбарининг мамлакатимиз мустақиллиги арафасида ва мустақилликнинг дастлабки даврида (1989–1992 йиллар) сўзлаган маъруза ва нутқлари, мақола ва ин-тервьюлари илк марта китоб шаклида нашр қилинди.

2011 йил август – Навоий вилояти Кармана тумани ҳудудида жойлашган эркин индустриал-иктисодий зонада тўрт юлдузли «Зарафшон» грант меҳмонхонаси очилди.

2011 йил 7–10 сентябрь – Илам (Эрон) шаҳрида ўзбек миллий кураши бўйича VII Осиё чемпионати ўтказилди. Унда 2 та олтин, 2 та кумуш, 3 та бронза медалини қўлга киритган Ўзбекистон терма жамоаси умумжамоа ҳисобида 2-ўринни эгаллади. Ўзбекистонлик полвонлар Арслонбек Маҳмудов ва Давлат Абраев Осиё чемпиони бўлишди.

2011 йил 8 сентябрь – Андижон шаҳрида Бобур номидаги жамоат фонди томонидан «Муҳаммад Ҳайдар Мирзони» «Тарихи Рашидий» асарининг жаҳон маданияти тарихидаги ўрни» мавзuida халқаро илмий анжуман бўлиб ўтди.

2011 йил 16–18 сентябрь – Истанбул шаҳрида эркин, юнон-рум ва аёллар кураши бўйича жаҳон чемпионати ўтказилди. Унда Ўзбекистон вакиллари ҳам қатнашди.

2011 йил 16–19 сентябрь – Тошкент шаҳрида дзюдо бўйича эркалар ва хотин-қизлар ўртасида жаҳон кубоги мусобақалари бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон терма жамоаси аъзоларидан Дилшод Чориев, Рамзиддин Саидов, Мирали Шарипов – олтин; Ўткир Қурбонов, Одил Тўландибоев, Габит Эсинетов – кумуш; Мирзоҳид Фармонов, Яхё Имомов, Шерали Жўраев, Болтабой Болтабоев бронза медалларини қўлга киритиб, умумжамоа ҳисобида биринчи ўринни эгаллашди.

2011 йил 20–27 сентябрь – Тошкент шаҳрида муай-тай (тай бокси) бўйича ёшлар, катталар ва хотин-қизлар ўртасида жаҳон чемпионати бўлиб ўтди. Унда ўзбекистонлик ёшлар 13 та олтин, 6 та кумуш, 7 та бронза медалларини қўлга киритди. Катталар ўртасида Фирдавсий Холмуродов жаҳон чемпиони бўлди, Жобир Тошпўлатов ва Анвар Холхўжаев кумуш, Мавлонбек Қаҳҳоров ва Абдулла Худойбердиев бронза медалларини қўлга киритишди. Шу пайтгача муай-тай бўйича жаҳон чемпионати фақат бу спорт турининг ватани Таиландда ўтказилар эди.

2011 йил 26 сентябрь – 8 октябрь – Боку (Озарбайжон)да бокс бўйича жаҳон чемпионати ўтказилди. Унда Ўзбекистон терма жамоаси аъзоларидан Жасурбек Латипов ва Элшод Расулов бронза медалларига сазовор бўлишди.

2011 йил 27–29 сентябрь – Тошкент шаҳрида «Алишер Навоий ижодий ва маънавий меросининг оламшумул

аҳамияти» мавзуида халқаро илмий-назарий конференция бўлиб ўтди.

2011 йил 30 сентябрь – Тошкент шаҳридаги «Қатағон қурбонлари хотираси» музейида «Файзулла Хўжаев – йирик давлат арбоби, халқ ва мамлакат манфаатларининг толмас курашчиси» мавзуида республика илмий-амалий анжумани бўлиб ўтди.

2011 йил сентябрь – Ўзбек халқининг буюк шоири ва мутафаккири Алишер Навоий асарларининг 10 жилдлиги Ғафур Ғулом номидаги нашриёт-матбаа ижодий уйида нашр этилди.

2011 йил сентябрь – Сеул шаҳрида Жаҳон халқлари миллий спорт турлари ва халқ ўйинлари бўйича анъанавий халқаро фестивал бўлиб ўтди. Унда ўзбек жанг санъати терма жамоаси 52 та давлат ичида энг яхши жамоа деган номга сазовор бўлди. (2010 йилда бўлиб ўтган халқаро фестивалда илк марта қатнашган вакилларимиз ўшанда ҳам 1-ўринни қўлга киритган эди.)

2011 йил 4 октябрь – Ўзбекистон Фанлар академиясида «Президент Ислом Каримовнинг «Ўзбекистон мустақилликка эришиш остонасида» китоби ва мамлакатимиз янги тарихини яратишнинг долзарб вазифалари» мавзуида республика илмий-амалий конференцияси бўлиб ўтди.

2011 йил 10 октябрь – Руей Малмезон (Франция)да кураш бўйича Ўзбекистон Республикаси Президенти Гран-приси халқаро турнирида ўзбекистонлик курашчилар учтадан олтин, кумуш ва бронза медалларини жамғариб, умумжамоа ҳисобида ғолиб бўлишди.

2011 йил 12 октябрь – Ўзбекистон Республикасининг «Географик объектларнинг номлари тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

2011 йил 12–13 октябрь – Тошкент шаҳрида VII халқаро Ўзбекистон пахта ва тўқимачилик ярмаркаси бўлиб ўтди. Форум «Пахта ва тўқимачилик: бозорнинг янги истикболлари» мавзуида ўтказилди. Унда дунёнинг 38 мамлакатидан 330 га яқин компания ва 660 дан ортиқ хорижий ҳамкорлар қатнашди. (Биринчи халқаро ярмарка 2005 йил октябрда ўтказилган эди.)

2011 йил 18–20 октябрь – Тошкент шаҳрида Шанхай Ҳамкорлик Ташкилоти (ШҲТ)га аъзо давлатлар Олий судлари раисларининг олтинчи кенгаши бўлиб ўтди.

2011 йил 19–25 октябрь – Тошкент шаҳрида «Олтин гепард» биринчи халқаро Тошкент кинофоруми бўлиб ўтди.

2011 йил 22–23 октябрь – Термиз шаҳрида ўзбек миллий кураши бўйича Ўзбекистон Республикаси Президенти соврини учун Ҳаким Термизий хотирасига бағишланган X халқаро турнир ва катталар ўртасидаги VIII жаҳон чемпионати бўлиб ўтди. Унда катталар ўртасида ўзбекистонлик полвонлардан сурхондарёлик Шерали Тўраев, қашқадарёлик Шухратжон Арслонов, қизлар ўртасида эса қашқадарёлик Гулмира Исмамова жаҳон чемпиони бўлишди. Қашқадарёлик Давлат Абраев кумуш медаль билан тақдирланди. Халқаро турнирда эса мутлақ вазн тоифасида сурхондарёлик полвон Абдулла Тангриев кетма-кет олтинчи марта ғалаба қозонди. Шунингдек, Термизда халқаро кураш форумлари олдидан «Ҳаким Термизий ҳаёт йўли ва мероси» ҳамда «Ўзбек кураши тарихи, тараққиёти ва истикболлари» мавзуларида халқаро илмий конференция ҳам ўтказилди.

2011 йил 23–29 октябрь – Тошкент шаҳрида VI халқаро Тошкент замонавий санъат биеннаlesi бўлиб ўтди.

2011 йил 25–29 октябрь – Тошкент шаҳридаги «Ўз-экспоцентр»да V халқаро санъат ярмаркаси ва кооперация биржаси ўтказилди.

2011 йил 25–30 октябрь – Навоий шаҳрида «Қизилқум санъат ғунчалари – 2011» болалар санъат фестивали бўлиб ўтди.

2011 йил 29 октябрь – Қаршида футбол бўйича бўлиб ўтган «Насаф» (Ўзбекистон) – «Қувайт»СК (Қувайт) клублари ўртасидаги футбол матчида 2:1 ҳисобида ғалаба қозонган спортчиларимиз Ўзбекистон футбол тарихида илк марта ОФК (Осиё футбол конфедерацияси) кубогини қўлга киритишди.

2011 йил 31 октябрь – Бухоро халқаро аэропортида янги аэровокзал ишга туширилди.

2011 йил октябрь – Тошкент шаҳрида шахмат бўйича ўтказилган биринчи Марказий Осиё кубоги мусобақасида

Ўзбек гроссмейстери Рустам Қосимжонов бош совринни кўлга киритди.

2011 йил 1 ноябрь – Тюмень (Россия) шахрида дзюдо бўйича мутлак вазн тоифасида ўтказилган жаҳон чемпионатида ҳамюртимиз Абдулла Тангриев ғалаба қозониб, жаҳон чемпиони бўлди.

2011 йил 2–4 ноябрь – «Ипак йўлида туризм – 2011» Тошкент халқаро туристик ярмаркаси ўтказилди.

2011 йил 6–8 ноябрь – Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримов билан Венгрия Республикаси Президенти Пал Шмитт ўртасида Тошкент шахрида ўзаро мулоқотлар бўлди. Пал Шмитт расмий ташрифи доирасида Бухоро шахрига ҳам сафар қилди.

2011 йил 10–11 ноябрь – Бухоро шахрида ҳаваскорлик театрларининг республика фестивали ўтказилди.

2011 йил 15–17 ноябрь – Тошкент шахрида VII халқаро махсус медицина кўргазмаси ўтказилди.

2011 йил 16 ноябрь – Тошкент шахрида «Маърифат маркази» мажмуаси очилди. Бу замонавий муҳташам бинодан Симпозиумлар саройи ва Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонаси жой олди. Ушбу улкан кошона истиклол йилларида пойтахтимиз марказида барпо этилган Ёшлар ижод саройи, Тасвирий санъат галереяси, «Пойтахт» бизнес маркази каби бетакрор иншоотларга ҳамоҳанг тарзда яхлит композицияни ташкил қилди.

2011 йил 23 ноябрь – Малайзия пойтахти Куала-Лумпур шахрида Осиё футбол конфедерацияси (ОФК) томонидан Осиёнинг 2011 йилги лауреатлари аниқланиб, унда ўзбекистонлик Сервер Жепаров – энг яхши футболчи (2-март), Равшан Эрматов – энг яхши ҳакам (қаторасига 4-март), Абдулҳамид Расулов – энг яхши қанот ҳаками номинацияларида ғолиб бўлишди.

2011 йил 23–25 ноябрь – Тошкент шахрида VII халқаро махсус Ўзагроэкспо – 2011 кўргазмаси ўтказилди.

2011 йил 26 ноябрь – Тошкент шахридаги «Маърифат маркази» мажмуидаги Симпозиумлар саройида «Ўзбекистонда она ва бола саломатлигини муҳофаза қилишнинг

миллий модели: Соғлом она – соғлом бола» мавзуида халқаро симпозиум бўлиб ўтди.

2011 йил 28 ноябрь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Соғлиқни сақлаш тизимини ислоҳ қилишни чуқурлаштириш чора-тадбирлари тўғрисида» Қарори қабул қилинди.

2011 йил 7 декабрь – «Ўзбекистон» халқаро анжуманлар саройида Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганлигининг 19 йиллигига бағишланган тантанали йиғилиши бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон Республикаси Президенти И. Каримов иштирок этди ва «Бизнинг йўлимиз – демократик ислохотларни чуқурлаштириш ва модернизация жараёнларини изчил давом эттириш йўлидир» мавзуида маъруза қилди. Президент 2012 йилни «Мустақкам оила йили» деб эълон қилди.

2011 йил 13–17 декабрь – Тошкент яқинидаги «Дўрмон» ижод уйида ёш ижодкорларнинг «Истеъдод мактаби» II Республика семинари ўтказилди.

2011 йил 16–18 декабрь – Тошкент вилоятининг Пискент тумани автодромида улоқ-кўпқари халқ ўйинлари спорти бўйича Ўзбекистон кубоги учун беллашувлар бўлиб ўтди.

2011 йил 18 декабрь – Йокогама (Япония)да бўлган клублар ўртасида жаҳон чемпионати финали – «Сантос» (Бразилия) – «Барселона» (Испания) – 0:4 ўйинини Осиёнинг 2011 йилдаги энг яхши ҳаками ўзбекистонлик Равшан Эрматов бошқарди. Унга канот ҳакамлари Абдулҳамид Расулов (Ўзбекистон) ва Баҳодир Қўчқоров (Қирғизистон) ёрдам беришди. (Равшан Эрматов 2008 йил декабрда шундай турнирдаги «Манчестер Юнайтед» (Англия) – ЛДУ Кито (Эквадор) – 3:1 ўртасидаги финал ўйинини ҳам бошқарган эди.)

2011 йил 20 декабрь – Москва шаҳрида бўлиб ўтган Коллектив хавфсизлик шартномаси ташкилоти ва Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги олий органларининг сессияларида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов катнашди.

2011 йил 30 декабрь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Оммавий ахборот воситаларини янада ривожлантириш учун қўшимча солиқ имтиёзлари ва афзалликлар бериш тўғрисида» Фармони қабул қилинди.

2011 йил 30 декабрь – Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларини ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида», «Телекоммуникациялар тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ҳақида» қонунлари қабул қилинди.

2011 йил – Тошкент йўловчи вагонларини куриш ва таъмирлаш заводи ишга туширилди.

2012 йил – «Мустаҳкам оила йили» деб эълон қилинди.

2012 йил 3 январь – Ўзбекистон Республикасининг «Давлат статистикаси тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ҳақида» Қонуни қабул қилинди.

2012 йил 4 январь – Ўзбекистон Республикасининг «Солиқ маслаҳати тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ҳақида» Қонуни қабул қилинди.

2012 йил 5 январь – Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал кодексига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

2012 йил 5 январь – Ўзбекистон Республикасининг «Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига ўзгартиришлар киритиш ҳақида» Қонуни қабул қилинди.

2012 йил 7 январь – Ўзбекистон Республикасининг «Рақобат тўғрисида» Қонуни қабул қилинди.

2012 йил 10 январь – Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов билан Корея Республикаси Миллий Ассамблеяси Спикери Пак Хи Тэу Оқсаройда ўзаро учрашди.

2012 йил 19 январь – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2011 йилда республикани ижтимоий-

иктисодий ривожлантириш якунларига ва 2012 йилда иктисодиётни барқарор ривожлантиришнинг энг муҳим устувор вазифаларига бағишланган мажлисида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримов қатнашди ва «2012 йил Ватанимиз тараққиётини янги босқичга кўтарадиган йил бўлади» мавзуида маъруза қилди.

2012 йил 27 январь – Ўзбекистон Республикаси Президентининг қарорига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат ва жамият қурилиши академияси қошидаги Ўзбекистоннинг янги тарихи маркази тугатилди. Ўзбекистоннинг энг янги тарихига оид дарсликлар ва ўқув қўлланмаларни яратиш учун Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳузурида Ўзбекистоннинг энг янги тарихи бўйича Жамоатчилик кенгаши ҳамда Ўзбекистоннинг энг янги тарихи бўйича Мувофиқлаштирувчи услубий марказ ташкил қилинди.

2012 йил 7 февраль – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси фаолиятини такомиллаштириш ва структурасини янада оптималлаштириш чоралари тўғрисида» қарори чиқди. Қарорга кўра, Ўзбекистон ФА таркибидаги 10 та илмий муассаса (Исиклик физикаси бўлими; Фалсафа ва ҳуқуқ институти; Биохимия институти; Физиология ва биофизика институти; Андижон – Наманган илмий маркази; Бухоро илмий маркази; Жанубий минтақавий илмий марказ; Фарғона илмий маркази; ФАнинг Самарқанд минтақавий бўлими; «Алгоритм-инжиниринг» илмий тадқиқот институти) бутунлай тугатилди ва 12 та илмий муассаса (институт) ўрнига 4 та институт ташкил қилинди. Шунингдек, Ўзбекистон ФА таркибидаги Математика ва информатсион технологиялар институти Ўзбекистон миллий университети ҳузуридаги Математика институтига айлантирилди ҳамда Сув муаммолари институти Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги таркибидаги САНИИРИ илмий ишлаб чиқариш бирлашмаси билан қўшилди ва унинг асосида Тошкент ирригация ва мелиорация институти ҳузурида Ирригация ва сув муаммолари илмий тадқиқот институти ташкил қилинди.

2012 йил 17 февраль – Тошкент шаҳридаги Симпозиумлар саройида «Юксак билимли ва интеллектуал ривожланган авлодни тарбиялаш – мамлакатни барқарор тараққий эттириш ва модернизация қилишнинг энг муҳим шарт» мавзуида халқаро конференция бўлиб ўтди. Унда дунёнинг 48 та давлатидан келган таълим тизими раҳбарлари, олимлар ва мутахассислар иштирок этди. Конференцияда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислоҳ Каримов ҳамда Осиё тараққиёт банки президенти Харухико Хурода қатнашдилар ва нутқ сўзладилар.

2012 йил 27 февраль – Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Мустақкам оила йили» Давлат дастури тўғрисида Қарори қабул қилинди.

2012 йил 17–18 март – Ўзбекистонда умумхалқ хайрия ҳашари ўтказилди.

2012 йил 22 март – Тошкент шаҳридаги Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий боғида Наврўз байрамига бағишланган тантанали маросимда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислоҳ Каримов қатнашди ва табрик сўзи қилди.

2012 йил 27–29 март – Тошкент шаҳридаги «Кўргазма савдо маркази»да халқаро саноат форуми ўтказилди.

2012 йил 17–19 апрель – Тошкент шаҳридаги «Ўзэкспо-марказ»да 8-халқаро саноат кўргазмаси бўлиб ўтди.

2012 йил 5–6 май – «Ўзбекистон маданияти ва санъати форуми» жамғармаси томонидан Қорақалпоғистон Республикасининг Эллиққалъа туманида «Асрлар садоси – 2012» анъанавий маданият фестивали ўтказилди.

ФЙДАЛАНИЛГАН МАНБА ВА АДАБИЁТЛАР

1. *Каримов И.* Асарлар. 1–19-т. – Т.: «Ўзбекистон», 1996–2011.

2. *Каримов И.* Ўзбекистон иқтисодий ислохотларни чуқурлаштириш йўлида. – Т.: «Ўзбекистон», 1995.

3. *Каримов И.* Ўзбекистон ХХІ аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва таракқиёт кафолатлари. – Т.: «Ўзбекистон», 1997.

4. *Каримов И.* Ўзбекистон буюк келажак сари. – Т.: «Ўзбекистон», 1998.

5. *Каримов И.* Тарихий хотирасиз келажак йўқ. – Т.: «Шарқ», 1998.

6. *Каримов И.* Юксак маънавият – енгилмас куч. – Т.: «Маънавият», 2008.

7. *Каримов И.* Ўзбекистон мустақилликка эришиш остонасида. – Т.: «Ўзбекистон», 2011.

8. *Алимова Д., Каримов Р., Оқилов К., Ражабов Қ., Алимов И., Маврулов А.* Ўзбекистон тарихи (1917–1991 йиллар). 10-синф ўқувчилари учун дарслик. – Т.: «Шарқ», 2000–2002.

9. *Алимова Д., Каримов Р., Акилов К., Ражабов Қ., Алимов И., Маврулов А.* История Узбекистана (1917–1991 гг.). Учебник для учащихся 10 классов. – Т.: «Шарқ», 2002–2005.

10. *Alimova D.A., Karimov R.H., Oqilov K.O., Rajabov Q.K., Alimov I.A., Mavrulov A.A.* O'zbekiston tarixi (1917–1991-yillar). 10-sinf o'quvchilari uchun darslik. 5-nashri. – Т.: «Sharq», 2006.

11. *Алкин И.* Средняя Азия. Экономико-географический очерк Каракалпакстана, Киргизстана, Таджикистана, Туркменистана и Узбекистана. Часть I. (Выпуск VIII). – М.: Издание научно-исследовательской ассоциации по изучению национальных и колониальных проблем, 1931.

12. *Архипов Н.Б.* Среднеазиатские республики. Москва-Ленинград: Госиздат, 1930.

13. Аҳмедов Б. Ватан тарихидан ҳикоялар. 5-синф ўқувчилари учун дарслик. – Т.: «Чўлпон», 2002.

14. Бобобеков Х., Каримов Ш., Содиқов М., Усмонов Қ., Холбоев С., Шамсутдинов Р. Ўзбекистон тарихи. Қискача маълумотнома. – Т.: «Шарк», 2000.

15. Вся Средняя Азия. Справочная книга на 1926 хоз. год. Ташкент: Издание Среднеазиатского отделения Российско-Восточной торговой палаты, 1926.

16. Второй съезд Советов рабочих, дехканских и красноармейских депутатов Узбекской Советской Социалистической Республики. Стенографический отчет. Самарканд: Издание ЦИК Советов УзССР, 1927.

17. Доклад Центрального Комитета Коммунистической партии (б) Узбекистана. Ко второму Всеузбекскому съезду КП(б) Узбекистана (Ноябрь 1926). Самарканд, 1926.

18. Жаҳон мамлакатлари. Қисқа маълумотнома. Тузувчилар: Ш.Эргашев, Т. Бобоматов ва б. – Т.: «Шарк», 2006.

19. История Узбекистана (Учебное пособие для студентов неисторических специальностей). – Т.: «Университет», 2002.

20. История государственности Узбекистана. В трёх томах. Т. I. Вторая половина II тысячелетия до нашей эры – III век нашей эры. Ответственные редакторы: Э.В. Ртвеладзе, Д.А. Алимова. – Т.: «Узбекистан», 2009.

21. Ксенофонт Ф. Узбекистан и Туркменистан. – Москва-Ленинград: Госиздат, 1925.

22. Материалы по районированию Туркестана. Выпуск I-ый. Сборник статей по районированию Туркестана. Под редакцией Председателя Комиссии районирования при Госплане ТЭС Д.П. Красновского. – Т.: Издание ТЭС, 1922.

23. Материалы по районированию Туркестана. Выпуск II-й. Проект административно-хозяйственного деления ТССР. Под редакцией Председателя Комиссии районирования Д.П. Красновского. – Т.: Издание ТЭС, 1924.

24. Материалы статистико-экономического обследования сельского хозяйства Зерафшанской области 1926 г. Групповые итоги (по волостям). Старая Бухара, 1926.

25. Материалы по районированию Узбекистана. Выпуск 1. Краткая характеристика проектируемых округов и районов. – Самарканд: Издание ЦКР Уз, 1926.

26. Материалы по районированию Узбекистана. Выпуск II. Список населенных пунктов. Книга I. Самарканд: Издание ЦКР Уз, 1926.

27. Материалы по районированию Ташкентского округа УзССР. Выпуск I. Список населенных пунктов. Ташкент: Издание ТОКР, 1926.

28. Материалы по районированию Средней Азии. Кн. 1. Территория и население Бухары и Хорезма. Часть I. Бухара. Ташкент: Издание Комиссии по районированию Средней Азии, 1926.

29. Материалы по районированию Средней Азии. Кн. 2. Территория и население Бухары и Хорезма. Часть 2. Хорезм. Ташкент: Издание Комиссии по районированию Средней Азии, 1926.

30. Материалы и документы I съезда Компартии Туркестана. Под ред. Алексеенкова П. Ташкент: Средазпартиздат, 1934.

31. Муртазаева Р., Эшов Б., Жолдасов Б., Тожиева М., Хайдаров М., Полвонов Н., Ражабов Қ., Одилов А. Ўзбекистон тарихи. Маърузалар матни. – Т.: 2000.

32. Muhammadjonov A. O'zbekiston tarixi (IV–XVI asrning boshlari). 7-sinf uchun darslik. – Т.: «Sharq», 2009.

33. Очерки по истории государственности Узбекистана. Ответственные редакторы: Д. Алимова, Э. Ртвеладзе. – Т.: «Шарқ», 2001.

34. Первый Всеузбекский съезд Советов рабочих, деhqанских и красноармейских депутатов Узбекской Советской Социалистической Республики. Стенографический отчет. Февраль 1925 года. – Т.: Узбекгосиздат, 1925.

35. Предварительные итоги переписи населения 1926 г. По Ферганскому округу УзССР. Коканд: Издание Ферокргорисполкома, 1927.

36. I съезд интеллигенции Узбекистана. 11–13 октября 1956 года. Стенографический отчет. – Т.: Госиздат Узбекской ССР, 1957.

37. Ражабов Қ., Хайдаров М. Туркистон тарихи (1917–1924 йиллар). Университетлар ва педагогика институтлари учун ўқув қўлланма. – Т.: «Университет», 2002.

38. Ражабов Қ., Ҳасанов Ф., Шоймардонов И., Тожибосв Б. Ўзбекистон тарихининг муҳим саналари (Энг қадимги

даврлардан бугунги кунгача). 3-нашри. – Т.: «O‘zbekiston», 2010.

39. Ражабов Қ., Қандов Б., Шоймардонов И., Норматов О. Жаҳон тарихининг муҳим саналари (Энг қадимги даврлардан бугунги кунгача). – Т.: «O‘zbekiston», 2011.

40. Районы УзССР в цифрах. Самарканд, 1930.

41. Сагдуллаев А., Аминов Б., Мавлонов Ў., Норқулов Н. Ўзбекистон тарихи: давлат ва жамият тараққиёти. 1-қисм. – Т.: «Академия», 2000.

42. Сагдуллаев А., Мавлонов Ў. Ўзбекистонда давлат бошқаруви тарихи (Ўқув қўлланма). – Т.: «Академия», 2006.

43. Sagdullayev A., Kostetskiy V. Qadimgi dunyo tarixi. 6-sinf uchun darslik. 3-nashri. – Т.: «Yangiyo‘l poligrafiya servis», 2009.

44. Средняя Азия в цифрах. – Т.: Издание Средазгосплана, 1931.

45. Среднеазиатский экономический район. Очерки по экономике Средней Азии. Под редакцией Ю.И. Пославского и Г.Н. Черданцева. Ташкент: Издание ТЭС, 1922.

46. Список населенных мест Узбекской ССР и Таджикской АССР. Выпуск I. Таджикистан. Самарканд: Издание ЦСУ УзССР, 1925.

47. Список населенных мест Узбекской ССР. Выпуск II. Самаркандская область. Самарканд: Издание ЦСУ УзССР, 1925.

48. Список населенных мест Узбекской ССР и Таджикской ССР. Выпуск III. Ферганская область. Самарканд: Издание ЦСУ УзССР, 1925.

49. Список населенных мест Узбекской ССР. Выпуск IV. Ташкентская область. Самарканд: Издание ЦСУ УзССР, 1926.

50. Список населенных мест Узбекской ССР. Выпуск V. Кашкадарьинская область. Самарканд: Издание ЦСУ УзССР, 1926.

51. Список населенных мест Узбекской ССР и Таджикской АССР. Выпуск VI. Зерафшанская область и отдельный Канимехский район. Самарканд: Издание ЦСУ УзССР, 1925.

52. Список населенных мест Узбекской ССР и Таджикской АССР. Выпуск VII. Сурхандарьинская область. Самарканд: Издание ЦСУ УзССР, 1925.

53. Список населенных мест Узбекской ССР и Таджикской АССР. Выпуск VIII. Хорезмская область. Самарканд: Издание ЦСУ УзССР, 1925.

54. Список населенных пунктов Узбекской ССР 1928 года. Часть IV. Округ Самарканд. Самарканд: Издание ЦСУ УзССР, 1929.

55. Список населенных пунктов Узбекской ССР 1928 года. Часть V. Округ Ташкент. Самарканд: Издание ЦСУ УзССР, 1929.

56. Статистический справочник по Самаркандской области. Под редакцией К.И. Игнатьева. Самарканд: Издание Самаркандского областного исполнительного комитета, 1924.

57. Тарихий манбашунослик. Бакалаврлар учун ўқув қўланма. – Т.: «Фан», 2006.

58. *Tillaboyev S., Zamonov A.* O'zbekiston tarixi (XIX asr ikkinchi yarmi – XX asr boshlari). 9-sinf uchun darslik. – Т.: «Sharq», 2010.

59. *Тиллабоев С., Замонов А.* История Узбекистана (вторая половина XIX – начало XX вв.). Учебник для 9-класса. – Т.: «Sharq», 2010.

60. *Тюриков В., Шогуломов Р.* Мустақил Ўзбекистон Республикаси. Унутилмас воқеалар ва саналар (1991–1996). – Т.: «Ўзбекистон», 1996.

61. *Тюриков В., Шогуломов Р.* Мустақил Ўзбекистон Республикаси. Унутилмас воқеалар ва саналар. Иккинчи китоб. – Т.: «Ўзбекистон», 2000.

62. *Тюриков В., Шагулямов Р.* По пути независимости Республики Узбекистан (1991–2000). – Т.: «Издательство имени Гафура Гуляма», 2000.

63. Стенографический отчет Заседаний 4-Пленума Туркестанского Центрального Исполнительного Комитета Советов. Ташкент: Типография ГПУ Туркесреспублики, 1922.

64. *Усмонов Қ., Содиқов М.* Ўзбекистон тарихи (1917–1991 йиллар). Касб-хунар коллежлари 1-курс ўқувчилари учун дарслик. – Т.: «Шарқ», 2002.

65. *Usmonov Q., Sodiqov M.* O'zbekiston tarixi (1917–1991-yillar). Akademik litsey va kasb-hunar kollejlari 1-bosqich o'quvchilari uchun darslik. 3-nashri. – Т.: «Sharq», 2006.

66. *Usmonov Q., Jo'rayev U., Norqulov N.* O'zbekiston tarixi (XVI – XIX asrning birinchi yarmi). 8-sinf uchun o'quv qo'llanma. 2-nashri. – T.: «O'qituvchi», 2010.

67. *Шамсутдинов Р., Каримов Ш., Убайдуллаев Ў.* Ватан тарихи (XVI–XX аср бошлари). Иккинчи китоб. – Т.: «Шарк», 2003.

68. *Шамсутдинов Р., Каримов Ш.* Ўзбекистон тарихидан материаллар (Учинчи китоб). Талабалар учун ўқув-методик қўлланма. Андижон: «Андижон» нашриёти, 2004.

69. *Шамсутдинов Р., Мўминов Х.* Ўзбекистон тарихи (Университетнинг нотарих факультетлари 1-босқич бакалаврият ва битирувчилари учун Ўзбекистон тарихидан ўқув-методик, ёрдамчи материал). Андижон: «Andijon nashriyot-matbaa», 2011.

70. *Shamsutdinov R., Karimov Sh.* Vatan tarixi. 1-kitob. 2-nashri (Talabalar uchun o'quv qo'llanma). – T.: «Sharq», 2010.

71. *Shamsutdinov R., Karimov Sh., Ubaydullayev O'.* Vatan tarixi (XVI–XX asr boshlari). 2-kitob. 2-nashri (Talabalar uchun o'quv qo'llanma). – T.: «Sharq», 2010.

72. *Shamsutdinov R., Karimov Sh.* Vatan tarixi (O'zbekiston sovet mustamlakachiligi davrida). 3-kitob. 2-nashri (Talabalar uchun o'quv qo'llanma). – T.: «Sharq», 2010.

73. *Хидоятлов Г.А., Костецкий В.А.* История Узбекистана (вторая половина XIX – начало XX в.). Учебное пособие для 9-класса. – Т.: «Узинкомцентр», 2003.

74. *Xolmatov N.O', Bodirov A.J., Sultonov E.M.* Qadimgi dunyo va O'zbekiston tarixidan yangi darsliklar asosida mavzulashtirilgan testlar to'plami (Uslubiy qo'llanma). Samarqand, 2011.

75. Ўзбекистон давлатчилиги тарихи очерклари. Масъул муҳаррирлар: Д. Алимова, Э. Ртвеладзе. – Т.: «Шарк», 2001.

76. Ўзбекистон миллий энциклопедияси. 1–12-т. – Т.: «Ўзбекистон миллий энциклопедияси» Давлат илмий нашриёти, 2000–2006.

77. Ўзбекистон Республикаси. Энциклопедия. – Т.: «Ўзбекистон миллий энциклопедияси» Давлат илмий нашриёти, 2006.

78. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси (Ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши-

нинг 11-сессиясида 1992 йил 8 декабрда қабул қилинган). – Т.: «O‘zbekiston», 2009.

79. Ўзбекистон Республикасининг мустақиллик солномаси (1991–2011). Тузувчилар: Қ. Ражабов, Ф. Ҳасанов, Б. Қандов. – Т.: «Ўзбекистон миллий энциклопедияси» Давлат илмий нашриёти, 2011.

80. Ўзбекистон Республикасининг маъмурий-худудий тuzилиши (1996 йил 1 январь кунигача бўлган маълумотлар). – Т.: «Ўзбекистон», 1996.

81. Ўзбекистон тарихи (олий ўқув юртларининг номутахассислик факультетлари талабалари учун дарслик). Р. Муртазаева тахрири остида. – Т.: «Янги аср авлоди», 2003.

82. O‘zbekiston tarixi (Oliy o‘quv yurtlarining nomutaxassislik fakultetlari talabalari uchun darslik). R.H. Murtazayeva tahriri ostida. Toshkent, 2005.

83. Ўзбекистон тарихининг энг асосий саналари (Энг қадимги даврлардан бугунги кунгача). Тузувчилар: Қ. Ражабов, Ф. Ҳасанов, И. Шоймардонов, И. Меликулова, Г. Хўжаева, Ҳ. Алимухамедова, И. Каримов. – Т.: «Шарқ», 2006.

84. O‘zbekiston tarixi solnomasi. Tuzuvchi mualliflar: Q. Rajabov, F. Hasanov. – Т.: «O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi» Davlat ilmiy nashriyoti, 2007.

85. Ўзбекистоннинг янги тарихи. 1-китоб. Туркистон чор Россияси мустамлакачилиги даврида. Илмий муҳаррир М. Жўраев. – Т.: «Шарқ», 2000.

86. Ўзбекистоннинг янги тарихи. 2-китоб. Ўзбекистон совет мустамлакачилиги даврида. Илмий муҳаррир М. Жўраев. – Т.: «Шарқ», 2000.

87. Ўзбекистоннинг янги тарихи. 3-китоб. Мустақил Ўзбекистон тарихи. – Т.: «Шарқ», 2000.

88. Қорақалпоғистоннинг янги тарихи. Қорақалпоғистон XIX асрнинг иккинчи ярмидан XXI асрга қадар (қорақалпоқ тилида). Нукус: «Қарақалпоқстан», 2003.

89. *Hidoyatov G.A., Kostetskiy V.A.* O‘zbekiston tarixi (XIX asr ikkinchi yarmi – XX asr boshlari). 9-sinf uchun darslik. – Т.: «O‘zinkomsentr», 2002.

МУНДАРИЖА

Сўз боши	3
Ибтидоий жамоа тузуми.....	9
Ўзбекистон ҳудуди тош даврида.....	14
Бронза (жез) даври	17
Темир даври	20
Турондаги дастлабки давлатлар	22
Туркистон илк ўрта асрлар даврида (V – VIII асрлар).....	44
Мовароуннаҳр ривожланган ўрта асрлар даврида (IX – XV асрлар).....	58
Ўзбек хонликлари даври (XVI – XIX асрлар)	105
Туркистон Россия империяси таркибида (1867–1917 йиллар).....	130
Ўзбекистон ССР совет ҳокимияти даврида (1917–1991 йиллар).....	145
Ўзбекистон Республикаси мустақиллик даврида (1991–2012 йиллар).....	275
Фойдаланилган манба ва адабиётлар	440

Илмий-оммабоп нашр

**Қаҳрамон РАЖАБОВ, Баҳодир ҚАНДОВ,
Ибодулла ШОЙМАРДОНОВ**

**ЎЗБЕКИСТОН
ТАРИХИНИНГ
МУҲИМ САНАЛАРИ**

(ЭНГ ҚАДИМГИ ДАВРЛАРДАН БУГУНГИ КУНГАЧА)

Тўлдирилган ва қайта ишланган бешинчи нашр

Мухаррир *А. Зиядов*
Бадий муҳаррир *К. Зокирова*
Техник муҳаррир *Т. Харитоновна*
Матн терувчи *С. Ражабова*
Мусаххих *С. Салоҳутдинова*
Компьютерда тайёрловчи *К. Голдобина*

Нашриёт лицензияси АИ № 158. 14.08.09.
Босишга рухсат этилди 03.04.2012. Бичими 84×108^{1/32}.
Офсет қоғози. «Times» гарнитурасида офсет усулида босилди.
Шартли б. т. 23,52. Нашр т. 21,10.
Нусхаси 5000. Буюртма № 11-94.

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигининг
«O'zbekiston» нашриёт-матбаа ижодий уйи.
100129, Тошкент, Навоий кўчаси, 30.

Телефон: (371) 244-87-55, 244-87-20
Факс: (371) 244-37-81, 244-38-10.
e-mail: uzbekistan@iptd-uzbekistan.uz
www.iptd-uzbekistan.uz

«O'ZBEKISTON»

ISBN 978-9943-01-551-7

9 789943 015517